

ΝΕΑ *ΤΗΣ* ΑΣΒΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Σ' ΤΕΥΧΟΥΣ - Ε' ΤΟΜΟΥ

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ὑπουργοῦ Βιομηχανίας: Λόγοι τῶν κ. κ. Στ.
Κωστοπούλου, Νικ. Μάρτη καὶ Στρ. Κ. Παπαϊωάννου - Τί γρά-
φουν καὶ τί λέγουν οἱ ἄλλοι - Ἡ ἀφίξις τῶν Καθηγητῶν κ. κ.
Α. Βαβελᾶ καὶ G. Morello - Ἡ Τεγέα ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως
(Μελέτη τοῦ πτυχιούχου κ. Κ. Μπόττη)

ΤΕΥΧΟΣ **28** ΕΤΟΣ Ε'

Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1957-1958

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἔσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, υπερήφανος διότι συμμετέχεις εἰς τὴν παραγωγὴν, καλὸς καὶ ἄξιος Ἕλλην με πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς τὸ Ἔθνος, φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ λαοῦ, χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, φίλος τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἔμπλεως Ἀνθρωπιστικῶν Ἰδανικῶν.

Ζητεῖ ἡ Σχολὴ νὰ καταστήσῃ τοὺς σπουδαστὰς τῆς δημιουργικὰ στελέχη, με υπερηφάνειαν διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ με φιλοδοξίας, με πνευματικὰς ἀνησυχίας, με ἀληθῆ ἀνάτασιν ψυχῆς καὶ ὄχι εὐτελεῖς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς θεισθήρας.

Τὸ ἐπάγγελμα ποῦ θέλω νὰ μάθω εἰς τοὺς μαθητὰς μου, ἔλεγεν ὁ J. J. ROUSSEAU, εἶναι ἡ ζωὴ. Σωστά, ἀλλὰ ζωὴ, προσθέτει ἡ Σχολὴ, ποῦ πρέπει νὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψῶνῃ τὸ ἄτομον μέσα εἰς ἓν εὐήμερον σύνολον.

Ὁ Ὑπουργὸς Βιομηχανίας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἔσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, ὑπερήφανος διότι συμμετέχει εἰς τὴν παραγωγὴν, καλὸς καὶ ἄξιος Ἕλλην μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς τὸ ἔθνος, φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπηρετὴς τοῦ λαοῦ, χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, φίλος τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἔμπλεως Ἀνθρωπιστικῶν Ἰδανικῶν.

Ζητεῖ ἡ Σχολὴ νὰ καταστήσῃ τοὺς σπουδαστὰς τῆς δημιουργικὰ στελέχη, μὲ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ μὲ φιλοδοξίας, μὲ πνευματικὰς ἀνηουχίας, μὲ ἀληθῆ ἀνάτασιν ψυχῆς καὶ ὄχι εὐτελεῖς καὶ ἀναξιοπρεπεῖς θεσιθήρας.

Τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θέλω νὰ μάθω εἰς τοὺς μαθητὰς μου, ἔλεγεν ὁ J. J. ROUSSEAU, εἶναι ἡ ζωὴ. Σωστά, ἀλλὰ ζωὴ, προσθέτει ἡ Σχολή, ποὺ πρέπει νὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψώσῃ τὸ ἄτομον μέσα εἰς ἓν εὐήμεροῦν σύνολον.

Ὁ Ὑπουργὸς Βιομηχανίας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΤΗΣ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Λογίζομαι πολύ εύτυχής διότι Σᾶς ὑποδέχομαι σήμερον, Κύριε Ὑπουργέ, εἰς τὸν λιτὸν αὐτὸν χώρον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁμως συντελεῖται μία πρωτοποριακὴ καὶ ὑποδειγματικὴ συγχρόνως μορφωτικὴ ἐργασία ὑπὲρ τῶν νέων, διὰ τοὺς ὁποίους φιλοδοξοῦμεν νὰ κατασταῶν μίαν ἡμέραν ἀντάξιοι τοῦ συνθήματος τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀναρτήσει εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν : νὰ γίνουιν, πράγματι, ὡραῖα δείγματα ἀνθρώπων καὶ Ἑλλήνων. Λογίζομαι εὐτυχής ὑποδεχόμενος ἀγαπητὸν Συνάδελφον ἐν τῇ Βουλῇ, διὰ τὸν ὁποῖον τρέφω ἰδιαιτέραν ἀγάπην καὶ μεγάλην ἐκτίμησιν, τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸν νέον πολιτικὸν ἄνδρα ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ διαθέσῃ τὰς δυνάμεις του ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου.

Ἡ Σχολὴ ἔχει ὀλιγοχρόνιον ἱστορίαν. Ὑπάρχει κατ' οὐσίαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἀλλ' ἡ ἱστορία τῆς εἶναι πλήρης δραστηριότητος, πλήρης πρωτοβουλιῶν, πλήρης ἐντόνου μορφωτικῆς προσπάθειας. Πραέκυψεν ἐκ τῶν κάτω, ὡς αἶτημα τοῦ ἐμποροβιομηχανικοῦ κόσμου, ὅπως ἄλλως τε ἐκ τῶν κάτω ἀπὸ τὰς Συντεχνίας τοῦ Μεσαίωνος ἐδημιουργήθησαν τὰ πλείεστα Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐθεωρήθη μειονέκτημα. Δι' ἡμᾶς, ὁμως, εἶναι πραγματικὴ ὑπερηφάνεια. Ἐχομεν τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ αὐτοδημιουργήτου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰς δυσκολίας, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις, ἐφθασεν εἰς ἓν σημεῖον ἐπιτυχίας, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς πλέον ἀρνεῖται. Ἡ Σχολὴ ἰδρῦθη ἀπὸ τὰς δύο κατ' ἐξοχὴν ἀρμοδίας Ὄργανώσεις — τὸν Σύνδεσμον τῶν Βιομηχανῶν καὶ τὴν Ἐνωσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωτάτων Ἐταιρειῶν καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων υἱοθετήθη καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Κράτους δυνάμει ἐιδικοῦ Νόμου, ὑπ' ἀριθ. 800, τοῦ 1948. Εἶναι καὶ αὐτὸ μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις τῶν ὀρθῶν πρακτικῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει ἡ Σχολὴ, τοὺς ὁποίους βεβαίως θεμελιώνει ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας. Ἡ θεμελίωσις, ἐπαναλαμβανῶν, εἶναι ἐπιστημονικὴ, ἡ κατεύθυνσις εἶναι ἐπαγγελματικὴ καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τοῦτο ἔχει ἐπιτευχθῆ κατὰ τρόπον ἀρμονικόν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολῆς κ. Στ. Κωστόπουλος ἔμιλων

Ἡ Σχολή εἶναι νέα καὶ δι' αὐτὸ ἔχει αὐτὴν τὴν δυναμικότητα καὶ τὴν ζωντάνια τὴν ὁποῖαν εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ διαπιστώσετε μὲ τὴν ζωντάνια τοῦ Σᾶς διακρίνει. Ἐχει ἡ Σχολή, πράγματι, φιλόδοξα σχέδια. Ἄλλην μίαν φοράν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ὄνειροπόλησις συμβαδίζει μὲ τὸν ρεαλισμόν. Οἱ διοικοῦντες καὶ οἱ διδάσκοντες φιλοδοξοῦν καὶ ὄνειροπολοῦν, ἀλλὰ συγχρόνως δημιουργοῦν στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ ἐδάφους. Εἶναι πραγματοποιοὶ καὶ δὲν πάσχουν ἀπὸ φαντασιώσεις.

Διατρέχουμ μίαν περίοδον ἐκβιομηχανίσεως τῆς Χώρας. Εἶναι τὸ μέγαλον ὄνειρον τῆς νέας γενεᾶς καὶ ἡ μεγάλη ἐπιθυμία αὐτῶν τῶν νέων οἱ ὁποῖοι φοιτοῦν εἰς τὴν Σχολὴν μας νὰ ἐργασθοῦν ὡς δημιουργικὰ στελέχη εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἐκβιομηχανίσεως. Γνωρίζουμ τὴν προσπάθειαν τὴν ὁποῖαν καταβάλλει αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸ Κράτος καὶ τὴν ὁποῖαν εἴμεθα ὅλοι βέβαιοι ὅτι υἱοθετεῖ ἀπολύτως καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις. Ὡς ἐκπρόσωπον τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς καὶ ὡς ἐκπρόσωπον τοῦ Κράτους ἐπιθυμοῦμ νὰ Σᾶς διαβεβαιώσωμ ὅτι ἡ Σχολή εἶναι παρὰ τὸ πλευρόν Σας μὲ ὅλα τὰ τεχνικὰ στελέχη τὰ ὁποῖα διαθέτει, μὲ ὄλην τὴν πείραν τὴν ὁποῖαν ἐπίσης ἔχει κατορθώσει νὰ συγκεντρώσῃ ἀλλὰ καὶ μὲ ὄλην τὴν ὀργάνωσιν τὴν ὁποῖαν ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν της. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦμ ἀπὸ Σας εἶναι ἡ υἱοθέτησις ὠρισμένων αἰτημάτων τῆς Σχολῆς. Θὰ Σᾶς ζητήσω ὅ,τι εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ ἠκούσαμεν ἀπὸ τὸ στόμα Σας νὰ τὸ ἐπισημοποιήσετε καὶ ἐνώπιον τῶν ἐνδιαφερομένων φοιτητῶν. Εἶναι ὁ παλαιός των πόθος, ὅπως ἡ Σχολή αὐτὴ παύσῃ νὰ λέγεται Ἄνωτέρα καὶ ὀνομασθῇ Ἄνωτάτη, ὅπως μετωνομάσθησαν καὶ ἄλλαι Σχολαὶ τοῦ Κράτους. Ἡ Σχολή ἠγωνίσθη διὰ τὸ θέμα αὐτό. Διοικοῦντες καὶ Διδάσκοντες, ἰδίᾳ ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς, ἔχουν δώσει μάχας διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ τίτλου, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ δίκαιον ἐπάθλον τοῦ συντελεσθέντος ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου. Εἶναι χρέος τῆς Πολιτείας καὶ ἀπέναντι αὐτῶν τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι δυναστεύονται ἀπὸ ἓνα ἀτυχῆ τίτλον καὶ τῶν ὁποῖων ἡ ἀπόδοσις θὰ καταστῇ αὐτομάτως μεγαλυτέρα μετὰ τὴν μετονομασίαν τῆς Σχολῆς. Ἡ Σχολή λειτουργεῖ τυπικῶς ὑπὸ τοὺς ἴδιους ὅρους, ὑπὸ τοὺς ὁποῖους λειτουργοῦν καὶ αἱ ἄλλαι ἀνώταται Σχολαί. Δέχεται ἀποφοίτους τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι ἀνώταται Σχολαί. Τὰ μαθήματα, συγχρονισμένα καὶ συντονισμένα, ἔχουν ἐπιστημονικὸν περιεχόμενον ὅπως καὶ εἰς τὰς

άλλας Σχολάς. Τὸ Διδακτικὸν Προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρίστους ἐπιστήμονας, μὲ ἐπιδόσεις ἐπιστημονικὰς ὄχι συνήθεις εἰς τὸν τόπον μας καὶ μὲ διδακτικὴν ἱκανότητα ἀναντίρρητον, ἐκλεγόμενους ὅπως ἐκλέγονται οἱ Καθηγηταὶ τῶν ἄλλων Σχολῶν. Ἡ φοίτησις εἶναι τριετής ἢ μᾶλλον κατ' οὐσίαν τετραετής, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας ἀνωτάτας Σχολάς. Τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ Κώδικος τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν ἀνωτάτων Σχολῶν ὡς τυπικὸν προσόν διὰ τὸν διορισμὸν εἰς θέσεις Α' κατηγορίας. Οὐδεμία λοιπὸν διαφορά, πλὴν τοῦ ἀτυχοῦς τίτλου καὶ πλὴν τῆς δραστηριότητος τῆς Σχολῆς, ἢ ὅποια δικαίως ἔχει ἀποσπάσει τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν φθόνον.

Εἰς μίαν ἄλλην εὐκαιρίαν θὰ δυνηθῶμεν νὰ Σᾶς ἐκθέσωμεν τὴν πολύμορφον ἐσωσχολικὴν καὶ ἐξωσχολικὴν δρᾶσιν τῆς Σχολῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιτρέψατέ μου, Κύριε Ὑπουργέ, νὰ Σᾶς εὐχαριστήσω ἀκόμη μίαν φοράν διὰ τὴν τιμὴν, τὴν ὅποιαν μᾶς ἐκάματε ἐπισκεπτόμενος τὴν Σχολὴν, καὶ νὰ Σᾶς δηλώσωμεν πόσον θὰ εἴμεθα ὑπόχρεοι ἐὰν ἀπευθύνετε δυὸ λόγια εἰς τὰ παιδιὰ, τὰ ὅποια φλέγονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ Σᾶς ἀκούσουν, νὰ ἐμπνευσθοῦν ἀπὸ τοὺς λόγους Σας, νὰ καθοδηγηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν των ἀπὸ τὰς παρααινέσεις Σας.

Οἱ Διοικοῦντες, οἱ Διδάσκοντες, οἱ σπουδασταὶ, τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι ἐλπίζουν πολλά ἀπὸ Ὑμᾶς καὶ νομίζω ὅτι διὰ πρώτην φοράν, ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἀγώνων, δικαίως ἐλπίζουν.

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν
σχετικῶς μέ τήν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν

ΑΘΗΝΑΙ 1958

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ κ. Ν. ΜΑΡΤΗ

Καίτοι πολιτεύομαι, δέν σ'ας άποκρύπτω ότι δέν μου άρέσουν πολύ τ'α χειροκροτήματα. Άλλά πιστεύω ότι τ'α χειροκροτήματά σας άφορούν έν σοβαρόν αίτημα και δεδικαιολογημένο, τ'ο όποϊον έπιθυμώ ν'α τ'ο ίκανοποιήσω, διά ν'α ξανακούσω τ'α χειροκροτήματα ύπό τ'ην έννοιαν αύτήν : έπιθυμώ δηλαδή τ'α χειροκροτήματα ν'α άφορούν όχι τ'ας ύποσχέσεις, άλλά τ'ην πραγματοποίησιν τ'ων ύπεσχημένων. Πράγματι, έπαναλαμβάνω και τ'ώρα κατά τρόπον έπίσημον θ'α προσπαθήσω ν'α όνομασθ'η όπωςδ'ήποτε ή Σχολή σας «'Ανωτάτη Σχολή Βιομηχανικ'ων Σπουδ'ων», διότι κατ' ουσίαν είναι ίδρυμα άνωτάτης παιδείας.

Δέν θ'α τ'ο κάνω όμως αύτό διά ν'α ίκανοποιήσω τ'ην έπιθυμίαν σας μόνον και ιδίως διά ν'α ίκανοποιήσω τ'ο έντονον αίτημα τ'ων Καθηγητ'ων σας, οι όποϊοι τόσον πασχίζουν διά τ'ην μόρφωσιν σας και διά τ'ην ανάδειξιν τ'ης Σχολ'ης σας, και ιδίως δέν θ'α τ'ο κάμω μόνον διά ν'α ίκανοποιήσω τ'ους μόχθους τ'ου Δ. Συμβουλίου και τ'ου άγαπητ'ου μου Διευθυντ'ου σας. Θ'α τ'ο κάνω διότι πιστεύω ότι προσφέρω ύπηρεσίαν εις τ'ο "Έθνος και τ'ο λέγω αύτό, διότι πιστεύω ότι εύρισκόμεθα εις μίαν καμπήν τ'ης οικονομικ'ης Ιστορίας τ'ου τόπου μας. 'Η 'Ελλάς, όπως και όλοι αι Χ'ωραι, καταβάλλουν μίαν σημαντικωτάτην προσπάθειαν διά ν' αναπτυχθ'ουν οικονομικ'ως και διά ν'α δυνηθ'ουν ν' αντιμετωπίσουν τ'α σύγχρονα προβλήματα. Βασικός όρος διά ν'α δυνηθ'η ή 'Ελλάς ν'α γίν'η μία εύτυχ'ης Χ'ώρα, όπως άπόλυτα μπορεί και δίκαια τ'ο άξίζει, έπαναλαμβάνω. Διότι πιστεύω ότι ύπάρχουν τεράστια δυνατότητες εις τ'ην Χ'ωραν αύτήν, άρκει ν'α έπιτευχ'θ'η ή πλήρης εκβιομηχανίσις τ'ης και ή πλήρης εκμετάλλεσις τ'ων τεραστίων δυνατοτήτων τ'ας όποϊας διαθέτει. Διά ν'α γίν'η όμως αύτό χρειάζεται όπωςδ'ήποτε ν'α ύπάρξη νέος τρόπος σκέψεως, νέος τρόπος έργασίας, νέαι μέθοδοι σκέψεως και έργασίας. 'Η μεταπολεμικ'η ζωή έχει έπιβάλλει εις όλον τ'ον κόσμον αύτάς τ'ας νέας μεθόδους σκέψεως και έργασίας. Δυστυχ'ως εις τ'ην 'Ελλάδα, εις τ'ας περισσότεράς εκδηλώσεις μας, δέν έχομεν προσαρμοσθ'η πρ'ος τ'ας νέας

σκέψεις και τὰς νέας μεθόδους ἐργασίας. Εἰς τὰς περισσοτέρας ἐκδηλώσεις σκεπτόμεθα καὶ ἐνεργοῦμεν μὲ τὸ προπολεμικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοκινήτου καὶ σήμερα εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ὑπερηχητικοῦ ἀεροπλάνου.

Ἡ Σχολή σας εἶναι ἡ πρώτη Σχολή, ἡ ὁποία καθιέρωσε καὶ ἐπέβαλε τὰς νέας μεθόδους σκέψεως, τὴν διδασκαλίαν τῶν νέων μεθόδων ἐργασίας. Συνεπῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πιστεύω ὅτι ἡ Σχολή σας ὀφείλει—καὶ θὰ δυνηθῇ νὰ διαδραματίσῃ σημαντικώτατον ρόλον εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς οἰκονομίας μας, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς σὰς εἶπα πρὸ ὀλίγου ὅτι θὰ καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ὀνομασθῇ Ἀνωτάτη, διότι πράγματι ὀφείλει καὶ πρέπει νὰ εἶναι Ἀνωτάτη Σχολή Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Εἶμαι, συνεπῶς, ἰδιαιτέρως εὐτυχῆς διότι εὕρισκομαι ἀπόψε ἀνάμεσά σας καὶ θὰ μοῦ δοθῇ ἡ πρώτη εὐκαιρία νὰ ἀκούσω ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Σχολῆς. Λέω ἡ πρώτη εὐκαιρία διότι εἶμαι ἀποφασισμένος ὡς Ὑπουργὸς Βιομηχανίας νὰ ἔχω στενοτάτην συνεργασίαν μὲ τὴν Σχολὴν σας. Θὰ ἔρχωμαι τακτικὰ ὥστε νὰ πληροφοροῦμαι ὅλα τὰ προβλήματα καὶ πρὸ παντός νὰ παρακολουθῆσω τὸν τρόπον τῆς προσαρμογῆς σας καὶ πρὸς τὴν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν. Τὴν προσαρμογὴν αὐτὴν τὴν ὁποῖαν ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἡ Σχολή σας διὰ τὴν πλήρη ἀντιμετώπισιν τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει. Δὲν θέλω νὰ σὰς πῶ περισσότερα, θὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία ὅπως συνεννοηθῶμεν μὲ τὸν κ. Παπαϊωάννου, εἰς μίαν ἄλλην εὐκαιρίαν ν' ἀναπτύξω ὠρισμένας μου σκέψεις ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως.

Σκοπὸς ἀπόψε ἦταν νὰ σὰς χαιρετήσω καὶ νὰ σὰς πῶ αὐτὰ τὰ δύο λόγια καὶ νὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία μὲ τοὺς κ. κ. Καθηγητὰς νὰ μελετήσωμεν τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἔχει ἡ Σχολή σας. Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ καὶ χαίρω ἰδιαιτέρως διότι εὕρισκομαι μετὰ τὰ ἐκλεκτῶν καὶ ἀγαπητῶν φίλων καὶ ἰδιαιτέρως διότι εὕρισκομαι ἀνάμεσα εἰς τοὺς Νέους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τόσα ἀναμένει καὶ τόσα ἐλπίζει ἡ Πατρίδα μας.

Ο Ύπουργος κ. Ν. Μάρτις εν μέσω των σπουδαστών

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἐπιθυμῶ νὰ δώσω μίαν διασάφησιν, Κύριε Ὑπουργέ, εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν τόσων ζωηρῶν χειροκροτημάτων τῶν σπουδαστῶν, τελειοφοίτων καὶ πτυχιούχων τῆς Σχολῆς, οἱ ὅποιοι μὲ τόσῃν χαρὰν ἔσπευσαν νὰ Σᾶς ὑποδεχθῶσιν.

Τὰ ζωηρά χειροκροτήματα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐκδήλωσις τῆς χαρᾶς των διότι ὑποδέχονται εἰς τὴν λιτὴν αὐτὴν αἶθουσαν τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Εἶναι ἀκόμη, Κύριε Ὑπουργέ, ὀρθὴ καὶ δικαία ἐκδήλωσις τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης των διότι, ἐπὶ τέλους, συναντοῦν εἰς τὸ πρόσωπόν Σας στοργὴν καὶ κατανόησιν, ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον. Καὶ ἔχομεν ὅλοι — διοικοῦντες, διδάσκοντες, σπουδασταὶ καὶ πτυχιούχοι — τόσῃν ἀνάγκην αὐτῆς τῆς θερμῆς στοργῆς μετὰ μίαν πορείαν τόσον ἐπίπονον ἐν μέσῳ παρεξηγήσεων, ἀγνοίας, ἀντιδράσεων, μὲ μοναδικὸν στήριγμα τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸ συντελούμενον ἔργον, μὲ μοναδικὸν στήριγμα τὴν συμπάρασσιν ὀλιγίστων ἄλλοτε, εὐτυχῶς πάρα πολλῶν σήμερον, Φίλων καὶ Συνεργατῶν τῆς Σχολῆς.

Τὰ χειροκροτήματά των εἶναι ἀκόμη φυσικὴ ἀνταπόκρισις εἰς τὴν τόσον συγκινητικὴν καὶ τόσον πολῦτιμον δῆλωσίν Σας διὰ τὴν τυπικὴν μετονομασίαν τῆς Σχολῆς εἰς ἀνωτάτην, ἀφοῦ προσεπαθήσαμεν διὰ τῆς λαμπρᾶς ὀργανώσεώς της, τῆς πράγματι συγχρονισμένης καὶ πρωτοποριακῆς, διὰ τῆς εὐρύθμου καὶ ὑποδειγματικῆς λειτουργίας της, διὰ τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν φιλοδοξιῶν της νὰ τὴν καταστήσωμεν, ἀνεξαρτήτως τυπικῶν τίτλων, πράγματι Σχολὴν «ἀνωτέραν πάσης ἄλλης». Ἡ δῆλωσις Σας αὕτη, ἡ τόσον κατηγορηματικὴ, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τῆς πραγματοποιήσεως ἐνὸς παλαιοῦ πόθου — τόσον δικαίου — ὅλων μας. Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, μετὰ δεκαετεῖς ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις, ἦλθε, καὶ εἶμαι ἰδιαιτέρως εὐτυχής, διότι συνδέεται μὲ Σᾶς, ἀγαπητὸν φίλον, ἐξαιρετὸν ἄνθρωπον καὶ διακεκριμένον πολιτικόν, ἐμπλεῶν ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀποφασιστικότητος διὰ τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τῆς Βιομηχανίας εἰς τὸν τόπον μας.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
 ἀναπτύσσων τὰ θέματα τῆς Σχολῆς εἰς τὸν Ὑπουργὸν κ. Ν. ΜΑΡΤΗΝ
 εἰς τὸν παραπλευρῶς τοῦ Διευθυντῆν τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως
 κ. Μ. ΣΠΕΤΣΕΡΗΝ

Ἐπιτρέψατέ μου ὁμως, Κύριε Ὑπουργέ, νά συμπληρώσω τήν διασάφησίν μου, διὰ νά τονίσω ὅτι τὰ χειροκροτήματα — καί τὸ λέγω μέ δεδικοιολογημένην συγκίνησιν — ἀπευθύνονται ἀκόμη πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μακεδονίας, ἀπέναντι τῆς ὁποίας βαθύτατα αἰσθήματα ἀγάπης αἰσθάνονται ὅλοι ἐδῶ. Γνωρίζετε, Κύριε Ὑπουργέ, πόσον ἡ Σχολὴ Ἀθηνῶν εἰργάσθη, διὰ νά ἰδρυθῆ καί νά τεθῆ εἰς λειτουργίαν ἡ ἀδελφὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης. Ὅλη ἡ προσπάθειά μας ἀποδεικνύει τὰ πραγματικά αἰσθήματά μας, ὅπως καί τὴν ἀνωτέραν σκοπιάν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀτενίζει ἡ Σχολὴ τὰ ζητήματα τοῦ τόπου.

Ἡ Σχολὴ, ὡς εἶπεν καί ὁ ἐκλεκτός μας Πρόεδρος, συνεστήθη ἐκ τῶν κάτω. Ἐπάλαισε καί ἠγωνίσθη διὰ νά ἐπιβληθῆ. Πᾶσα ὁδὸς τοῦ καθήκοντος εἶναι ἐπίπονος. Δυστυχῶς εἰς τὸν τόπον μας πολλάκις εἶναι βασανιστικὴ. Χάρις εἰς Ὑμᾶς, Κύριε Ὑπουργέ, φθάνομεν εἰς τὸ τέρμα. Θὰ λησμονήσωμεν τοὺς κόπους καί τὰς πικρίας, τὰς παρεξηγήσεις καί τὰς ἀντιδράσεις καί θὰ κρατήσωμεν τὴν ἡδονὴν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἴσταται ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ βᾶθρου τοῦ καθήκοντος.

Μὲ τὴν σημερινὴν Σας ἐπίσκεψιν ροδίζει ἡ αὐγὴ μιᾶς ἐπιδοφόρου περιόδου. Ὁ τίτλος «Ἀνωτάτη» ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν ἐπιβράβεισιν τῶν προσπαθειῶν τῆς Σχολῆς, τὴν καλυτέραν ἀμοιβὴν αὐτῶν τῶν νέων, οἱ ὅποιοι μοχθοῦν διὰ νά καταστοῦν μίαν ἡμέραν ἡγετικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί τῆς κρατικῆς μηχανῆς, τὴν καλυτέραν ἀνταμοιβὴν τῶν Καθηγητῶν, πού ἔδωσαν λαμπρὰ παραδείγματα θυσίας καί ἀνωτερότητος.

Αὐτοὶ οἱ νέοι, τοὺς ὁποίους μέ τόσῃν συγκινητικὴν προθυμίαν θὰ τοὺς ἀπαλλάξετε ἀπὸ τὴν κατάθλιψιν ἐνὸς ἀτυχοῦς τίτλου, Σας ὑπόσχονται νά καταβάλουν μείζονας προσπάθειας. Τὸ σύνθημα τῆς Σχολῆς εἶναι «Δουλειά, πολλὴ δουλειά» καί εἰς τὸ σύνθημα αὐτὸ θ' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὸ μέλλον ὄχι μόνον ἐκ καθήκοντος καί συμφέροντος, ἀλλὰ καί μέ τὴν χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν καί τὴν εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν ψυχὴν πρὸς Ὑμᾶς, Κύριε Ὑπουργέ, πρὸς τὴν Πολιτείαν παραστέκουσαν πλέον ὡς φιλόστοργος Μήτηρ πρὸς καλὸν καί ἀξιὸν τῆς τέκνον. Αὐτοὶ οἱ νέοι Σας ὑπόσχονται νά πραγματοποιήσουν τὸ τρίπτυχον αἴτημα τῆς Σχολῆς: Νά γίνουν ἱκανοὶ ἐπαγγελματίαι, καλοὶ Ἕλληνες, χρήσιμοι ἄνθρωποι. Θὰ ἐντείνουν τὰς προσπάθειας των καί θ' αὐξήσουν τὸν κό-

Ο Υπουργός κ. Ν. Μάρτης, ο Πρόεδρος της Σχολής κ. Στ. Κωστόπουλος, ο Διευθυντής της Έπαγγελματικής Εκπαίδευσης κ. Μ. Σπετσιέρης, οι Καθηγητές κ. κ. Σ. Άγαπητίδης, Ε. Σωδινός, Κ. Μπανταλούκας, Γ. Ζινόπουλος, Γ. Παυλίδης.

πον των, διότι γνωρίζουν πλέον ὅτι εἰς τὸ πρόσωπόν Σας θὰ εὔρουν τὸν στοργικὸν Φίλον, τὸν πολύτιμον Συμπαραστάτην.

Ἡ Σχολὴ δι' ἐμοῦ Σᾶς εὐχαριστεῖ ἀκόμη μίαν φοράν διὰ τὴν ἐπίσκεψίν Σας, διὰ τὰς δηλώσεις Σας, διὰ τὴν φιλίαν Σας. Σᾶς ὑπόσχεται νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ εἰς τὸ πλευρόν Σας εἰς πᾶσαν προσπάθειάν Σας διὰ τὴν βιομηχανικὴν τοῦ τόπου πρόοδον, διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τῆς πόρων, διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ τῆς εἰσοδήματος. Θὰ εἶναι χρέος, χαρὰ, καὶ ὑπερηφάνειά της.

Ἐζητήσαμεν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς στοργὴν καὶ κατανόησιν καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι, ἐπὶ τέλους, ἐν τῷ προσώπῳ Σας τὰς ἀνεύρομεν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, καὶ παρά τὴν παράκλησίν Σας, θὰ Σᾶς χειροκροτήσωμεν ὅλοι μαζὺ ἀκόμη ἄλλην μίαν φοράν ζωηρῶς ἀλλὰ καὶ τόσον δικαίως.

ΕΝ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΟΝ
ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

Πρὸς τὸν Ἀξιότιμον Ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς Βιομηχανίας

Κύριε Ὑπουργέ,

Τῷ 1938 ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν Ἰδρυσε τὴν Ἐπαγγελματικὴν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἀποβλέπων νὰ παράσχη τὴν ἐνδεκνυομένην ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπιμόρφωσιν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων ἐστεροῦντο καὶ διπλώματος Σχολείου Μέσης Ἐκπαίδευσεως.

Ἡ προσπάθεια αὕτη τῶν δύο Ἰδρυτικῶν Σωματείων δυστυχῶς δὲν ἐπέτυχε, κυρίως ἐκ τῆς ἀπροθυμίας τῶν ὑπαλλήλων νὰ παρακολουθήσωσιν ὡς τακτικοὶ σπουδασταί, ἢ ἔστω καὶ ἀκροασταί, τὰ μαθήματα τῆς ἐν λόγω Σχολῆς.

Μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἀποτυχίαν τοῦ πειράματος τούτου, μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἐπαμ. Χαρίλαου, ἐγένετο ἀντιληπτὸν ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ λειτουργία μιᾶς ἀνωτέρας πλείου Σχολῆς, ἡ ὁποία ἀνήκουσα εἰς τὴν αὐτὴν βαθμίδα μὲ τὰ λοιπὰ ἀνώτατα ἰδρύματα νὰ μορφώσῃ νέα πλείον βιοικητικὰ καὶ διαχειριστικὰ στελέχη μὲ συγχρονισμένην οἰκονομικο-βιοικητικὴν μόρφωσιν καὶ περισσότερον εἰδικευμένην εἰς τὰ θέματα τῆς βιομηχανίας κατὰ τὰ πρότυπα τῶν ἀντιστοιχῶν Σχολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Οὕτω ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν μετετράπη εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν καὶ λειτουργοῦσαν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἡ ὁποία ὀρθῶς διεφύλαξε τὸν χαρακτήρα τῆς ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς καὶ μάλιστα διοικουμένης παρ' ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων, ἀμέσως ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν καὶ τὴν πρόσδον εἰς ἐκπαιδευτικῷ ἰδρύματι προωρισμένου νὰ τροφοδοτηθῇ μὲ ἔμφυχον ὕλικόν τὰς οἰκονομικὰς καὶ ἰδίαι τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις.

Εἶναι ἀληθές ὅτι, παρ' ὅτι ἰδρυταί τῆς ἐστάθησαν ἐκ τῶν δημιουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, ὁ Ἐπαμ. Χαρίλαος, ὁ Ἄνδρ. Χατζήκην-ριᾶκος, ὁ Ἰωάν. Τερζάκης, πολλὰ ἀπορρέουν ἀμφιβολίαι καὶ παρεξηγήσεις — καὶ κατ' ἀνάγκην ἀντιδράσεις ἐγενήθησαν περὶ τὸ νέον τοῦτο ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα, ἰδίαι ἐκ τοῦ πράγματι ἀτυχοῦς τίτλου «Ἀνωτέρα» ἐνῶ αἱ λοιποὶ, αἱ κατ' οὐσίαν ἰσόβαθοι Σχολαί, ἐν Ἑλλάδι τελευταίως ἔχουν μετοκομασθῆ «Ἀνώταται».

Οὕτω, τὸ γεγονός, τὸ τῶσον τιμητικὸν τῆς διοικήσεως τῆς Σχολῆς παρ' ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων ἐθεωρήθη ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὰ ἀκαδημαϊκὰ ἔθιμα κατὰ τὰ ὁποῖα οἱ Σύλλογοι τῶν Καθηγητῶν ρυθμίζουν τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἀνωτάτων ἰδρυμάτων, ἐνῶ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπιωφελεῖς εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς οἰουδήποτε βαθμοῦ ἢ συνεργασία τῶν ἐκπαιδευτικῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς πράξεως.

Ἐξ ἑτέρου τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὴν νέαν Σχολὴν ἐνεφανίσθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Χώραν μας, μαθήματα ὡς ἡ Ὀργάνωσις τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἡ Ψυχοτεχνική, ἡ Φυσιολογία τῆς Ἔργασίας, ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, ἡ Ὑγιεινὴ τῆς Ἔργασίας, ἡ Στατιστικὴ, ἡ Ἀποτιμητικὴ, ἡ Τεχνικὴ τοῦ Οἰκονομικοῦ βίου, ὡς καὶ τὸ γεγονός ὅτι διὰ πρῶτην φοράν ἐμελετήθησαν ζητήματα ὡς ἡ παραγωγικότης, αἱ ἀνθρώπινοι σχέσεις, τὰ λογιστικὰ πλάνα κλπ., εἶναι βέβαιον ὅτι ἐγέννησε παρεξηγήσεις ἢ καὶ ἀντιδράσεις ἀπότοκοι τῶν ὁποίων εἶναι ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἠμφισβητεῖτο καὶ παρὰ καλῆς πίστεως ἀκόμη προσώπων ἢ χρησιμότης ἢ τὸ κύρος τῆς νέας Σχολῆς.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, Κύριε Ὑπουργέ, εἶναι βέβαιον ὅτι ὄχι ὀλίγοι διαταγμοὶ διευτυπώθησαν. Ἦδη πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἡ τόσον καρποφόρος ἀρὰσις τῆς Σχολῆς καὶ τὸ ἀναντιρρήτως συγχρονισμένον πρόγραμμά της, ὁ ἀναμφισβήτητος συνδυασμὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος μετὰ τῆς πρακτικῆς σκέψεως, τῆς θεωρίας μετὰ τῆς πράξεως ἐμφανίζουν τὸ θέμα τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς ὑπὸ νέον πρῶμα ἐξετάσεως.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἐπέζησε παρὰ τὰς ἀντιδράσεις ἢ ἀκόμη περισσότερον παρὰ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ Κράτους. Ἦδη μετὰ δικαιοτῆ λειτουργίαν ὑπέστη ἐπανειλημμένως ἐξετάσεις καὶ μάλιστα λίαν αὐστηράς — καὶ ὁμολογουμένως ἐπέτυχε.

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων ὡς Ἰδρυτῆς τῆς Σχολῆς ταύτης αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἄρμοδιου Ὑπουργείου Βιομηχανίας τὴν ἐνίσχυσιν τὴν ἠθικὴν τῆς Σχολῆς, τὴν στοργικὴν τοῦ Κράτους συμπαράστασιν. Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων ἀντιλαμβάνεται πλήρως ὅτι, ἰδίᾳ μετὰ τὴν δημιουργίαν τῆς κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς, παρίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἀνανεώσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ διοικητικοῦ καὶ διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ, ἰδίᾳ τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, μὲ στελέχη ἐνημερωμένα καὶ εἰδικευμένα εἰς τὰ νέα προβλήματα τῆς ἐργασίας, προβλήματα καθημερινῶς ἀνακύπτου-
τα ἐκ τῶν νέων συνθηκῶν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων χαίρει ἰδιαίτερος διότι τὸ δημιούργημά του, παλαῖσαι κατὰ τόσον ἀντίξωον περιστάσεων, εἶναι σήμερον Ἴδρυμα δυνάμενον νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν καὶ νὰ τὴν δια φωτίσῃ ἐπὶ τῶν νέων ὀργανωτικῶν καὶ διοικητικῶν ἐπιτευγμάτων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων βιομηχάνων χαίρει ἰδιαίτερος διὰ τὴν λειτουργίαν καὶ τῶν ἄλλων Ἰδρυμάτων, ὡς τὰ Τμήματα Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, τῶν Νομικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἢ Α.Σ.Ο. & Ε.Ε., καὶ ἡ Πάντειος Ἀνωτάτη Σχολὴ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἀναγνωρίζει τὴν εἰσφοράν των ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης, ἀλλὰ φρονεῖ ἐπίσης ὅτι δέον νὰ ἐκτιμηθῇ καὶ νὰ ἐνισχυθῆ ἡ παράλληλος λειτουργία μιᾶς ἀνωτάτης ἐπαγγελματικῆς (τῆς μόνης) σχολῆς οἰκονομικο-διοικητικῆς μορφώσεως, διοικουμένης καὶ καθοδου-
γουμένης ὑπὸ ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος
Ν. ΔΡΙΤΣΑΣ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η Α.Σ.Β.Σ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Θεσσαλονίκης παρά τὴν τιτλοφόρησιν τῆς ὡς Ἀνωτέρας, δυνάμει τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῶν σκοπῶν καὶ ἐπιδιωξῶν τῆς, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον καὶ κανονικόν—οὐχὶ ἐπιμορφωτικὸν ἢ προπαρασκευαστικόν—Ἰδρυμα Ἀνωτάτης Οἰκονομικοδιοικητικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ ὁμοία Σχολὴ Ἀθηνῶν, ἀφοῦ διὰ τοῦ ἴδιου νόμου 800/1948 ἰδρύθησαν καὶ ὀργανώθησαν ἀμφότεραι. Τὰ εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας διδασκόμενα μαθήματα, ὁ τρόπος φοιτήσεως, διδασκαλίας καὶ ἐξετάσεων, τὰ προσόντα τῶν πτυχιούχων τῶν Σχολῶν αὐτῶν (ἰσοτιμία πρὸς τοὺς πτυχιούχους τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν προκειμένου περὶ καταλήψεως θέσεων εἰς τὰς διοικητικὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας, τοὺς ὀργανισμοὺς Δημοσίου Δικαίου, τὰς Τραπεζὰς κλπ. ὡς οἰκονομικοὶ ἀξιωματικοί, ὀρκωτοὶ λογισταὶ κ. ἄ.), τὰ εὐεργετήματα τῶν σπουδαστῶν των (ὁμοία πρὸς τὰ παρεχόμενα εἰς τοὺς φοιτητὰς : ὑποτροφίαι, στρατιωτικαὶ ἀναστολαὶ κλπ.), ἡ διαδικασία, τέλος, ἐκλογῆς, τὰ προσόντα καὶ οἱ τίτλοι τοῦ καθηγητικοῦ προσωπικοῦ των (ὁμοία πρὸς τὰ κρατοῦντα εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς), εἶναι πάντα ταῦτα γνωρίσματα βασικὰ Σχολῶν Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Συμπεπῶς αἱ Βιομηχανικαὶ Σχολαὶ Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης δὲν εἶναι σχολαὶ ἐπιμορφωτικοῦ ἢ ἐνδιαμέσου τύπου (μεταξὺ Ἀνωτάτης καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως), ὡς, ἀναμφισβητήτως, εἶναι τοιαῦται σχολαὶ αἱ Παιδαγωγικαὶ Ἀκαδημαῖαι, αἱ Σχολαὶ Τ.Τ.Τ., στρατιωτικαὶ τινές, τραπεζιτικαὶ, μαιῶν, ραδιοφωνικαὶ κλπ., ὧν, ἐνδιαμέσου τύπου, σχολῶν οὔτε οἱ ἀπόφοιτοι τάσσονται ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τοὺς συγγενεῖς πτυχιούχους Πανεπιστημίου, Πολυτεχνείου ἢ ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν, οὔτε τὸ καθηγητικὸν προσωπικὸν αὐτῶν κέκτηται προσόντα, ἐκλέγεται καὶ διορίζεται κατὰ τὴν Ἀκαδημαϊκὴν διαδικασίαν.

Μόνον, λοιπόν, ἡ τιτλοφόρησις τῶν Βιομηχανικῶν Σχολῶν ὡς ἀνωτέρων ἐμφανίζει αὐτὰς ὡς μειονεκτούσας ἐναντι τῶν ἄλλων, παρ' ἡμῖν, Ἀνωτάτων Σχολῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιόι οὐσιαστικὸν κριτήριον περὶ χαρακτηρισμοῦ των ὡς μὴ Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων ὅπως, καί, ἀντιστρόφως, ἡ μόνη ἡ τιτλοφόρησις μιᾶς Σχολῆς ὡς Ἀνωτάτης (βλ. πλείστας περιπτώσεις εἰς τὴν χώραν μας) δὲν κατατάσσει αὐτὴν εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαιδεύσιν—ὅπως καθιερώθη νὰ λέγεται παρ' ἡμῖν ἢ Ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις—ἐὰν δὲν πληροῦνται οὐσιαστικαὶ προϋποθέσεις.

Παρά τινων προβάλλεται καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι αἱ Βιομηχανικαὶ Σχολαὶ μας δὲν εἶναι ἰσότιμοι διότι : 1) δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ χορηγῶσι διδακτορικὸν δίπλωμα καὶ 2) οἱ πτυχιούχοι αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ συνεχίσωσι τὰς νομικὰς των σπουδὰς ἐγγραφόμενοι εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ὅπως αἱ πτυχιούχοι τῆς ΑΣΟΕΕ καὶ τῆς Παντείου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι βασικὸν κριτήριον, διότι τόσον εἰς τοὺς πτυχιούχους τῆς ΑΣΟΕΕ ὅσον καὶ εἰς τοὺς τῆς Παντείου πολὺ βραδύτερον ἀπὸ τῆς ὀργανώσεως καὶ τιτλοφορήσεως τῶν ἐν λόγω Σχολῶν ὡς Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων παρεσχέθησαν τὰ εἰρημένα δικαιώματα (εἰς τὴν ΑΣΟΕΕ μόλις τὸ 1926, ἐνῶ ἰδρύθη τὸ 1920, εἰς τὴν Παντείου μετὰ δεκαπέντε περίπου

Ετη ήτοι τὸ 1951, ἐνῶ ὀργανώθη ὡς Σχολὴ Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως ἀπὸ τοῦ 1938.

Ὡς πρὸς τὸν τίτλον «Ἀνωτέρα», τυγχάνει ἄλλωστε γνωστὸν, ὅτι ὄλαι σχεδὸν αἱ αὐτοτελεῖς ἢ Πανεπιστημιακαὶ Σχολαὶ Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως τῆς ἄλλοδαπῆς φέρουν τὸν τίτλον «Ἀνωτέρα Σχολή» (Ecole Supérieure, Hochschule).

Πρὸς τούτοις καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας ἔχει ἀναγνωρίσει τὴν ἰσοτιμίαν τῶν Ἀνωτέρων Σχολῶν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν (ὑπαγομένων, ὡς γνωστὸν, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας), ἀφοῦ ἐκ τῶν πέντε προσηρτημένων Κέντρων ἑπιμορφώσεως παρὰ τῇ Βιομηχανικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν, τὸ ἐν Κέντρον (Σχολὴ) Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσεως Ἰδρύει παρ' αὐτῇ καὶ ἐποπτεῖ διὰ τῆς Διευθύνσεως Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο (βλ. Β. Δ. 3-9-55 ΦΕΚ Α/251).

Κ. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς τῆς ΑΣΒΣ Θεσ/νικῆς

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1958

Κύριον Διευθυντῆν
Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἐ ν τ α ὁ θ α

Ἐπιθυμῶ ἰδιαιτέρως νὰ σῶς εὐχαριστήσω διὰ τὸ σχετικὸν μὲ τὴν Ὀργάνωσιν καὶ Λειτουργίαν τῆς Α.Σ.Β.Σ. τεύχος, τὸ ὁποῖον μοῦ ἰκάματε τὴν τιμὴν νὰ μοῦ ἀποστείλετε.

Ἦδη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της παρακολουθῶ μὲ διαρκῶς αὐξανόμενοι ἐνδιαφέρον τὴν ὁρᾶσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Σχολῆς καὶ ἐλικρινῶς χαίρω, ὡσάκις μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξάρω τὰς ἀρχάς, πού τὴν κατευθύνουσι, τὰς μεθόδους ἐφαρμογῆς των, καὶ τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα εἰς τόσον μικρὸν χρονικὸν διάστημα ἔχει ἐπιτύχει.

Τὸ τεύχος πού μοῦ ἔστειλάτε, καὶ τὸ ὁποῖον μόλις ἔχω διεξέλθει, δίδει μίαν εἰκόνα τῆς σημερινῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ἱκανὴν νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ὑψηλὴν ἐκπαιδευτικὴν ἀντίληψιν τῶν στελεχῶν της. Χάρις εἰς αὐτὴν ἡ Σχολὴ ἔχει περιλάβει εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐνδιαφερόντων της τομὴς τῆς ἰθνηκῆς δραστηριότητος, μὲ τοὺς ὁποῖους οὐδεὶς ἄλλος ὁρμόδιος παράγων ἔχει μέχρι τοῦδε σοβαρῶς ἀσχοληθῆ, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις ἀποτελοῦν σήμερον βασικῆς σημασίας συντελεστὰς τῆς ἰθνηκῆς μας προόδου.

Ἄλλ' ὅ θαυμασμὸς διὰ τὴν ἀποστολὴν, τὴν ὁποῖαν ἔταξεν εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐπαξίως ἐκπληρώνει ἡ Σχολή, μεταβάλλεται εἰς ἀληθῆ κατάπληξιν ὅταν,

δέν άρκεσθή κανείς εις τήν παρεχομένην διά του ύπ' όψιν μου τεύχους στα-
τικήν εικόνα, άλλ' αναλογισθή συγχρόνως από ποιόν σημειόν τó έργον σας
έξεκίνησε, μέ πόσον άσθενή ύλικά μέσα προώδευσε, και μέσω ποιών δυ-
σχειριών και αντίδράσεων έφθασεν εις τó σημερινόν σημείον.

Δέν μου είναι δυνατόν νά χαρακτηρίσω τó σημείον αυτό ως άκρον
άωτον έπιτυχίας, διότι γνωρίζω από τήν Ιστορίαν τής Σχολής, ότι δέν
άποτελεί τούτο παρά ένα μόνον σταθμόν εις τήν από έπιτυχίας εις έπιτυ-
χίαν πορείαν της. Γνωρίζω άκόμη, ότι τήν εις ύλικά μέσα στείρότητα
έξουδετερώνει εις τήν περίπτωσίν της ή άπροσμέτρητος ψυχική και πνευ-
ματική γονιμότης των στελεχών της. Καί είμαι βέβαιος ότι τó γεγονός
αυτό έχει δημιουργήσει πλέον μίαν καλώς θεμελιωμένην παράδοσιν εις τήν
Σχολήν, προωρισμένην νά εκθρέψη άξιους συνεχιστάς του έργου της.

Πρίν κλείσω τήν παρούσαν μου θά μου επιτρέψετε μέ τήν εύκαιρίαν
αυτήν νά σάς συγχαρώ ιδιαιτέρως διά τήν θαυμαστήν σειράν εκδόσεων,
τήν όποιαν ή Σχολή έχει μέχρι σήμερα πραγματοποιήσει, προς μέγα
όφελος τής σπουδαζούσης νεολαίας κυρίως, αλλά και τής «αεί διδασκαμέ-
νης» ώριμου ήλικίας. Καί επειδή τó μικρόβιον τής φιλολογίας δέν άφίνει
εις κάθε περίπτωσιν άνεπηρέαστον τήν κρίσιν μου, θά μου επιτρέψετε άκό-
μη ένα μικρόν σχετικόν σχόλιον : Είναι από όλας της τás εκδηλώσεις φα-
νερón, ότι ή Σχολή επιδιώκει, πλην των άλλων, νά δημιουργήσει μεταξύ
των νέων ένα ύγιές γλωσσικόν αίσθημα, τó όποιον τόσο δυστυχώς σπα-
νίζει εις τήν έποχήν μας. Δέν νομίζετε, ότι μέ τήν επιδίωξιν αυτήν έρχε-
ται εις κάποιαν αντίθεσιν ή έκ μέρους της υιοθέτησις ώρισμένων νεολογι-
σμών όπως τó «πλάνον» και τó «σεμινάριον» ; Δέν φημίζομαι δι' ύπερβο-
λικήν ξηνοφοβίαν ούτε και δι' ύπερβολικήν προσήλωσιν εις τήν καθαρεύου-
σαν, κάθε άλλο ! Τó «πλάνον» θά ήτο ίσως άνεκτόν, αν και περιττόν, άφού
ύπάρχει τó «σχέδιον». Μέ τήν μορφήν όμως, πού εισήχθη εις τήν όραλο-
γίαν μας, μέ τó τελικόν δηλαδή ν, πού έθεωρήθη άπαραίτητον προς έξελ-
ληνισμόν του (;), είναι ώρισμένως άνυπόφορον. Όσον διά τó «σεμινάριον»,
αυτό κατάγεται βεβαίως από τó λατινικόν *Seminarium* και έχει τήν γε-
νικήν σημασίαν εκείνου, αλλά εις τήν γλώσσαν μας έχει από τόνον μακροϋ
χρόνου πολιτογραφηθή μέ τήν έννοιαν τής Ιερατικής σχολής (τήν όποιαν
κυρίως έχει και εις τás νεολατινικάς), ώστε προκαλεί έντύπωσιν τουλάχιστον
παράδοξον, όταν χρησιμοποιηται τώρα προς δήλωσιν έντελώς διαφορετι-
κού σπουδαστικού κέντρου. Διατί έλησμονήθη τó έλληνικώτατον και καταλ-
ληλότατον διά τήν περίπτωσιν «φυτώριον» ; Ίσως ή Σχολή μέ τó ύγιές
προοδευτικόν πνεύμα, πού τήν διακρίνει, θά ήδύνατο αν συμφωνή προς
τás αντίλήψεις μου, νά συντελέση εις τήν αντικατάστασιν των περι ών
πρόκειται νεολογισμών, χωρίς νά τίθεται βεβαίως ως προϋπόθεσις, ότι οί
προτεινόμενοι άνωτέρω όροι είναι και οί καλύτεροι.

Μέ πολλήν εκτίμησιν και άγάπην

ΠΕΡ. ΕΜ. ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΙΛΑΝΟΝ

Ὁ ἀγαπητὸς φίλος καὶ βιομήχανος τοῦ Μιλάνου κ. Ε. Δελαβέκουρας μᾶς γράφει : «Κάθε δημοσίευσά Σας ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐν ἐλπιδοφόρον μῆνυμα τῆς παμφιλότητος μας Πατρίδος. Αἱ ἐκδόσεις σας δὲν εἶναι μόνον χρήσιμοι διὰ τοὺς νέους, ἀλλὰ γενοῦν εἰς ἡμᾶς τοὺς παλαιότερους αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ τόπου μας. Παρακολουθῶ καὶ ἀπὸ καθήκον καὶ μὲ χαρὰν ὄλην αὐτὴν τὴν ἐκπληκτικὴν δραστηριότητα τῆς Σχολῆς Σας καὶ διερωτῶμαι πῶς τὰ «καταφέρνετε» μὲ αὐτὴν τὴν ἐλαχίστην συνδρομὴν τοῦ Κράτους. Ἡρωϊσμός καὶ αὐτοθυσία διακρίνει τὴν Σχολὴν Σας, δυναμένη νὰ συγκριθῆ μετὰ τὰς καλύτερας εὐρωπαϊκὰς, τὰς τόσο πλουσίως ἐπιχορηγούμενας εἴτε ἀπὸ τὸ Κράτος, εἴτε ἀπὸ Ὀργανώσεις, εἴτε ἀπὸ άτομα. Ἀποτελεῖτε, φίλε Κύριε Διευθυντά, ὡς Σχολή, ἐν μυστήριον. Τώρα ἀντιλαμβάνομαι καλύτερα αὐτὸ πού διδάσκετε : τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος. Χάρις εἰς αὐτὸν χωρὶς ὕλικα μέσα ἐπιτελεῖτε θαύματα. Εὐγε εἰς τὴν Διοίκησιν, εὐγε εἰς τοὺς Καθηγητάς, εὐγε εἰς τοὺς φοιτητάς τῆς Σχολῆς.

Σὰς εὐχαριστῶ καὶ Σὰς συγχαίρω ἄλλην μίαν φοράν. Τὸ τονίζω καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω : Εἶσθε ἐν ὑποδειγματικόν ἴδρυμα, διὰ τὸ ὁποῖον πρέπει ὅλοι μας νὰ ὑπερηφανευώμεθα.

Εὐάγγελος ΔΕΛΑΒΕΚΟΥΡΑΣ

ΑΣ ΠΡΟΣΕΞΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Φίλε κ. Καθηγητά,

Μὲ καθυστέρησι ἔστω, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν τιμὴν πού μου κάνετε, παρέχοντάς μου τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσω μετὰ τοὺς μαθητάς τῆς Σχολῆς. Εἶναι συγκινητικὸ νὰ βεβαιώνεται κανεὶς ὅτι ἡ ἀνάγκη εἰδικευμένης ἐκπαιδεύσεως ἐπιχειρηματικῶν στελεχῶν, δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς κοινὴν διαπίστωσιν ὄλων μας ἀλλὰ ὅτι ταυτοχρόνως προσπάθεια καταβάλλεται γιὰ τὴν θεραπεία τῆς.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ταξιδιοῦ μου τῆς περασμένης ἐβδομάδος, ἐμελέτησα προσεκτικὰ τὸ τεῦχος τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ὄργανωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς. Μὲ τὸ θάρρος πού μου ἐμπνέει ἡ φιλικὴ σας στάσις ἀπέναντί μου, διατυπῶνω μίαν παρατήρησιν μου. Πιστέψτε με ὅτι πρόθεσις μου δὲν εἶναι ἡ «ρωμαϊκὴ» ροπή πρὸς εὐκόλην κριτικὴν, ἀλλὰ ἡ ζωηρὴ μου ἐπιθυμία νὰ συμβάλλω—ὅσο καὶ ἐφ' ὅσον μου εἶναι δυνατό—σὲ μίαν προσπάθειαν, προωρισμένη τελικὰ νὰ κἀν καλὸν τὸν Τόπον μας.

Διάβασα—ἐπαναλαμβάνω—προσεκτικὰ ὅλο τὸ τευχίδιον πού μου δώσατε, καὶ παρατήρησα ὅτι ἡ λέξις **κατανάλωσις** μιά καὶ μόνη φορά ἀναφέρεται, συγκεκριμένα εἰς τὴν σελίδα 52 (τέλος) ἐπὶ τῶν 64 σελίδων τοῦ τεύχους.

Τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐν τῷ στόμα ὄλων μιά λέξις καὶ μόνη κυριαρχεῖ «παραγωγή», μὲ πλῆθος παραλλαγῶν, «παραγωγικότης» κλπ. Ἀναμφισβήτητα εἶναι περισσότερο ἢ δικαιολογημένη ἡ προσπάθεια Κράτους, ομάδων καὶ ἀτόμων νὰ μελετήσουν τὴν παραγωγή καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγικότητα. Ἡ φροντίς πού καταβάλλεται γιὰ τὴν τεχνικὴν τελειοποίησιν τῶν μηχανῶν

χανικῶν μέσων παραγωγῆς μόνο με τὴν ἀντίστοιχη μέρημα μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος μπορεῖ νὰ συγκριθῆ. Καὶ δικαίως γιατί μόνο ἔτσι θὰ προοδεύσῃ ἡ ἀνθρωπότης καὶ θὰ βελτιωθῆ (πολλὰ πλά) ἡ ζωὴ μας.

Καὶ στὴν αὐτὴ γραμμὴ ἐπάνω κινουμένη ἡ Σχολή, ἐργάζεται με ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὴν προετοιμασίαν «ἀνθρώπων», ποὺ δὲν θὰ «δουλέψουν» ἀλλὰ θὰ «ἐργασθοῦν», ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται τό... λαγοπαίγνιο.

Νομίζω ἐν τούτοις πὼς ἡ ἀφοσίωσις μας στὴν μελέτη καὶ τὴν βελτίωσι τῆς παραγωγῆς μᾶς ἀπορροφᾷ πολλές φορές τόσο, ὥστε νὰ ξεχνοῦμε τὴν ὁλοκλήρωσι τῆς προσπάθειάς μας. Κι' ἀναμφισβήτητα δὲν θὰ ὑπάρξῃ ὁλοκλήρωσι τοῦ κύκλου τῆς παραγωγῆς, ἂν τὸ παραχθέν (προϊὸν ἢ ὑπηρεσία) δὲν καταναλωθῆ. Αὐτὸς δὲν εἶναι μόνο οἰκονομικὸς νόμος, εἶναι ταυτόχρονα κοσμοθεωρία, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις ἐπερίτευε ἤδη πρὸ αἰώνων, ἄρα δὲν χρειάζεται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ καὶ σήμερα.

Ἐκτὸς καὶ ἂν πλανῶμαι πλάνην οἰκτρὸν, δὲν βλέπω σὲ ὁλόκληρο τὸ τεῦχος, στὸ ὁποῖο ἀναφέρομαι, προβολὴ τῆς σημασίας τῆς καταναλώσεως, τῆς μόνης δικαιολογητικῆς αἰτίας τῆς παραγωγῆς ἄλλωστε.

Σπεύδω νὰ διορθώσω τὴν διατύπωσιν τῆς τελευταίας μου αὐτῆς φράσεως, με τὴν διαπίστωσι ὅτι δὲν μαθαίνει ἡ Σχολή στοὺς μαθητὰς τῆς τὸν κανονικῶς. Δὲν τοὺς μαθαίνει πὼς ὁ καταναλωτὴς εἶναι ἀνθρώπος ὑποκείμενος (καὶ ὄχι ἀντικείμενος) δικαιοῦμενος εἰς ἐλευθερίαν ἐκλογῆς ἢ ἐπιλογῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Πρόσωπο με χαρακτήρα, ποὺ θὰ πρέπει νὰ τὸν μελετήσωμε, γιατί ἡ παραγωγή μας σ' αὐτὸν στοχεύει. Ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας—ἀνάγκης του προέρχεται (ἢ τουλάχιστον θὰ πρέπει νὰ προέρχεται) ἡ μορφή καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς παραγωγῆς μας καὶ τῆς ἐπιθυμίας—ἀνάγκης του αὐτὴς ζητοῦμε με τὰ προϊόντα καὶ τῆς ὑπηρεσίας μας νὰ καλύψομε.

Ὁ Adam Smith ἀνέφερε πὼς «ἡ καταναλώσις εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς παραγωγῆς». Κι' αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ καταναλωτὴς θὰ ἀποφασίσῃ τελικὰ τί θὰ παραχθῆ καὶ σὲ τί ποσότητες θὰ παραχθῆ.

Νομίζω πὼς ἡ Σχολή μπορεῖ (κι' ἂν μπορεῖ ἀσφαλῶς θὰ πρέπει) νὰ φωτίσῃ στὸν νοῦ τῶν παιδιῶν τῆς τὸν καταναλωτὴ, περισσότερο ἀπ' ὅτι διαφαίνεται ὅτι τὸ κάνει ὡς σήμερα.

Ἡ πικρὴ καὶ σκληρὴ μου πείρα 12 ἐτῶν ἐπαγγελματικῆς ἀπασχολήσεως με τὴν δημοσιότητα, μοῦ ὑπαγορεύει τὸν τόνο τῆς φωνῆς μου. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν τῶν 12 ἐτῶν βρισκομαι ἀρκετὰ κοντὰ στὴν παραγωγή καὶ ζῶ τὰ προβλήματά της ὡς ἓνα σημεῖο. Ἄν μοῦ ἐπιτρεπόταν ἡ γένικευσις θὰ ἔλεγα πὼς μιά ἀπὸ τῆς κακοδαιμονίας τῶν παραγωγικῶν ομάδων εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ δουλέψουν σκληρὰ ὅσοι ὅσοι μετέχουν, γιὰ νὰ παραγάγουν. Καὶ ὅταν τὰ μάτια τους θαυμάσουν τὸ ἔτοιμο προϊόν, ψυχικὰ καὶ σωματικὰ ἔχουν κουρασθῆ τόσο, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν πιά τὸ κουράγιο νὰ ἀσχοληθοῦν με τὴν «προσωποποιημένη» πώλησι, με τὸν καταναλωτὴ. Μὰ καὶ κουράγιο ἂν ἔχουν, τοὺς λείπει ὁ χρόνος γιατί πρέπει νὰ κόψουν τὸν θαυμασμό τους καὶ νὰ ξαναγυρίσουν στὴν παραγωγή, ἀπὸ φόβο πὼς θὰ σταματήσουν οἱ πρῆσες.

Κι' ως πρό καιρού, κάτι γινότανε. Περιορισμοί στις εισαγωγές, αλλά κυρίως χαμηλά χρηματικά εισοδήματα, είχαν την ελληνική αγορά διαμορφωμένη ως αγορά του «πωλητού». Αυτό που φτιάχναμε τό αγόραζε ο καταναλωτής, κυρίως έλλειπει άλλου. Τά τελευταία χρόνια έν τούτοις, μετά την άπελευθέρωσι τών εισαγωγών, άφθονα μπήκαν τά ξένα προϊόντα, συν-οδεύόμενα από συγχρονισμένες τεχνικές πωλήσεως (έμπορία—Marketing). Καί τό κακό έγινε χειρότερο (δόςα τῷ Θεῷ) άπ' την στιγμή πού τό χρηματικό εισόδημα αυξάνει και ως ποσό—στά χέρια του μεμονωμένου καταναλωτού—άλλά και ή διανομή του επέκτείνεται γεωγραφικά σέ περισσότερα χέρια. Βαθμιαία ή αγορά μας γυρίζει σέ αγορά του «άγοραστού». 'Ο καταναλωτής (ύπό τό κρατούν οικονομικό καθεστώς) άνεβαίνει ξανά στόν θρόνο του· και άλλοι-μονο στόν παραγωγό πού τό βρίσκει ... άναξιοπρεπές νά τόν προσκυνήσει.

Συγχωρήστε μου την εισοδό μου σέ χωράφια, πού όσο κοντά πρὸς τά δικά μου κι' άν βρίσκονται πάντως δέν είναι δικά μου. Θά ήθελα όμως νά σκιαγραφήσω τούς λόγους πού μού ύπαγορεύουν τό σημείωμά μου αυτό. Συγκεκριμένα νομίζω πώς ή Σχολή, τάσσοντας ως προορισμό της την μόρφωσι παιδιών, πού φιλοδοξούν νά πυκνώσουν αύριο τά έπιτελεία βιομηχανικών και άλλων παραγωγικών επιχειρήσεων, θά συν-επλήρωνε τό έργο της, ρίχνοντας λίγο περισσότερο βάρος στό σκέλος κ α τ α ν ά λ ω σ ι ς πού ύπαγορεύει και στηρίζει άλλο : την παραγωγή.

Έξαιρουμένης της περιπτώσεως συμπτωματικώς παραμορφώσεως τής πείρας μου, θά έλεγα πώς διεπίστωσα μιά κάποια (δικαιολογημένη κατά βάση) αντίδικια μεταξύ τών ενεργῶς παραγωγικών στοιχείων στους κόλπους τής επιχειρήσεως μέ τούς ασχολουμένους μέ την έμπορία τών προϊόντων τής επιχειρήσεως. Δίκαια οί πρώτοι έχουν την ύπεροψία του γονέως, πού — σάν άνθρωπος — πιστεύει τό παιδί του, τό δημιουργημά του, τέλειο. Έτσι εκπλήσσεται όταν διαπιστώνει πώς ο πωλητής συναντά δυσκολίες κατά την διάθεσι τής παραγωγής τής επιχειρήσεως. Άγνοεί (ή παραβλέπει) την βασική έλευθερία του καταναλωτού νά διαλέξη μέ β ά σ ι τ ά δ ι κ ά τ ο υ κ ρ ι τ ή ρ ι α αυτό πού θά αγοράση.

Στέλλοντας τούς άποφοίτους σας στις επιχειρήσεις, άπροετοιμαστους νά αντιμετώπισουν αυτήν την κατάσταση, τούς επιτρέπετε, νά μη δοϋν σέ όλη της την έκτασι την παραγωγικότητα τής έμπορίας, τής έρεϋνης και μελέτης αγοράς, τής δημοσιότητας.

Η γνώμη μου είναι πώς τά θέματα αυτά, μέ την μεγαλύτερη δυνατή, άνάλυσι θά πρέπει νά διδάσκονται συστηματικά και όχι νά άπόκειται στην διακριτική εύχέρεια του μαθητού τό νά τά μάθη, έγγραφόμενος στό Κέντρο 'Οργανώσεως και Διοικήσεως μετά την άποφοίτησι από την Σχολή.

Βλέπω, τώρα πού ξαναδιαβάζω τό μακρύ (έλλειπει χρόνου) σημείωμά' μου αυτό, πώς διακνίεται από «ιερόν μένος». Για νά χρησιμοποιήσω όμως την γνωστή διατύπωσι (πού και σεις χρησιμοποιήητε στην σελ. 54) : καιροί ού μενεοί.

Φιλικά

Χρυσ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Α.Δ.Ε.Λ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Μαΐου 1958

Κύριε Διευθυντά,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω Ὑμῖν τὰ κάτωθι :

Α.— Κατὰ Νοέμβριον 1957 μετέβην εἰς Ἑλβετίαν πρὸς συνέχισιν τῶν σπουδῶν μου εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λωζάνης, με σκοπὸν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τίτλου τοῦ διδάκτορος οἰκονομικῶν καὶ ἔμπορικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου.

Βάσει τοῦ τίτλου τῆς Βιομηχανικῆς ὑπήχθην, ὑπὸ τῶν ἐκεῖ πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν, εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀρθροῦ 45 τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν λόγω Σχολῆς.

Τὸ ἀρθρον τοῦτο ἀναφέρει ὅτι ἀπόφοιτοι ἄλλων Πανεπιστημίων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος οἰκονομικῶν καὶ ἔμπορικῶν ἐπιστημῶν, ὑποχρεοῦνται ὅπως ἐγγραφοῦν, ἐπὶ δύο τουλάχιστον ἐξάμηνα εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, εἰς τὸ τέλος δὲ αὐτῶν ὅπως ὑποστοῦν πτυχιακὰς ἐξετάσεις εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα :

α.— Πολιτικὴ Οἰκονομία.

β.— Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ Γενικὴ Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ.

γ.— Ἐθνικὴ Πολιτικὴ Οἰκονομία.

δ.— Οἰκονομικὰ Μαθηματικά.

ε.— Οἰκονομικὴ Γεωγραφία.

ς.— Ἐν μᾶθημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὑποψηφίου ἐπὶ διδακτορίᾳ.

Ἐφ' ὅσον ὁ ὑποψήφιος ἐπιτύχη εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα μέσον ὄρου βαθμολογίας 7 καὶ ἄνω, λαμβάνει τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς καὶ δύναται νὰ ἀρχίσῃ συγγράφων τὴν διδακτορικὴν του διατριβήν.

Ἐλπίζω ὅτι κατὰ Ἰούνιον 1959 θά εἶμαι εἰς θέσιν νὰ προσέλθω εἰς τὰς ἐξετάσεις ταύτας.

Β.— 1) Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ὡς μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Confederation Internationale des Associations d' Anciens élèves de L'enseignement Commercial Supérieur (Ciadec), ἡ ὁποία ἰδρύει εἰς Neuchatel, ἤλθον πλειστάκις εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς καὶ ἐνθέρμου φιλέλληνο κ. Paul Kicheme. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη εἶναι λίαν σοβαρὰ καὶ περιλαμβάνει εἰς τοὺς κόλπους τῆς τοὺς συνδέσμους ἀποφοίτων ὄλων σχεδὸν τῶν Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν τῶν περισσότερων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος μόνον ὁ σύνδεσμος πτυχιούχων τῆς Σχολῆς μας μετέχει τῆς ὀργανώσεως ταύτης ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τῶν κ.κ. Δημ. Γούλα, Ἀριστ. Ζαχαρή καὶ ἐμοῦ.

Γ.— Κατὰ τὴν παραμονὴν μου εἰς Ἑλβετίαν ἐκλήθην ὑπὸ τῆς ἐνώσεως τῶν γαλλικῶν συνδέσμων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν Ciadec ὅπως παραστῶ εἰς τὸ ἐπίσημον γεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν τὴν 16ην Φεβρουαρίου 1958 εἰς τὸ μέγαρον τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς εἰς Παρισίους. Ἀνταπεκρίθην εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἡ παρουσία μου δέ, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰδικώτερον τῆς Σχολῆς μας, ἐχαιρέτισθη, εἰς τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἐξεφωνήθησαν κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, λίαν ἐνθουσιωδῶς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(ἀπάντησις εἰς τὸν κ. Κ. Ἀθανασιάδην)

[*Δημοσιεύομεν μόνον ἐκ καθήκοντος κατωτέρω τὴν ἐπιστολὴν ἀγαπητοῦ πτυχιούχου τῆς Σχολῆς ἐξ ἀφορμῆς ἀσημάντου φυλλαδίου τοῦ ἐκτάκτου Καθηγητοῦ τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. κ. Κ. Ἀθανασιάδου περὶ τῆς Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τέως Καθηγητῆς τοῦ ἀληθμονήτου «Κολλεγίου Ἀναστυγκροτήσεως». Ὁ ἐπιστολογράφος μας κ. Βαβλᾶς δὲν ἔπραξε νὰ λάβῃ ἐπὶ σοβαρὰν ἔποιν τὰ ὅσα γράφει ὁ κ. Κ. Ἀθανασιάδης, διότι σκοπὸς τοῦ δημοσιεύματος ἦτο «ἡ προσφορὰ καλῶν» (πολὸ κακῶν εἰς τὴν πραγματικότητά) ἐπισημασιῶν πρὸς τὴν Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε., παντελῶς βεβαίως ἀνεύθυνον τοῦ δημοσιεύματος, δι' οὗ πρὸ παντὸς ἐπεδιώκετο αὐτοεπίπαινος τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Κ. Ἀθανασιάδου καὶ ἐποτίμησις πάσης ἄλλης ἐργασίας. Ὑπάρχοντες ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι προεκτείνουσι τὸ ἐγὼ των μέχρι τοῦ ἀπέριου, κινῶντες τὸν γέλωτα ἢ τὸν οἶκτον. Ἡ Σχολὴ μας, φυσικὰ, ἀντιπαύεται πρὸ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν τοῦ «ἀκαδημαϊκοῦ ἤθους». Εἶναι λυπηρὸν, βεβαίως, ὅτι ὁ κ. Ἀθανασιάδης ἐλησμόνησε ὅτι πρὸ τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τοῦ Κ.Σ.Ε. δὲν ἐπῆρχε ἐπιστημονικῆ περὶ τὴν Στατιστικὴν κίνησις . . . . .].*

(Σ. Σ.)

Ὁ κ. Κ. Ἀθανασιάδης, ἑκτακτος καθηγητῆς τῆς Στατιστικῆς παρὰ τῇ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε., εἰς πρόσφατον ἄρθρον του περὶ τῆς «διδασκαλίας τῆς Στατιστικῆς ἀλλαγῆς καὶ παρ' ἡμῖν» παραποιεῖ δυστυχῶς τὴν ἀλήθειαν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στατιστικῆς εἰς τὴν Χώραν μας.

Οὕτω ἐν σελίδι 10 τοῦ κυκλοφορήσαντος εἰς εἰδικὸν τεύχος ἄρθρου του ἀναγράφει τὰ ἑξῆς: «Ἐν Ἑλλάδι ἡ Στατιστικὴ μόνον εἰς τὴν Α.Σ.Ο.Ε.Ε. ἐξ ὅλων τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων διδάσκει εἰς τὴν ἑκτασιν τοῦ ἀνωτέρου προγράμματος, εἰς πολὺ δέ, σχετικῶς, μικροτέραν ἑκτασιν εἰς τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, καὶ εἰς ἔτι μικροτέραν εἰς τὴν Ἀνωτ. Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν». Περαιτέρω δὲ προβαίνει εἰς ἀστόχους συγκρίσεις ἐπὶ ὥρων διδασκαλίας καὶ προγράμματος διδασκομένης ὕλης διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι «εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν ἡ διδασκαλία τῆς Στατιστικῆς, ὡς αὕτη ἤδη ἔχει ἐξελιχθῆ, χωλαίνει ἀναντιρρήτως, μὲ μόνον παρήγορον σημεῖον τὴν διδασκαλίαν τῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν».

Δὲν εἶναι ἠθικὸν οὔτε τίμιον δι' ἀληθῆ ἐπιστήμονα νὰ προβαίῃ εἰς

τόσον ανακριβείς άφορισμούς και να ήιατυπώνη συμπεράσματα, χάριν αὐτοδιαφημίσεως, τὰ όποία στηρίζονται ἐπὶ ανακριβῶν στοιχείων.

Ἐπρεπε ὁ κ. Ἀθανασιάδης νὰ ἔχη τὸ θάρρος νὰ ἐξάρη κατὰ πρῶτον και κύριον λόγον τὴν συμβολὴν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στατιστικῆς. Δὲν τοῦ εἶναι βεβαίως άγνωστον ὅτι ἡ Ἀ.Σ.Β.Σ. πρώτη και μόνη ἱδρυσεν ἀπὸ τοῦ 1947 ἔδραν Στατιστικῆς, καλύπτουσιν ἀφ' ἑνός μὲν τὰς βασικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Στατιστικῆς Μεθοδολογίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν τομέα τῆς Οἰκονομικῆς Στατιστικῆς μὲ ἰδιαιτέραν ἔξαρσιν τῶν κεφαλαίων ἐπὶ τῶν ἀριθμοδεικτῶν και τῶν χρονολογικῶν σειρῶν. Εἶναι γνωστὸν κατὰ ποίων ἀντιδράσεων ἐπάλαισεν ἡ Σχολὴ διὰ τὴν ἱδρυσιν τῆς ἔδρας αὐτῆς εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὑπεστηρίζετο ὅτι οἱ Καθηγηταὶ τῆς Λογιστικῆς δέον νὰ διδάξουν τὴν Στατιστικὴν εἰς ἓν κεφάλαιον μικρᾶς ἐκτάσεως. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῆς Στατιστικῆς ἐν τῇ Σχολῇ καθηρτίσθη κατὰ τρόπον λίαν ἐπιτυχῇ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς και διδακτικῆς, ἡ δὲ μεθοδικὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου εἶχεν ἄριστα ἀποτελέσματα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Οἱ πτυχιούχοι τῆς Α.Σ.Β.Σ. οἱ διορισθέντες εἰς Στατιστικὰς ὑπηρεσίας διαπρέπουν και ἀποτελοῦν ἐπιλεκτὰ στελέχη τούτων Ἐχομεν ἦδη μίαν παράδοσιν δεκαετίας και νομιζομεν ὅτι δικαιούμεθα νὰ κρίνωμεν ἐπὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς συντελουμένης διδασκαλίας τῆς Στατιστικῆς εἰς τὴν Α.Σ.Β.Σ. ἐνῶ ὁ κ. Ἀθανασιάδης δὲν δύναται νὰ καυχῆθῃ διὰ παρόμοια ἀποτελέσματα, ἀφοῦ δὲν συνεπλήρωσεν ἀκόμα οὔτε διετῆ κύκλον μαθημάτων. Αἱ ὄραι διδασκαλίας τὰς ὁποίας ἐπικαλεῖται και τὰ ὄγκωδη συγγράμματά του μὲ ὕλην ἀμφιβόλου χρησιμότητος δι' εἰδικὴν Σχολὴν Οἰκονομικῶν και Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν δὲν προδικάζουν ἀκόμη τὸ ἀποτέλεσμα και ἀδίκως καυχᾶται ὁ κ. Ἀθανασιάδης, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε νὰ εἶναι πλέον ἐπιφυλακτικὸς εἰς τὰς κρίσεις του Ἐκτός ἂν ὁ κ. Ἀθανασιάδης θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπιτυχία εἶναι εὐθέως ἀνάλογος πρὸς τὰς μάζας τῶν σπουδαστῶν του, οἱ ὁποῖοι κατακλύζουν τὰς αἰθούσας τῶν ἰδιωτικῶν φροντιστηρίων, λαμπρῶς ἐξυπηρετουμένων ὑπὸ τῶν ἀμφιβόλου διδακτικῆς ἱκανότητος Καθηγητῶν. Ταῦτα ὡς πρὸς τὰς συγκρίσεις του μὲ τὴν Α.Σ.Β.Σ. Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰς παρομοίας συγκρίσεις του πρὸς τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Κατὰ ποίαν λογικὴν ἀποφαίνεται ὁ κ. Ἀθανασιάδης ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Στατιστικῆς εἰς τὸ Κ.Σ.Ε. ἐναθεύθη ἐκ τῆς παρεισφύσεως δῆθεν μαθημάτων οὐδεμίαν σχέσιν ἔχόντων πρὸς τὴν Στατιστικὴν;

Ἄγνοσε ὁ κ. Ἀθανασιάδης ὅτι εἰς τὸ πρῶτον ἔτος σπουδῶν διδάσκεται ἡ Στατιστικὴ Μεθοδολογία ἐπὶ 4 ὥρας, ἡ Δημογραφικὴ Στατιστικὴ ἐπὶ 1 ὥραν, ἡ Μαθηματικὴ Στατιστικὴ ἐπὶ 1 ὥραν και εἰς τὸ δεῦτερον ἔτος σπουδῶν ἡ Στατιστικὴ Ἀνάλυσις ἐπὶ 4 ὥρας, ἡ Οἰκονομικὴ Στατιστικὴ ἐπὶ 2 ὥρας, ἡ Μαθηματικὴ Στατιστικὴ ἐπὶ 1 ὥραν, ἡ Οἰκονομετρία ἐπὶ 1 ὥραν και ἡ Δημογραφικὴ Στατιστικὴ ἐπὶ 1 ὥραν;

Ἐχομεν οὕτω διὰ τὴν Στατιστικὴν και μόνον 15 ὥρας ἑβδομαδιαίας διδασκαλίας παραλλήλως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν ἐπὶ 6 ὥρας ἑβδομαδιαίως και τῶν λοιπῶν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα

ἀποβλέπουν εἰς τὴν πληρεστέραν καὶ γενικωτέραν μόρφωσιν τῶν σπουδαστῶν, δεδομένου ὅτι τινὲς τούτων εἴτε προέρχονται ἀπὸ σχολᾶς οἱ ὅποιοι δὲν παρέχουν μαθηματικὴν καὶ οἰκονομικὴν μόρφωσιν εἴτε εἶναι ὑπάλληλοι τοῦ Δημοσίου καὶ λοιπῶν Ὄργανισμῶν με ἀπολυτήριον μόνον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ κ. Ἀθανασιάδης ἄλλως τε διδάσκει εἰς τὸ δεύτερον ἔτος σπουδῶν 5 ὥρας καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τὰ ὅποια προσδοκᾷ νὰ ἔχη ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν Α.Σ.Ο.Ε.Ε. ἐπὶ 6 ὥρας, ἐκτὸς ἂν θεωρῇ ὅτι πάντες οἱ λοιποὶ διδάσκοντες εἰς τὸ Κ.Σ.Ε. οὐδὲν προσφέρουν, ὅποτε θὰ ἔπρεπε νὰ ἐρωτηθῆ ἡ Διεύθυνσις τῆς Α.Σ.Β.Σ. — καὶ ἔχει βεβαίως ὑποχρέωσιν νὰ τὸ πράξῃ — ποῖα εἶναι ἡ ἀποδοτικότης τοῦ κ. Ἀθανασιάδου Ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ. εἶναι ὑπόλογος ἀπεναντι τοῦ Δ. Συμβουλίου, τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν πτυχιούχων καὶ διὰ τὴν διδακτικὴν ἰκανότητα καὶ διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν Διδασκόντων, ὅπως ἔχει ἐπίσης ὑποχρέωσιν νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἰκανότητα βαθμολογίας τοῦ κ. Ἀθανασιάδου, δίδοντος ἀκατάλληλα θέματα καὶ μὴ δυναμένου ν' ἀντιληφθῆ ὅτι ἡ ἀπόρριψις ὧν εἶναι κατ' οὐσίαν ἀπόρριψις τοῦ ἴδιου ἑαυτοῦ του.

Ἀσφαλῶς ὁμως δὲν πρέπει νὰ κἀνῃ τοιαύτην παράλογον σκέψιν καὶ εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος προβαίνει εἰς τοιοῦτους ἀβασανίστους συλλογισμοὺς, ἐνῶ ὡς ἰσχυρίζεται, ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀρμοδίων διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Στατιστικῆς.

Π. Β Α Ρ Λ Α Σ

Πτυχιούχος τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τοῦ Κ.Σ.Ε.

Ο Έλληνοαμερικανός Καθηγητής του Πανεπιστημίου Stanford
κ. ΑΛΕΞ. ΜΠΑΒΕΛΑΣ όμιλών από της Ίδρας της Σχολής,
παραπλεύρως ό διερμηνεύς του κ. Κουδύλης

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ
ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τόμος Α'

Ἐπιμελεία τοῦ Καθηγητοῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Διευθυντοῦ Σπουδῶν

τοῦ Κέντρου Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως

Πωλοῦνται δρχ. 70

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κ. ΑΛΕΞ. ΜΠΑΒΕΛΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἡ πόλις μας εἶχε τὴν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν ὅπως φιλοξενήσῃ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα τὸν διακεκριμένον Ἑλληνοαμερικανὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Standford κ. Ἀλέξ. Μπαβέλαν.

Ὁ κ. Μπαβέλας εἶναι BSc τοῦ Κολλεγίου Springfield (1940) M. A. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Iowa (1944) Ph. D. τοῦ Τεχνολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μασσαχουσέτης (1948).

Διετέλεσε μέχρι τοῦ 1956 καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Τεχνολογικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Μασσαχουσέτης, Ἔταῖρος τοῦ Κέντρου Ἀνωτέρων Σπουδῶν εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς συμπεριφορᾶς, Μέλος τοῦ τμήματος Μαθηματικῆς Ἐρεύνης τῶν ἐργαστηρίων τῆς Bell Telephone Co.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Μαρτίου 1958 ἐξελέγη τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας καὶ Καθηγητὴς τῆς Διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Standford H.Π.Α.

Ὁ διακεκριμένος Καθηγητὴς θεωρεῖται ὡς μία ἀμερικανικὴ αὐθεντία εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, τῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς στατιστικῆς.

Ὁ κ. Μπαβέλας ἐκλήθη κατὰ τὸ θέρος τοῦτο καὶ ἔδωκε σειρὰν διαλέξεων εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τοῦ Λουδίνου, ὡς καὶ εἰς τὴν Σορβόννην τῶν Παρισίων. Ἐπωφελήθη δὲ τῆς εἰς Εὐρώπην ἀφίξεώς του ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν ὑπεραγαπᾷ.

Τὸν κ. Ἀλέξ. Μπαβέλαν ἐφιλοξένησεν ἐνταῦθα ἡ Σχολή μας, ἣτις ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως συζητήσῃ τὰ τοῦ Κέντρου Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ ἐνδεχομένως συνεργασίαν μετὰ τῶν Ἀμερικανικῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων.

Ὁ κ. Ἀλ. Μπαβέλας κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα ὀλιγοήμερου παραμονῆς του ἔδωκε δύο διαλέξεις, ἐξόχου ἐνδιαφέροντος: τὴν μίαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος με θέμα: «Ἡ διεύθυνσις τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς μεταβατικὴν περίοδον» καὶ τὴν ἑτέραν εἰς τὴν Σχολὴν μας με θέμα: «Αἱ πληροφορίαι καὶ τὸ παραγωγικὸν ἀποτέλεσμα».

Ἐπὶ πλέον δὲ διηύθυνε εἰδικῶς χάριν τῆς Σχολῆς μας σεμινάριον με σπουδαστὰς καὶ ἀποφοίτους τῆς ἐπὶ τῆς μελέτης συνθηκῶν ἀγορᾶς.

Τὸ κείμενον ἀμφοτέρων τῶν διαλέξεων θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ περιοδικὸν τῆς Σχολῆς «Σπουδαί».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΙΤΑΛΙΑΣ — ΕΛΛΑΔΟΣ

Περί τὰ μέσα Μαρτίου ἐ.ε., ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας ὁ Διευθυντὴς τοῦ I.S.I.D.A. (Istituto Superiore per Imprenditori e Dirigenti d' Azienda) τοῦ Παλέρμου, κ. Gabriele Morello, ὅπως συζητήσῃ μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρμοδίων τὰς δυνατότητας συνεργασίας τοῦ Ἰδρυματός του καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐνδιαφερομένων διὰ τὰ ἐκπαιδευτικά ζητήματα τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, πρὸς αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος.

Ὁ κ. G. Morello ἔσχεν ἐπαυελημμένας ἐπαφάς καὶ συζητήσεις μετὰ τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, τοῦ Συνδέσμου Βιομηχάνων καὶ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς καὶ κατετοπίσθη ἐπὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως συντάξῃ σχετικὴν ἐκθέσιν πρὸς τὸ Εὐρωπαϊκὸν Κέντρον Παραγωγικότητος, κατ' ἐντολὴν τοῦ ὁποίου ἐνήργει.

Ὁ κ. G. Morello ἐν συνεχείᾳ ἐπισκέφθη διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ τὴν Τουρκίαν. Ἐπωφελήθημεν τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν γνωρίσωμεν τὰς ἐπιδιώξεις καὶ πραγματοποιήσεις τοῦ I.S.I.D.A. (ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου καὶ τυγχάνει οἰκονομικῆς βοήθειας ὑπὸ Ἱταλῶν βιομηχάνων) καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅπως ἀνασκοπήσωμεν τὰς δυνατότητας συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο Ἰδρυμάτων, δι' ἀποστολῆς εἰς Ἱταλίαν ὑποτρόφων πρὸς μετεκπαίδευσιν, ἀνταλλαγῆς Καθηγητῶν κ.λ.π.

Η Τ Ε Γ Ε Α

ἀπό τουριστικής ἀπόψεως

Πτυχιακὴ μελέτη τοῦ τελειοφοίτου τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΤΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όλγα τινά περί Τουρισμού

Ἡ ἔμφυτος τάσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς γνώσιν καὶ τὸ ἔνστικτον τῆς περιεργείας δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἀποτελοῦν τὴν αἰτίαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον ἐκλήθη Τουρισμός.

Ὁ τουρισμός παρ' ὅλον ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἔλαβε τεραστίαν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν ἐν πολλοῖς ὑποβοηθοῦν αἱ σύγχρονοι τεχνικαὶ ἐξελίξεις, δὲν εἶναι φαινόμενον νέον. Ἀνάκαθεν ὁ ἀνθρώπος εἶχε τὴν τάσιν νὰ γνωρίσῃ τοὺς συναθρώπους του, τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των, τὸν πολιτισμὸν των, ἐν γένει, καὶ τὰς χώρας των.

Ἡ ἐκμηδένισις τῶν ἀποστάσεων διὰ τῶν συγχρόνων συγκοινωνιακῶν μέσων ἐπέτρεψεν εἰς τὸ πολὺ κοινὸν νὰ συμμετάσχη εἰς τὸ φαινόμενον τοῦ τουρισμοῦ. Ἡ πρόοδος τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ ἡ συγκέντρωσις μεγάλου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς πόλεις, ἐπέβαλεν αὐτὸν ὡς κοινωνικὴν ἀνάγκην, ὡς τρόπον ψυχαγωγίας, συνδυάζοντα τὸ «τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου».

Ὑπὸ τὸν ὄρον τουρισμός, ὅστις προέρχεται ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ «tourism», ὃ ὁποῖος σημαίνει «περιήγησις», νοοῦμεν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κίνησιν ταξιδιωτῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ σύνολον τῶν προσπαθειῶν καὶ τὴν ὀργάνωσιν διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ προσέλευσις ξένων περιηγητῶν.

Πολλοὶ παράγοντες συντελοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν τουριστικοῦ ρεύματος πρὸς ἓνα τόπον. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν: Τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα, τὰς φυσικὰς καλλονὰς, τὸ κλίμα, τὰς λουτροπόλεις, τὴν βιομηχανίαν, τὰ τεχνικὰ ἔργα, τὰς ἐκθέσεις, τὰς ἐορτάς, τὸν ἀθλητισμὸν. Παραλλήλως ὁμως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἀναφερομένους παράγοντας, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ ἀπαιτεῖται ὀργάνωσις κατάλληλος, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζουσα εἰς τοὺς τουρίστας εὐχάριστον διαμονήν, κατάλληλον συγκοινωνίαν καὶ προσήκουσαν ἐξυπηρέτησιν, βοηθεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὡς ἀνω τουριστικῶν ἀξιοθεάτων, δημιουργεῖ εὐχαρίστους ἐντυπώσεις, καὶ συντελεῖ κατὰ τὸν προσφορώτερον τρόπον, εἰς τὴν περαιτέρω τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου.

Τὸν τουρισμὸν διακρίνομεν εἰς ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικόν, ἐξωτερικὸς εἶναι ὁ τουρισμὸς ὃ ὁποῖος δημιουργεῖται διὰ τῆς διακινήσεως ταξιδιωτῶν μεταξύ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ μιᾶς δεδομένης χώρας, ἐσωτερικὸς δὲ ὁ τουρι-

σμός ὁ ἀναπτυσσόμενος διὰ τῆς διακινήσεως ταξιδιωτῶν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς χώρας καὶ ἐντὸς αὐτῆς.

Ὁ τουρισμός ἐκτὸς τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτοῦ σημασίας ἔχει σοβαρωτάτην οἰκονομικὴν τοιαύτην λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑπὸ τῶν περιηγητῶν δαπανωμένων χρημάτων ἐπὶ τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν, ὡς ἐκ τούτου χαρακτηριστικῶς οὗτος ἐπωνομάζεται «Βιομηχανία τῶν ξένων» καὶ «Τουριστικὴ βιομηχανία». Ἀποτελεῖ λοιπὸν οὗτος φαινόμενον οἰκονομικοκοινωνικόν, σπουδαιοτάτης σημασίας διὰ τὰς διαφόρους χώρας.

Εἰδικώτερον ἀπὸ ἐκπολιτιστικῆς πλευρᾶς ἡ ἐπαφή τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν ἐντοπιῶν δημιουργεῖ σχέσεις μεταξύ ἀνθρώπων, προκαλεῖ ἀνύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, εὐρύνει τὴν μόρφωσιν καὶ δημιουργεῖ ὁμοιογενεῖς κοινωνικὸν σύνολον τόσον ἐκτὸς τῆς χώρας, ὅσον καὶ εἰς εὐρύτερα διεθνή πλαίσια.

Ἡ οἰκονομικὴ πλευρὰ τοῦ φαινομένου εἶναι ἀκόμη σπουδαιότερα καὶ μὲ ἄμεσα οἰκονομικὰ ὀφέλη, ἴδια διὰ τὰς χώρας ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται καθυστερημέναι εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ μὲ παθητικότητα εἰς τὸ ἔξωτερικόν ἰσοζύγιον πληρωμῶν. Οὕτω διὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ προκαλεῖται εἰσροή σημαντικοῦ ποσοῦ συναλλάγματος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀντιμετωπίζεται ἡ ἀνεργία διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν τουριστικῶν ἐπαγγελμάτων ἀφ' ἑτέρου. Διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ προκαλεῖται οἰκονομικὴ κίνησις εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἀναζωογόνησις τῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς ἐπιτυχανομένης κάποιας ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος τρόπον τινὰ καὶ καταπολεμήσεως τῆς ἀστυφιλίας κατὰ ἕνα τρόπον.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω συντόμου ἀναπτύξεως τοῦ τουριστικοῦ φαινομένου καὶ τῶν ἀντικτύπων του ἐπὶ τῆς καθόλου ἐξελίξεως μιᾶς χώρας, ἠβελήσαμεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ παρουσιάσωμεν συνοπτικῶς τοῦτο, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταδείξωμεν τὴν σημασίαν τούτου διὰ τὴν χώραν μας ἡ ὁποία παρουσιάζει μίαν ἐντονὴν διαφοροποίησιν τῶν εἰσοδημάτων μεταξύ ἀγροτικῶν περιοχῶν καὶ ἀστικῶν κέντρων μὲ ἀποτέλεσμα τὸ παρατηρούμενον ἐντονὸν ρεῦμα ἀστυφιλίας, ἐπίσης δὲ μίαν μόνιμον ἐλλειμματικότητα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μὲ ἀποτέλεσμα ἐλλειμματικότητα εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν.

Τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας δύναται ἡ χώρα μας νὰ ἐκμεταλλεῖθῃ ὡς διαθέτουσα ὅλους τοὺς παράγοντας καὶ τὰς προϋποθέσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζέται ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁμως τοῦτο πρέπει παραλλήλως νὰ ἀναπτύξῃ κατάλληλον ὄργανωσιν προσελκύσεως καὶ ἐξυπηρητήσεως τῶν περιηγητῶν διὰ τῶν καταλλήλων προσώπων καὶ ἐγκαταστάσεων. Πράγματι, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν πολλαὶ προσπάθειαι ἔχουν καταβληθῆ τελευταίως, ἀλλὰ ἀπαιτοῦνται ἀκόμη περισσότεραι διὰ νὰ καταστῇ ὁ τουρισμός εἰς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου.

Εἰς τὴν παρούσαν μελέτην θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς ὑπαρχούσας προϋποθέσεις, τὰς δυνατότητας, καὶ τὰς ἀνάγκας διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν μιᾶς περιοχῆς τῆς χώρας μας, τῆς Τεγέας, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι συμβάλλομεν κατὰ τι εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου.

Η ΤΕΓΕΑ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

1. Τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου

Οἱ ὄρειοι ὄγκοι τῆς Πελοποννήσου περικλείουν μεταξύ των ἀρκετὰ μικρὰ πεδινὰ τμήματα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸ Ἄρκαδικὸν ὄροπέδιον. Τὸ μεσογειακὸν αὐτὸ ὄροπέδιον περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ὄρη Κυλλήνη πρὸς Β. Α. Λύρκειον, Ἄρτεμισιον καὶ Παρθένιον πρὸς Α. Τὰς δυτικὰς ὑπώρειας τοῦ Πάρωνος καὶ τὸν Ταυγετον πρὸς Ν. Τὰ Νόμια, τὸ Λύκαιον πρὸς Ν. Δ. Τὴν Φολὴν καὶ Σόκολιν πρὸς Δ. Τὸν Ἐρύμανθον πρὸς Β. Δ. καὶ τὰ Ἄροάνια πρὸς Β. Τὸ οὕτω σχηματιζόμενον ὄροπέδιον τὸ ὅποιον χαρακτηρίζεται ὡς περικλειστος Ἄρκαδία ἔχει μῆκος 40 περίπου χιλιομέτρων καὶ καταλαμβάνει τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου.

Ἄπὸ Β. πρὸς Ν. διαδέχονται τὸ ἐν τὸ ἄλλο τὰ λεκανοπέδια τῆς Κανδύλας (ὕψμ. 625 μ.), τοῦ Λεβιδίου (ὕψμ. 633 μ.), τῆς Μαντινείας (ὕψμ. 630 μ.), τῆς Τριπόλεως (ὕψμ. 633 μ.) καὶ πρὸς Νότον τῆς Τεγίας (ὕψμ. 668 μ.). Ὅλα αὐτὰ τὰ λεκανοπέδια εἶναι ἀποτέλεσμα τεκτονικῶν συμβάντων. Ἐχωρίσθησαν μεταξύ των διὰ πολὺ χαμηλῶν ἀσβεστούχων διαχωρισμάτων. Ἐάν ἐν τούτοις ἴσταται κανεὶς ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν γύρω ὄροσειρῶν, τὰ ἀσβεστοκύματα αὐτὰ μόλις εἶναι αἰσθητά. Δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι πρόκειται περὶ ἐνὸς ἐνιαίου ὄροπέδιου μῆκους 40 χιλιομέτρων.

Αἱ κατωφέρειαι τῶν ὄρειῶν συμπαγῶν ὄγκων αἱ ὅποια σχηματίζουν τὸ πλαίσιον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὄροπέδιου, φαίνονται ὡς τεράστια τεῖχη καὶ εἶναι σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἀδενδροὶ μόνον ἡ μεσαία ζώνη τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Μαινάλου καλύπτεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος ἐλάτων. Τὰ ἀδενδρα αὐτὰ ἀσβεστούχα ὄρη λάμπουν ὑπὸ τὸν θερινῶν ἡλίων καὶ δίδουν εἰς τὸ τοπίον χαρακτῆρα ὄρεινῆς μεσογειακῆς φύσεως.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχον εἰς τὸ Ἄρκαδικὸν ὄροπέδιον πόλεις ὡς ἡ Τεγέα, ἡ Μαντινεία, ὁ Ὀρχομενός, τὸ Παλλάντιον, αἱ ὅποια κατέλαβον σημαντικὴν θέσιν μεταξύ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν πόλεων, ὡς κέντρα Οἰκονομικά, κέντρα Πολιτικά, ἀλλὰ καὶ ὡς Στρατιωτικαὶ δυνάμεις. Ἡ ἀρχαία Τεγέα (Τεγέη, Τέγεα καὶ Τεγεάτης χώρα) εὑρίσκετο εἰς τὸ Ν. Α. μέρος τῆς ἀρχαίας Ἄρκαδίας καὶ συνωρεύετο πρὸς Α. μὲ τούς Ἀργεῖους, πρὸς Ν. μὲ τούς Λακεδαιμονίους, πρὸς Δ. μὲ τούς Παλλαντιεῖς καὶ πρὸς Β. μὲ τούς Μαντινεῖς.

2. Μυθολογία

Ἡ ἀρχαιοτάτη ἱστορία τῆς Τεγέας ἀρχίζει ἀπὸ τὴν μυθολογίαν καὶ συνταυτίζεται μὲ τὴν ἱστορίαν ὀλοκλήρου τῆς Ἄρκαδίας. Ἐκ κληρονομικῆς διαδοχῆς τῶν βασιλέων τῆς Ἄρκαδίας προέκυψαν αἱ αὐτόνομοι πόλεις αὐτῆς μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Τεγέα. Ὁ περὶ τὸ 170 μ. Χ. ἀκμάσας περιηγητῆς Πausanias εἰς τὸ σύγγραμμά του «Περιήγησις τῆς Ἑλλάδος» ἀναφέρει ὡς πρῶτον οἰκιστὴν τῆς Τεγέας τὸν Τεγεάτην. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Λυκάονος, βασιλέως τῆς Ἄρκαδίας, ἡ ὅποια ἔκαλεῖτο Πελασγία ἐκ τοῦ πα-

τρός του και πρώτου βασιλέως αὐτῆς. Ὁ Λυκάων ἦτο σύγχρονος τοῦ Κρόκτος τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλαχοῦ ὁ Πausanias ἀναφέρει ὅτι πρῶτος οἰκιστὴς τῆς Τεγέας ἦτο ὁ Ἄλεος, ἡ χώρα δὲ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Τεγεάτην «Τεγεᾶται δὲ ἐπὶ μὲν Τεγεάτου τοῦ Λυκάωνος τῆ χώρα φασὶν ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι μόνη τὸ ὄνομα, τοῖς δὲ ἀνθρώποις κατὰ δήμους εἶναι τὰς οἰκῆσεις... τῆς δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλεως οἰκιστὴς ἐγένετο Ἄλεος». Βραδύτερον ἀνα-

Κεφαλή τῆς Θεᾶς τῆς Ὑγιείας

φέρεται ὅτι ἡ βασιλεία τῆς Ἀρκαδίας περιῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Τεγέας Ἄλεον, ὁ ὁποῖος κατεσκεύασεν τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῆς «Ἀλίας Ἀθηναῆς» ἐν Τεγείᾳ.

Ἐκτοτε ἀναφέρεται συνεχῶς ἡ Τεγέα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν. Οὕτω ὁ Τεγεάτης βασιλεὺς Ἐχεμος φονεῖ εἰς μονομαχίαν τὸν Ἡρακλεΐδην Ὑλλον παρὰ τὸν Ἰσθμὸν καὶ ματαιώνει τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου οἱ Τεγεᾶται ἐπιμῶντο ἰδιαιτέρως καὶ κατελάμβανον πάντοτε τὸ ἀριστερὸν κέρασ τῆς παρατάξεως εἰς τὰς μάχας.

Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Τροίαν μετέχει ὡς ἐπικεφαλῆς τῶν Ἀρκάδων ὁ βασιλεὺς τῆς Τεγέας Ἀγαπήνωρ ὁ ὁποῖος περιπλανηθεὶς κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν προσήγγισεν εἰς τὴν Κύπρον ὅπου ἔκτισεν τὴν Πάφον καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης εἰς Παλαίπαφον. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐξηγεῖται

ή μεγάλη συγγένεια τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου πρὸς τὴν Ἀρκαδικήν.

Τὸ 776 π. Χ. οἱ Σπαρτιάται ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τεγέας ὅπου ὁμως ὑπέστησαν δεινὴν ἤτταν. Κατὰ τὴν μάχην οἱ Τεγεᾶται συνέλαβον πολλοὺς αἰχμαλώτους μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν βασιλεῖα τῶν Λακεδαιμονίων Χαρίλαιον. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται ὁ ἥρωισμὸς τῶν Τεγεάτιδων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην.

Κατὰ τὸν Α' Μεσσηνιακὸν πόλεμον οἱ Τεγεᾶται ἐπολέμησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Μεσσηνίων καὶ ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας κατὰ τὸ ἔτος 725 π. Χ. Μετὰ ταῦτα ὁμως ἀπεχώρησαν καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ἐνίκηθησαν.

Μετὰ τὸν Β' Μεσσηνιακὸν πόλεμον οἱ Τεγεᾶται διὰ νὰ μὴ εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Σπαρτιατῶν, διασκορπισμένοι ἀνά τὴν Τεγεάτιδα, ἀπέφασιν νὰ συνοικισθοῦν εἰς μίαν πόλιν μεγάλην καὶ ἰσχυράν. Συνεπικνώθησαν λοιπὸν εἰς τὸν κεντρικὸν συνοικισμόν ὅπου ἦτο ἡ πολίχνη Τεγέα. Ἡ δημιουργηθεῖσα πόλις ἐπροστατεύετο ὑπὸ τείχους περιμέτρου 5.000 μ.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπηκολούθησαν μακροὶ ἀγῶνες μεταξύ Σπαρτιατῶν καὶ Τεγεατῶν οἱ ὁποῖοι, ἐν τέλει, κατέληξαν εἰς σύναψιν συμμαχίας μεταξύ των περὶ τὸ 550 π. Χ.

3. Ἡ Τεγέα τῶν κλασσικῶν χρόνων

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν περσικῶν πολέμων ἡ Τεγέα δὲν ὑστέρησε τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων. Εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην μεταξύ τῶν ἄλλων μετέχουν καὶ 500 Τεγεᾶται. Κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν ὁ Τεγεάτης Χεῖλος ἐπεισε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἀποστείλουν δύναμιν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐξεστράτευσαν καὶ 3.000 Τεγεᾶται οἱ ὁποῖοι ἐπέδειξαν ἀπαράμιλλον ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα τόσοσιν κατὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ ξυλίνου τείχους παρὰ τὰς Θήβας, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον καταφύγει τὰ ὑπολείμματα τῶν Περσῶν. Ὁ Ἡρόδοτος δὲ ἱστορεῖ «Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενεαμένων καὶ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων ὑπερβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι». (Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀνεδειχθήσαν ἀνδρεῖοι οἱ Τεγεᾶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄλλ' ὁμως πάντας ὑπερέτερησαν κατὰ τὴν ἀνδρείαν οἱ Σπαρτιάται). Ἀναφέρεται ὅτι πρὸ τῆς μάχης οἱ Τεγεᾶται ἐφιλονίκησαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀξιούντες νὰ διευθύνουν τὸ ἀριστερόν κέρας τῆς παρατάξεως κατὰ παλαιὸν προνόμιον.

Μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους οἱ Τεγεᾶται ἀπεπειράθησαν ἐπαινελημμένως νὰ ἀποσχισθοῦν ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῶν Λακεδαιμονίων πλὴν ὁμως νικηθέντες ἀπέτυχον.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐμφανίζονται ὡς σταθεροὶ σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν, εἰσέβαλον μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς ὅλας τὰς ἐκστρατείας. Ἡ συμμαχία αὕτη διατηρηθεῖσα περὶ τὰ 100 ἔτη διελύθη μετὰ τὴν νίκην τῶν Θηβαίων ὑπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν καὶ Πελοπίδαν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν παρὰ τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας τῷ 371 π.Χ.

Ἀκολούθως ἐπηκολούθησε περίοδος συνενώσεως τῶν ἀρκαδικῶν πό-

λεων εις Ἀρκαδικὴν Ὀμοσπονδίαν. Διαλυθείσης δὲ αὐτῆς οἱ Τεγεᾶται συν-επολέμησαν μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔλαβον δὲ σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην.

Μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Φιλίππου εἰς τὸ προσκήνιον τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς οἱ Τεγεᾶται ἐτάχθησαν παρὰ τὸ πλευρὸν του καὶ εἶχον σημαντικὰ ὀφίλη, διότι ἀνέκτησαν περιογὰς τινας κατεχομένας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς βασιλέως οἱ Τεγεᾶται κατ' ἐπανάληψιν προσεπάθησαν, ἀνεπιτυχῶς ὁμῶς, νὰ ἀποτινάξουν τὴν Μακεδονικὴν κυριαρχίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐπιγόνων οὗτοι ἐπεδόθησαν εἰς διαφόρους ἀγῶνας κυρίως κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τέλος τῷ 234 ἡ Τεγέα μετ' ἄλλων Ἀρκαδικῶν πόλεων μετέχουν τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας μετ' ὀλίγον ὁμῶς συμμαχεῖ μετὰ τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας. Ἐπακολουθεῖ μία πολυτάραχος περίοδος μὲ ἐναλλασσομένας θέσεις τῶν Τεγεατῶν, τῶν ὁποίων ἡ χώρα εἶχε καταστῆ ἐπίκεντρον τῶν ἀγῶνων μεταξὺ τῶν Συμπολιτιῶν τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων. Τέλος μετὰ σειράν ἀγῶνων πρὸς τοὺς Ρωμαίους καταλαμβάνεται ἡ Τεγέα κατὰ τὸ 146 π. Χ. Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ ἡ περίοδος τῆς Ρωμαϊκῆς κατοχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἀξιοσημειώτων γεγονόσ παρατηρεῖται ἐν Τεγείᾳ.

4. Ἡ Τεγέα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ Μεσαιωνικοὺς χρόνους

Ἡ λαμπρὰ καὶ ἐνδοξος περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Τεγέας κλείει κατὰ τὰ τέλη τοῦ 4ου μ. Χ. αἰῶνος, κατόπιν τῆς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς αὐτῆς ὑπὸ τῶν Γότθων.

Κατὰ τὸν 5ον μ. Χ. αἰῶνα, κατόπιν τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, δημιουργεῖται Ἐπισκοπὴ εἰς τὴν Τεγέαν. Περί τὸν 7ον αἰῶνα ἐπ' τοῦ ἀρχαίου θεάτρου τῆς πόλεως ἰδρύθη ὁ περίφημος βυζαντινὸς ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁ ὀνομαζόμενος «Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ», ὁ ὁποῖος ἀναστηλωθεὶς ἀποτελεῖ σήμερον σημαντικὸν βυζαντινὸν μνημεῖον.

Κατὰ τὰς ἐπιδρομάς τῶν Σλαύων τὸν 8ον καὶ 9ον αἰῶνα ἐκτίσθη περὶ τὴν Παλαιὰν Ἐπισκοπὴν μεσαιωνικὸν τεῖχος διακρινόμενον μέχρι σήμερον. Αἱ ἐπιδρομαὶ αὐταὶ τῶν Σλαύων εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν κατάργησιν τῆς Ἐπισκοπῆς Τεγέας ἡ ὁποία ἀνασυνιστᾶται τῷ 1082 ὡς Ἐπισκοπὴ Ἀμυκλίου, καθ' ὅσον πρὸ δύο ἢ τριῶν αἰῶνων ἡ πόλις Τεγέα εἶχε μετονομασθῆ ἀγνωστον διὰ τί εἰς Ἀμύκλιον.

Τὸ Ἀμύκλιον μετὰ ἕνα αἰῶνα καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς Ἐπιδρομῆς τῶν Φράγκων εἰς Πελοπόννησον λογίζεται ὡς μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ ἀξιολογωτέρων πόλεων αὐτῆς καὶ ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ παρεφθαρμένον ὄνομα Νύκλι.

Τὸ Νύκλι κατελήφθη ὑπὸ τῶν Φράγκων τῷ 1209 καὶ ἐχρημάτισε πρωτεύουσα βαρωνίας μέχρι τοῦ 1296. Τότε κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἑλληνοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μυστρᾶ κατεδαφίσθη μετὰ τοῦ φρουρίου του, οἱ δὲ κάτοικοί του ἐξεβιάσθησαν νὰ μετοικήσουν εἰς τὸ κτισθὲν ἐπὶ τοῦ Παρθενίου ὄρους Μουχλί τοῦ ὁποίου ἐρείπια σώζονται μέχρι σήμερον. Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀμυκλίου μετέφερε τὴν Ἱδραν του ἐπὶ τοῦ Μουχλίου.

Ἄφου κατεστράφη ἡ πόλις Νύκλι ἐξηφανίσθη καὶ ἡ τοπωνυμία τῆς πόλεως «Νύκλι καὶ Ἀμύκλιον» ἐπὶ τοῦ χώρου δὲ αὐτῆς ἐπεκράτησεν, ἐκ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐπισκοπῆς Τεγέας, τὸ ὄνομα «Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ» ἢ ἀπλῶς «Ἐπισκοπὴ» ὑπὸ τὸ ὁποῖον φέρεται καὶ σήμερον ἡ περιοχή τοῦ ναοῦ καὶ τὸ παρακείμενον χωρίον.

Ἡ Βυζαντινὸς Ναὸς ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ Τεγέας τοῦ 9ου αἰῶνος, ἀνεκαταστάθη ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Τεγεατικοῦ Συνδίσταμον, ἰδρυθέντος τῷ 1883

5. Ὁ ἀγὼν τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας ἐν Τεγέᾳ

Μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς πόλεως τοῦ Μουχλίου ἐδημιουργήθη τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας καὶ εἰς τὴν βορείαν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Τεγιάτιδος νέον ἀστικὸν κέντρον ἢ Ντρομπολιτσά, ἢ σημερινὴ Τρίπολις. Εἰς δὲ τὴν λοιπὴν Τεγεάτιδα μικροὶ ἀγροτικοὶ συνοικισμοὶ οἱ ὁποῖοι σήμερον ἀποτελοῦν τὰ χωρία τῆς περιοχῆς τοῦ τέως δήμου Τεγέας. Ἡ Ντρομπολιτσά ἢ Τριπολιτσά κατέστη τὸ διοικητικὸν καὶ στρατιωτικὸν κέντρον τῆς Πελοποννήσου, ὀχυρωθεῖσα δὲ διὰ τείχους ἀπέτελε τὸ σημαντικώτερον φρούριον εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὴν κήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως ἀμέσως οἱ Ἕλληνες ἀπέβλεψαν εἰς αὐτήν. Οἱ κάτοικοι τῆς παρακειμένης περιοχῆς τῆς Τεγέας καίτοι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Τούρκων τῆς Τριπολιτσᾶς, ἔλαβον τὰ ὄπλα ὑπὸ τὸν ἐκ Ριζῶν τῆς Τεγέας γενναῖον ὄπλαρχηγόν των Λάμπρον Κυριακόπουλον, τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα καπετάν Λάμπρο Ριζιώτην. Πολλοὶ ἀψιμαχίαι διεσχίσθησαν τότε ἐν Τεγέᾳ μεταξύ τῶν πολιορκούντων τὴν Τριπολιτσά Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενων πρὸς ἀνεφοδιασμόν Τούρκων. Σημαντικὴ σύγκρουσις φέρεται ὡς γενομένη εἰς τὴν περιοχὴν Μεχμέτ Ἀγά ὅπου σήμερον ἡ Κοινότης Γαρέας. Ἐν γένει τὰ γεγονότα τῆς περιόδου αὐτῆς ἐν Τεγέᾳ πρέπει νὰ συνταυτισθοῦν μετὰ τῆς πολιορκίας τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ τὰς ἄλλας περὶ αὐτὴν γνωστάς συγκρούσεις.

6. Ἡ σύγχρονος Τεγέα

Ἡ σύγχρονος Τεγέα καταλαμβάνει τὸ Ν. Α. μέρος τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν κλειστὸν ὄροπέδιον ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὐρίσκονται κατεσπαρμένοι 20 ἀγροτικοὶ συνοικισμοί, τὰ χωρία τῆς Τεγέας, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν παλαιότερον τὸν τέως δῆμον Τεγέας μὲ πρωτεύουσαν τὸν κεντρικὸν συνοικισμόν τοῦ Σταδίου (Ἀχουρίων) ὃ ὁποῖος ἀπέχει ἐκ Τριπόλεως 8 χιλιόμετρα. Οἱ συνοικισμοὶ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Τεγέας εἶναι σήμερον διοικητικῶς ὀργανωμένοι εἰς 14 Κοινότητας ὡς ἑξῆς: 1) Σταδίου (Ἀχουρίων) μὲ τοὺς συνοικισμοὺς Ἀχούρια, Πυργεῖκα, Σβωλεῖκα, Ἀκραν καὶ Ἁγίου Σώστην. 2) Βουνοῦ, 3) Γαρέας, 4) Γιοκαρέικων, Μαγούλας, 5) Καμαρίου, 6) Κερασίτσας, 7) Μαυθυρέας, 8) Μαυρικίου, 9) Ριζῶν, 10) Σρίγκου καὶ Δεμηρίου, 11) Ἀλίας (Πιαλί), 12) Ἐπισκοπῆς, 13) Τζίβα καὶ 14) Ψιλῆς Βρύσης.

Εἰς τὴν Κοινότητα Σταδίου ἔχει ἕδραν ἡ ὑποδιοίκησις Χωροφυλακῆς Τεγέας. Λειτουργεῖ ἐπίσης Ταχυδρομικὸν γραφεῖον καὶ Τηλεγραφεῖον. Εἰς τὴν Κοινότητα Ἀλίας (Πιαλί) λειτουργεῖ τὸ πλῆρες ὄκτατάξιον γυμνάσιον Τεγέας. Εἰς ὅλας δὲ τὰς Κοινότητας ὑπάρχουν δημοτικὰ σχολεῖα.

Κεφάλαιον II

ΤΟ ΑΡΚΑΔΙΚΟΝ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΚΑΙ Η ΤΕΓΕΑ

1. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους

Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη τὸ τεγεατικὸν πεδῖον εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ πολλὰ, τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν τὸ μεσογειακὸν καὶ κλειστὸν ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας. Τοῦτο ἔχει ὑψόμετρον περὶ τὰ 670 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἔκτασιν περὶ τὰ 130 τετραγωνικά χιλιόμετρα ἴσου σχεδὸν μήκους καὶ πλάτους περὶ τὰ 12-13 χιλιόμετρα. Περιβάλλεται σχεδὸν πανταχόθεν, ἐκτὸς τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς, ὑπὸ ὄρειων καὶ λόφων. Τὸ ἔδαφος ἐντὸς τοῦ ὄροπέδιου εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινὸν σχηματισθὲν ἐκ τῶν προσχώσεων τῶν ἐκ τῶν γύρωθεν ὑψωμάτων ἐκπηγαζόντων χειμάρρων. Παρουσιάζονται ὁμως καὶ μερικαὶ πτυχώσεις τοῦ ἐδάφους σχηματίζουσαι λόφους τινὰς εἰς τὸ μέσον τῆς Τεγέας οἱ ὅποιοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι καλλιεργήσιμοι. Οὕτω εἰς τὸ μέσον περίπου αὐτῆς ἔχει τοὺς λόφους τοῦ Ἁγίου Σώστη, ὃ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐπωνομάζετο Διὸς Κλαρίου, ὕψους 706 μέτρων, καὶ τῆς Ἀκρας, τῆς ἀρχαίας Φυλακτρίδος, 684 μέτρα, ὅπου φέρεται ὅτι ὑπῆρχε ἡ ἀκρόπολις τῆς ἀρχαίας Τεγέας. Ἐπίσης τὸν λόφον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶναι τὸ χωρίον Βουινό, τὸ ἀρχαῖον Κρήσιον ὄρος 680 μ. ὡς καὶ ἄλλους χαμηλοτέρους.

2. Ὑδατα

Ἐκ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Πάρνωνος πηγάζει ὁ χειμάρρος Σαρανταπόταμος ἢ Ζεριάς ὃ ὁποῖος παραλαμβάνων πολλοὺς ρύακας ρεῖι πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Τεγέας μεταξύ τῶν χωρίων Γαρέας καὶ Σβωλείκων. Παρὰ

τὴν Μαγούλαν δέχεται κατὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ τόν ἐκ Δολιανῶν κατερχόμενον Γαριάτην, ῥεῖι πρὸς τὸ Στενὸ καὶ ἀκολουθῶς χύνεται εἰς τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος Παρθένιον καταβόθραν καὶ ῥέων ὑπογείως ἐξέρχεται εἰς τὴν Πνίκωβαν παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Ἀχλαδοκάμπου, ἐκείθεν δὲ εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον παρὰ τὸ Κυβέρι. Παλαιὰ οὗτος ὠνομάζετο Ἀλφειὸς διότι ἐχύνετο εἰς τὰ τέλματα τῆς Τάκεας, ἀπερροφάτο ὑπὸ καταβόθρας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Βορείου ὄρους, ἐξήρχετο εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀσείας καὶ ἤνοῦτο μετὰ τοῦ Ἀλφειοῦ. Πρὸ 150-200 ὁμῶς ἐτῶν μετήλλαξε κοίτην.

Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Τεγέας σχηματίζεται ἐκ τῶν ὀμβρίων ὕδατων ἡ λίμνη Τάκα ἡ ὁποία πολλάκις καλύπτει μέχρι 15 χιλιάδας στρέμματα ἐκ τῆς εὐφόρου πεδιάδος τοῦ ἀρχαίου Μανθουρικοῦ Πεδίου. Ἐπειδὴ τὰ ὡς ἄνω ὕδατα εἶναι ὀμβρία καὶ χειμαρρῶδους μορφῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὄροπέδιου ἀνοίγονται φρέατα βάθους 10-25 μέτρων ἐκ τῶν ὁποίων ἐπιτελεῖται δι' ἀντλήσεως ἢ ἀρδευσεὶς τῶν φυτειῶν, ἰδίᾳ τῆς πατάτας.

3. Φυτεῖαι—χλωρίς—πανίς

Εἰς τὴν Τεγέαν συστηματικῶς καλλιεργεῖται ἡ πατάτα. Ἀρκεταὶ ἐκτάσεις καλύπτονται ἐτησίως ἐκ τῶν φυτειῶν αὐτῆς παρ' ὅλην τὴν ἔλλειψιν ὕδατων ἀρδευσεως. Μεγάλην ἐπίσης ἑκτασιν ἔχει λάβει ἡ δενδροκαλλιέργεια ἐκ τῆς ὁποίας παράγονται κεράσια, βύσινα, ἀχλάδια, μῆλα. Τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς μεγάλως ὑπεβοήθησεν τὸ ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ Ἰδρυθὲν ἀγροκήπιον ὑπὸ τοῦ Τεγνατικοῦ Συνδέσμου Ἀθηνῶν. Ἄλλα προϊόντα τῆς Τεγέας εἶναι τὰ ὄσπρια, τὰ σκόρδα, τὰ δημητριακά. Σχεδὸν ὅλο τὸ ὄροπέδιον εἶναι κατάφυτον ὑπὸ παντὸς εἶδους δένδρων ὡς πλατάνων, ἀκακιῶν, κυπαρίσσων, λευκῶν κ.ἀ., τὰ ὁποία καλύπτουν πλεῖστα σημεῖα αὐτοῦ, ἀποτελοῦν δὲ ὠραιστάτας δενδροστοιχίας φυτευμένα παρὰ τὰς ὁδοὺς. Τὸ κατ' ἐξοχὴν διαδεδομένον δένδρον εἶναι ἡ μωρέα, τὸ φύλλωμα τῆς ὁποίας ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον διὰ τὴν διατροφήν μετασοκώληκος, νῦν δὲ ἐγκαταλείφθεισος τῆς σηροτροφίας, εἰς τὴν οἰκόσιτον κτηνοτροφίαν. Τὰ περιφερειακά ὑψώματα τῆς Τεγέας εἶναι ἐν πολλοῖς κατάφυτα ὑπὸ πρίνων (πουρνάρι) καὶ πεύκων, τὰ ὁποία ἔχουσι φυτευθῆ εἰς ἐπανειλημμένας προσπαθείας ἀναδασώσεων.

Εἰς τὴν Τεγέαν ἐκτὸς τῶν ἀροτριῶντων καὶ μεταφορικῶν ζώων, ὡς ἵπποι, ἡμίονοι καὶ ὄνοι διατρέφονται διάφορα ἄλλα πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Εἶναι ἀνεπτυγμένη κυρίως ἡ οἰκόσιτος κτηνοτροφία ἀποτελουμένη ἀπὸ πρόβατα, αἴγας, χοίρους, κονίκλους. Ἐπίσης ἀπαντᾶται οἰκόσιτος πτηνοτροφία καὶ εἰς περιωρισμένον βαθμὸν ἡ μελισσοκομία.

Εἰς τὰ ὑψώματα ἀπαντῶνται διάφορα θηράματα (πέρδικες, λαγοί, τρυγόνια κλπ.). Ἐπίσης κατὰ τὴν χειμερινὴν ἰδίᾳ περίοδον ἀπαντῶνται πολλαὶ ἀγριόπαπιες κατερχόμεναι εἰς τὴν λίμνην Τάκαν. Ὡς ἐκ τούτου πλήθος Τεγνατῶν καὶ ἄλλων ἀσχολοῦνται ἐρασιτεχνικῶς μὲ τὴν θήραν.

4. Φυσικαὶ καλλοναὶ

Ὁλόκληρον τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τεγέας ἀποτελεῖ ἐν ἀπέραντον καταπράσινον πεδίων, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς ἐαρινούς καὶ θερινούς μῆνας. Ἰστάμενος κανεὶς εἰς ἐν ἐκ τῶν πέριξ ἢ τῶν ἐντὸς αὐτῆς ὑψωμάτων ἢ κατερχόμενος ἐκ τῆς Κυνουρίας ἀπολαμβάνει τὸ ἐξαιρετικὸν θέαμα ἑνὸς πρασίμου τάπητος. Αἱ διάφοροι καλλιέργειαι προσδίδουν ποικίλην διακόσμησιν εἰς τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὸ πράσινον διακόπτεται πολλάκις ἀπὸ τὰ ἐντὸς αὐτῆς κατεσπαρμένα χωρία. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ ἐκ τοῦ μακρόθεν ἐντύπωσις δὲν διαψεύδεται ὅταν κατέλθῃ τις ἐντὸς τῆς κοιλάδος. Αἱ συνεχεῖς περὶ τὰς ὁδοὺς δειδροστοιχίαι, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν δένδρων τῶν παρακειμένων δειδροκαλλιιεργειῶν παρέχουν μίαν ἐξαιρετικὴν ψυχικὴν ἀγαλλίασιν, ἰδίᾳ δὲ ὅταν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὠριμάσεως τῶν διαφόρων καρπῶν προβάλλουν οὗτοι μεταξύ τῶν φυλλωμάτων. Εἰς τὸ περιβάλλον αὐτὸ μὲ τὴν πλουσίαν βλάστησιν, μὲ τὴν ἡρεμὸν ἀτμόσφαιραν καὶ τὸ εὐχάριστον βροσερὸν κλίμα δύναται κανεὶς κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας ἰὰ ἐγκαταλειφθῆ εἰς ἀτελείωτες περιπλανήσεις καὶ εἰς μίαν εὐχάριστον ἀνάπαυλαν ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐντόνου πνευματικῆς ὑπερκοπῶσεως τῆς πόλεως.

Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς περιοχῆς καὶ περὶ τὸν Βυζαντινὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἔχει δημιουργηθῆ ὑπὸ τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου Ἄθηνῶν ὑποδειγματικὸν κέντρον περιλαμβάνου, Οἰκοκυρικὴν Σχολήν, Τουριστικὸν Περίπτερον, Βυζαντινὰς ἀρχαιότητας καὶ Ἀγροκήπιον, ἢ ὅλην περιοχὴ ἔχει διαμορφωθῆ ὑπὸ μορφήν πάρκου καὶ ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιωτέρας περιοχὰς τῆς Τεγέας.

Παρὰ τὸ Ν. Α. ἄκρον τῆς Τεγέας εὐρίσκεται τὸ ὕψωμα τοῦ Ἁγίου Ἡλίας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ χωρίον Ρίζος. Τὸ ὕψωμα τοῦτο πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Τεγέας εἶναι κατάφυτον ἀπὸ πεῦκα, προσέτι δὲ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουν τὰ γραφικὰ ἐξωκκλήσια τῆς Ἁγίας Μαρίας, τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἡλίας ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Τὸ σύνολον παρουσιάζει ὠραῖον θέαμα, ἢ δὲ ἀνάβασις ἐπὶ τοῦ ὕψωματος μᾶλλον ἐπίπτονος, ἀποζημιοῦται μὲ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ περιβάλλοντος τοῦ πευκοδάσους ἀφ' ἑνὸς καὶ μὲ μίαν πανοραμικὴν θέαν τῆς Τεγέας καὶ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπέδιου μέχρι τῆς θαλάσσης παρὰ τὸ Ἴαστρος ἀφ' ἑτέρου.

Κεφάλαιον ΙΙΙ

Ο ΤΕΓΕΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

1. Ἴδρυσις—Σκοπὸς

Ἡ ὅλη σύγχρονος πολιτιστικὴ ἀνάπτυξις τῆς Τεγέας εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου Ἄθηνῶν. Ἡ πολιτιστικὴ προσπάθεια τούτου ἢ ὁποία ἐδημιούργησε πλεῖστα ὅσα μέχρι σήμερον ἐν Τεγέᾳ καὶ ἢ μελλοντικὴ αὐτοῦ δρᾶσις ἢ ὁποία ὑπόσχεται νέας λαμπρὰς ἐπιτεύξεις καθιστοῦν ἀπαραίτητον μίαν ὀργανικὴν διάρθρωσιν τῆς δράσεως τοῦ συνδέσμου μὲ τὴν προσπάθειαν τουριστικῆς ἀναπτύξεως, τὴν ὁποίαν

διά τῆς παρούσης μελέτης ἀντικρύζομεν. Ὁ Τεγεατικός Σύνδεσμος Ἀθηνῶν Ἰδρυθεὶς τῷ 1883 ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ Τεγεατῶν ἀπετέλεσε σὺν τῷ χρόνῳ τὸν συνδετικὸν κρίκον αὐτῶν καὶ τὸν συντανιαστὴν τῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς Τεγέας. Ὡς ἐξῆς διεγράφητο οἱ σκοποὶ τοῦ συνδέσμου εἰς τὸ ἀρχικὸν καταστατικὸν αὐτοῦ :

«1) Ἡ ἰδρυσις κέντρου ἐνώσεως καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ Τεγεατῶν. 2) Ἡ ἐπικοινωνία τοῦ κέντρου τούτου ἐν γίνοι μὲν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ διαμένοντας Τεγεάτας, εἰδικῶς δὲ πρὸς τὰς Τεγεατικὰς Κοινοτήτας. 3) Ὁ προβιβασμὸς τῶν κοινοτήτων δι' ἐπιτοπίου ὀργανισμοῦ, οἰκονομικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐν γίνοι κοινωφελῶν ἰδρυμάτων. 4) Ἡ φιλανθρωπικὴ ἐπικουρία πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ζωῆς δεομένους ὑποστηρίξεις Τεγεάτας, καθόλου δὲ ἡ ἀλληλοβοήθεια καὶ ἡ προστασία τῆς Τεγεατικῆς νεολαίας». Διὰ μεταγενεστέρας τροπολογίας τοῦ καταστατικοῦ γίνεται ἰδιαίτερα μεία ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ συνδέσμου πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοιοῦτον ἐν Σικάγῳ τῶν ΗΠΑ, ὁ ὁποῖος ἰδρυθεὶς βραδύτερον ἔχει ὁμοιότητα σκοπῶν καὶ ταυτότητα κατευθύνσεων.

2. Ἐπιτεύξεις

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἑβδομηκονταπεντηρίδος τοῦ συνδέσμου ἀπετέλεσεν ἐξαιρετικὸν γεγονός διὰ τὴν Τεγέαν. Τὰ 75 ἔτη τῆς ζωῆς καὶ δράσεως αὐτοῦ εἶναι ἐν λαμπρότατον παράδειγμα οὐσιαστικῆς συμβολῆς τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας εἰς τὴν πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν. Πολύπλευρον καὶ πολυσχιδές τὸ ἔργον τοῦ συνδέσμου δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ἓνα τομέα δραστηριότητος. Εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα εἶναι μέγιστον, δὲν εἶναι μόνον ἡ συνένωσις τῶν σχέσεων τῶν μελῶν τοῦ ἢ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς, δὲν εἶναι ἡ ἐπικοινωνία καὶ συμπάρασσις πρὸς τὰς κοινοτήτας, εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ πνευματικοῦ κέντρου τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς. Κέντρου θρησκευτικοῦ, κέντρου ἐκπολιτιστικοῦ, ὅχι μόνον τῶν ἐν Τεγέᾳ διαβιούντων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπανταχοῦ εὐρισκομένων Τεγεατῶν. Μὲ βάσιν τὸν βυζαντινὸν ναὸν τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς ἀνεβίωσεν τὸ «Κοινὸν Ἱερὸν» τῶν ἀρχαίων Τεγεατῶν τὸ ὁποῖον εἶχε βάσιν τὸν ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς. Πλήθος πνευματικῶν ἐκδηλώσεων, πανηγύρεις, βραβεύσεις ἀριστευσάντων. Ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, εἶναι τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦτο κέντρον. Ὡς συμβολὴν τοῦ συνδέσμου εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἀναστήλωσιν καὶ ἐπαναφορὰν εἰς τὴν ἀρχικὴν μορφήν, τοῦ περικαλλοῦς βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀποτελοῦντος ἐξαιρετικὸν δείγμα βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τελευταίως δὲ νῆαν αὐτοῦ προσφορὰν ἀποτελεῖ τὸ ἀποκαλυφθὲν καὶ καταλλήλως στεγασθὲν σύμπλεγμα ἐκ μωσαϊκῶν ἐξαιρετοῦ βυζαντινῆς τέχνης ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ. Ἄλλος τομεὺς δράσεως τοῦ συνδέσμου εἶναι ὁ ἐκπαιδευτικός, ἡ προσφορὰ του εἰς αὐτὸν συνίσταται εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς οἰκονομικῆς σχολῆς ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ στεγαζομένης εἰς ὠραιότατον πρὸς τοῦτο ἀνεγερθὲν κτίριον. Ἐπίσης δὲ εἰς τὴν ἰδρυσιν Γεωργικῆς Σχολῆς ἐν Τεγέᾳ ἡ ὁποία ὁμως δυστυχῶς δὲν συνεχίζει τὴν λειτουργίαν της διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους πρὸς τὸν σύνδεσμον.

Ἡ προαγωγή τῆς γεωργίας διὰ ἐκλεκτῶν καλλιεργειῶν καὶ δενδροκαλλιεργειῶν ἀπέτελεσεν ἄλλον τομέα δράσεως αὐτοῦ. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἐπετεύχθησαν πάρα πολλὰ διὰ τῆς δημιουργίας ὑποδειγματικοῦ ἀγροκηπίου ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ. Ἡ δρᾶσις αὕτη τοῦ Συνδέσμου ἐξετιμῆθη δεόντως, ἡ δὲ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπένειμει εἰς αὐτόν, κατὰ τὸ 1928, τὸ Μπευάκειον βραβεῖον «ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς γεωργίας εἰργασθαι».

Ὡς τομὲς δράσεως τοῦ συνδέσμου πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ προσπάθεια τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως. Ἡ ὅλη δρᾶσις αὐτοῦ, τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτελεσθέντα ἔργα, ἰδίᾳ ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ περὶ τὴν Παλαιάν Ἐπισκοπὴν χώρου, μερικαὶ διαφημίσεις ὡς αἱ κατὰ τὰ ἔτη 1927—1928 κινηματογραφῆσεις τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Τεγέας καὶ τῆς ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ Ὀρησκευτικῆς καὶ ἐμπορικῆς πανηγύρεως τῆς 15ης Αὐγούστου, μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τουριστικοῦ ρεύματος μὴ συνεχοῦς ὁμως. Τὴν συμβολὴν τοῦ πρὸς τὸν τουρισμὸν ἠύξησεν ὁ Σύνδεσμος διὰ τῆς ἀνεγέρσεως παρὰ τῷ καὶ τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς γραφικοῦ τουριστικοῦ περιπτέρου μὲ ρυθμὸν προσόμοιον πρὸς τὸν τῶν λοιπῶν κτιρίων.

3. Μελλοντικά σχέδια

Αἱ μελλοντικαὶ ἐπιδιώξεις τοῦ συνδέσμου εἶναι ἀκόμη μεγαλύτεραι καὶ εὐγενέστεραι, μεταξύ τούτων ἀναφέρονται. Ἡ ἀνέγερσις συγχρονισμένου σταδίου εἰς τὴν Παλαιάν Ἐπισκοπὴν. Τὸ στάδιον τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ τὴν βᾶσιν διὰ τὴν προώθησιν τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προαγωγὴν τῶν κατ' ἔτος τελουμένων λαϊκῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων «Τὰ Ἀλλεῖα», κατ' ἀναβίωσιν τῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα διενεργουμένων ὁμωνύμων ἀγῶνων. Ἡ προώθησις τοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ τῶν σπόρ ἐν γένει θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα ἐπὶ πλέον παράγοντα τουριστικῆς ἀναπτύξεως. Ἄλλη ἐπιδίωξις τοῦ συνδέσμου εἶναι ἡ ἀνέγερσις οἰκοτροφείου εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαν καὶ ἀριστα λειτουργοῦσαν οἰκοκυρικὴν Σχολὴν Τεγέας. Τοιοῦτό-τρόπως ἡ περὶ τὰ οἰκοκυρικὰ μὀρφωσις τῶν νέων Ἑλληνίδων θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ κτῆμα καὶ σὲ κοπέλλες ἐξ ἄλλων ἐκτὸς τῆς Τεγέας περιφερειῶν.

Ὁ τουρισμὸς δὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ προγράμματος τοῦ συνδέσμου. Ἡ ἔλλειψις πληροφοριακοῦ ἐντύπου περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Τεγέας, ὥθησεν αὐτὸν νὰ λάβῃ μέριμναν διὰ τὴν σύνταξιν τοιοῦτου. Τὸ ἐντυπον τοῦτο θὰ ἐκτυπωθῇ εἰς περισσοτέρας γλώσσας καὶ χορηγούμενον εἰς τοὺς ἐπισκέπτας θὰ ἐνημερώνη αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν διαφόρων μνημείων καὶ εὐρημάτων τῆς Τεγέας.

Μεταξύ τῶν σχεδίων τοῦ συνδέσμου εἶναι ἐπίσης ἡ προσπάθεια πρὸς ἐφαρμογὴν σχεδίου ρυμοτομίας τόσοσιν εἰς τὸν περὶ τὴν Παλαιάν Ἐπισκοπὴν χώρον, ὅσον καὶ ὅλας τὰς κοινότητας. Ἐπίσης ἡ ἀνακαινισις τῶν παλαιῶν καὶ ἀνέγερσις νέων παραπηγμάτων τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἐμποροπανηγυρὶν τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς. Διὰ τῆς διευρύνσεως δὲ καὶ καταλλήλου διαρρυθμίσεως τοῦ ἐντὸς αὐτῶν χώρου θὰ δημιουργηθῇ γυμναστήριον διὰ διάφορα σπόρ.

ΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

1. Ἡ περιοχή τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς

Εἰς τὸ ἑβδομὸν χιλιόμετρον τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως—Κυνουρίας καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς περιοχῆς Τεγίας εὐρίσκεται ὁ μεγαλοπρεπὴς βυζαντινὸς ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ὁ ναὸς αὗτος ὀνομάζεται καὶ Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπετέλει ἰδραν τοῦ ἐπισκόπου Τεγίας. Ἐκ τοῦ ναοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ περιοχή. Οὗτος ἐκτίσθη τὸ πιθανώτερον περί τὸ 650—700 μ.Χ. εἰς ρυθμὸν βυζαντινὸν κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, λέγεται δὲ ὅτι μετὰ τὴν δημιουργίαν τούτου οἱ Τεγεᾶται κατέστρεψαν τὸν περίφημον ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνῶν ὡς ὑπόλειμμα τῆς εἰδωλολατρείας. Ὁ ὁρθόδοξος ναὸς ἔχει κτισθῆ ἐπὶ τμήματος τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν δὲ ἐχρησιμοποιήθησαν πολλὰ ὑλικά ἐξ αὐτοῦ.

Τὸν ναὸν ἀνεκαίνισεν ὁ Τεγεατικὸς σύνδεσμος καὶ δι' ἀγορῶν, δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων ἔγινε κύριος εὐρείας περιοχῆς πέριξ αὐτοῦ. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἢ ὁποία κατέστη πνευματικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν κέντρον τῶν χωρίων τῆς Τεγίας καὶ ὅλης τῆς περιοχῆς, ὀργανοῦται κατ' ἔτος κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου μεγάλη θρησκευτικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Πανήγυρις. Ἐμπροσθεν τοῦ ναοῦ ἀνεγέρθη μνημεῖον τοῦ Ἀγνωστού Στρατιώτου πρὸς τιμὴν τῶν ἐν Πολέμοις Πισόντων, ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Τόμπρου. Παρὰ τὸν ναὸν πρὸς τὸ Ν. μέρος αὐτοῦ ἔχει ἀνεγερθῆ Τουριστικὸν Περίπτερον καὶ πρὸς τὸ Ν. Δ. μέρος τὸ κτίριον τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Τεγίας. Ἡ ὅλη περιοχή ἔχει διαρρυθμισθῆ ὑπὸ μορφήν Πάρκου—Ἀγροκηπίου τοῦ ὁποίου οἱ διάδρομοι διακοσμημένοι δι' ἀνθῶν καὶ ἀειθαλῶν φυτῶν φέρουν ἑκατέρωθεν θαυμασίας δενδροστοιχίας, ὑπάρχουν ἐπίσης εἰς διάφορα σημεῖα προτομαὶ τῶν ἱδρυτῶν καὶ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου. Ἡ ὅλη περιοχὴ ἀποτελεῖ θαυμασίαν τοποθεσίαν ὡς ἐκ τούτου μεγάλη συρροὴ ἐπισκεπτῶν παρατηρεῖται ἰδίᾳ κατὰ τὰς διαφόρους θρησκευτικὰς ἑορτὰς τῆς Θεοτόκου καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα.

2. Ὁ ναὸς τῆς Ἀλέας Ἀθηνῶν

Εἰς ἀπόστασιν χιλίων περίπου μέτρων καὶ πρὸς Ν. Δ. τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς εὐρίσκονται τὰ ἑρείπια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνῶν, ἐντὸς τοῦ χωρίου Ἀλέα (Πιαλί). Ὁ ναὸς αὗτος ἦτο ἐκ τῶν μεγαλυτέρων τῆς Πελοποννήσου, λέγεται δὲ ὅτι ἦτο ὁ περικαλέστερος. Εἰς αὐτὸν ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς χρόνους ἡ Ἀλέα, θεὰ ἀποκρούουσα τὸ κακόν, ἢ ὁποία μεταγενεστέρως κατὰ ἐπικρατήσασαν συνήθειαν ἀπεκλήθη Ἀλέα Ἀθηνῶν, διότι ἡ Ἀλέα ἦτο τοπικὴ θεὰ ἀγνωστος εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Ἦτο θεὰ πολεμική, ὡς ἡ Ἀθηνῶν ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀναθημάτων τῶν Τεγεατῶν καὶ ἱατρικὴ καθόσον συνελατρεύοντο εἰς τὸν ναὸν ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ὑγιεία.

Ἡ θεὰ ἦτο σεβαστὴ καὶ ἔχαιρεν μεγάλης φήμης εἰς ὅλην τὴν Πελο-

πόννησον, ὃ δὲ ναὸς τῆς παρῆχε ἀσφάλειαν εἰς τοὺς καταφεύγοντας εἰς αὐτόν ὡς ἱκέται, ὡς ἀναφέρει ὁ Πausanias. Πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν περὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἀναθημάτων αὐτοῦ ὡς ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Στράβων, ὁ Πausanias, ἐξ αὐτῶν φαίνεται ὅτι ὁ ἀρχικὸς ναὸς ἐκάη κατὰ τὸ 395 πρὸς τὸ 394 π. Χ. καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ ἐκ Πάρου διασῆμου γλύπτου Σκόπα νέος μεγαλοπρεπὴς καὶ περίλαμπρος τοῦ ὁποῦ τοῦ ἐρείπια σώζονται. Ὁ Σκόπας ἐφιλοτέχνησε τὰ μαρμάρινα ἀγάλματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ὑγείας ὡς καὶ τὰ ἀετώματα τοῦ ναοῦ.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐρείπιων ὁ ναὸς εἶχε μῆκος 47 μέτρα, πλάτος 22, ἢ διάμετρος τῶν κίωνων ἦτο 1,42 μέτρα. Εἶχε δύο εἰσόδους, τὴν Ἀνατολικὴν (κυρίαν) καὶ τὴν Βορείαν. Ἦτο περίπτερος μὲ 36 κίονας. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα τοῦ ναοῦ παρίστατο τὸ κυνήγιον τοῦ Καλυδωνίου Κάπρου, εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲ ἡ μονομαχία τοῦ τεγεάτου ἤρωος Τηλέφου πρὸς τὸν Ἀχιλλέα. Εἰς τὸν ναὸν ἦσαν ἀφιερωμένα ὡς ἀναθήματα: ἡ χαλκίνη φάτνη τῶν ἵππων τοῦ Μαρδονίου, τὸ δέρμα τοῦ Καλυδωνίου Κάπρου, κλίνη ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς, εἰκὼν τῆς Αὐγῆς καὶ τὸ ὄπλον τῆς Μαρπητήσσης (ἢ Χοίρας). Βραδύτερον μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας μετεβλήθη αὐτὸς εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν μέχρις ὅτου κατεστράφη πιθανώτατα κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ζ' μ. Χ. αἰῶνος ἐκ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ.

3. Τὸ Μουσεῖον

Τὸ μουσεῖον Τεγίας εὐρίσκεται παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς καὶ εἶναι συγχρόνως μουσεῖον ὄλων τῶν Ἀρκαδικῶν ἀρχαιοτήτων. Εἶναι ἀξιόλογον καὶ προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον κυρίως διότι εἰς αὐτὸ διατηροῦνται τὰ περισσότερα ἔργα τοῦ διασῆμου γλύπτου Σκόπα. Ἰδρύθη τῷ 1908 δωπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Τὸ κτίριον ἀποτελεῖται ἐκ προθαλάμου καὶ δύο αἰθουσῶν εἰς τὴν νοτιανὴν αἴθουσαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ αἴθουσα τῆς Ἀλέας, εἶναι συγκεντρωμένα τὰ εὐρήματα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ὑπάρχει ὁ κορμὸς τῆς Ἀταλάντης προερχόμενος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος τοῦ ναοῦ, ἀποτελεῖ δὲ τὸ σημαντικώτερον ἔργον γλυπτικῆς ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Τεγίας. Προέρχεται ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ κυνηγίου τοῦ Καλυδωνίου Κάπρου. Εἰς τὴν ἴδιαν αἴθουσαν εὐρίσκεται ἐκμαγεῖον τῆς κεφαλῆς τῆς Ὑγείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν δείγμα γλυπτικῆς καὶ ἐν ἐκ τῶν καλυτέρων ἔργων τοῦ Σκόπα. Ἡ κεφαλὴ ἐκλάπη τῷ 1925 ὑπὸ ἀρχαιοκαπηλῶν καὶ ἀνευρεθεῖσα μετεφέρθη εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Κεντρικὸν Μουσεῖον μὲ τὴν δικαιολογίαν τῆς ἀσφαλεστέρας φυλάξεως. Τοιαῦται ἀποφάσεις ἤκιστα βοηθοῦν τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν προσέτι δὲ ἀποτελοῦν ἀπογύμνωσιν τῆς πτωχῆς ἐπαρχίας ὑπὲρ τῆς παμφάγου πρωτευούσης.

Εἰς τὴν βορείαν αἴθουσαν τοῦ κτιρίου ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἀξιόλογα εὐρήματα προερχόμενα ἐκ διαφόρων ἀρχαίων μνημείων τῆς Ἀρκαδίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων πλάξ, μαρμαρίνη, παριστάνουσα τὸν Ἀχιλλέα ἐπὶ ἄρματος νὰ σὺρῃ τὸν νεκρὸν Ἑκτορα. Ἀγαλμα παριστάνον νεκρὸν εἰς τὴν στάσιν τῆς

ἀγωνίας μετὰ τὸ θανατηφόρον πλῆγμα, τοῦτο χαρακτηρίζεται ὡς μοναδικὸν εὔρημα.

Εἰς τὸν περίβολον τοῦ κτιρίου ὑπάρχουν διάφοροι ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ ἀσημότερα τῶν γλυπτῶν. Εἶναι δὲ διατεταγμένα κατὰ περιοχάς ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται τὰ διάφορα εὔρηματα. Ὑπάρχουν ἀρχαιότητες ἐκ Μαντινείας, Τριπόλεως, Παλλαντίου, Μεγαπόλεως, Ὁρχομένου, Καρυῶν καὶ ἐκ τῶν δήμων τῆς Τεγεάτιδος.

4. Ἄλλαι ἀρχαιότητες

Τελευταίως, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς ἀνευρέθη (ἀπεκαλύφθη) βυζαντινὴ παράστασις ἐκ ψηφιδωτῶν, ἡ ὁποία ἀπεικονίζει τὰς τέσσαρας ἐποχὰς τοῦ ἔτους μὲ τoὺς δώδεκα μῆνας. Ἡ παράστασις καθαρισθεῖσα καὶ στεγασθεῖσα εἰς ὑπόστεγον ἐκ σιδηροπαγοῦς σκυροδέματος μερίμη τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου εἶναι ἐξαίρετον δείγμα βυζαντινῆς τέχνης. Ἀποτελεῖ δὲ ἐν ἀκόμῃ ἀξιοθέατον τῆς Τεγέας εἰς τὸ ὅποιον εἶναι εὐκολοὺς ἢ ἐπίσκεψις διότι εὐρίσκεται εἰς τὸν χώρον τοῦ ἀγροκηπίου τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς.

Ὑπάρχουν ἐπίσης ἀρχαιολογικὰ εὔρηματα εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς Τεγέας. Οὕτω εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Σώστης ἀνευρέθησαν κατόπι ἀνασκαφῶν θεμέλια ἀρχαίου ναοῦ ὀνομαζομένου Διὸς Κλαρίου ἐκ τοῦ ὁποίου ὠνομάζετο καὶ ὁλόκληρος ὁ λόφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται σήμερον τὸ χωρίον.

Παρά τὴν θέσιν Γαροῦνι τῆς Κοινότητος Μανθυρείας (Καπαρελίου) εὐρίσκονται τὰ ἔρειπια τῆς ἀρχαίας Μανθυρείας ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ὁποίας πολλὰ ἐχρησιμοποίησαν παλαιότερον οἱ κάτοικοι τῆς κοινότητος εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

5. Ἐκκλησίαι—Σχολικὰ κτίρια—Μνημεῖα

Τὸ βαθύ θρησκευτικὸν συναίσθημα τῶν κατοίκων τῆς Τεγέας καὶ τῶν πολλῶν ἐκ ταύτης μεταναστῶν ἴδια εἰς τὰς Η.Π.Α. ἐφ' ἑνός, ἡ ἀμιλλα με-

Ἡ Οἰκοκρομὴ Σχολὴ τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ Τεγέας. Διαθέτει αὕτη καὶ οἰκοτροφεῖον διὰ τὰς ἐκ τῶν διαφόρων περιφερειῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ λοιπῆς Ἑλλάδος καταγομένας μαθητοίας.

ταξύ των διαφόρων κοινοτήτων ἀφ' ἑτέρου, ἐπροίκισαν τὴν Τεγέαν μὲ ἀρκετὰς ὠραίας ἐκκλησίας καὶ γραφικὰ ἐξωκκλήσια. Οὕτω ἐκτὸς τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ εἰς Παλαιάν Ἐπισκοπὴν ὑπάρχουν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῶν Ριζῶν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων τῆς Ἀρκαδίας κατασκευασθεὶς ἐπὶ σχεδίων τοῦ καθηγητοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ὀρλάνδου. Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἰς τὸ Στάδιον. Ὁ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὴν Κερασίτσαν, ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος βυζαντινοῦ ρυθμοῦ προσομοιάζων πρὸς τὰς ἐκκλησίας τοῦ Μυστρᾶ. Ἐκτὸς ὁμως τούτων ὅλαι αἱ κοινότητες ἔχουν ναοὺς τοὺς ὁποίους συντηροῦν καὶ διατηροῦν οἱ κάτοικοι μὲ ἐπιμέλειαν. Εἰς ἐκάστην κοινότητα ὑπάρχουν ἀρκετὰ γραφικὰ ἐξωκκλήσια κατὰ τὰς ἐορτὰς δὲ τῶν διαφόρων Ἁγίων γίνονται εἰς αὐτὰ μικραὶ τοπικαὶ πανηγύρεις.

Χάρις εἰς τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Τεγεατῶν ὅλαι αἱ Κοινότητες τῆς Τεγέας διαθέτουν εὐπρεπῆ κτίρια δημοτικῶν σχολείων πληροῦντα τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς. Εἰς τὰς κοινότητας δὲ τοῦ Σταδίου καὶ τῶν Ριζῶν ἔχουν κατασκευασθῆ ἑξαιρετικὰ σχολικὰ κτίρια μὲ ὅλα τὰ ἐπαγωγικὰ μέσα διδασκαλίας. Ἐξαιρετὸν ἐπίσης εἶναι τὸ εἰς τὴν Παλαιάν Ἐπισκοπὴν εὐρισκόμενον, ὑπὸ τοῦ Τεγεατικοῦ συνδέσμου ἀνεγερθὲν κτίριον τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Τεγέας. Εἰς τὴν κοινότητα Ἀλέας (Πιαλί) καὶ Ἴδραν τοῦ γυμνασίου Τεγέας εὐρίσκεται ὑπὸ κατασκευὴν μεγαλοπρεπὲς κτίριον, τὸ ὅποιον στεγάζει ἤδη τὸ ἀνωτέρω γυμνάσιον.

Πολλὰ μνημεῖα ὑπάρχουν εἰς διαφόρους κοινότητας τῆς Τεγέας, τὸ ὠραιότερον τούτων εἶναι τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου στρατιώτου, ἀποτελούμενον ἀπὸ ὁλόσωμον ἀγαλμα στρατιώτου ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Τόμπρου εὐρισκόμενον εἰς τὴν Παλαιάν Ἐπισκοπὴν. Εἰς τὸν αὐτὸν χώρον ὑπάρχει ἡ προτομὴ τοῦ Λεωνίδα Σβώλου ἐκ τῶν Ἰδρυτῶν τοῦ Τεγεατικοῦ συνδέσμου καὶ πρώτου προέδρου αὐτοῦ. Παρὰ τὸ μουσεῖον Τεγέας ὑπάρχει ἡ προτομὴ τοῦ Μητροπολίτου Νείλου Σμηρνωτοπούλου μεγάλου εὐεργέτου τῆς Τεγέας. Πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἔχουν ἀνεγερθῆ ἠρώα εἰς τὰς κοινότητας Κερασίτσας καὶ Μαυρικίου.

Κεφάλαιον γ

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

1. Πανηγύρεις καὶ Ἑορταί

Αἱ θρησκευτικαὶ ἐορταὶ αἱ ὁποῖαι ἐορτάζονται εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς καὶ τὰ διάφορα ἐξωκκλήσια τῆς Τεγέας δίδουν ἀφορμὴν εἰς τὴν συγκρότησιν πολλῶν πανηγύρεων, πολὺ γραφικῶν καθόσον ἐορτάζονται δι' Ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ Ἑλληνικῶν λαϊκῶν τραγουδιῶν. Παλαιότερον εἰς τὰς ἐορτὰς αὐτὰς προσήρχοντο πολλοὶ νεοὶ καὶ νεαὶ Τεγεᾶται ἐνδεδυμένοι τὴν κλασσικὴν Ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν τοῦ φουσταναλλοφόρου καὶ τῆς Ἀμαλίας. Τελευταίως παρατηρεῖται ἀπροθυμία πρὸς τὰς ἐνδυμασίας αὐτὰς, καταβάλλονται ὁμως προσπάθειαι διατηρήσεως τοῦ ὠραίου ἔθιμου, αἱ ὁποῖαι εὐχρῆς ἔργον θὰ εἶναι νὰ ἐπιτύχουν.

Ἡ σπουδαιότερα τῶν πανηγύρεων τούτων εἶναι ἡ κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου τελομένη εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Τεγεατικοῦ συνδέσμου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡμέραν ἑορτασμοῦ τοῦ ὁμωνύμου βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς. Ἡ πανηγυρὶς αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων θρησκευτικῶν καὶ ἐμπορικῶν πανηγύρεων τῆς Ἑλλάδος καταβάλλονται δὲ προσπάθειαι ὅπως δοθῆ εἰς αὐτὴν μορφή ἐμπορικῆς ἐκθέσεως κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης. Ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶναι πευθήμερος, περιλαμβάνει δὲ διαφόρους ἐκδηλώσεις ὡς ἑξῆς: Τὴν ἑσπέραν τῆς 14ης Αὐγούστου τελεῖται περιφορὰ τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου, ἡ τελετὴ δὲ προκαλεῖ μεγάλην κοσμοσυρροὴν ἐξ ὅλης τῆς Ἀρκαδίας καὶ Ἰβίως ἐκ τῆς παρακειμένης Τριπόλεως, ἡ μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς συγκοινωνία ἰκανοποιητικὴ καθ' ὅλας τὰς περιόδους μεταβάλλεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως εἰς ἀστικὴν τρόπον τινὰ μὲ ἀναχωρήσεις λεωφορέων ἀπὸ πεντάλεπτον ἑκατέρωθεν. Κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἀρχεταὶ ἐπισήμως ἡ ἐμποροπανηγυρὶς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐμπορεύματα παντὸς εἶδους, Ἰβίως εἶδη ρουχισμοῦ καὶ οἰκιακὰ σκεύη. Λαμβάνει χώραν καὶ μεγάλη ἐκτάσεως ζωοπανήγυρις μὲ πολλὰς ἀγοραπωλησίας ζώων. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως καὶ ἐντὸς τοῦ χώρου αὐτῆς δημιουργοῦνται πλήθος ὑπαίθρια κέντρα, τὰ ὁποία προσφέρουν ἀναψυκτικὰ καὶ ἐκλεκτοὺς μεζέδες ἐκ ψητῶν χοιριδίων, τίς περίφημες «Γουρνοπούλες». Τὴν Τετάρτην ἡμέραν κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας γίνεται ἀπονομὴ βραβείων εἰς τοὺς ἀριστεύσαντας μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τοῦ γυμνασίου Τεγέας εἰς δημοσίαν τελετὴν. Τὸ ἀπόγευμα δὲ διοργανοῦται διαγωνισμὸς Ἑλληνικῶν χορῶν μεταξὺ ὁμάδων φουστανελλοφόρων καὶ Ἀμαλιῶν μὲ ἑπαθλον μίαν «Γουρνοπούλαν». Τέλος, τὴν τελευταίαν ἡμέραν καὶ ἐνῶ ἐξακολουθεῖ ἡ ἐμπορικὴ κίνησις, διοργανοῦνται ἀγῶνες οἱ ὁποιοὶ περιλαμβάνουν, ἀγῶνα ποδηλασίας, ἐπιτομαζόμενον «Γύρον Τεγέας», ὅστις παρουσιάζει μέγα ἐνδιαφέρον, δεδομένου ὅτι τὸ ποδήλατον εἶναι λίαν διαδεδομένον εἰς τὴν Τεγέαν λόγῳ τοῦ πεδινοῦ ἐδάφους αὐτῆς. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας λαμβάνουν χώραν ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τὰ «Ἀλέαια» κατ' ἀπομίμησιν τῶν ὁμωνύμων ἀγῶνων τῶν ἀρχαίων Τεγεατῶν. Εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς λαμβάνουν μέρος ἀντιπροσωπευτικαὶ ὁμάδες ἐκ τῶν διαφόρων κοινοτήτων τῆς Τεγέας. Οἱ λαϊκοὶ αὐτοὶ ἀγῶνες μεγάλως συμβάλλουν εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος, εἶναι δὲ ἀθλητικὸν φυτῶριον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνεδείχθησαν ἀρκετοὶ ἀθληταὶ πανελληνίου φήμης ὅπως ὁ ἐπὶ 30ετίαν κάτοχος τῆς πανελληνίου ἐπιδόσεως τοῦ ἄλματος εἰς μῆκος Γρηγόριος Λαμπράκης, ὁ Βαλκανιονίκης Σ. Σμυρνώτης καὶ ἄλλοι. Μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων λαμβάνουν χώραν ἱππικοὶ ἀγῶνες.

Εἰς τὰς ὥραιας αὐτὰς ἐκδηλώσεις τῆς πανηγύρεως πρέπει νὰ καταβληθῶν προσπάθειαι ὥστε νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλαι, τόσοσιν εἰς τὸν ἐμπορικὸν τομέα διὰ τῆς συμμετοχῆς διαφόρων ἐπιχειρήσεων μὲ ἐκθέσεις ὑπὸ μορφήν περιπτέρων, ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδηλώσεις διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν βραβείων καὶ πρὸς ἄλλους τομεῖς ὡς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, βενδροκομίαν καὶ τουρισμὸν. Ἐπιβάλλεται ἀκόμη ἡ δημιουργία στα-

δίου διά τήν τέλεσιν τῶν ἀγῶνων ὡς καί ὀργάνωσις διαφόρων ἑορτῶν πατριωτικοῦ περιεχομένου αἱ ὁποῖαι νά ἀναφέρονται εἰς γεγονότα τοπικῆς ἱστορίας τῆς Τεγέας.

Μία ἄλλη Τεγεατικῆ πανηγυρις μὲ ἀξιόλογον ἐνδιαφέρον εἶναι ἡ ἑορταζομένη τὴν 17ην Ἰουλίου εἰς τὸ ἐξωκλήσιον τῆς Ἁγίας Μαρίνης τῶν Ριζῶν. Κατ' αὐτὴν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον τόσον ἡ λειτουργία εἰς τὸ ἐξωκλήσιον τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ Ἁγίου Ἥλια ἐν μέσῳ δάσους ἐκ πεύκων, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψώματος, ὅσον καὶ ὁ χορὸς ὁ ὁποῖος λαμβάνει χώραν εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς μέχρι τὰς βραδυνὰς ὥρας. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως αὐτῆς ἐκτελεῖται πυκνὴ συγκοινωνία διὰ λεωφορείων ἐκ Τριπόλεως καὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν χωρίων.

Ἄλλη ἀξιόλογος πανηγυρις εἶναι ἡ κατὰ τὴν 7ην Ἰουλίου διεξαγομένη εἰς τὸ χωρίον Στρίγκου. Ἄλλα καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ τοιαῦται ἑορτάζονται εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν κοινοτήτων τῆς Τεγέας. Εἰς ὅλας αὐτὰς ἐπικρατεῖ μεγάλη εὐθυμία συντελούντων πρὸς τοῦτο ἐκλεκτῶν ἔδεσμάτων ὡς ἡ «γουρνοπούλα», οἱ ἄμμοι ὀβελία, ἡ ρετσίνα ἐκ φυλερίου καὶ ἡ τελευταίως ἐπικρατήσασα μπύρα.

2. Τὸ αἶσθημα τῆς φιλοξενίας καὶ ἡ τουριστικὴ συνείδησις

Ὅπως εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν Τεγέαν τὸ αἶσθημα τῆς φιλοξενίας εἶναι ἐμφυτον εἰς τοὺς κατοίκους. Τὴν ἐμφυτον καὶ αὐθόρμητον καλὴν συμπεριφορὰν πρὸς τοὺς ξένους διακρίνει κανεὶς εἰς αὐτοὺς χωρὶς εἰς τοῦτο νά ὑποκινουῖνται ἀπὸ ἰδιοτέλειαν ἢ συμφέρον. Φέρονται καλῶς πρὸς τοὺς ξένους, διότι αὐτὸ θεωροῦν σωστό, διότι αὐτὸ ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς προγόνους των καὶ ὄχι διότι γκαρίζουν ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον των. Ὡς ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνεπτυγμένη τουριστικὴ συνείδησις εἰς τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ ἐκδρομεῖς δὲν δύνανται νά ἀποκομίσουν πληροφορίας ἱστορικῆς ἰδίᾳ φύσεως, παρ' ὅλον ὅτι ἄλλης φύσεως πληροφορίας εὐχαρίστως θὰ τοὺς δώσῃ ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἐρωτηθῇ. Οἱ ξένοι περιηγηταὶ θὰ δυσκολευθοῦν ἐπίσης νά εὗρουν ξενόγλωσσα ἄτομα, κατ' ἐξαιρέσιν ὑπάρχουν μερικοὶ ἀγγλομαθεῖς, κυρίως ἐπιστρέψαντες μετανάσταί ἐξ Ἀμερικῆς. Τὴν ἑλλειψιν αὐτὴν τῆς τουριστικῆς συνειδήσεως πρέπει νά καλύψουν αἱ ἀρμόδιαι ὀργανώσεις. Ἐνας ἐποικοδομητικὸς τρόπος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπάθειας αὐτῆς εἶναι αἱ ὁμιλίαι εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων διὰ νά γκαρίσουν τὴν ἔννοιαν τοῦ τουρισμοῦ καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα. Νομίζομεν ὅτι τὴν προσπάθειαν αὐτὴν δύναται νά τὴν ἀναλάβῃ ὁ Τεγεατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιοῦν ὡς ὁμιλητὰς φοιτητὰς ἐκ τῆς περιοχῆς κατόπιν καταλλήλου καταρτίσεως των ἐπὶ τῶν τουριστικῶν θεμάτων.

Οἱ τοπικοὶ σύλλογοι καὶ ὀργανώσεις τῶν διαφόρων κοινοτήτων δύνανται ἐπίσης νά ἐνστερνωθοῦν τὴν ἰδέαν τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως καὶ νά τὴν συμπεριλάβουν εἰς τοὺς σκοποὺς των, ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο καταλλήλως νά κατατοπισθοῦν ἐπὶ τοῦ θέματος.

3. Ὀργανώσεις (ήμεδαπής και άλλοδαπής)

Ἐκτός τοῦ ἀναφερθέντος Τεγεατικοῦ συνδέσμου τοῦ ὁποῖου τήν λαμπράν δρᾶσιν ἀναπτύξαμεν καί τοῦ ἀντιστοίχου Τεγεατικοῦ Συνδέσμου τοῦ Σικάγου ὁ ὁποῖος εὐρέθῃ πάντοτε ἀρωγός καί συμπαραστάτης τοῦ πρώτου, ὑπάρχουν πλείστα ἄλλαι ὀργανώσεις τόσο εἰς τὰς κοινότητας τῆς Τεγέας, ὅσον καί τήν Ἀμερικὴν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν εἰς τὸ ἐνεργητικόν των, ἀρκετὰ ἐκπολιτιστικά ἔργα, ὡς δειδροφυτεύσεις, ἀναδασώσεις, ἀνεγέρσεις ναῶν καί σχολείων, καί αἱ ὁποῖαι ἐάν συμπεριλάβουν εἰς τοὺς σκοποὺς των καί τήν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν μεγάλως θά προωθηθῇ τὸ ὅλον θέμα.

Μεταξύ τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν διακρίνομεν τοὺς συλλόγους ἢ «Πρόσδον» εἰς τὴν κοινότητα Σταδίου μὲ σημαντικὴν δρᾶσιν. Ἡ «Ἀναγέννησις» εἰς τὴν κοινότητα Βουνοῦ μὲ πλείστα κοινωφελῆ ἔργα εἰς τὸ ἐνεργητικόν του. Ἡ «Δήμητρα» εἰς τὴν κοινότητα Κερασίτσας. Ὁ «Σύλλογος τῶν Φιλαδένδρων» εἰς τὴν κοινότητα Ριζῶν, ἔργον τούτου εἶναι ἡ ἀναδάσωσις διὰ πύκτων τοῦ ὑψώματος τοῦ Ἁγίου Ἡλίου. Εἰς τὰς ὀργανώσεις τῆς Τεγέας πρέπει νὰ ἀναφερθῇ καί ὁ τελευταίως ἰδρυθεις σύλλογος μὲ ἔδραν τὴν κοινότητα Μαυρικίου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σύλλογος Τουρισμοῦ Μαυρικίου» μὲ σκοπὸν τὸν ἐξωραϊσμόν καί τὴν δειδροφύτευσιν τῆς κοινότητος καί τὴν ὀργανώσιν τοπικῶν καί ἐθνικῶν ἑορτῶν.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὀργανώσεων διακρίνονται διὰ τὴν δραστηριότητά των ὁ ἐν Σικάγῳ σύλλογος Ριζιωτῶν ἢ «Ἀγκυρα», ἔργον τοῦ ὁποῖου εἶναι ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Ριζῶν, τὸ θαυμάσιον σχολικὸν κτίριον καί τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς κοινότητος. Ὁ σύλλογος τῶν ἐν Ἀμερικῇ Πιαλιωτῶν «Ἡ Ἄλφα Ἀθηναῖα» καί ὁ σύλλογος τῶν ἐν Σικάγῳ Μαγουλιωτῶν «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος». Αἱ ὀργανώσεις αὗται δύνανται κάλλιστα νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐξ Ἀμερικῆς τουριστικοῦ ρεύματος τόσο τῶν ἡμογενῶν, ὅσον καί τῶν λοιπῶν Ἀμερικανῶν ἐνεργοῦντες κατάλληλον τουριστικὴν διαφήμισιν.

4. Προσπάθειαι τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως

Αἱ κοινοτικαὶ ἀρχαὶ καί αἱ διάφοροι τοπικαὶ ὀργανώσεις περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω κατέβαλον καί καταβάλλουν φιλοτίμους προσπάθειαι διὰ τὸν ἐξωραϊσμόν καί τὴν πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τῆς περιοχῆς Τεγέας. Πολλὰ ἔργα ἔχουν ἐκτελεσθῆ μὲχρι τοῦδε. Ἐχουν διαμορφωθῆ δειδροστοιχίαι καί ὄλησι. Ἐχουν πραγματοποιηθῆ ἀναδασώσεις. Ἐχουν ἀνεγερθῆ ἡρώα, ἐκκλησίαι καί σχολικὰ κτίρια. Ἐχουν κατασκευασθῆ ὑδραγωγεῖα, καί ἔχουν καταβληθῆ φιλότιμοι προσπάθειαι ἐξωραϊσμοῦ καί εὐπρεπισμοῦ τῶν χωρίων. Ἐχουν προσέτι διοργανωθῆ πανηγύρεις καί ἑορταί. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἔχουν γίνῃ ἀξιόλογοι προσπάθειαι τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς. Αἱ ἀνωτέρω ἐκδηλώσεις μεμονωμέναι καί ἀσύνδετοι ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τὸ πνεῦμα φιλοπατρίδος ἐνθουσιασμοῦ, ὑπὸ τὸ πνεῦμα μιᾶς πολιτιστικῆς προσπάθειαι καί οὐχὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τοῦ τουρισμοῦ εἶναι ἀγνωστα ἢ τουλάχιστον δυσδιάκριτα εἰς τοὺς περισσότερους τῶν κατοίκων τῆς Τεγέας.

Ὡς ἐκ τούτου ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης περαιτέρω προσπάθειας τουριστικῆς ἀναπτύξεως τυγχάνει ἡ ἀνάπτυξις τῆς τουριστικῆς συνειδήσεως εἰς τοὺς κατοίκους. Πρέπει οὗτοι νὰ κατανοήσουν ὅτι χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Τεγέας, χάρις εἰς τὰς φυσικὰς καλλονὰς τοῦ τόπου, χάρις εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτοῦ κλίμα δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ἕνας πλουτοπαραγωγικὸς πόρος δι' αὐτοὺς «Ἡ βιομηχανία τῶν ξένων». Ὄταν τοῦτο κατανοηθῇ, τότε ὄχι μόνον αἱ συλλογικαὶ προσπάθειαι θὰ στεφθοῦν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ἀλλὰ καὶ ὅλοι θὰ φροντίσουν νὰ παρουσιάσουν μίαν εὐπρεπισμένην κατοικίαν καὶ μίαν εὐγενικὴν συμπεριφορὰν ἀπαραιτήτους παρῶντας εἰς τὴν ὅλην τουριστικὴν προσπάθειαν.

Κεφάλαιον VI

Ἡ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

1. Ἡ κυρίως γεωργικὴ παραγωγή

Ἡ εὐφορος γῆ τοῦ Τεγεατικοῦ πεδίου ἡ ὁποία καλλιεργεῖται ἐντατικῶς παρὰ τῶν κατοίκων ἀποδίδει πλῆθος γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ παραγωγή αὐτὴ θὰ ἦτο μεγαλύτερα ἐὰν ὑπῆρχον ἐπιφανειακά ὕδατα καὶ δὲν ἠντλοῦντο ταῦτα ἐκ βαθίων φρεάτων, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐπιβαρύνει τὸ κόστος τῶν καλλιεργειῶν καὶ τοὺς ἀγρότας μὲ μεγάλας δαπάνας διὰ τὴν ἀνόρυξιν φρεάτων καὶ ἀγορὰν δαπανηρῶν μηχανημάτων ἀντλήσεως.

Ἐκ τῶν κυριωτέρων προϊόντων σπουδαίαν θέσιν κατέχει ἡ πατάτα. Αὕτη καλλιεργεῖται συστηματικῶς καὶ χρησιμοποιοῦνται πρὸς τοῦτο χημικὰ λιπάσματα εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν, σπείρεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως καὶ ὠριμάζει τὸ θέρος. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς παραγωγῆς ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν τροφοδοτεῖ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ φθινοπώρου μέχρι τοῦ χειμῶνος. Ἄλλο προϊόν τῆς περιοχῆς εἶναι τὰ ὄσπρια. Ταῦτα εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ προτιμῶνται διότι δὲν ἀπαιτοῦν πολὺ βρασμὸν κατὰ τὴν παρασκευὴν των. Περίφημα ἐπίσης εἶναι τὰ σκόρδα διὰ τῶν ὁποίων ἐφοδιάζεται ἡ ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν, κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Καλλιεργοῦνται ὡσαύτως τὰ δημητριακά, πλὴν ὁμως ἡ παραγωγή των μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας. Ἐξ αὐτῶν παρασκευάζεται ἄρτος νοστιμώτατος τὸ γνωστὸν «σιταρένιο ψωμί». Εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν καλλιεργοῦνται πάσης φύσεως λαχανικά καὶ κηπευτικά προϊόντα μὲ προεξέχουσαν τὴν καλλιέργειαν τῆς τομάτας, ἡ ὁποία φημίζεται διὰ τὴν νοστιμότητα καὶ γευστικότητά της. Αἱ ἀνωτέρω καλλιέργειαι διενεργοῦνται δι' ἀροτριῶντων κυρίως ζώων καὶ εἰς μικροτέραν κλίμακα χρησιμοποιοῦνται μηχανικὰ μέσα λόγω τῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ τεμαχισμένον τοῦ γεωργικοῦ κλήρου.

Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν προϊόντων πρέπει νὰ καταταγῇ καὶ ὁ οἶνος. Ἡ ἀμπελοργία καὶ ἡ οἴνοπαραγωγή κατελάμβανον παλαιότερον μεγάλην ἔκτασιν, λόγω ὁμως τῆς μεγαλύτερας ἀποδοτικότητος ἄλλων καλλιεργειῶν ἔχον περιορισθῆ σημαντικῶς, παράγεται δὲ μόνον ὀση ποσότης ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν. Περίφημος καὶ γευστικωτάτη εἶναι ἡ ρετσίνα ἐκ φυλερίου.

2. Ἡ παραγωγή ὄπωρων

Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Τεγέαν εἰς μεγάλου βαθμοῦ ἡ ὄπωροπαραγωγή, κυρίως διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δενδροκαλλιέργειας. Αἱ παραγόμεναι ὄπωρα διοχετεύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀμεσον κατανάλωσιν ἢ πρὸς ἐναποθήκευσιν ἐντὸς ψυγείων διὰ νὰ καταναλωθοῦν ἀργότερον.

Πρῶτα κατὰ σειρὰν ὀριμάνσειως εἶναι τὰ κεράσια. Κατὰ τὰ τέλη Μαΐου μὲ ἀρχὰς Ἰουνίου τὰ περιβόλια τῆς Τεγέας παρουσιάζουν φαντασμαγορικὸν θέαμα μὲ τὰ κατάφορτα ἀπὸ κόκκινους καρπούς καταπράσινα δένδρα. Ἡ συλλογὴ τοῦ προϊόντος προσλαμβάνει χαρακτῆρα πανηγυρικὸν συντελοῦσης πρὸς ταῦτο καὶ τῆς μαγείας τῆς ἀνοίξεως. Τὸ προϊόν συσκευαζόμενον μεταφέρεται κατὰ τὴν νύκτα δι' αὐτοκινήτων εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν ὅπου τὴν πρῶταν τῆς ἐπομένης διατίθεται εἰς τὴν κατανάλωσιν. Τὰ πρῶτα κόκκινα κεράσια διαδέχονται τὰ ὄψιμα πετροκέρασα καὶ κατόπιν τὰ βύσινα χρησιμοποιούμενα κυρίως εἰς τὴν ζαχαροπλαστικὴν.

Τὸ τέλος τῆς περιόδου τῶν κερασιῶν συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς καλοκαιρινῆς περιόδου κατὰ τὴν ὁποίαν πλῆθος ὄπωρων ὀριμάζουν ὡς ἀχλαδία, δαμάσκινα, ρεγγλότα, μήλα, πεπόνια καὶ καρπούζια τὰ ὅποια ἐξασφαλίζουν μίαν ποικιλίαν φρούτων ἐξαιρετικὴν, ἡ παραγωγή ὁμῶς τούτων δὲν εἶναι μεγάλη προοριζομένη μόνον διὰ τὴν ἐπιτόπιον ἀγορὰν.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς φθινοπωρινῆς περιόδου μία νέα σειρά καρπῶν ἀρχίζει νὰ ὀριμάζῃ μεταξύ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν θέσιν κατέχουν τὰ μήλα, ἡ παραγωγή τῶν ὁποίων βραίνει διαρκῶς αὐξανομένη. Παράγονται κυρίως αἱ ποικιλίαι ντελίσια, ρενέτες καὶ φιρίκια. Αἱ μεγάλα ποσότητες τῆς μηλοπαραγωγῆς διοχετεύονται εἰς τὴν ἀγορὰν ἀμέσως ἢ κατόπιν ἀποθηκεύσεως εἰς ψυγεῖα, ὅποτε διατίθενται κυρίως μετὰ τὸν Ἰανουάριον. Ἡ μηλοκαλλιέργεια διεκπεραιεῖται συστηματικῶς, τὰ δένδρα παρακολουθοῦνται μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐφαρμόζονται χάριν αὐτῆς ὅλαί αἱ σύγχρονοι ἐξελίξεις τῆς Γεωπονικῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον ὀριμάζουν τὰ σταφύλια ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ποικιλία «φυλέρι» εἶναι γευστικώτατον φρούτον μὲ ἐξαιρετον γεῦσιν καὶ ἀρωμα. Ἄλλο φρούτον τῆς περιόδου αὐτῆς τὸ ὅποιον δύναται νὰ διατηρηθῇ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος εἶναι μία ποικιλία πεπονίων ἐπνομαζομένη «ἄσπρα» ἢ «ἀμερικάνικα». Ἡ παραγωγή τῆς ποικιλίας αὐτῆς δὲν ἔχει δυστυχῶς ἀναπτύχθῃ εἰς μεγάλου βαθμοῦ, ἐπαρκεῖ κυρίως διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν. Ἡ αὐξησις αὐτῆς δύναται νὰ ἀποδώσῃ σημαντικὸν εἰσόδημα λόγω τῆς γευστικότητος τοῦ εἶδους ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν δυνατοτήτων διατηρήσεώς του ἐπὶ μακρὸν διάστημα ἀφ' ἑτέρου.

3. Ἡ κτηνοτροφία—πηνοτροφία

Αἱ ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι τῶν κοινοτήτων τῆς Τεγέας συντηροῦν ὅλα ὀλίγα ζῶα καὶ ἀριθμὸν ὀρνίθων πολλάκις δὲ καὶ περιστερῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἀφ' ἐνὸς μὲν συμπληρώνουν τὸ γεωργικὸν τῶν εἰσοδήμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξασφαλίζουν αὐτάρκειαν κρέατος. Οὕτω ἐκτὸς τῶν ἀροτριώντων ζώων τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὰ ὅποια ἀπαραίτητως

ὑπάρχουν εἰς ἑκάστην γεωργικὴν οἰκογένειαν, διατηροῦνται ἀριθμὸς προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἐκ τούτων λαμβάνονται ἀμνοὶ καὶ ἐρίφια φημιζόμενα διὰ τὸ νοστιμώτατον κρέας τῶν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων πρόερχονται οἱ περίφημοι ὀβελία τοῦ Πάσχα «ἀρνιά τῆς σούβλας». Σπανιώτερον συναντᾶται εἰς τὴν Τεγέαν ποιμνιον μὲ μεγάλου ἀριθμὸν ζώων, ἡ κτηνοτροφία εἶναι οἰκόσιτος κυρίως. Τὰ ὀλίγα κατὰ οἰκογένειαν πρόβατα καὶ αἰγες ἐνοῦνται ἀπὸ κοινοῦ μεταξὺ τριῶν ἢ τεσσάρων οἰκογενειῶν καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτῶν κατασκευάζει ἑκάστη τὸν ἀπαραίτητον τυρὸν καὶ τὰ γαλακτοῦχα ζυμαρικά (χυλοπίττες—τραχανάς) τὰ ἀπαιτούμενα δι' ὅλον τὸ ἔτος. Ἐκ τοῦ τριχώματος τῶν ἀνωτέρω ζώων κατασκευάζονται ὠραιότατα κλινσοκεπάσματα εἰς χειροκινήτους ἀργαλειούς, τὰ ὁποῖα διὰ καταλλήλου κατεργασίας δι' ὕδατος (εἰς νεροτριβάς) ἀποκτοῦν ἰδιότυπον εὐχάριστον μαλακότητα.

Διατρέφονται ἐπίσης ἀγελάδες καὶ μόσχοι, διὰ τὴν διατροφήν τῶν ὁποίων χρησιμοποιοῦνται κυρίως φύλλα μωρέας τὰ ὁποῖα παλαιότερον ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὴν ἀκμάζουσαν σηροτροφίαν, πατάται, μῆλα καὶ ἄλλοι καρποὶ μὴ κατάλληλοι πρὸς ἐμπορίαν. Κατ' ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν ἑκάστη οἰκογένεια διατρέφει κατ' ἔτος ἓνα ἢ δύο χοίρους ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ψήνονται διὰ σούβλας κατὰ τὰς διαφόρους ἐορτὰς ἀποτελοῦντες νοστιμώτατον ἔδεσμα. Οἱ ὑπόλοιποι καταναλίσκονται κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀπόκρεω, αἱ ὁποῖαι ἐορτάζονται μὲ μεγάλην εὐθυμίαν.

Ἐκ τῆς πτηνοτροφίας οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἐξασφαλίζουν νοστιμώτατα κοτόπουλα, προσέτι δὲ ἐπάρκειαν αὐγῶν, τὰ ὁποῖα καταναλίσκονται τόσον αὐτούσια, ὅσον καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν διαφόρων γαλακτοῦχων ζυμαρικῶν. Πολλάκις μικραὶ ποσότητες αὐγῶν διοχετεύονται εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ἰκανὸς ἐπίσης ἀριθμὸς κατοίκων διατηρεῖ κονικλοτροφίαν, ἡ ὁποῖα ἐξασφαλίζει ἀρκετὴν ποσότητα κρέατος. Τοιοῦτοτρόπως ἡ περιοχὴ ἔχει ἐπάρκειαν κρέατος, αὐγῶν καὶ γαλακτοκομικῶν προϊόντων.

4. Ἡ χειροτεχνία

Παρ' ὅλην τὴν ἐξάπλωσιν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τὰ ὁποῖα τυποποιημένα καὶ εὐθηνὰ κατέκλεισαν τὴν ἀγορὰν ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται εἰς ἀρκετὸν βαθμὸν ἐπιτόπιος χειροτεχνία ἡ ὁποῖα ἐξασκεῖται κυρίως ὡς οἰκοτεχνία σπανιώτερον ὡς βιοτεχνία καὶ παράγει προϊόντα καλαισθητικῆς φύσεως. Ὅλοι αἱ οἰκογένειαι τῆς περιοχῆς κατασκευάζουν ἐκ τοῦ ἐρίου τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν διαφόρων εἰδῶν ὕφαντὰ χρησιμοποιούμενα ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς κλινσοκεπάσματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν ἐπίστρωσιν καὶ διακοσμησιν τῶν οἰκιῶν. Αἱ νεαὶ τῆς Τεγέας κατασκευάζουν εἰς τοὺς χειροκινήτους ἀργαλειούς τὴν «προϊκα» εἰς ρουχισμόν. Συναντᾶ κανεὶς ὠραιότατα πεποικιλμένα κλινσοκεπάσματα (κουβέρτες ταϊστές), θαυμασίως διακοσμημένα ὕφαντὰ διὰ τὴν ἐπίστρωσιν (κιλίμνια καρπέτα), περιφήμους σάκκους διὰ τὰ ψώνια (ταγάρια) καθὼς ἐπίσης καὶ ἐξαιρετικούς διαδρόμους (χειράμια καὶ φλόκους). Δυστυχῶς ἡ χειροτεχνία αὕτη δὲν ἀσκεῖται πρὸς βιοπορισμὸν διὰ τοῦτο δυσκόλως ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀνεύρη τὰ ὠραῖα αὐτὰ χειροτεχνήματα, κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς Τεγέας εἰς Παλαιὰν Ἐπισκοπὴν ἐμφανίζονται μερικὰ πρὸς πώλησιν. Εἰς τὴν ἴδιαν πανήγυριν δύνα-

ται κανείς να συναντήσει χειροτεχνήματα εκ ξύλου ως μαγειρικά σκεύη (κουτάλια), καθώς και αναπαραστάσεις επί ξύλου της αγροτικής και ποιμνικής ζωής. Τα ξύλινα αυτά χειροτεχνήματα διαθέτουν και μερικά καταστήματα εις την Τρίπολιν (ως Μπιρμπίλη, Γεωργίου Α' 22, Μπουρλώκα, Πλατεία 'Αγίου Βασιλείου). Εις την χειροτεχνίαν πρέπει επίσης να καταταχθή η παραγωγή των σιδηρουργών της περιοχής, η οποία πολλάκις προσλαμβάνει χαρακτήρα βιοτεχνικών. Αυτή παράγει κυρίως γεωργικά εργαλεία εκ χάλυβος και σιδήρου, καθώς επίσης και διάφορα έγχειρίδια (μαχαιράκια-σουγιαδάκια) τα όποια αποτελούν ωραιότατα έθνηματα. Αυτά δύναται να προμηθευθή κανείς τόσον εις την ως άνω πανήγυριν, όπου προσφέρονται εις μέγαν αριθμόν όσον και εις ειδικά καταστήματα της Τριπόλεως.

Μεταξύ των χειροτεχνημάτων συγκαταλέγονται και ωραία κεντήματα και άλλα έργόχειρα (καπέ κλπ.), τα όποια φιλοτεχνούν αι περισσότεραι κοπέλλαι. Ιδια δε αι μαθητριάι της οικοκυρικής σχολής, τα έργα των όποιων αποτελούν τους λαχνούς των λαχειοφόρων άγορών εις τας κατ' έτος διοργανουμένας χοροεσπερίδας του Τεγεατικού συνδέσμου εις τας 'Αθήνας.

Κεφάλαιον VII

ΜΕΣΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΝ

1. Ξενοδοχεία

Εις τα χωρία της Τεγέας δεν υπάρχουν ξενοδοχεία λόγω εύκολου χρησιμοποίησεως των ξενοδοχείων της Τριπόλεως η όποία διαθέτει πολλά πάσης κατηγορίας και προς την όποιαν συνδέεται διά πυκνής συγκοινωνίας έκτελουμένης διά λεωφορείων. Τα ξενοδοχεία της Τριπόλεως δύναται ως επί το πλείστον να εξυπηρετήσουν τας ανάγκας των έπισκεπτών. Έάν δε παρουσιασθή έλλειψις στέγης, αυτή θα είναι κατά περιόδους εξαιρετικής κινήσεως όπως κατά την περίοδον του Πάσχα. Υπάρχουν πολυτελή ξενοδοχεία ως το «Μαίνολον», το «Σμίραμις» και άλλα τα όποια έχουν οικοδομηθή προς τον σκοπόν αυτόν και ως εκ τούτου διαθέτουν όλας τας άνέσεις (τρεχούμενα νερά—ζεστό—κρύο, κεντρικήν θέρμανσιν, λουτρά κλπ.). Υπάρχουν όμως και πολλά δευτέρας κατηγορίας με εύθηνότερας τιμάς, εις τα όποια ήμπορεί να καταλύση ο μέσος περιηγητής με άρκετήν άνεσιν, ιδίως από τα μέσα της άνοιξεως έως τα μέσα του φθινοπώρου όταν ο καιρός είναι θερμός και η θέρμανσις δεν είναι άναγκαία.

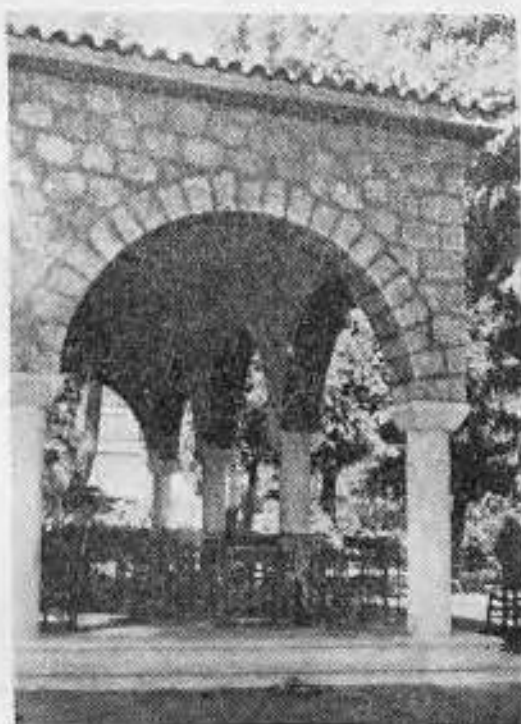
Εις τας κοινότητας της Τεγέας είναι δυνατόν να διαμένουν παραθερισταί, άρκεί να διαρρυθμισθοῦν καταλλήλως δωμάτια των διαφόρων οικιών, ως ταῦτο έχει γίνει εις άρκετάς οικίας της Τριπόλεως. Έν γένει το πρόβλημα της στεγάσεως δύναται εύκόλως να αντιμετωπισθή άρκεί να επιληφθοῦν αὐτοῦ η Τουριστική 'Αστυνομία και αι Κοινωτικά 'Αρχαί.

2. Έστιατόρια - Τουριστικόν Περίπερον - Κέντρα

Η εξυπηρέτησις των περιηγητῶν και των παραθεριστῶν από άπόψεως τροφῆς είναι εύκολος, καθόσον εις όλας τας κοινότητας της Τεγέας εύρίσκονται παντοπωλεία η κρεοπωλεία τα όποια παρασκευάζουν και φα-

γητά εάν παρουσιασθῆ ζήτησις. Εἰς μερικός κοινότητες, ὑπάρχουν καὶ καθ' ἑαυτὸ οἰνομαγειρεία, εἰς τὰ ὅποια δύναται νὰ εὐρη καεῖς φαγητὸν καλὰ παρασκευασμένον. Οἱ ἐκδρομεῖς δύναται ἐπίσης νὰ ἐξυπηρετηθοῦν ἀπὸ τὰ ἐστιατόρια τῆς Τριπόλεως.

Εἰς τὸ Τουριστικὸν περιπτέρον τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς δύναται νὰ

*Μία πτέρυξ τοῦ ἐν Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ Τεγέας Τουριστικοῦ
Περιπτέρου τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου.*

γευματίσθῃ καεῖς δεδομένου ὅτι διατηρεῖ ἐξαιρετικὴν κουζίαν. Αὐτὸ εἶναι ἐπίσης κέντρον εἰς τὸ ὅποιον δύναται καεῖς νὰ πάρῃ διάφορα γλυκὰ καὶ ποτὰ, νὰ διασκεδάσῃ καὶ νὰ χορέψῃ Εὐρωπαϊκοὺς ἢ Ἑλληνικοὺς χοροὺς. Τοὺς χειμερινούς μῆνας ἡ θερμὴ αἶθουσα τοῦ περιπτέρου ἀποτελεῖ ἰδεώδη τόπον ἀναπαύσεως ἐκ τοῦ μακρινοῦ ταξιδίου. Κατὰ τὸ καλοκαίρι δὲ ἡ εὐωδιάζουσα φύσις τοῦ ἀγροκηπίου καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ περιβάλλοντος καθιστοῦν αὐτὸ μίαν εὐχάριστον τοποθεσίαν ὅπου δύναται καεῖς νὰ ἀπολαύσῃ τὸ δροσερὸν κλίμα τῆς Τεγέας. Γραφικὰ καφενοδάκια τὰ ὅποια τοποθετοῦν τὰ τραπέζιά των κάτω ἀπὸ τὰ σκιερὰ φυλλώματα διαφόρων δένδρων καὶ ἰδίᾳ πλατάνων συναντᾷ καεῖς σὲ ὅλην τὴν περιοχὴν. Εἰς αὐτὰ προσφέρονται λεμονάδες, πορτοκαλάδες, τὸ ἑλληνικώτατον οὖζο, ὁ γνωστὸς τούρκικος καφὲς καὶ ἡ δροσιστικὴ βυσινάδα.

3. Τὸ ὕδωρ

Τὸ ὄροπέδιον τῆς Τεγέας ἔχει τὸ μέγα μειονέκτημα νὰ στερῆται ἐπιφανειακῶν τρεχοῦμενων ὑδάτων. Τὸ γεγονός τοῦτο δυσχεραίνει πάρα πολὺ τὴν γεωργίαν εἰς τὰς καλοκαιρινὰς καλλιέργειας. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος οἱ γεωργοὶ προβαίνουν εἰς τὴν ἀνόρυξιν φρεάτων εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὑπάρχουν πληθὺς φρεάτων τὰ περισσότερα εὐρίσκονται πλησίον τῶν ὁδῶν. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἀντλεῖται ἐκ τῶν φρεάτων τούτων ὕδωρ διὰ διαφόρων τρόπων, ἀπὸ τὸ γραφικὸ μαγκανοπήγαδο ἕως τὴν ἠλεκτρικὴν ἀντλίαν, ἔτσι ὁ ἐπισκέπτης τῆς περιοχῆς δύναται νὰ ἔχη ἀφθονοῦν δροσερὸν ὕδωρ εἰς οἰοῦν δὴποτε σημεῖον τῆς Τεγέας καὶ ἂν εὐρίσκειται. Ἐκτὸς ὁμως τῶν φρεάτων εἰς πολλὰς κοινότητες ἔχουν κατασκευασθῆ ὑδραγωγεία διὰ τῶν ὁποίων μεταφέρεται ὕδωρ ἐκ διαφόρων πηγῶν. Τοῦτο εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ ἐξαιρετικὰ εὐγευστον, διότι ὡς πηγαῖον διέρχεται ἐκ πολλῶν πετρωμάτων ἐκ τῶν ὁποίων παραλαμβάνει διάφορα ἄλατα, ἰδίᾳ ἀνθρακικά. Ὡς ἐκ τούτου συντελεῖ εἰς τὴν ταχείαν πέψιν, ἐπιδρῶντος δὲ τοῦ δροσεροῦ καὶ εὐχαρίστου περιβάλλοντος ὡς καὶ τοῦ καθαροῦ ἀέρος συντελεῖ, ὥστε οἱ ἐπισκέπται τῆς περιοχῆς νὰ ἀποκοτῶν ἐξαιρετικὴν δρεξιν καὶ τάσιν πρὸς πολυφαγίαν.

4 Γραφεῖα Ταξιδίων - Καταστήματα

Ὅλαι αἱ κοινότητες τῆς Τεγέας ἔχουν διάφορα καταστήματα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κατοίκων ἀπὸ τὰ ὁποία δύναται τις νὰ προμηθευθῆ διάφορα εἶδη κοινῆς χρήσεως.

Εἰς τὴν κοινότητα Σταδίου ὑπάρχει φαρμακεῖον, καθὼς ἐπίσης ἄρτοποιεῖον, παντοπωλεῖα, καταστήματα ἐνοικιάσεως ποδηλάτων, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται κανεὶς νὰ ἐνοικιάσῃ ποδήλατον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ κάνη εὐχαρίστους περιπάτους ἀνά τὴν περιοχὴν, Ταχυδρομεῖον καὶ Τηλεγραφεῖον. Τηλεφωνικὸν δίκτυον ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν Τεγέαν διὰ τοῦ ὁποίου δύναται κανεὶς νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ οἰουδὴποτε τηλεφωνικὸν κέντρον καὶ ἀριθμὸν. Ὑπάρχουν ἐπίσης περίπτερα μὲ εἶδη ψυλικῶν καὶ ἐφημερίδας, ἰδίᾳ ἀθηναϊκὰς, αἱ ὁποῖαι μετὰ πέντε ἕως ἕξ ὥρας ἀπὸ τῆς κυκλοφορίας των εἰς τὰς Ἀθήνας φθάνουν διὰ μέσου Τριπόλεως καὶ εἰς τὰ χωρία τῆς Τεγέας. Ἐλλειψις ἡ ὁποία εἶναι ἀξιόλογος διὰ τὸν ἐκδρομέα εἶναι ἡ μὴ ὑπαρξίς καταστημάτων φωτογραφικῶν εἰδῶν ὡς καὶ καταστημάτων ἐνθυμημάτων, τὴν ἔλλειψιν ταύτην δικαιολογεῖ κατὰ ἓνα τρόπον ἡ ὑπαρξίς ἀντιστοιχῶν καταστημάτων εἰς τὴν Τρίπολιν, πάντως ἐπιβάλλεται νὰ ὑπάρχουν καὶ ἐπὶ τόπου τὰ εἶδη αὐτά, τὰ ὁποία ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐκδρομείς. Τουριστικὰ γραφεῖα καὶ γραφεῖα ταξιδίων δὲν ὑπάρχουν, δεδομένου ὅτι δὲν καθίσταται αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψις των, τῶν ἀντιστοιχῶν ἀναγκῶν καλυπτομένων ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Τριπόλεως. Ἐν γένει ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ Τουρισμοῦ ἐξεταζομένη ἐν συνδυασμῶ μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποία προσφέρει ἡ Τρίπολις, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ Τεγέα συνδέεται μὲ πυκνοτάτην συγκοινωνίαν εἶναι ἄρκετὰ ἱκανοποιητικὴ.

Κεφάλαιον VIII

ΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

1. Ὁ σιδηρόδρομος

Διὰ τῆς αὐτοκινηταμάξης τῆς γραμμῆς Ἀθηνῶν—Τριπόλεως—Καλαμῶν τῶν ΣΠΑΠ καὶ κατόπιον ταξιδίου διαρκείας πέντε ὥρων δύναται νὰ φθάσῃ κανεὶς εἰς Τρίπολιν. Ἐκ Τριπόλεως διὰ χρησιμοποίησεως τῶν λεωφορείων τῆς γραμμῆς Τριπόλεως—Τεγέας καὶ μετὰ διαδρομὴν 7—11 χιλιομέτρων εὐρίσκεται εἰς τὰ διάφορα χωρία τῆς Τεγέας. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ πυκνὴ μὲ τρία δρομολόγια αὐτοκινηταμαζῶν ἡμερησίως ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἀντιστοίχους ἀναχωρήσεις ἐκ Τριπόλεως πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ἡ τοπικὴ συγκοινωνία τῶν λεωφορείων Τριπόλεως—Τεγέας εἶναι ἀκόμη πυκνότερα μὲ ἓν δρομολόγιον περίπου ἀνὰ ὥραν πρὸς ἀμφοτέρας τὰς κατευθύνσεις. Ἡ προμήθεια τῶν εἰσιτηρίων τῶν αὐτοκινηταμαζῶν γίνεται εἴτε ἐκ τοῦ πρακτορείου τῶν ΣΠΑΠ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου 16, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἴτε ἐκ τῶν ἐκδοτηρίων τοῦ σταθμοῦ Πελοποννήσου. Ἐκ Τριπόλεως δὲ τόσον εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, ὅσον καὶ εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξιδίων τῆς πόλεως. Διὰ τὴν τοπικὴν συγκοινωνίαν δὲν ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα μέριμνα διὰ τὴν ἐκδοσὶν εἰσιτηρίων ἐπειδὴ αὕτη εἶναι μᾶλλον ἀστικοῦ τύπου καὶ ἡ προμήθεια αὐτῶν γίνεται ἐπὶ τοῦ λεωφορείου καθ' ὁδόν.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς Τριπόλεως καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς περίπου χιλιομέτρου ὁ αὐτοκινητόδρομος Τριπόλεως—Σπάρτης ἀνέρχεται μὲ μερικὲς στροφές εἰς τὸ ὑψίπεδον τῆς Τεγέας, τὸ ὁποῖον εἶναι κατὰ τι ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ τῆς Τριπόλεως καὶ μετὰ σύντομον διαδρομὴν 2—3 χιλιομέτρων δι' ἀσφαλτοστρωμένης ὁδοῦ μὲ δένδρα ἐκατέρωθεν ἀντικρύζει κανεὶς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων τῆς σημερινῆς Τεγέας.

2. Τὸ αὐτοκίνητον

Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχει πυκνοτάτη τοιαύτη διὰ λεωφορείων αὐτοκινήτων μεταξύ Ἀθηνῶν—Τριπόλεως μὲ 6 ἕως 7 ἀναχωρήσεις ἡμερησίως ἐκατέρωθεν, κατὰ περιόδους δὲ μεγάλης κινήσεως αἱ ἀναχωρήσεις αὐταὶ πυκνοῦνται μέχρι σημείου νὰ ἐκτελοῦνται ἀνὰ ἡμίωρον ἢ καὶ τέταρτον τῆς ὥρας. Ἡ ἀναχώρησις καὶ ἡ ἀφίξις τῶν λεωφορείων γίνεται ἐκ τοῦ κεντρικοῦ σταθμοῦ ὑπεραστικῶν λεωφορείων Πελοποννήσου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου ἔναντι τοῦ ναοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. Εἰς τὴν Τρίπολιν ὑπάρχει ἀντίστοιχος σταθμὸς εἰς τὴν πλατεῖαν Ἀνεξαρτησίας. Ἡ τοπικὴ συγκοινωνία τὴν ὁποίαν ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἐνισχύεται τόσον δι' ἀγοραίων ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων τὰ ὁποῖα ἐδρεύουν εἰς τὴν Τρίπολιν, ὅσον καὶ δι' ἀντιστοίχων τοιούτων ἐδρευόντων εἰς τὰς κοινότητας Ριζῶν, Σταδίου, Κερασίτσας.

Ἡ περιοχὴ τῆς Τεγέας καὶ τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα αὐτῆς δύναται εὐκόλως νὰ περιληφθοῦν εἰς τὰ προγράμματα τῶν ἐκδρομῶν, αἱ ὁποῖαι διέρχονται διὰ τῆς Τριπόλεως λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, εἴτε αὐταὶ

κατευθύνονται ή επιστρέφουν προς και από την Όλυμπιαν είτε κατευθύνονται εις Σπάρτην, Μυστράν ή Μεγαλόπολιν. Η απόστασις τών 10 περίπου χιλιομέτρων εκ Τριπόλεως καλύπτεται υπό ασφαλτοστρωμένης οδοῦ, μέρος τῆς ὁποίας εἶναι τμήμα τῆς οδοῦ Τριπόλεως-Σπάρτης, τὴν ὁποίαν ἐγκαταλείπει παρά τὸ χωρίον Κερασίτσα καὶ κατευθύνεται πρὸς τὸν ναὸν τῆς Ἑλλάδος-Ἀθηνῶν καὶ τὸ μουσεῖον Τεγέας ἐκείθεν δὲ πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς.

Ἡ κατ' ἐξοχὴν χερσαία θέσις τῆς περιοχῆς προσφέρεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν δι' αὐτοκινήτων προσπέλασιν, τόσον διὰ τὴν ἐπιβατικὴν συγκοινωνίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐμπορευματικὴν κίνησιν, δεδομένου δὲ ὅτι ἡ Τρίπολις ἀποτελεῖ συγκοινωνιακὸν κόμβον εκ τοῦ ὁποίου διέρχονται αἱ ὁδικαὶ ἀρτηρίαι τῆς νοτίου Πελοποννήσου εἶναι πᾶρα πολὺ μεγάλη ἡ κίνησις τῶν αὐτοκινήτων. Φυσικὸν ἐπακόλουθον τούτου εἶναι ἡ ὑπαρξις ἐν Τριπόλει πλήθους ἐπιχειρήσεων ποῦ ἐξυπηρετοῦν τὸ αὐτοκίνητον, ὡς συνεργεῖα αὐτοκινήτων, αὐτοκινητοστάσια, ἀντιπροσωπεῖα ἐργαστασίων, καὶ πρατήρια βενζίνης. Τὰ τελευταῖα εἶναι κατεσκευασμένα καθ' ὅλον τὸ μήκος τῶν διαφόρων ὁδῶν μερικὰ δὲ εὐρίσκονται καὶ εἰς τὰς κοινότητας τῆς Τεγέας Στάδιον καὶ Κερασίτσα.

3. Τὸ ἀεροπλάνον

Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον κατεσκευάσθη παρά τὴν Τρίπολιν μᾶλλον διὰ πολεμικοὺς σκοποὺς, ἀεροδρόμιον. Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦτο κατὰ τὴν περίοδον τοῦ συμμοριτοπολέμου ἐχρησιμοποιήθη υπό τῆς ἀεροπορικῆς ἐταιρείας ΤΑΕ διὰ τὴν δημιουργίαν τακτικῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνιακῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία ὁμως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως διεκόπη διότι ὡς ἀκριβοτέρα τῶν ἄλλων μέσων δὲν ἐπροτιμᾶτο πλέον υπό τοῦ κοινοῦ. Τὸ ἀεροδρόμιον τοῦτο ἀπετέλεσεν ἀπὸ τινος χρόνου ἔδραν τῆς Βασιλικῆς Ἀερολέσχης τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἀρκετοὶ νέοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀνεμοπορίαν, τελευταίως μελετᾶται υπό τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας ἡ δυνατότης ἐγκαταστάσεως ἐκ νέου συγκοινωνιακῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία πραγματοποιουμένη θά συμβάλῃ ἐπι περαιτέρω εἰς τὴν πύκνωσιν τῶν συγκοινωνιῶν καὶ εἰς τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς περιοχῆς.

Κεφάλαιον ΙΧ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΙΣ

1. Διαφήμισις εἰς τὸ ἐσωτερικόν

Οἱ παράγοντες τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Τεγέας ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ βασισθῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ, συναρμίζονται κυρίως εἰς τὰς ἐξῆς: 1) αἱ ἀρχαιότητες, 2) τὸ τοπίον καὶ αἱ φυσικαὶ καλλουαί, 3) τὸ κλίμα, 4) τὰ ἔθιμα καὶ αἱ ἐορταί.

Οἱ παράγοντες αὗτοι δύνανται νὰ προσελκύσουν κυρίως δύο κατηγορίας τουριστῶν, τοὺς ἐκδρομῆς ἀφ' ἑνός, εἴτε πρόκειται περὶ ἐκδρομῶν πρὸς

τὴν περιοχὴν ἀποκλειστικῶς εἴτε πρόκειται περὶ ἐκδρομῶν εὐρυτέρου προγράμματος, αἱ ὁποῖαι διέρχονται καὶ διὰ τῆς Τεγέας· καὶ τοὺς παραθεριστὰς ἀφ' ἑτέρου. Μὲ βᾶσιν τὰς διαπιστώσεις αὐτὰς καὶ μετὰ τὴν κάλυψιν ὠρισμένων ἐλλείψεων, τὰς ὁποίας ὑποδεικνύομεν ἐν τοῖς ἐπομείοις, δύναται νὰ διεκπερηθῆ μία διαφημιστικὴ ἐκστρατεία μὲ σκοπὸν τὴν προσέλκυσιν τῶν ἀνωτέρω προσώπων, δεδομένου ὅτι ἡ ἐνεργουμένη μέχρι τοῦδε περιορίζεται εἰς πολὺ ὀλίγους λιθογραφημένους πίνακας εἰς τὰς αἰθούσας τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν καὶ τῶν σταθμῶν λεωφορείων. Οὕτω πρέπει νὰ ἐκτυπωθῆ φυλλάδιον, τὸ ὅποιον νὰ περιέχῃ μίαν σύντομον σκιαγράφησιν τῆς περιοχῆς, μερικὰς εἰκόνας ἀπὸ τὰς ἀρχαιότητος καὶ τὰς φυσικὰς καλλονὰς, σχεδιάγραμμα τῆς περιοχῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν Τρίπολιν διὰ τοῦ ὁποίου νὰ τονίζεται ἡ δυνατότης τῆς περιλήψεως τῆς Τεγέας εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδρομῶν, προβλεπομένης μάλιστα τῆς χρησιμοποιήσεώς της (ἰδίᾳ τῆς περιοχῆς τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς) ὡς τόπον γεύματος καὶ ἀναπαύσεως. Διὰ τοῦ φυλλαδίου τούτου θὰ ἐπιδιώκῃται ἡ προσέλευσις τῶν ἐκδρομίων, διὰ τοῦτο πολλὰ ἀντίτυπα αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ ἀποσταλοῦν εἰς ἐκδρομικοὺς συλλόγους, ταξιδιωτικὰ καὶ τουριστικὰ γραφεῖα, εἰταιρεῖας λεωφορείων πούλμαν κ.τ.λ.

Διὰ τὴν προσέλκυσιν παραθεριστῶν ἀπαιτεῖται εὐρυτέρα διαφημιστικὴ προσπάθεια δι' ἐντύπων, ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν καὶ κινηματογραφικῶν προβολῶν διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐξαίρωνται οἱ ἀνωτέρω παράγοντες ἰδίᾳ τὸ κλίμα, τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ ἡ δυνατότης ἀνέτου καὶ εὐχαρίστου διαμονῆς, ἡ ὁποία εἶναι πράγματι σημαντικὴ, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ δικτύου ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τῆς Δ.Ε.Η.

Ἀπαραίτητον εἶναι ἐπίσης νὰ ἐκτυπωθοῦν φωτογραφίαι καὶ κάρτ-ποστάλ τὰ ὁποῖα νὰ διατίθενται ὄχι μόνον ἐπὶ τόπου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, ὡς καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, καθὼς ἐπίσης εἰς ἀρχαιολογικοὺς καὶ τουριστικοὺς τόπους. Τοιοῦτοτρόπως ἐνεργεῖται μίᾳ ἀξιόλογος διαφήμισις ἡ ὁποία ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι δὲν στοιχίζει ἀκριβὰ, δεδομένου ὅτι μέρος τῶν ἐξόδων τῆς ἐκτυπώσεως καλύπτεται ἐκ τῶν πωλουμένων κάρτ-ποστάλ.

2. Διαφήμισις εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς Η.Π.Α.

Οἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενοι παράγοντες δύναται ἐπίσης νὰ προσελκύσων τουρίστας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ μᾶλλον νὰ αὐξήσων τοὺς τουρίστας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπαραίτητον καὶ ἐδῶ νὰ προπαγανδισθοῦν καὶ διαφημισθοῦν καταλλήλως. Δύο κατηγορίας τουριστῶν πρέπει νὰ διακρίνωμεν. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τοὺς ξένους ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν οἱ ὁποῖοι ἐπισκέπτονται τὴν Χώραν μας διότι θέλουν νὰ γνωρίσων τὴν χώραν τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου καὶ τὴν γραφικὴν γαλάζια χερσονήσον τῆς Μεσογείου. Ἡ δευτέρα ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἕλληνας. Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας μετανάστας κυρίως τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοὺς ἀπογόνους των, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων χάρις εἰς τὴν Ἑλληνοπρεπτῆ ἐκπαίδευσίν των διατηροῦν ἔθνικὴν συνείδησιν καὶ αἰσθάνονται ζωηρὰν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν χώραν τῶν πατέρων των.

Ἡ διαφήμισις διὰ τὴν προσέλκυσιν τῶν πρώτων ἀποτελεῖ μέρος τῆς

γενικωτέρας προσπάθειας του 'Οργανισμού Τουρισμού προς προσέλκυση ξένων περιηγητών και ως εκ τούτου δεν θα μῶς ἀπασχολήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν ἢ ὅποια ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς στενῆς περιοχῆς. Ἐπιβάλλεται μόνον ὅπως εἰς τὰ διάφορα προγράμματα περιηγήσεων τῶν ξένων περιλαμβάνεται καὶ ἡ Τεγέα. Διὰ τοῦτο δεῖον νὰ ἀποσταλῇ εἰς τοὺς ἀρμοδίους ὀργανισμούς τὸ ἐκτυπωθῆσόμενον φυλλάδιον μεταφραζόμενον εἰς διαφόρους γλώσσας.

Διὰ τὴν προσέλκυση τῶν ὁμογενῶν ἢ διαφημίσεις τῆς ἰδιαιτέρας τῶν πατρίδος παίζει σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἀπόφασίν των νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῆς γενικῆς διαφημιστικῆς προσπάθειας ἢ ὅποια διεξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα κατὰ περιοχάς τοιαύτη, ἢ ὅποια εἶναι ἔργον τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν ἀντιστοίχων τοιούτων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν παροικιῶν.

Ἡ προσέλκυσις τῶν ὁμογενῶν εἶναι σπουδαιότητος σημασίας ὄχι μόνον διότι ἀποβίδει πολῦτιμον ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα, ἐκ τῶν βαπτανωμένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὸ ταξιδιὸν των, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναεῶνει τοὺς δεσμούς μετὰ τὴν γενέτειραν, πᾶγμα τὸ ὅποιον ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔθνικην, ἀφ' ἑτέρου οἰκονομικὴν διὰ τῆς διατηρήσεως τοῦ ρεύματος τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων.

Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς διαφημίσεως νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ στραφῇ ὁ Τεγεατικὸς Σύνδεσμος. Παλαιότερον μὲ πρωτοβουλίαν αὐτοῦ εἶχε ληφθῆ ταινία ἐκ τῶν διαφόρων τοπιῶν τῆς Τεγέας καὶ ἐκ τῆς πανηγύρεως τῆς Παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς, ἢ ὅποια προεβλήθη ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς κινηματογράφον τῶν Ἀθηνῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅπου μάλιστα ἀπέφερεν εἰσπράξεις αἱ ὅποια ἐκάλυψαν τὰς δαπάνας αὐτῆς. Ἡ προσπάθεια αὕτη γασμένη διὰ μὴ τουριστικούς σκοποὺς δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ, προβαλλομένη δὲ ἢ σχετικῆ ταινία εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας τοῦ ἐξωτερικοῦ μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν διαφόρων ὀργανώσεων τῶν Τεγεατῶν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ μίαν ἐπιτυχή διαφήμισιν. Χορηγούμενη δὲ εἰς τοὺς κινηματογράφους τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὡς ταινία ἐπικαίρων, θὰ συμβάλῃ ἱκανοποιητικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ.

Τὴν προσπάθειαν αὐτὴν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἀναλάβῃ ὁ Τεγεατικὸς Σύνδεσμος, καθόσον μάλιστα αἱ εἰσπράξεις τῆς ταινίας ἴδια εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν θὰ καλύπτουν ἀσφαλῶς τὰ ἐξοδα τῆς παραγωγῆς τῆς.

Ἄλλος ἐποικοδομητικὸς τρόπος διαφημίσεως εἶναι ἡ ἐκτύπωσις λευκώματος μετὰ εἰκόνας ἐκ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἐκ τῆς συγχρόνου Τεγέας, τὸ λεύκωμα τοῦτο ἀποστελλόμενον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας καὶ τὰς ἐκεῖ Τεγεατικὰς ὀργανώσεις καὶ διανεμόμενον εἰς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἴδια τοὺς Τεγεάτας καὶ Ἀρκάδας θὰ ἀποτελέσῃ σημαντικὸν κίνητρον διὰ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν πατρίδα. Προϋπόθεσις τῶν διαφημιστικῶν αὐτῶν προσπαθειῶν εἶναι ἡ δημιουργία δυνατοτήτων ἀνέτου καὶ εὐχαρίστου διαμονῆς τῶν τουριστῶν.

Κεφάλαιον Χ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Τουριστική εκπαίδευσις

Ἡ βασικώτερα ἔλλειψις τῆς περιοχῆς εἶναι ἡ ἔλλειψις τουριστικῆς συνειδήσεως, ἡ ἀγνοία τῶν πλεονικτημάτων καὶ τῶν ὠφελειῶν ἐκ τοῦ τουρισμοῦ, ὡς καὶ ἡ ἀγνοία τοῦ φαινομένου αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοῦς τοὺς πνευματικούς καθοδηγητάς του, τοὺς ἱερεῖς καὶ διδασκάλους.

Κάθε προσπάθεια τουριστικῆς ἀναπτύξεως πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπαραίτητως ἀπὸ τὸν τομέα αὐτόν, ἀπὸ τὴν τουριστικὴν ἐκπαίδευσιν, ἀπὸ τὴν δημιουργίαν τουριστικῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὸν τελευταῖον πολίτην. Ἀπαιτεῖται τουριστικὴ ἐκπαίδευσις ἡ ὁποία θὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μέχρι τῆς σχολῆς Τουριστικῶν ἐπαγγελμάτων, τουριστικὴ ἐκπαίδευσις ἡ ὁποία θὰ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κατοίκων δι' εἰδικῶν διαλέξεων, ἐντύπων καὶ ἄλλων μέσων.

Τὰ ἀνωτέρω ὅμως ἀφοροῦν μίαν γενικωτέραν προσπάθειαν εἰς τὸν τομέα τῆς τουριστικῆς ἐκπαίδευσως, εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν τὸ πρόβλημα δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῇ διὰ συγκεκριμένων μέτρων. Οὕτω ἐποικοδομητικὸν θὰ ἦτο νὰ γίνῃ μία ἐπιμόρφωσις τρόπου τινος τῶν διδασκάλων, κοινοτικῶν γραμματέων ἢ καὶ προέδρων κοινοτήτων διὰ σειρᾶς μαθημάτων. Τὰ μαθήματα θὰ γίνονται μὲ τὸν σκοπὸν ἀναπτύξεως τῆς τουριστικῆς συνειδήσεως, τῆς κατανοήσεως τῶν οικονομικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ τουρισμοῦ. Θὰ περιλαμβάνουν ἀνάπτυξιν τῶν τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων, οὕτως ὥστε νὰ κατανοηθῇ ἡ ἀξία τῶν τοπικῶν ἐθίμων, τῶν ἐορτῶν καὶ τοῦ τοπικοῦ χρώματος ἐν γένει, ἐπίσης πρέπει νὰ τοιζοῦν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπτύξεως τῶν μέσων, ποῦ ἐξυπηρετοῦν τὸν τουρισμὸν πρὸς προσέλκυσιν τῶν τουριστῶν. Τὰ οὕτω πως ἐπιμορφούμενα πρόσωπα δύνανται ἀκολουθῶς νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὰς ἰδέας αὐτάς εἰς τοὺς χωρικούς καὶ νὰ ἀποβοῦν κίνητρα διὰ τὴν ἐν γένει τουριστικὴν ἀνάπτυξιν.

*Ἄλλος πρόσφορος καὶ ἐποικοδομητικὸς τρόπος διαδόσεως τῶν ὡς ἄνω θεμάτων εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῶν φαιτητῶν καὶ σπουδαστῶν τῆς περιοχῆς. Οὗτοι μὲ τὴν νεανικὴν ὀρμὴν καὶ αἰσιοδοξίαν καὶ μὲ ἀπτά παραδείγματα τῶν ὠφελειῶν τοῦ τουρισμοῦ δύνανται νὰ ἀποβοῦν βασικοὶ συντελεσταὶ τῆς δημιουργίας τουριστικῆς ἀντιλήψεως εἰς τὸν λαόν, ὀργανοῦντες ὁμιλίαν εἰς τὰς κοινότητάς των κατὰ τὰς περιόδους τῶν θερινῶν καὶ ἄλλων διακοπῶν τῶν μαθημάτων.

2. Τὸ Δωμάτιον τῶν ξένων—Ἑστιατόρια

Διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τουριστῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν παραθεριστῶν ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ θεσμὸς τοῦ «Δωματίου τῶν ξένων». Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ὅπως ὅσοι ἐκ τῶν κατοίκων ἔχουν διαθέσιμον χώρον εἰς τὰς οἰκίας των νὰ διαθέσουν ἐν κατάλληλον ἢ καὶ περισσότερα δωμάτια τῆς οἰκίας των τὰ ὁποία ἐπιπλούμενα καταλλήλως διὰ τῶν ἀπαραιτήτων ἐπί-

πλων, ιππήρων κλπ., εφοδιαζόμενα διά του αναλόγου ρουχισμού και καταλήλου τουαλέττας δύναται να προσφέρουν άνετον διαμονήν εις τους παραθεριστάς ή τους έκδρομείς και ανάλογον εισόδημα εις τους ιδιοκτήτας των. Τά δωμάτια αυτά λαμβανομένης υπ' όψιν της καταστάσεως των οίκων εις την Τεγέα, κατόπιν μάλιστα της γκονομένης επέκτασεως του ρεύματος της ΔΕΗ εις την περιοχήν, θά είναι αρκετά άνετα και θά αποτελούν μίαν εύχριστον διαμονήν. Η διαμόρφωσις ή και κατασκευή των δωματίων τούτων δύναται να χρηματοδοτηθή υπό της Κτηματικής Τραπεζής βάσει της συνηθους διαδικασίας χορηγήσεως δανείων δι' οικοδομικούς σκοπούς. Αι οίκισ εις τας όποιας θά διατίθενται τά δωμάτια αυτά όσον και αυτά τά ίδια πρέπει να έπιθεωρούνται υπό της Τουριστικής 'Αστυνομίας και έφ' όσον εξασφαλίζουν εν ελάχιστον όριον άνέσεων να απογράφονται υπ' αυτής ούτως ώστε να είναι εις θέσιν να τά συνιστά υπευθύνως εις τους ενδιαφερομένους. Αναλόγους καταστάσεις πρέπει να τηρούν ή υποδιοικήσις χωροφυλακής και τά γραφεία των κοινοτήτων, ώστε να είναι εις θέσιν να εξυπηρετούν τους τουρίστας επί τόπου.

Η έλλειψις συστηματικών έστιατορίων εις τά χωρία της Τεγέας μέ μόνην εξαίρεσιν τό τουριστικόν περίπτερον δύναται να αντιμετωπισθή διά της καταγραφής, υπό της Τουριστικής 'Αστυνομίας και των άλλων ως άνωτέρω άρχών, των οίνοπαντοπωλείων εκείνων τά όποια άφ' ενός μέν θά εξασφαλίζουν μίαν εύπρεπή εμφάνισιν και εν ελάχιστον όριον άνέσεως, άφ' έτέρου δέ ώρισμένην ποιότητα φαγητών και ώρισμένης τιμάς. Τά καταστήματα αυτά θά συνιστώνται εις τους τουρίστας μόνον όταν συμμορφούνται πρός τας αναληφθείσας υποχρεώσεις.

3. Τό όδικόν δίκτυον

Τήν περιοχήν της Τεγέας διασχίζουν δύο έθνικαι όδοί, ή της Τριπόλεως-Κινουρίας τήν ανατολικήν και ή της Τριπόλεως-Σπάρτης τήν Δυτικήν. Έκτός όμως των άρτηριών αυτών υπάρχουν πληθος κοινοτικαι όδοί αι όποισ ένώνουν τας διαφόρους κοινότητας μεταξύ των ή πρός τας δύο έθνικας όδούς.

Η κατάστασις των διαφόρων τούτων όδών είναι ποικίλη, ούτω ένώ ή έθνική όδος Τριπόλεως-Σπάρτης είναι σε Ικανοποιητικήν κατάστασιν ή άλλη έθνική όδος Τριπόλεως-Κινουρίας εύρίσκεται εις άθλιαν κατάστασιν. Υπάρχει επίσης ένα τμήμα όδών αι όποισ ένώνουν τον ναόν της 'Αλέας 'Αθηνών και τό μουσειόν μέ τήν έθνικήν όδόν Τριπόλεως-Σπάρτης, τό όποιον χαρακτηρισθέν ως τουριστική όδος έκαλύφθη δι' ασφαλτικού τάπητος συνεχίζονται δέ αι έργασίαι διά τήν επέκτασιν του τάπητος αυτού εις τό υπόλοιπον τμήμα της όδοϋ, πού οδηγεί εις Παλαιάν 'Επισκοπήν.

Αι λοιπαι κοινοτικαι όδοί καιτοι κατά περιόδους επισκευάζονται διά προσωπικής έργασίας των κατοίκων δέν εξυπηρετούν τήν συγκοινωνίαν, διάτι αι κάτοικοι στερούμενοι μηχανικών μέσων προβαίνουν εις άπλως έπιχωματώσεις, αι όποισ μικράν και προσωρινήν βελτίωσιν έπιφέρουν.

Τό πρόβλημα δύναται να αντιμετωπισθή διά της ίδρύσεως ενός ειδικού Ταμείου όδοποιίας υπό τήν διοίκησιν και έποπτείαν του Τεγεατικού Συνδέ-

σμου. Τοῦτο ἐπιχορηγοῦμενοι ὑπ' αὐτοῦ, τῶν κοινοτικῶν προϋπολογισμῶν, τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίων ἔργων, τοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ, καὶ ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῆς Μηχανικῆς ὑπηρεσίας Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ τοῦ νομομηχανικοῦ Ἀρκαδίας δι' ἐπιστημονικοῦ, τεχνικοῦ προσωπικοῦ καὶ μηχανικῶν μέσων δύναται ἀσφαλῶς νὰ κατασκευάσῃ ἐκ τῶν κοινοτικῶν ὁδῶν τὰς πλέον πολυσυχνάστους καὶ χρησίμους εἰς τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ Ταμεῖον τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ τύχη τῆς ὑποστηρίξεως καὶ ἐνισχύσεως τῶν περισσοτέρων Τεγεατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἔργον του δὲν θὰ προωθεῖτο μὲγάλως διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξεμεταλλεύετο ἐπιφελῶς καὶ ἡ ὁποία τῶρα καταβάλλεται κατ' ἔτος εἰς προσωρινὰ καὶ πρόχειρα κατασκευάσματα. Ὅσον διὰ τὴν ἐθνικὴν ὁδὸν Τριπόλεως—Κυνουρίας ἔχει ὑποχρέωσιν ἡ πολιτεία νὰ τὴν ἐπισκευάσῃ καὶ νὰ τὴν συντηρῇ διότι ἐξυπηρετεῖ μίαν ἐκτεταμένην ἐπαρχίαν, προσέτι δὲ εἶναι ἀξιολόγου τουριστικῆς σημασίας διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὸ κλίμα τῆς ὄρεινης Κυνουρίας.

4. Τὸ ἄλσος τῆς Ἀγίας Μαρίνης—Ξενοδοχεῖον

Τὸ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Τεγέαν ἄλσος τῆς Ἀγίας Μαρίνης ἐπὶ τοῦ πευκοφύτου ὑψώματος τοῦ Ἁγίου Ἡλιοῦ ἀνωθεν τῆς κοινότητος Ριζῶν ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ὠραίας τοποθεσίας τῆς Τεγέας. Ἡ τοποθεσία αὕτη μένει τελείως ἀνεκμετάλλετος ἀπὸ τουριστικῆς πλευρᾶς λόγῳ τῆς κοπιώδους ἀναβάσεως τοῦ ὑψώματος. Παλαιὸν σχέδιον τῶν κατοίκων περὶ διανοίξεως ὁδοῦ διὰ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνάβασις δι' αὐτοκινήτου εἰς τὸ ἐξωκκλήσιον τῆς Ἀγίας Μαρίνης καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ γραφικὸν ἐξωκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ σχεδίου τούτου τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν τουριστικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ἄλσους δὲν εἶναι ἀδύνατος, δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων ἂν παραχωρηθοῦν ὑπὸ τοῦ κράτους τὰ ἀπαραίτητα τεχνικὰ μέσα. Ἡ ἔναρξις τῆς κατασκευῆς αὐτῆς θὰ προκαλέσῃ τὴν οἰκονομικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ριζωτῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ συλλόγου αὐτῶν «Ἡ Ἀγκυρα» πολλὰ ἔχουν ἐπιτελέσει μέχρι τοῦδε εἰς τὴν κοινότητα Ριζῶν. Πολλοὶ ἄλλωστε ἐκ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν κοινότητα ὁμογενῶν ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεσιν νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἡ κατασκευὴ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐκτὸς τοῦ ὅτι παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς τουρίστας νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ ἄλσος καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν ἀπὸ τούτου τὸ θέαμα τοῦ Τεγεατικοῦ πεδίου ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀνεγέρσεως ἐπὶ τοῦ ὑψώματος ξενοδοχείου τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελῇ ἐξαιρετικὸν τόπον διαμονῆς κατὰ τὸ θέρος λόγῳ τοῦ δροσεροῦ κλίματος καὶ τοῦ ὠραίου περιβάλλοντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα ἰδίᾳ κατὰ τὰς περιόδους τῶν χιόνων ὅποτε τὸ τοπίον προσομοιάζει πρὸς ἑλβετικὴν τοποθεσίαν.

5 Τὰ σπόρ (ἀθλητικὰ γῆπεδα—κολυμβητικὰ δεξαμεναὶ)

Ἐἷας τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ προσελκύωνται ἐκδρομεῖς καὶ διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ψυχαγωγοῦνται οἱ παραθερισταὶ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν

σπόρ. Τὸ ποδόσφαιρον, ἡ καλαθόσφαιρα, ἡ πετόσφαιρα δύνανται νὰ ἀποτε-
λέσουν εὐχαρίστους ἐνασχολήσεις. Ἐξ ἄλλου ὁ κλασικὸς ἀθλητισμὸς ἔχει
καὶ αὐτὸς ὑποστηρικτὰς καὶ φίλους, ἀρκεῖ νὰ διοργανοῦνται τακτικαὶ συνα-
γήσεις εἰς τὰς ὁποίας νὰ μετακαλοῦνται καὶ ἀθληταὶ τοῦ κέντρου. Τὰ κατ'
ἔτος τελούμενα «Ἀλίσια» δύνανται νὰ συστηματοποιηθοῦν καὶ νὰ ἀποτελέ-
σουν τὴν βᾶσιν μιᾶς μεγαλυτέρας προωθήσεως τοῦ ἀθλητικοῦ ἐνδιαφέρον-
τος. Ἡ ποδηλασία ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐν εὐχάριστον σπόρ τὸ ὁποῖον καταλ-
λήλως προβαλλόμενον δύναται νὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παραθερι-
στῶν. Ὁ μεσογειακὸς χαρακτήρ τῆς περιοχῆς ἀποτελεῖ μειονέκτημα διὰ τοῦ
φίλους τοῦ ὑγροῦ στοιχείου. Διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ μειονεκτήματος τούτου
ἐπιβάλλεται ὅπως κατασκευασθοῦν καλυμθητικαὶ δεξαμεναὶ αἱ ὁποῖαι νὰ πλη-
ροῦνται μὲ ὕδωρ ἐκ τῶν φρέατων· τούτο δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆται περαι-
τέρω πρὸς ἀρδευσιν. Τοιαύτην δεξαμενὴν δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἐν Πα-
λαιᾷ Ἐπισκοπῇ ὁ Τεγεατικὸς Σύνδεσμος δεδομένου ὅτι διαθέτει φρέατα ἐκ
τῶν ὁποίων ἀρδεύει τὸ ἀγροκήπιον. Πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν σπόρ καὶ ἰδίᾳ τοῦ
κλασικοῦ ἀθλητισμοῦ ἐπιβάλλεται ὅπως ἀνεγερθῆ ἑστᾶδιον μὲ μονίμους καὶ
συγχρονισμένους ἐγκαταστάσεις, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ λαμβάνουν χώραν αἱ διά-
φοροι συναντήσεις.

6. Ἀναδασώσεις

Ὁ ἐξωραϊσμὸς τοῦ τοπίου καὶ ἡ γραφικότης αὐτοῦ ἐπιτυγχάνονται
δι' ἀναδασώσεων αἱ ὁποῖαι ἐκτὸς τῆς αἰσθητικῆς τῶν ἐπιδράσεως ἔχουν
εὐνοικὰ ἐπακόλουθα ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα διὰ τῆς
ἐκμεταλλεύσεως τῶν οὕτω δημιουργουμένων δασῶν. Τὴν πολλαπλὴν αὐτῶν
χρησιμότητα καὶ ὠφέλειαν αὐτῶν εἶχον ἀπὸ παλαιότερον κατανοήσῃ οἱ κά-
τοικοι τῆς Τεγέας καὶ εἶχον καταβληθῆ φιλότιμοι προσπάθειαι πρὸς τὴν
κατεύθυνσιν αὐτῆν. Ὁ σύλλογος Φιλοδένδρων τῶν Ριζῶν εἶχε ἐπιτύχει ση-
μαντικὰ εἰς τὰς προσπάθειαις του αὐτάς, δημιουργημὰ του δὲ εἶναι τὸ θαν-
μάσιον ἄλσος τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Αἱ κατὰ τὸν β' Παγκόσμιον πόλεμον καί
μετ' αὐτὸν ἐπελθοῦσαι ἀναστατώσεις ἀνέκοψαν τὰς προσπάθειαις αὐτάς.
Ἐπιβάλλεται νὰ δοθῆ νέα ὠθησις πρὸς τὸν τομέα αὐτόν, οὕτως ὥστε νὰ
καλυφθοῦν διὰ πύκτων ὅλα τὰ ὑψώματα καὶ οἱ λόφοι, οἱ ὁποῖοι δὲν καλ-
λιεργοῦνται ἢ ἀποδίδουν ἐλάχιστα, ἐπιτυγχανομένων οὕτω τῶν διαφορῶν
πλεονεκτημάτων τῆς ἀναδασώσεως, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τοῦ το-
πίου. Ὁ ἐξωραϊσμὸς τοῦ τοπίου διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ πρέπει νὰ κατα-
στῇ σκοπὸς καὶ ἔργον τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, ἵνα δι' αὐτοῦ δημιουρ-
γηθῆ ἕνας ἀκόμη παράγων τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς.

7. Βιβλιοθήκη

Εἰς τὴν Παλαιὰν Ἐπισκοπὴν, πνευματικὸν κέντρον τῆς Τεγέας, ἀπα-
ραίτητον εἶναι νὰ ἰδρυθῆ βιβλιοθήκη, ἡ ὁποία νὰ περιλαμβάνῃ ἐκτὸς τῶν
ἄλλων, διαφοροῦς μελέτας περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Τεγέας ὡς καὶ δια-
φόρους πραγματείας περὶ τοῦ τουρισμοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ὠφελειῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη θὰ ἐπιδράσῃ διττῶς ἐπὶ τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως
τῆς περιοχῆς. Πρῶτον διὰ τῆς παροχῆς πληροφοριῶν εἰς τοὺς θαυμαστάς

του αρχαίου μεγαλείου, πληροφοριών αι όποια λαμβανόμεναι εις τον χώρον της αρχαίας Τεγέας κινούν άμεσα τον ενδιαφέρον και είναι δυνατόν να γίνει αντιληπτή ή έκτασις και ή θέσις της αρχαίας πόλεως. Καί δεύτερον ή μελέτη και άνάγνωσις διαφόρων τουριστικών έντύπων υπό των κατοίκων θα άναπτύξη εις αυτούς τό ενδιαφέρον πρός τον τουρισμόν, θα δημιουργήση εις αυτούς τουριστικήν συνείδησιν, προσέτι διέ διά της καταρτίσεώς των περί την Ιστορίαν της περιοχής θα καταστήση αυτούς ένήμερους Ιστορικούς πληροφοριοδότας των ξένων.

Β Γραφείον έξυπηρετήσεως παραθεριστών

Η όλη τουριστική προσπάθεια πρέπει να συμπληρωθή υπό ενός κεντρικού όργανου, τό όποιον θα συντονίζη και θα κατευθύνη τάς διαφόρους προσπάθειάς, θα όργανώνη έορτάς και τουριστικάς έξορμήσεις, θα προβαίνη εις τάς καταλλήλους διαφημιστικάς ενέργειάς, θα παρέχη πληροφορίας εις του ενδιαφερομένους έκδρομικούς όμίλους, θα πληροφορή τους προτιθέμενους να παραθερίσουν εις την περιοχήν περί των δυνατοτήτων και του χρόνου της καλλιτέρας διαμονής των εις αυτήν και γενικώς θα άποτελή τον τουριστικόν αντιπρόσωπον της Τεγέας έν Αθήναις.

Τό Γραφείον έξυπηρετήσεως παραθεριστών πρέπει να άποτελέση τμήμα της δραστηριότητος του Τεγεατικού Συνδέσμου και να στεγάζεται εις τό κεντρικά γραφεία αυτού.

Μέ πολλάς φροντίδας και σοβαράς έργείας έπιφορτιζόμεν τον Τεγεατικόν Σύνδεσμον εις την προσπάθειαν τουριστικής άναπτύξεως της Τεγέας. Η προσπάθεια όμως αυτή άπαιτεί ένδιαφέρον και άγάπην πρόν την περιοχήν διá την όποιαν γίνεται. Τό ένδιαφέρον άκριβώς αυτό, ή λαμπρά κατά τό παρελθόν δράσις του συνδέσμου, ή άνωτερότης και ενεργητικότης των διοικούντων αυτόν, άποτελούν τά έχέγγυα της έπιτυχίας της προσπάθειας αυτής. Διά τουτο νομίζομεν ότι ό Σύνδεσμος είναι ή πλέον κατάλληλος όργανωσις να αναλάβη και διευθύνη την προσπάθειαν τουριστικής άναπτύξεως της Τεγέας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν
τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

---

1. Ὁργάνωσις τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν.
  2. Διαγράμματα μελετῶν.
  3. Δωδεκαήμερον Τουριστικῆς βιομηχανίας.
  4. Τὸ πορθμεῖον Ἑλλάδος - Ἰταλίας.
  5. Τὸ χωρίον "Ἐπτάλοφος,"
ὑπὸ τοῦ κ. Ἄν. Κοφίνη
  6. Ἡ Κοινότης Ἡρακλείας (Νομοῦ Ἡλείας).
ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Καρυανοῦ.
-

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Μηνιαία ἔκδοσις τοῦ Κ.Τ.Μ.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν

ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Συνδρομαὶ

Ἐτησίᾳ : δρχ. 100

Διὰ τοὺς σπουδαστὰς » 50

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

του Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν
τῆς ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

---

1. Ὁργάνωσις τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν.
2. Διαγράμματα μελετῶν.
3. Δωδεκαήμερον Τουριστικῆς βιομηχανίας.
4. Τὸ πορθμεῖον Ἑλλάδος - Ἰταλίας.
5. Τὸ χωρίον "Ἐπάλοφος,"
ὑπὸ τοῦ κ. Ἄν. Κοφίνη
6. Ἡ Κοινότης Ἡρακλείας (Νομοῦ Ἡλείας).
ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Καρυανοῦ.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Μηνιαία ἔκδοσις τοῦ Κ.Τ.Μ.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν

ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Συνδρομαὶ

Ἐτησίᾳ : δρχ. 100

Διὰ τοὺς σπουδαστὰς » 50

ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Διδασκόμενα μαθήματα

Ἱστορία τῆς Τέχνης — Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ — Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία — Τὰ Δημόσια Οἰκονομικά τῆς Ἑλλάδος — Τουριστικὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία — Τουριστικὴ Πολιτικὴ — Ξενοδοχειακὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία — Τουριστικὴ Γεωγραφία — Αἱ ἑλληνικαὶ Ἰαματικαὶ πηγαὶ — Ἀρχαιολογικοὶ τουριστικοὶ χώροι — Τουριστικὴ διαφήμισις — Τουριστικὴ δεοντολογία — Διοικητικὴ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους — Ὀργάνωσις, Διοίκησις καὶ Λογιστικὴ τουριστικῶν μονάδων — Ἑλληνικὴ Λαογραφία — Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη — Αἱ συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος — Συναλλαγματικὴ καὶ Τελωνειακὴ νομοθεσία — Πολεοδομικὰ προβλήματα — Ὑγιεινὴ τουριστικῶν χώρων.

Φοίτησις ἐνὸς ἔτους

Τὰ μαθήματα ἀρχοῦν τὴν 1ην Ὀκτωβρίου καὶ λήγουσιν τὴν 30ὴν Ἰουνίου.

Ἐγγραφή καὶ δίδακτρα ἐν ὄλῳ δρχ. 1.500

Πληροφορίαι:

Λεωφόρος Ἀμαλίας 52 — Τηλ. 32.633

ΝΕΑ *ΤΗΣ* ΑΣΒΣ

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
Ζ' ΤΕΥΧΟΥΣ - Ε' ΤΟΜΟΥ

Διοικητικός και διαχειριστικός 'Απολογισμός
του 'Ακαδημαϊκού έτους 1956 - 1957.

'Η 'έκθεσις τῶν 'Ελεγκτῶν
του 'Υπουργείου Βιομηχανίας.

'Η ἐν γένει μορφωτικὴ δράσις τῆς Σχολῆς.

ΤΕΥΧΟΣ **29** ΕΤΟΣ Ε'

'Ακαδημαϊκόν Έτος, 1957-1958

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1957 - 1958
ΕΤΟΣ Ε' Τεύχος 29
Τιμή Δρχ. 1 —

Τὸ προσεχές ὑπ' ἀριθμὸν 30 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ μας
θὰ περιλάβῃ διαλέξεις καὶ μελέτας σχετιζομένας μετὴν
ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὸ παρὸν τεύχος ἐκδίδεται
ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν, ἐποπτείαν καὶ εὐθύνην
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Ἐπιμέλεια :

ΛΟΥΙΖΑΣ ΠΗΛΙΑ

Γραφεῖα :

Παράρτημα τῆς Α.Σ.Β.Σ. — Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

Τυπογραφεῖον :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΣΕΡΜΠΙΝΗ

ὁδὸς Κωλέττη 31 — Τηλ. 615.501

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1956 - 57

Τὸ παρὸν τεύχος εἶναι ἀφιερωμένον εἰς συντομώτατον διοικητικόν, διαχειριστικόν καὶ ἐκπαιδευτικόν Ἀπολογισμὸν τῆς Σχολῆς, τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956 - 1957, τοῦ ὁποίου ἡ διαχείρισις ἠλέγχθη ἐσχάτως, συμφώνως τῷ Νόμῳ, ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν ἀνωτάτην ἐπὶ τῆς Σχολῆς ἐποπτείαν Σ. Ὑπουργείου τῆς Βιομηχανίας.

Ἡ Σχολὴ παραπέμπει διὰ λεπτομερεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ συντελουμένου μορφωτικοῦ ἔργου εἰς τὸ Τεύχος 22 τοῦ παρόντος περιοδικοῦ καὶ ἐπιφυλάσσεται νὰ ἐκδώσῃ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Β. Α. τῆς 15ης Ἀπριλίου 1948 «περὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Α. Σ. Β. Σ.», λεπτομερῆ Ἐκθέσιν τῆς πολυμεροῦς δράσεώς της.

Ἡ Σχολή, ὡς ἤδη ἐπανειλημμένως ἐτιμίσθη, εἶναι Ἰδρυμα ἀπολύτως συγχρονισμένον, πρωτοποριακὸν καὶ ὑποδειγματικόν:

α) Συνέλαβε καὶ ἐφήρμοσε τὸ νέον ἐκπαιδευτικὸν ἰδανικὸν τοῦ ἀ ν θ ρ ῶ π ο υ - π α ρ α γ ω γ ο ῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἠκολούθησε τὰς νέας τάσεις τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ.

β) Κατέστη ὑποδειγματικὴ Σχολὴ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας της.

γ) Τὸ πρόγραμμά της ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ ἀπὸ ἀπόψεως συγχρονισμοῦ της εἰς ἔμφυτον ὕλικόν.

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1957 - 1958
ΕΤΟΣ Ε' ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1 — ΤΕΥΧΟΣ 29

Τὸ προσεχές ὑπ' ἀριθμὸν 30 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ μας
θὰ περιλάβῃ διαλέξεις καὶ μελέτας σχετιζομένας μὲ τὴν
ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὸ παρὸν τεύχος ἐκδίδεται
ὕπὸ τὴν καθοδήγησιν, ἐποπτείαν καὶ εὐθύνην
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.

Ἐπιμέλεια :

ΛΟΥΙΖΑΣ ΠΗΛΙΑ

Γραφεῖα :

Παράρτημα τῆς Α.Σ.Β.Σ. — Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

Τυπογραφεῖον :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΣΕΡΜΠΙΝΗ

ὁδὸς Κωλέττη 31 — Τηλ. 615.501

Τα ΝΕΑ της Α.Ζ.Β.Ζ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Έτος Ζ' 1957/8

Δραχμή 1

Τεύχος 29

Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1956 - 57

Το παρόν τεύχος είναι αφιερωμένον εις συντομώτατον διοικητικόν, διαχειριστικόν και εκπαιδευτικόν Ἀπολογισμὸν τῆς Σχολῆς, τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956 - 1957, τοῦ ὁποίου ἡ διαχείρισις ἠλέγχθη ἐσχάτως, συμφώνως τῷ Νόμῳ, ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν ἀνωτάτην ἐπὶ τῆς Σχολῆς ἐποπτείαν Σ. Ὑπουργείου τῆς Βιομηχανίας.

Ἡ Σχολὴ παραπέμπει διὰ λεπτομερεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ συντελουμένου μορφωτικοῦ ἔργου εἰς τὸ Τεύχος 22 τοῦ παρόντος περιοδικοῦ και ἐπιφυλάσσεται νὰ ἐκδώσῃ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Β. Δ. τῆς 15ης Ἀπριλίου 1948 «περὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Α. Σ. Β. Σ.», λεπτομερῆ Ἐκθεσιν τῆς πολυμεροῦς δράσεώς της.

Ἡ Σχολή, ὡς ἤδη ἐπανειλημμένως ἐτινίσθη, εἶναι ἴδρυμα ἀπολύτως συγχρονισμένον, πρωτοποριακὸν και ὑποδειγματικόν:

α) Συνέλαβε και ἐφήρμοσε τὸ νέον εκπαιδευτικὸν ἰδανικὸν τοῦ ἀ ν θ ρ ῶ π ο υ - π α ρ α γ ω γ ο ῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἠκολούθησε τὰς νέας τάσεις τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἀμερικῇ και ἐν Εὐρώπῃ.

β) Κατέστη ὑποδειγματικὴ Σχολὴ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως και λειτουργίας της.

γ) Τὸ πρόγραμμά της ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ ἀπὸ ἀπόψεως συγχρονισμοῦ της εἰς ἔμφυχον ὄλικόν.

δ) Πρώτη αυτή ἐν Ἑλλάδι ἐδίδαξε τὰ νέα μαθήματα (*Οργάνωσις, Στατιστικὴ, Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, Ψυχοτεχνικὴ, Υγιεινὴ τῆς Ἐργασίας κλπ.), τοῦθ' ὅπερ ὄχι ὀλίγας ἀντιδράσεις ἐγέννησε. Σήμερον οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν ὅτι ὀρθῶς ἔπραξε.

ε) Ἀπέδωσε τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα, δι' ὃ καὶ τὰ σχετικὰ μαθήματα, τὸ πρῶτον διδαχθέντα ἐν Ἑλλάδι, ἀποτελοῦν τὴν πρωτοτυπίαν τῆς καὶ τὴν πλοφορέαν τῆς εἰς τὴν πνευματικὴν πρόοδον τοῦ τόπου.

στ) Κατέδειξεν ὅτι καὶ αἱ ἀνώταται Σχολαὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς πηγαὶ γνώσεων, ἀλλὰ συγχρόνως παιδαγωγοῦντα Ἰδρύματα.

ζ) Κατέστη σημαντικώτατον πνευματικὸν κέντρον, ἀκτινοβολοῦν καὶ πέραν τῶν σπουδαστῶν μὲ διαλέξεις, μὲ δεκαήμερα σπουδῶν, μὲ δημοσίας συζητήσεις ἐπὶ σπουδαίων θεμάτων τοῦ τόπου, μὲ Κέντρα ἐιδικῆς ἐκπαιδεύσεως, μὲ τὰ περιοδικὰ τῆς καὶ τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις τῆς.

Ἡ Α. Σ. Β. Σ. εἶναι ὑπερήφανος διότι παρὰ πάντων ἀναγνωρίζεται καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ τῆς δραστηριότης καὶ ἡ γενικωτέρα συμβολὴ τῆς εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου. Ἡ Α.Σ.Β.Σ. καυχᾶται δικαίως ὅτι εὑρίσκειται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ἐὰν δὲν κατέχη τὴν πρώτην θέσιν, ἀποτελοῦσα ἕνα πρότυπον ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως καὶ πρωτοποριακὸν ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδιώξεων καὶ μεθόδων διδασκαλίας ἀνώτατον πνευματικὸν Ἰδρυμα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους.

Ἡ Σχολὴ δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ τίτλου τῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς ζητεῖ νὰ ἐπιβληθῇ. Γνωρίζει ὅτι καθημερινῶς δίδει ἐξειτάσεις ἤθους καὶ πνευματικῆς ἀποδόσεως καὶ δικαίως καυχᾶται ὅτι ἀριστεύει. Δι' αὐτὸ καλεῖ νὰ προσέλθουν εἰς αὐτὴν μόνον νέοι μὲ ἤθος, μὲ εὐγενεῖς φιλοδοξίας, μὲ πίστιν εἰς τὴν συντελουμένην ἐργασίαν, μὲ πλήρη κατανόησιν τῶν σκοπῶν τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς Σχολῆς.

ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ. ΑΘΗΝΩΝ

Ἔσο μορφωμένος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, ὑπερήφανος
διότι συμμετέχεις εἰς τὴν παραγωγὴν, καλὸς καὶ ἄξιος
Ἕλλην μὲ πλήρη συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεών σου πρὸς
τὸ Ἔθνος, φωτισμένος ὁδηγὸς καὶ πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ
λαοῦ, χρήσιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἄνθρωπος, φίλος τῆς
Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἔμπλεως Ἀνθρωπιστικῶν
Ἰδανικῶν.

*

Πρὸς τοὺς νέους ἀπευθυνόμεθα, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν καὶ
ὀφείλομεν νὰ τοὺς δώσωμεν.

Οἱ ὁποῖοι πεινοῦν καὶ διψοῦν διὰ μόρφωσιν καὶ χρέος
ἔχομεν νὰ τοὺς χορτάσωμεν.

Πρὸς τοὺς νέους, τῶν ὁποίων ἡ νεανικὴ ψυχὴ ἀγω-
νιᾷ καὶ πρέπει ὡς Διδάσκαλοι νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς
τὰς ἀπορίας των.

Νὰ χαράξωμεν εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν πίστιν εἰς τὰ
Ἑλληνικὰ καὶ πανανθρώπινα Ἰδανικά, εἰς τὴν Πρόοδον,
εἰς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην, αἱ ὁποῖαι συν-
θέτουν τὴν Ἀνθρωπιάν, τελικὸν σκοπὸν τῆς Παιδείας.

*

Ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει ν' ἀτενίσῃ τὸ πρόβλημα πῶς νὰ δημιουργήσωμεν ἓνα πολιτισμὸν ὄχι μονομερῶς τεχνικὸν καὶ ὑλικόν, ἀλλὰ πολιτισμὸν ἀνθρωπιστικόν, ἐκμεταλλεόμενοι συγχρόνως τὰ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου, τὰς ὑλικὰς προόδους καὶ συνάμα τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ ἔργα αὐτοῦ.

*

Ἐκπαίδευσις εἶναι μαθητεία εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, εἰς τὴν αὐτοπειθαρχίαν καὶ τὸν αὐτοέλεγχον, μαθητεία εἰς τὴν κρίσιν, καὶ τὴν εὐθύνην, εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν μέσων νὰ συνεργασθῇ ὁ νέος εἰς μίαν κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, μέχρις ὅτου ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν μικροτήτων τῆς ζωῆς καὶ δοθῇ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἐνὸς ἔθνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδανικοῦ.

*

Ἡ νεοανθρωπιστικὴ ἀντίληψις τῆς ζωῆς ἐντάσσει τὴν Παιδείαν μέσα εἰς τὸ αἶτημα τῆς ἐποχῆς μας, ποῦ εἶναι: Νὰ αὐξήσωμεν τὴν παραγωγὴν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο ὄργανοῦντες αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον, διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ ἀνυψώσωμεν τὸ Σύνολον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐλευθέρως νὰ κινῆται τὸ ἄτομον. Ν' αὐξήσωμεν τὰ ἀγαθὰ διὰ νὰ τὰ καταστήσωμεν προσιτὰ εἰς ὅλους, διὰ νὰ αὐξήσωμεν ἐπομένως τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν.

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
κατά τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958/9

1. Γραφεῖον Ἐρευνῶν (Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν). Πρόεδρος: Χρ. Στράτος. Διευθυντής: Κλ. Μπανταλούκας.
2. Ἐπιτροπὴ Βιομηχανικοῦ Προγραμματισμοῦ: Προϊστάμενος: Ἀνδρέας Σαουνᾶτσος.
3. Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Προπαρασκευαστικὸν Τμῆμα—Α' καὶ Β' Κύκλος Σπουδῶν—Διευθυντής Σπουδῶν: Ε. Μαργαρίτης.
4. Κέντρον Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Ἐπιχειρήσεων καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὀργανισμῶν (Business and Public Administration). Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ι. Λ. Χρυσόχοῦ.
5. Σεμινάριον Λογιστικῆς Ὀργανώσεως. Διευθυντής Σπουδῶν: Βασίλειος Καρύδης.
6. Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν (Διετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Χρ. Ἀγαλλόπουλος.
7. Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Κ. Σημαντήρας.
8. Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως (Μονοετοῦς φοιτήσεως). Διευθυντής Σπουδῶν: Ἐλ. Γεωργαντόπουλος.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

1

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Αι απόψεις τῆς Α.Σ.Β.Σ. ἐπὶ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως

Ἐπιμελεῖα: ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

2

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τόμος Α'

Ἐπιμελεῖα: Ι. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΚΑΙ ΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΕΛΘΞΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Τῇ Ἀθήνησι Ἀνωτέρα Σχολῇ
Βιομηχανικῶν Σπουδῶν
ΕΠΑΙΝΟΝ ΑΠΟΝΕΙΜΑΙ

Ὅτι ἔτει δέκα οὐκ ἐπαύσατο δρῶσα ὑπὲρ
τῆς τῶν φοιτῶντων μορφώσεως τὰς τε
ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐρεῦνας
προάγουσα.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπου-
δῶν Ἀθηνῶν κατέδειξε μὲ τὰ ἰδανικά της,
μὲ τὸ ἦθος της, μὲ τὸ πρόγραμμά της, μὲ
τὰς μεθόδους της ὅτι εἶναι ἐν ἐλεύθερον,
πρωτοπόρον καὶ ὑποδειγματικὸν μορφωτι-
κὸν κέντρον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους.

ΖΗΤΗΣΑΤΕ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

τῶν ἐκδόσεων τῆς Σχολῆς

καὶ τῶν παραδόσεων τῶν Καθηγητῶν τῆς

ὁδὸς Ἀκαδημίας 84 - Τηλ. 34-166

ὁδὸς Κύπρου 43 - » 876-074

Λεωφόρος Ἀμαλίας 52 - » 32-633

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑΙ ΑΡΧΑΙ
ΕΤΟΥΣ
1956-1957

I

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΝ

- Πρόεδρος: ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, τ. Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ, τ. Διοικητὴς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.
Ὁδὸς Ἀνθέων 5 — Ψυχικόν — Τηλ. 672.739
- Α' Ἀντιπρόεδρος: ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Α.Ε., Δικηγόρος, τ. Δήμαρχος καὶ τ. Βουλευτὴς.
Ὁδὸς Ἀγαθουπόλεως 4 Τηλ. 870.221
- Β' Ἀντιπρόεδρος: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΣ
Ἀντιπρόεδρος καὶ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, Βιομήχανος.
Ὁδὸς Εὐαγγελιστρίας 31 Τηλ. 23.681
- Γεν. Γραμματεὺς: ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΟΛΟΜΟΣ
Ταμίας καὶ Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐπιστημονικῆς Ὄργανώσεως, Ἐμπορος.
Ὁδὸς Δραγατσανίου 4 Τηλ. 33.210
- Ταμίας: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΕΡΜΕΝΤΖΗΣ
Ἀντιπρόσωπος τῶν Βιοτεχνικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, Πρόεδρος τοῦ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν.
Ὁδὸς Ἀναστασίας 61 Τηλ. 96.469

ΜΕΛΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΚΑΣ

'Αντιπρόσωπος τῶν 'Επαγγελματικῶν 'Επιμελητηρίων 'Αθη-
νῶν - Πειραιῶς.

'Οδὸς Ε. Ζανῆ 7 - Πειραιεὺς

Τηλ. 40.722

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚΛΗΣ

'Αντιπρόσωπος τῆς Γ.Σ.Ε.Ε., Διευθυντῆς Α.Τ.Ε.

'Οδὸς Πατησίων 155

Τηλ. 34.672

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΓΟΥΛΑΣ

'Αντιπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Πτυχιούχων τῆς Α.Σ.Β.Σ.,
Νομάρχης.

'Οδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 17 β'

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

'Αντιπρόσωπος τοῦ 'Υπουργείου Βιομηχανίας, 'Επιθεωρητῆς

'Υπουργείου Βιομηχανίας.

Τηλ. 616.240

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗΣ

'Αντιπρόσωπος τοῦ 'Υπουργείου 'Εργασίας

'Οδὸς Παναγιωταρᾶ 30

Τηλ. 662.853

* ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΡΑΣ

'Αντιπρόσωπος τοῦ Τεχνικοῦ 'Επιμελητηρίου, Μηχανικός.

'Οδὸς Μπουμπουλίας 28

Τηλ. 662.824

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

'Αντιπρόσωπος τοῦ 'Εμπορικοῦ 'Επιμελητηρίου Πειραιῶς,
Βιομήχανος.

'Οδὸς Λουδοβίκου 22 - Πειραιεὺς

Τηλ. 43.414

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Διευθυντῆς καὶ 'Αντιπρόσωπος τοῦ 'Υπουργείου
Οικονομικῶν.

'Οδὸς Κύπρου 73

Τηλ. 874.687

ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.

'Οδὸς Μαυρομιχάλη 71

Τηλ. 610.190

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΥΖΟΣ

Διευθυντῆς καὶ 'Αντιπρόσωπος τοῦ 'Υπουργείου Συντονισμοῦ.

Δημοχάρους 13

Τηλ. 74.552

ΜΙΧΑΗΛ ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ

Προϊστάμενος 'Επαγγελματικῆς 'Εκπαιδεύσεως 'Υπουργείου
Βιομηχανίας.

Τηλ. 616.240

II

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:	ΣΤΡΑΤΟΣ Κ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ	Διευθυντής
Μέλη	ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ	Καθηγητής
	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ	»
	ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ	»
	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΑΝΘΡΑΣ	»

Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ-ΙΔΗΣ

III

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

1. Γραμματεὺς ὁ κ. Εὐ. Παρὰσκειυαΐδης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Διευθυντοῦ Β' τάξεως Ὑπουργείου.
2. Ἀναπληρωτῆς ὁ κ. Περ. Πετοῦνης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραμματέως Α' Ὑπουργείου.
3. Ταμίας ὁ κ. Ἀγγ. Νίνος, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως.
4. Γραμματεὺς Γραφείου Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν ἡ Δ)νὶς Φανῆ Βακαλοπούλου, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως Ὑπουργείου.
5. Γραμματεὺς ἡ Δ)νὶς Δήμητρα Πανουσοπούλου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραφείως Α'.
6. Γραμματεὺς ἡ Δ)νὶς Μυράνα Μωραΐτου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Γραφείως Α'.
7. Ἐπιμελήτρια Βιβλιοθήκης ἡ Δ)νὶς Χρυσούλα Πιπεράκη, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Γραμματέως Β' τάξεως τοῦ Ὑπουργείου.
8. Κλητῆρ ὁ κ. Μάρκος Τζανουδάκης, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Α'.
9. Κλητῆρ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ὁ κ. Βασ. Σουλιώτης, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἴση πρὸς τὰς ἀποδοχὰς Κλητῆρος Β'.
10. Κλητῆρ Γραφείου Ἐρευνῶν ὁ κ. Ἰωάννης Κοῦτρος, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Β'.
11. Καθαρίστρια ἡ κ. Αἰκατερίνη Φουφοπούλου, ἐπὶ βαθμῶ καὶ ἀποδοχαῖς Κλητῆρος Β'.
12. Καθαρίστρια Παραρτήματος ἡ κ. Ἐλευθερία Τζανουδάκη, ἐπὶ ἀποζημιώσει 400 δρχ. μηνιαίως δι' ὀλιγόωρον ἀπασχόλησιν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς ἐθεώρησαν χρέος νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰ συγχαρητήριά των πρὸς ἅπαν τὸ Προσωπικὸν διὰ τὸν ἐξαιρετὸν ζήλον μετὰ τοῦ ὁποίου ἐργάσθησαν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

*Η κίνηση τῶν ἐγγράφων κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 57 ἔχει ὡς ἑξῆς :

Πρωτόκολλον Σχολῆς	ληφθέντα	1311	ἀποσταλέντα	1199
» Κ.Σ.Ε.	»	128	»	104
» Ἐκδόσεων	»	15	»	178
» Κ.Τ.Μ.	»	121	»	82

Εἰς τὰ ὡς ἄνω ληφθέντα ἔγγραφα γενικῆς ἀλληλογραφίας δὲν περιλαμβάνονται αἱ αἰτήσεις ἐξετάσεων ἔγγραφης καὶ ἐκδόσεως πιστοποιητικῶν.

*Ὁ κατωτέρω πίναξ εἶναι συγκριτικὸς τῆς κινήσεως τῆς γενικῆς ἀλληλογραφίας ἀπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1949/1950 ἕως τοῦ 1956/57.

*Ἔτη	1949/50	1950/1	1951/2	1952/3	1953/4	1954/5	1955/6	1956/7
Ληφθέντα	261	347	285	283	678	1150	1036	1311
Σταλέντα	352	747	471	340	1081	1090	1092	1199

Αὐτο εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἀνακαλύψεις ἀπὸ τοῦ μεσοπολέμου καὶ ἐντεῦθεν : ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς καὶ ὄχι ἀπλῶς τὸ μέσον. Ὅτι πῶς ἐσχηματίσθη μία νέα ἀντίληψις τῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομίας, πράγματι ἀνθρωπιστικῆ, καὶ κατ' ἀνάγκην σειρά νέων μαθημάτων περὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς παραγωγὸν καὶ ὡς καταναλωτὴν διευμορφώθη.

ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΕΦΟΡΕΙΑΙ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

- Πρόεδρος: Ὁ Πρόεδρος Στ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀντιπρόεδρος: Ὁ Διευθυντής Στρ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Σ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ—ΣΤΡΑΤΗΣ
Π. ΠΕΡΔΙΚΑΣ, Χ. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ,
Ι. ΦΡΑΓΚΟΣ.

ΕΦΟΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

- Πρόεδρος: Ὁ Διευθυντής Στρ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Διευθυντής: Ὁ Καθηγητὴς Στ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ,
Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ.
Διαχειριστής: Ε. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

- Πρόεδρος: Ὁ Καθηγητὴς Ν. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Σ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ, Σ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ,
Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΤΟΠΙΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

- Πρόεδρος: Ὁ Καθηγητὴς Ι. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Π. ΚΟΥΒΕΛΗΣ, Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Κ.
ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Σ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, Γ. ΠΑΠΑ-
ΚΩΣΤΑΣ, Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ,
Γ. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΦΡΑΓΚΟΣ, Ε. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ.

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

- Πρόεδρος: Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀντ'
αὐτοῦ ὁ εἰς τῶν Ἀντιπροέδρων.
Ἀντιπρόεδρος: Ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Στρ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Π. ΠΕΡΔΙΚΑΣ, Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ
καὶ ὁ Προϊστάμενος τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδευ-
σεως τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας Μ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΓΕΙΑΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

- Πρόεδρος: Ὁ Καθηγητὴς Γ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Σ. ΓΕΔΕΩΝ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ, Γ. ΚΑ-
ΤΣΙΠΗΣ καὶ ὁ ἰατρός Α. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Πρόεδρος: Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Μιχ.
ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀντιπρόεδρος: Ὁ Καθηγητὴς Ι. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Γ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ,
Γ. ΚΑΤΣΙΠΗΣ, Ι. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ καὶ Κ. ΜΠΑΝΤΑ-
ΛΟΥΚΑΣ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

Πρόεδρος: Μ. ΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.

Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Στ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΘΕΟΔΩ-
ΡΟΥ, Φ. ΛΕΤΣΑΣ, Ε. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ καὶ οἱ Σύμβουλοι
Α. ΚΑΡΑΣ καὶ Μ. ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

Πρόεδρος: Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Δ. Σ. Π. ΣΟΛΟΜΟΣ.

Μέλη: Οἱ Καθηγηταὶ Ν. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ,
Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς
Ε. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΣΠΟΥΔΑΙ»

Ἐπίσημον Ἐπιστημονικὸν ὄργανον τῆς Σχολῆς
Διευθύνται: Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ — Σ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ: ΧΡ. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩΤΗΡ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ,
Κ. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Ι. ΧΡΥΣΟΧΟΥ
Διαχειριστὴς: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΝΕΑ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.»

Πληροφοριακὴ περιοδικὴ ἔκδοσις

Ἐπιμέλεια ὕλης: ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

Διαχειριστὴς: Εὐάγγελος ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐγένοντο αἱ κάτωθι συνεδριάσεις

1. Διοικητικοῦ Συμβουλίου	4
2. Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς	48
3. Συλλόγου Καθηγητῶν	4
4. Διαφόρων Ἐπιτροπῶν	30
5. Ἐπιτροπῆς Συντονισμοῦ	2
6. Διαφόρων Ἐπιτροπῶν	24

Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956-57

Συμφώνως πρὸς τὸ Πρόγραμμα καὶ τὰ εἰθισμένα ἐγένετο τὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἡ πανηγυρική ἑναρξις τῶν μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου κ. Π. Παπαληγοῦρα, τοῦ Γεν. Γραμματέως κ. Ν. Ἀσκητοπούλου, τῶν μελῶν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, τῶν Καθηγητῶν, τῶν πτυχιούχων, τελειοφοίτων καὶ τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ὁμιλήσαν ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολῆς κ. Στ. Κωστόπουλος καὶ ὁ Ὑπουργός κ. Παπαληγοῦρας καὶ μεθ' ὃ οἱ πρωτοετείς σπουδασταὶ ἔδωκαν τὴν νεομισμένην ἀκαδημαϊκὴν διαβεβαίωσιν.

Ὁ λόγος τοῦ Προέδρου κ. Στ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Κύριε Ὑπουργέ, Κύριοι Καθηγηταί, Ἀγαπητοὶ Σπουδασταί,

Εἰσερχόμεθα σήμερον εἰς τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 1957, τὸ δωδέκατον ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χώρας μας, τὸ δέκατον ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ Νόμου 800 διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ Σχολή μας εἶναι Ἴδρυμα ἀνωτάτης οἰκονομικο - διοικητικῆς μορφώσεως.

Εἰσέρχεσθε καὶ σεῖς σήμερον, ἀγαπητοὶ σπουδασταί, εἰς μίαν νέαν περίοδον τοῦ βίου σας. Ἐγκατελείψατε τὰ μαθητικά θρανία καὶ μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν σας εἰς τὰς ἐξετάσεις κατέστητε Ἀκαδημαϊκοὶ πολῖται, σπουδασταὶ τῆς ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Σὰς εὐχομαι ἐκ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν παλαιῶν σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων τῆς Σχολῆς τὸ «καλῶς ἦλθατε». Καλῶς ἦλθατε εἰς μίαν Σχολὴν ἣ ὅποια φιλοδοξεῖ νὰ σὰς καταστήσῃ καλοῦς ἐπαγγελματίας, καλοῦς πολίτας, καλοῦς ἀνθρώπους, μετ' εὐγενεῖς φιλοδοξίας, μετ' εὐγενῆ ἰδανικά.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι προσέρχεσθε ἐδῶ μετὰ πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν σκοπῶν τῆς Σχολῆς, τῶν μεθόδων πού ἀκολουθεῖ, τῶν νέων δρόμων πού προσπαθεῖ νὰ διανοίξῃ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι προσέρχεσθε

μέ πλήρη τὴν ἐπίγνωσιν τῶν κόπων καὶ τῶν θυσιῶν, ποὺ ἀπαι-
τοῦνται διὰ νὰ καταστήτε ἀξιοὶ τοῦ πτυχίου τῆς Σχολῆς.

Ἡ Σχολὴ δὲν ζητεῖ νὰ σᾶς καταστήσῃ σοφοὺς, φιλοδοξεῖ
ὅμως πράγματι νὰ σᾶς παράσχη ἀρτίαν μόρφωσιν, νὰ σᾶς ὀξύνῃ
τὴν σκέψιν, νὰ σᾶς προωθήσῃ τὴν πρωτοβουλίαν, ὥστε αὐριοὶ
νὰ καταστήτε δημιουργικὰ στελέχη τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημο-
σίας ζωῆς τῆς Χώρας.

Εἰσθε ἓνα ἐκλεκτὸ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας. Δὲν θὰ ζη-
τήσωμεν, ὅπως σᾶς ἐτόνισα, νὰ γίνετε σοφοί. Ἄλλὰ βεβαίως θὰ
ἀπαιτήσωμεν νὰ εἰσθε ἐπιμελεῖς καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὰ μαθήματά
σας, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ θὰ ἀξιῶσωμεν νὰ γίνετε καλοὶ πολί-
ται, καλοὶ ἄνθρωποι καὶ πρό παντὸς χρήσιμοι εἰς τὸν παραγωγι-
κὸν μηχανισμόν τῆς Χώρας, διὰ νὰ ἀνταποκριθῆτε εἰς τὸ πρό-
γραμμα καὶ εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Σχολῆς.

Σήμερα μᾶς κάμνει τὴν τιμὴν νὰ παρευρίσκεται κατὰ τὴν
ἐναρξιν τῶν μαθημάτων ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Βιομηχα-
νίας. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸν εὐχαριστήσω θερμότατα ἐκ μέρους τοῦ
Συμβουλίου τῆς Σχολῆς καὶ ἐκ μέρους τοῦ διδακτικοῦ τῆς Προ-
σωπικοῦ. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἐκφράζω ὅλων σας τὰ αἰσθήματα
διερμηνεύων τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν σημερινῶν Ἀκαδημαϊκῶν πο-
λιτῶν διὰ τὴν τόσῃν κατανόησιν καὶ τὴν τόσῃν στοργὴν τῆς
ὁποῖαν ἐπιδεικνύει. Δὲν θὰ σᾶς εἶπω περισσότερα. Ὁ κ. Ὑπουργὸς
μᾶς κάνει καὶ τὴν ἄλλην μεγάλην τιμὴν, νὰ σᾶς ἀπευθύνῃ καὶ αὐ-
τὸς δύο λόγια. Τὸν παρακαλῶ λοιπὸν ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα...

*Τὸ κλασσικὸν ἰδανικὸν ἐγεννήθη καὶ ἐξῆσεν εἰς μίαν ἐπο-
χὴν καθ' ἣν ἡ τεχνικὴ, ἡ οἰκονομία, τὰ ὀργανωτικὰ καὶ
κοινωνικὰ προβλήματα, ἡ ἀνάπτυξις τῶν νέων πλουτοπα-
ραγωγικῶν πόρων, ἡ διεθνὴς οἰκονομία καὶ ἡ διεθνὴς
ἀγορὰ, προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀπέθρονον ἀπὸ τὴν τε-
χνικοποίησιν τῆς οἰκονομίας, ἦσαν θέματα ἀνύπαρκτα
ἢ βασικῶς ἀσήμαντα.*

Ἡ ὁμιλία τοῦ Ὑπουργοῦ Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑ

Αἰσθάνομαι καὶ ἐγώ, ὅπως ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς ἰδιαίτεραν χαρὰν καὶ συγκίνησιν διότι εὐρίσκομαι μεταξὺ ὑμῶν κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἡμέραν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς σας σταδιοδρομίας. Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ὅλοι σας ἀντιλαμβάνεσθε τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει διὰ τὴν ζωὴν σας ἡ ἡμέρα αὐτὴ καὶ τὴν σημασίαν ποὺ θὰ ἔχη ἡ ἀπόφασίς ἂν ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς θελήσῃ νὰ τὴν λάβῃ : Ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀπεφάσισε, μέσα εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ κτιρίου αὐτοῦ, νὰ ἐπιτελέσῃ. Ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερον χαίρω ὅταν εὐρίσκομαι μεταξὺ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι κατὰ κάποιον τρόπον ἀπεφάσισαν νὰ συνδέσουν τὴν ζωὴν των μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει βέβαια ἀνάγκην καὶ ἀπὸ θεωρητικούς ἐπιστήμονας. Ἡ Ἑλλὰς, μολονότι εἶναι χώρα μικρά, ἔχει εὐτυχῶς ἕνα ἐπιστημονικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ ἔχει ὑλικὸν ἀνθρώπινον, εἰς τὸν τομέα τῶν θεωρητικῶν καὶ τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν ἀξιοζήλευτον. Ἡ Ἑλλὰς ὅμως ἔχει πρὸ πάντων ἀνάγκην αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν καὶ μίαν κατάρτισιν θεωρητικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἰκανότητα, αὐτὴν τὴν γνῶσιν τους, νὰ τὴν ἐφαρμόζουν εἰς τὴν πράξιν. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος σοβαρὸς περὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας μας χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ τεθοῦν καὶ τὰ θεμέλια ἐκεῖνα, τὰ ἀνθρώπινα θεμέλια, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ μόνον θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἀνεγερθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς βιομηχανικῆς καὶ γενικώτερα τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνασυγκροτήσεως. Τὴν βιομηχανίαν δὲν τὴν ἀποτελοῦν μόνον αἱ μηχαναὶ καὶ τὰ ἐργοστάσια, τὴν ἀποτελεῖ πρὸ παντὸς τὸ ἀνθρώπινον ὑλικὸν τὸ ὁποῖον κινεῖ τὰς μηχανὰς καὶ τὰ ἐργοστάσια, τὸ ἔμψυχον ὑλικὸν κάθε εἶδους καὶ κάθε ειδικότητος, ἀπὸ τὸν ἐργάτην τὸν εἰδικευμένον ὁ ὁποῖος μὲ ζῆλον χειρίζεται τὰ μηχανήματα, μέχρι τοῦ οἰκονομικοῦ ἐπιτελοῦς καὶ τοῦ Δ/ντοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὁ ὁποῖος ἀντιμετωπίζει τὴν βιομηχανίαν ἀπὸ τὴν ἄποψιν τὴν οἰκονομικὴν καὶ ὄργανωτικὴν.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μέχρι τοῦδε εἰδείξει καταπληκτικὰ δει-
 γματα τῆς ἱκανότητός του νὰ ἀναπροσαρμόζεται πρὸς τὰς ἐκά-
 στοτε ἱστορικὰς περιστάσεις. Εἴμεθα ἓνας ἀρχαῖος λαός, ὁ ὁποῖος
 ἐξῆσε περιόδους τῆς ἱστορίας ἐντελῶς διαφορετικὰς καὶ ὁ ὁποῖος
 εἰδείξεν ἀντοχὴν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς δοκιμασίας, διότι ἡ αἰωνία
 νεότης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι ἔχει
 τὴν ἱκανότητα νὰ προσαρμόζεται εἰς τὰς ἐκάστοτε ἱστορικὰς συν-
 θήκας. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ περίφημον δαιμόνιον τοῦ Ἑλλήνος. Νο-
 μίζω ὅτι καλεῖται καὶ ἄλλην μίαν φοράν νὰ δείξη ὁ ἑλληνικὸς
 λαὸς αὐτὴν τὴν ἱκανότητα τῆς ἀναπροσαρμογῆς. Διὰ λόγους
 ἱστορικοῦς, τοὺς ὁποῖους ὅλοι σας γνωρίζετε, ἡ Ἑλλὰς εἶναι ση-
 μερον ἓν Κράτος καθυστερημένον ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως τῶν
 διαφόρων ἐπιχειρηματικῶν του μονάδων, εἴτε βιομηχανικαὶ εἴτε
 οἰκονομικαὶ ἄλλου τινὸς τύπου εἶναι αἱ μονάδες αὗται, καὶ φρονῶ
 ὅτι πράγματι εὐρισκόμεθα πρὸ αὐτοῦ τοῦ διλήμματος : ἢ θὰ κα-
 τορθώσωμεν ν' ἀναπροσαρμοσθῶμεν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς συγ-
 χρόνου τεχνικῆς, ἢ θὰ κατορθώσωμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι
 διεπρέψαμεν ὅταν ἐπρόκειτο ἡ ἀτομικὴ τοῦ καθενὸς πρωτοβου-
 λία νὰ παίξῃ τὸν σημαίνοντα ρόλον, ἢ θὰ κατορθώσωμεν νὰ ὀρ-
 γανωθῶμεν, ἢ θὰ κατορθώσωμεν ν' ἀντιληφθῶμεν ποῦ ὀδηγεῖ
 καὶ ποῦ πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ τὴν προσπάθειάν μας ἡ σύγχρονος
 ἐξέλιξις τῆς τεχνικῆς, ἢ, ἂν δὲν τὸ κατορθώσαμεν αὐτὸ, δὲν εἶναι
 δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ ἂν δὲν ἡμπορέ-
 σωμεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀνασυγκρότησιν, τὸ βιοτικὸν
 ἐπίπεδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνέλθῃ. Δοθέν-
 τος δὲ ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐξάνεται μὲ ρυθμὸν σχετικῶς ταχύν, ὁδ-
 γοῦμεν τὸν τόπον εἰς μίαν στασιμότητα κατ' ἀρχάς καὶ εἰς μίαν
 ἀπελπισίαν κοινωνικὴν κατόπιν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν
 ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς ἔχει πρὸ παντὸς ἀνάγκην τεχνικῶν ὑπὸ τὴν στε-
 νὴν σημασίαν τῆς λέξεως, μηχανικῶν, χημικῶν, ἠλεκτρολόγων
 τεχνικῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν εἰδικευμένων περὶ τὰ οἰκονομικὰ
 στατιστικῶν, τεχνικῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν οἰκονομολόγων, τῶν
 εἰδικευμένων τεχνικῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν ὀργανωτῶν βιομηχα-
 νικῶν ἐπιχειρήσεων, τεχνικῶν ἀκόμη ὑπὸ τὴν ἔννοιαν λογιστῶν
 οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τί σημαίνει λογιστικὴ, διότι ὑπάρχουν λα-
 γισταὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι λογιστικαὶ μηχαναὶ καὶ ὑπάρχουν καὶ λα-
 γισταὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι πραγματικοὶ ὀργανωταὶ ἐπιχειρήσεων
 Ἐχομεν λοιπὸν ἀνάγκην ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ὕλικου δ

θέλωμεν νά προχωρήση ἡ ἀνασυγκρότησις εἰς τὸν τόπον μας, καὶ ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ ἀνθρώπους, ὡς ὑμεῖς, οἱ ὅποιοι θὰ θελήσουν μὲ ζήλον ν' ἀφοσιωθοῦν εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ὁ καθένας εἰς τὴν εἰδικότητα πού ἔχει διαλέξει.

Ἔσεῖς ἐδιαλέξατε μίαν εἰδικότητα, ἥτις κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέρει τὸν τόπον, ἐνδιαφέρει τὴν οἰκονομίαν. Εὐχομαι ν' ἀντιληφθῆτε τὴν σημασίαν πού ἔχει ἡ σπουδὴ σας καὶ εὐχομαι ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν πού εἰσήλθατε εἰς τὸ κτίριον αὐτὸ ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς νὰ ἔχη ἀντιληφθῆ ποιὸν εἶναι τὸ καθῆκον του καὶ ἀπέναντι τοῦ τόπου καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ προσπαθῆσετε νὰ δεῖξετε τὴν ἐπιμέλειαν ἐκείνην ἢ ὁποία εἶναι προϋπόθεσις διὰ νὰ ἀξιοποιήσῃ κανεὶς τὴν ἐξυπνάδα του, διότι καμμία ἐξυπνάδα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔμπορεῖ ὑπὸ τὰς σημερινὰς μάλιστα συνθήκας νὰ εἶναι ἐπαρκὲς ἐφόδιον διὰ τὴν ζωὴν. Καὶ δι' αὐτὸ θὰ πρέπει καὶ τὰ θεωρητικὰ σας μαθήματα νὰ τὰ προσέξετε ἰδιαιτέρως, διότι αὐτὰ θ' ἀποτελέσουν τὸ θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἔμπορέσῃ νὰ στηριχθῆ ἡ πρακτικὴ σας ἐπιτηδειότης καὶ ἡ πρακτικὴ σας εἰς τὴν ζωὴν προκοπὴ.

Εἶναι, δυστυχῶς, ἤδη ἀρκετὰ χρόνια ἀπὸ τότε πού εὕρισκόμεν στὴν θέσιν σας, ἀλλὰ δὲν ἔχουν περάσει τόσα ὥστε νὰ ἔχω λησμονήσῃ τὰ συναισθήματα τὰ ὁποία μὲ κατεῖχον τότε καὶ φυσικὸν εἶναι αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ σᾶς κατέχη ἓνα αἶσθημα συγκινήσεως καὶ θέλω νὰ ἐλπίζω καὶ ἓνα αἶσθημα εὐθύνης, εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ τόπου σας, εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σας. Θέλω νὰ πιστεῦω ὅτι δὲν ἤλθατε ἐδῶ διὰ νὰ πάρετε ὅπως - ὅπως ἓνα «χαρτί» καὶ διὰ νὰ τρέχετε μετὰ εἰς τὰ πολιτικὰ γραφεῖα διὰ νὰ σᾶς διορίσουν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀντελήφθητε ὅτι αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν βασικῶν ἀναγκῶν δὲν ὀδηγεῖ εἰς τίποτε καὶ δὲν ἀποτελεῖ διέξοδον ἀληθινὴν, καὶ ἐλπίζω ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ γίνῃ ἓνας παραγωγικὸς ἄνθρωπος, ἓνας ἄνθρωπος ὁ ὅποῖος θὰ ὠφελήσῃ βέβαια τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν οἰκογένειάν του, μὲ τὴν ἐργασίαν του, ἀλλὰ ὁ ὅποῖος θὰ κάμῃ μίαν ἐργασίαν ἢ ὁποία θὰ εἶναι γενικὰ καὶ κοινωνικὰ ὠφέλιμος.

"Έχετε, αγαπητοί μου φίλοι, την δυνατότητα, ξεκινώντας από εδώ να κάμετε ό καθένας σας πράγματα σημαντικά. Μερικοί από σας, όσοι έχετε από την φύσιν προικισθή, πράγματα μεγάλα, πράγματα τὰ ὅποια θὰ εἶναι ἐξυπηρετικά τῶν προσωπικῶν σας συμφερόντων, τῶν καλῶς ἐννοουμένων, τῶν ἠθικῶν καὶ οικονομικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γενικωτέρων συμφερόντων· θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἤλθατε ἐδῶ μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐργασθῆτε καὶ νὰ ἐργασθῆτε σκληρά· καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἰδῆτε ὅτι οἱ κορποί τῆς ἐργασίας σας θὰ εἶναι ἱκανοποιητικοί. Διότι εἰς τὸν τόπον μας δημιουργεῖται σιγά - σιγά τὸ πλαίσιον ἐκεῖνο τὸ βιομηχανικὸν καὶ γενικώτερα τὸ ἐπιχειρηματικόν, τὸ ὅποιον θὰ ἔχῃ ἀκριβῶς ἀνάγκην ἀνθρώπων τῆς ἰδικῆς σας εἰδικότητος, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ διευρυνθῆ καὶ διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἀπορροφήσῃ ἀκόμη περισσοτέρους ἀπ' ὅ,τι θ' ἀπορροφήσῃ μετὰ τρία ἔτη, ὅταν θὰ τελειώσετε ἐσεῖς τὰς σπουδὰς σας.

Ἐπιχειρεῖται αὐτὴν τὴν στιγμήν, εἰς τὸν τόπον αὐτόν, μία βιομηχανικὴ ἐπανάστασις. Ὑποθέτω ὅτι παρακολουθεῖτε ἀρκετὰ τὰ γενικά ζητήματα τοῦ τόπου διὰ νὰ γνωρίζετε ὅτι τὸν τελευταῖον καιρὸν ἐπιχειροῦμεν νὰ μετασχηματίσωμεν κατὰ κάποιον τρόπον τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν. Δὲν προάγεται ἀπλῶς ὁ ὑφιστάμενος παραγωγικὸς ἐξοπλισμὸς τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ δοκιμάζεται ν' ἀναδιαρθρωθῆ ἐπὶ βάσεων ὀρθολογικῶν ἢ Ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν μεγάλων μεταλλευτικῶν βιομηχανιῶν, καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς χημικῆς βιομηχανίας. Ἔργα ὅπως εἶναι τὸ διυλιστήριον, θὰ ἐθεωροῦντο πρὸ δέκα ἐτῶν ἀκόμη πράγματα ἀπολύτως ἀπραγματοποίητα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸ διυλιστήριον προχωρεῖ, καὶ ἐντὸς ἑνὸς ἔτους θὰ εἶναι ἕτοιμον. Ἔργα ὅπως ἢ Πτολεμαῖς ἢ ὅπως εἶναι ὀλόκληρον τὸ ἠλεκτρικὸν δίκτυον τῆς ΔΕΗ, ἐθεωροῦντο καὶ αὐτὰ ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ὀνείρων ὀλίγων καθηγητῶν τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τοῦ Παινετικῆς στημίου, οἱ ὅποιοι ἡσχολοῦντο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μὲ τὸ νὰ καταρτίζουσιν Πλατωνικά ἀπλῶς προγράμματα, ἀφορῶντα εἰς ἕνα ἀπώτατον μέλλον, μὴ δυνάμενον ἀκριβῶς νὰ προσδιορισθῆ.

Σήμερον τὰ ἔργα αὐτὰ ἀρχίζουν νὰ γίνωνται πραγματικότητες. Ἐπειδὴ συνέπεσε νὰ διαχειρισθῶ ὠρισμένους ἀπὸ τοὺς το

μεις αυτούς κατά τὰ τελευταία ἔτη, θέλω νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ κάτι : Ἄν ὑστέρησε ἡ Ἑλληνικὴ ἀνασυγκρότησις, δὲν ὑστέρησε, κύριοι, τόσο πολύ, διότι ἔλειπαν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν τὰ κεφάλαια, ὑστέρησε ἡ ἀνασυγκρότησις ἐπειδὴ δὲν εἶχαμε τὸ ἐπαρκές, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν πού τὸ ὤρισα προηγουμένως, τεχνικὸν ἀνθρώπινον προσωπικὸν κάθε εἶδους. Οὐτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχη τὸ σχέδιον ἀνασυγκροτήσεως καὶ νὰ πολλαπλασιασθοῦν τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐμνημόνευσα προηγουμένως, καὶ μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἄλλωστε τοῦ πολλαπλασιασμοῦ των πρόκειται νὰ ἐπιλυθοῦν οὐσιαστικά Ἑλληνικὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα, ἐὰν δὲν ἤμπορέσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἕνα ἀνθρώπινον ὑλικὸν τὸ ὁποῖον θὰ στηρίξη καὶ τὸ ὁποῖον θὰ κινήσῃ, τὸ ὁποῖον θὰ διευρύνῃ τὰ σημερινὰ πλαίσια, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημιουργίαν νέων παραγωγικῶν μονάδων. Ἡ ἀποστολὴ σας εἶναι πραγματικὰ μεγάλη καὶ εὐχομαι εἰς ὅλους σας μαζί νὰ φανῆτε χρήσιμοι εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σας μαζί. Εὐχομαι ἀκόμη εἰς τὸν καθένα ἀπὸ σᾶς νὰ ἔχη μίαν τύχην καλὴν καὶ μίαν τύχην ἀξίαν τοῦ μόχθου τὸν ὁποῖον θὰ καταβάλῃ εἰς τὰ θρανία καὶ θέλω νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι τὸ Κράτος καὶ ἡ Κυβέρνησις, ὁποιαδήποτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θὰ παρακολουθῇ πάντοτε μὲ στοργὴν προσπάθειαν ὡς αὕτη ἡ ὁποία ἐπιτελεῖται μέσα εἰς τὸν χώρον τῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

Θὰ κάμωμεν ὅ,τι ἤμποροῦμεν διὰ νὰ προωθήσωμεν τοὺς νέους ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἐδιάλεξαν ἕνα ἐπάγγελμα τόσο χρήσιμον καὶ τόσο πρακτικὸν καὶ θὰ κάμωμεν ὅ,τι ἤμποροῦμεν διὰ νὰ σᾶς στηρίξωμεν ἀπὸ ἀπόψεως κύρους ἠθικοῦ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως οὐσιαστικῆς νὰ βοηθήσωμεν τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Σχολῆς σας, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον του.

Εὐχομαι νὰ προχωρήσετε σύντομα εἰς τὰ μαθήματά σας καὶ εὐχομαι νὰ προχωρήσετε τόσο, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου νὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω μαζί σας ἐπὶ τεχνικωτέρου ἐπιπέδου καὶ ἀφοῦ πλέον θὰ ἔχετε τὰς πρῶτας θεωρητικὰς προσλαμβανούσας παραστάσεις, ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ πίστις εἰς ὅλους σας, πρέπει νὰ γίνῃ πίστις εἰς ὅλους τοὺς νέους ἀνθρώπους. Δὲν ὑπάρχει, κύριοι, τρόπος ἐπιβιώσεως τῆς φυλῆς, ἂν δὲν θελήσωμεν ὅλοι μαζί

συνεργαζόμενοι νά ανασυγκροτήσωμεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος ν' ανασυγκροτηθῇ ἡ Ἑλλὰς χωρὶς τὴν ἐκβιομηχάνισίν τῆς, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος νά γίνῃ ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Ἑλλάδος χωρὶς νά ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ πρόθυμοι καὶ ἐπιμελεῖς καὶ θεληματικοὶ διὰ νά ἀναλάβουν αὐτὸ τὸ τεράστιον εἰρηνικὸν ἔργον. Ἐνα ἔργον τὸ ὁποῖον εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ εὐθύνας, ἕνα ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἀξίζει κανεὶς, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ν' ἀφιέρωσιν τὴν νεότητά του καὶ τὴν ὀρμὴν του καὶ τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις ποῦ τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός. Σᾶς εὐχομαὶ καθεὶς προκοπὴν.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.

Ὑπόσχομαι καθ' ὄλον μου τὸν βίον ἐν τῇ Σχολῇ νά ἐπιδείξω καὶ ν' ἀποδείξω ὅτι κατέχω τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου καὶ ὅτι θὰ σέβωμαι τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς Σχολῆς, ὅτι θὰ ἀγαπῶ τοὺς Καθηγητὰς μου, θὰ συνεργάζωμαι μετ' αὐτῶν καὶ θὰ τοὺς θεωρῶ πνευματικοὺς καὶ ἠθικοὺς μου καθοδηγητὰς καὶ φίλους, ὅτι θὰ καταβάλω πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα διὰ νά μορφωθῶ, ὥστε νά καταστῶ ἄξιος καὶ ἱκανὸς ἐπαγγελματίας, καλὸς Ἕλλην, χρήσιμος καὶ παραγωγικὸς ἄνθρωπος.

ΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐτήσιον πρόγραμμα Ἔργασιων διενεργήθησαν τὴν 9ῃ Ὀκτωβρίου 1956 αἱ εἰσαγωγικαὶ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων τοῦ Α' ἔτους σπουδῶν μετὰ παραδειγματικῆς τάξεως.

Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελέσθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου ἐκ τῶν κάτωθι καθηγητῶν: Χ. Ἀγαλλοπούλου, Σ. Ἀγαπητίδη, Σ. Γεδεών, Γ. Γιαννοπούλου, Ν. Δελούκα, Ν. Θεοδώρου, Α. Καλλιαβᾶ, Χ. Κανελλοπούλου, Χ. Καραβᾶ, Δ. Κόλια, Ι. Κουτσογιάννη, Α. Κυρκιλίτση, Ε. Μαργαρίτη, Γ. Ξυνοπούλου, Π. Πέρδικα, Κ. Σημαντήρα, Σ. Σταυροπούλου, Ε. Συνοδινού, Ι. Φράγκου, Γ. Χαλκιοπούλου καὶ Ι. Χρυσόχοῦ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Στ. Κωστόπουλος ἐξέφρασε τὴν ἄκραν εὐαρέσκειάν του διὰ τὴν λαμπρὰν ὀργάνωσιν τῶν ἐξετάσεων καὶ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁδηγίων περὶ τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων.

Ὡς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα, ἡ Σχολὴ ἔχει καθιερώσει τὸν θεσμόν τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων ἀπὸ τοῦ 1947 ὅποτε ἐνεκρίθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 115442 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὁ σχετικὸς Κανονισμός. Πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου δημοσιευμένου «Κανονισμοῦ εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων» σπουδαστῶν ὑποψηφίων νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς Σχολὰς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ρυθμίζοντος κατὰ τρόπον συστηματικὸν τὸ θέμα τοῦτο.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜ. ΕΤΟΥΣ 1956 - 1957

ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΔΕΩΝ

Ποῖαι αἱ σκέψεις σας, αἱ ἀνησυχίαι καὶ ἐλπίδες ἀπὸ τὴν σύγχρονον τεχνικὴν πρόοδον.

Ἐθεωρήθη σκόπιμον τὸ θέμα τῆς Ἐκθέσεως Ἰδεῶν νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐξαγωγήν χρησίμων πορισμάτων διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν παρὰ τοῦ ἀρτισυστάτου «Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν» τῆς Σχολῆς μας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ι. Ἀριθμητικὴ

(Ἡ λύσις νὰ αἰτιολογηθῇ. Ἀλγεβρικὴ λύσις δὲν γίνεται δεκτὴ).

Ζήτημα Ιον. Ὁ Ἄλφα διέταξεν ἐν τῇ διαθήκῃ του ἵνα 1,528.000 δραχ. ἐκ τῆς περιουσίας του διανεμηθοῦν εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς του κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον :

Τὰ μερίδια αὐτῶν κατατιθέμενα εἰς μίαν Τράπεζαν πρὸς 5% νὰ γίνωνται μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν ἴσα ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ εἶχον

συνεργαζόμενοι νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος ν' ἀνασυγκροτηθῇ ἡ Ἑλλάς χωρὶς τὴν ἐκβιομηχανίαν τῆς, καὶ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνῃ ἡ ἐκβιομηχανία τῆς Ἑλλάδος χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἀνθρώποι πρόθυμοι καὶ ἐπιμελεῖς καὶ θεληματικοὶ διὰ νὰ ἀναλάβουν αὐτὸ τὸ τεράστιον εἰρηκὸν ἔργον. Ἐνα ἔργον τὸ ὁποῖον εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ εὐθύνας, ἕνα ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἀξίζει κανεὶς, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ν' ἀφιερῶσιν τὴν νεότητά του καὶ τὴν ὁρμὴν του καὶ τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις τοῦ τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός. Σᾶς εὐχομαὶ κάθε προκοπὴν.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.

Ἐπιδοξοῦμαι καθ' ὅλον μου τὸν βίον ἐν τῇ Σχολῇ νὰ ἐπιδείξω καὶ ν' ἀποδείξω ὅτι κατέχω τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου καὶ ὅτι θὰ σέβωμαι τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς Σχολῆς, ὅτι θὰ ἀγαπῶ τοὺς Καθηγητάς μου, θὰ συνεργάζωμαι μετ' αὐτῶν καὶ θὰ τοὺς θεωρῶ πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς μου καθοδηγητὰς καὶ φίλους, ὅτι θὰ καταβάλω πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα διὰ νὰ μορφωθῶ, ὥστε νὰ καταστῶ ἄξιος καὶ ἰκανὸς ἐπαγγελματίας, καλὸς Ἕλλην, χρήσιμος καὶ παραγωγικὸς ἄνθρωπος.

ΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐτήσιον πρόγραμμα Ἔργασιων διενηργήθησαν τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 1956 αἱ εἰσαγωγικαὶ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων τοῦ Α' ἔτους σπουδῶν μετὰ παραδειγματικῆς τάξεως.

Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου ἐκ τῶν κάτωθι καθηγητῶν: Χ. Ἀγαλλοπούλου, Σ. Ἀγαπητίδη, Σ. Γεδεών, Γ. Γιαννοπούλου, Ν. Δελούκα, Ν. Θεοδώρου, Α. Καλλιαβᾶ, Χ. Καλλιπούλου, Χ. Καραβᾶ, Δ. Κόλια, Ι. Κουτσογιάννη, Α. Κυρκιλίτση, Ε. Μαργαρίτη, Γ. Ξυνοπούλου, Π. Πέρδικα, Κ. Σημαντήρα, Σ. Σταυροπούλου, Ε. Συνοδινοῦ, Ι. Φράγκου, Γ. Χαλκιοπούλου καὶ Ι. Χρυσόχοῦ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Στ. Κωστόπουλος ἐξέφρασε τὴν ἄκραν εὐαρέσκειάν του διὰ τὴν λαμπρὰν ὀργάνωσιν τῶν ἐξετάσεων καὶ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁδηγίων περὶ τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων.

Ὡς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, ἡ Σχολὴ ἔχει καθιερώσει τὸν θεσμὸν τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων ἀπὸ τοῦ 1947 ὅποτε ἐνεκρίθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 115442 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὁ σχετικὸς Κανονισμὸς. Πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου δημοσιευμένου «Κανονισμοῦ εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων» σπουδαστῶν ὑποψηφίων νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς Σχολὰς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ρυθμίζοντος κατὰ τρόπον συστηματικόν τὸ θέμα τοῦτο.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜ. ΕΤΟΥΣ 1956 - 1957

ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΔΕΩΝ

Ποῖαι αἱ σκέψεις σας, αἱ ἀνησυχίαι καὶ ἐλπίδες ἀπὸ τὴν σύγχρονον τεχνικὴν πρόσοδον.

Ἐθεωρήθη σκόπιμον τὸ θέμα τῆς Ἐκθέσεως Ἰδεῶν νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐξαγωγήν χρησίμων πορισμάτων διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν παρὰ τοῦ ἀρτισυστάτου «Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν» τῆς Σχολῆς μας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ι. Ἀριθμητικὴ

(Ἡ λύσις νὰ αἰτιολογηθῇ. Ἀλγεβρικὴ λύσις δὲν γίνεται δεκτὴ).

Ζήτημα Ιον. Ὁ Ἄλφα διέταξεν ἐν τῇ διαθήκῃ του ἵνα 1.528.000 δραχ. ἐκ τῆς περιουσίας του διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς του κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον :

Τὰ μερίδια αὐτῶν κατατιθέμενα εἰς μίαν Τράπεζαν πρὸς 5% νὰ γίνωνται μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν ἴσα ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ εἶχον

συμπληρώσει τὸν 5ον, 9ον καὶ 13ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Πῶς πρέπει νὰ μοιρασθῆ τὸ διατεθὲν ποσόν;

Ζήτημα 2ον. Ἐτόκισί τις τὰ $\frac{1}{2}$ ἐνὸς κεφαλαίου πρὸς 5% , τὸ δὲ ὑπόλοιπον τὸ ἐχώρισεν εἰς δύο μέρη, τοιαῦτα ὥστε τὸ πρῶτον τοκίζομενον πρὸς 6% καὶ τὸ δεύτερον πρὸς 3% , νὰ φέρουν ἴσους τόκους γιωστοῦ ὄντος ὅτι λαμβάνει ἑτησίως 9.300 δρχ. τόκον. Νὰ εὑρεθῆ τὸ κεφάλαιον καὶ τὰ τρία μέρη αὐτοῦ.

Ζήτημα 3ον. Κεφάλαιον χωρίζεται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος ὅπερ εἶναι τριπλάσιον τοῦ δευτέρου τοκίζεται πρὸς $3,5\%$ καὶ τὸ ἄλλο πρὸς 5% . Ὁ ἑτήσιος τόκος πού λαμβάνει καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη εἶναι ἴσος πρὸς $\frac{3}{10}$ τοῦ τόκου πού δίδει κεφάλαιον 434.000 δρχ. εἰς ἓν ἔτος πρὸς $4,5\%$. Ποῖον εἶναι τὸ κεφάλαιον καὶ ποῖα τὰ δύο μέρη του;

Ζήτημα 4ον. Δύο κεφάλαια ἔχοντα ἀθροισμα 330.000 δρχ. τοκίζονται τὸ μὲν πρὸς $4,5\%$ καὶ τὸ ἄλλο πρὸς 4% . Νὰ εὑρεθοῦν τὰ κεφάλαια ταῦτα, ἂν οἱ ἑτήσιοι τόκοι των ἔχουν λόγον 3:1.

II. Ἀλγεβρα

Ζήτημα 1ον. Νὰ λυθῆ τὸ σύστημα:

$$x\psi = 1/6, x^2 + \psi^2 = 13x^2\psi^2$$

Ζήτημα 2ον. Νὰ εὑρεθοῦν τρεῖς ἀριθμοὶ εὐρισκόμενοι εἰς γεωμετρικὴν πρόοδον. Ἐὰν ὁ δεύτερος ἐξ αὐτῶν αὐξηθῆ κατὰ 8 ἢ πρόοδος τρέπεται εἰς ἀριθμητικὴν, ἥτις πάλιν τρέπεται εἰς γεωμετρικὴν ἂν ὁ τελευταῖος αὐξηθῆ κατὰ 64.

ΣΗΜ. Ὑποχρεωτικὸν ἓν ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἓν ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

Ζήτημα 3ον. Νὰ λυθῆ τὸ σύστημα:

$$x^2 + x\psi = 10$$

$$\psi^2 + x\psi = 15$$

Ζήτημα 4ον. Δρομεὺς Α διανύει ὠρισμένην ἀπόστασιν εἰς 4 ὥρας. Ἄλλος δρομεὺς Β διανύει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 8 χιλιόμετρα περισσότερα τοῦ Α. Χρειάζεται δὲ ὁ Β διὰ νὰ διανύσῃ ἀπόστασιν 28 χλμ. 42 πρῶτα λεπτά ὀλιγώτερα τοῦ πρώτου. Ζητεῖται τὸ παρά τοῦ Α διανυθὲν διάστημα εἰς 4 ὥρας καὶ ἡ ταχύτης ἐκάστου δρομέως.

ΣΗΜ. Ὑποχρεωτικὸν ἓν ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ἓν ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ζήτημα 1ον. α) Γράψατε εἰς ποῖον κράτος εὐρίσκονται, πόσον πληθυσμὸν ἔχουν καὶ ἂν εἶναι παράλιοι ἢ μεσόγειοι αἱ κάτωθι πόλεις:

1. Στρασβοῦργον, 2. Σαουθάμπτον, 3. Γενεύη, 4. Βηρυτὸς, 5. Μπαντόκ, 6. Σίδνεϋ, 7. Λαπλάζ, 8. Γβίνια, 9. Κωνσταντιζα, 10. Χαρτούμ.

β) Περιγράψατε τὴν διαδρομὴν τοῦ Δουνάβεως

(πηγή, ἐκβολὴ καὶ χῶραι τὰς ὁποίας διαρρέει).

Ζήτημα 2ον. Ἀναφέρατε τὰς πέντε σπουδαιότερας λουτροπόλεις

τῆς Ἑλλάδος, τὸν νομὸν εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ἐκάστη καὶ τὸν καλύτερον τρόπον μεταβάσεως εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἐξ Ἀθηνῶν.

Ζήτημα 3ον. Ποῖα εἶναι τὰ σιδηροδρομικὰ δίκτυα τῆς Ἑλλάδος καὶ ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν συνδεδεμέναι πόλεις.

Ζήτημα 4ον. α) Ἀναγράψατε εἰς ποῖον κράτος εὐρίσκονται, πόσον πληθυσμὸν ἔχουν καὶ ἐὰν εἶναι παράλιοι ἢ μεσόγειοι αἱ κάτωθι πόλεις :

1 Λυών, 2 Μιλᾶνον, 3 Ζάγκρεμπ, 4 Καράβι, 5 Λίμα, 6 Ἀμάν, 7 Ἴένα, 8 Πραιτώρια, 9 Βαλτιμόρη, 10 Πιτσμπούργ.

β) Περιγράψατε τὴν διαδρομὴν τοῦ Ῥήνου

(πηγὴ—ἐκβολὴ καὶ χῶραι τὰς ὁποίας διαρρέει).

Ζήτημα 5ον. Ἀναφέρατε δέκα κυριωτέρους ἑλληνικοὺς τουριστικοὺς τόπους καὶ ποῖον τὸ τουριστικὸν ἐνδιαφέρον ἐκάστου.

Ζήτημα 6ον. Ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι περιφέρειαι παραγωγῆς καπνοῦ καὶ σταφίδος καὶ ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι λιμένες ἐξαγωγῆς τούτων εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΓΡΑΦΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΞΕΙΣ

Α' ἔτος : 452,

Β' ἔτος : 326,

Γ' ἔτος : 305

Σύνολον : 1 083

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

εἰς τὸ Α' ἔτος σπουδῶν

1.	Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ Εὐβοία	185
2.	Θεσσαλία	22
3.	Μακεδονία	11
4.	Ἥπειρος	18
5.	Θράκη	3
6.	Νῆσοι Αἰγαίου καὶ Δωδεκάνησος	9
7.	Κρήτη	32
8.	Πελοπόννησος	108
9.	Νῆσοι Ἴονιου	16
10.	Ἄλλοδαποὶ	5

Σύνολον 409

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛῃ

ΟΙ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ

(Τακτικοί — Ἐπίκουροι — Ἐντολαὶ Διδασκαλίας)

- Ὀνοματεπώνυμον — Διεύθυναις — Τηλέφωνα — Μαθήματα — Ἔτος σπουδῶν
- Ἀγαλλόπουλος Χρῖστος, Πιπίνου 10, Ἀθήναι—Τηλ. 814.713
Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Ἑργατικὸν Δίκαιον (Γ).
- Ἀγαπητίδης Σωτήριος, Ραβινὲ 6, Ἀθήναι—Τηλ. 72.876
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Α).
- Γεδεὼν Σοφία, Κ. Σταυροπούλου 3Α, Ἀθήναι—Τηλ. 873.389
Ψυχοτεχνικὴ (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Ἐλευθέριος, Σαχτούρη 103, Πειραιεὺς—Τηλ. 40.384
Θαλάσσιαι Μεταφοραὶ (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος, Σίνα 10, Ἀθήναι—Τηλ. 21.580
Ἀποτιμητικὴ (Β).
- Γιάννόπουλος Γιάννης, 28ης Ὀκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικὸ—Τηλ. 672.451
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Ἡλεκτροτεχνία) (Β).
- Δελούκας Νικόλαος, Κανάρη 27, Κηφισιά—Τηλ. 018.173
Ἐμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Δίκαιον (Β).
- Δερτιλῆς Παναγιώτης, Λουκιανοῦ 28, Ἀθήναι—Τηλ. 72.659
Δημοσίαι Οἰκονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος, Ζωοδόχου Πηγῆς 57, Ἀθήναι—Τηλ. 610.465
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Α).
- Θεοδώρου Νικόλαος, Ι. Δροσοπούλου 113, Ἀθήναι—Τηλ. 875.215
Φυσικὴ (Α).
- Καλλιαβᾶς Ἀριστομένης, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικὸν—Τηλ. 673.786
Γεωγραφικὴ Οἰκονομία (Α).
- Καμβυσίδης Δημήτριος, Τενέδου 28, Ἀθήναι—Τηλ. 872.314
Λογιστικαὶ Ἀσκήσεις (Α—Γ).
- Κανελλόπουλος Χρῖστος, Λέρου 9, Ἀθήναι—Τηλ. 876—633
Χερσαφαὶ καὶ ἐναίριοι μεταφοραὶ (Β).
- Καραβᾶς Χρῖστος, Ἀριστοτέλους 96, Ἀθήναι—Τηλ. 810.293
Γαλλικὰ (Α καὶ Β).
- Καταίπης Γεώργιος, Ἀγκύλης 48, Ἀθήναι—Τηλ. 91.342
Σωματικὴ Ἀγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος, Ἀγ. Λαύρας 105, Ἀθήναι—Τηλ. 881.900
Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ (Β).
- Κουβέλης Πέτρος, Μεσογειῶν 137, Ἀθήναι—Τηλ. 663.648
Βιομηχανικὴ καὶ Ἐνεργειακὴ Πολιτικὴ (Γ).

- Κουβόπουλος Χρήστος**, Ίεροσολύμων 14, Ἀθήναι - Γκιζελή-Τηλ. 811.303
Λογιστικά Ἀσκήσεις (Α-Β-Γ).
- Κουτσογιάννης Ἰωάννης**, Ὑψηλάντου 5, Ἀθήναι-Τηλ. 70.107
Ἀσφαλιστικά (Β).
- Κυρκιλίτσος Ἀνδρέας**, Ἐθνικῆς Στέγης 16, Νέα Σμύρνη - Τηλ. 96.732
Ἐμπορικὴ Πόλιτική (Γ).
- Λεοντίδης Κωνσταντῖνος**, Κυθήρων 4, Ἀθήναι - Τηλ. 876.111
Γεωργικὴ Οἰκονομία καὶ Πολιτικὴ (Γ).
- Λέτσας Φρίξος**, Σίνα 23, Ἀθήναι-Τηλ. 615.894
Ὀργάνωσις Ἐργαστασίων (Γ).
- Μαργαρίτης Εὐστάθιος**, Σκύρου 55, Ἀθήναι-Τηλ. 815.383
Οἰκονομικά Μαθηματικά (Α) καὶ Στατιστικὴ (Β).
- Μελετιῆς Ἐμμανουήλ**, Αἰόλου 76, Ἀθήναι-Τηλ. 20.906
Στενογραφία (Α).
- Μούτριχας Θεμιστοκλῆς**, Ἀνδρομέδας 23, Παγκράτι-Τηλ. 30.073
Ἀσκήσεις Τεχνικῆς Συναλλαγῶν (Α).
- Μπανταλούκας Κλαύδιος**, Κεφαλληνίος 33α, Ἀθήναι-Τηλ. 815.305
Ὀργάνωσις.
- Ξυνόπουλος Γεώργιος**, Νάξου 131, Ἀθήναι-Τηλ. 880.275
Μεταλλευτικὴ Οἰκονομία καὶ Μεταλλευτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Παπαδημητρίου Δημήτριος**, Ἐδουάρδου Λῶ 5α, Ἀθήναι-Τηλ. 23.792
Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ καὶ Οἰκονομικὴ τῶν Βιομηχανικῶν Ἐκμεταλλεύσεων (Γ).
- Παπαϊωάννου Στράτος**, Μαυρομιχάλη 71, Ἀθήναι-Τηλ. 610.190
Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου (Α) καὶ Λογιστικὴ (Α καὶ Β).
- Παπακώστας Γεώργιος**, Φυλῆς 134, Ἀθήναι-Τηλ. 871.709
Βιομηχανικὴ Ὑγεινὴ (Γ).
- Παυλίδης Γεώργιος**, Σκιάθου 63, Ἀθήναι-Τηλ. 881.961
Ἀγγλικά (Α καὶ Β).
- Πέρδικας Παναγιώτης**, Ὀμήρου 24, Ἀθήναι-Τηλ. 24.289
Ἐμπορικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σημαντήρας Κωνσταντῖνος**, Πατρ. Ἰωακείμ 57, Ἀθήναι-Τηλ. 72.379
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σταυρόπουλος Σταῦρος**, Πινδάρου 13, Πειραιεύς-Τηλ. 40.345
Βιομηχανικὴ Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (Β).
- Συνοδινός Ἐλευθέριος**, Ἀγίου Μελετίου, Ἀθήναι 104-Τηλ. 871.254
Χημεία (Α) καὶ Ἐμπορευματολογία (Β καὶ Γ).
- Φράγκος Ἰωάννης**, Ἀγγέλου Γέροντα 11, Ἀθήναι-Τηλ. 34.185
Τελωνειακὴ καὶ Δασμολογικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτικὴ (Γ).
- Χαλκιόπουλος Γεώργιος**, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη - Τηλ. 91.578
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Β καὶ Γ).
- Χρυσοχοῦ Ἰωάννης**, Κ. Λομβάρδου 100, Ἀθήναι-Τηλ. 27.345
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων (Α-Γ) καὶ Ἐλεγκτικὴ (Γ).

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛῃ

ΟΙ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ

(Τακτικοί — Επίκουροι — Έντολοι Διδασκαλίας)

- Όνοματεπώνυμον — Διεύθυνσις — Τηλέφωνα — Μαθήματα — Έτος σπουδών
- Άγαλλόπουλος Χρίστος, Πιπίνου 10, Άθήναι—Τηλ. 814.713
Κοινωνική Πολιτική και Έργατικόν Δίκαιον (Γ).
- Άγαπητίδης Σωτήριος, Ραβινέ 6, Άθήναι—Τηλ. 72.876
Πολιτική Οικονομία (Α).
- Γεδεών Σοφία, Κ. Σταυροπούλου 3Α, Άθήναι—Τηλ. 873.389
Ψυχοτεχνική (Γ).
- Γεωργαντόπουλος Έλευθέριος, Σαχτούρη 103, Πειραιεύς—Τηλ. 40.384
Θαλάσσιαι Μεταφοραί (Β).
- Γεωργιάδης Μάριος, Σίνα 10, Άθήναι—Τηλ. 21.580
Άποτιμητική (Β).
- Γιάννόπουλος Γιάννης, 28ης Όκτωβρίου 11, Ν. Ψυχικόν—Τηλ. 672.451
Βιομηχανική Τεχνολογία (Ήλεκτροτεχνία) (Β).
- Δελούκας Νικόλαος, Κανάρη 27, Κηφισιά—Τηλ. 018.173
Έμπορικόν και Βιομηχανικόν Δίκαιον (Β).
- Δερτιλής Παναγιώτης, Λουκιανού 28, Άθήναι—Τηλ. 72.659
Δημοσία Οικονομία (Β).
- Δημητρακάκης Δημήτριος, Ζωοδόχου Πηγής 57, Άθήναι—Τηλ. 610.465
Ίδιωτικόν Δίκαιον (Α).
- Θεοδώρου Νικόλαος, Ι. Δροσσοπούλου 113, Άθήναι—Τηλ. 875.215
Φυσική (Α).
- Καλλιαβός Άριστομένης, Πεντέλης - Μαβίλη 1, Ψυχικόν—Τηλ. 673.786
Γεωγραφική Οικονομία (Α).
- Καμβυσίδης Δημήτριος, Τενέδου 28, Άθήναι—Τηλ. 872.314
Λογιστικά Άσκήσεις (Α-Γ).
- Κανελλόπουλος Χρήστος, Λέρου 9, Άθήναι—Τηλ. 876-633
Χερσαίαι και έναίριαι μεταφοραί (Β).
- Καραβός Χρήστος, Άριστοτέλους 96, Άθήναι—Τηλ. 810.293
Γαλλικά (Α και Β).
- Κατσιπής Γεώργιος, Άγκύλης 48, Άθήναι—Τηλ. 91.342
Σωματική Άγωγή.
- Κόλιας Δημήτριος, Άγ. Λαύρας 105, Άθήναι—Τηλ. 881.900
Ίδιωτική Οικονομική (Β).
- Κουβέλης Πέτρος, Μεσογείων 137, Άθήναι—Τηλ. 663.648
Βιομηχανική και Ένεργειακή Πολιτική (Γ).

- Κουβόπουλος Χρήστος**, Ίεροσολύμων 14, Ἀθήναι - Γκιζελή-Τηλ. 811.303
Λογιστικά Ἀσκήσεις (Α-Β-Γ).
- Κουτσογιάννης Ἰωάννης**, Ὑψηλάντου 5, Ἀθήναι-Τηλ. 70.107
Ἀσφαλιστικά (Β).
- Κυρκιλίτσος Ἀνδρέας**, Ἐθνικῆς Στέγης 16, Νέα Σμύρνη-Τηλ. 96.732
Ἐμπορική Πόλιτική (Γ).
- Λεοντίδης Κωνσταντῖνος**, Κυθήρων 4, Ἀθήναι-Τηλ. 876.111
Γεωργική Οἰκονομία καὶ Πολιτική (Γ).
- Λέτσας Φρίξος**, Σίνα 23, Ἀθήναι-Τηλ. 615.894
Ὀργάνωσις Ἐργοστασιῶν (Γ).
- Μαργαρίτης Εὐστάθιος**, Σκύρου 55, Ἀθήναι-Τηλ. 815.383
Οἰκονομικά Μαθηματικά (Α) καὶ Στατιστική (Β).
- Μελετιῆς Ἐμμανουήλ**, Αἰόλου 76, Ἀθήναι-Τηλ. 20.906
Στενογραφία (Α).
- Μούτριχας Θεμιστοκλῆς**, Ἀνδρομέδας 23, Παγκράτι-Τηλ. 30.073
Ἀσκήσεις Τεχνικῆς Συναλλαγῶν (Α).
- Μπανταλούκας Κλαύδιος**, Κεφαλληνίας 33α, Ἀθήναι-Τηλ. 815.305
Ὀργάνωσις.
- Ξυνόπουλος Γεώργιος**, Νάξου 131, Ἀθήναι-Τηλ. 880.275
Μεταλλευτική Οἰκονομία καὶ Μεταλλευτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Παπαδημητρίου Δημήτριος**, Ἐδουάρδου Λῶ 5α, Ἀθήναι-Τηλ. 23.792
Βιομηχανική Λογιστική καὶ Οἰκονομική τῶν Βιομηχανικῶν Ἐκμεταλλεύσεων (Γ).
- Παπαϊωάννου Στράτος**, Μαυρομιχάλη 71, Ἀθήναι-Τηλ. 610.190
Τεχνική τοῦ Ἐμπορίου (Α) καὶ Λογιστική (Α καὶ Β).
- Παπακώστας Γεώργιος**, Φυλῆς 134, Ἀθήναι-Τηλ. 871.709
Βιομηχανική Ὑγιεινὴ (Γ).
- Παυλίδης Γεώργιος**, Σκιάθου 63, Ἀθήναι-Τηλ. 881.961
Ἀγγλικά (Α καὶ Β).
- Πέρδικας Παναγιώτης**, Ὀμήρου 24, Ἀθήναι-Τηλ. 24.289
Ἐμπορικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σημαντήρας Κωνσταντῖνος**, Πατρ. Ἰωακείμ 57, Ἀθήναι-Τηλ. 72.379
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον (Γ).
- Σταυρόπουλος Σταῦρος**, Πινδάρου 13, Πειραιεύς-Τηλ. 40.345
Βιομηχανική Τεχνολογία (Μηχανογνωσία) (Β).
- Συνοδινὸς Ἐλευθέριος**, Ἀγίου Μελετίου, Ἀθήναι 104-Τηλ. 871.254
Χημεία (Α) καὶ Ἐμπορευματολογία (Β καὶ Γ).
- Φράγκος Ἰωάννης**, Ἀγγέλου Γέροντα 11, Ἀθήναι-Τηλ. 34.185
Τελωνειακὴ καὶ Δασμολογικὴ Νομοθεσία καὶ Πολιτική (Γ).
- Χαλκιόπουλος Γεώργιος**, Χατζηχρήστου 9, Μακρυγιάννη-Τηλ. 91.578
Πολιτικὴ Οἰκονομία (Β καὶ Γ).
- Χρυσοχοῦ Ἰωάννης**, Κ. Λομβάρδου 100, Ἀθήναι-Τηλ. 27.345
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων (Α-Γ) καὶ Ἐλεγκτικὴ (Γ).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Α' Ακαδημαϊκόν ἔξαρμον 1956 - 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη Κατὰ 15ῆμερον	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15' - 4.00' Α	Πολιτική Οικονομία Σ. Ἀγαπητίδης	Στενογραφία Ε. Μελετής	Τεχνική Ἐμπορίου (* Ἀσκήσεις) Θ. Μούτριχας	Γαλλικά Χ. Καραβάς	* Ἀγγλικά Γ. Παυλίδης	* Ἀγγλικά Γ. Παυλίδης
4.05' - 4.50' Β	Πολιτική Οικονομία Σ. Ἀγαπητίδης	Χημεία Ε. Συνοδινός	Τεχνική Ἐμπορίου (* Ἀσκήσεις) Θ. Μούτριχας	Χημεία Ε. Συνοδινός	Γαλλικά Χ. Καραβάς	* Ἰδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.00' - 5.45' Γ	Τεχνική Ἐμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Λογιστικά * Ἀσκήσεις Δ. Καμβυαίδης	Λογιστικά * Ἀσκήσεις Χ. Κουδόπουλος	Τεχνική Ἐμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μοργαρίτης	* Ἰδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.55' - 6.40' Δ	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Φυσική Ν. Θεοδώρου	Λογιστικά * Ἀσκήσεις Χ. Κουδόπουλος	Λογιστικά * Ἀσκήσεις Δ. Καμβυαίδης	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μοργαρίτης	* Ὀργάνωσις * Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ
5.50' - 7.35' Ε	Φυσική Ν. Θεοδώρου	* Ὀργάνωσις * Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ	Κινηματογραφικαὶ προβολαὶ	Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιμαδῆς	Δημόσιον Δίκαιον Κ. Σημαντήρας	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου
7.45' - 8.30' ς	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μοργαρίτης	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μοργαρίτης		Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιμαδῆς	Στενογραφία Ε. Μελετής	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Β' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Α' Ακαδημαϊκόν ἔξάμηνον 1956 — 1957)

Ὑψοί	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15' — 4.00' Α	Γαλλικά Χ. Καραθός	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπουλος	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης	Γαλλικά Χ. Καραθός	Βιομηχανική Τεχνολογία Γ. Γιαννόπουλος
4.05' — 4.50' Β	Μεταφρασί Χ. Κανελλόπουλος	*Ασφαλιστικά Ι. Κουτσογιάννης	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπουλος	*Εφημερισμένη Λογιστική Δ. Καμβουσίδης	*Ασφαλιστικά Ι. Κουτσογιάννης	Βιομηχανική Τεχνολογία Γ. Γιαννόπουλος
5.00' — 5.45' Γ	*Εφημερισμένη Λογιστική Δ. Καμβουσίδης	*Εμπορευματολογία Ε. Ίννοδινός	Στατιστική Ε. Μαργαρίτης	*Εμπορευματολογία Ε. Ίννοδινός	*Ιδιωτική Οικονομική Δ. Κόλιας	Μεταφρασί Χ. Κανελλόπουλος
5.55' — 6.40' Δ	*Εμπορικόν Δίκαιον Ν. Δελούκας	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ	*Αποτιμητική Μ. Γεωργιάδης	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	*Ιδιωτική Οικονομική Δ. Κόλιας	Στατιστική Ε. Μαργαρίτης
6.50' — 7.35' Ε	*Εμπορικόν Δίκαιον Ν. Δελούκας	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Κ. Σημαντήρας	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Πολιτική Οικονομία Γ. Χαλκιάδουλος	Βιομηχανική Τεχνολογία Σ. Σταυρόπουλος	Δημοσία Οικονομία Π. Δερτιλῆς
7.45' — 8.30' Σ	Πολιτική Οικονομία Γ. Χαλκιάδουλος	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Κ. Σημαντήρας	Διαλέξεις	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ	Βιομηχανική Τεχνολογία Σ. Σταυρόπουλος	Δημοσία Οικονομία Π. Δερτιλῆς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Γ' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Α' Ακαδημαϊκὸν ἔξαρτηνον 1956 — 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15' — 4.00' Α	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Ἐμπορευματολογία Ε. Σουδοινός	Τελωνειακά Ι. Φράγκος	Ἐμπορευματολογία Ε. Σουδοινός	Ἐμπορευματολογία Ε. Σουδοινός	Λογιστικά Ἀσκήσεις Χ. Κουσόπουλος
4.05' — 4.50' Β	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Τελωνειακά Ι. Φράγκος	Ἐργαστικὸν Δίκαιον Χ. Ἀγαλλόπουλος	Ἐφηρμοσμένη Λογιστική Δ. Καρβουαῖδης	Λογιστικά Ἀσκήσεις Χ. Κουσόπουλος
5.00' — 5.45' Γ	Βιομηχανική Ἑγχειρή Γ. Παπακώστας	Ψυχοτεχνική Σ. Γεδεών	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουδέλλης	Ἐργάνωσις Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουδέλλης	Γεωργική Πολιτική Κ. Λεοντίδης
5.55' — 6.40' Δ	Βιομηχανική Ἑγχειρή Γ. Παπακώστας	Μεταλλευτικὸν Δίκαιον Γ. Ξυνόπουλος	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουδέλλης	Ἐμπορικὸν Δίκαιον Π. Πέρδικας	Ψυχοτεχνική Σ. Γεδεών	Γεωργική Πολιτική Κ. Λεοντίδης
5.50' — 7.35' Ε	Ἐφηρμοσμένη Λογιστική Δ. Καρβουαῖδης	Μεταλλευτικὸν Δίκαιον Γ. Ξυνόπουλος	Διαλέξεις	Ἐμπορικὸν Δίκαιον Π. Πέρδικας	Ἐργάνωσις Ἐργαστασίων Φ. Λέτσας	Ἐργάνωσις Ἐπιχειρήσεων Ι. Χρυσοχοῦ
7.45' — 8.30' Σ	Ἐργάνωσις Ἐργαστασίων Φ. Λέτσας	Φορολογικὸν Δίκαιον Δ. Κόλλης		Πολιτική Οἰκονομία Γ. Χαλκιάπουλος	Ἐργάνωσις Ἐργαστασίων Φ. Λέτσας	Ἐργαστικὸν Δίκαιον Χ. Ἀγαλλόπουλος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Β' Ακαδημαϊκόν έξάμηνον 1956 — 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη Κατά 15ήμερον	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15'—4.00' Α	Πολιτική Οικονομία Σ. Αγαπητίδης	Στενογραφία Ε Μελετής	*Ασκήσεις Τεχνικής Έμπορίου Θ. Μούτριχας	Χρημα Ε. Συναδινός	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης
4.05'—4.50' Β	Πολιτική Οικονομία Σ. Αγαπητίδης	Χρημα Ε. Συναδινός	*Ασκήσεις Τεχνικής Έμπορίου Θ. Μούτριχας	Γαλλικά Χ. Καραθός	Γαλλικά Χ. Καραθός	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.00'—5.45' Γ	Τεχνική Έμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Λογιστικά *Ασκήσεις Δ. Καμβυσιδής	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπηλος	Τεχνική Έμπορίου Σ. Παπαϊωάννου	Λογιστικά *Ασκήσεις Δ. Καμβυσιδής	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Δ. Δημητρακάκης
5.55'—6.40' Δ	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Φυσική Ν. Θεοδώρου	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπηλος	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης	*Όργανωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσόχοῦ
6.50'—7.35' Ε	Φυσική Ν. Θεοδώρου	*Όργανωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσόχοῦ	Κινηματογραφικαί πρωβολαί	Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιανδής	Δημόσιον Δίκαιον Κ. Σημαντήρας	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου
7.45'—8.30' Ζ	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης		Οικονομική Γεωγραφία Α. Καλλιανδής	Στενογραφία Ε Μελετής	Οικονομικά Μαθηματικά Ε. Μαργαρίτης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Β' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Β' Ακαδημαϊκόν εξάμηνον 1956 — 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15—4.00' Α	Γαλλικά Χ. Καραβάς	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουβόπουλος	*Αγγλικά Γ. Παυλίδης	Γαλλικά Χ. Καραβάς	Βιομηχανική Τεχνολογία Γ. Γιαννόπουλος
4.05—4.50' Β	*Αποτιμητική Μ. Γεωργιάδης	Στατιστική Ε. Μαργαρίτης	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουβόπουλος	Εμπορευματολογία Ε. Σουονίδος	Στατιστική Ε. Μαργαρίτης	Βιομηχανική Τεχνολογία Γ. Γιαννόπουλος
5.00—5.45' Γ	*Αποτιμητική Μ. Γεωργιάδης	Εμπορευματολογία Ε. Σουονίδος	Στατιστική Ε. Μαργαρίτης	Εμπορευματολογία Ε. Σουονίδος	Ιδιωτική Οικονομική Δ. Κόλιας	Θαλάσσιαι Μεταφοραί Ε. Γεωργαντό- πουλος
5.55—6.40' Δ	*Εφρημισμένη Λογιστική Δ. Καμβουσίδης	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσοχού	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	*Εφρημισμένη Λογιστική Δ. Καμβουσίδης	*Ιδιωτική Οικονομική Δ. Κόλιας	Θαλάσσιαι Μεταφοραί Ε. Γεωργαντό- πουλος
6.50—7.35' Ε	*Εμπορικόν Δίκαιον Ν. Δελούκας	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Κ. Ιημαντήρας	Λογιστική Σ. Παπαϊωάννου	Πολιτική Οικονομία Γ. Χαλκιάπουλος	Βιομηχανική Τεχνολογία Σ. Σταυρόπουλος	Δημοσία Οικονομία Π. Δερτιλής
7.45—8.30' Σ	Πολιτική Οικονομία Γ. Χαλκιάπουλος	*Ιδιωτικόν Δίκαιον Κ. Ιημαντήρας	*Εμπορικόν Δίκαιον Ν. Δελούκας	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσοχού	Βιομηχανική Τεχνολογία Σ. Σταυρόπουλος	Δημοσία Οικονομία Π. Δερτιλής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Γ' ΕΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (Β' Ακαδημαϊκόν Εξάμηνον 1956 - 1957)

Ώραι	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατον
3.15' - 4.00' Α	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	*Εμπορευματολογία Ε. Ξυνοδινός	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Τελωνειακά Ι. Φράγκος	Λογιστικά Σχέδια Σ. Βασιλείου	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπουλος
4.05' - 4.50' Β	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Βιομηχανική *Υγιεινή Γ. Παπακώστας	Βιομηχανική Λογιστική Δ. Παπαδημητρίου	Τελωνειακά Ι. Φράγκος	*Εφρημοσμένη Λογιστική Δ. Καμβουίδης	Λογιστικά *Ασκήσεις Χ. Κουδόπουλος
5.00' - 5.45' Γ	Μεταλλευτικών Δίκαιον Γ. Ξυνόπουλος	Βιομηχανική *Υγιεινή Γ. Παπακώστας	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουβέλης	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσόχοου	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουβέλης	*Οργάνωσις *Επιχειρήσεων Ι. Χρυσόχοου
5.55' - 6.40' Δ	Μεταλλευτικών Δίκαιον Γ. Ξυνόπουλος	Ψυχολογική Σ. Γεδεών	Βιομηχανική Πολιτική Π. Κουβέλης	*Εμπορικών Δίκαιον Π. Πέρδικας	Ψυχολογική Σ. Γεδεών	*Εργατικών Δίκαιον Χ. *Αγαλλόπουλος
6.50' - 7.35' Ε	*Εφρημοσμένη Λογιστική Δ. Καμβουίδης	*Εμπορική Πολιτική Α. Κυρκιλίτης	Φορολογικόν Δίκαιον Δ. Κόλλιας	*Εμπορικών Δίκαιον Π. Πέρδικας	*Οργάνωσις *Εργοστασίων Φ. Λέτσας	*Εργατικών Δίκαιον Χ. *Αγαλλόπουλος
7.45' - 8.30' Σ	*Οργάνωσις *Εργοστασίων Φ. Λέτσας	*Εμπορική Πολιτική Α. Κυρκιλίτης	Λογιστικά Σχέδια Σ. Βασιλείου	Πολιτική Οικονομία Γ. Χαλκιάπουλος	*Οργάνωσις *Εργοστασίων Φ. Λέτσας	

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1956 — 1957

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Φροντιστηριακῶν Ἀσκήσεων

ΔΕΥΤΕΡΑ

9.00 — 10.00	Ἀγγλικά (ἀρχάριοι)	κ. Γ. Παυλίδης
10.30 — 11.30	Γερμανικά	κ. Γ. Ζαροκίλης
11.30 — 13.30	Λογιστική (Γ' ἔτος)	κ. Χ. Κουβόπουλος

ΤΡΙΤΗ

9.00 — 10.00	Γερμανικά	κ. Γ. Ζαροκίλης
11.00 — 12.00	Ἀγγλικά (προχωρημένοι)	κ. Κ. Παυλίδης

ΤΕΤΑΡΤΗ

9.00 — 10.00	Στατιστική	κ. Γ. Ἀθανασόπουλος
10.30 — 12.00	Ἐμπορική Ἀλληλογραφία	κ. Θ. Μούτριχας
12.00 — 14.00	Λογιστική (Β' ἔτος)	κ. Χ. Κουβόπουλος

ΠΕΜΠΤΗ

9.00 — 10.00	Ἀγγλικά (ἀρχάριοι)	κ. Γ. Παυλίδης
10.00 — 11.00	» (προχωρημένοι)	κ. Γ. Παυλίδης
11.00 — 13.00	» (ἐμπορική ἀλληλογραφία)	κ. Γ. Παυλίδης

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

10.00 — 11.00	Γερμανικά	κ. Γ. Ζαροκίλης
11.00 — 13.00	Λογιστική (Α' ἔτος)	κ. Χ. Κουβόπουλος

ΣΑΒΒΑΤΟΝ

9.00 — 11.00	Στατιστική	κ. Γ. Ἀθανασόπουλος
--------------	------------	---------------------

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, καθωρίσθησαν αἱ κάτωθι ὥραι συνεντεύξεως μετὰ τῶν σπουδαστῶν, τελειοφοίτων καὶ πτυχιούχων τῆς Σχολῆς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπικοινωνήσουν μετὰ τῶν κ.κ. Καθηγητῶν, νὰ ἀναπτύξουν τὰ ἐπιστημονικὰ των ἐνδιαφέροντα καὶ νὰ ἐπιλύσουν διαφόρους ἀπορίας των.

Χ. Ἀγαλλόπουλος	Τετάρτη	4 - 5
Σ. Ἀγαπητίδης	Δευτέρα	5 - 6
Ε. Γεωργαντόπουλος	Τετάρτη	7 - 8
Μ. Γεωργιάδης	Σάββατον	6 - 7
Γ. Γιαννόπουλος	Σάββατον	5 - 6
Δ. Δημητρακάκης	Σάββατον	6 - 7
Ν. Δελούκας	Δευτέρα	6 - 7
Π. Δερτιλῆς	Σάββατον	6 - 7
Ν. Θεοδώρου	Τρίτη	8 - 9
Α. Καλλιαβάς	Πέμπτη	6 - 7
Δ. Καμβουσίδης	Πέμπτη	5 - 6
Χ. Καραβάς	Τρίτη	4 - 5
Δ. Κόλιας	Τρίτη	7 - 8
Ι. Κουτσογιάννης	Παρασκευή	4 - 5
Α. Κυρκιλίτσης	Τρίτη	6 - 7
Π. Κουβέλης	Τετάρτη	5 - 6
Κ. Λεοντίδης	Τετάρτη	5 - 6
Φ. Λέτσας	Δευτέρα	6 - 7
Ε. Μαργαρίτης	Τετάρτη	8 - 9
Ε. Μελετιῆς	Δευτέρα	7 - 8
Κ. Μπανταλούκας	Τρίτη	5 - 6
Γ. Ξυνόπουλος	Τετάρτη	5 - 6
Σ. Παπαιωάννου	Δευτέρα	8 - 9
Δ. Παπαδημητρίου	Σάββατον	6 - 7
Γ. Παπακώστας	Πέμπτη	5 - 6
Γ. Παυλίδης	Τετάρτη	7 - 8
Π. Πέρδικας	Πέμπτη	8 - 9
Κ. Σημαντήρας	Παρασκευή	8 - 9
Σ. Σταυρόπουλος	Παρασκευή	6 - 7
Ε. Συνοδινός	Πέμπτη	3 - 4
Ι. Φράγκος	Τρίτη	6 - 7
Ι. Χαλκιόπουλος	Πέμπτη	7 - 8
Ι. Χρυσοχοῦ	Τρίτη	5 - 9

Οἱ κ.κ. Καθηγηταὶ ἐδέχθησαν ὡσαύτως εἰς ἰδιαιτέρας ὥρας, τοὺς ὑποψηφίους ἐπὶ πτυχίῳ καὶ τοὺς σπουδαστάς ἐν γένει διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς συζητήσεως, ἐπεξεργασίας καὶ κριτικῆς τῶν κατὰ τὸν Ὄργανισμὸν μελετῶν καὶ ἐργασιῶν.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τὰ προγραμματισθέντα μαθήματα ἐδιδάχθησαν, μὲ ἀσημάντους ἀποκλίσεις ὅπως φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω πινάκων, ὅπου ἀναγράφονται, χωριστὰ δι' ἕκαστον ἔτος σπουδῶν, αἱ προγραμματικαὶ ὥραι διδασκαλίας, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι τοιαῦται καὶ αἱ μεταξύ των διαφοραί.

Ἐκ τῶν πινάκων τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ πρόγραμμα ἐτηρήθη μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας, ὀφειλομένης εἰς τὴν πλήρη ἐκ μέρους τῶν κ. κ. Καθηγητῶν κατανόησιν τοῦ χρέους μιᾶς συστηματικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὤφρο-λογίου Προγράμματος.

Εἰς τὸν κατωτέρω ἀριθμὸν μαθημάτων δὲν περιλαμβάνονται αἱ Φροντιστηριακαὶ Ἀσκήσεις, διὰ τὰς ὁποίας οἱ κ. κ. Καθηγηταὶ δὲν ἐδέχθησαν ἀμοιβήν, οὐδὲ αἱ ὥραι αἱ ὅποιαὶ διετέθησαν δι' Ἀσκήσεις Λογιστικῆς καὶ Ξένων Γλωσσῶν.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956-57 ἐγένοντο ἐπίσης αἱ κάτωθι φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις :

Λογιστικῆς	233 ὥραι
Ξένων Γλωσσῶν	170 »
Οἰκονομικῶν Ἐκθέσεων	56 »

Τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἀριστα. Τὰς ἀσκήσεις αὐτὰς παρηκολούθησαν δωρεάν τελειόφοιτοι καὶ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς.

Α' Ἐ τ ο ς : Ὑραι διδασκαλίας Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1956-57

Μ α θ ῆ μ α τ α	Σ ὄ ν ο λ ο ν	
	Ἀνατεθεῖσαι	Πραγματοποιηθεῖσαι
Πολιτικὴ Οἰκονομία	80	78
Τεχνικὴ Ἐμπορίου	80	76
Οἰκονομικὴ Γεωγραφία	80	78
Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων	72	72
Λογιστικὴ καὶ Λογ. Ἀσκήσεις	219	216
Ἰδιωτικὸν Δίκαιον	72	72
Οἰκονομικὰ Μαθηματικά	144	134
Φυσικὴ	72	72
Χημεία	72	72
Δημόσιον Δίκαιον	36	36
Ἀγγλικά	72	70
Γαλλικά	72	72
Στενογραφία	72	69
Σ ὄ ν ο λ ο ν	1 143	1 117

Β' Έτος : Ώραι διδασκαλίας 'Ακαδημαϊκού Έτους 1956 - 57

Μαθήματα	Σύνολον	
	'Ανατεθείσαι	Πραγματοποιηθείσαι
Πολιτική Οικονομία	72	70
'Ιδιωτική Οικονομία	72	72
'Ασφαλιστικά	72	72
Μεταφοραί	84	76
Δημοσία Οικονομία	72	58
Λογιστική και λογ. άσκήσεις	196	181
'Αποτιμητική	54	58
'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων	72	72
'Εμπορικών Δίκαιον	72	72
'Ιδιωτικών Δίκαιον	72	72
Βιομηχανική Τεχνολογία	144	140
Στατιστική	90	86
'Εμπορευματολογία	72	70
'Αγγλικά	72	72
Γαλλικά	72	72
Σύνολον	1288	1203

Γ' Έτος : Ώραι διδασκαλίας 'Ακαδημαϊκού Έτους 1956 - 57

Μαθήματα	Σύνολον	
	'Ανατεθείσαι	Πραγματοποιηθείσαι
'Εργατικών Δίκαιον	74	65
Ψυχοτεχνική	72	65
Βιομηχανική Πολιτική	108	108
'Εμπορική Πολιτική	48	42
Φορολογικών Δίκαιον	32	29
Μεταλλευτική Οικονομία και Δίκαιον	74	74
Βιομηχανική 'Υγιεινή	72	70
'Εμπορικών Δίκαιον	72	75
'Εμπορευματολογία	80	80
Τελωνειακά	72	72
Πολιτική Οικονομία	36	36
'Οργάνωσις 'Επιχειρήσεων	72	72
'Οργάνωσις 'Εργοστασίων	84	76
Λογιστική και λογ. άσκήσεις	132	113
Βιομηχανική Λογιστική	130	119
Σύνολον	1158	1076

ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν ὀργανώθησαν τῇ μερίμνῃ τοῦ Γραφείου Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν, 20 ἐπιτόπια μαθήματα τῶν σπουδαστῶν τοῦ τρίτου ἔτους, εἰς τόπους ἔργασίας διαφόρων ἐν λειτουργίᾳ Ἑλληνικῶν Γραφείων, Ὄργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρήσεων, ὑπὸ τὴν ἐπιτοπτεῖαν τῶν ἀρμοδίων Καθηγητῶν, μετὰ συμμετοχῆς ἑτέρων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς καὶ συνεργασίας τῶν εἰδικῶν τῆς πράξεως καὶ τῶν διευθυνόντων τὰς ὡς ἄνω οικονομικὰς μονάδας.

Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας ἐπιδεικνύεται εἰς τοὺς σπουδαστὰς ἡ τεχνική, ἡ διοικητικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσις καὶ ἡ λειτουργία τῶν οἰκονομικῶν μονάδων καὶ ἀκολουθῶς διεξάγεται συζήτησις, γίνεται ἀνταλλαγὴ ἐντυπώσεων καὶ παρατηρήσεων καὶ ἐπακολουθεῖ τελικῶς κριτικὴ. Τὰ μαθήματα αὐτὰ γίνονται τὴν πρωΐαν καὶ ἔχουν κύριον σκοπὸν νὰ φέρουν εἰς ἐπαφὴν τοὺς σπουδαστὰς μὲ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν μὲ τὴν πράξιν.

Ἡ παρακολούθησις τῶν ἐπιτοπιῶν τούτων μαθημάτων τοῦ Γ' ἔτους εἶναι ὑποχρεωτικὴ. Ἡ Σχολὴ ἀποδίδει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα.

Διὰ τῶν μαθημάτων αὐτῶν οἱ σπουδασταὶ ἀντιλαμβάνονται ὅτι διὰ τὰ διδασκόμενα εἰς τὴν Σχολὴν δὲν εἶναι κεναὶ θεωρίαι, ἀλλὰ ἔχουν πρακτικὴν ἀξίαν διὰ τὴν ζωὴν, συνάμα δὲ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς πράξεως καὶ μανθάνουν νὰ τοὺς ἀγαποῦν καὶ νὰ ἐκτιμῶν τὸ ἔργον των.

Ἡ Σχολὴ βεβαίως παρέχει τὴν ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν, τὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων καὶ τὴν βάσιν διὰ μίαν μεγαλυτέραν ἐξόρμησιν, ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ τὴν ζωὴν καὶ δὲν κυριαρχεῖται ἀπὸ ἐπίδειξις κενολόγων θεωριῶν, πολλαὶ τῶν ὁποίων μόνον τὸ μείδιμα κινουῦν...

Αἱ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Ἡ Σχολὴ συνέχισε καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τὴν σειράν τῶν διαλέξεων τῆς, αἱ ὁποῖαι δικαίως ἔχουν θεωρηθῆ ὡς ἐξαιρετικὴ συμβολὴ εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς Χώρας. Ὡς γνωστόν, αἱ διαλέξεις αὗται γίνονται ἐπὶ ζεόντων ἑλληνικῶν προβλημάτων, ἐξεταζομένων ἀπὸ τῆς καθαρῶς ἐπιστημονικῆς τῶν πλευρᾶς.

Ἡ Σχολὴ προσπαθεῖ—καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν πολὺ νομίζει ὅτι τὸ ἐπέτυχε—νὰ καταστή ἐν ἐλευθέρῳ πνευματικῶν κέντρῳ εἰς τὸν χῶρον τοῦ ὁποίου οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἐν γένει παράγοντες τῆς ζωῆς τοῦ τόπου νὰ δύνανται νὰ ἐκφέρουν ἐλευθέρως τὰς ἀπόψεις των, νὰ καταστή δηλονότι κέντρον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναζητῆται καὶ νὰ ἱερευῆται ἡ ἀλήθεια. Δι' αὐτὸ

ὀρθῶς καὶ δικαίως παρ' ὄλων ἀναγνωρίζεται ὡς ἔθνικὴ ἢ προσπάθεια αὐτῆς Σχολῆς, ἢ ὅποια, σημειωτέον, ἔχει ἐπιτύχει ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων ὀμιλητῶν νὰ παρουσιάσῃ ἀπὸ τοῦ βήματός της καὶ διαπρεπεῖς ξένους.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐγένοντο αἱ κάτωθι διαλέξεις, αἱ ὅποια ἀναβιβάζουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν διαλέξεων ἀπὸ τοῦ 1947—48, ὅποτε ἐψηφίσθη ὁ νέος Ὄργανισμὸς τῆς Σχολῆς, εἰς 186 ἐν ὄλῳ.

Π Ι Ν Α Κ Ε Δ Ι Α Λ Ε Ξ Ε Ω Ν 1956—57

1) Γ. Ζυνόπουλος	30/1/57	«Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Δίκαιον».
2) Φ. Μιχαλόπουλος	14/3/57	«Ὁ Σολωμὸς στὴν Ζάκυνθο καὶ Κέρκυρα».
3) Κ. Δημαρᾶς	23/3/57	«Ψυχολογικοὶ Παράγοντες τοῦ 21».
4) Κ. Ἀθανασιάδης	10/4/57	«Αἱ μέθοδοι τῆς νεωτέρας Στατιστικῆς».
5) Δ. Συνοδινός	11/4/57	«Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου μας ποιητοῦ Κ. Παλαμᾶ».
6) Χ. Εὐελπίδης	15/4/57	«Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορά».
7) Στρ. Παπαϊωάννου	4/5/57	«Προβλήματα Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως».
8) René Courtin	9/5/57	«Τὰ σύγχρονα (θεωρητικὰ καὶ συγκεκριμένα) προβλήματα τῶν ἡμερομισθίων μετ' ἐφαρμογῆς των εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας».
9) Στρ. Παπαϊωάννου	4/6/57	«Ἡ ἐργασία καὶ ἡ παραγωγικότης, ὡς νέον ἐκπαιδευτικὸν ἰδιαικόν».

Ἡ διάλεξις τοῦ Διευθυντοῦ μας ἐδόθη εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἑταιρείας τῶν Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ ὀργανώθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος.

Δημοκρατία σημαίνει ἢ Πολιτεία νὰ παρέχῃ εἰς πάντα τὴν δυνατότητα νὰ μορφωθῇ, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν πνευματικῶν ἰκανοτήτων καὶ δεξιοτήτων του, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκμεταλλευθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὰ πνευματικὰ του χαρίσματα ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Συνόλου.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Ἡ Ἀνοσιέρα Σχολή Βιομηχανικῶν Σπουδῶν πρωτοστατήσασα, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν «Κίνησιν ἐπὲρ μιᾶς Ἡνωμένης Εὐρώπης», ἐθεώρησεν ἔθνικόν χρέος νὰ προβάλῃ ὡς θέμα δημοσίας συζητήσεως τὴν μελετωμένην ἐν ἰδρυθῆ «Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα» ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς συνεργασίας τῶν Κρατῶν τῆς Ἀντικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σχολή ἔθεσε τὸ ζήτημα τοῦτο πρόβλημα πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ ἰδίᾳ πρὸ τῶν ἀρμοδίων πολιτικῶν κόκλων καὶ τῶν κρατικῶν λειτουργῶν, ὡς καὶ πρὸ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, χωρὶς νὰ λάβῃ ἐκ τῶν προτέρων θέσιν, διότι πάντοτε ἔχεται τῆς ἀρχῆς ὅτι ἀποτελεῖ ἐλεύθερον πνευματικὸν ἴδρυμα ἐρεῦνης καὶ ἀναζητήσεως τῆς Ἀληθείας.

Ἡ Δημοσία Συζήτησις διεξήχθη μὲ πλήρη κατανόησιν τῆς ἐξαιρετικῆς ἔθνικῆς σημασίας τοῦ θέματος καὶ ἀπέδειξε πόσον καρποφόρον καὶ ἀποτελεσματικὸν εἶναι νὰ τίθενται ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τὰ μεγάλα προβλήματα, ὥστε ἡ διαφώτισις διοικούντων καὶ διοικουμένων νὰ εἶναι πλήρης· συνάμα δὲ κατεδείχθη πόσον εὐκόλῳ εἶναι μία συζήτησις ν' ἀρθῆ εἰς τὸ ἔθνος τῆς ἀποστολῆς τῆς, ὅταν εἶναι εἰς τοὺς πάντας ἀντιληπτὸν ὅτι αὕτη ὁργανώνεται καὶ διεξάγεται ὄχι πρὸς ἐξυπηρέτησιν ὀρισμένων ἀτόμων, προσωπικῶν ἢ κομματικῶν, ἀλλὰ πρὸς ἐξυπηρέτησιν γενικωτέρων συμφερόντων.

Ἡ Σχολή αἰσθάνεται ὑποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσῃ ὄχι μόνον τοὺς μετασχόντας εἰς τὴν Συζήτησιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι παρηκολούθησαν μὲ τόσον ἐνδιαφέρον τὰς ἐργασίας τοῦ Δεκαήμερου καὶ ἰδιαίτερος ἄλλοις ἐκείνοις οἱ ὁποῖοι ἐνηρεστήθησαν νὰ διαδηλώσῃ τὰ συγχαρητήριά των διὰ τὴν ἀναληφθεῖσαν ἐπὶ τῆς Σχολῆς πρωτοβουλίαν. Αἱ συγκινητικαὶ αὐτὰ ἐκδηλώσεις τόσον τῶν παρασταθέντων ὅσον καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ὁργανώσεων ἀποτελοῦν τὴν καλύτεραν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν καταβαλλομένην πνευματικὴν τῆς Σχολῆς προσπάθειαν καὶ τὴν καλύτεραν ἀμοιβὴν διὰ τὸ ἐπιτελούμενον παρ' αὐτῆς ἔργον.

Τὸ Προεδρεῖον τοῦ Δεκαήμερου ἀπηρτίσθη ἐκ τῶν κάτωθι :

Πρόεδρος, ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τῆς Α.Σ.Β.Σ. Ἀντιπρόεδροι ΓΕΩΡΓ. ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ, Πρόεδρος τοῦ Ἐθν. Συμβουλίου διὰ τὴν Παιευρώπην, ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἑλλήνων Ἐξαγωγέων, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἄντιπρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς, ΣΤΡΑΤΟΣ Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΟΥ, Διευθυντῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., Γεν. Γραμματεὺς, ΚΛΑΥΔΙΟΣ Β. ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ, Καθηγητῆς-Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Αἱ ἔργασίαι τοῦ Δεκαημέρου ἤρχισαν τὴν 22αν Μαΐου καὶ ἐληξαν τὴν 30ὴν ἐγένοντο δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν εὐγενῶς προσφερθεῖσαν.

Μετὰ τὸν χαιρετισμὸν τῶν παρισταμένων ἐκ μέρους τοῦ ΑΡΓ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, Προέδρου τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ἐγένετο ἡ γενικὴ εἰσηγήσις ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπὸ τοῦ κ. ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ. Μεθ' ὃ ἐπηκολούθησαν αἱ εἰσηγήσεις τῶν κ.κ. ΣΠ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ : Ἡ μετατοκούμενη τάσις πρὸς Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν, ΛΕΩΝ. ΜΑΚΚΑ : Τὸ πολιτικὸν θέμα τῆς στάσεως τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινοπραξίας. ΚΩΝΣΤ. ΓΟΥΣΤΗ : Ἡ θεωρία τῶν τελωνειακῶν ἐνώσεων. ΙΩ. ΦΡΑΓΚΟΥ : Ἡ τελωνειακὴ ἔνωσις καὶ ἡ ζώνη ἐλευθέρων συναλλαγῶν ὡς ὄργανα ἐξυτηρητέως τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας. ΑΝΤΩΝ. ΜΠΕΡΝΑΡΗ : Ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀγορά. ΒΑΣ. ΔΑΜΑΛΑ : Τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας. ΙΩΑΝ. ΜΠΟΥΤΟΥ : Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Χώρας καὶ ἡ κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ ἀγορά. ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Ἐμπόδια ἐξαγωγῆς ἑλληνικῶν προϊόντων, πέραν τῶν τελωνειακῶν. ΚΩΝ. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ : Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία καὶ τὸ πρόβλημα τῆς κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. ΓΕΩΡΓ. ΜΥΛΩΝΑ : Προβλήματα ἀπασχολήσεως καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. ΧΡΙΣΤΟΦ. ΣΤΡΑΤΟΥ καὶ ΔΗΜΗΤΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ : Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία καὶ τὸ πρόβλημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω εἰσηγήσεις ἐπηκολούθησεν δημοσίᾳ συζήτησις, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος 27 ἐκλεκτοὶ ἐπιστήμονες καὶ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν μας τάξεων.

Αἱ ἔργασίαι τοῦ «Δεκαημέρου» ἐκίνησαν, ὡς ἦτο ἐπόμενον λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τοῦ θέματος καὶ τῶν διακεκριμένων εἰσηγητῶν, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Σχολὴ κατόπιον τούτου ἐδημοσίευσεν τὰς εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις, τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμας τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, ὡς καὶ σειρὰν διαφωτιστικῶν στατιστικῶν πινάκων εἰς ἴδιον τόμον 410 σελίδων.

Ἡ Ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀφηρημένη ἰδέα, δὲν εἶναι θεσμὸς ἔξω τόπον καὶ χρόνον, ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀντιμετωπίζη τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ νὰ παρασκευάζη χρησίμους ἀνθρώπους διὰ τὸ μέλλον. Ἀντὶ τοῦ παρελθόντος, σιηρίζεται εἰς τὸ παρόν, ἐπιλύει ἄμεσα ζητήματα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἡ Ἐκπαίδευσις ἀνήκει εἰς τὴν ὑψηροεὶαν τοῦ Μέλλοντος.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΑΙ

I. Κατά τὸ σπουδαστικὸν ἔτος 1956/57: 1) Διοργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν οἱ κάτωθι ἐκπαιδευτικοὶ περίπατοι καὶ ἐκδρομαὶ εἰς διαφόρους Ἀρχαιολογικοὺς χώρους, Μουσεία, Καλλιτεχνικὰ ἐκθέσεις κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα τῆς Τετάρτης μὲ ἐξηγήτριαν τὴν κ. Μαρ. Βελουδίου, ξεναγὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ προσέλευσις Σπουδαστῶν τοῦ Α' ἔτους ὑπῆρξεν αὐθόρμητος, γενικὴ καὶ ἀνελλιπὴς ἀφ' ἐνὸς λόγῳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως καὶ διδακτικῆς πείρας τῆς κ. Μαρ. Βελουδίου, ξεναγοῦ τοῦ Ἐθν. Ἰδρύματος.

II. Διοργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν Κινηματογραφικαὶ προβολαὶ μὲ θέματα ὁργανώσεως ἔργασίας, ἔργαστασίων, καλλιέργειας καὶ παραγωγικότητος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Κέντρου Ἑλληνικῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. I. Χρυσοχοῦ.

- 1) 31-10-56 Στοὰ Ἀττάλου-Μουσείου-N. Ἀγ. Ἀποστόλων. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 2) 4-11-56 Θησεῖον-Ἀρχαία Ἀγορά. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 3) 7-11-56 Θέατρον Διονύσου-Ἀσκληπείου-Ὠδεῖον Ἡρώδου. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 4) 11-11-56 Ἐκδρομὴ εἰς Τύμβον Μαραθῶνος-Ἀγ. Παντελεήμονα-N. Μάκρην. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 5) 18-11-56 Προσκύνημα εἰς Ἀκρόπολιν-Ἀπαγγελίαι κ. Μαγουλά, Προσευχή Ρενάν. Ὕμνος Παλαμᾶ, Πυῶς-Ἀστεροσκοπεῖον. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 6) 21-11-56 Ἀκρόπολις-Προπύλαια-N. Νίκης Ἀθηνᾶς-Ἐρεχθεῖον-Παρθενῶν. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 7) 25-11-56 Ἐκδρομὴ εἰς Σαλαμίνα-Πέραμα. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 8) 28-11-56 Κεραμεικὸς-Δίτυλον-ὁδὸς Τάφων-Ἐπιτάφιος Περικλέους. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 9) 2-12-56 Ἐλευσίς, Προπύλαια-Τείχη-Σπήλαιον Πλούτωνος-Τελευστήριον-Μουσείον. Ἐξηγηταὶ 2: ὁ κ. Μηλιάδης Δ)ντῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 10) 9-12-56 Ἐκδρομὴ εἰς Σούνιον διὰ τοῦ νέου δρόμου (Βουλιαγμένη-Ἀνάβυσσος-Λαύριον-Σούνιον). Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 11) 12-12-56 Κολωνός-Ἀκαδημία Πλάτωνος. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.
- 12) 16-12-56 Ἀρχαιολογικὸν Μουσείον. Ξεναγὸς ἢ κ. Μ. Βελουδίου.

- 13) 19-12-56 'Ομιλία κ. Λανίτου περί Κύπρου. Τραγουδία ὑπὸ χαρωδίας σπουδαστῶν (τοῦ Καραολῆ-Καραπάνου). 'Απαγγελία κ. Μαγουλά.
- 14) 23-12-56 Βυζαντινὸν Μουσεῖον-'Ακαδημία 'Αθηνῶν. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 15) 13-1-57 Μπενάκειον Μουσεῖον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 16) 16-1-57 Στάδιον-'Αρδηττός-'Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 17) 20-1-57 Πανεπιστημιακὴ Λέσχη ('Ιρις). 'Απαγγελία Μ τῆς 'Ιλιάδος ὑπὸ τοῦ ραψωδοῦ τοῦ 'Εθνικοῦ 'Ιδρύματος κ. Ταβουλάρη.
- 18) 27-1-57 'Ακαδημία 'Αθηνῶν-Πανεπιστήμιον. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 19) 30-1-57 'Ολυμπεῖον-'Αγ. Φωτεινὴ. Ξεναγὸς ἡ κ. Μ. Βελουδίου.
- 20) 3-2-57 Δημοτικὸν Θέατρον Πειραιῶς. 'Ομιλία κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου «Προβλήματα τῆς 'Εκπαιδεύσεως».
- 21) 10-2-57 Διυλιστήρια τῆς Οὐλέν-'Ομορφὴ 'Εκκλησιά. 'Ομιλητὴς ὁ κ. Τζουμέρκας.
- 22) 13-2-57 'Εθνικὸν Σκοπευτήριον Καισαριανῆς.
- 23) 17-2-57 'Εκδρομὴ εἰς Λίμνην Μαραθῶνος-Βαρυμπόμπη-Κτήμα καὶ Τάφος Βασιλείων εἰς Δεκέλειαν-'Αγ. Μερκούριος.
- 24) 24-2-57 Σκοπευτήριον Καισαριανῆς.
- 25) 3-3-57 Προετοιμασία παρελάσεως εἰς Πανελλήνιον Γυμναστικὸν Σύλλογον. 'Εκκλησιασμός εἰς 'Ι. Ν. Ταξιαρχῶν.
- 26) 10-3-57 'Ηρῶα ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 εἰς πεδῖον 'Αρεῶς. Προπόνησις ομάδος παρελάσεως.
- 27) 14-3-57 Καισαριανὴ-Σκοποβολή. Νῆαρ 'Ηστ (Γυμναστ.).
- 28) 17-3-57 Παγκόσμιος 'Ημέρα Προσευχῆς Φοιτητῶν. 'Εκκλησιασμός εἰς Μητρόπολιν-'Αγνωστος Στρατιώτης (κατάθεσις στεφάνου).
- 29) 23-3-57 Πανηγυρικός κ. Δημαρᾶ «Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ 21».
- 30) 24-3-57 Παρέλασις 'Ανωτάτων Σχολῶν πρὸ τοῦ 'Αγνώστου Στρατιώτου.
- 31) 13 & 14-4-57 Σκοπευτικοὶ ἀγῶνες 'Ανωτάτων Σχολῶν. 'Η Σχολὴ συμμετέσχε διὰ 50 σπουδαστῶν καὶ 10 σπουδαστριῶν, ἐπιτυχοῦσα λαμπρὰν ἐπίδοσιν.
- 32) 20-6-57 Σπουδαστικὸν Γλέντι εἰς τὸ προαύλιον τῆς Σχολῆς. 'Ορχήστρα-χορὸς-μπουφές. Εἰς αὐτὴν τὴν θαυμασίαν συγκέντρωσιν τῶν Σπουδαστῶν οἱ Σπουδασταὶ ἐπέδειξαν ἀμεμπτον συμπεριφορὰν καὶ ἐξαιρετικὸν κέφι.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΟΙ

Ἡ Σχολή μετέσχεν εἰς τὸν πανηγυρισμὸν :

1) Τῆς 28ης Ὀκτωβρίου με ὀμιλητὴν τὸν Καθηγητὴν τῆς Σχολῆς κ. Ἐλ. Συνοδινὸν με θέμα «Τὸ νόημα τῆς μεγάλης ἡμέρας». Τὴν ἑορτὴν ἐτίμησεν ὁ Ὑπουργὸς κ. Δ. Ἀλιπράντης, ὁ ὁποῖος ὠμίλησεν πρὸς τοὺς σπουδαστάς.

2) Τῆς 25 Μαρτίου με ὀμιλητὴν τὸν Διευθυντὴν τοῦ ΙΚΥ κ. Κ. Δημαρᾶν, με θέμα : «Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα».

Οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς, εἰς ὀμάδα λαμπρῶς συντεταγμένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γυμναστοῦ τῆς Σχολῆς κ. Γ. Κασιίτη, ἐθαυμάστησαν καὶ κατεχειροκροτήθησαν κατὰ τὴν παρέλασιν τῶν σπουδαστῶν καὶ μαθητῶν, τόσοσ τῆς 27ης Ὀκτωβρίου ὅσον καὶ τῆς 24ης Μαρτίου, πρὸ τοῦ Μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

Κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς 25ης Μαρτίου, ἡ χορωδία τῆς Σχολῆς ἔφαλε πατριωτικὰ καὶ δημῶδη ἄσματα, ἐμπνεύσασα μεγάλον ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον τῶν κεκλημένων τῆς Σχολῆς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦτο κατάμεστος ἡ αἴθουσα συγκεντρώσεως αὐτῆς.

3) Τῆς 30ης Ἰανουαρίου. Ἡ ἑορτὴ τῆς Παιδείας ἐορτάσθη ὡσαύτως διὰ συγκεντρώσεως εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς. Κατ' αὐτὴν ὠμίλησεν ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Ξυνόπουλος με θέμα : «Τὸ δίκαιον ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ Χριστιανισμοῦ». Ὡς γνωστὸν, ἡ Σχολὴ τιμᾷ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην διὰ μιᾶς ὀμιλίας τὴν μνήμην τῶν ἀγωνιστῶν καὶ μαχητῶν τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΣ

Κατὰ τὸ ὑπ' ὄψιν Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 - 57 συνεχίσθησαν ὑπὸ τῆς Α.Σ.Β.Σ., διὰ τοῦ ἱατροῦ αὐτῆς κ. Ἀντων. Παπαϊωάννου, ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, τὰ ἀκόλουθα μέτρα πρὸς παρακολούθησιν τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως, καὶ προφύλαξιν τῆς ὑγείας τῶν σπουδαστῶν.

Ἐφηρμόσθη τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας τοῦ σπουδαστοῦ, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὴν κλινικὴν ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστα ὀργανικῶν συστημάτων καὶ τὴν μικροακτινογράφησιν τοῦ θώρακος ὄλων τῶν σπουδαστῶν. Τὸ δελτίον τοῦτο εἶναι καὶ μένει ἀπολύτως ἐμπιστευτικόν. Οἱ χρῆζοντες περαιτέρω ἐξετάσεως παραπέμπονται, δι' εἰδικοῦ σημειώματος τοῦ ἱατροῦ, εἰς τὰ οἰκεία τμήματα τῶν διαφόρων νοσηλευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξετάσεως καταγράφεται εἰς τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας τοῦ σπουδαστοῦ.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τὰς ὡς ἄνω ἐξετάσεις εἰς τὰ διάφορα νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα, ἡ Σχολή, διὰ τοῦ ἱατροῦ αὐτῆς, εἶχε προσυνευνοηθῆ μετὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν Ἰδρυμάτων, πρὸς ταχεῖαν ἐξυπηρέτησιν καὶ δωρεάν παροχὴν τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως εἰς τοὺς ἐν λόγω σπουδαστάς.

Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι διὰ τῶν ἐργαστηριακῶν καὶ ἱατρικῶν ἐξετάσεων τῶν σπουδαστῶν, τὸ ἀτομικὸν δελτίον ὑγείας ἀπέβη πληρέστερον καὶ ἀπο-

τελεῖ ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς ὑγείας τῶν ἐξεταζομένων. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ τοιαύτη ἐνημέρωσις τοῦ ἀτομικοῦ δελτίου ὑγείας ἀπεβλέπει ὄχι μόνον εἰς διάγνωσιν καὶ ἀναγνώρισιν νοσηρῶν καταστάσεων ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς νόσου καὶ τῆς κλινικῆς αὐτῆς ὀντότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαπίστωσιν νοσηρῶν προδιαθέσεων, δυναμένων, εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπιδράσουν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς καθόλου ὑγείας. Ὁ ἐξεταζόμενος λαμβάνει γνῶσιν τῆς ἀσθενείας του ὡς καὶ πάσης ἀποκλίσεως ἀπὸ τοῦ φυσιολογικοῦ καὶ πληροφορεῖται περὶ τυχόν λαθναούσης νόσου.

Τοιουτατρόπως ἡ ἱατρικὴ παρακολούθησις ὄχι μόνον ἐρχεται ἀρωγῶς εἰς τὴν πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν σπουδαστῶν, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχει τὴν περαιτέρω θεραπείαν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὑποδεικνύεται ἡ διακοπὴ τῶν μαθημάτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑποβληθῆ ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὴν ἀνάλογον ὑγιεινοδιαιτητικοφαρμακευτικὴν ἀγωγὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προληφθῆ ἡ μετάδοσις οἰασδήποτε νόσου εἰς τοὺς ὑγιεῖς σπουδαστάς.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Σχολὴ ἐπλουτίσθη καὶ ἐφέτος διὰ νέων βιβλίων, τόσον δι' ἀγορᾶς ὡς καὶ ἐκ δωρεῶν τῶν συγγραφέων.

Ἡ φοίτησις τῶν σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων εἰς τὸ ἀναγνωστήριον ὑπῆρξε ζωηρωτάτη, ἐνδεικτικὴ τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς ἀναπτυσσομένης ἀγάπης πρὸς τὴν μελέτην.

ΑΙ ΤΜΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν Ὄργανισμὸν τῆς Σχολῆς, αἱ Τμηματικαὶ Ἐξετάσεις διενεργοῦνται ἀπὸ 7-30 Ἰουνίου καὶ ἀπὸ 17 Σεπτεμβρίου μέχρι 10 Ὀκτωβρίου. Οἱ ἀποτυχάνοντες εἰς δύο μαθήματα δύνανται νὰ ἐπανεξετασθοῦν ἀπὸ 8-15 Ἰανουαρίου.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἐξετάσεων ἐγένετο δεκτὸν ἐσχάτως καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, προκειμένου περὶ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προηγήθη ἡ Σχολὴ μας, διότι οἱ διοικοῦντες αὐτὴν σκέπτονται ὡς παιδαγωγοί.

Σημειωτέον ὅτι τὸ λεπτομερὲς Πρόγραμμα τῶν Τμηματικῶν Ἐξετάσεων ἀνακοινοῦται πρὸ ἐνὸς μηνὸς τοῦλάχιστον τὰ δὲ ἀποτελέσματα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῶν ἐξετάσεων. Οἱ σπουδασταὶ γνωρίζουν καλῶς τὴν σημασίαν τούτου. Ἄλλοῦ δὲν γνωρίζουν πότε θὰ ἐξετασθοῦν καὶ μὲ ἀγωνίαν ἀναμένουν ἐπὶ μῆνας τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων.

ΤΜΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἐκ τῶν ὑποστάντων τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις ἔπιτυχον :

Περίοδος	Α' ἔτους	Β' ἔτους	Γ' ἔτους	Σύνολον
α) Ἰούνιος	2	—	2	4
β) Ὀκτώβριος	52	35	22	109
γ) Συμπληρωματ.	125	146	69	340
Σύνολον	179	181	93	453

Πίναξ ἔπιτυχόντων εἰς τὰς Τμηματικὰς Ἐξετάσεις Σπουδαστῶν
ἐν συσχετίσει πρὸς τοὺς ἔγγραφέντας εἰς τὴν Σχολὴν

Ἀκαδημαϊκὰ ἔτη	Α'		Β'		Γ'		Σύνολον	
	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντες	Προσχθέντες	Ἐγγραφέντων	Προσχθέντων
1947 — 48	366	165	127	91	36	31	529	287
1948 — 49	236	122	137	108	73	60	446	290
1949 — 50	231	112	130	90	111	83	472	285
1950 — 51	349	163	140	95	92	75	581	313
1951 — 52	468	195	193	135	90	47	751	377
1952 — 53	471	184	238	146	158	98	867	428
1953 — 54	422	141	250	80	183	36	855	257
1954 — 55	458	251	301	236	214	101	973	588
1955 — 56	404	223	299	153	288	93	991	469
1956 — 57	452	179	326	181	305	93	1083	453

ΑΙ ΠΤΥΧΙΑΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Αι εξετάσεις επί πτυχίω ανέκοινώθησαν εγκαίρως και πραγματοποιήθησαν εις τας καθορισθείσας χρονολογίας. Ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Στ. Κωστόπουλον, ὡς Πρόεδρον, τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, ὡς Ἀντιπρόεδρον, τὸν Τμηματάρχην τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Μ. Σπυριδιέρην καὶ τοὺς Καθηγητὰς κ.κ. Γ. Χαλκιάπουλον (Πολιτικὴ Οἰκονομία), Ι. Χρυσοχοῦ (Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων), Φ. Λέτσαν (Ὀργάνωσις Ἐργαστασίων), Στρ. Κ. Παπαϊωάννου (Γενικὴ Λογιστικὴ), Δ. Παπαδημητρίου (Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ), Ν. Δελούκαν καὶ Π. Πέρδικαν (Ἐμπορικὸν Δίκαιον), Χ. Ἀγαλλόπουλον (Ἐργατικὸν Δίκαιον), Ε. Συνοδιὸν (Ἐμπορευματολογία), Σ. Σταυρόπουλον καὶ Γ. Γιαννόπουλον (Βιομηχανικὴ Τεχνολογία).

Τὰ δοθέντα θέματα, πρὸς διαφώτισιν τῶν μελλόντων ὑποψηφίων καὶ καθοδήγησιν των, θὰ δημοσιευθοῦν εἰς προσεχῆς τεύχος τῶν «ΝΕΩΝ τῆς Α.Σ.Β.Σ.».

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἀποτελέσματα ἐδημοσιεύθησαν ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως ἐκάστης τῶν τριῶν Ἐξεταστικῶν περιόδων τοῦ ἔτους 1955/6.

Κατὰ τὰς πτυχιακὰς ἐξετάσεις ἐπέτυχον :

Περίοδος	Ἔτος	Ἀριθμὸς
α) Ὀκτωβρίου	1956	25
β) Φεβρουαρίου	1957	30
γ) Μαΐου	1957	15
	Σύνολον	70

ΑΠΟΝΕΜΗΘΕΝΤΑ ΕΝ ΟΛῶ ΠΤΥΧΙΑ

1947/48	14	1948/49	5	1949/50	6	1950/51	12	1951/52	23
1952/53	53	1953/54	87	1954/55	88	1955/56	87	1956/57	70

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1956-57

Κατά τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956-57 ἔτυχον πτυχίου οἱ κάτωθι :

1. Ἀγγελῆς Εὐκλείδης	36. Κωστοπούλου Δημήτρα
2. Ἀλεξόπουλος Νικόλαος	37. Λαμπίρης Νικόλαος
3. Ἀνδρεαδάκης Γεώργιος	38. Λάμπτος Γεώργιος
4. Ἀνδρέου Ἡλίας	39. Λοπατζίδης Ἰορδάνης
5. Ἀποστολάκος Γεώργιος	40. Μακαρῶνος Ἀντώνιος
6. Ἀποστολίδου Δέσποινα	41. Μανώλης Εὐάγγελος
7. Ἀργυρόπουλος Ἀλέξανδρος	42. Μαρκοζάνης Σπυρίδων
8. Ἀργυρόπουλος Χρήστος	43. Μαῦρος Γεώργιος
9. Βορδῶνη Μαίρη	44. Μίξη Μαρία
10. Βουργιώτης Κωνσταντῖνος	45. Μιχαλόπουλος Σωτήριος
11. Γαλανόπουλος Ἀνδρέας	46. Μπακῶρος Κωνσταντῖνος
12. Γεωργαῆς Γεώργιος	47. Μπεκρῆς Ὀδυσσεύς
13. Γιαννόπουλος Θωμᾶς	48. Μωραΐτης Παντελῆς
14. Γιαννάκης Ἀθανάσιος	49. Νινιὸς Νικόλαος
15. Γραμματικός Κωνσταντῖνος	50. Ντούβρας Σωτήριος
16. Γραμματικάκης Γεώργιος	51. Παγκουλάκης Ἰωάννης
17. Διληστάθης Παναγιώτης	52. Παναγιώτου Ἰωάννης
18. Δερμιτζάκης Ἐμμανουήλ	53. Παναγιωτακόπουλος Δημ.
19. Ζησιμόπουλος Κωνσταντῖνος	54. Παπουτσῆς Τριαντάφυλλος
20. Ζουγανέλης Δημήτριος	55. Πελεκανάκης Δημήτριος
21. Ζούπας Παναγιώτης	56. Ρήγας Φίλιππος
22. Θεοδώρου Σωκράτης	57. Σαμαρᾶς Ἰωάννης
23. Κακαβέλης Παναγιώτης	58. Σκαρμούτσος Στυλιανὸς
24. Καλαφάτης Παῦλος	59. Σοφικίτης Μιχαήλ
25. Κανίνιας Παῦλος	60. Σούρλας Βύρων
26. Καντουνάκης Γεώργιος	61. Σταυρόπουλος Παναγιώτης
27. Καρακώστας Πραξιτέλης	62. Τάβλας Πέτρος
28. Καραμούκος Γεώργιος	63. Τζιαστούδης Γεώργιος
29. Καραίσκος Γεώργιος	64. Τσαγανὸς Γεώργιος
30. Καρακούλιας Χρήστος	65. Τσιρώνης Βασίλειος
31. Καρέλης Δημήτριος	66. Τσουτσουρας Ἄγγελος
32. Καρυανὸς Δημήτριος	67. Τσώνη Μαρία
33. Κατσίκης Ἀναστάσιος	68. Χάμπας Γεώργιος
34. Κόλλια Πούλια	69. Χατζηνικολῆς Δημήτριος
35. Κοσιέρης Σταῦρος	70. Χατζηπέτρου Εἰρήνη

ΑΙ ΠΤΥΧΙΑΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Συμφώνως πρὸς τὸν Ὀργανισμὸν ὁ τελειόφοιτος τῆς Σχολῆς, προκειμένου νὰ τύχη τοῦ πτυχίου αὐτῆς, ὑποχρεοῦται νὰ συντάξῃ εἰδικὴν διατριβὴν ἐπὶ πτυχίῳ, ἐπὶ θέματος ὅπερ οὗτος ἐκλέγει, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν. Τὸ θέμα τοῦτο δεόν νὰ περιλαμβάνεται εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας καὶ νὰ ἀναφέρεται εἰδικώτερον : Εἰς τὴν συστηματικὴν διερεύνησιν, μετ' ἀναλύσεως καὶ κριτικῆς, τῆς διαρθρώσεως καὶ λειτουργίας δεδομένης οἰκονομικῆς μονάδος ἢ κλάδου ἢ τομέως ἢ ὀλοκλήρου δραστηριότητος τῆς παραγωγῆς ἢ τῆς οἰκονομίας, περιοχῆς ἢ χώρας τινὸς καὶ κυρίως παρ' ἡμῖν εἰς τὴν συγκριτικὴν μελέτην δύο ἢ πλείονων τῶν ὡς ἄνω δραστηριοτήτων· εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ ἔρευναν οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ προβλημάτων καὶ τέλος εἰς τὴν κριτικὴν παρουσίαν ξένων συστημάτων ἢ θεωριῶν ἢ συγγραμμάτων, οἰκονομικοῦ καὶ ὀργανωτικοῦ ἰδία ἐνδιαφέροντος.

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς ἀξιόσεως, πρὸ τῆς ἀπονομῆς τοῦ πτυχίου, τὴν ὑποβολὴν καὶ ἔγκρισιν τῆς ὡς ἄνω διατριβῆς εἶναι ἡ διασκόπησις τῆς ἰκανότητος τοῦ τελειοφοίτου περὶ τὸν δόκιμον γραπτῶν χειρισμὸν ἐπιστημονικοῦ τινος θέματος. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ διατριβὴ ἐπὶ πτυχίῳ δὲν πληροῖ ἀπλῶς τύπον, ὥστε νὰ συντάσσεται παρέργως καὶ προχειρῶς, ἀλλ' οὐσιαστικὴν καὶ ἐπιβαλλομένην σκοπιμότητα.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰς κατατεθείσας 65 πτυχιακὰς ἐργασίας, αἵτινες ἀναβιβάζουσιν εἰς 423 ἐν ὅλῳ τὰς κατατεθειμένας εἰς τὸ «Γραφεῖον Ἐρευνῶν» τῆς Σχολῆς καὶ ἀποδεικνύουσι τὴν λαμπρὰν τῶν πτυχιούχων μας ἐπίδοσιν καὶ τὴν διαμόρφωσιν εἰς αὐτοὺς ἐνδιαφερόντων γενικωτέρων καὶ ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας.

359. Ζουγανέας Εὐστρ. : Δοκίμιον ἐφαρμογῆς ἀναλυτικῆς λογιστικῆς κόστους ἐν ταῖς ἀλευροβιομηχανίαις.
360. Χατζηγιαννάκης Γεώρ. : Ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ περιήγησις καὶ ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.
361. Παππᾶς Ἡρακλῆς : Ἡ ἐξέλιξις τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι.■
362. Δρόλαπας Χρῆστος : Καλλιέργεια τῆς ἐλαίας. Παρασκευὴ ὠρίμων καὶ πρασίνων ἐλαιῶν ἐν τῇ περιοχῇ Ἀμφίσσης.
363. Φωστέρης Ἐμμ. : Τὰ μεταλλεῖα Σερίφου.
364. Γεωργουλέας Παναγ. : Παραγωγή καὶ ἐμπόριον τῆ ὀρύζης γενικῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι.
365. Σαμαρᾶς Ἰωάν. : Ἡ διαδικασία παραγωγῆς ἄρτου καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ πρότυπον στρατιωτικῶν ἄρτοποιεῖον.

366. Γεωργάρας Γεώργ. : Ἡ ἀμοιβή τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐθνικῆς οἰκονομίας.
367. Χάμπας Γεώργιος : Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία Κλωστοϋφαντουργείου.
368. Τζιαστούδης Γεώργ. : Ἐνωσις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.
369. Σταθάτος Λεωνίδας : Κυκλοφορία τοῦ πλοῦτου.
370. Μανώλης Εὐάγγελος : Ἡ διαφήμισις. Ἡ σύγχρονος θεωρία καὶ πολιτικὴ αὐτῆς.
371. Ραπακούλιας Γεώργ. : Ἱστορικὴ ἀναδιέφθισις τοῦ ὀργανωτικοῦ πνεύματος.
372. Ζησιμόπουλος Κωνστ : Τουρισμὸς γενικῶς καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι.
373. Θεοδώρου Σωκράτης : Ἡ ἀλιεία ἐν Ἑλλάδι.
374. Καρακούλιας Χρήστος : Ἡ διαφήμισις.
375. Γρηγορίου Εὐστράτιος : Ἐπιχειρήσις σαπωνοποιίας Π. Παπαγεωργίου καὶ Σία Ο.Ε. ἐν Μυτιλήνῃ.
376. Πολίτης Χρήστος : Αἱ καύσιμοι ὕλαι: Γαιάνθραξ, Πετρέλαιον.
377. Καστανᾶ Φωτεινὴ : Ἡ φορολογία ἐν Ἑλλάδι.
378. Γαρμανῆς Γεώργιος : Ἀναλογιστικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ βάσεις ἐνὸς ταμείου ἀρωγῆς μιᾶς κατηγορίας ὑπαλλήλων.
379. Ἀραβαντινοῦ Ἄννα : Καλλιέργεια καὶ Βιομηχανία καννάβου ἐν Ἑλλάδι.
380. Κούκης Ἰωάννης : Ἱαματικά ὕδατα καὶ ἡ ἐπιχειρήσις Καραντάνη.
381. Καλδῆ Πόπη : Ἐταιρεία ἠλεκτροκινήσεως Πύλου.
382. Ἀποστολίδου Κούλα : Παραγωγή χάρτου γενικῶς καὶ ἐν Ἑλλάδι.
383. Μποκῶρος Κων(νος) : Ὁ καπνὸς ὡς οἰκονομικὸς παράγων τῆς Ἑλλάδος.
384. Μαρκοπούλου Ἀγγελ. : Ὁ ρόλος τῆς ψυχολογίας στὴν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος.
385. Ζουγανέλης Δημήτριος : Συμβολὴ τοῦ αὐτοκινήτου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.
386. Χατζηπαναγιώτου Εὐ. : Τὸ πρόβλημα τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι.
387. Ἀνδρέου Ἡλίας : Διοικητικὴ διάρθρωσις Ἐργοστασίου ἀνακατασκευῆς μηχανῶν ἐσωτερικῆς καύσεως (τμήμα τοῦ 301 Στρατιωτικοῦ Ἐργοστασίου).
388. Ἀνδρεαδάκης Γεώργ. : Τὸ οἰνόπνευμα καὶ ἡ βιομηχανία του.

389. **Συκιώτης Σταύρος** : 'Εξέτασις ἀπὸ τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πλευρᾶς ἔργουστασίου ἀρτοποιίας.
390. **Σοφικίτης Μιχαήλ** : Τὸ ἐλαιόλαδον καὶ ἡ θέσις του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οἰκονομίαν.
391. **Καρυανὸς Δημήτριος** : 'Εξέτασις καταστάσεως καὶ προτάσεως περὶ ἀλλαγῆς τοῦ τρόπου ἐκμεταλλεύσεως τῆς Ἀγροτικῆς περιφέρειας τῆς Κοινότητος Ἡρακλείας (Νομοῦ Ἡλείας).
392. **Γραμματικάκης Γεώρ.** : Ὁργάνωσις τμήματος πληροφοριῶν Ἐμπορικῆς Τραπέζης.
393. **Βορδῶνη Μαίρη** : Διαμόρφωσις κόστους παραγωγῆς χάρτου.
394. **Μυλωνογιάννης Ἄλ.** : Τὸ ἐλαιόλαδον ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ἐμπορευματολογικῆς ἀπόψεως.
395. **Μαρκοζάνης Σπυρ.** : Ὑπερπόντιος Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία.
396. **Μαθιουδάκης Ἀντών.** : Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν βωξιτῶν καὶ μελέτη ἰδρύσεως βιομηχανίας ἀργιλίας ἐν Ἑλλάδι.
397. **Κοτρῶτσος Γεώργιος** : Ἀσφαλιστικοὶ κλάδοι καὶ παροχαὶ χρησιμοποιούμεναι ὑπὸ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἰδρύματος Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.
398. **Δερμιτζάκης Ἐμμαν.** : Δυνατότητες αὐξήσεως τῆς ἐλαιοπαραγωγῆς εἰς τὴν περιφέρειαν Ἱεραπέτρας Κρήτης.
399. **Ἰορδανίδης Κωνστῆνος** : Παραγωγή καὶ ἐμπόριον ἐλαιολάδου.
400. **Μπάρτζης Ἰωάννης** : Ὁ ὑφιστάμενος ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ κορινθιακῆς σταφίδος καὶ σουλτανίνας.
401. **Χατζηπέτρου Εἰρήνη** : Ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις οἰκιακῆς οἰκονομίας.
402. **Τουτουδάκης Ἀθαν.** : Ἡ Κρήτη ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς.
403. **Τσώνη Μαίρη** : Ἄλας καὶ ἀλυκαὶ ἐν Ἑλλάδι.
404. **Κόλλια Πούλια** : Δυνατότητες ἀναπτύξεως σιδηροβιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι.
405. **Ἀργυρόπουλος Χρ.** : Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία τῆς κοινότητος Ἐλατείας.
406. **Κορωναῖος Μιχαήλ** : Ἡ τεχνικὴ τῆς οἰνοποιίας.
407. **Νινιὸς Ι. Π.** : Βιομηχανία ἐπεξεργασίας πορτοκαλλίων ἐν Πρεβέζῃ.
408. **Νινιὸς Γ. Ν.** : Ἀνάπτυξις καὶ ὀργάνωσις βιομηχανίας σάπωνος ἐν Ἑλλάδι καὶ δυνατότητες περαιτέρω ἀναπτύξεώς της.

409. Ἀλιφέρη Ρένα : Κριτική περιγραφή τῆς Α.Ε. «ΕΛΛΑΣ».
410. Ταβλάς Ν. : Συνεταιρικός θεσμός.
411. Μπεκρῆς Θεόδωρος : Ὁ ὀρυκτός πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ὀρθολογικὴ ἀξιοποίησις.
412. Λαμπέρης Νικόλαος : Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἰσοζυγίου τῆς Ἑλλάδος.
413. Καραϊσκού Γεώργιος : Γεωργία-Βιομηχανία καὶ Ἐμπόριον τοῦ σίτου ἐν Ἑλλάδι.
414. Γαλανόπουλος Α. : Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Βιομηχανίας.
415. Παγκουλάκης Π. : Ἡ σημασία τῆς ὑδρευσεως καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς χώρας καὶ εἰδικώτερον τῆς Ἑλλάδος.
416. Κουρμπάρνης Ι. : Ἡ ἀλιεΐα ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἀπόψεως ἐξιλιξέως τῆς.
417. Παναγιωτακόπουλος Δ. : Ἡ ἀλευροβιομηχανία ἐν Ἑλλάδι, ἱστορικὴ ἐξέλιξις καὶ παραγωγικὴ διαδικασία.
418. Λοπατατζίδης Ἰορδ. : Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομικῆς βοήθειας ἐπὶ τῆς μεταπολεμικῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ ἔτους 1952.
419. Ἀραπάκης Παναγ. : Γεωργικὴ παραγωγή καὶ ἐμπόριον βάμβακος.
420. Σκαρμούτσος Στυλ. : Προϋποθέσεις συστάσεως συνεταιριστικῆς ἐπιχειρήσεως Κλωστοῦφαντουργίας.
421. Ραφαήλ Θεόδωρος : Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐλληνικῆς ἀλιεΐας κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα.
422. Ζούπας Παναγιώτης : Κόστος παραγωγῆς βάμβακος ὀργανισμοῦ Κωπαΐδος.
423. Λαλιώτης Εὐστάθιος : Βιομηχανία χάρτου καὶ εἰδικώτερον ἐγκατάστασις τοιαύτης ἐν Πειραιεὶ.

Ὅταν ἀνοίγει ἓνα σχολεῖο, κλείνει μία φυλακὴ

V. Hugo

ΑΙ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΙ

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εις τὸ ὑπ' ἀριθ. 29, τῆς 1.3.1957 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (Τεύχος Α') ἐδημοσιεύθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 3665 Νόμος «περὶ ἐπιχορηγήσεως σπουδαστῶν τέκνων ἐργαζομένων» καὶ τὸ εἰς ἐκτέλεσιν τούτου Β.Δ. τῆς 8.5.1957 (Φ.Ε.Κ. 87) ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μαζὺ μὲ τὸ Ι.Κ.Υ. ἓνα ἀπὸ τοὺς βασικωτέρους καὶ προοδευτικωτέρους θεσμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ὁ κοινωνιολόγος ἱστορικὸς τοῦ τόπου μας θὰ σταθῆ μὲ προσοχὴν καὶ θαυμασμὸν ἐνώπιον τῶν δύο αὐτῶν ἰδρυμάτων τῶν ὑποτροφιῶν, διότι χάρις εἰς αὐτὰ νέοι, ἀποροὶ, ἀποκτοῦν τὰ μέσα διὰ νὰ σπουδάσουν καὶ νὰ καταστοῦν πολύτιμα στοιχεῖα διὰ τὴν Πατρίδα μας, εὐγνώμονες διὰ τὴν στοργὴν τῆς, ὁμολογουμένως κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον ἐκδηλουμένην. Ὁ τ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐργασίας κ. Λ. Μπουρνιάς, ὁ εἰσηγητὴς αὐτοῦ τοῦ Νόμου, ἀπέδειξε μίαν ἀνωτέραν ἀνθρωπιστικὴν ἀντίληψιν, τὴν πραγματικὴν καὶ εἰλικρινῆ του ἀγάπην πρὸς τὸν ἐργαζόμενον κόσμον καὶ συνεπλήρωσε κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον τὴν ὄντως μεγάλην προσπάθειαν τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος ὡς Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας εἰσηγήθη καὶ ἐψήφισε τὸν πρῶτον Νόμον περὶ τοῦ Ἰδρυμάτος τῶν Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν, ὡς καὶ τὸ ἔργον τῆς Τεχνικῆς Βοηθείας τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ χάρις εἰς τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα θέτουν ὑπὲρ αὐτῆς αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ Σχολὴ μας ἐπελέγη παρὰ τοῦ Ὑπουργείου μετὰ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. μεταξὺ τῶν Ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων, τῶν ὁποίων οἱ σπουδασταὶ δικαιοῦνται νὰ τύχωσι τῶν Ἐργατικῶν Ὑποτροφιῶν. Διὰ τὸ ἔτος 1956)57 ἐπελέγησαν οἱ κάτωθι ἔχοντες τὰ τυπικὰ προσόντα καὶ βαθμὸν ἀνω τοῦ 6^{1/2}.

Α' ΕΤΟΥΣ

1. 'Ανδρέοπουλος 'Αργύριος	11. Μαλτέζος Φώτιος
2. 'Αράπης Δημήτριος	12. Ματσούκας 'Ιωάννης
3. 'Αρετουλάκης Σωτήριος	13. Μαυρομάτης Βασίλειος
4. Βάλβης 'Ελευθέριος	14. Παλάσκας Βασίλειος
5. Βαλλιάνου Εόθσλία	15. Παπαδόπουλος Βασίλειος
6. Βλάχου Ειρήνη	16. Πολίτης Κωνσταντίνος
7. Ζαχαριάδης Εύστράτιος	17. Πουλόπουλος Θεόδωρος
8. Καρπενέκας 'Αγγελος	18. Πουρναράκης Κων/τίνος
9. Κατωπόδη Νιόβη	19. Ραράκου 'Αναστασία
10. Λεϊμονής 'Αναστάσιος	20. Σταυράκης Γεώργιος

Β' ΕΤΟΥΣ

1. Μουλίνος Γεράσιμος	3. Χατζηκωνσταντής Νικόλαος
2. Παπαναστασάτος 'Αναστ.	

ΑΙ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΙ ΤΟΥ Ι. Κ. Υ.

Τὸ Ἴδρυμα Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν καθίσταται διὰ τῆς λαμπρᾶς δράσεώς του ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διαπρεποῦς λογοτέχνου καὶ ἐπιστήμονος κ. Κ. Δημαρᾶ, εἰς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς ἀνυψώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ εἰς τῶν σπουδαιωτέρων συντελεστῶν τῆς ἀνόδου τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Λαοῦ μας. Δι' αὐτὸ παντοτείνῃ θὰ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη, ἰδίᾳ τῶν νέων, πρὸς τοὺς Ἰδρυτὰς του καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸ Ἴδρυσαν καὶ τόσον ἐπαξίως τὸ διευθύνουν.

Τὸ Ἴδρυμα κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956)7 ἐχορήγησε τὰς κάτωθι ὑποτροφίας εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς μας συγκεντροῦντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα :

- Α' ἔτος Μαντῆς Γεώργιος τοῦ Νικολάου
- Β' » Σταθᾶς Εὐστάθιος τοῦ Εὐσταθίου
- Β' » Δεδούση Νίκη τοῦ Βασιλείου

Ἡ Σχολὴ ἐλπίζει ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους θὰ εἶναι πολὺ γενναιοτέρα ἢ ἐνίσχυσις τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Ι.Κ.Υ., ὥστε καὶ αὐτὸ νὰ ἀναπτύξῃ ἔτι περισσότερον τὴν δρᾶσιν του.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Χημικῶν Βιομηχανίας κ. Μ. Γεωργαλάκης εἶχε τὴν ὥραιαν ἔμπνευσιν, κατόπιν συνειροήσεως μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς μας, νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ Ἐντευκτήριον τῆς Ἐνώσεως Χημικῶν σειρὰν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ὡς ἐτόνισεν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν μαθημάτων ὁ κ. Γεωργαλάκης πρέπει νὰ κατανοηθῇ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς οἰκονομίας ἐν γένει ὅτι παρίσταται νὰ ἀναγκη ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ πλήρους συνεργασίας μετὰ τῶν τεχνικῶν καὶ διοικητικῶν στελεχῶν τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, ἥτις δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον ὅταν οἱ μὲν τεχνικοὶ ἀντιληφθοῦν ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα διοικητικά, τὰ ὁποῖα σήμερον ἡ θεωρία καὶ ἡ πρᾶξι βλέπουν ὑπὸ νέου πρίσμα καὶ ὅταν οἱ διοικητικοὶ ἀποκτήσουν μίαν ἐνημέρωσιν εἰς τὰ θέματα τῆς τεχνικῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Βιομηχανίας. Ἡ Σχολὴ εἶναι, πράγματι, εὐτυχῆς διαπιστοῦσα πλήρη συμφωνίαν ἀπόψεων μετὰ τοῦ Σ.Χ.Β., ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὴν ὁλότητα τῶν ἐκλεκτῶν Χημικῶν οἱ ὅποιοι ἐργάζονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Βιομηχανίας.

Κατωτέρω παραθέτομεν, λόγῳ τῆς ἀξίας τοῦ θέματος, ὁλόκληρον τὸ πρόγραμμα τῶν δοθέντων μαθημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Σχολὴ ἔτυχε τῶν θερμότερων συγχαρητηρίων καὶ ἀπέσπασε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Τεχνικοῦ μας κόσμου.

Τὰ θέματα τῶν δοθέντων δωρεὰν μαθημάτων ἔχουν ὡς ἀκόλουθως :

Α'. Ὀργάνωσις Ἐργοστασίων. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Φ. Λέτσας, ὡραι παραδόσεως 10.

α) Τὸ πρόβλημα τῆς θέσεως τῶν Βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς μελέτης. Τύποι, διαστάσεις καὶ οἰκοδομικὰ στοιχεῖα τῶν Βιομηχανικῶν κτιρίων. Χῶροι ἐργασίας, ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ ἐγκαταστάσεις. Φωτισμὸς, θέρμανσις καὶ ἀερισμὸς τῶν Βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων. Αὐτοτελεῖ σύνολα βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων.

β) Διάρθρωσις τῆς Ἐπιχειρήσεως (Τεχνική, Ἐμπορικὴ καὶ παραγωγικὴ Διοίκησις). Τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. Περὶ ἐντολῶν. Περὶ ἀποθηκῶν. Προετοιμασία καὶ κατανομὴ τῆς ἐργασίας. Ἐργασία ὑπὸ συνήθη ροῆν. Παρακολούθησις προθεσμίων. Προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου κατὰ τεμάχιον.

Β' Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Χρυσόχοῦ, ὡραι παραδόσεως 10.

Ἀντικείμενον, προβλήματα, καὶ μέθοδος ἐρεύνης. Οἱ θεμελιωταὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως Fr. Taylor, H. Fayol. Ὁ ἀνθρώπινος πα-

ράγων. Ἡ ὀργάνωσις τῆς κατεργασίας. Ἡ ὀργάνωσις τοῦ γραφείου.
Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἔμπορικὴ ὀργάνωσις.

Γ'. Κοστολόγησις. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Δ. Παπαδημητρίου.
ὥραι παραδόσεως 10.

Κόστος: Σημασία τοῦ προβλήματος. Ὁρισμοί, κατηγορία κόστους.
Στοιχεῖα κόστους. Ἐντασις παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ διαμόρφωσις
ἐξόδων. Μέση τιμὴ καὶ διαφορετικαὶ τιμαὶ κόστους. Εἶδη κόστους.

Κοστολόγησις: Θέσις αὐτῆς εἰς τὸν οἰκονομικὸν λογισμὸν. Προϋποθέ-
σεις ὀργανώσεως ὑπηρεσιῶν. Ἀποτίμησις τῶν στοιχείων κόστους. Κριτήρια
καταλογοισμοῦ ἐμμέσων ἐξόδων. Κοστολογικὸς διαφορισμὸς συνδεδεμένων
προϊόντων ἢτοι συμπαραγῶγων, ὑποπαραγῶγων, ποικιλιῶν κ.λ.π. Ἀκα-
τάλληλα, κακότεχνα, ἐλαττωματικὰ προϊόντα.

Δ'. Στατιστικὴ. Ὁμιλητὴς ὁ Καθηγητὴς κ. Ε. Μαργαρίτης.
παραδόσεως 5.

Φύσις καὶ δυσχέρειαι τῆς στατιστικῆς. Ἡ στατιστικὴ εἰς τὴν ἰδιο-
τικὴν οἰκονομίαν. Ἡ στατιστικὴ εἰς πάσης μορφῆς ἐπιχειρήσεις. Ἡ τε-
χνικὴ τῆς Στατιστικῆς. Πίνακες ἀριθμητικοί, Λόγοι καὶ ἀναλογίαι. Μέσος
τιμὰ. Ἐπικρατοῦσα τιμὴ. Διάμεσοι. Ἀποκλίσεις. Μέση τετραγωνικὴ ἀπό-
κλισις. Γραφικὰ διαγράμματα. Διάφοροι μορφαὶ γραφικῶν παραστάσεων.
Συμμετρία καὶ ἀσυμμετρία. Διασπορά. Σειραὶ χρονολογικαί. Στατιστικαὶ
συγκρίσεις. Στατιστικὴ συσχέτισις. Ἐξομάλυνσις. Συντελισταὶ συσχέτισεως
μὲ περισσοτέρας μεταβλητάς.

Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Χώρας εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη
διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τοῦ τόπου.
Ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ τὸ ὕλικόν καὶ ἐπο-
μένως τὸ πνευματικόν καὶ ἠθικόν τοῦ Λαοῦ ἐπίπεδον.
Χρειαζόμεθα ἐπομένως δημιουργικά, μορφωμένα, συγ-
χρονισμένα εἰς τὰς νέας μεθόδους καὶ ἐπιδιώξεις τῆς
οἰκονομικῆς ζωῆς διοικητικὰ καὶ τεχνικὰ στελέχη.

ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

«ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Α.Σ.Β.Σ.»

Κατά τὸ ἔτος 1956/7 ἐξεδόθησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. 18-22 τεύχη τοῦ Ε' τόμου τοῦ ἐν λόγῳ περιοδικοῦ ἐκ σελίδων ἐν ὄλῳ 502.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Α' τεύχος ἐκ σελ. 112 περιέλαβε τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Σχολῆς, τὸ Πρόγραμμα ἐργασιῶν τοῦ ἔτους 1956/7, τὰς ἐργασίας τοῦ ΚΣΕ καὶ τοῦ ΚΤΜ καὶ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Β' τεύχος ἐκ σελ. 112 περιέλαβε τὴν ἀνατύπωσιν τοῦ τόσου ἐπαινετικῶς κριθέντος «Ἐγκολπίου τῶν Σπουδαστῶν».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Γ' τεύχος ἐκ σελ. 72 περιέλαβε τὴν μελέτην τοῦ πτυχιούχου τῆς Σχολῆς μας κ. Κ. Ζησιμοπούλου μὲ θέμα «Ὁ τουρισμὸς ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Δ' τεύχος ἐκ σελ. 64 ἐξεδόθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ «Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Ὑγιεινολογικῆς Διαπαιδαγωγῆσεως» καὶ περιέλαβε σειρὰν μελετημάτων ὑγιεινολογικῆς διαπαιδαγωγῆσεως.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. Ε' τεύχος ἐκ σελ. 144 περιέλαβε τὸν διοικητικόν, διαχειριστικόν καὶ ἐκπαιδευτικόν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1955/1956.

«ΣΠΟΥΔΑΙ»

Κατὰ τὸ 1956/57 ἐξεδόθη ὁ Ζ' τόμος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὄργανου τῆς Σχολῆς «Σπουδαί». Εἰς τὰ 12 τεύχη τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐκ σελ. ἐν ὄλῳ 940 περιελήφθησαν αἱ κάτωθι μελέται:

- Ἀγαλλοπούλου Χρίστου.*— Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία. Τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Συντάγματος.
Ἀγαπητίδου Σωτ. καὶ Λυμπερίδου Γεωργ.— Πρόγραμμα τοπικῆς ἀναπτύξεως ἐν Ἑλλάδι.
Ἀθανασιάδου Κωνσταντίνου.— Αἱ νεώτεροι μέθοδοι τῆς Στατιστικῆς.
Bie de Piègre.— Αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν Ἑλλάδι.
Burgh de W. G.— Ἡ κληροδοσία τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Προλεγόμενα καὶ μετάφρασις *G. A. Σωφρονοπούλου.*
Γεδεὼν Σοφίας.— Ψυχολογικὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας.
Γεωργιάδου Μαρion.— Τὸ κόστος διαθέσεως.
»
Γεωργιούλη Ε. Β.— Μία στατιστικὴ μέθοδος καταρτίσεως πινάκων κυβισμού ἰσταμένων δένδρων.
Δενδρινοῦ - Ἀντωνιάκη Κ.— Ἡ δημοκρατία ὡς βασικὴ ἀρχὴ τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ.
Desaubliaux P.— Προγράμματα ὑποχρεώσεων τῶν ἐπιχειρήσεων.
Δημαρᾶ Κ.— Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα.
Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Γαλλικῆς ὀργανώσεως.— Ἡ διάρθρωσις τῆς οικονομικῆς μονάδος καὶ μερικοὶ καθοριστικοὶ αὐτῆς παράγοντες.

- Εδελπίδη Χρ.*— Ἡ κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἀγορά.
- Ζούλια Εἰδοσταθίου.*— Ἐπὶ μιᾶς νέας μεθόδου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀριθμητικοῦ μέσου καὶ τῆς τυπικῆς ἀποκλίσεως μιᾶς κατανομῆς συχνότητος εἰς περίπτωσιν ἰσαπεχουσῶν τιμῶν τῆς μεταβλητῆς.
- Καλλιβά Ἀριστομένου.*— Ἡ Γεωπολιτικὴ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.
- Καλόγη Κ. Α.*— Ἡ Γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰς τὰ σύγχρονα μακροπρόθεσμα προγράμματα οικονομικῆς ἀναπτύξεως.
- Λεοντίδη Κων.*— Ἡ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ.
- Λεῶν Ζενεβιέβ.*— Διὰ ποίουν πρόκειται νὰ καταστή ἡ Σαχάρα γῆ τῆς Ἰταλίας;
- L a u z e l P.*— Συνοπτικὸς Ἀπολογισμὸς τῆς Βέλγο - Γερμανικῆς Ἐπιτροπῆς Λογιστικῆς (Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Λογιστικῆς).
- Μακκᾶ Λέαντος.*— Ἡ Εἰρηνικὴ Συνύπαρξις.
- Μαγματάκη Νικολάου.*— Τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.
- Μακουέππε Ραυί.*— Αἱ γνώσεις περὶ τόκου καὶ κέρδους εἰς τὴν Σοβιετικὴν οἰκονομίαν.
- Μητροπούλου Παναγιώτη.*— Πρωταρχικὲς γραμμὲς ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς.
- Μπανταλούκα Κλαυδίου.*— Ἐξοδα καὶ ἀποζημιώσεις μετακινουμένων δημοσίων πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐπικρατείας
- » Διοικητικὴ διάρθρωσις, ἀρμοδιότητες καὶ ἀποστολὴ τοῦ παρ' ἡμῖν Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.
- Μπιάρη Τασίας.*— Τὸ Χίον Διεθνὲς Συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως ἔργασίας.
- Ξενοπούλου Γεωργίου.*— Χριστιανισμὸς καὶ Δίκαιον.
- Παπαϊωάννου Ἀγγέλου.*— Ἐξέλιξις καὶ προβλήματα Ἑλληνικῆς Βιοτεχνίας.
- Παπαϊωάννου Κώστα Στρ.*— Κοινωνικὴ ἐπανάστασις καὶ οικονομικὴ ὑπανάπτυξις.
- Παπαλεξανδρῆ Γεωργίου.*— Φιλελεύθερος σοσιαλισμὸς (Κριτικὴ τῆς Κεφαλαιοκρατίας).
- Παπαπάνου Κώστα.*— Οἱ Κοινωνικὲς Ἐπιστῆμεις στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη.
- Πεσματζόγλου Στεφάνου.*— Ὁ Ἑλληνικὸς Τουρισμὸς.
- P i e t t r e A n d r é.*— Μαρξισμὸς καὶ Μεταρρυθμισμὸς.
- Πολύζου Νικολάου.*— Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς. Ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις.
- Σακαλῆ Ι. Α.*— Ἡ ἀπλοποίησις τῆς ἔργασίας ὡς πρόβλημα τῆς ἐπιστημονικῆς διοικήσεως.
- Σολομοῦ Η.*— 30 χρόνια εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὀργανώσεως.
- Τσούτσου Ἀθω.*— Ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων.
- Φράγκου Ι.*— Ἡ Εὐρωπαϊκὴ κοινοπραξία ἀνθρακος καὶ χάλυβος.
- Τερμεντζῆ Γεωργίου.*— Ἡ σημασία καὶ ἡ θέσις τῆς βιοτεχνίας ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ τῆς Χώρας καὶ τὰ προβλήματα αὐτῆς.
- Σβορώνου Κ.*— Τὸ Συνέδριον τῶν Εὐρωπαϊκο-αμερικανικῶν ὀργανώσεων.

ΤΟ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Μία ακόμη προσπάθεια τῆς Σχολῆς ὑπῆρξεν ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Ἡμερολογίου (Ἄλμανάκ) τοῦ ἔτους 1957.

Τὸ «Ἄλμανάκ» εἰς τρία τεύχη ἐκ 460 σελίδων περιέλαβε 52 Κυριακὰ Εὐαγγέλια, 508 γινωμικὰ καὶ παροιμίαις, 104 συνοπτικὰ μελετήματα, 362 βιογραφικὰ σημειώματα σκαπανέων τῆς Ἐπιστήμης καὶ πρωτεργατῶν τῆς Προόδου, 58 ἐκλεκτὰ ποιήματα καὶ 86 διάφορα ἄλλα θέματα.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ πόσος ἐνθουσιασμός καὶ πόσος μόχθος ἀπητήθη διὰ τὴν παρουσίασθῃ ἐν τόσον ἀξιόλογον καὶ τόσον ζωντανόν, προπαντὸς καινόν τόνον εἰς τὸ εἶδος του καὶ ποικίλης ὕλης Ἡμερολόγιον χρήσιμον ὄχι μόνον διὰ τοὺς σπουδαστάς, ἀλλὰ καὶ διὰ κάθε φίλου τῆς μελέτης καὶ τῆς προόδου.

Ὅλη αὐτὴ ἡ τόσον μεγάλη ἐργασία ἐγένετο, παρὰ τὰ ἀσήμενα ἐλαβαν τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐπραγματοποίησαν ἀνευ ἀμοιβῆς, ἐνῶ διὰ τὰ ξένα «Ἄλμανάκ» χρησιμοποιεῖται ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον ἐπιστημόνων καὶ λογίων.

Εὐτυχῶς, ἡ νέα αὐτὴ προσπάθεια τῆς Σχολῆς ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐχαιρέτισθη μὲ ἐνθουσιασμόν ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ὅς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ἡ Σχολὴ μας κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκόν ἔτος 1953-1954 ἐξηκολούθησε καὶ ἀνέπτυξε τὰς πνευματικὰς τῆς σχέσεις μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν πνευματικῶν Ἰδρυμάτων τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ ἀντήλλαξε μετ' αὐτῶν ἀπόψεις ἐπὶ τῶν καλυτέρων μεθόδων διδασκαλίας. Ἰδιαιτέρως ἡ Σχολὴ μας εὐχαριστεῖ τὴν École des Hautes Études Commerciales τῶν Παρισίων, τὴν Comité d' Organisation Scientifique, τὸ Centre de pré-paration des affaires (C.P.A.) καὶ τὴν École d' organisation scientifique du Travail (EOST) διὰ τὰ πολύτιμα στοιχεῖα τὰ ὅποια ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσίν τῆς.

Αἱ σχέσεις αὐταὶ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι προάγουσι τὸ ἐκπαιδευτικόν μας ἔργον, ἔχουν δημιουργήσει τὴν καλυτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἑξωτερικόν διὰ τὴν συντελουμένην προσπάθειαν ὑπὸ τῆς Σχολῆς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου ὄχι μόνον τῶν νεωτέρων παιδαγωγικῶν ἀπόψεων καὶ μεθόδων, ἀλλὰ καὶ τῶν νεωτέρων δεδομένων τῆς Ἐπιστήμης.

Οἱ ὑπότροφοι καὶ οἱ μεταβάντες δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς Γαλλίαν, Βέλγιον καὶ Ἀμερικὴν, διεπίστωσαν ὅτι ἡ Σχολὴ ὄχι μόνον εἶναι εὐφήμεως γνωστὴ εἰς τὸ ἑξωτερικόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἶναι ἐνήμερος τῶν τελευταίων προόδων τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ Σχολὴ ἔθεώρησε ἔθνικόν χρέος νὰ διαφωτίσῃ τοὺς ξένους ἐπιστήμονας διὰ τὸ θέμα τῆς Κύπρου, καὶ λογίζεται εὐτυχῆς ὅτι ἐποθετήσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῆς ὀρθῆς βάσεώς του ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καὶ ἀπὸ εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀπὸ διεθνούς ἀπόψεως.

Ἡ Σχολὴ, τῆς ὁποίας ὁ Διευθυντὴς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου εἶναι μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τῆς «Κινήσεως αὐτῆς τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης» ἔπραξε πᾶν τὸ δυνατὸν καὶ διὰ ὀμιλιῶν καὶ διὰ φυλλαδίων διὰ τὴν διάδοσιν τῶν πανευρωπαϊκῶν ἀρχῶν.

ΤΟ 16ον ΔΕΙΠΝΟΝ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Τὴν ἑσπέραν τῆς 29ης Νοεμβρίου ἐδόθη εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «Ἀθηναίων Μέλαθρον» τὸ ἐτήσιον δεῖπνον τὸ προσφερόμενον ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Ἐκ τῶν ἐπισήμων παρεκάθησαν εἰς αὐτὸ οἱ ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Ἀλιπράντης καὶ τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Ναυτιλίας κ. Κωτιάδης. Ἐπίσης μετέσχον τοῦ δεῖπνου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν κ. Ντ. Κωνσταντίνου μετὰ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ αὐτοῦ κ. Ἄγγ. Βαρβαγιάννη, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς κ. Στ. Μιτρούσκης, ὁ πρόεδρος τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀθ. Ρουσόπουλος, ὁ πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου κ. Πουλόπουλος, ὁ πρύτανης τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. κ. Σπ. Καλογερόπουλος, πολλοὶ ἑκπρόσωποι τοῦ οἰκονομικοῦ κόσμου τῆς πρωτεύουσας, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὁ Δ/ντῆς αὐτῆς κ. Στρ. Παπαϊωάννου, οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, ἑκπρόσωποι τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, καθὼς καὶ ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοί. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὡμίλησε πρὸς τοὺς συνδαιτημόνας ὁ Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου καὶ εἰς ταῦτον ἀπήντησαν οἱ Ὑπουργοὶ κ. κ. Κωτιάδης καὶ Ἀλιπράντης συγχαράντες θερμότερα τὴν Σχολὴν διὰ τὴν παρ' αὐτῆς καταβαλλομένην προσπάθειαν καὶ ἀναπτύξαντες τὸ ἐπιτελούμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἔργον.

Ἡ Σχολὴ παρέθεσεν ἐπίσης τὴν 9ην Μαΐου δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ διαπρεποῦς Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων κ. René Courtin, Ἀντιπροέδρου τοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου τῆς Γαλλίας. Εἰς τὸ δεῖπνον παρευρέθησαν οἱ Καθηγηταὶ τῶν Οἰκονομικῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς καὶ ἑκλεκτοὶ προσωπικότητες τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολῆς ἐπωφελήθη διὰ τὴν ἀναπτύξιν εἰς τὸν κ. Courtin τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα καὶ τὰς ἀπόψεις τῆς εἰς τὸ ζήτημα τῆς Οἰκονομικῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

Ὁ λόγος τοῦ Διευθυντοῦ κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Εἶναι χαρά μας καὶ μαζί καθήκον εἰς μίαν τόσον ἐκλεκτὴν συγκέντρωσιν Ἀγαπητῶν Φίλων τῆς Σχολῆς ἢ πρώτη σκέψις μας νὰ στρέφεται πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἴδρυσαν τὸ Ἐκπαιδευτικὸν τοῦτο Ἴδρυμα, ἀληθεῖς καὶ ἐμπνευσμένοι πρωτοπόροι τῆς Ἐκπαιδευτικῆς μας μεταπολεμικῆς πολιτικῆς.

Λέγουν—καὶ δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀκριβές—ὅτι ἡ ἱστορικὴ μνήμη λείπει ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ζῶντας περισσότερον τὸ παρὸν, χωρὶς νὰ ἐνθυμοῦνται τὸ παρελθόν. Τοῦτο εἶναι ἀναντιρρήτως δείγμα δυναμισμού καὶ ζωτικότητος ἀλλὰ καὶ συνάμα ἀποτελεῖ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς ἢ ὅποια προχωρεῖ ἀνευ σεβασμοῦ πρὸς τὴν παράδοσιν, εἶναι ἐξήγησις διὰ τὸ παρελθόν τὸ τόσον μέγα καὶ γόνιμον εἰς τὴν χώραν μας δὲν δύναμεθα νὰ ἀντλήσωμεν πολύτιμα πορίσματα καὶ φωτεινὴν καθοδήγησιν ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ καταστήσωμεν τὸ παρὸν καλύτερον καὶ νὰ παρασκευάσωμεν ἐπομένως ἐν ἀκόμῃ καλύτερον μέλλον.

Τὸ σημερινόν μας Ἴδρυμα Δεῖπνον συμπίπτει μὲ τὴν δεκαετίαν ἀπὸ τῆς ὀριστικῆς διαμορφώσεως τῆς Σχολῆς εἰς Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα οἰκονομικο - διοικητικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως συμπληρουμένης ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητον τεχνικὴν καὶ νομικὴν ἐνημέρωσιν τῶν σπουδαστῶν.

Ὅλοι εἰς τὴν χώραν μας ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς ἀρτίας ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι οἱ πάντες τὴν θεωροῦν δευτέρας κατηγορίας μόρφωσιν. Τὸ μέγα αὐτὸ ἐπίτευγμα τῆς ἀστικῆς τάξεως κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν κατέστη ποτὲ ἐκπαιδευτικὴ συνείδησις καὶ ἐκπαιδευτικὴ ἐπίδιωξις εἰς τὸν τόπον μας, τόπον ἐνὸς στείρου ψευδολογιωτατισμοῦ καὶ ἐνὸς ἀντιδραστικοῦ καὶ ἀντεθνικοῦ ἀναχρονισμοῦ.

Ἡ Σχολή, ἐτόλμησε νὰ διακηρύξῃ ὅτι εἶναι Ἴδρυμα σύγχρονης ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἀποτελεῖ πρᾶγματι τοῦτο τόλμην, ἀφοῦ ἀνώτατα Ἴδρύματα εἰς τὸν τόπον μας, τὰ ὅποια ἔδει νὰ ὑπερηφανεύωνται διότι εἶναι Ἐκπαιδευτήρια ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν ἐγκατέλιπον τὴν ὀνομασίαν των προσπαθοῦντα διὰ ψευ-

δοεπιστημονικῶν τίτλων νὰ μεταβάλουν τὴν ἐκπαιδευτικὴν τῶν τοποθέτησιν.

Ἄλλ' ἡ Σχολὴ δὲν εἶναι Ἰδρυμα ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως τῆς παλαιᾶς ξεπερασμένης ἀντιλήψεως τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Πιστεύει ὅτι πρέπει νὰ δημιουργήσῃ ἰκανοὺς ἐπαγγελματίας, χρήσιμα μέλη τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, συντελεστὰς τῆς ὑλικῆς εὐημερίας τῆς Πατρίδος μας, ἀλλὰ συγχρόνως πιστεύει ὅτι μέσα εἰς τὴν παραγωγὴν παρασκευάζεται ὁ ἐξανθρωπισμένος ἄνθρωπος. Ἡ Σχολὴ μας εἶναι κατὰ τοῦτο διακαίως ὑπερήφανος διότι πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον ἀπὸ τοῦ ἐπιστήμου βήματος καὶ ὁ ὁμιλῶν καὶ ὁ τότε Πρόεδρος, ἀείμνηστος Ἐπαμεινώνδας Χαρίλαος διεκηρύξαμεν ὅτι ἡ λεγομένη ἀνθρωπιστικὴ ἐκπαίδευσις δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀντιμέτωπος τῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ὅπως καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ χωρὶς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τῆς ὅτι σκοπὸς πάσης ἀγωγῆς εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ νέα αὕτη ἀντίληψις τῆς Παιδείας ἀνέκυψεν ἀπὸ τοὺς νέους ὅρους τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς Ἰδίᾳ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον. Ἡ ἐπιχείρησις ἀπὸ ἰδιωτικῆς μονᾶς κατέστη κοινωνικὸν μῶρφωμα ἐπιδιῶκον σκοποὺς ὄχι ἔξω τῶν γενικωτέρων κοινωνικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἀντιθέτως εὐρισκόμενον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Συνόλου.

Ὑπὸ νέον κατ' ἀνάγκην πρῖσμα ἐξητάσθησαν καὶ ἡρενηθήσαν τὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας, ὄχι πλέον ὡς προβλήματα ἀντιμαχομένων τάξεων, ἀλλ' ὡς προβλήματα συνεργασίας διὰ τὴν πραγματοποιήσιν ἑνὸς κοινοῦ σκοποῦ : τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, τῆς μείζονος ἀποδόσεως, τῆς παραγωγικότητος ὑπὸ τοὺς καλυτέρους ὅρους τῶν ἐργαζομένων, χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ κοινωνικοῦ.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰ προβλήματα καὶ φυσικὰ τὰ μαθηματικά τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἀγνωστα εἰς τὸν τόπον μας ἢ παρεξηγημένα κατὰ τρόπον ἀντάξιον μιᾶς ὑποανεπτυγμένης οἰκονομικῶς καὶ πνευματικῶς κοινωνίας, ἀπετέλεσαν τὸ κύριον ἐνδιαφέρον τῆς Σχολῆς μας, τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν τοῦ τόπου προσπάθειαν, εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου.

Εἶναι φυσικὸν καὶ δεδικοιολογημένον νὰ ἀναπολοῦμεν σήμερον, μετὰ μίαν δεκαετίαν, τὰς παρεξηγήσεις καὶ τὰς ἀντιδράσεις

, τὸ ἔργον μας, τὰ διαδοχικὰ καὶ σύγχρονα συναισθήματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης, τὸ ἄγχος καὶ τὴν ὑπερφηάνειαν. Ἄρκει νὰ ἀναπολήσωμεν ὅτι τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ μὲν ἐργάται ἐχαρακτήριζον τὸ μάθημα τῆς Ὄργανώσεως ὡς ἀντεργατικόν, οἱ δὲ ἐργοδότες ὡς κομμουνιστικόν καὶ ὅτι τὸ μάθημα τῆς Ψυχοτεχνικῆς—μέχρι χθὲς ἀκόμη—ἐκίνει τὴν ἀπορίαν διότι ἐθεωρεῖτο παρ' ἐπιστήμων κύκλων ὡς κλάδος τῆς ψυχιατρικῆς!

Ἄγαπητοὶ Φίλοι,

Μετὰ μίαν δεκαετίαν προσπαθείας καὶ πάλης, ἔχομεν τὴν χαρὰν ποὺ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ βάρους τοῦ καθήκοντος, τὴν ὑπερφηάνειαν τοῦ πρωτοπόρου, ὁ ὁποῖος βλέπει ὅτι ἔσπειρε εἰς γόνιμον γῆν, τὴν ἡδονὴν τῆς πάλης, τὴν ἱκανοποίησιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα.

Πράγματι, σήμερον ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς ἐργασίας ὀργάνωσις, ἡ παραγωγικότης, αἱ ἀνθρώπινοι σχέσεις, αἱ δημόσιαι σχέσεις, ἡ νέα ἐννοια τῆς ἐπιχειρήσεως, συνθήματα τῆς Σχολῆς, ἐπιδιώξεις τῆς, πρόγραμμά τῆς, ἰδανικά τῆς ἀπὸ τοῦ 1945 ἀποτελοῦν πλέον γενικὰ συνθήματα τῶν ὁποίων οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σημασίαν.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εὐχαριστήσω κατὰ πρῶτον τὰς κυρίας αἱ ὁποῖαι κοσμοῦν τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν ἐξωραΐζουν καὶ μετὰ νὰ διαδηλώσω τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Σχολῆς πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς συνέτρεξαν εἰς τὴν ἐπίπονον πορείαν μας.

Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ εἶμαι εἰς κριτῆς ὅπως ὑπῆρξα κρινόμενος, διὰ νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς σημερινῆς συγκεντρώσεώς μας ὅπως ἐκφράσω τὰ αἰσθήματά μας εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους τοὺς καλῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι μᾶς προεφύλαξαν ἀπὸ λάθη ἢ μᾶς ἐπεισαν πόσον σωστὸς εἶναι ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦμεν.

Τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θέλω νὰ μάθω εἰς τοὺς μαθητάς μου, ἔλεγεν ὁ J. J. Rousseau. εἶναι ἡ ζωὴ. Σωστά, ἀλλὰ ζωὴ, προσθέτει ἡ Σχολή, ποὺ πρέπει νὰ ἔχη ὡς σκοπὸν νὰ ἀνυψῶνῃ τὸ ἄτομον μέσα εἰς ἓν εὐήμεροῦν σύνολον.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

διαρκούντος του 'Ακαδημαϊκού έτους 1956 — 1957

Κατά τὸ 'Ακαδημαϊκὸν ἔτος 1956—57, τὸ ὡς ἄνω Γραφεῖον 'Ερευνῶν ἐπέδειξεν ἰδιαιτέραν δραστηριότητα.

'Απὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔτους τούτου διεξήγαγεν ἀλληλογραφίαν μετὰ ξένων κυρίως ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ γραφείων ἐρευνῶν, ὡς καὶ ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκδοτικῶν ὀργανισμῶν, πρὸς ἀνταλλαγὴν καὶ πρωτίστως πρὸς συγκέντρωσιν οἰκονομικῶν καὶ ὀργανωτικῶν πληροφοριῶν, στατιστικῶν στοιχείων καὶ αὐτοτελῶν καὶ περιοδικῶν ἐκδόσεων. Παράλληλως, προέβη εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὕλικου τούτου, ἐπὶ σκοπῶ ἐνημερώσεως τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόντων μαθήματα 'Οργανωτικῆς καὶ 'Ανθρώπινου Παράγοντος. Ὁμοίως ἐταξινόμησε καὶ ἀπεδελίωσε τὸ αὐτὸ ὕλικόν, πρὸς παραπομπὴν τῶν σπουδαστῶν καὶ τελειοφοίτων τῆς Σχολῆς εἰς σχετικὴν πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτοῦς θέματα βιβλιογραφίαν. 'Επίσης παρηκολούθησε τὴν οἰκονομικὴν καὶ ὀργανωτικὴν βιβλιογραφίαν τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦ ἀκαδ. ἔτους 1952—53 καὶ ἐντεῦθεν δημοσιεύει κατ' ἔτος, τακτικῶς εἰς τὸ περιοδικὸν τῆς Σχολῆς «Σπουδαί».

'Ἡ δραστηριότης τοῦ Γραφείου ἐξεδηλώθη καὶ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν, ἀποκλειστικῶς διὰ δωρεῶν συγγραφέων, ἐκδοτῶν, καθηγητῶν καὶ τῆς 'Αμερικανικῆς 'Υπηρεσίας Πληροφοριῶν, τῆς παρ' αὐτῶ ἐιδικῆς βιβλιοθήκης, ἣτις εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς ἐνδιαφερομένου κατὰ τὰς ὥρας καὶ ἡμέρας λειτουργίας τῆς. Οὕτως ἐπετεύχθη ὥστε τὸ Γραφεῖον 'Ερευνῶν τῆς Σχολῆς νὰ διαθέτῃ τὴν πληρεστέραν ἐν 'Ελλάδι συλλογὴν ὀργανωτικῶν συγγραμμάτων καὶ περιοδικῶν τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τῆς ἡμεδαπῆς καὶ νὰ συνεργάζεται στενῶς μετὰ τῆς 'Ελληνικῆς 'Επιστημονικῆς 'Εταιρίας 'Οργανώσεως καὶ τοῦ 'Ελληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος.

'Ἡ ἐκ τῶν βασικῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Γραφείου, ἀνταλλαγὴ πείρας μετὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐσυνεχίσθη προοδευτικῶς καὶ κατὰ τὸ ἐν προκειμένῳ ἀκαδ. ἔτος. 'Ἰδίᾳ τοῦ Γραφείου πρωτοβουλία καὶ κυρίως τῇ αἰτήσῃ ἰδιωτικῶν τιμῶν ἐπιχειρήσεων, ἐξητάσθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπελύθησαν διάφορα γενικά καὶ ἐιδικά προβλήματα διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν. Συγχρόνως διοργάνωσε σειρὰν ἐιδικῶν μαθημάτων διὰ τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν τῶν χημικῶν βιομηχανιῶν 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς, κατόπιν προτάσεως τοῦ Συνδέσμου 'Ελλήνων Χημικῶν. Πρωτοβουλία ἐπίσης τοῦ Γραφείου, ἐπραγματοποιήθησαν καθ' ἕκαστον ἀπόγευμα Τετάρτης ἐλεύθερα μαθήματα καὶ διαλέξεις οἰκονο-

μικῆς καὶ ὀργανωτικῆς φύσεως, παρ' ἐξεχουσῶν προσωπικοτήτων τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, τοῦ τε ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1953 πλαισιῶνον τὸ Γραφεῖον ἐπιτελεῖον διακεκριμένων συνεργατῶν του, προσέφερε καὶ πάλιν ἀφιλοκερδῶς τὰς ὑπηρεσίας του. Ἐτεροὶ συνεργάται, ὑπὸ τὸν καθηγητὴν κ. Ἰω. Χρυσόχοῦ, ἐδημοσίευσαν εἰς εἰδικὴν σελίδα τῆς ἡμερησίας ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Ναυτεμπορικῆς», εὐγενῶς ἐκάστην Πέμπτην παραχωρηθεῖσαν εἰς τὸ Γραφεῖον Ἐρευνῶν, μελέτας, ἄρθρα καὶ μεταφράσεις ἐπὶ ὀργανωτικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων. Ἄρκετοί, τέλος, τῶν συνεργατῶν τοῦ Γραφείου ἐδημοσίευσαν μελέτας, ἄρθρα καὶ μεταφράσεις εἰς τὸν ἑβδομον τόμον τοῦ περιοδικοῦ «Σπουδαία», ὡς ἐπίσης καὶ βιβλιοκρισίας.

Βάσει τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Σχολῆς, εἰς τὰς κατευθύνσεις τοῦ Γραφείου ἀνήκει καὶ ἡ συμπλήρωσις τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς συνδύσεως τῆς πρὸς τὴν πράξιν. Δι' ὃ καὶ τὸ Γραφεῖον ὀργάνωσι πρόγραμμα ἐπισκέψεων τόπων ἐργασίας ὑπὸ τῶν τριτοετῶν σπουδαστῶν. Τέλος, τὸ Γραφεῖον καθοδήγησε τοὺς τελειοφοίτους τῆς Σχολῆς εἰς ἐπιλογὴν θέματος, κατάρτισιν περιγράμματος, σύνταξιν καὶ ὑποβολὴν τῶν ἐπὶ πτυχίῳ διατριβῶν των, αἰτίως κατόπιεν ἔτυχον τῆς ἐγκρίσεως τῶν ἀρμοδίων καθηγητῶν καὶ τῆς θεωρήσεως τοῦ Γραφείου. Οὕτω διεσκοπήθη ἡ ἱκανότης τῶν ἀποφοιτησάντων κατὰ τὸ ὡς ἀνω ἀκαδ. ἔτος περὶ τὸν δόκιμον γραπτὸν χειρισμὸν ἐπιστημονικῶν θεμάτων.

Καλλιεργοῦμεν πνεῦμα περιεργείας, πνεῦμα παρατηρητικότητος καὶ ἀναλύσεως, ὑποκινοῦμεν ἀνησυχίας καὶ δημιουργοῦμεν μέριμναν συνεχῆ διὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἰδεῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σύνθεσιν ἐκ τῆς ἀναλύσεως. Ζητοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν, πράγματι, περιέργους εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας καὶ προσπαθοῦμεν νὰ τροφοδοτήσωμεν τὴν περιέργειάν των μὲ παραδείγματα ἐξηγημένα ἐκ τῆς ζωῆς, ὥστε νὰ καταπολεμήσωμεν τὸν εὐδαιμονισμὸν, ὃ ὁποῖος εἰς τὸ βάθος συνίσταται ἀπὸ πολλὴν δόσιν ναρκισσιμοῦ καὶ ἀνικανότητος, ὀκνηρίας καὶ ἀγνοίας, καὶ ὃ ὁποῖος ἀποτελεῖ λαμπρὰν πρόφασιν διὰ νὰ μὴ θιγῶσι τὰ κακῶς κείμενα, διὰ νὰ μὴ ἐρευνηθῶσιν αἱ νέαι συνθήκαι καὶ διὰ νὰ μὴ γίνουιν ἀντιληπτά τὰ μειονεκτήματα τοῦ παρόντος καὶ συνεπῶς ἡ ἀνάγκη τῆς μεταβολῆς.

ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1956 - 57

Τὸ λήξαν Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956/57 ὑπῆρξε τὸ δευτέρον ἔτος λειτουργίας τοῦ Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσέως τῆς Σχολῆς, ἀφ' ἧς τοῦτο ἀνωγνώρισθη ἐπίσημως διὰ τοῦ ἀπὸ 3-9-1955 Β. Διατάγματος.

Κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν τοῦτο ἔτος ἡ Διδακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κ.Σ.Ε. ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ.κ. :

1. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, Διευθυντοῦ τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὡς Προέδρου
2. Τρ. Κεραμιδᾶ, Καθηγητοῦ τῆς Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε.
3. Γ. Λαμπρούκου, Γεν. Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
4. Κ. Παπαπάνου, Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.
5. Ε. Μαργαρίτη, Καθηγητοῦ τῆς Στατιστικῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ., ὡς Διευθυντοῦ τοῦ Σπουδῶν.

Οἱ τακτικοὶ Καθηγηταὶ τοῦ Κέντρου ἐπί θητεία μέχρι τῆς 31ης Αὐγούστου 1958 ἦσαν οἱ κάτωθι :

1. Σ. Ἀγαπητίδης, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Πολιτικὴ Οἰκονομία ὁδὸς Ραβινέ 6 τηλ. 72.876
2. Κ. Ἀθανασιάδης, Καθηγητῆς τῆς Σχολῆς Ν. Δοκίμων
Στατιστικὴ Ἀνάλυσις καὶ οἰκονομετρία ὁδὸς Βόλου τηλ. 35.427
3. Ε. Μαργαρίτης, Καθηγητῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Στατιστικὴ Μεθολογία καὶ Οἰκονομικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Σκύρου 55 τηλ. 876.301
4. Γ. Παπαχατζῆς, Καθηγητῆς τῆς Παντείου Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν.
Διοικητικὸν Δίκαιον ὁδὸς Ἰουλιανοῦ 19 τηλ. 810.796
5. Ἀλ. Παππᾶς, Καθηγητῆς Πολυτεχνείου
Στατιστικὴ Ἐπιχειρήσεων ὁδὸς Πινδάρου 4 τηλ. 611.746

Ἐπίσης ἡ Δ. Ἐπιτροπὴ ἔδωκεν ἐντολὴν διδασκαλίας διὰ τὸ ἔτος 1956/57 εἰς τοὺς κάτωθι :

1. Νικ. Σφορῶνον, Διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας
Δημογραφικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Μάντζαρου 10, τηλ. 612.168
2. Στ. Γερωνυμάκη, Διευθυντὴν Ὑπηρεσίας Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν
Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ ὁδὸς Διστόμου 68, Πειραιεύς, τηλ. 30.931
3. Γερ. Θεοδωράκη, Στατιστικὸν Τραπεζῆς Ἑλλάδος
Μαθηματικὴ Στατιστικὴ ὁδὸς Ντάντωνος 80, Ἡλιούπολις, τηλ. 30.551
4. Δημ. Κονιδάρην, Τμηματάρχην τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας
Μαθηματικὰ Ἐφηρμοσμένα ὁδὸς Ἐργασίμου 16, τηλ. 74.720
5. Γ. Παυλίδην, Καθηγητὴν τῆς Α.Σ.Β.Σ.
Ἀγγλικά ὁδὸς Σκιάθου 63, τηλ. 881.961
6. Γεώργιον Δαυίδ, Καθηγητὴν τῆς Ἀγγλικῆς Γλώσσης
Στατιστικὴ ἀγγλικὴ ὁρολογία

Διώρασεν επίσης ως 'Επιμελητήν τὸν κ. Γ. 'Αθανασόπουλον, πτυχιούχον τῆς 'Ανωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Χρῆ Γραμματέως τοῦ Κ.Σ.Ε. ἐξετέλεσε καὶ ἐφέτος ἡ Δίς Φανή Βακαλοπούλου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1956/57 ἐνεγράφησαν εἰς τὸ Α' ἔτος σπουδῶν ἐν ὄλῳ 101 σπουδασταί, ἐξ ὧν 33 ὡς ὑπότροφοι ὑπηρεσιῶν καὶ 68 ἰδιῶται. Οἱ ἐξ ὑπηρεσιῶν προερχόμενοι κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

1. 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας τῆς 'Ελλάδος	14
2. 'Υπουργείου Συντονισμοῦ	8
3. 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν	6
4. 'Υπουργείου 'Εμπορίου	1
5. 'Οργανισμοῦ Λιμένος Πειραιῶς	3
6. Χρηματιστηρίου 'Αξιῶν	1
Σύνολον	<u>33</u>

'Απὸ ἀπόψεως καταγωγῆς εἰς τὸ Α' ἔτος οἱ σπουδασταί κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

20	ἐγεννήθησαν	εἰς	'Αθήνας καὶ Πειραιᾶ
24	»	»	Πελοπόννησον
6	»	»	Κρήτην
8	»	»	Θεσσαλίαν
27	»	»	Στερεὰν 'Ελλάδα καὶ Εὐβοίαν
5	»	»	Μακεδονίαν
4	»	»	Νήσους Αἰγαίου καὶ Δωδεκάνησα
2	»	»	'Ηπειρον
3	»	»	Κύπρον
1	»	»	Αἴγυπτον
1	»	»	Ρουμανίαν

'Απὸ ἀπόψεως δὲ ἡλικίας κατανέμονται ὡς ἑξῆς :

10	μέχρι 21 ἔτους	30	μέχρι 30 ἐτῶν
31	» 25 ἐτῶν	30	ἄνω 30 »

Εἰς τὸ Β' ἔτος σπουδῶν ἐνεγράφησαν 47 ἐν ὄλῳ σπουδασταί, ἐξ ὧν 20 ἰδιῶται καὶ 27 προερχόμενοι ἐκ τῶν ἀκολουθῶν 'Υπηρεσιῶν :

1. 'Εθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας τῆς 'Ελλάδος	19
2. 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν	1
3. 'Υπουργείου 'Εμπορικῆς Ναυτιλίας	1
4. Ταμείου 'Ασφαλίσεως 'Εμπόρων	3
5. 'Εμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ 'Επιμελητηρίου Πειραιῶς	2
6. 'Εθνικοῦ 'Ιδρύματος Ραδιοφωνίας	1
Σύνολον	<u>27</u>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1956 – 1957

ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ

1ον ἔξάμηνον		2ον ἔξάμηνον	
Διδασκόμενα Μαθήματα	ὥραι	ὥραι	Καθηγηταί
1. Γενικά Μαθηματικά (Υ)	3	2	Δ. Κονιδάρης
2. Ἀσκήσεις Γεν. Μαθηματικῶν (Υ)	3	2	*
3. Στατιστικὴ Μεθοδολογία (Υ)	2	2	Ε. Μαργαρίτης
4. Λογισμὸς Πιθανοτήτων (Υ)	1	1	Α. Παππᾶς
5. Πολιτικὴ Οἰκονομία (Υ)	2	2	Σ. Ἀγαπητίδης
6. Δημογραφικὴ Μεθοδολογία (Π)	—	2	Ν. Σβορώνος
7. Διοικητικὴ Νομοθεσία (Π)	1	1	Γ. Παπαχατζῆς
8. Λογιστικὴ (Π)	1	1	Στρ. Παπαϊωάννου
9. Ἀσκήσεις Στατιστικῆς (Υ)	2	2	Γ. Θεοδωράκης
10. Ἀγγλικά (Π)	2	2	Γ. Παυλίδης
Τὸ ὅλον	17	17	

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΤΟΣ

1. Στατιστικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	2	2	Κ. Ἀθανασιάδης
2. Μαθηματικὴ Στατιστικὴ (Υ)	1	1	Γ. Θεοδωράκης
3. Στατιστ. Οἰκον. Φαινομένων (Υ)	2	2	Ε. Μαργαρίτης
4. Δημογραφικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	2	2	Δ. Κονιδάρης
5. Οἰκονομετρία (Υ)	1	1	Κ. Ἀθανασιάδης
6. Οἰκονομικὴ Ἀνάλυσις (Υ)	1	1	Γ. Χαλκιοπούλος
7. Στατιστικὴ Ἐπιχειρήσεων (Υ)	1	1	Α. Παππᾶς
8. Διοικητικὴ Νομοθεσία (Π)	1	1	Γ. Παπαχατζῆς
9. Δημοσίᾳ Οἰκονομία (Π)	1	1	Δ. Κόλλιας
10. Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ (Π)	1	1	Μ. Γεωργιάδης
11. Ὁργάνωσις (Π)	1	1	Κλ. Μπανταλούκας
12. Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ (Π)	1	1	Σ. Γερωνυμάκης
13. Ἀσκήσεις Στατιστικῆς (Υ)	2	2	Κ. Ἀθανασιάδης
14. Ἀγγλικά (Π)	2	2	Γ. Παυλίδης
Τὸ ὅλον	19	19	

Σ η μ. : Τὸ Υ σημαίνει μάθημα ἐπιλογεωτικὸν καὶ τὸ Π προαιρετικόν.

Α' ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ώρα	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή
Α' 5.00'—5.45'	'Αγγλικά		'Αγγλικά		
Β' 5.55'—6.40'	'Ασκήσεις Στατιστικής	Πολιτική Οικονομία	Διοικητική Νομοθεσία	'Ασκήσεις Στατιστικής	Λογισμός Πιθανοτήτων
Γ' 6.50'—7.35'	Στατιστική Μεθοδολογία	Πολιτική Οικονομία	Στατιστική Μεθοδολογία	Γενικά Μαθηματικά	Γενικά Μαθηματικά
Δ' 7.45'—8.30'	'Ασκήσεις Γεν. Μαθηματικών	Λογιστική	Γενικά * Μαθηματικά	'Ασκήσεις Γεν. Μαθηματικών	'Ασκήσεις * Γεν. Μαθηματικών

* Παρατηρήσεις: Κατά το δεύτερον εξάμημον εις τὸ Α' ἔτος Σπουδῶν ἐπιδαχθῆ τὸ μάθημα τῆς Δημογραφικῆς Μεθοδολογίας ἐκάστην Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν καὶ ὥραν 7.45' ἕως 8.30'.

Β' ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ώρα	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή
Α' 5.00' - 5.45'	'Αγγλικά	'Εθνικοί Λογαριασμοί	'Αγγλικά		Στατιστική 'Επιχειρήσεων
Β' 5.55' - 6.40'	Στατιστική Οικον. Φαινομένων	Δημογραφική 'Ανάλυσις	Δημογραφική 'Ανάλυσις	Οικονομική 'Ανάλυσις	'Ασκήσεις Στατιστικής
Γ' 6.50' - 7.35'	Οικονομετρία	Δημοσία Οικονομική	Νομοθεσία Δημ. 'Υπηρεσιών	Στατιστική 'Ανάλυσις	'Ιδιωτική Οικονομική
Δ' 7.45' - 8.30'	Στατιστική 'Ανάλυσις	'Οργάνωσις	Στατιστική Οικον. Φαινομένων	'Ασκήσεις Στατιστικής	Μαθηματική Στατιστική

Κατά την διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐπραγματοποιήθησαν τὰ κάτωθι κατὰ καθηγητὴν ὠριαία μαθήματα, φροντιστήρια καὶ ἀσκήσεις.

1. Παππῶς Ἀλ.	74	8. Σβορώνος Νικόλ.	28
2. Ἀγαπητίδης Σ.	52	9. Χαλκιάπουλος Γ.	15
3. Ἀθανασιάδης Κ.	140	10. Παπαχατζῆς Γ.	56
4. Γερωνυμάκης Στ.	50	11. Ἀθανασόπουλος Γ.	60
5. Θεοδωράκης Γερ.	68	12. Παυλίδης Γ.	50
6. Κονιδάρης Δ.	120	13. Δαυίδ Γ.	50
7. Μαργαρίτης Εὐστ.	94		

Ε Ζ Ε Τ Α Σ Ε Ι Σ

Ἐπιτυχόντες κατὰ τὰς τμηματικὰς ἐξετάσεις Ἀκαδημ. ἔτους 1956/57 εἰς τὸ Α' ἔτος.

Τμηματικαὶ ἐξετάσεις Σεπτεμβρίου 1957	5
» » Ἰανουαρίου »	20
» » Ἰουνίου »	9

Ἐπιτυχόντες κατὰ τὰς πτυχιακὰς ἐξετάσεις Ἀκαδημαϊκ. ἔτους 1956/57:

1. Καραῖβας Κωνσταντῖνος	7.66
2. Γκεβέτσης Μιχαήλ	7.33
3. Τριανταφύλλου Γεώργιος	7.33
4. Καραδήμας Παναγιώτης	6.85
5. Παπαλεξάνδρου Χρῆστος	6.66
6. Σπηλιόπουλος Γεώργιος	6.66
7. Ταυρίδης Νικόλαος	6.57
8. Μπίρης Ἀπόστολος	6.33
9. Μιχαλόπουλος Νικόλαος	6.01
10. Μπασσιᾶς Χαράλαμπος	6.—
11. Τζανετόπουλος Χρῆστος	6.—
12. Ἀγγελιοπούλου Ἄννα	5.83
13. Καμπαλούρης Ἰωάννης	5.83
14. Ψαρρᾶ Γλυκερία	5.83
15. Τσιπούρας Ἀργύριος	5.66
16. Βασιλάκου Παναγιώτα	5.66
17. Σιδεράτος Ἰωάννης	5.50

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Ο Υπουργός του Συντονισμού κ. Δ. Χέλμς εκήρυξε εις τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Σχολῆς, τὴν ἰναρξίαν τῶν ἔργασίων τοῦ Σεμιναρίου Βιομηχανικῆς Στατιστικῆς, τὸ ὅποιον συνέρχεται ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Τοῦ Σεμιναρίου μετέσχον ἀντιπρόσωποι τῆς Αὐστρίας, Ἰσπανίας, Ἑλλάδος, Τουρκίας καὶ Γιουγκοσλαβίας, ὡς καὶ οἱ ἔμπειρογνώμονες κ. Ἀϊντενοφ τοῦ Στατιστικοῦ Γραφείου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐν Νέᾳ Ὠρῆκῃ καὶ κ. Νταίβις τῆς Διοικήσεως τῶν Εὐρωπαϊῶν Στατιστικῶν ἐν Γενεύῃ.

Αἱ ἔργασίαι τοῦ Σεμιναρίου τούτου διήρκεσαν τέσσαρας ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων συνεζητήθησαν τὰ προβλήματα τῆς Βιομηχανικῆς Στατιστικῆς ἦτοι: Τὸ σύστημα τῶν βιομηχανικῶν ἔρευνῶν, τὰ διεθνή πρότυπα τῆς βιομηχανικῆς Στατιστικῆς, αἱ δειγματοληψίαι ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ διαδικασίαι ἑτησίων καὶ περιοδικῶν ἔρευνῶν, ἡ τεχνικὴ κατάρτισις τῶν δεικτῶν βιομηχανικῆς παραγωγῆς κ.λ.π.

Μετὰ σύντομον προσφώνησιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν κ. Στρ. Παπαϊωάννου, ὁ κ. Χέλμς ὡμίλησεν ἐπὶ τῆς μεγάλης σημασίας τὴν ὁποίαν παρουσιάζει διὰ τὴν χάραξιν ὀρθολογικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς μιᾶς χώρας, ἡ ὑπαρξίς ἀκριβῶν στατιστικῶν στοιχείων. Εἰδικῶς διὰ τὴν Χώραν μας, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἔτος τοῦτο ἀποτελεῖ ἔτος ἐντατικῆς προσπάθειας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἀποτελεῖ ἀκρῶς εὐτυχῆ συγκυρίαν ἡ ὀργάνωσις Σεμιναρίου ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς Στατιστικῆς. Ὁ κ. Υπουργὸς ἠύχαριστήσθη τὴν Σχολὴν καὶ ἐξῆρε τὴν συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Στατιστικῆς Ἐπιστήμης καὶ τὴν μόρφωσιν τῶν στατιστικῶν στελεχῶν.

Μετὰ τὸν κ. Υπουργὸν ὡμίλησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐστρίας κ. Ζιλπερ ἐκ μέρους τῶν συμμετεχουσῶν εἰς τὸ Σεμινάριον χωρῶν ἐκφράσας τὰς εὐχαριστίας των εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἐθνικὴν Στατιστικὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτῶν μέτρα πρόβλεψιν τοῦ Σεμιναρίου.

Ἀκολούθως ὁ κ. Νταίβις ὡμίλησεν ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως τῶν Εὐρωπαϊῶν Στατιστικολόγων καὶ ὁ κ. Ἀϊντενοφ ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως Τεχνικῆς Βοηθείας τοῦ Ο.Η.Ε. Ὁ κ. Ἀϊντενοφ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν εὐρεῖαν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἰεροῦ Βράχου ἐν τόσῳ ἄρτιον Στατιστικῶν Ἰδρυμα.

Τέλος, ἐχαιρέτησε τοὺς συνέδρους ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας ὁ Γεν. Δ/ντὴς αὐτῆς Καθηγητὴς κ. Πέτρος Κουβέλης, ὁ ὅποιος ὠρίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ο.Η.Ε. ὡς Διευθυντὴς τοῦ Σεμιναρίου.

κῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας, ἐπὶ τὸ πολὺ ἰβασίσθη ἐπὶ στελεχῶν τὰ ὁποῖα ἐμορφώθησαν εἰδικῶς εἰς τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Κύριε Ὑπουργέ,

Λογίζομαι εὐτυχῆς διότι σήμερον δύναμαι ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ εἶπω ὅτι ἡ Σχολὴ συνετέλεσε νὰ γεννηθῆ ἑνδιαφέρον περὶ τὰ προβλήματα τῆς Στατιστικῆς, ὡς ἀποδεικνύουν αἱ εἰς μικρὸν διάστημα τῆς λειτουργίας τοῦ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως δημοσιευθεῖσαι εἰδικαί λαμπραὶ στατιστικαὶ μονογραφίαι καὶ μελέται, αἱ πλείσται τῶν ὁποίων ἐτίμησαν τὸ ἐπιστημονικὸν μηνιαῖον ὄργανον τῆς Σχολῆς «Σπουδαί».

Κύριε Ὑπουργέ, Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐπιείκειαν μὲ τὴν ὁποῖαν μὲ ἤκούσατε καὶ μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν καὶ συγκίνησιν εὐχομαι εἰς τοὺς προσελθόντας εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν συνέδρους, μαζί μὲ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς τόσοσιν χρησίου καθήκοντος, νὰ αισθανθῶν ὄλην τὴν θαλπωρὴν τὴν ὁποῖαν χαρίζει εἰς πάντα ξένον ἡ φιλοξενία καὶ τὸ πνεῦμα φιλίας ἑνὸς τόσοσιν πολιτισμένου ψυχικῶς Λαοῦ, συνεχιστοῦ ὥραίων καὶ μεγάλων παραδόσεων ἱστορίας τριῶν χιλιάδων ἐτῶν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΕΣΥΕ

Καθηγητοῦ κ. Π. ΚΟΥΒΕΛΗ

Ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνω θερμὸν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συναδέλφους μας τῆς Αὐστρίας, Γιουγκοσλαβίας, Ἰσπανίας καὶ Τουρκίας, ὡς καὶ τοὺς ἐμπειρογνώμονας τοῦ Ο.Η.Ε. οἱ ὁποῖοι ἤλθον εἰς Ἀθήνας ἵνα μετάσχουν τοῦ Σεμιναρίου Βιομηχανικῆς Στατιστικῆς, τὸ ὁποῖον ὠργανώθη, κατόπιν προτάσεως τῆς Διασκεψέως Εὐρωπαϊῶν Στατιστικῶν, ὑπὸ τῆς Διοικήσεως Τεχνικῆς Βοηθείας τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Θέμα τοῦ Σεμιναρίου εἶναι ἡ Στατιστικὴ τῆς Βιομηχανίας ἐν γένει. Κατὰ τὰς τέσσαρας περίπου ἑβδομάδας τῆς λειτουργίας του, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν χωρῶν πού μετέχουν αὐτοῦ, πρόκειται νὰ συζητήσουν ἐν ἐκτάσει μεταξύ των καὶ μετὰ τῶν εἰδικῶν ἐμπειρογνωμόνων τοῦ Ο.Η.Ε. τὰ ἐν χρήσει διεθνή πρότυπα εἰς τὴν Στατιστικὴν τῆς Βιομηχανίας, τὸ ὁλοκληρωμένον σύστημα βιομηχανικῶν στατιστικῶν ἐρευνῶν, θέματα δειγματοληψιῶν, τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν διαδικασίαν συγκεντρώσεως στατιστικῶν δεδομένων διὰ τὴν βιομηχανίαν, τὴν τεχνικὴν τῆς διενεργείας τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων στατιστικῶν ἐρευνῶν, εἰδικὰ θέματα μηνιαίων ἢ τριμηνιαίων στατιστικῶν, ὅπως τὰ ἀφορῶντα τοὺς δείκτας βιομηχανικῆς παραγωγῆς κ.λ.π. καὶ τέλος τὰ προγράμματα βιομηχανικῆς στατιστικῆς τῶν μετεχουσῶν

χωρών, και τὰ προβλήματα πού αντιμετώπιζουν αὐται κατά τὴν ἐφαρμογὴν των.

Τὰ προβλήματα ταῦτα δὲν εἶναι νέα ἀσφαλῶς. Οὐτε συζητοῦνται διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν τράπεζαν μιᾶς διεθνούς ὀργανώσεως. Ἡ Στατιστικὴ τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἡ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς καὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν Εὐρώπην λειτουργοῦσα Διάσκεψις τῶν Εὐρωπαϊῶν Στατιστικῶν ἐπετέλεσαν ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου σημαντικωτάτην πρόοδον εἰς τὴν προσπάθειαν συστηματοποιήσεως τῶν στατιστικῶν ἱρευνῶν καὶ καθιερώσεως κοινῶν στατιστικῶν προτύπων καὶ μεθόδων. Ἐκεῖνο πού εἶναι νέον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, εἶναι ἡ προσπάθεια, ὅπως τὰ προβλήματα ταῦτα ἐξετασθοῦν ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν τεχνικῶν, ὀργανωτικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, πού διαθέτουν αἱ χώραι-μέλη τῆς Διασκέψεως Εὐρωπαϊῶν Στατιστικῶν αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνέπτυξαν ἐπαρκῶς ἀκόμη τὴν στατιστικὴν των ὀργανώσιν. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ δὲ πρῖσμα πρόκειται νὰ συζητηθοῦν καὶ ἡ ἔκτασις κατὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ ὑπὸ τῶν χωρῶν τούτων τῶν συστάσεων τῶν Διεθνῶν Στατιστικῶν Ὄργανισμῶν διὰ τὴν καθιέρωσιν ἐνιαίων προτύπων καὶ μεθόδων.

Ἀσφαλῶς, ἡ στατιστικὴ ὀργάνωσις τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι μετέχουν τοῦ Σεμιναρίου, δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον. Ἄλλαι ἔχουν προχωρήσει περισσότερον καὶ ἄλλαι ὀλιγώτερον εἰς στατιστικὴν κάλυψιν τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς των ζωῆς. Καὶ αἱ πέντε ὅμως μετέχουσαι χώραι ἐπιθυμοῦν νὰ θέσουν εἰς μίαν ἀνοικτὴν συζήτησιν τὰ προβλήματα, πού ἀντιβῶνται ἢ ἀντιμετωπιζοῦν ἀκόμη εἰς τὸν τομέα τούτον τῆς στατιστικῆς δραστηριότητος καὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν τῆς πείρας τῶν χωρῶν πού διαθέτουν πλέον ἀνεπτυγμένην στατιστικὴν ὀργάνωσιν, καθὼς καὶ τῆς πείρας τῶν ἐμπειρογνομῶν Διεθνῶν Στατιστικῶν Ὄργανισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἤλθαν διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς συζητήσεις.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ τρόπος ὀργανώσεως καὶ διεξαγωγῆς μιᾶς στατιστικῆς ἐρεῦνης ποικίλλει μεγάλως μετὰ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς διαρρύθμισεως τῆς νοοτροπίας καὶ τῆς ἱστορίας ἀκόμη τοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον ἀφορᾷ αὐτή. Ἡ ὁδὸς ἐπομένως τὴν ὁποῖαν ἔχουν ν' ἀκολουθήσουν αἱ στατιστικαὶ ὑπηρεσίαι τῶν μετεχουσῶν χωρῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐρευνῶν των, εἶναι ἐν πολλοῖς διάφορος. Αἱ περισσότεραι ὅμως τῶν χωρῶν, πού ἐκπροσωποῦνται ἐνταῦθα, ἐμφανίζουν πολλὰ κοινὰ προβλήματα καὶ ἡ ἐκπροσωποῦνται ἐνταῦθα, ἐμφανίζουν πολλὰ κοινὰ προβλήματα καὶ ἡ ἐμφάνισις καὶ συζητήσις των εἰς τὸ Σεμινάριον τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ διευκολύνῃ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἐπιθυμητῶν λύσεων.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τοῦ Σεμιναρίου, διὰ τὴν ὁποῖαν οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐξασφαλισθῇ, διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Διασκέψεως Εὐρωπαϊῶν Στατιστικῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν εἰς τὸ μέλλον καὶ ἄλλων τοπικῶν Σεμιναρίων με ἀντικείμενα ἄλλους τομεις τῆς στατιστικῆς δράσεως καὶ ὀργανώσεως.

Ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων μου τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, εὐχομαι εἰς τὰ μέλη τοῦ Σεμιναρίου πλήρη ἐπιτυχίαν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν
 διὰ τὸ ἔτος 1956 — 1957

Σύντομον ἱστορικὸν καὶ σύνθεσις διοικήσεως τοῦ Κ.Τ.Μ.

Τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν ἱδρύθη διὰ τῆς ἀπὸ 16ης Ἰουλίου 1956 ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» (Α.Σ.Β.Σ.) καὶ διέπεται ὑπὸ ἐιδικοῦ Κανονισμοῦ Λειτουργίας ἐκδοθέντος τὸ αὐτὸ ἔτος.

*Ὅργανα τοῦ Κ.Τ.Μ. εἶναι: α) Τὸ Συμβούλιον, καὶ β) Ἡ Διοικουσα Ἐπιτροπή.

Τὸ Συμβούλιον τοῦ Κ.Τ.Μ., κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθρ. 4, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀρθρ. 12 τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ, ἀποτελέσθη ἐκ τῶν κάτωθι:

1) Κωνστ. Δημητριάδης	Ἐκπροσώπου τῆς Προεδρίας τῆς Κυβ(σεως
2) Δημ. Μωρέτη	» τοῦ Ἐμπορίου
3) Νικ. Σταμπολῆ	» τοῦ Ἐμπορ. Ναυτιλίας
4) Νικ. Φωκά	» τοῦ Ε.Ο.Τ.
5) Παν. Καραδόντη	» τοῦ »
6) Δημ. Παπαευστρατίου	» τοῦ »
7) Παν. Παπαχελά	» τοῦ »
8) Χαρ. Σφαέλλου	» τοῦ »
9) Νικ. Γαργαλιδῆ	» τοῦ Ἐπιμελητηρίου
10) Ι. Παπαθεοδώρου	» τῆς Ἐνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων
11) Τασ. Ζάππα	» τῶν Σ.Ε.Κ.
12) Β. Λιάντζουρα	» τοῦ Ὄργανισμοῦ Τουριστικῆς Πιστεως
13) Γεωρ. Μήλα	» τῆς Ὄμοσπονδίας Ἐκδρομικῶν Σωματείων Ἑλλάδος
14) Παν. Νέμταρη	» τῆς Ἑλλ. Περιηγητικῆς Λέσχης
15) Α. Τζαρτζάνου	» τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου.
16) Γεωργ. Γραφιοῦ-Νίδα	» τῆς Ἑλλην. Σπηλιτικῆς Ἐταιρείας
17) Κ. Παναγιώτου	» τῆς Βασιλικῆς Ἀερολίσχης
18) Α. Νικολαΐδης	» τῆς ΕΛΠΑ
19) Παν. Σωτήρα	» τῆς Γεν. Συνομ(δίας) Αὐτοκινήτων Ἑλλάδος

20) Μιλτ. Χριστοφῆ	ἐκπροσώπου	τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Ἐφαπλιστῶν τοῦ κλάδου τῆς Ἐπιβατηγοῦ Ναυτιλίας.
21) Π. Πολίτη	»	τοῦ Συνδέσμου Τουριστικῶν Γραφείων
22) Σπ. Παπαθωμᾶ	»	τοῦ Τουριστικοῦ καὶ Ξενοδοχειακοῦ Τύπου.
23) Π. Μυλῶφ	»	τῆς Ἑλλ. Φωτογρ)κῆς Ἑταιρείας
24) Σ. Ἀγαπητιδῆ	»	τῆς Α.Σ.Β.Σ.
25) Ἀριστ. Καλλιαβᾶ	»	»
26) Χρ. Κανελλοπούλου	»	»
27) Ι. Κουτσογιάννη	»	»
28) Φρ. Λέτσα	»	»
29) Εὐστ. Μαργαρίτη	»	»
30) Στρ. Παπαϊωάννου	»	»
31) Κωνστ. Σημαντήρα	»	»
32) Ι. Φράγκου	»	»
33) Νικ. Αἰγινήτη	ὡς ἀσχολουμένοι μετὸν Τουρισμὸν	
34) Γιάννη Μηλιάδη	»	»
35) Σ. Ζορμπᾶ	»	»
36) Γεωρ. Κατσίπη	»	»
37) Δημ. Κατσώνη	»	»
38) Ἀλεξάνδρας Μωρέτη	»	»
39) Φοῖβου Παπαχρυσάνθου	»	»
40) Ἀλεξ. Σολομοῦ	»	»
41) Κωνστ. Στούρνα	»	»

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ, συμφώνως τῷ ἀρθρ. 8 τοῦ ἰδίου Κανονισμοῦ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Κωνστ. Σημαντήρα (Προέδρου), Ι. Κουτσογιάννη (Ἀντιπροέδρου), Νικ. Αἰγινήτη (Γεν. Γραμματέως), τῶν τακτικῶν συμβούλων κ. κ. Γ. Μήλα, Α. Τζαρτζάνου καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν Τ. Ζάππα καὶ Σ. Παπαθωμᾶ. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1957 ὁ κ. Ν. Αἰγινήτης ἀνεκατεστάθη εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Γ. Γραμματέως ὑπὸ τοῦ κ. Α. Τζαρτζάνου.

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου κατὰ τὸ ὡς ἄνω διάστημα διετέλεσεν ἡ Δις Μαρία Παπαστάμου.

Συνεδριάσεις τῶν ὀργάνων τοῦ Κ.Τ.Μ. (Συμβουλίου καὶ Διοικου- σης Ἐπιτροπῆς)

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους λειτουργίας τοῦ Κ.Τ.Μ. 1956-57 ἐπραγματοποιήθησαν τρεῖς (3) συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου καὶ ὀκτώ (8) συνεδριάσεις τῆς Διοικουσῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπιτεύξεις τοῦ Κ.Τ.Μ.

α) Ὁργάνωσις τῆς Δημοσίας Συζητήσεως μετὰ θέμα «Τὸ Παρόντιον Ἑλλάδος-Ἰταλίας», διεξαχθεῖσα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 αἴθου-

σαν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, τὴν 18ην καὶ 19ην Μαρτίου 1957, ἐπὶ Προεδρίας τῆς Α.Σ.Β.Σ. Σταύρου Κωστοπούλου, Διευθύνσεως Στράτου Κ. Παπαϊωάννου καὶ Προεδρίας τοῦ Κ.Τ.Μ. Κωνσταντίνου Σημαντήρα.

β) Ἐκδόσεις: αα) Κανονισμὸς τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν, καὶ ββ) Τὸ Πορθμεῖον Ἑλλάδος-Ἰταλίας (δημοσίευσις τῶν πρακτικῶν τῆς Δημοσίας Συζητήσεως).

γ) Ἀποστολὴ δύο ὑποτρόφων τοῦ Κ.Τ.Μ. (τῶν Δ)νίδων Α. Καπετανάκη καὶ Μ. Παπαστάμου) εἰς τὰ ἐν Γκάρντα τῆς Ἰταλίας πραγματοποιηθέντα θερινὰ τουριστικὰ μαθήματα.

δ) Ραδιοφωνικαὶ συνεντεύξεις καὶ ὁμιλίαι τοῦ Προέδρου τοῦ Κ.Τ.Μ. κ. Κωνστ. Σημαντήρα καὶ τῶν ὑποτρόφων Δ)νίδων Καπετανάκη καὶ Παπαστάμου, σκοποῦσαι νὰ ἐξηγήσουν καὶ νὰ προβάλουν εἰς τὸ εὐρύτερον κοινὸν τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον τοῦ Κ.Τ.Μ. (Αἱ συνεντεύξεις ἐδόθησαν πρὸς τὸν παραγωγὸν τῆς ἔκδοσής. «Φοιτητικὰ καὶ Ἐπιστημονικὰ Χρονικὰ» κ. Ν. Κατσαρόν, ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων).

Ἡ κίνησις τῶν ἐγγράφων ὑπῆρξεν ἡ κάτωθι :

Ἐγγραφα : Εἰσερχόμενα 121 — Ἐξερχόμενα 82.

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ἔτους 1956-57 ἀπεφασίσθη ὅπως κύριον μέλημα τοῦ Κέντρου διὰ τὴν προσεχῆ περίοδον δράσεως καὶ λειτουργίας αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐπίτευξις δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων σκοπῶν του, ἢτοι τῆς ἐνάρξεως καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Πληροφοριακοῦ Τουριστικοῦ Δελτίου», σὺν, τοῦ χρόνου δοθησομένου, τὴν ἐπίσπευσιν τῆς ἑτέρας Δημοσίας Συζητήσεως περὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τουριστικῶς τῶν ἀκτῶν τοῦ Σαρωνικοῦ.

«Οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν πιστεύουν ὅτι δὲν ἀσκοῦν ἀπλῶς ἐν ἐπάγγελμα, ἀλλ' ὅτι προπαντὸς ὑπηρετοῦν ἐν ἀνθρωπιστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἰδεῶδες. Φιλοδοξοῦν νὰ ὑψώσουν τὸ ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν Νέων χάριν τοῦ Λαοῦ μας, διὰ νὰ ἔχουν οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς τὴν τιμὴν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ γίνουσι αὐτῶν ὁδηγοὶ καὶ ὑπηρετῶν τοῦ Λαοῦ, παράγοντες τῆς εὐημερίας του».

[Καθῆκον καὶ δικαίωμα τοῦ Κράτους εἶναι νὰ καθοδηγῇ, νὰ ἐμπνέῃ καὶ νὰ ἐλέγῃ τοὺς δημοσίους Ὄργανισμούς. Καθῆκόν του εἶναι ἐπίσης μετὰ τὸν ἔλεγχον ἀναλόγως νὰ τιμωρῇ ἢ νὰ βραβεύῃ. Δι' αὐτὸ ὁ ἔλεγχος εἶναι ἐξόχου ἠθιοπλαστικῆς σημασίας ὄργανον].

G. Clémenceau

[Ὁ ἔπαινος ἢ ἡ τιμωρία τῶν δημοσίων διαχειριστῶν εἶναι χρέος τοῦ Κράτους. Πολλάκις τοῦτο δὲν γίνεται ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν θάρρους ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν ἐντιμότητος, ἀλλ' οὕτω ἀποθρασύνονται οἱ ἔνοχοι καὶ ἀποθαρρύνονται οἱ τίμοι].

G. Cerboni

[Δημοκρατία ὑπάρχει διὰν οἱ διαχειριζόμενοι τὰ κοινὰ ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ λογοδοτοῦν, οἱ δὲ διοικούμενοι ἔχουν τὸ δικαίωμα ν' ἀξιῶν τὸν ἔλεγχον. Ἡ βράβευσις ἢ ἡ τιμωρία τῶν ὑπολόγων εἶναι αἱ δύο ὄψεις τοῦ αὐτοῦ νομίσματος καὶ ἀπορρέουν πάντοτε ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν : τὴν Δικαιοσύνην].

Στρ. Κ. Παπαϊωάννου

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν πανηγυρικήν, τῷ ὄντι, "Εκθεσιν Ἐλέγχου τῆς χρήσεως 1956—1957, τοῦ διευθυνθέντος κατόπιν Διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, ἔχοντος κατὰ Νόμον τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἀνωτάτης ἐπὶ τῆς Σχολῆς ἑποπτείας.

Ἀρκοῦμεθα ἐνιαῦθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ τελικὸν πόρισμα τοῦ Ἐλέγχου: «Τελευτιῶντες τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ ἐν γένει ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ὑποβάλωμεν εὐσεβᾶστως τὴν πρότασιν ὅπως τὸ καινιόμον τοῦτο ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Πατρῆδος μας τύχη τῆς ἀκρας τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου εὐαρεσκείας καὶ εὐρεθῆ τρόπος νὰ τιμηθῶσιν ἠθικῶς τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀμισθελὶ προσενεγκόντα τὰς ὑπηρεσίας των, τὰ μέλη τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς, ἰδίᾳ ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Προσωπικὸν αὐτῆς».

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ διαχείρισις τῆς Σχολῆς ἐλέγχεται προληπτικῶς, διότι τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἔχει διορίσει ὡς μονίμους ἐλεγκτὰς τὸν ἐκάστοτε Προϊστάμενον τῆς Ὑπηρεσίας Ἐντελλομένων Ἐξόδων τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας καὶ ἓνα Διευθυντὴν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Εἰς τὸ παρὰ πάντων τιθέμενον ἐρώτημα «πῶς ἡ Σχολή, μὲ τόσον ἀσήμαντα οικονομικὰ μέσα, πραγματοποιεῖ τόσον μεγάλην δραστηριότητα»; ἡ ἀπάντησις εἶναι πάρα πολὺ ἀπλή: δι' ὅλα ἀπαιτεῖται καλὴ ὀργάνωσις, χρηστικὴ διαχείρισις, ἐμπνευσμένα διοικήσεις, φανατισμὸς διὰ τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον. Πράγματι οἱ Διοικοῦντες καὶ οἱ Διδάσκοντες ἐμπνέονται ἐν τῇ Σχολῇ ἀπὸ ἓν ἀνώτερον Ἰδανικόν: Ν' ἀνοίξουν νέους δρόμους εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΚΑΜΠΙΤΣΗ καὶ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΖΑΒΑΡΑ

Τμηματορχῶν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Βιομηχανίας

Περὶ τοῦ διενεργηθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐλέγχου ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς Οἰκονομικῆς χρήσεως 1956 - 57 τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν (Α.Σ.Β.Σ.) δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 45 444)10-6-58 Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως.

Κατόπιν τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας δι' ἧς ἀνετέθη εἰς ἡμᾶς ὁ ἔλεγχος τῆς διαχειρίσεως τῆς Οἰκονομικῆς χρήσεως 1956 - 57 προέβημεν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ διαχειριστικοῦ τούτου ἐλέγχου ἐξ οὗ προέκυψαν τὰ κάτωθι ἀναφερόμενα.

Ἡ ὡς ἄνω Οἰκονομικὴ χρῆσις εἶναι ταυτὸσημος πρὸς τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἧτοι ἤρχισε τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1956 καὶ ἐληξε τὴν 31ην Αὐγούστου 1957. Διὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὡς ἄνω ἐλέγχου ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς Σχολῆς τηρούμενα βιβλία ἧτοι Καθολικόν, Ἡμερολόγιον, βιβλίον Ταμείου, βιβλίον ἐνοσήμων Ι.Κ.Α., βιβλίον Καταθέσεων παρὰ Τραπεζαίαις καί, ἐν γένει, ἐνοσήμων Ι.Κ.Α., βιβλίον Καταθέσεων τῆς Σχολῆς μετ' ἐξαιρετικῆς παρεσχέθη παρὰ τῆς Γραμματείας τῆς Σχολῆς μετ' ἐξαιρετικῆς προθυμίας πάσα διευκόλυνσις διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνατεθέντος ἡμῖν ἔργου.

Ὁ γενόμενος ἔλεγχος ὑπῆρξε λεπτομερέστατος, περιέλαβε δὲ τὴν νομιμότητα καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν γενομένων εἰσπραξέων καὶ δαπανῶν, ἀκολούθως δὲ ἐπεξετάθη εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν βιβλίων Ἡμερολογίου, Καθολικοῦ, Ταμείου καὶ ἐγένετο ἀντιπαραβολὴ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐγγραφῶν. Ἐπηκολούθησεν ὁ ἔλεγχος τῶν προσκομισθέντων δικαιολογητικῶν στοιχείων τῶν οἰκείων πράξεων (Ἐσοδῶν καὶ Ἐξόδων) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς γενομένας ἐν τοῖς οἰκείοις βιβλίοις ἐγγραφὰς καὶ τελικῶς ἐγένετο ἔλεγχος τῶν λοιπῶν στοιχείων καὶ πράξεων σχετικῶς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα (Ἀπολογισμὸν καὶ Ἰσολογισμὸν) τοῦ ὑπὸ ἔλεγχον οἰκονομικοῦ ἔτους.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν πεπραγμένων τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ὑπὸ ἔλεγχον ἔτος δάσει τῶν ἐλεγχθέντων στοιχείων ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸν ἀντίστοιχον ἀπολογισμὸν ὡς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 1956 - 57 ὡς διεπιστώθη καὶ ἐκ τοῦ ἐλέγχου, ἔχουσιν ὡς ἔπεται :

Τὰ Ἐσοδα καὶ τὰ Ἐξοδα τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν ὑπὲρ τρίτων συνεισπρατιτομένων καὶ ἀποδιδομένων, ἔχουν συνοπτικῶς ὡς κάτωθι :

	Ἐσοδα	Ἐξοδα
Α.Σ.Β.Σ.	2 484 594	2 413 838
Σχολῆ Στατιστικῆς	377 118,50	364 161,90
Διαχειρίσις Ἐκδόσεων	440 596,80	305 833,50

Τὰ ὡς ἄνω Ἐσοδα καὶ Ἐξοδα ἀναλύονται ὡς ἑξῆς :

ΕΣΟΔΑ

	Προϋπολογισθέντα	Πραγματοποιηθέντα
ΤΜΗΜΑ Α'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ		
* Εκπαιδευτικά τέλη		176 880
1. Δικαιώματα έγγραφης	156 750	
2. Δίδακτρα (μειον άπαλλαγμα)	823 250	982 500
	<u>980 000</u>	<u>1 159 380</u>
Διάφοροι ένισχύσεις		
* Επιχορήγησις Κράτους	300 000	270 000
» * Επιμελητηρίων	60 000	35 000
Δωρεσί * Ίδιωτών	1 000	2 240
» * δια βράβευσιν σπουδαστών 3 000		—
	<u>364 000</u>	<u>307 240</u>
* Έτερα * Έσοδα		
* Εκ Σχολικών τίτλων	70 000	81 100
Καθυστερούμενα και προσαυξήσεις	40 000	42 535
* Εξέταστρα ύπερ Σχολής	35 000	64 295
Τόκοι καταθέσεων	30 000	34 268
Δι' υγειονομικήν παρακολούθησιν σπουδαστών	—	—
Διάφορα	22 500	26 750
	1 000	—
	<u>198 500</u>	<u>248 948</u>
Κεφάλαιον εκ του * Αποθεματικού	443 000	—
Τό όλον	<u>1 985 500</u>	<u>1 715 568</u>
ΤΜΗΜΑ Β'. ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΑ		
* Έσοδα δια λογαριασμών τρίτων		
* Εξέταστρα	350 000	636 075
Φόροι και χαρτόσημον	80 000	101 168
Κρατήσεις ύπερ Ι.Κ.Α.	20 000	20 933,24
Τέλη έγγραφης ύπερ Δημοσίου	9 000	10 850
	<u>459 000</u>	<u>769 026</u>
Σύνολον	<u>2 444 500</u>	<u>2 484 594</u>

ΕΞΟΔΑ

	Προϋπολογισθέντα	Πραγματοποιηθέντα
ΤΜΗΜΑ Α'. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΞΟΔΑ		
Διοικήσεις		
*Εξοδα παραστάσεως Σχολής	10 000	7 900
» » και κινήσεως	47 500	46 481
» Δ/ντος Σχολής	—	—
*Αποζημιώσεις Σχολικής Έπιτροπής	24 000	24 000
	<u>81 500</u>	<u>78 381</u>
Διοικητικόν Προσωπικόν		
Γραμματεὺς	43 500	43 466
Διαχειριστής	25 100	24 853,58
Γραφεὺς	15 400	15 235,50
Κλητῆρ	19 700	19 240,50
Καθαρίστρια	16 500	16 030,50
*Εξοδα κινήσεως	22 200	22 200
	<u>142 400</u>	<u>141 016</u>
*Εξοδα Διαχειρίσεως	123 350	123 350
*Ενοίκια Διδασκηθρίων		
Φωτισμός, ὕδρευσις, θέρμανσις, καθαριότης	27 500	27 246,20
Γραφικὴ ὕλη καὶ πολυγραφήματα	13 000	12 639,50
Τηλεφωνικὰ τέλη	12 500	12 327,10
*Εξοδα ἀλληλογραφίας	8 000	7 387,30
*Ἀγγελίαι—Δημοσιεύσεις	48 500	48 115
*Ἀσφάλιστρα ὑπὲρ Ι.Κ.Α.	16 500	16 403,50
*Ἀμοιβαὶ καὶ ἐξοδα κινήσεως ἐλέγχων κλπ.	24 000	24 000
Διάφορα ἐξοδα (μικροδαπάναι κλπ.)	11 800	11 434
	<u>285 150</u>	<u>282 962,60</u>
Συντηρήσεις καὶ ἐπισκευαὶ		
Κτιρίου	17 000	16 609
*Ἐπίπλων, σκευῶν καὶ θρανίων	6 000	5 497
Κήπου κλπ. χώρων	4 000	3 921
	<u>27 000</u>	<u>26 027</u>
Εἰς Μεταφορὰν	<u>536 050</u>	<u>528 386,60</u>

	Προϋπολογι- σθέντα	Πραγματο- ποιηθέντα
Εκ Μεταφοράς	536 050	528 386,60
*Αμοιβαί Καθηγητῶν		
Α', Β', και Γ' ἐτῶν	514 000	513 100
Φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις *Επιμελητῶν		
Λογιστικῆς	11 800	11 780
*Ὀργανώσεως	4 800	4 720
Ξένων Γλωσσῶν	32 500	32 390
Ὀικονομικῶν ἐκθέσεων	3 800	3 290
Λοιπῶν μαθημάτων	9 500	9 200
	62 400	61 380
Γραφεῖον Ἐρευνῶν		
*Ἀμοιβὴ Διευθυντοῦ	18 000	18 000
» Συνεργατῶν	5 500	5 400
Διάφορα ἐξοδα (γραφ. ὕλη—ἐγκ)σεις κλπ.)	9 500	9 287,40
Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν	20 500	20 036,50
Κέντρον Κοινωνικῶν Σπουδῶν	17 000	16 815
Βιβλία καὶ Περιοδικὰ	100	—
Δημοσιεύματα	100	—
	70 700	69 538,90
Σχολὴ Στατιστικῆς (Κ.Σ.Ε.)		
α) Ἐνίσχυσις δι' ἀμοιβὰς ἐκτά- κτου προσωπικοῦ	47 250	
β) Ἐνίσχυσις διὰ ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν του	5 000	
γ) Στατιστικῶν Δελτίων	8 000	
δ) Ἐντοπα—Διαφημίσεις	8 000	
	68 250	45 853,50
Μορφωτικὴ λοιπὴ ἐργασία		
*Ἐξοδα διαλέξεων (προσκλήσεις, ταχυ- δρομικά, κλπ.)	20 100	20 033,30
Σωματικὴ Ἀγωγή (μισθὸς Γυμναστοῦ)	10 000	10 000
*Ἐορταὶ (ἐκπαιδευτικὰ συνέδρια—ἐκ- δρομαὶ κλπ.)	25 000	21 179,80
*Ἐντοπα καὶ ἀσκήσεις	17 500	17 431
*Ἐνίσχυσις «Ἐκδόσεων» τῆς Σχολῆς	125 700	125 661
	198 300	194 305,10
Πρόνοια ὑπὲρ Σπουδαστῶν		
*Ἱατρικὴ περίθαλψις	22 500	21 275
Εἰς Μεταφορὰν	1 472 200	1 433 839,10

	Προϋπολογισθέντα	Πραγματοποιηθέντα
	1 472 200	1 433 839,10

Ἐκ Μεταφοράς			
Βραβεία α) Σχολῆς	100		
β) Ἐξ ἐπιχορηγήσεως Ἰδ.	100		
γ) Ἐνίσχυσις ὑποτρόφων		3 000	3 000
Ἐξωτερικοῦ	2 800		
		<u>25 500</u>	<u>24 275</u>

Διάφορα ἔξοδα

Δαπάναι ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Δ.Σ.	65 000	63 965
---	--------	--------

Προμήθειαι

Ἀγορά ἐπίπλων καὶ σκευῶν	106 500	106 350
Ἀγορά θρανίων καὶ καθισμάτων	30 500	30 064
Ἐγκαταστάσεις καὶ ἐπιπλα Λογιστηρίου	1 000	578
Ὀργανα διδακτικὰ	200	—
Ἀγορά βιβλίων καὶ περιοδικῶν	7 100	7 016,30
» οἰκοπέδου ἐξ ἐπιχορηγήσεως Κράτ.	300 000	—
	<u>445 300</u>	<u>144 008,30</u>
Τὸ ὅλον	1 985 500	1 644 812,30

ΤΜΗΜΑ Β'. ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΑ

Ἀποδόσεις εἰσπράξεων ὑπὲρ τρίτων

Ἐξέταστρα :

α) Καθηγηταὶ 244 000

β) Ἐποπτεία κλπ. ἀποσβέσεις 80 000

γ) Δαπάναι ὑπὲρ καὶ διὰ λογισμῶν Σχολῆς 26 000

350 000 636 075

80 000 101 168

20 000 20 933,50

Φόροι καὶ χαρτόσημον Δημοσίου

Κρατήσεις Ι.Κ.Α.

Τέλη ἐγγραφῆς ἐπαγγελματικῆς Ἐκ- παιδεύσεως

9 000 10 850

459 000 769 026

2 444 500 2 413 838,90

Σύνολον

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, τὰ ἔσοδα τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως 1956 - 57 ὑπερέβησαν τὰ γενόμενα ἔξοδα κατὰ ἄρχ. 70.756 ποσὸν ὑπερ ἤχθη εἰς αὐξήσειν τοῦ σημειουμένου κατωτέρω κυμαινομένου κεφαλαίου τῆς Σχολῆς.

Ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῶν ὡς ἄνω στοιχείων διεπιστώθησαν τὰ κάτωθι: Ἄπασαι αἱ εἰσπράξεις καὶ δαπάναι εἶναι καθ' ἅπασαν τὴν γραμμὴν νόμιμοι, βαιζόμενοι εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 15-4-1948 Β. Δ)τος περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Α.Σ.Β.Σ. οὐδεμιᾶς σημειωθείσης παραβάσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων τούτου.

Διὰ τὰς πραγματοποιουμένης εἰσπράξεις ἐκδίδονται βάσει αἰτιολογικῶν στοιχείων διπλότυπα εἰσπράξεως, ἀκολούθως δὲ εἰσάγονται εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Σχολῆς διὰ γραμματίων εἰσπράξεως ὑπογραφομένων ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς, ἠριθμημένων δὲ κατ' ἀπόλυτον ἀριθμητικὴν σειρὰν, αἱ δὲ καταστάσεις εἰσπράξεως ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Ταμίου καὶ τοῦ διαχειριστοῦ, θεωροῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ Γραμματέως καὶ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν τῆς Σχολῆς.

Αἱ πληρωμαὶ ἐνεργοῦνται δι' ἐκδόσεως ἐνταλμάτων πληρωμῆς ὑπογραφομένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ. Σ. τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Γραμματέως ταύτης, ἠριθμημένων καὶ τούτων κατ' ἀπόλυτον ἀριθμητικὴν σειρὰν καὶ συνοδευομένων ὑπὸ ἐγκεκριμένων δικαιολογητικῶν.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐντάλματα πληρωμῆς καὶ τὰ γραμμάτια εἰσπράξεως ἐλέγχονται προληπτικῶς, κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ Δ. Σ. τῆς Σχολῆς, ὑπὸ δύο ἀνωτέρων δημοσίων ὑπαλλήλων ἡτοι τοῦ ἐκάστοτε προϋσταμένου τῆς ὑπηρεσίας Ἐντελλομένων ἔξοδων τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας καὶ ἑνὸς Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, οἵτινες ὑποβάλλουν σχετικὰς ἐκθέσεις εἰς τὸ Δ. Σ. τῆς Σχολῆς.

Τὰ τηρούμενα ὑπὸ τῆς Σχολῆς βιβλία δὲν ἔχουν θεωρηθῆ παρὰ Δημοσίας Ἀρχῆς δεδομένου ὅτι δὲν ὑφίσταται ἐκ τῶν κειμένων διατάξεων τοιαύτη ὑποχρέωσις, κλείονται ὁμως ὑπὸ τοῦ Ταμίου τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Γραμματέως ταύτης.

Ἐν συμπεράσματι, ἐπὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

α) Τὰ χρησιμοποιηθέντα κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα γραμμάτια εἰσπράξεων, ἀρχοῦν ἀπὸ τοῦ αὐξ. ἀριθ. 821 καὶ ἐξιννοῦνται μέχρι καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 953.

Ἐπίσης ἐνταλμάτων πληρωμῶν ἐγένετο χρῆσις ἀπὸ τοῦ αὐξ.

ἀριθ. 2403 μέχρι καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2827. Βάσει τούτων ἐνηργήθησαν ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις αἱ οἰκαίαι ἐγγραφαί.

β) Ἡ Σχολὴ ὡς κοινωφελὲς ἐκπαιδευτικὸν ἱδρυμα λειτουργοῦσα ὑπὸ τὸν τύπον νομικοῦ προσώπου ἰδιωτικοῦ δικαίου, δὲν κέκτηται καθωρισμένον πάγιον κεφάλαιον.

Τὸ κυμαινόμενον κεφάλαιον τῆς Σχολῆς κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ Γενικοῦ Ἰσολογισμοῦ τοῦ ὑπὸ κρίσιν οἰκονομικοῦ ἔτους ἀνέρχεται εἰς δρχ. 1.218.155,70 ἐξ ὧν μετρητὰ καὶ καταθέσεις δρχ. 733.979,10 καὶ λοιπὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα δρχ. 484.176,60.

γ) Κρατήσεις διὰ δημιουργίαν εἰδικῶ ἀποθεματικῶ δὲν ἐνηργήθησαν κατὰ τὴν χρῆσιν ταύτην καταβάλλεται ὁμοῦ προσπάθεια σχηματισμοῦ (μικροῦ) χρηματικοῦ κεφαλαίου ἀγομένου εἰς τὸ κυμαινόμενον κεφάλαιον.

δ) Ἐκ τοῦ ἐνεργηθέντος ἐλέγχου τῶν πεπραγμένων τῆς οἰκονομικῆς ταύτης χρήσεως, διεπιστώθη ἀπόλυτος τάξις καὶ ἐνημερότης εἰς τὰς ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις ἐγγραφάς, μὴ παρατηρηθεισῶν ἀνωμαλιῶν κατὰ τὴν ἐν γένει διαχείρισιν ταύτης.

Ἡ ὅλη διαχείρισις τῆς Σχολῆς διαπνέεται ὑπὸ πνεύματος περιουλοῦ καὶ ἀπολύτου τάξεως εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε καὶ τὰ ἐκ παραδρομῆς λάθη ὡς καὶ αἱ συνήθειαι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις μικροπαραλήψεις, ὧν ἐγένετο ἢ δέουσα διόρθωσις, νὰ εἶναι εἰς τὸ ἐπακρον περιωρισμένα.

Ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς Σχολῆς, ἐκ τοῦ γενομένου ὁμοῦ ἐλέγχου δυνάμεθα νὰ προβῶμεν καὶ εἰς εὐχαρίστους διαπιστώσεις ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς Σχολῆς καὶ τὸ συντελούμενον ἐν αὐτῇ ἔργον.

Ὁ σκοπὸς δὲν ἔταξεν ἐαυτῇ ἡ Σχολὴ ἐκπληροῦται σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου κατὰ τρόπον πλέον ἢ ἰδεώδη, δικαιοῦνσα οὕτω πλήρως τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἱδρύσεώς της, ὡς καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ κόσμου καὶ γενικώτερον τῆς κοινωνίας.

Ἡ Α.Σ.Β.Σ. ἐξελίσσεται εἰς ἀκμαῖον ἐπιστημονικὸν ἱδρυμα ἀναπτύσσον πολὺπλευρον καὶ παντοειδῆ ἐπιστημονικὴν δρασίαν καὶ ἐπιδιώκον τὴν καινοτόμησιν διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης καὶ ἐπὶ εἰδικῶν τομέων εἰς οὐς μέχρι τοῦδε οὐδεμία συστηματικὴ τοιαύτη προσπάθεια ἐγένετο ὡς καὶ τὴν ἀνακινήσιν συζητήσεων ἐπὶ φλεγόντων γενικῶν οἰκονομικῶν θεμάτων διὰ τὴν

ἀνταλλαγὴν γνώμων καὶ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν σαφῶν ἐπὶ τούτοις ἀπόψεων. Ἡ ὀσημέραι ἀύξανόμενη θράσις τῆς Σχολῆς καὶ ἡ κατὰ τρόπον πρωτοποριακὸν καὶ ὑποδειγματικὸν ἀνάπτυξις τοῦ ἔργου τῆς, καθιστοῦν ταύτην πνευματικὸν ἴδρυμα ἀπολύτως συγχρονισμῶν καὶ ἐξόχου ὠφελιμότητος διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς Χώρας. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Σχολὴ ὀσημέραι ἐμπεδοῦται περισσότερον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ κόσμου ὡς καὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς κοινωνίας ἧς ἐμπεδοῦται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐμπιστευεταί· μεγαλύτερον ἀριθμὸν νέων πρὸς ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν καὶ ἀπόκτησιν ἐφοδίων διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ πεδίου σταδιοδρομίαν των.

Ὁὕτω οἱ ἐγγραφέντες εἰς τὴν Σχολὴν σπουδασταὶ κατὰ τὸ ἔτος 1956 - 57 ἀνήλθον εἰς 1088 ἔναντι 991 τοῦ προγενεστέρου ἔτους. Ὁμοίως οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔτος ἀνῆλθον εἰς 70. Οὐχ ἦντιον ὁμοῦ παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἣν παρουσιάζει ἡ θράσις καὶ τὸ ὅλον ἔργον τῆς Σχολῆς σημειοῦμεν ὅτι αὕτη ἐξακτουλοῦται νὰ στεγάζεται ἐπ' ἐνοικίῳ εἰς παλαιὸν καὶ οὐχὶ κατελλῶλον κτίριον καὶ ὅτι οὐδὲν ἐγένετο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀποκτήσεως ἰδιοκτητοῦ στεγῆς μολονότι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν παρουσιάζει δυσεπιλύτους δυσχερείας, ἐὰν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ διατιθέμενον σήμερον διὰ στεγαστικῆς ἀνάγκας (κεντρικὸν κτίριον καὶ παράρτημα) κοσόν. Κατὰ τὸ διαχειριστικὸν ἔτος 1956 - 57 μικρὰ προσπάθεια ἐγένετο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, θεωρητικῆς μάλλον φύσεως, ἡ ὁποία ἀπέβλεπε εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἑτέρου καταλλῶλου ἀκινήτου, διὰ τὴν στέγασιν τῆς Σχολῆς οὐχὶ δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν ἰδίου τοιοῦτου. Ἐρρίφθη ὁμοίως ἡ ἰδέα τῆς μεταφοράς τῆς Σχολῆς εἰς Πειραιᾶ, θεωρηθέντος ὅτι εἰς τὴν πόλιν ταύτην προσιδιάζει νὰ ἔχη τὴν ἑδραν του ὡς ἐκ τῶν σκοπῶν του, ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα τῆς μορφῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ἐπιτραπήτω, τέλος, νὰ σημειώσωμεν καὶ πάλιν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς, δοθέντος ὅτι τὸ ὑπάρχον προσωπικὸν παρὰ τὰς φιλοτίμους προσπάθειάς αὐτοῦ καταβάλλει, εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὴν συνεχῶς αὐξανόμενον ὄγκον τῶν ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἐξαρτωμένων ἰδρυμάτων. Διὰ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, καθίσταται ἀδήριτος ἡ ἀνάγκη τῆς προσλήψεως προσωπικοῦ, τροποποιουμένων τῶν σχετικῶν ἐν ἰσχύϊ διατάξεων περὶ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς.

Τέλος, αἱ δαπάναι ἐν γένει λειτουργίας τῆς Α.Σ.Β.Σ. δέον νὰ θεωρηθοῦν, συγκρινόμεναι πρὸς τὰς τῶν ἐτέρων ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ὡς εὐρισκόμεναι εἰς λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον. Τοῦτο οφείλεται εἰς τὸ πνεῦμα φειδοῦς τὸ ὁποῖον ἐπιδεικνύεται ὡς καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὸ διδασκικὸν προσωπικὸν περιορίζεται εἰς ἀσήμαντον ἀμοιβὴν ὄλως δυσανάλογον πρὸς τοὺς καταβαλλομένους ἀτότους ἐκ μέρους τούτων κόπους πράγμα διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον παντὸς ἐπαίνου.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Τὸ Γραφεῖον τοῦτο ἱδρυθὲν δάσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Σχολῆς Β.Δ. 15-4-48 δὲν ἔχει ἰδιαιτέραν οἰκονομικὴν διαχείρισιν καθ' ὅσον ἡ ὅλη ἐργασία ἐν αὐτῷ διεξάγεται δι' ἀσημάντου δαπάνης. Τόσον ὁ προϊστάμενος τοῦ Γραφείου ὅσον καὶ οἱ συνεργάται καθηγηταὶ καὶ τρίτοι, παρέχουν τὰς ὑπηρεσίας των ὄλως ἀφιλοκερδῶς.

Τὸ Γραφεῖον τοῦτο προσφέρει ἐξαιρετικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς σπουδαστάς τῆς Σχολῆς οὗς καθοδηγεῖ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν των ἐργασίαν ἀλλὰ καὶ γενικωτέραν σπουδαιότητα παρουσιάζει ὡς ἐκ τῶν λειτουργούντων παρ' αὐτῷ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν, Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν, Κέντρου Ἑλληνικοῦ Λογιστικοῦ Σχεδίου, Κέντρου Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Κέντρου Τουριστικῆς Βιομηχανίας, Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως καὶ Κέντρου Ναυτιλιακῆς Ἐκπαιδεύσεως. Τὰ κέντρα ταῦτα ἀποτελοῦν ἐπιστημονικὰ φυτώρια, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἰσχυόντων ἀλλαχοῦ, διὰ τὴν ἐρευναν καὶ ἀνάπτυξιν διαφόρων τομέων εἰς οὓς μέχρι τοῦδε δὲν παρετηρήθη ἀξιόλογος ἐπιστημονικὴ ἐπίδοσις καὶ ἔχουν ὡς ἀπότερον προορισμὸν τὴν ἀναγωγὴν των εἰς ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα σκοπὸν ἔχοντα τὴν διαδραμάτισιν σοβαροῦ λόγου εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Χώρας.

Ἄξια παντὸς ἐπαίνου εἶναι ἡ Σχολὴ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοιαύτης δράσεως δι' ἣν κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος ἐδαπανήθη τὸ ἀσήμαντον ποσὸν τῶν δραχ. 69.538 ὅπερ περιελήφθη εἰς τὴν γενικὴν διαχείρισιν τῆς Σχολῆς.

Σημειωτέον ὅτι τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν ἐπεξέτεινε κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος τὴν δρᾶσιν του ἱδρῦσαν

πέραν τῶν ὑφισταμένων Κέντρων, τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαίδευσως, τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαίδευσως, τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Βιομηχανίας, τὸ Κέντρον Ὁργανώσεως καὶ Διοικήσεως καὶ τὸ Κέντρον Ναυτιλιακῆς Ἐκπαίδευσως.

ΣΧΟΛΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Κατὰ τὸν γενόμενον ἔλεγχον διεπιστώθη ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1956 - 57 ἡ Σχολὴ αὕτη ὑπὸ τὴν ἐπίσημον μορφήν της, ἐσυνέχισε κατὰ τρόπον πλέον ἢ ἱκανοποιητικὸν τὸ ἐπιστημονικὸν της ἔργον, τῆς καταρτίσεως δηλονότι στατιστικῶν στελεχῶν καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐρεῦνης τῶν διαφόρων στατιστικῶν προβλημάτων. Ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν δὲ τῆς Σχολῆς, ἣτις, σημειωτέον, εἶναι αὐτοτελής, σημειοῦμεν, ὅτι, ὡς προέκυψεν ἐκ τοῦ γενομένου ἐλέγχου, κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἔτος αὕτη ἦτο καθ' ὅλα ἀψογος, οὐδεμιᾶς παρατηρηθείσης ἀταξίας.

Διὰ τὰς πραγματοποιηθείσας εἰσπράξεις ἐκδίδονται γραμματίαι βάσει αἰτιολογικῶν στοιχείων τοῦ Γραμματέως ταύτης, ἠριθμημένα δὲ κατ' ἀπόλυτον ἀριθμητικὴν σειράν. Τὰ ἐκδοθέντα γραμματίαι ἀρχοῦν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 45 καὶ ἐξικνοῦνται μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 96. Τὰ γραμματίαι ταῦτα ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς, ἀφοῦ προηγουμένως θεωρηθοῦν ὑπὸ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν τῆς Σχολῆς, αἱ δὲ καταστάσεις εἰσπράξεων ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Ταμίου καὶ τοῦ Διαχειριστοῦ καὶ θεωροῦνται καὶ αὗται ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω μονίμων ἐλεγκτῶν.

Αἱ δαπάναι ἐνηργήθησαν δι' ἐκδόσεως ἐνταλμάτων πληρωμῆς ὑπογραφομένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ. τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Γραμματέως ταύτης, ἠριθμημένων καὶ τούτων κατ' ἀπόλυτον ἀριθμητικὴν σειράν ἀφοῦ προηγουμένως θεωρηθοῦν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν ταύτης.

Τὰ ἐκδοθέντα διὰ τὴν ὑπὸ ἔλεγχον χρῆσιν ἐντάλματα, ἀρχοῦνται ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 117 καὶ ἐξικνοῦνται μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 232.

Βάσει τῶν ἐκδοθέντων ὡς ἄνω γραμματίων εἰσπράξεων καὶ ἐνταλμάτων πληρωμῶν ἐνηργήθησαν αἱ σχετικαὶ ἐν τοῖς λογιστικοῖς βιβλίοις ἐγγραφαί.

Ἐκ τοῦ γενομένου ἐλέγχου προέκυψεν ὅτι τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα

της Στατιστικής Σχολής κατά την χρήση 1956 - 57 έχουν ως κάτωθι :

Ε Σ Ο Δ Α

1. Έγγραφαί Αου και Βου έτους	δρχ.	27 000	
2. Δίδακτρα » » » » »	»	149 600	
3. » Καθυστερούμενα	»	9 300	
4. Δικαιώματα έκ τίτλων	»	5 200	191 100
<hr/>			
5. Έπιχορήγησις Έπουργ. Συνομοῦ »			85 000
Τὸ ἔλον »			276 100
Έπόλοιπον προηγ. χρήσεως »			3.753,90
<hr/>			
Τὸ ἔλον »			279 853,90
<hr/>			
6) Λογαριασμοί ἀποδιδόμενοι :			
α) Φόροι και χαρτόσημον Δημοσίου	»	10 846,10	
β) Έξέταστρα Καθηγητῶν	»	40 585	
γ) Ένίσχυσις Σχολής δια λογαριασμόν αὐτῆς	»	45 853,50	97 264,60
Σύνολον »			<u>377 118,50</u>

Ε Σ Ο Δ Α

1. Αποζημιώσεις Διδασκαλίας—Έξοδα κινήσεως και επίδομα Βιβλιοθήκης	δρχ.	96 300	
2. Αποζημιώσεις Διδακτικής Έπιτροπῆς	»	36 000	
3. » Έπιμελητοῦ 10 500	»	5 000	
4. » Διευθυντοῦ Κ.Σ.Ε.	»	13 500	
5. Έπερωρία και ὁδοιπορικὰ	»	13 950	
6. Γενικά Έξοδα Διαχειρίσεως	»	14 611,10	
7. Ένοίκια και Έπισκευαί και ἔγκαταστάσεις	»	87 536,20	
<hr/>			
Τὸ ἔλον »			266 897,30
<hr/>			
8. Λογαριασμοί ἀποδιδόμενοι :			
α) Φόροι και Χαρτόσημον Δημοσίου	δρχ.	10 846,10	
β) Έξέταστρα Καθηγητῶν	»	40 565	
γ) Ένίσχυσις Σχολής δια λογαριασμόν αὐτῆς	»	45 853,50	97 264,60
<hr/>			
»			364 161,90
Έπόλοιπον εις νέαν χρῆσιν	»		12 956,60
<hr/>			
Σύνολον »			<u>377 118,50</u>

Ἡ Σχολή ἥτις προήλθεν ἐκ τοῦ Κέντρου Στατιστικῶν Ἑρευ-
νῶν καὶ διέπεται ὑπὸ τοῦ ἀπὸ 3.9.1955 Β. Δ)τος, μοναδική εἰς τὸ
εἶδος τῆς ἐν Ἑλλάδι, συνέχισε καὶ κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος τὴν
συμπλήρωσιν τῆς ταχθείσης εἰς ταύτην ἐπιστημονικῆς τῆς ἀποστο-
λῆς κατὰ τρόπον ἄξιον πάσης ἐξάσκσεως.

Ἡ συντελουμένη ἐν τῇ Σχολῇ καρποφόρος καὶ ἀποδοτικὴ ἐρ-
γασία ἔχει εἰς τὸ ἐνεργητικόν τῆς τὴν δημιουργίαν ἱκανοῦ ἀριθμοῦ
στατιστικῶν στελεχῶν ὡς καὶ τὴν προαγωγήν, κατὰ τρόπον πλεόν
ἢ ἱκανοποιητικόν, τῆς στατιστικῆς ἐπιστήμης γενικώτερον καὶ ἰδίᾳ
κατὰ τὴν προσαρμογὴν τῆς εἰς τὰ Ἑλληνικὰ προβλήματα.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Σχολὴν ταύτην θὰ εἰχωμεν καὶ κατὰ τὸ
ὑπὸ κρίσιν ἔτος νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγένε-
το ὑπὸ τῆς Α.Σ.Β.Σ. ἡ δέουσα ἐνίσχυσις τῆς διὰ ποσοῦ 45.853,50
πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δαπανῶν τῆς.

Ἡ χειρονομία αὕτη τῆς Α.Σ.Β.Σ. πρὸς τὸ τέκνον τῆς δέον νὰ
ἐξαρθῇ δεόντως, πλὴν δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἡ ὡς ἄνω ἐνίσχυσις
ἐγένετο καὶ πάλιν βάσει τῶν ἀριθ. 53 καὶ 63 τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς
Α.Σ.Β.Σ., ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀριθ. 9 ἰδρυτικοῦ
διατάγματος τῆς Σχολῆς, χωρὶς νὰ θεσπισθῇ εἰδικὴ διάταξις, ὡς
ὑπεδείχθη ἐν τῇ ἐκθέσει ἡμῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους, καθιστώσα
πλεόν σαφῆ καὶ νομότυπον τὴν ὑπὸ τῆς Α.Σ.Β.Σ. γενομένην κατὰ
τὸν ὡς ἄνω τρόπον ἔμμεσον ἐνίσχυσιν τῆς Στατιστικῆς Σχολῆς.
Τονίζεται καὶ πάλιν τὸ σκόπιμον τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τοῦ
τρόπου τῆς ὡς ἄνω ἐνισχύσεως, ἥτις κατὰ τὸ πλεῖστον διατίθεται
διὰ τὴν ἀμοιβὴν ἐκτάκτου προσωπικοῦ ὅπερ ἐν τῇ πραγματικότητι
ἀπασχολεῖται κυρίως διὰ διεκπεραίωσιν διοικητικῆς ἐργασίας τῆς
Α.Σ.Β.Σ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ αὐτοτελὴς διαχειρίσις τοῦ Τμήματος ἐκδόσεων τῆς Α.Σ.Β.Σ. ἔχει διὰ τὸ διαχειριστικὸν ἔτος 1956 - 57 ὡς ἑξῆς :

ΕΣΟΔΑ

1. Ἐγγραφαὶ Συνδρομητῶν Σπουδαστῶν 1 085 × 200	δρχ. 217 000	
2. Διάφοροι Πωλήσεις — Δημοσιεύσεις	» 12 045	
3. Πωλήσεις Ἐγκυκλοπαιδικῶν Ἡμερολογίων	» 48 095	
4. Ἐνίσχυσις Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς	» 21 118	
	<u>Τὸ ἕλρον</u>	» 298 258
5. Ὑπόλοιπον προηγουμένης χρήσεως	» 8 207,40	306 465,40

Ἀποδιδόμενα :

α) Ἐνίσχυσις τῆς Σχολῆς διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς	» 125 661	
β) Φόροι Δημοσίου καὶ κρατήσεις Ι.Κ.Α.	» 8 470,40	134 131,40
	<u>Γενικὸν Σύνολον</u>	<u>» 440 596,80</u>

ΕΞΟΔΑ

Ἐντυπα

1. ΣΠΟΥΔΑΙ τόμος ζ' τεύχη 1—12	» 113 675,40	
2. Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ. τεύχη 18—22	» 57 277,50	
3. Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον 1957, τεύχη β	» 72 360,60	
4. Ἀντίτυπα καὶ διάφορα ἐξοδα ἐκδόσεων	» 15 337,60	258 651,10
5. Ἀμοιβαὶ Συντάξεως — Διαχειρίσεως	» 30 900	
6. Γενικὰ ἐξοδα διαχειρίσεως καὶ Δημοσιεύσεις	» 16 282,40	47 182,40
	<u>Τὸ ἕλρον</u>	<u>» 305 833,50</u>
Ταμείον εἰς νέον	»	631,90

Ἀποδιδόμενα:

α) Λογαριασμοὶ Σχολῆς — Ἀμοιβαὶ ἐκτάκτου Προσωπικοῦ καὶ διάφοροι ἐπιδαρύνσεις αὐτῶν I.K.A. κ.λ.π.	»	125 661	
β) Ἀπόδοσις φόρων καὶ κρατήσεων I.K.A.	»	<u>8 470,40</u>	134 131,40
Γενικὸν Σύνολον	»		<u><u>440 596,80</u></u>

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω χρῆσιν ἢ διαχειρίσεις τοῦ Τμήματος Ἐκδόσεων ἐγένετο μετ' ἐξαιρετικῆς τάξεως καὶ προσοχῆς καὶ οὐδεμία ἀταξία διεπιστώθη κατὰ τὸν διενεργηθέντα ὑφ' ὑμῶν ἔλεγχον.

Διὰ τὰ σημειωθέντα ἀνωτέρω ἔσοδα, ἐξεδόθησαν γραμμᾶτια εἰσπράξεως ἅτινα ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 54 καὶ ἐξικνοῦνται μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 112 καὶ ἅτινα εἶναι ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ἔχουν ἐγκριθῆ ὑπὸ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν τῆς Σχολῆς, αἱ δὲ καταστάσεις Εἰσπράξεων ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Ταμίου καὶ τοῦ Διαχειριστοῦ, θεωροῦνται καὶ αὐταὶ ὑπὸ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν τῆς Σχολῆς τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Συντάξεως τῶν Ἐκδόσεων. Τὰ ἔσοδα ἐγένοντο δάσει ἐνταλμάτων πληρωμῆς ἅτινα ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 215 καὶ ἐξικνοῦνται μέχρι καὶ τοῦ ἀριθ. 376 καὶ ταῦτα δὲ ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ. καὶ τοῦ Γραμματέως ταύτης καὶ θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Συντάξεως τῶν ἐκδόσεων καὶ τῶν μονίμων ἐλεγκτῶν τῆς Σχολῆς.

Ἡ ὑπαρξίς αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως, ἣτις καθιερώθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950—51 διὰ τὸ τμήμα τοῦτο, διηκολοῦνε τὰ μέγιστα τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργασιῶν του αἵτινες τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου ὅσον καὶ κυρίως, ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητά των, ἐμφανίζουσι ὁμολογουμένως ἐξέλιξιν ἣν θὰ ἐξήλευον πολλὰ σοβαρὰ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα.

Κατὰ τὸ ὑπὸ ἔλεγχον ἔτος παρετηρήθη μεγαλυτέρα ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ὄρασις τοῦ Τμήματος τούτου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθεισῶν μονογραφικῶν καὶ μελετῶν ὑπερῆς μεγαλύτερος, ἐσυνεχίσθη δὲ ἡ ἐκθεσις τοῦ ἀξιολογωτάτου περιοδικοῦ δημοσιεύματος «ΣΠΟΥΔΑΙ» εἰς 8 δημοσιεύονται διάφοροι περι-

λής άμοιβής εις τούς συγγραφείς ώς καί τοῦ περιοδικοῦ «ΝΕΑ τῆς Α.Σ.Β.Σ.», ὅπερ ἔχει πληροφοριακόν χαρακτήρα καί εις ὃ ὁμοῦς δημοσιεύονται καί ἀξιόλογοι ἐπιστημονικά ἔργασιαι τῶν σπουδαστῶν ἐνισχυομένης οὕτω τῆς διαθέσεώς των πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καί ἔργασίαν.

Κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος τὸ Τμήμα ἐκαινοτόμησε διὰ τῆς ἐκδόσεως ἔγκυκλοπαιδικοῦ Ἡμερολογίου (Ἄλμανάκ 1957 τρία τεύχη) εἰς ὃ δημοσιεύονται μεταξύ ἄλλων καί ἄρθρα ἐπὶ θεμάτων συναφῶν πρὸς τὴν ἀποστολὴν καί τὸ ἀντικείμενον τῆς Σχολῆς καί τὰ διάφορα οἰκονομικά ζητήματα συγχρόνου ἐνδιαφέροντος

Ὅμοίως, δεόν νὰ σημειωθῆ, ἡ ἐκδοσις τοῦ περισπουδάστου τόμου τῶν ὀμιλιῶν αἰτινες ἐγένοντο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α.Σ.Β.Σ ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος τὸν οἰκονομικόν καί βιομηχανικόν κόσμον κεφαλαιώδους σημασίας ζητήματος τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς.

Ὁ τόμος οὗτος ἐπλήρωσε κενόν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομικὴν Βιβλιογραφίαν καί ἐπαινοὶ ὀφείλονται εἰς τὴν σχοῦσαν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὀργανώσεως τῶν ὀμιλιῶν τῆς Α.Σ.Β.Σ. καί τῆς ἐν συνεχείᾳ, ἐκδόσεών των εἰς αὐτοτελές ἔργον.

Θεωροῦμεν ἐπιδεβλημένον καθήκον νὰ τονίσωμεν ὅτι δλη αὐτὴ ἡ σημαντικωτάτη δωφωτιστικὴ καί ἐπιστημονικὴ ἔργασία τῶν ἐκδόσεων ἐγένετο ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἐμπνευσιν, εὐθύνην καί ἐπιμέλειαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, ὃ ὅποτος, ὡς προέκυψεν ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῆς διαχειρίσεως, οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἔλαβεν.

Οὐδεμίαν ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὕπαρξις αὐτοτελοῦς εἰς τὸ Τμήμα τοῦτο διαχειρίσεως διευκολύνει τὸ ἐκδοτικόν καί τόσον σημαντικόν ἔργον τοῦ Τμήματος ἐκδόσεων, ὅπερ ἐλάχιστα ἰδρύματα ἔχουν νὰ ἐμφανίσουν εἰς τὸ ἐνεργητικόν τῆς δράσεώς των.

Παραθέτομεν πίνακα τῶν ἐν γένει ἐκδόσεων τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκόν ἔτος 1956-57, ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων περιοδικῶν:

Α.Σ.Β.Σ. — Διάγραμμα Μελετῶν μὲ θέματα: Ἡ κοινότης - Ἡ τουριστικὴ περιοχὴ - Τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα - Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα - Ὁ Γενικὸς Ἰσολογισμὸς μιᾶς ἐπιχειρήσεως - Τὸ Βιομηχανικόν Κέντρον - Ἡ Βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις

» — Ἐγκυκλοπαιδικόν Ἡμερολόγιον (Ἄλμανάκ 1957)

- Χ. Αγαλλοπούλου** — Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐργασία κατὰ τὸ ἀρθρον 13 τοῦ Συντάγματος
- Κ. Ἀθανασιάδου** — Αἱ νεώτεραι μέθοδοι τῆς Στατιστικῆς
- Μ. Γεωργιάδου** — Τὸ κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων
- Κ. Δημαρᾶ** — Ψυχολογικοὶ παράγοντες τοῦ Εἰκοσιένα
- Κ. Ζησιμοπούλου** — Ὁ Τουρισμὸς γενικῶς καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἑλλάδι
- Ε. Ζούλια** — Ἐπὶ μιᾶς νέας μεθόδου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀριθμητικοῦ μέσου καὶ τῆς τυπικῆς ἀποκλίσεως μιᾶς κατανόμης συχνότητος εἰς περίπτωσιν ἰσαπεχουσῶν τιμῶν τῆς μεταβολῆς
- Α. Καλλιβα** — Ἡ Γεωπολιτικὴ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ
- Ν. Μαρματάκη** — Τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ
- Π. Μησιοπούλου** — Πρωταρχικαὶ γραμμαὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς
- Κ. Μπανταλούκα** — Ἡ διάρθρωσις τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν
- » — Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας
- » — Τὰ ἔξοδα καὶ αἱ ἀποζημιώσεις τῶν μετακινουμένων δημοσίων ὑπαλλήλων
- Γ. Ξυνοπούλου** — Χριστιανισμὸς καὶ Δίκαιον
- Α. Παπαϊωάννου** — Ἐξέλιξις καὶ προβλήματα ἑλλ. βιοτεχνίας
- Κ. Παπαϊωάννου** — Τὰ Θεμέλια τοῦ Μαρξισμού
- » — Κοιν. ἐπανάστασις καὶ οἰκον. ὑποανάπτυξις
- Γ. Παπαλεξανδρῆ** — Φιλελεύθερος Σοσιαλισμὸς
- Σ. Πεσματζόγλου** — Ὁ Ἑλληνικὸς Τουρισμὸς
- Ν. Πολύζου** — Ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς - Ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις
- Α. Τσούτσου** — Ὁργάνωσις καὶ λειτουργία τῶν τακτικῶν Διοικητικῶν Δικαστηρίων.

Τελευτώντες τὴν παροῦσαν ἔχθεσιν ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὸ ἐν γένει ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ νὰ ὑποβάλωμεν εὐσεβάστως τὴν πρότασιν ὅπως τὸ καινοτόμον τοῦτο ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Πατρίδος μας τύχη τῆς ἀκρας τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου εὐαρεσκείας καὶ εὐρεθῆ τῶς τρόπος νὰ τιμηθῶσιν ἠθικῶς τὰ μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, ἀμισθεὶ προσενεγκόντα τὰς ὑπηρεσίας των, τὰ μέλη τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ἰδίᾳ ὁ Διευθυντής, ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Πρῶσωπικὸν αὐτῆς.

Σ Π Ο Υ Δ Α Ι

Μηνιαῖον ἐπιστημονικόν ὄργανον
τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Τόμος Η'

Ἀκαδημαϊκόν ἔτος 1957/58

Ἐτησίᾳ συνδρομὴ δραχ. 150

διὰ τοὺς σπουδαστάς δραχ. 100

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Μηνιαῖον ὄργανον διαφωτίσεως καὶ πληροφοριῶν
τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν
τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Τόμος Α'

Ἀκαδημαϊκόν ἔτος 1957/58

Ἐτησίᾳ συνδρομὴ δρχ. 100

Διὰ τοὺς σπουδαστάς δρχ. 50

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΚΑΙ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς

Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἀποστέλλεται δωρεάν εἰς τὸν αἰτοῦντα

NEA THE ABΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ καὶ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οἱ οἰκοδόμοι τῆς ὀργανώσεως, ὑπὸ Ι. Λ. Χρυσόχοῦ — Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ μέθοδος ἀναπτύξεως διευθυντικῶν στελεχῶν, ὑπὸ Η. Smiddy — Ἡ διοίκηση ὑπὸ μεταβατικὴν περίοδον, ὑπὸ Α. Μπαβέλα — Ἡ σημασία τῶν ἐπικοινωνιῶν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις, ὑπὸ Α. Μπαβέλα — Ἡ Σχολὴ Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας τῶν Παρισίων, ὑπὸ Φ. Βακαλοπούλου — Τὰ Παινετιστημικά Κέντρα Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ R. Goetz-Girey — Ἡ ἀνάπτυξις σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὑπὸ Σ. Ἀγαπητίδη — Ἡ νέα ὀργάνωσις τῆς École des Hautes Études Commerciales τῶν Παρισίων — Τί γράφουν καὶ τί λέγουσι οἱ ἄλλοι — Φοιτητικὴς ἐστία, ὑπὸ Θ. Κούτρη.

30

Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1958)9

Τεύχος 1ον τοῦ Στ' ἔτους

Ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ὀργάνωσιν

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1958 - 1959
ΕΤΟΣ Σ' Τιμή Δρχ. 1.— ΤΕΥΧΟΣ 31

Εἰς τὸ προσεχές ὑπ' ἀριθμὸν 31 τεύχος τοῦ περιοδικοῦ μας
θὰ δημοσιεύσωμεν τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῆς
Σχολῆς καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Κέντρου τῶν Ναυτιλιακῶν Σπουδῶν
καὶ τοῦ Κέντρου Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως

Τὸ παρὸν τεύχος ἐκδίδεται
ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν, ἐποπτεῖαν καὶ εὐθύνην
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Α.Β.Σ.

Γραφεῖα :

Παράρτημα τῆς Α.Β.Σ. — Ὁδὸς Ἀκαδημίας 84, Τηλ. 34.166

Τυπογραφεῖον :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΣΕΡΜΠΙΝΗ

ὁδὸς Κωλέττη 31 — Τηλ. 615.501

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἔτος Σ' 1958/9

Δραχμὴ 1

Τεύχος 30

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΝ

Τὸ παρὸν τεύχος εἶναι ἀφιερωμένον ἀποκλειστικῶς εἰς θέματα ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως ἐπιχειρήσεων. Εἶναι μίᾳ νέᾳ ἐκδήλωσις, μιᾶ νέᾳ συμβολῇ τῆς Σχολῆς εἰς τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων ταύτων, διὰ τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τέλος, ἔχει κινηθῆ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρμοδίων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν παραγόντων καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ «Κέντρου Ὄργανώσεως καὶ Διοικήσεως», τὸ ὁποῖον συνέστησε μὲ πολλὰς ἐλπίδας καὶ πολλὰ ὄνεια ἡ Σχολή μας.

*Ὁ κ. Χρυσόχοῦ μᾶς δίδει, μὲ πλήρη γνώσιν τοῦ θεματός του, τὴν εἰκόνα τινῶν τῶν πρωτεργατῶν, τῶν οἰκοδόμων τῆς Ὄργανώσεως, τῶν ὁποίων αἱ θεωρίαι καὶ ἐπιτεύξεις δὲν εἶναι ἐντέως γνωσταὶ εἰς τὴν χώραν μας. Πρωτεργάτης καὶ αὐτὸς εἰς τὸν τόπον μας, ἀκούρατος κήρυξ τῶν ὀργανωτικῶν ἰδεῶν ἦτο περισσότερο παντὸς ἄλλου ἐνδεδειγμένος τὰ μᾶς υπειρ-
μίση Ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν διὰ τὰ θεμελιώσουν τὴν νέαν ἀετὴν Ἐπιστήμην, ἣ ὁποία ἔχει τὸ μέγα χάρισμα τὰ ἐξυ-
πηρεῖ τὰ ἄτομα συγχρόνως μὲ τὸ Σύνολον.*

Ἄτερον μέρος τοῦ παρόντος τεύχους περιλαμβάνει τὰς δύο διαλέξεις τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνο-αμερικανοῦ Καθηγητοῦ κ. Μπαβέλα, ἣ μετὰ τῆς Σχολῆς συνεργασία τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε χαρὰ καὶ ὑπερηφάνειά της. Ἔχομεν τὴν ἐλπίδα δεῖ θὰ τὸν ἐπαινίσωμεν καὶ θὰ τὸν χειροκροτήσωμεν ἄλλην μίαν φορὰν διδάσκοντα ἀπὸ τῆς Ἔδρας τῆς Σχολῆς.

Ἐπίσης περιλαμβάνεται μία ἐξόχως ἐνδιαφέρονσα μελέτη τοῦ διακεκριμένου Ἀντιπροέδρου τῆς General Electric Cy, καὶ ῥέκτου τῆς ὀργανώσεως H. Smiddy, ἐγγενῶς παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Σχολὴν μας.

Τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐπιδεικνύουν διὰ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς μας ἐξέχουσαι προσωπικότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐνίσχυσις των μᾶς συγκατεῖ καὶ μᾶς τονώνει διὰ τὴν συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν μας. Δι' ὃ θεωροῦμεν καθήκον ὅπως ἐκφράσωμεν δημοσίᾳ πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς.

Εἰς τὸ παρὸν τεῦχος μας δημοσιεύεται ἐπίσης ἐν ἄρθρῳ τῆς πτυχιούχου τῆς Σχολῆς μας Αἰδος Φανῆς Βακαλοπούλου, ὑποτρόφου τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, περὶ τῆς Σχολῆς Ἐπισημονικῆς Ὀργανώσεως τῶν Παρισίων, ὅπου ἐφοίτησε, καὶ τὴν ὁποίαν ἐλάμπρυνεν ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ ἀειμνήστου φίλου μας καὶ ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς μας L. Dauty - Lafrance.

Ῥωστίως δημοσιεύομεν μετὰ φρασιν ἐνὸς ἄρθρου ἐκ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἀνωτέρας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας» περὶ τοῦ Τμήματος τῆς «Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων», ὅπου λειτουργεῖ ἀπὸ διετίας παρὰ τῇ Νομικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων, ὡς καὶ μίαν μετὰ φρασιν τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων. Δογιζόμεθα εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διότι αὐταὶ αἱ δύο μεταφράσεις θὰ γίνουσι λαμπρὰ εὐκαιρία διὰ νὰ ἀντιληφθῶν ἄλλην μίαν φορὰν οἱ φίλοι τῆς Σχολῆς καὶ οἱ καλόπιστοι ἐπικριταὶ τῆς εἰς πόσον ὀρθὴν γραμμὴν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς τῆς εὐρίσκειται, διὸ καὶ ὀρθῶς θεωρεῖται πρωτοποριακὸν Ἴδρυμα. Πόσα ὅμως σχόλια ἤκουσαν καὶ πόσας πικρίας ἐποιήθησαν εἰς τὸ παρελθὸν οἱ διοικοῦντες τὴν Σχολὴν; Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, ἀφοῦ σήμερον ἔχουν τὴν χάραν τῆς πανηγυρικῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἔργου των;

ΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ

Τοῦ κ. Ἰω. Λ. ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Καθηγητοῦ Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

I

HARRINGTON EMERSON

Ἀμερικανὸς μηχανικὸς, Σύμβουλος Ὄργανώσεως καὶ Παιδαγωγός

(1835 — 1911)

Ἡ συμβολὴ τοῦ Harrington Emerson εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὄργανώσεως κατὰ τὰ πρῶτα ἐπιστημονικὰ βήματά της ὑπῆρξε πολύτιμος, διότι ἂν καὶ δὲν εὑρίσκετο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν τεύλοριον ὁμάδα, διεμόρφωσεν ἀνεξάρτητον σύστημα ὀργανώσεως κατὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν ἐργοταξίων τῆς σιδηροδρομικῆς Ἐταιρείας τοῦ Santa - Fe. Ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν ὀλίγων μηχανικῶν, ὅστις ἐξήσκησεν ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Efficiency engineer, ὅρου τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ὁ πατήρ. Ἦτο γλαφυρὸς ἐκλαϊκευτῆς τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὄργανώσεως, τόσοσ ὡς πραγματοποιεῖσ ὀργανωτῆς, ὅσον καὶ παιδαγωγὸς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μεθόδων του. Αὐτὸς μεταξὺ τῶν πρῶτων ἀνέπτυξε τὰς ἐννοίας τοῦ προτύπου χρόνου, προτύπου κόστους καὶ τῶν προληψίμων σπαταλῶν. Πρῶτος ἐπίσης ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν διδαγμάτων, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως. Βραδύτερον ἐνδιεφέρθη ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐπιλογὴν καὶ μόρφωσιν τῶν ἐργαζομένων, τομέα τῆς ὀργανώσεως, ὅστις ἕως τότε εἶχε παραμεληθῆ.

Εἰς τὰ γραπτὰ του ἐπέμεινε ὅπως δικαιολογήσῃ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἐργάτου τὴν Ἐπιστημονικὴν Ὄργάνωσιν, τονίζων τὴν σημασίαν ὅπως ἕκαστος τοποθετῆται εἰς ἡν θέσιν εἶναι ὁ καταλληλότερος. Εἰς τὸ πολὺ κοινὸν εἶναι γνωστὸς ὡς ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου The twelve principles of efficiency (Αἱ δώδεκα ἀρχαὶ τῆς ἀποδοτικότητος), 1912. Ἀξίζει μία ἀνάλυσις τοῦ βιβλίου τού-

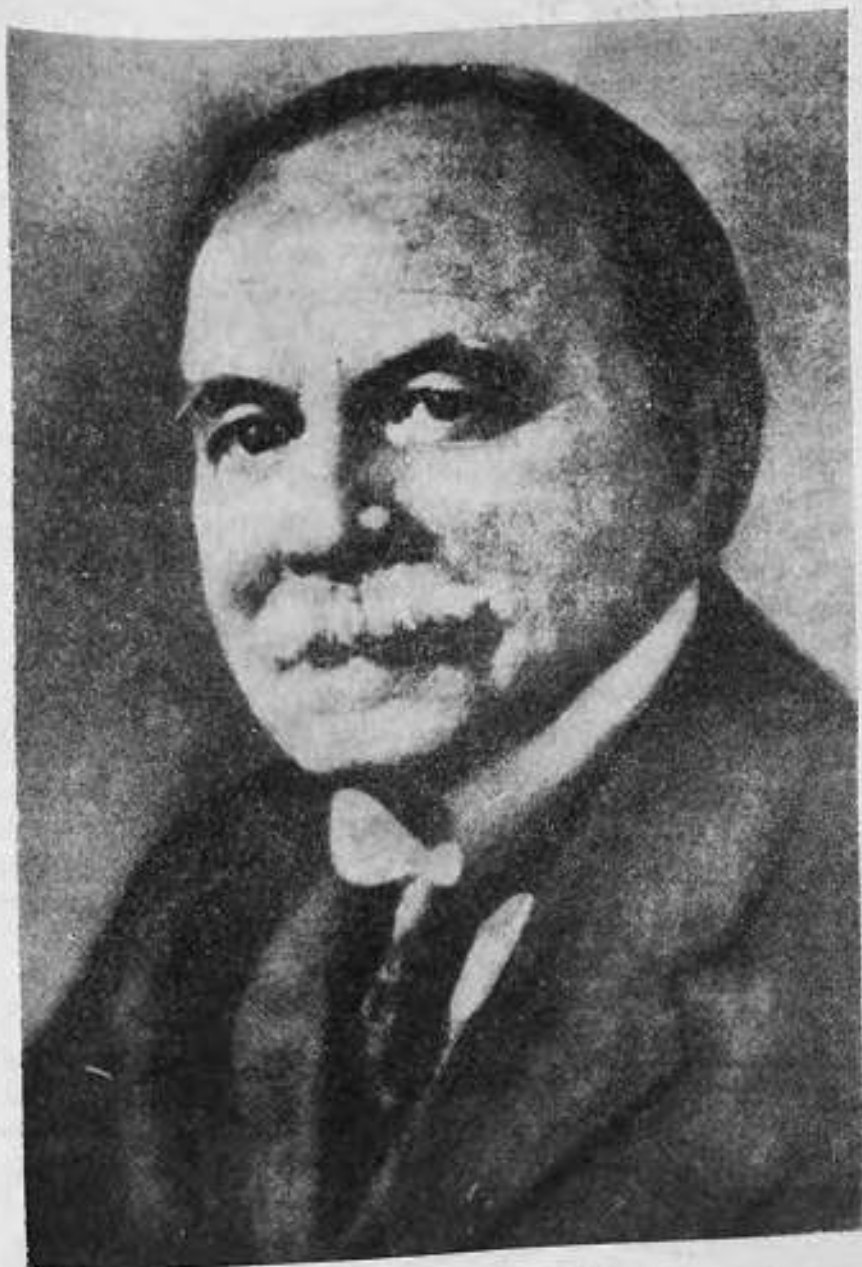
του, διότι διὰ τῶν γραφομένων του καὶ τοῦ εἰλικρινοῦς τρόπου δράσεώς του, ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς νέας ταύτης ἐπιστήμης διὰ τὴν Οἰκονομικὴν ζωὴν.

Εἰς τὸν πρόλογόν του τονίζει : « Αἱ δώδεκα ἀρχαὶ τῆς ἀποδοτικότητος ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς προθέσεως ὅπως συλλέξωμεν ὑπὸ ἐντυπωσιακοῦς τίτλους, εὐχερῶς ἐνθουσιούμενους, ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις ἀνεπαρκοῦς ἀποδοτικότητος, τὰς ὁποίας συνητήσαμεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα ». Ἀλλαχοῦ δὲ ἐπεξηγεῖ : « ἀσφαλῶς ὑπάρχον καὶ ἄλλαι ἀρχαί. Ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τῶν δώδεκα, μοιραίως θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν ἄλλων ».

Πρώτη ἀρχή. Ἀφορᾷ τὴν μελέτην τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἰδεώδους, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπομεν. Κατὰ τὸν Ἑμερσον σκοπὸς πάσης ἐπιχειρήσεως εἶναι ἡ καλύτερα παραγωγή, εἰς τὸν βραχύτερον χρόνον, μὲ τὰ ὀλιγώτερα ἔξοδα. Προκειμένου περὶ συλλογικῆς προσπάθειας, τὸ ἰδεῶδες εἶναι ἡ ἐνόητος κατευθύνσεως ὅλων τῶν συνιστωσῶν τὴν ἐπιχείρησιν μονάδων, διότι ἄλλως ἐκάστη μονὰς δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ διαφορετικὸν σκοπὸν, ἀντίθετον πρὸν τὸν κύριον σκοπὸν καὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς συνολικῆς ὀργανώσεως.

Δευτέρα ἀρχή. Ὁ κοινὸς νοῦς. Διακρίνει τὸν κατώτερον καὶ τὸν ἀνώτερον κοινὸν νοῦν. Ὁ πρῶτος δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ συλλάβῃ ὅταν τὰ βλέμματά του εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τὴν γῆν. Βλέπει μόνον τὰς πλησίον λεπτομερείας καὶ δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς μεμακρυσμένας. Ὁ ἀνώτερος κοινὸς νοῦς προσομοιάζεται μὲ τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον βαδίζει εἰς τὴν ζωὴν μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀτενίζον πρὸς εὐρύτερους ὁρίζοντας, πρὸς τὸ μέλλον. Ὁ κοινὸς νοῦς καταπολεμεῖ τὰς προλήψεις καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος ὅ,τι εἶναι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον, ἰσοπεδώνει τὰ ἐμπόδια καὶ διαδίδει τὴν πρόοδον.

Τρίτη ἀρχή. Ὁ ἐπαγγελματικὸς σύμβουλος (ὀργανωτής). Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἐνόμιζεν ἑαυτὸν κατάλληλον διὰ τὸ πεδίου δράσεως τὸ ὁποῖον ἐξέλεξεν. Ἐφ' ὅσον λέγει, ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐργασίας συνιστᾷ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς ἐποχῆς μας, πρέπει νὰ ἐνεργοῦμεν ὅπως ὁ πλοίαρχος, ὅστις παρὰ τὴν πλουσίαν πείραν του ἐπὶ τῆς ναυσιπλοΐας, ἐμπιστεύεται τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐπιβατῶν καὶ τοῦ πλοίου του εἰς τὸν πλοηγόν, ὅταν πλησιάσῃ ἄγνωστον λιμῆνα.

HARRINGTON EMERSON
(1835 - 1911)

6. Τὰ μέσα τῆς ἐργασίας εἶναι ἄπειρα καὶ ὑπὸ συνεχῆ καὶ ραγδαίαν ἐξέλιξιν. Αἱ γενικαὶ ἀρχαί, ὀλίγαι καὶ προσταί εἰς τοὺς πολλούς, παραμένουν ἀδιάσειστοι.

Κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν μέσων, λαμβάνετε ὑπ' ὄψει τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν καὶ ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς γενικὰς ἀρχάς.

7. Ὅταν ἐπιδιώκετε τὴν βελτίωσιν ἑνὸς πολυπλόκου συνόλου, καθορίσατε ἐν πρώτοις σαφῶς τί ἐπιδιώκετε. Ἐπειτα ἀρχίσατε ἀπὸ τὰς εὐκολωτέρας πραγματοποιήσεις ἵνα φθάσατε κατὰ βαθμίδα εἰς τὰς δυσκολωτέρας λεπτομερείας.

8. Καταστήσατε συνήθειαν τὰς ἐπιτυχεῖς μεθόδους.

Ὁ Ch. Adamiecki, ὡς ἐξῆς ἀξιολογεῖ τὸν Emerson. « Ἄνθρωπος βαθείας παγκοσμίου μορφώσεως, προικισμένος μὲ μεγάλον ἄλαντον παρατηρητικότητος καὶ κατέχων ἀνεπτυγμένον τὸ αἰσθημα τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν. Παρατηρητὴς τῆς συγχρόνου προόδου τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐντατικῆς βιομηχανικῆς ζωῆς, διέκρινεν ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν πρόοδον ταύτην παρατηρεῖται μεγίστη σπατάλη ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Μελετῶν τὴν κατάστασιν ὑψώθη ὑπὲρ τὸν Taylor καὶ ἐνηγκαλίσθη εὐρύτερους ὁρίζοντας, συναγαγὼν γενικώτερα συμπεράσματα. Πρῶτος ὑπεγράμμισε σαφῶς τὴν σημασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος. Καὶ ἐνεσωμάτωσεν εἰς μίαν σειρὰν ἀρχῶν, ὑποδείξεις τεινούσας ὄχι μόνον ὅπως ἀποφεύγωμεν τὴν διασπάθισιν τῶν ὑλικῶν μέσων, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἀναβιβάζομεν τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν εἰς ὑψηλότερον ἐκπολιτιστικὸν ἐπίπεδον ».

Ὀλίγον ὑπερβολικὴ ἀξιολόγησις ἐκ μέρους ἑνὸς ἐγκρίτου μύστου τῆς ὀργανώσεως, θαυμαστοῦ του, πάντως ὁμως ἀξία τῆς συμβολῆς του διὰ τὴν ἐδραίωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως.

MARY PARKER FOLLETT

(1868 — 1933)

Πολιτική, κοινωνική και οργανωτική φιλόσοφος, μεγάλης ὀλκῆς, τῆς ὁποίας ἡ φήμη αὐξάνεται μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου.

Δημιουργικὸν καὶ ζωτικὸν πνεῦμα ἠσχολήθη μὲ τὰ θεμελιώδη προβλήματα πρῶτον τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Κράτους καὶ μεταγενεστέρως τῆς βιομηχανικῆς οργανώσεως.

Ἡ σημαντικὴ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐργασίας συνίσταται εἰς τὸ ὅ,τι ἐφήρμοσε τὴν βαθεῖαν γνῶσιν καὶ τὰ εὐρήματα τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ οὕτω προσέφερε μίαν νέαν ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἰνθροπίνων σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων ομάδων. Ἐπέτυχε νὰ διδάξῃ μίαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνέλυσε τὴν φύσιν τῆς «ἀποδοχῆς» ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ δράσις πάσης δημοκρατικῆς ομάδος, ἐξετάζουσα τοὺς ψυχολογικοὺς συντελεστὰς αὐτῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ αὕτη δὲν εἶναι στατική, ἀλλὰ μίᾳ συνεχῆς διαδικασίᾳ, δημιουργὸς νέων καὶ ζωντανῶν ὁμαδικῶν ἰδεῶν, μέσῳ τῆς διερμηνεύσεως τῶν ἀτομικῶν ἰδεῶν.

Ἡ Follett δὲν ὑπῆρξεν ἐπιχειρηματίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι οὐδέποτε διηύθυνε βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν. Τὸ διαγενὲς ὅμως πνεῦμα τῆς καὶ αἱ διαφωτιστικαὶ ἰδέαι τῆς περὶ τῆς οργανώσεως, ὑπῆρξαν ἀνεκτιμῆτου ἐνδιαφέροντος καὶ πραγματικῆς βοήθειας εἰς πολλοὺς ἐξέχοντας βιομηχάνους, ἰδίᾳ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἐπὶ πολὺ διέμεινεν, ὡς καὶ εἰς πολλοὺς μελετητὰς ἐπὶ τῶν ἰνθροπίνων σχέσεων.

Αἱ ἀντίληψεις τῆς προσηγήθησαν τῆς ἐποχῆς τῆς, ἀκόμη δὲ καὶ σήμερον θεωροῦνται ἐν πολλοῖς ὡς πρωιοποριακαί.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βοστώνην τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐσπούδασεν ἱστορίαν, νομικὰ καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ὡς τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ἡ πείρα τῆς ὠρίμαζεν, ἡ Follett ἤρchiσε βαθμιαίως νὰ χρησιμοποιοῖ τὰς γνώσεις τῆς δι' ἀξίαν λόγου ἐξυπηρετήσιν τῆς Κοινωνίας.

Ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἀπασχόλησις τῆς ἐπὶ ἔτη συνεδέθη μὲ

τήν κίνησιν εἰς τὴν γεννέτειράν της ἰδρύσεως σχολείων, λειτουργούντων μετὰ τὰς σχολικὰς ὥρας, χάριν τῶν πτωχῶν ἐργαζομένων παιδιῶν τῆς ἐργατικῆς συνοικίας.

Μεταγενεστέρως ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν δυνατότητα ἐπαγγελματικῆς καθοδηγήσεως τῶν νέων καὶ ἴδρυσε Γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας. Τοῦτο συνετέλεσεν ὅπως ἔλθῃ εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὰς βιομηχανίας καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν της συνελέγη πολυτίμον πληροφοριακὸν ὑλικόν, σχετικὸν μὲ τὰς συνθήκας ἐργασίας εἰς τὰς βιομηχανίας. Ἡ στροφὴ της πρὸς τὴν μελέτην τῶν βιομηχανικῶν προβλημάτων, δὲν ἀνέκοψε τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ εὐρυτέρας προοπτικῆς, διότι ἐκ παραλλήλου ἐσυνέχισε τὰς κοινωνικὰς της μελέτας καὶ ἐρεῦνας. Πράγματι, ἡ μελέτη τῶν πάσης μορφῆς Κυβερνήσεων καὶ τοῦ μηχανισμοῦ των ὠδήγησε τὴν Follett ὅπως κατανοήσῃ ὅτι ἡ ἐξουσία καὶ αἱ βασικαὶ ἔννοιαι τῆς διακυβερνήσεως ἐν τελικῇ ἀναλύσει ἀνάγονται εἰς ψυχολογικὰς λύσεις.

Χωρὶς νὰ ὑπείσέλθῃ εἰς συζητήσεις ἐὰν προτιμητέα εἶναι ἡ δημοκρατία ἢ ἡ δικτατορία, ἀντελήφθη ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἢτοι ἡ διοίκησις τῶν πολλῶν ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δόξης, πρέπει νὰ βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ παθητικῆς ἀποδοχῆς, ἴσως περὶ ἀποδοχῆς ὑπὸ τὴν ἐπίστασιν τοῦ φόβου. Πάντως ἐὰν δὲν ὑφίσταται ἀποδοχή, δὲν ἀπομένει ἄλλη λύσις ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν.

Ἡ Follett ἀντιμετώπισεν ἐνιαίως τὰ προβλήματα τῆς διακυβερνήσεως, εἴτε ἐπρόκειτο περὶ τῆς κοινωνίας, εἴτε περὶ ἐπιχειρήσεως (ἐν μικρογραφίᾳ κοινωνίας)

Ἡ φιλοσοφία της συνίστατο εἰς τὴν ὑποστήριξιν ὅτι πᾶσα προοδευτικὴ κοινωνία, πᾶσα συνεχῆ παραγωγικὴ βιομηχανικὴ ὀργάνωσις πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν κινήσεων τοῦ τε ἀτόμου καὶ τῆς ομάδος.

Ἐπέμενεν ὅπως γίνῃ καταληπτὸν τὸ γεγονός ὅτι ὁ δημοκρατικὸς τρόπος ζωῆς, συμπαρομαρτιούμενος ὑπὸ νοήμονος ὀργανώσεως καὶ διακυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς βιομηχανίας, συνίσταται εἰς μίαν ἔντιμον ὀλοκλήρωσιν ὄλων τῶν ἀπόψεων ἐπὶ τῷ πέλει ὅπως κάθε ἄτομον κινητοποιηθῇ καὶ ὑπολογίζεται ὡς πρόσωπον ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὡς πραγματικὸν μέρος τῆς ομάδος του καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει.

Ἡ σκέψις της καὶ ἡ φρασεολογία της ἀπεκρυσταλλώθη εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὅλα τα ψυχολογικὰ φαινόμενα ἀπὸ τῶν ἀπλουστερώων

MARY PARKER FOLLETT
(1868-1933)

μέχρι τῶν πολυπλοκωτάτων, βασιζομένων εἰς τὸν ἀμοιβαῖον χαρακτῆρα τῆς ἀλληλοδιεισδύσεως

Αἱ ἀνθρώπινοι σχέσεις, ὁ στήμιον καὶ ἡ κρόκη τῆς κοινωνίας καὶ τῆς βιομηχανίας, παρουσιάζονται ὑπὸ τὴν καλλιτέραν μορφήν των, ὅταν αἱ διαφοραὶ ἐπιλύονται διὰ τῆς συνεργασίας καὶ τῆς συζητήσεως, ὅπου τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη 1) ὁ εἰς ἀναπολεῖ τὰς κοινῆς ἰδέας τοῦ ἄλλου, στηριζομένας ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἐκείστοτε καταστάσεως, 2) προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ τὰς ἀπόψεις τοῦ ἄλλου καὶ 3) ὀλοκληρώνει τὰς διαφορὰς ἀπόψεις διὰ τὴν ἐπιδίωξιν ἑνὸς κοινῆς σκοποῦ.

Παραδέχεται ὅτι εἶναι φυσικὸν ὅπως ὑπάρχουν διαφοραὶ καὶ συγκρούσεις καὶ ἐν πρώτοις διευκρινίζει ὅτι ἡ σύγκρουσις δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὔτε καλὴ, οὔτε κακὴ. "Ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὴν θεωροῦμεν ὡς δεῖγμα πολέμου, ἀλλὰ ὡς ἐνδειξιν διαφορᾶς γνωμῶν καὶ συμφερόντων.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὰς συγκρούσεις ταύτας, πρέπει ἀντὶ νὰ τὰς καταδικάζωμεν, νὰ προσπαθῆσωμεν ὅπως τὰς χρησιμοποιῶμεν εἰς ὄφελος μας. Τί κάμνει, λέγει, ὁ μηχανολόγος μηχανικός; Ἡ κυρία του ἀπασχόλησις εἶναι ὄντως ἡ ἀποφυγὴ τῆς προστριβῆς. Ἐξίσου ὅμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι κεφαλαιοποιεῖ τὴν προστριβὴν

Ὁ πλέον ἀποδοτικὸς τρόπος ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν, δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐπιβολήν, οὔτε ἀκόμη τὸν συμβιβασμόν, ἀλλὰ εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν, ὅπου τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη συνεξετάζουν νέους τρόπους ἐκπληρώσεως τῶν συγκρουομένων ἐπιθυμιῶν των. Ἀπέδειξεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἡ ἐξουσία, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὕπαγωγῆς ἑνὸς ἀνθρώπου ὑπὸ ἕτερον, προκαλεῖ ἀνθρωπίνους ἀντιδράσεις.

Ἡ ἔννοια τῆς τελικῆς ἐξουσίας ἀνηκούσης δικαιοματικῶς εἰς τὸν ἡγέτην, πρέπει ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἐξουσίας τῆς εἰδικότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος διευθύνων ἔχει τὴν τελικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀρμοδιότητός του.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ προσωπικὴ ἰσχύς, παραχωρεῖ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν «νόμον τῆς καταστάσεως» ἔνθα ἡ ἀπόφασις αὐτὴ καὶ φαίνεται ἀποκρυσταλλωμένη εἰς μίαν ἐνέργειαν τοῦ ἡγέτου. ἀποτελεῖ μόνον ἓνα σταθμὸν εἰς τὴν ὅλην διαδικασίαν.

Ἡ ἡγεσία δὲν ἀποτελεῖ ζήτημα προσωπικῆς κυριαρχίας. Ὁ καλὸς ἡγέτης πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὸς ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀλλή-

λοδιείσδυσιν ἐντὸς τῆς ομάδος τῶν ἀρίστων ἰδεῶν τοῦ τε ἡγέτου καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἐνόρασιν ὄχι μόνον νὰ ἀντιμετωπίζη τὴν νέαν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως τὴν δημιουργεῖ.

Διὰ τοῦ ὄρου «ὀλοκλήρωσις» ἐννοεῖ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν διαφορῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὰς διαφοράς μας, ἐὰν δὲν γνωρίζομεν ποῖαι εἶναι αὐταὶ καὶ ἐὰν δὲν ἀποκτήσωμεν ἰκανότηας εἰς τὴν διακυβέρνησιν ἀνταγωνιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιδιωκουσῶν τὸ κέρδος. Τοῦτο ἀποτελεῖ σημαντικὸν τμήμα τοῦ εὐρύτερου πεδίου τῆς ἀνθρωπίνης Κυβερνήσεως. Οἱ ἐπιχειρηματῆαι ἔχουν πολλὰ νὰ μάθουν ἐκ τῆς οργανώσεως δραστηριοτήτων ἐκτὸς τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλοι κλάδοι ἀνθρωπίνης δραστηριότητος δύνανται νὰ λάβουν διδάγματα ἐκ τῶν ἀρίστων ἐπιχειρηματικῶν μεθόδων. Ὁ σύγχρονος κόσμος ἔχει ἀνάγκη νέων σχέσεων μεταξὺ τῶν ομάδων του.

Εἰς τὴν τελευταίαν τῆς διατριβῆν ἀνεκεφαλαίωσε τὰς ἀρχὰς τῆς ὅλης φιλοσοφίας τῆς. Ἡ πεμπτουσία τούτων εἶναι ὁ συντονισμός, ἡ ἐπιδίωξις τοῦ ὁποίου γίνεται διὰ τοῦ ἐλέγχου. Ὁ ὄρος «ἔλεγχος» ὅστις ἄλλοτε προεκάλει τὸν φόβον, διότι ἐξελαμβάνετο ὡς ἐπέμβασις εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἄλλου, προσλαμβάνει σήμερον δύο νέας ἐννοίας, ὡς συνάγεται ἀπὸ τὴν πείραν καλῶς διοικουμένων ἐπιχειρήσεων :

α) Ἐπὶ πλέον καὶ πλέον οὔτος ὑποδηλοῖ ἔλεγχον πραγμάτων ἀντὶ ἐλέγχου προσώπων.

β) Ὁ κεντρικὸς ἔλεγχος ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ συσχέτισις πολλῶν μερικῶν ἐλέγχων, ἀντὶ τῆς υπερθέσεως ἐνὸς νέου ἐλέγχου.

Αἱ τέσσαρες, κατὰ τὴν Follett βασικαὶ ἀρχαὶ πάσης οργανώσεως εἶναι αἱ κάτωθι :

1) Συντονισμὸς δι' ἀπευθείας ἐπαφῆς τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὰς προηγμένας βιομηχανίας ὁ ἔλεγχος ἐνεργεῖται μέσφ διασταυρουμένων σχέσεων μεταξὺ τῶν προϊσταμένων διαφόρων τμημάτων, ἀντὶ τῆς διαδρομῆς μέσφ τῆς ἱεραρχικῆς ὁδοῦ.

2) Συντονισμὸς κατὰ τὰ ἀρχικὰ στίδια, προτοῦ διαμορφωθῆναι ἀντίληψις, ὅτε εἶναι δυσχερὴς ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων τροποποιήσις τῆς.

3) Συντονισμὸς νοούμενος ὡς ἡ ἀμοιβαία συσχέτισις ὄλων τῶν παραγόντων τῆς καταστάσεως. Ἡ προσαρμογὴ ἐκάστου γίνεται

δι' ἀλληλοεισδιόσεως κάθε μέρους ὑπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὡς τοῦτο διεποτίσθη ὑπὸ τῶν ἄλλων μερῶν. Τοῦτο, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιδιώξιν παντὸς συντονισμοῦ, ἴσως πρακτικῶς οὐδέποτε πλήρως νὰ ἐπιτευχθῇ.

4) Συντονισμός, ὡς μία συνεχῆς διαδικασίᾳ. Ἐὰν δὲν ἐκλαμβάνομεν τὸν ἔλεγχον (τὸ μέσον τοῦ συντονισμοῦ) ὡς μίαν συνεχῆ δραστηριότητα, δὲν θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν αὐταπάτην ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιλύσωμεν ἐφ' ἅπαξ ὀριστικῶς τὰ προβλήματα μα·. Ὅτι χρειάζομεθα εἶναι μία διαδικασίᾳ ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων μα·.

Ὅταν φανταζόμεθα ὅτι ἐπελύσαμεν ἓν πρόβλημα, νέα στοιχεῖα ἢ νέα δυνάμεις ὑπεισέρχονται καὶ δημιουργοῦν νέα προβλήματα πρὸς λύσιν. Τοῦτο ἀποθαρρύνει πολλούς, ἐνῶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγχεῖται ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐλπίς μας. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν σύστημα, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἐμπλέκη ἐν ἑαυτῷ.

Ἡ βάσις τῶν πληροφοριῶν τούτων εἶναι ἡ ἔρευνα. Ἡ ἄγνοια πάντοτε μᾶς καθιστᾷ ὑποχειρίους, ἐνῶ ἡ Γνώσις μᾶς ἀπελευθερώνει.

Καὶ ἀνιμένεται ὅτι δὲν θὰ βραδύνη ἡ ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, μέσῳ ὁμαδικῶν ἐλέγχων.

Γράφει : «Μερικαὶ μεταβολαὶ σημειοῦνται εἰς τὴν ἐπιχειρηματικὴν πρακτικὴν, αἱ ὁποῖαι, πιστεύω, θὰ μεταβάλλουν ριζικῶς τὸν τρόπον μας τοῦ σκέπτεσθαι. Ἡ συμβολὴ τὴν ὁποίαν θὰ προσφέρουν αἱ ἐπιχειρήσεις εἰς τὸν κόσμον, δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον, ἀλλ' ἐνδεχομένως ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Οἱ ἄνθρωποι δυνατὸν νὰ παράγουν χρήσιμα προϊόντα. Πέραν ὁμῶς τούτου, βοηθοῦντες εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων ἀνθρωπίνων σχέσεων, προσορίζονται ὅπως κληθοῦν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων συντονισμοῦ, κατανοήσεως καὶ ἐλέγχου. Ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ μελλοντικὴ πρόδοός μας ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ἔθνων».

Μία ἐκ τῶν πλέον παρηγόρων ἀπόψεων τῆς φιλοσοφίας εἶναι ὅτι καθιστᾷ ἱκανοὺς τοὺς ἐργαζομένους ν' ἀποκτήσουν συνείδησιν ὅτι ἡ ἐργασία τῶν δὲν εἶναι μόνον μέσον βιοπορισμοῦ, οὔτε μία ἔντιμος ἀπασχόλησις πλήρης ἱκανοποιήσεως ἐπαγγελματικῶν διαφορόντων, ἀλλὰ μία καθωρισμένη καὶ ζωτικὴ συμβολὴ εἰς τὴν

δημιουργίαν μιᾶς νέας κοινωνικῆς τάξεως, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ θεμιτὴ ἀπασχόλησις παντὸς σκεπτομένου πολίτου

Ἡ ὀργάνωσις δὲν ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν κεφαλαιούχων, ἐργατῶν καὶ τῆς πελατείας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ βαθέα ρεύματα γνώμης, τὰ ὅποια διαμορφώνουν τὴν κοινωνίαν τοῦ μέλλοντος.

Ὁ καθηγητὴς Cabot ὡς ἐξῆς ἐσκιαγράφησεν αὐτήν: «Ἡ βιομηχανικὴ πείρα τῆς συνδεδασθῆ μετὸ ἐνδιαφέρον τῆς διὰ τὴν ψυχολογίαν, διότι ἡ ψυχολογία τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εἰλκυσε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς. Ψυχολόγοι καὶ φιλόσοφοι δεσπόζονται ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς βιολογικῆς ἀντιλήψεως. Τὰ οἰκονομικά, συνυφαίνονται τόσον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ὅσον καὶ τὸ Κράτος. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ κοινωνιολογία εἶναι ἀπόψεις τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Διείδε μίαν ἀρχὴν διήκουσαν δι' ὄλων τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἠπόρει διατὶ ἐὰν διευτυποῦτο μία ἀρχὴ εἰς τὴν ἠθικὴν, ἔπρεπε νὰ τὴν ἀνακαλύψωμεν πάλιν εἰς τὴν ψυχολογίαν, τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην, τὸ Κράτος, τὴν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα, τὴν βιολογίαν καὶ τὴν κοινωνιολογίαν».

Οἰονόηποτε πρόβλημα λυόμενον εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων, διεκήρυξεν ἡ Follett, δύναται νὰ μᾶς εὐκολύνῃ τὴν λύσιν παγκοσμίων προβλημάτων, διότι αἱ ἀρχαὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως αἱ ὁποῖαι ἀνεκαλύφθησαν ὡς αἱ ἀριστοὶ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, δύναται νὰ ἐφαρμοσθοῦν καὶ εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Ὅντως ἡ ἐπίλυσις τῶν παγκοσμίων προβλημάτων δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐκ τῶν μικρῶν τεμαχίων πείρας τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐνσυνειδήτως προσπαθοῦν νὰ ἐπιλύσουν προβλήματα σχέσεων.

Καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη ἐπιτελεῖται πλέον ἐσκεμμένως εἰς τὴν βιομηχανίαν, παρὰ οἰονόηποτε ἀλλαγῶν.

Ἡ Mary Follett ἀντιμετώπισε τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διοίκησιν ἀπὸ σκοπιᾶς ριζικῶς διαφόρου τῶν Taylor καὶ Fayol.

Δὲν διέτριψεν οὔτε μὲ τὰς συστηματικὰς μεθόδους διενεργείας καὶ ἐλέγχου τῶν ἐργασιῶν, οὔτε μὲ τὴν ἀνάλυσιν τῶν λειτουργιῶν καὶ καθηκόντων τοῦ διοικητοῦ.

Ἐνδιαφέρθη ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν βασικῶν ἀνθρωπίνων συγκινήσεων καὶ δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὑπόκεινται εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς ὀργανώσεως, τὴν δυναμικὴν ἀντὶ τῆς στατικῆς ἢ

διαφθρωτικής απόψεως τοῦ προβλήματος. Ἐν τῇ φορᾷ δμως τῆς ἐρεῦνης της, ἀνέλυσε τὰ θεμέλια τῆς ὅλης ἐπιστήμης τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως.

Πηγαί : L. Urwick : The making of scientific Management : Mary Follett, 1949.

M. Follett : Dynamic administration 1941 - 1957.

» Freedom and co-ordination, 1949.

» Creative experience, 1924.

C.I.O.S. The golden book of Management.

GEORGE ELTON MAYO

(1880 — 1949)

Ἡ κυρία συμβολὴ τοῦ G. Elt. Mayo εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν συνίσταται εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς σημασίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰδικώτερον τῶν κοινωνικῶν συντελεστῶν εἰς τὰς βιομηχανικὰς σχέσεις, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐπισήμανσιν τῶν δυσκολιῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν πραγματικῆς ἐπιστημονικῆς τεχνικῆς, ἐφαρμοζομένης εἰς τὴν μελέτην τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς.

Ὁ G. E. Mayo ἐγεννήθη ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ ἐσπούδασε κατὰ πρῶτον τὴν ἰατρικὴν, ἐνδιαφερόμενος ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας διὰ τὴν ψυχολογικὴν πλευρὰν τοῦ ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1918 καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀπασχολήθη μεγάλως ἐν Ἀγγλίᾳ μὲ τὰς πολεμικὰς νευρώσεις.

Καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ 1923, ὅτε ἐπεσκέφθη τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἡ προσοχὴ του ἐφειλικύσθη ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ προβλήματα. Πλήρως κατηρητισμένος εἰς τὰς βιολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστήμας, δὲν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ τὸν ἄνθρωπον παρὰ ὡς τὸ ἐπίκεντρον πάσης παραγωγικῆς δραστηριότητος. Διετέλεσεν ἀπὸ τὸ 1927 ἕως τὸ 1947 Καθηγητὴς εἰς τὸ Τμῆμα Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Πανεπιστημίου Harvard καὶ συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὰ ὀνομαστὰ πειράματα τοῦ Hawthorne, τὰ ὁποῖα ἐνηργήθησαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν του.

Ἴνα πλήρως κατανοηθῇ τὸ νόημα τοῦ γενομένου πειράματος, δεόν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ κλίμα τὸ ὁποῖον ἐπεκράτει παρὰ τῆ Western Electric Company. Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη ἐφημίζετο διὰ τὴν πρωτοποριακὴν πολιτικὴν τῆς εἰς τὰ προβλήματα τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ εὐρύτης ἀντιλήψεων τῆς διοικήσεως προεξόφλει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὰς νέας ἰδέας, τὰς σχετιζομένας μὲ τὴν εὐημερίαν τῶν εἰς αὐτὴν ἐργαζομένων. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐπεκράτει παρὰ τῆ εταιρείᾳ ταύτῃ διάχυτον τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. Τὰ πειράματα τοῦ Hawthorne (ἂν καὶ ὁ ὄρος «καὶ ἐρευναί» θὰ ἴτο πλέον πρόσφορος) δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς μία σειρά ἀναζητήσεων ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν κοινῷ συνεργασίας καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι πηγάζουν ἐκ ταύτης.

Διὰ τῆς πρώτης φάσεως ἐπεδιώκετο ὄχι ἡ πιστοποίησις τῆς ἐπιδράσεως ἑνὸς συντελεστοῦ ἀλλὰ ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων μεταβολῶν, συσσωρευτικῶς λαμβανομένων, ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐργαζομένων. Τὸ χρονικῶς ἐπόμενον βῆμα ἀφεώρα ἐρεῦνας περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν κινήτρων ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει ἀνθρώπινης καταστάσεως τῶν ἐργατῶν. Ἐκ τῶν πειραμάτων τούτων, τὰ περισσότερον γνωστὰ εἶναι τὰ ἀφορῶντα τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἔρευνα αὕτη ἐδέησε νὰ ἐγκαταλειφθῇ.

Ἡ ἐπομένη φάσις τῶν ἀναζητήσεων διεξήχθη ἐπὶ τελείως διαφορετικοῦ πεδίου καὶ ἀφεώρα τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐρευνητῶν. Ἐν προκειμένῳ, ἡ ἐπιχείρησις συνειργάσθη μὲ τὴν Harvard Graduate School of Business Administration. Ἡ εὐθύνη τῆς παρατηρήσεως καὶ διερωτηνέσεως ἀνετέθη εἰς ἐπιστήμονας, καὶ τοῦτο ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν λόγῳ τῆς ἐπιτευχθείσης ἀντικειμενικότητος τῶν συμπερασμάτων καὶ τοῦ ὑψηλοῦ βαθμοῦ συνεργασίας.

Ἡ τρίτη φάσις τῶν ἐρευνῶν ἦτο ἄμεσος συνέπεια τῶν ἀνωτέρων. Ἐν τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν σημείων ὄλων τῶν πειραμάτων ἦτο ὁ «τόνος» ὅστις ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς ομάδας, ἦτοι αἱ ἐξαιρετικῶς καλαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐργατῶν, ὡς καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν. Ἀποτέλεσμα τῆς διαπιστώσεως ταύτης ὑπῆρξε ἡ κατάστροφαις τοῦ Προγράμματος Συνεντεύξεων μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν: α) νὰ ἐπιζητῶμεν ὅπως μανθάνωμεν παρὰ τῶν ἐργαζομένων τὰς προτιμήσεις καὶ ἀντιθέσεις τῶν, σχετικῶς μὲ τὴν σπᾶσιν τῶν ὡς ἐργατῶν, β) νὰ καθορίζωμεν βάσει τῶν στοιχείων τούτων, ἐπὶ ἀξιοπίστου βάσεως, τὸν τρόπον ἐκπαιδεύσεως τῶν προϊσταμένων καὶ νὰ ἀναζητῶμεν τὰς πλέον προσφόρους συνθήκας ἐργασίας, γ) νὰ συμπληρῶνωμεν καὶ νὰ ἐπικυροῦμεν τὰ πορίσματα τὰ συναχθέντα ἐκ τῶν ἐρευνῶν.

Ταῦτα θεωροῦνται ὡς ἡ πλέον διεισδυτικὴ μελέτη τῆς στάσεως καὶ τῶν ἀντιδράσεων ὁμάδων ἐργατῶν ὑπὸ πρακτικῆς συνθήκας, τὸ δὲ ἐξασφαλισθὲν πληροφοριακὸν ὑλικὸν ἐδικαίωσε τὴν νέαν ἀντίληψιν τοῦ Mayo ἐπὶ τῶν κινήτρων, τὰ ὁποῖα ἐπηρεάζουν τὰς βιομηχανικὰς σχέσεις.

Ἡ νέα ἀντίληψις συνίστατο εἰς τὴν πιστοποίησιν ὅτι οἱ λογικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ συντελεσταὶ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον σημαντικοί, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις, ἀπὸ τὰς μὴ λογικὰς καὶ

GEORGE ELTON MAYO
(1880—1949)

συναισθηματικὰ στάσεις καὶ αἰσθήματα τῶν ἐργαζομένων. Ἐπὶ πλέον, ἐκ τῶν ἀνθρώπινων συντελεστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπηρεάζουν τὴν στάσιν καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἐργατῶν, οἱ πλέον ἰσχυροὶ εἶναι οἱ προσερχόμενοι ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῶν εἰς κοινωνικὰς ομάδας. Οὕτω ἡ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ μόνον τὰς ἀντικειμενικὰς ἐπιδιώξεις πρὸς τὰς ὁποίας ἡ προσπάθεια κατευθύνεται, ἀλλὰ ταύτοχρῶν καὶ τὴν ὑποκειμενικὴν ἀντίληψιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργατῶν, ἀναφορικῶς μὲ τὴν κοινωνικὴν ἱκανοποίησιν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη ἡ κοινωνία μας ἠλλάξεν εἰς τὴν φύσιν της.

Προηγουμένως ἦτο μία καθιερωμένη κοινωνία, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἄτομα ἀπέκτων τόσον τὴν τεχνικὴν ἱκανότητα, ὅσον καὶ τὴν δυνατότητα τῆς συνεργασίας βραδέως, «ζῶντες τὴν κατάστασιν» ὡς αὕτη διεμορφούτο ὑπὸ τῆς πατροπαράδοτου ρουτίνας, ἐν ὀλίγοις διὰ τοῦ συστήματος τῆς μαθητείας.

Εἰς τὴν κοινωνίαν ταύτην ὑπεκατεστάθη μία «προσημοσμένη κοινωνία» ὑποκειμένη εἰς διαρκῆ τεχνολογικὴν μεταβολήν. Αἱ τεχνικαὶ αὐταὶ μεταβολαὶ διετάραξαν τὰς κοινωνικὰς συνηθείας τῶν πρωτοβαθμίων ἐργαζομένων ομάδων καὶ διήγειραν τὴν βαθιυτάτην ἀγανάκτησιν μεταξὺ τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἱκανότης πρὸς συνεργασίαν τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, φαίνεται διαρκῶς μειουμένη.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Mayo προτεινόμενον φάρμακον εἶναι ἡ ἀπόκτησις «τῶν κοινωνικῶν ἱκανοτήτων». Καὶ τοῦτο προϋποθέτει μίαν νέαν ἀντίληψιν τῆς ἐξουσίας, ἐξαρτωμένης οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ νομίμου δικαιώματος ὅπως ἀπαιτῶμεν τοὺς ἄλλους νὰ ἐνεργοῦν, ἀλλὰ καὶ τοῦ βαθμοῦ κατὰ τὸν ὅποιον τὰ ἄτομα συγκατατίθενται νὰ δέχωνται διαταγὰς.

Μὲ τὴν σειρὰν της, ἡ ἀντίληψις αὕτη βασίζεται ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς προσωπικῆς διαθέσεως τῶν ἀτόμων πρὸς συνεργασίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ συστήματος ἐλευθέρων ἐπικοινωνιῶν ἐν τῇ ἐπιχειροῦσῃ.

Ἐπερὶ τῶν ὄλων δέον ὅπως ἐκμάθωμεν νὰ μελετῶμεν τὰς παρούσας κοινωνικὰς καταστάσεις, ὄχι βάσει ἀφηρημένων θεωρητικῶν τύπων, ἀλλὰ διὰ τῆς «κλινικῆς μεθόδου».

Ἄν καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Mayo ἐστηρίζετο κυρίως ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν παραδειγμάτων, τὰ πορίσματα τῆς ἐφαρμοζονται ἐπὶ πάσης μορφῆς ἀνθρωπίνης συνεργασίας.

Τὰ δύο κύρια ἔργα του, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς

παρατηρήσεις του ἐν Hawthorne καὶ ἀλλαχοῦ, εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) «Τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα εἰς ἓνα βιομηχανικὸν πολιτισμὸν» (1933). Ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον πλήρες δημοσίευμα ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Hawthorne.

Περιστροφεται περίξ τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων τῆς κοπώσεως, μονοτονίας, τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος, ὡς καὶ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Θεωρεῖται ὡς μία χρήσιμος εἰσαγωγή εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων πειραμάτων, διότι αἱ ἀναπτύξεις του εἶναι γενικοῦ χαρακτήρος καὶ παρέχουν γενικὰς γραμμὰς διερμηνεύσεως, παρὰ λεπτομερείας τῶν εὐρημάτων.

2) «Κοινωνικά προβλήματα ἑνὸς βιομηχανικοῦ πολιτισμοῦ» (1945). Εἶναι σύντομος κοινωνιολογικὴ μελέτη, βασιζομένη ἐπὶ ἐρευνῶν, εἰς τὰς ὁποίας συμμετεῖχεν ὁ συγγραφεύς. Ἀποτελεῖ μίαν ἀναλυτικὴν θεώρησιν τῆς σημασίας τῶν κοινωνικῶν σχέσεων εἰς μίαν ἀνθρωπίνην ὁμάδα καὶ μίαν ἀποκάλυψιν τῆς ἀποτυχίας τῶν συγχρόνων βιομηχανικῶν ἡγετῶν ὅπως κατανοήσουν τὴν πλευρὰν ταύτην τῶν εὐθυνῶν των.

Γράφει ὁ Mayo : «Ἐὰν αἱ κοινωνικαὶ μας ἐπιτηδειότητες (ἦτοι ἡ ἱκανότης μας ὅπως εξασφαλίσωμεν τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν) συνεβάδιζον μὲ τὸν ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῶν τεχνικῶν προόδων, δὲν θὰ ἐγένετο νέος παγκόσμιος πόλεμος». Καὶ ἀλλαχοῦ : «Ἴνα ἐπιτευχθῇ ἡ ἐν κοινῷ προσπάθεια ἀπαιτεῖται ὅπως οἱ διευθύνοντες ἀποκτήσουν προσφόρους ἱκανότητας. Νὰ βλέπουν πέραν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος τὸ ἀνθρώπινον περιεχόμενον τῶν εὐθυνῶν των. Νὰ κατανοοῦν τὸ κρύφιον περιεχόμενον ἑνὸς γογγυσμοῦ ἢ ἑνὸς παροσπόνου. Ἀπαιτεῖται ἱκανότης νὰ ἀκούουν ὑπομονητικά, νὰ διαγιγνώσκουν ὀρθῶς, νὰ διατηροῦν συμπαθεῖ ἐπαφήν μὲ τὸν ἐργάτην, νὰ κερδίζουσι τὴν ἐμπιστοσύνην του.

Τοῦτο οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν τεχνολογικὴν ἀποψιν. Εἶναι ἱκανότης συμφυῆς μὲ τὸ διοικεῖν».

Ὁ Mayo ἀπέδειξεν, ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶναι κοινωνίαι ἐν σμικρογραφίᾳ καὶ ὅτι μέχρις οὗ κατανοήσωμεν τὰς ἀτομικὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἐργάτου ἔναντι τῶν κοινωνικῶν διαδικασιῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσλαθοῦμεν νὰ τὸν χειραγωγήσωμεν, δὲν ἔχομεν ἐλπίδα ἐπιτυχοῦς χειρισμοῦ του ὡς ἐπίσης καὶ πόσον ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αὐστηρᾶς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἐπανάστασιν εἰς τὰς ἰδέας μας περὶ

ἀμοιβῶν, ἐπιστασίας καὶ λοιπῶν διαδικασιῶν, ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς τόσον ποθητῆς συνεργασίας.

Ἦτο ὄθεν ἀναλόφευκτον ὅτι ἡ προσοχὴ του θὰ ἐστρέφετο πρὸ τοῦ φλέγοντος προβλήματος. Διὰ τί εἰς τὴν βιομηχανικὴν κοινωνίαν μας ἀποτυγχάνομεν τόσον πασιφανῶς ὅπως συνεργαζόμεθα ὁ εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου; Διὰ τί ἐν προκειμένῳ ἡ γνῶσις μας εἶναι τόσον ἀνυποστάθμητος;

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο πρότυπον ἐπιστημονικῆς ἀκεραιότητος καὶ ἐργατικότητος χάριν τῆς ἐργασίας, ἡ ἀφιλοκέρδεια προσωποποιημένα, πράγματα τόσον σπάνια ὅσον καὶ ἀνεκτίμητα.

Ὁ συνδυασμὸς τῶν ἐξαιρετικῶν προσόντων του συνήγαγε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τοὺς ὁποίους συνειργάζετο, εἰς μίαν ἀδελφότητα ἀτόμων ἀφωσιωμένων εἰς τὰ ἔργα των καὶ ἐμπνεομένων ἀπὸ ἡγέτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίρροια τοὺς ἐδίδαξε νὰ «τοποθετοῦν τὸ παγγίδι ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀξίαν του».

Τὸ ἔργον τοῦ Elt. Mayo ὑπῆρξεν ὀλοκληρωμένον καὶ ἡ ἐπίδρασις του θὰ εἶναι διαρκῆς.

«Εἶναι ἀκόμη πολὺ ἔνωρις, σημειώνει ὁ L. Urwick, νὰ μετρήσωμεν ὅλον τὸ βάθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν εὐρημάτων του. Ἀπὸ τοῦδε ὅμως δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι συνεισέφερε εἰς τὴν μελέτην τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας μας μίαν τεχνικὴν καὶ μίαν διάθεσιν πνεύματος, τῶν ὁποίων εἶχαμεν μεγάλην ἀνάγκην. Ἐάν πρόκειται ὁ πολιτισμὸς μας νὰ ἐπιζήσῃ, εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ Mayo θὰ κερδίσῃ εἰς σπουδαιότητα καὶ θὰ ἀναγνωρισθῇ πλήρως ἡ ἀπωτέρα προοπτικὴ, ἀφ' ἧς οὗτος ἀνασκοπεῖ τὰ γεγονότα».

Ἡ μεταθανάτιος προβολὴ του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον προκαλοῦν σήμερον διεθνῶς αἱ ἐργασίαι του (ὁμοῦ μὲ τὰς ἐργασίας τῆς M. Follett) δικαιολογοῦν πλήρως τὰς ἄνω προβλέψεις.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC Co

Υπό Η. SMIDDY, Αντιπροέδρου επί του τομέως Έκπαιδεύσεως

Απόδοσις : ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΠΑΚΗ

Είμεθα ευτυχείς παρουσιάζοντες κατωτέρω λίαν ενδιαφέρον άρθρον του διακεκριμένου φίλου μας κ. Η. Smiddy, εγγενεί παραχωρήσει του, κατ' απόδοσιν εκ του υπ' αριθ. 174)1958 δελτίου (σειράς Γενικής Διοικήσεως) της American Management Association.

Η διεθνώς δρώσα General Electric (με συνολικά κεφάλαια και επενδεδυμένα κέρδη δολλ. 1.231 εκατ. και ετήσιον κύκλον εργασιών κατὰ τὸ 1957 εκ δολλ. 5.335), ἀπαρτίζεται εκ 300.000 μετόχων, εκ των 133.000 υπάλληλοι και εργάται της. Προμηθεύεται υλικά από 45.000 επιχειρήσεις και διαθέτει τὰ προϊόντα και τὰς υπηρεσίας της δια 400.000 διαμέσων. Παράγει δὲ ποικίλης φύσεως ηλεκτρικά εἴδη (ἀγαθὰ κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά), τὸσον δια τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινού και αὐξήσιν τῆς εὐημερίας του, ὅσον και δια τὴν ἐθνικὴν ἀμυναν.

Υπὸ τὴν ἐμπνευσμένην ἡγεσίαν τοῦ κ. Η. Smiddy, ὁστις μετέχει τῶν σπουδαιωτέρων Ὀργανωτικῶν Ἑταιρειῶν τῆς Ἀμερικῆς και ἐτιμήθη δια τὴν ὀργανωτικὴν δράσιν του με τὸ περιζήτητον Taylor Key Award, ἡ General Electric, συνεχίζουσα μακρὰν παράδοσιν, υπῆρξε πρωτοπόρος εἰς τὸ θέμα τῆς μορφώσεως τοῦ διευθυντικοῦ προσωπικοῦ της, καταστήσασα κέντρον ταύτης τὸ Horf Institute of Management, τὸ ὁποῖον ἠγόρασε πρὸς τοῦτο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἱδρυτοῦ του.

Ἐνδιαφέρουν ὅθεν και ἡμᾶς αἱ ἀπόψεις και μέθοδοι, ἔστω και ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως και ἰδεῶδες πρὸς ἐπίτευξιν.

* *

Αἱ δημοσιεύσεις αἱ σχετικαὶ με τὸ Συνέδριον «Γενικῆς Διοικήσεως», τὸ ὁποῖον ὠργάνωσεν ἡ Ἀμερικανικὴ Ἑταιρεία Ὀργάνωσεως (A.M.A.) κατὰ τὸ 1955 «δια τὴν προετοιμασίαν μιᾶς ὑγιοῦς και ἰσχυρᾶς ἀναπτύξεως τῆς ἐταιρείας», ἐτόνιζον ὅτι ἡ «General Electric» ἔχει ἐπεξεργασθῆ ἕνα σχέδιον δια τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκτελεστικοῦ ταλέντου τῶν διευθυντῶν της, πολλὰ σημεῖα τοῦ ὁποῖου παρουσιάζουν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον δια τὰς μικρὰς ἐταιρείας.

Ὁ προσηκτολισμὸς τοῦ παρόντος ἀρθροῦ πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν διευθυντῶν μιᾶς τυπικῆς ἐταιρείας μέλους τῆς Ἀμερικανικῆς Ἑταιρείας Ὀργανώσεως, ὅχι μιᾶς General Electric, ἀλλὰ μιᾶς ἀπὸ τὰς καλουμένας «μικρὰς ἐπιχειρήσεις», αἵτινες συμπτωματικῶς θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ὀνομασθοῦν καὶ «μεγάλαι ἐπιχειρήσεις» εἰς οἰκονομικὴν ἄλλην χώραν ἐκτὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, δὲν εἶναι καὶ τόσο δύσκολος, ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ σκεφθῆ, διὰ τοῦς κάτωθι δύο ἀπλοῦς λόγους :

Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι ἡ General Electric δὲν εἶναι μίᾳ ἀτομικῆ ἐπιχείρησις, καθὼς ἴσως πολλοὶ θὰ ἐνόμιζον, ἀλλὰ εἶναι μάλ-λον ἓνα εἶδος συνεργατικῆς ὁμοσπονδίας, λειτουργούσης ὑπὸ ἓνα κοινὸν ἐταιρικὸν Καταστατικόν, ἐνὸς ἀριθμοῦ εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἀποκεντρωμένων, καὶ μετὰ τὴν ἰδικήν της διοίκησιν ἐκάστη, βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκάστη τῶν ὁποίων ὁμοιάζει κατὰ πολὺ εἰς μέγεθος καὶ χαρακτηριστικὰ πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἐπιχειρήσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὰ περισσότερα ἐκ τῶν μελῶν τῆς A.M.A., πράγματι συντελοῦν ὅπως ἰδρυθοῦν καὶ διοικηθοῦν.

Ὁ δεῦτερος λόγος εἶναι ὅτι αἱ ἀποκεντρωμένα αὐτὰ ἐπιχειρήσεις τῆς General Electric δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν, εἰς κέρδη καὶ εἰς βαθμὸν προόδου, μόνον διὰ τοῦ ἐπιτυχοῦς συναγωνισμοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἀγορᾶς, μετὰ ἐταιρειῶν ὅχι μόνον ὁμοίων πρὸς ἐκεῖνας αἵτινες ἀποτελοῦν τὰ τυπικὰ μέλη τῆς A.M.A., ἀλλὰ, εἰς ἓνα σημαντικὸν ἀριθμὸν περιπτώσεων, πράγματι μετὰ αὐτοῦς τοῦς ἰδίους ἀκριβῶς ὀργανισμοῦς.

Πρὸς καθησύχασιν ἐκεῖνων ἐκ τῶν παρατηρητῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Βιομηχανίας, οἵτινες πολλάκις ἀνησυχοῦν ὅτι μίᾳ τοιαύτῃ «ἐξάπλωσις» (τὴν ὁποίαν ὁμοῦς καὶ οὗτοι θεωροῦν ὅτι εἶναι ἀναγκαστικὰ εἰς τὸν σημερινὸν τεχνολογικὸν αἰῶνα), δύνανται νὰ κλίνῃ εἴτε πρὸς τὸν ἐξοβελισμὸν «τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων» ὑπὸ τὸ βάρος ἀπλῶς καὶ μόνον τῶν πόρων τῶν, ἢ ἀντιθέτως νὰ υἱοθετήσῃ μεθόδους μηχανογραφίας καὶ αὐτοματισμοῦ αἵτινες θὰ καταστήσουν τὴν «μικρὰν ἐπιχείρησιν» ἀντισυνοικονομικὴν, δύνανται νὰ παρεμβληθῆ ἔδῳ μετὰ πᾶσαν εἰλικρίνειαν ὅτι ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνευρεθοῦν τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων οἱ διευθυνταὶ τῶν διαφόρων ἀποκεντρωμένων ἐπιχειρήσεων τῆς General Electric θὰ ἀναδειχθοῦν, παρ' ὅλον τὸν συναγωνισμὸν τὸν ὁποῖον τοιαῦτα «μικρὰ ἐπιχειρήσεις» δημιουργοῦν, καὶ ταυτοχρόνως θὰ εἶναι ἐνήμεροι καὶ νὰ παρακολουθοῦν τὴν μηχανογραφίαν, τὸν αὐτοματισμὸν καὶ τοῦς

H. SMIDDY

ἄλλους νεωτερισμούς, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων ὁ κόσμος αὐτῶν τῶν «μικρῶν ἐπιχειρήσεων» φαίνεται ὅτι ριψοκινδυνεύει μὲ τὴν πρόκλητικότητά, αὐτὸ εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς προξενήσῃ πράγματι ἀληθινὴν χαρὰν. Καὶ ἔμελλε μὲ τὴν σειράν μας θὰ εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συνεχίσωμεν, ἐπιλαμβανόμενοι κάθε παρουσιαζομένης εὐκαιρίας πρὸς συναγωνισμόν μὲ αὐτὰς τὰς «μεγαλυτέρας» ἐταιρείας, μὲ τὰς ὁποίας ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν καὶ μετὰ τῶν ὁποίων συνεργαζόμεθα ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας, ἐν τῇ προσπάθειά μας νὰ ἐπιτύχωμεν κατανόησιν καὶ ἐπιδοκιμασίαν ἐκ μέρους τοῦ πελάτου.

Η «ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ» ΜΑΛΛΟΝ, ΠΑΡΑ Ο «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ» ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Πρὶν νὰ προχωρήσωμεν εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ πῶς ἐλίξε-ται: ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνάπτυξις τῶν διευθυντῶν ὑπὸ τὰς πρᾶγματι ἰσχυροῦσας σήμερον συνθήκας εἰς τὴν General Electric, εἶναι προνόμιον τοῦ συγγραφέως νὰ ὀνομάσῃ τοῦτο «Ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ ὑπὸ τῆς General Electric», ἀντικαθιστῶν διὰ τῶν λέξεων «ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ» τὴν φράσιν «προγραμματισμὸς τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ», ἡ ὁποία ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἐκτυπωθὲν πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου.

Μόνον δύο λέξεις ἀλλάζουν, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο εἶναι σημαντικαί. Διότι μετὰ ὀλοκλήρων δεκαετιῶν ἔρευναν καὶ πρακτικὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὸ πεδῖον αὐτό, δὲν ἔχομεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιθυμοῦμεν «ἓνα πρόγραμμα τῆς General Electric διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ». Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἶναι «μία μέθοδος» ἐπιτεύξεως αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ κάθε διευθυντὴς κεχωρισμένως —τοποθετημένος εἰς οἰανδήποτε ἀποκεντρωμένην ἐπιχείρησιν, ἢ ἐλ-λην τινὰ λειτουργικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐπιφορτισμένος μὲ τὴν εὐθύ-νην δι' ὅτι θεωροῦμεν ὅτι εἶναι ἡ ἀκριβής, καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐργασία ἑνὸς «διευθυντοῦ»—δύναται νὰ προγραμματίσῃ, νὰ καθο-δηγήσῃ καὶ μετ' ἐπιμονῆς νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ εἰς αὐτὸ τὸ μοναδικόν, προκλητικόν καὶ παρ' ὅλα ταῦτα ὄχι: πολὺ καλὰ ἀκόμη γενόμενον ἀντιληπτὸν εἶδος ἐργασίας.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ — Η ΛΕΞΙΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ»

Ἐδῶ εἶναι σκόπιμον νὰ σταματήσωμεν ἐπ' ὀλίγον, προτοῦ κάμω-μεν ἐπὶ πλέον ἓν βήμα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἓνα ἀπαραίτητον μέσον

διὰ τὴν ἀνεύρεσιν περιφερειῶν ἀμοιβαίας κατανοήσεως, ἐπικοινωνίας καὶ συμφωνίας. Δηλαδή νὰ δρίσωμεν τοὺς ὅρους μας, οὕτως ὥστε ὅλοι νὰ ἐννοοῦμεν ἀπολύτως τὸ ἴδιον πράγμα ὅταν αἱ λέξεις καὶ αἱ ἔννοιαι εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάλυσιν θὰ ἐμφανίζωνται παρ' ἡμῶν καὶ θὰ λαμβάνουν μίαν ὠρισμένην μορφήν.

Αἱ δύο κύριαι λέξεις ἐνταῦθα εἶναι, πρῶτον, ἡ λέξις «διευθυν-
τῆς» καὶ δεύτερον, ἡ λέξις «ἀνάπτυξις».

Λαμβανόμεναι αὗται κατ' ἀντίστροφον τάξιν, κατὰ τὸ λεξικὸν περιγράφονται ὅτι «ἀνάπτυξις» εἶναι «ἡ πράξις τῆς ἐκτυλίξεως, ἀυξήσεως, ἐξαπλώσεως, ἐξελιξεως». Καὶ αὕτη ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ αὐστηρά ἔννοια ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ λέξις αὕτη χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν παροῦσαν συζήτησιν «τῆς Φιλοσοφίας τῆς General Electric καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένης μεθόδου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Διευθυντοῦ».

Διὰ νὰ λάβετε μίαν πλέον καθαρὰν εἰκόνα, θὰ σᾶς παρακα-
λέσω νὰ κάμετε μίαν μικρὰν νοερὰν σημείωσιν καθὼς θὰ ἐπανεξε-
τάξετε νοερῶς τὴν φράσιν «ἡ πράξις τῆς ἐκτυλίξεως», ὅτι εἶναι ὁ Διευθυντῆς ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ὅστις ἐκτελεῖ τὴν πράξιν αὐτήν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ τὴν ἐκτύλιξιν.

Ὅβτι, ἡ σημασία τοῦ ὅρου «ἀνάπτυξις τοῦ Διευθυντοῦ» ἐν-
ταῦθα εἶναι τελείως διαφορετικὴ καὶ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν ση-
μαντικὴν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν
«ἐκπαιδεύσεις» καὶ ἡ ὁποία σημαίνει «λεπτομερῆ διδασκαλίαν καὶ
πρακτικὴν ἐξάσκησιν ἐπὶ μιᾶς εἰδικότητος».

Ἡ ἀξιοσημείωτος διαφορὰ στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν λέξιν «δι-
δασκαλία», ἡ ὁποία—μὲ τὴν σειράν της—θέτει αὐτομάτως τὴν ἔμ-
φασιν ἐπὶ τοῦ διδάσκοντος, ὅστις διδάσκει, πληροφορεῖ καὶ κατευ-
θύνει ἀκόμη τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον «ἐκπαιδεύεται». Ἐνῶ ἀντιθέ-
τως ἡ «ἀνάπτυξις» ρίπτει ὅλον τὸ ἄκρος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ τοῦ
ἴδιου τοῦ Διευθυντοῦ.

Ἄς προχωρήσωμεν, ὅθεν, καθορίζοντες τοὺς ὅρους μας ὡς πρὸς
τὴν ἑτέραν ἐκ τῶν δύο κυρίων λέξεων, ἤτοι τὴν λέξιν «διευθυντῆς»
αὐτὴν καθ' ἑαυτήν.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ὉΡῶΝ — Η ΛΕΞΙΣ «ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ»

Εἰς τὴν General Electric ἡ ἐργασία ἐνὸς «διευθυντοῦ»—αὕτη
καθ' ἑαυτήν καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ προϊόντος ἢ τῆς λειτουργίας εἰς
τὴν ὁποίαν μία τοιαύτη διοικητικὴ ἐργασία εἰδικῶς ἀναφέρεται—

ἔχει μίαν ἀπολύτως ἀκριβῆ ἔννοιαν. Καί ἐφόσον αὕτη περικλείει πολλὰς λεπτομερείας, ὡς τὴν ἐξετάσωμεν ἀργά καὶ διακεκριμένως.

Τὸ «διοικεῖν» ὡς ἓνα χωριστόν, καὶ ἐπαγγελματικόν εἶδος ἐργασίας, σημαίνει τὴ γ ε σ ί α ν.

— Ἐφαρμοζομένην διὰ τῆς πειθοῦς μᾶλλον, παρὰ διὰ διαταγῶν καὶ διὰ τῆς ἀναμίξεως σκέψεως καὶ ἐνεργείας πρὸς λήψιν ἀποφάσεων.

— Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ προγραμματισμοῦ, τῆς ὀργάνωσεως, ὁλοκληρώσεως καὶ μετρήσεως, ὡς πρώτων στοιχείων εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τοῦ ἐπαγγελματίου Διευθυντοῦ.

— Διὰ τῆς ἰσορροπημένης καὶ ἀποτελεσματικῆς χρησιμοποίησεως ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ὕλικῶν πόρων.

— Διὰ τῆς διοικήσεως ἑνὸς ὀρισμένου τμήματος, ἢ ὁλοκλήρου τῆς ἐπιχειρήσεως.

— Μὲ τὴν ἀπαιτουμένην κατανόησιν καὶ τὴν ἰσορροπημένην ἐφαρμογὴν τῶν δεξιότητων καὶ τῆς γνώσεως, αἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διοίκησιν τῶν εἰδικῶν δραστηριοτήτων καὶ λειτουργιῶν μιᾶς ἐργασίας.

— Μὲ τὸν καλύτερον δυνατὸν ρυθμὸν, συγχρονισμένην ροὴν ἐργασίας, χρονικὴν ἔνταξιν καὶ κύκλον ἐργασίας, καὶ ὅλα ταῦτα πρὸς τὸν σκοπὸν.

— Τῆς ἐξασφαλίσεως λογικῶν ἀποτελεσμάτων μέσῳ τῆς εἰδικῆς ἐργασίας—οἰανδῆποτε μορφήν καὶ ἂν ἔχη αὕτη, εἴτε δηλαδὴ πρόκειται περὶ ἐρεῦνης καὶ ὀργανώσεως εἴτε βιομηχανοποίησεως, ἐμπορίας, οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ὑπαλληλικῶν καὶ μετὰ τοῦ κοινοῦ σχέσεων, νομικῆς καὶ corporate (ἢ ἐπιστημονικῆς προπαρασκευῆς τῶν ἀποφάσεων καὶ συνθέσεως, ὅπου αὕτη εἶναι ἐφαρμόσιμος) ἢ διοικητικῆς—ἄλλων ἀτόμων, αἵτινα ἐπίσης ἐνεργοῦν μὲ πρωτοβουλίαν, αὐτοανάπτυξιν, αὐτοπειθαρχίαν καὶ ἰκανότητα, τόσον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσωπικῆς ἐργασίας των, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐθελοντικὴν ὁμαδικὴν προσπάθειάν των καὶ τὴν διττὴν ἐπικοινωνίαν των, ἕκαστος.

— Θεωροῦν τὸ ἀτομικὸν ἔργον των καὶ τὰς σχέσεις των μεθ' ὁλοκλήρου τοῦ τμήματος καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, μὲ φαντασίαν καὶ ὑπὸ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ προοπτικὴν.

— Εἶναι συνεπεῖς μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ δυναμικὸν μελλοντικὸν οἰκονομικόν, κοινωνικόν καὶ πολιτικόν «κλίμα» (ἢ περιβάλλον, ἢ

«κοινωνίαν») τοῦ ὑπὸ διοίκησιν τμήματος, ἢ ὁλοκλήρου τῆς ἐπιχειρήσεως.

— Καὶ ἐκτελοῦν μίαν τοιαύτην διοικητικὴν ἐργασίαν, ἵνα ἐπιτύχουν τὴν ἐπιθυμητὴν ἐκτέλεσιν ταύτης καὶ τὰ ἐπιθυμητὰ ἀποτελέσματα, ἦτοι :

— Νὰ κατορθώσουν ἐπιτυχῶς, μὲ οἰκονομίαν, ἐπικερδῶς καὶ ἐγκαίρως, προκαλοῦντες καὶ δυσκολοκατορθώτους ἐπιδιωκομένους ὑπὸ τοῦ τμήματος σκοπούς, καθὼς καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ὁλοκλήρου ὡς συνόλου.

— Καὶ πρὸς ἄλλον τὸ δυνατόν καλύτερον καὶ λογικὸν ὄφελος τῶν πελατῶν, τῶν κεφαλαιούχων, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν προμηθευτῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

Κατόπιν αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ, ἴσως σκεφθῆτε ὅτι ἀσφαλῶς ὑπάρχουν εὐκολώτεροι τρόποι ἀπὸ τὸ διευθύνειν διὰ τὰ κερδίσει κανεῖς τὰ πρὸς τὸ ζεῖν, καὶ θὰ ἔχετε δίκαιον. Ὁ τοιοῦτος ὁμως ὀρισμὸς φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἕνα ἄλλο σημεῖον τὸ ὅποιον εἶναι ζωτικῶς ἀναγκαῖον νὰ διευκρινισθῇ.

Ο ΑΚΡΙΒΗΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΕΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Τώρα, θὰ αἰσθάνεσθε ἀσφαλῶς ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ἀκριβοῦς καὶ λεπτομεροῦς ὀρισμοῦ τῆς σημασίας τῆς ἐργασίας τοῦ «διευθυντοῦ» παρουσιάζει περιπλοκὴν ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἤδη γνωρίζετε ὡς ἕνα δύσκολον καὶ πολύπλευρον ἔργον.

Ἀντιθέτως, εἰς τοιοῦτος ὀρισμὸς εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι δεῖγμα ἀπλοποιήσεως. Καὶ εἶναι σημαντικὸν νὰ τὸ εἴπωμεν αὐτὸ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ νὰ τὸ γνωρίζωμεν ὅλοι μας ὡς τοιοῦτον, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν πραγματικὴν πρόοδον εἰς τὸ δοκιμαστικὸν αὐτὸ πεδῖον τῆς σκέψεως καὶ τῆς προσπάθειας.

Τὸ μπερδέμα καὶ ἡ σύγχυσις, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζουν ἱκανοὺς διευθυντὰς νὰ διαθέσουν χρόνον ἀπὸ τὰς ὑπερπλήρεις ἐργασίμους ἡμέρας των διὰ τὰ μεταθεῖν, κατὰ ἑκατοντάδας, εἰς ὀργανωτικὰ συνέδρια, προέρχονται ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοιούτων «ἀκριβῶν» ὀρισμῶν τῆς ξεχωριστῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ζωτικῆς διοικητικῆς ἐργασίας μὲ τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀσχολούμεθα.

Ἡ πανίσχυρος ἀνάγκη διὰ μίαν τοιαύτην μακρόπνοον καὶ ἄλλον τὸ δυνατόν πλέον ἐμπεριστατωμένην φροντίδα εἰς τὸν καθορισμὸν

της «έργασίας του επαγγελματίου διευθυντού», εις εταιρείας όπως ή ιδική σας και ή ιδική μου, προέρχεται εκ του γεγονότος ότι αι αρχαι μέσω των οποίων δύναται τις να έμβασθύνη και να κατανοήσῃ σαφώς τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, εἶναι δύσκολον νὰ γίνουσι ἀντιληπταί και νὰ ἀπεικονισθοῦν λεπτομερῶς και με ἀκρίθειαν, ὥστε νὰ καταστή δυνατὴ ἡ διδασκαλία των και ἡ ἐκμάθησίς των ἀπὸ τοῦ διαφόρου διευθυντάς, ἵνα δυνηθοῦν οὗτοι νὰ βελτιωθοῦν και νὰ ἀυξήσουσι τὴν ἱκανότητά των ἐφαρμογῆς τοιοῦτων ἀρχῶν ἐπὶ τῶν καθημερινῶς ἐγχειρομένων προβλημάτων τῆς ἐργασίας των.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη ὄθεν μέθοδος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Διευθυντοῦ, στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς παροχῆς βοήθειας πρὸς καθεὶ διευθυντὴν τῆς General Electric—εἴτε οὗτος εἶναι ἐπιστάτης, εἴτε πρόεδρος, ἢ μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο—οὕτως ὥστε οὗτος νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ καλύτερα δυνατὰ διοικητικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ἔργου τὸ ὅποιον τῶρα ἐκτελεῖ.

Συνεπῶς ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῆ δὲν περιορίζεται εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ «Προγραμματισμοῦ τῆς διοικητικῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου», ὅστις προσπαθεῖ νὰ ὑπολογίσῃ πόσοι μελλοντικοὶ διευθυνταὶ θὰ χρειασθοῦν, χωρὶς ὅμως νὰ προχωρῇ εἰς τὴν παροχὴν πλήρων στοιχείων περὶ τοῦ πῶς θὰ ἔχωμεν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν ὅστις πράγματι ἀναγκαῖοι, διὰ τὸ ἔργον διὰ τὸ ὅποιον ἕκαστος εἶναι κατάλληλος, και εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον.

Οὕτε προσπαθεῖ—διὰ μιᾶς κρυφίας μεθόδου, ἣτις δὲν ἐπιδεικνύεται ποτὲ ἐμφανῶς—νὰ περισυλλέξῃ «διαδόχους τοῦ θρόνου», νὰ τοὺς δώσῃ στὰ πεταχτὰ μίαν ταχεῖαν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοιμῶν εἰς τοὺς ὁποίους «ὑστεροῦν» και νὰ τοὺς διορίσῃ κατόπιν ἕνα πρῶτ' ὡς ὑποτιθεμένους καλοὺς δι' ὅλα «διευθυντάς».

Και αὐτὰ μὲν ὄσον ἀφορᾷ τὸ τί δὲν εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric. Τώρα ἄς ἴδωμεν και εἰς τί συνίσταται ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆ, ὅσον τουλάχιστον ἔχει ἐπιτρέψει ταύτην ἡ πείρα τῶν 75 περίπου χρόνων πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1951 ἔχει ἐμπλουτισθῆ και με τριῶν ἐτῶν ἐντατικὴν ἐπιανεξερεύνησιν κάθε διαθέσιμου γνώσεως.

ΑΝΑΓΚΗ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΜΙΑΣ «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ» ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Μία άνασκόπησης της Ιστορίας της οργάνωσης των άμερικανικών επιχειρήσεων, αΐτινες έχουν σημειώσει μίαν σταθεράν πρόοδον εν μέσφ των τεταραγμένων οικονομικών θαλασσών των παρελθόντων 40) έτών, δεικνύει ότι ή φυσική των ανάπτυξης έχει επέλθει εν παραλλήλφ, αλλά και εν ακολουθία, προς την ανάπτυξιν αυτού ποδ θά ήδύνατο άσφαλώς νά ονομασθῆ «διοικητική ώριμότης».

Χωρίς νά ριψοκινδυνεύσωμεν σχετικώς με την ως άνω άποψιν την κλασικήν φιλονικίαν «τό κοτόπουλο ήταν πρώτο ή τό αυγό», είναι καταφανής άπόδειξις ότι ή έντεχνος, δημιουργική διοίκησις ύπήρξεν ό άναγκαίος πρωτοπόρος της συνεχούς ανάπτυξεως κάθε οργανισμού, όχι μόνον εις την δυναμικήν χώραν μας, αλλά και εις μίαν όλονέν αύξανόμενην παγκόσμιον κλίμακα.

Ένα παλαιόν πολιτικόν στερεότυπον επίγραμμα λέγει ότι οι άνθρωποι και αί ιδέαι είναι άνάλογοι προς τας ανάγκας κάθε έποχής. Υπαινίσσεται δέ ότι μόλις και μετά θίς ειμέθα ίκανοί νά συμβαδίσωμεν με τό περιβάλλον μας, και ότι μάς είναι έξαιρετικώς δύσκολον νά συγκεντρώσωμεν άρκετήν ποσότητα γνώσεως και κατανοήσεως, αΐτινες θά ήδύναντο νά ύποστηρίξουν μίαν σημαντικήν στατικήν πολιτικήν ή κοινωνικήν κατάστασιν.

Και ότι ως εκ τούτου τό καλύτερον ποδ έχομεν νά κάμωμεν είναι νά ειμέθα πρακτικοί, νά στηριζώμεθα επί των «δεδοκιμασμένων και άληθινών», με τά όποια ειμέθα άνέτως έξοικειωμένοι, άγνωσντες άκριβώς όπως και τό περίφημον άπόφθεγμα του Disraeli, ότι «ό πρακτικός άνθρωπος είναι εκείνος όστις έξακολουθεί νά έφαρμόξῃ τά λάθη των προγόνων του» και τό μεστόν έννοιας σχόλιον ένός εκ των συγγραφέων των τελευταίων χρόνων, ότι «ό άνθρωπος όστις λέγει ότι δέν πιστεύει εις την θεωρίαν, άναποφεύκτως χρησιμοποιοει την θεωρίαν άλλου τινός, ή τό πιθανώτερον μίαν θεωρίαν την όποίαν ένας άλλος έχει ήδη αποβάλει».

Εις την πραγματικότητα, τό παλαιόν αυτό επίγραμμα, έπειδή άρνεϊται νά παραδεχθῆ τας καθαρώς δημιουργικάς και έσκεμμένως θετικές άπόψεις της προόδου, αΐτινες είναι τόσον έμφανείς περίξ ήμων, είναι εν φανερόν σόφισμα, και έρχεται αντιμέτωπον προς τας Ιστορικές προόδους, αΐτινες άναμφισδητήτως έχουν έπιτευχθῆ εις τά πολιτικά και κοινωνικά, ουχι δέ όλιγώτερον εις τά οικονομικά, ιδρύματα της χώρας μας.

Μία παρομοία κατάσταση έχει παρατηρηθῆ εἰς τὴν ἀναπτυσσομένην βιομηχανικὴν κοινωνίαν μας. Ὅχι ὀλίγοι βιομήχανοι πιστεύουν ἀκόμη καὶ σήμερον ὅτι δὲν ὑπάρχει «ἐπιστήμη τῆς διοικήσεως», ἣτις θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ εἶναι τίποτε περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἀκαδημαϊκὸ παίγνιδι. Ὅτι ὑπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸν φῶς τῆς «πραγματικότητος», ἡ ἡγεσία, ἀνήκει εἰς τοὺς ὀλίγους, οἵτινες εἶναι προικισμένοι ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ἔχουν τὸ προνόμιον ἢ τὴν τύχην νὰ εὑρεθοῦν διαθέσιμοι κατὰ τὴν στιγμὴν ποὺ θὰ γεννηθῆ ἡ ἀνάγκη καὶ θὰ τοὺς ζητηθῆ νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των.

Λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ ἀποφικ αὕτη δὲν προϋποθέτει καμμίαν σημαντικὴν ἀλλαγὴν εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἐπιχειρήσεως, λόγῳ τοῦ ὅτι ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ ὅτι αἱ συμπτωματικαὶ πηγαὶ προμηθείας ἡγεσίας τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἱκανοποιοῦν τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μέλλοντος, καὶ αὕτη ἡ ἀποφικ δὲν ἀποτελεῖ παρά μίαν στερεοτύπον ἐννοίαν καὶ εἶναι καὶ αὕτη ἐπίσης ἀπατηλὴ. Ἔστω καὶ ἐὰν εἶχε κάποιαν ἐφαρμογὴν εἰς ἐπιχειρήσεις μεγάλου βαθμοῦ προσωπικῆς ἰδιοκτησίας, ἡ ἀποφικ αὕτη εἶναι λανθασμένη καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῶν πολυμόρφων ἐταιρικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἰδρυμάτων.

Ἀπορρίπτουσα τοιοῦτου εἶδους στερεοτύπους ἀντιλήψεις, ἡ General Electric, ἀγωνίζεται νὰ δημιουργήσῃ, ἀντ' αὐτῶν μίαν θετικὴν καὶ δημιουργικὴν φιλοσοφίαν καὶ μίαν μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ.

Μετὰ ἐρευνητικὴν μελέτην, παραμερίζομεν τὰς ἀμφιβολίας μας ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν οὐσιαστικῆς ἀνάγκης ἀποσπάσεως ἐνὸς ὄρισμένου καὶ σημαντικοῦ μέρους τῆς σκέψεως καὶ τοῦ χρόνου μας ἐκ τῶν καθημερινῶν προκλήσεων σχεδιάσεως, παραγωγῆς καὶ πωλήσεως ἠλεκτρικῶν εἰδῶν καὶ κατευθύνομεν ταύτην πρὸς πλέον ἀφηρημένα, πλέον σκοτεινά, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπιτακτικὰ προβλήματα σχεδιάσεως, παραγωγῆς καὶ πωλήσεως τῆς συμπαγοῦς ὀργανωτικῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς μέσον διὰ :

— Νὰ ἐπιτύχωμεν ἀπλοποίησιν τῆς ἐργασίας εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦ.

— Νὰ καταστήσωμεν εὐκολώτερον τὸ ἔργον τοῦ Διευθυντοῦ, καὶ οὕτω

— Νὰ ἀνεύρωμεν τὸν τρόπον ἱκανοποιήσεως τῆς ἐπιτακτικῆς ἀπαιτήσεως πρὸς ἀγαθότην τῆς ὑπακούουσα ἐπέσεως πρὸς αὐξήσιν

τῶν ὥρων ἐργασίας, ἧτις προστίθεται εἰς τὰς ἀπογοητεύσεις τῶν πολυτίμων αὐτῶν διευθυντῶν τῶν βιομηχανικῶν μας λειτουργιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐκτός καὶ ὑπεράνω τῶν ποιοτικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς θετικῆς φιλοσοφίας πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, τὸ πρόβλημα τῆς General Electric ἔχει καὶ τὰς ποσοτικὰς ἀπόψεις του. Ὑπὸ τὸ διέπον τὴν ἐταιρείαν πνεῦμα τῆς συνεχίσεως τῆς ἀποκεντρώσεως, διὰ τὰ δυνήθη νὰ ἐπιτύχη καὶ ἡ ἰδία τὴν ληψὶν ἀποφάσεων ἀποκεντρωμένων ἐπὶ τῶν σημείων θπου ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται καὶ ἡ θρᾶσις λαμβάνει χώραν—ἓνα πρότυπον (καλοῦπι) ὀργανώσεως τὸ ὁποῖον ὁ Ralph J. Cordiner, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας μας, ἀνέπτυξεν ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὰς θεμελιώδεις ὁμιλίαις του κατὰ τὰ Ὀργανωτικὰ Συνέδρια τῆς AMA, τὸ 1945, καθὼς καὶ τὸ 1952* —ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν λειτουργίᾳ τμηματικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς General Electric ἐσημείωσε σταθερὰν ἀνοδον, ἤτοι ἀπὸ 8 πὺ ἦσαν αὐταὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, σημερον ἀνέρχονται εἰς περισσοτέρως τοῦ δεκαπλασίου τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω ἡ General Electric ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ μίαν φιλοσοφίαν ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ, ἧτις νὰ ἀναγνωρίζῃ τοιοῦτου εἶδους πραγματικὰ προσόντα λειτουργικῆς ἀποκεντρώσεως εἰς τὸν μεγαλύτερον δυνατὸν βαθμόν. Καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ ἀποκεντρωμένοι αὐταὶ ἐπιχειρηματικαὶ ὀργανώσεις—αἵτινες ἔχουν τοποθετήσῃ τὴν εὐθύνην καὶ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ χαμηλότερον δυνατὸν ἐπίπεδον ὅχι μόνον τῆς ὀργανώσεως ὁλοκλήρου τῆς ἐταιρείας, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς κάθε τμήματος ταύτης—ὁμοιάζουν ἀληθῶς κατὰ πολὺ πρὸς τὰς ἀτομικὰς ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας διευθύνουν πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς AMA, παρουσιάζεται ὡς μία ὑποστηρίξιμος ὑπόθεσις, ὡς τὸ ἀνέφερε καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου τῆς AMA, τὸ ὅτι ἡ φιλοσοφία αὐτὴ τῆς General Electric εἶναι δυνατὸν πράγματι «νὰ περιέχη πολλὰ ἐνδιαφέροντα σημεῖα διὰ τὰς μικροτέρας ἐπιχειρήσεις».

* Ἔστω ὅμως καὶ ἂν ἔχουν οὕτω τὰ πράγματα, τοῦτο συμβαίνει μόνον διότι ἐ σ ε ἰ ς παρατηρεῖτε τοιοῦτου εἶδους παραλληλισμούς μεταξὺ τῶν ἰδικῶν σας προβλημάτων καὶ τῶν ἰδικῶν μας. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, ἢ θέλωμεν νὰ κάμωμεν,

* Βλέπε «The Implications of Industrial Decentralization» AMA General Management Series No 134; and «Problems of Management in a Large Decentralized Organization», AMA General Series No 159.

είναι να σας μεταδώσωμεν κάθε γνώσιν τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἤδη ἀποκτήσει ἐκ πείρας καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἰμεθα βέβαιοι ὅτι ἔχει ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μας συνθηκῶν ἐργασίας, ἣτις ὁμως θὰ συννηθῆ νὰ σας δοθῆθῃ καὶ νὰ ἔχη ἐφαρμογὴν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἐργασίαν μόνον ἐὰν ἀντιληφθῆτε προβλήματα τὰ ὁποῖα θὰ συνίστανται ἰσως τὴν ἐφαρμογὴν παρεμφερῶν λύσεων.

Τὸ σημαντικὸν στοιχεῖον ὅθεν, καὶ ἡ εἰδικὴ ἀνάγκη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ἡ διατόπισις μιᾶς φιλοσοφίας ἣτις θὰ φωτίσῃ ἓνα μονοπάτι, ὥστε ἐκεῖνοι οἵτινες εἶχον ἀποφάσκει «ἐποπτευμένην ἐργασίαν» ἄλλοτε—δηλαδή ἐξετέλουν ἀποφάσεις διαβιβαζομένους εἰς αὐτοὺς ἐκ μιᾶς ἢ δύο ἱεραρχικῶς ἀνωτέρων βαθμίδων—θὰ ἠδύναντο ἰσως νὰ δοθῆθῃσιν (τώρα ὅποτε καλοῦνται νὰ ἐκτελέσουν μίαν πλήρη ἐργασίαν διευθυντοῦ, ὡς σαφῶς αὕτη καθορίζεται ἀνωτέρω) εἰς τὸ νὰ μάθουν καὶ νὰ ἐξεύρουν κατὰ ποῖον τρόπον :

— Θὰ συλλέξουν καὶ θὰ ζυγίσουν τὰ ἀναγκαίους πληροφορίας.

— Θὰ προγραμματίσουν καὶ θὰ ὀργανώσουν τὴν ἐργασίαν των καὶ θὰ μεταβιβάσουν ἐξουσίας.

— Θὰ ὀλοκληρώσουν τὰ ὑπάρχοντα ὀικονομικὰ μέσα καὶ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς.

— Θὰ ἐξασκήσουν κρίσιν κατὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων.

— Θὰ μετρήσουν τὴν προσωπικὴν των ἐργασίαν ἀκριβοδικαίως καὶ

— Θὰ ἀναγνωρίσουν οἰκαιοθελῶς ὅτι ἡ ἐπιτυχία των ἐπὶ προσωπικῶν καὶ ἐπιθυμητῶν ἀποτελεσμάτων, κυρίως ἐπιτεύχθη διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων μᾶλλον, παρά διὰ τῆς καθαρῶς προσωπικῆς αὐτῶν ἐργασίας.

Ἐκ τούτου ὁμως πρόκειται οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ προέλθουν ἰσχυροὺς καὶ ἐπιτυχεῖς ἀποτελεσμάτων, καὶ ἱστορικῶς τοὺς ἀναπτύσσομεν κατὰ ἑκατοντάδας. Ὁ κ. Cordiner δὲν μᾶς εἰδοποίησεν ἄσχοπα καὶ ἀνευ λόγου ὅτι : «Ὅυτε οἱ πελάται, οὔτε τὰ προϊόντα, οὔτε αἱ ἐγκαταστάσεις, οὔτε τὰ χρήματα, ἀλλὰ οἱ διευθυνταὶ θὰ εἶναι ἰσως ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ σημειώσουν τὸ ὄριον τῆς ἀναπτύξεως τῆς General Electric».

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐπὶ τῆς ἤδη ἔτη τώρα, διεξαγόμεν μίαν ἐντατικὴν μελέτην, διὰ νὰ δημιουργήσωμεν μὲ ἡρεμίαν τὴν σημερινὴν μας φιλοσοφίαν καὶ μέθοδον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ.

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ ΑΣΙΑ, ΑΙΤΙΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

Ἐν τῷ μεταξύ, τὰ διάφορα προγράμματα ἐρεύνης καὶ μελέτης ἔχουν ἐκ παραλλήλου προοδευτικῶς ὑποδείξει· καὶ διευκρινήσει τὴν ἐξελισσομένην φύσιν τῆς «Ἐργασίας ἑνὸς Ἐπαγγελματίου Διευθυντοῦ», ἣτις ἔχει περιληπτικῶς ἐκτεθεὶ εἰς τὸν δοθέντα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος ἑρσιμόν.

Ὡς εἶναι σαφῶς ἀντιληπτὸν ἐκ τῆς περιλήψεως ταύτης, ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ «διευθυντοῦ» εἰς τὰς σημερινὰς συναγωνιστικὰς καὶ τεχνικὰς ἐπιχειρήσεις, —ὡς τόσοσ ὁ ἀξιὸς Πρόεδρος τῆς Α.Μ.Α., κ. Lawrence A. Appley, ὅσον καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς ἰδικῆς μας General Electric κ. Ralph J. Cordner, μᾶς ἔχουν τόσοσ συχνὰ εἶπει— εἶναι ἀληθῶς ἕνα τελείως διαφορετικὸν ὅσον καὶ ἕνα ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως παραγομένου προϊόντος, τοῦ λειτουργικοῦ συστατικοῦ ἢ τοῦ βαθμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀνάγεται ἡ ἐκτελουμένη διοικητικὴ ἐργασία εἰς τὴν ἐν γένει ὀργανωτικὴν διάρθρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ὅσα ἐν ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὸ νὰ καθοδηγῇ καὶ νὰ συμπληροῖ τὴν ἐργασίαν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ τῆς πειθοῦς μᾶλλον παρὰ διὰ διαταγῶν, ἀπαιτεῖ ὑπεράνω ὅλων τὴν εὐσυνείδητον ἐκείνην ἀντίληψιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἠθικῶν ἀξιών, αἵτινες εἶναι αἱ μόναι δυνάμεναι νὰ ἀποτελέσουσ ὑγιᾶ θεμέλια διὰ τὴν συνεχῆ αὐτῆς ἰσχύν, τὴν παραδοχὴν τῆς καὶ τὴν αὐτοπειθαρχημένην ἐξάσκησιν τῆς.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Καὶ αὐτὰ μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν Μελέτην. Πρὶν νὰ προχωρήσωμεν ἐν τούτοις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν κυρίων σημείων τῶν ἐκ ταύτης προκυψάντων ἀμέσων συμπερασμάτων, παραμένει ἐν ἀκόμῃ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπαντηθῇ ἐνταῦθα ἄνευ περιστροφῶν.

Ἦτοι, δεῖκνύει ἡ Μελέτη αὕτη ὅτι μίᾳ ὀργανωμένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἶναι πράγματι ἀπαραίτητος καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἑταιρείαν ὅσον καὶ εἰς τὴν General Electric; Ἡ δὲ αὐτὰ εἶναι συζήτησις τῆς στιγμῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτελῇ τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἕνα ἐπίκαιρον θέμα κουδεντολογίου πολὺ «τῆς μόδας», ἀλλὰ τὸ ὁποῖον λίαν συντόμως —καθὼς λέγουσ μερικοὶ, καὶ πιθανῶς ὅχι ὀλίγοι ἐλπίζουσ— θὰ παρμερισθῇ ἀπὸ κάποιαν ἄλλην

νέαν «παντοδύναμον» μέθοδον ἐπιλύσεως τῶν διοικητικῶν προβλημάτων καὶ ἀναπτύξεως τῆς προόδου :

Τὸ ἐρώτημα ὅθεν εἶναι : Ὑφίσταται πράγματι ἀνάγκη «ἀναπτύξεως» τῶν διευθυντῶν ; Εἶναι αὕτη μία μεθοδική καὶ ζωογόνος μέθοδος ἀναγκαία, ἢ τουλάχιστον ἐπιθυμητή καὶ οἰκονομική, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου :

Ἡ εἶναι λογικώτερον μᾶλλον τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλοι ἐκείνοι ἀπὸ τοῦς ὁποίους θὰ ζητηθῆ νὰ καταλάβουν ἠγετικές θέσεις θὰ δδηγηθοῦν ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν των καὶ θὰ ἀποκτήσουν τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός των διὰ τῆς ἀναζητήσεως καὶ ἐφαρμογῆς ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν τεχνικῶν τῆς ἐργασίας, αἵτινες θὰ τοῦς ἐπιτρέψουν νὰ ἀνακαλύψουν καὶ νὰ ἐκμάθουν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀπαιτουμένων διοικητικῶν ἐνοράσεων καὶ δεξιότητων :

Τί, τέλος, εἶναι ἐσφαλμένον, ἐάν πράγματι συμβαίνει τι, μὲ τὰς ἐκ παραδόσεως ἐφαρμοζομένας μεθόδους αἵτινες, πάντοτε, κατὰ κάποιον τρόπον ἐδημιούργησαν ἱκανοὺς διευθυντάς ; Διατί ὁ «φυσικός αὐτὸς τρόπος» ἔχει καταστῆ ἀκατάλληλος, ἢ ὀλιγώτερον χρήσιμος διὰ τὸ μέλλον παρ' ὅσον εἶχεν ὑπάρξει διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς διομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὀλικῆς προόδου τοῦ παρελθόντος, ἥτις εἶναι τόσον γνωστή εἰς ὅλους μας :

Ἐάν μᾶς τὸ ἐπέτρεπεν ὁ χρόνος, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παρεμβάλωμεν μερικὰς διδασκτικὰς, προκλητικὰς, πολλακίς δὲ καὶ διασκειδαστικὰς ἀκόμη περιπτώσεις, διὰ νὰ δεῖξωμεν τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνωτέρω λεπτομερειῶν ἐρωτημάτων. Εἰς τὰς θεμελιώδεις ἐκθέσεις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἑταιρείας Μηχανολόγων «Δέκα Ἔτη Προόδου εἰς τὴν Διοίκησιν», ἀνευρίσκετε τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς κατὰ τῷ 1911 ἢ τῷ 1921 ὅχι ὀλιγώτερον ἀπ' ὅ,τι κατὰ τῷ 1941 ἢ τῷ 1951. Μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ὑποβαλόντων αὐτὰς ἀλλάζουν. Ἡ ἐπιβλῆσις εἶναι ἢ αὐτὴ ἀπὸ δεκαετίας εἰς δεκαετίαν. Ἡ τουλάχιστον ὅσον ὅσοι φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως.

Ἐν τούτοις, μία πλέον προσεκτικὴ ἐξέτασις τοῦ θέματος ταχέως ἐμφανίζει δύο ἄλλους, εἰς μεγάλον βαθμὸν σχετικούς μεταξὺ των, παράγοντας :

Πρῶτον, πολλαὶ ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρως «νέας» ἰδέας, αἵτινες ἔκαμαν μίαν προκλητικὴν ἐμφάνισιν ἐπὶ μίαν δεκαετίαν, κατέληξαν εἰς τὸ νὰ ἀποτελέσουν βασικοὺς σχεδὸν κανόνας διοικήσεως μολὶς ὀλίγα ἔτη ἀργότερον.

Δεύτερον, αἱ τέσσαρες δυνάμεις: τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς τεχνολογίας, τῆς διακλαδώσεως τοῦ συναγωνισμοῦ (συχνάκις ὡς ἐξυπηρέτησις τοῦ πελάτου) τῆς διακυβερνήσεως μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων, καὶ τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινῆς γνώμης, ἐνισχυόμενοι συνεχῶς ἀπὸ νέας ἐκπλήξεις εἰς τὴν μεταφορὰν καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίαν, φέρουν εἰς τὸ προσκήνιον νέας ἀπόψεις καὶ περιπλοκάς εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ διευθυντοῦ κατὰ ἕνα συνεχῶς ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν.

Καὶ δὲν δύναται τις, ὅθεν, νὰ θέσῃ ὅρια εἰς τὸν κύκλον τῆς δράσεώς του περιοριζομένης μὲ ἀποφασιστικότητα εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐταιρείας του. Διότι ὅπως ἐν συντομίᾳ εἶπεν ὁ Norbert Wiener, τονίζων τὰς ἀλληλεπιδέτους κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνεπείας τῶν συγχρόνων τεχνολογικῶν ἀνακαλύψεων:

Τὸ ἀξίωμα τῆς διοικήσεως δὲν δύναται ἐν ὄψει τοιούτων ριζικῶν μεταβολῶν νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ χεῖλος ἐκάστης χωριστῆς ἐπιχειρήσεως.

Ὅστω, ἡ Μελέτη μας σαφῶς ἀπέδειξεν ὅτι αἱ ὑποθέσεις καταλληλότητος μιᾶς «φυσικῆς προόδου» ὑπονοουμένης εἰς τοιαύτας ἐρωτήσεις, δὲν ἴσχυον ποτὲ διὰ μίαν ἀναπτυσσομένην οἰκονομίαν.

Τὰ ἀρχεῖα τῶν ἐπιχειρήσεων αἰτινες ἀπέτυχον εἶναι ὑπερπλήρη μὲ τὸ ἱστορικὸν ἐκείνων αἰτινες ἐδιδάχθησαν τὸ μάθημα αὐτὸ διὰ τῆς δυσκόλου ὁδοῦ. Τὰ ἱστορικὰ τῶν ἐπιτυχῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων ἐσυνεχίσθη διὰ τῆς διαδοχῆς γενεῶν διευθυντῶν, δεικνύουσιν, ὡς ἐσημειώθη καὶ προηγουμένως, ὅτι μία τοιαύτη ἀνάπτυξις ἠκολούθησε μίαν παράλληλον ἀνάπτυξιν — πρὸς τοιαύτην ἀνάπτυξιν ἠκολούθησε μίαν σταθερὰν ἐξέλιξιν μιᾶς φιλοσοφίας τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς ἐταιρείας, τῆς πολιτικῆς τῆς, τῆς ὀργανωτικῆς αὐτῆς διαρθρώσεως, καὶ τῶν καλῶς διατυπωμένων διοικητικῶν σκοπῶν καὶ τῆς ἡγεσίας.

Καὶ ἐνῶ γελῶμεν κάπως δικαιολογημένα μὲ τὸν υἱὸν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅστις «προσδεύει» καὶ προάγεται ἀπὸ καθαριστῆς πατωμάτων εἰς πρόεδρον τῆς ἐταιρείας ἐντὸς ὀλίγων μόλις μηνῶν, ἡ εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει τὸ ἐρώτημα ἐάν πολλαὶ συναφεῖς μέθοδοι διοικητικοῦ χρίσματος, διαδοχῆς καὶ «φτασίματος» δὲν ἔχουν πράγματι κατὰ καιροῦς παρουσιάσει διακρίσεις χωρὶς διαφορὰς.

Μόνον ὅτι σχετικῶς μὲ τὴν προαγωγὴν τῶν διαφόρων ἀτόμων,

μία κατά βάθος παρατήρησις τῶν γεγονότων ἀποκαλύπτει πόσον εὐκολόν εἶναι νὰ τοποθετήσῃ τις πολὺ αἰσιοδόξως μίαν ἐκτίμησιν ἐπὶ τῆς ἀπλῆς προθυμίας ἀναλήψεως ἀποφασιστικῆς δράσεως. Διότι παρ' ὅλον ὅτι καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἀξιοσύστατον καὶ ἀναγκαίαν πλευρὰν τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὸ διοικητικὸν ἀξίωμα, ἐν τούτοις, μία ἀπλῆ ἀλλὰ προσεκτικὴ ἐξέτασις τοῦ θέματος ἢ ἀ μᾶς δεῖξῃ ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ὑπομονητικὴν μελέτην μας, ὅτι ὑπάρχει μία πλέον σημαντικὴ ἰδιότης προθυμίας καὶ ἰκανότητος διὰ νὰ ὑψωθῇ τις εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς λήψεως ἀποφάσεων μέσῳ τῆς ἐπιπόνου ὁδοῦ, ἧτοι:

— «Τὸ σκέπτεσθαι ἐκ τῶν προτέρων» πολὺ πρὶν νὰ λάβῃ τις πλήρη γνῶσιν τοῦ ὅλου προβλήματος καὶ τῆς ἀξίας του, ὡς τοῦτο παρουσιάζεται.

— «Τὸ σκέπτεσθαι ἐν τῇ συνόλῳ» ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν σχέσεων τοῦ προβλήματος, ὡς τοῦτο ἔχει πράγματι περιγραφῆ, καὶ

— «Τὸ σκέπτεσθαι διαμέσως» ἐπὶ τῶν μακρᾶς πνοῆς συμπερασμάτων τῶν ἀλληλοδιαδόχων χρόνων δράσεως ἢ ἀποφάσεων, αἵτινες εἶναι ἤδη προσιταί, ἐν τῇ προσπάθειᾳ ἐφαρμογῆς λογικῆς κρίσεως πρὸς λήψιν τῆς καλλιτέρας ἀποφάσεως ὑπὸ τὸ φῶς τῶν καλλιτέρων πληροφοριῶν αἵτινες δύνανται νὰ ληφθῶσι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον.

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric, διεξαχθεῖσα μελέτη, δὲν, ἐπεδεβαίωσε τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὴν ἐπιτακτικὴν διττῆς φύσεως ἀνάγκην διὰ περισσοτέρους διευθυντάς, καὶ διὰ μεγαλυτέραν ἰκανότητα εἰς ἕκαστον διευθυντήν, ἢ οὕτω καλουμένη μέθοδος «φυσικῆς ἐπιλογῆς» δὲν ἱκανοποιεῖ καμμίαν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ἀναγκῶν οὐδὲ εἰς τὸ ἐλάχιστον αὐτῆς ποσοστόν. Μὲ τὴν ἀσκοπὸν αὐτῆς φιλαργυρίαν περιορίζει τὰς εὐκαιρίας εἰς τοὺς πολὺ ὀλίγους καὶ δὲν κατορθώνει νὰ ἀναζητήσῃ οὔτε καὶ νὰ παρακινήσῃ τὴν ἀνάδειξιν ἐκεῖνου τοῦ λανθάνοντος ἡγετικοῦ ταλέντου καὶ — καθὼς ὁ Edwin Schell εἶπεν — τῆς «φυσικῆς» ἐπιθυμίας, ποὺ ὑπάρχει εἰς κάθε ἄνθρωπον νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν διαφόρων ὑποθέσεων, ἧτις καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον θαθείας ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων».

Ἐν τῇ οὐσιώδη τῆς ἀμορφίας καὶ τοὺς τυπικοὺς περιορισμοὺς τῆς πρὸς παροχὴν ἐκπαιδεύσεως εἰς μίαν περιορισμένην μόνον ὁμάδα περιπτώσεων καὶ τεχνικῶν, ἢ ἐπιχειρήσεως δὲν κατορθώνει, ὡς εἶναι εὐνόητον, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς πραγματικῶς ἐπειγούσας πείσεις τοῦ ἀναπτυσσομένου κόσμου μας, ὅπου κάθε τι ὑπὸ τὸν ἥλιον φαίνεται ἐν μέρει τουλάχιστον «νέον» καὶ εἰδικώτερον δὲν

κατορθώνει να βοηθήσει τους διευθυντές τους όποιους τυπικώς πα-
ράγει, εις τὸ νὰ εἶναι ἀρκετὰ ἱκανοὶ ὅπως λάβουν ταχέως μίαν
σαφή καὶ πλήρη εἰκόνα τῆς καταστάσεως, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τὸ ση-
μερινὸν περιβάλλον ἀπαιτεῖ ἀκόμη καὶ διὰ τὰ φαινομενικῶς μικρό-
τερα προβλήματα τῶν ἐπιχειρήσεών μας.

Ἐὰν ἐξαιρέσει τις τὰς σπάνιας περιπτώσεις τῶν ὀλίγων ἐκεί-
νων καὶ προικισμένων μὲ ταλέντο, τῶν ἔχόντων τὴν διαίθεσιν
ὅπως ἀναπτύξουν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των τὰς ἀναγκασίας ἐπιστημονι-
κὰς διαθέσεις, ἢ μέθοδος τῆς «φυσικῆς διαλογῆς» τῶν «διευθυ-
τῶν» χαρακτηριστικῶς παράγει πολὺ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν, καὶ μὲ ἀρ-
γὸν ρυθμὸν.

Κατὰ τὰς ἐν πνεύματι εὐλικρινείας διεξαχθείσας συζητήσεις
μετὰ τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric, ὅτινες συμμετέσχον
ἐνεργῶς εἰς τὴν Μελέτην, μέρος ἐκ τῶν πλέον ἀποκαλυπτικῶν πλη-
ροφοριῶν προήλθεν ἐκ τῶν δοθεισῶν ἀπαντήσεων εἰς τὴν ἀπλὴν
ἐρώτησιν : «Πῶς ἐφθάσατε εἰς τὸν σημερινὸν βαθμὸν σας εὐθύνης
καὶ ἐξουσίας» :

Εἰς ἄλλας περίπου τὰς περιπτώσεις ὁ ἐπιτυχὴς διευθυντὴς πα-
ρετήρησεν ὅτι κατὰ τὸν ἕνα τρόπον ἢ τὸν ἄλλον, εἶχε «βοηθηθῆ»,
οὐχὶ διὰ παρακινήσεως ἢ διὰ διαταγῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς παροχῆς εἰς
αὐτὸν καλλιτέρων καὶ ὀξυτέρων εὐκαιριῶν διὰ νὰ διαίσθανθῆ καὶ
νὰ ἀντιληφθῆ κανόνας ὅτινες θὰ τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀντιμετωπίσῃ
τὰ διοικητικὰ προβλήματα τοῦ τμήματός του κατὰ ἕνα πλέον εὐθὺ ἢ
ὀρθὸν τρόπον. Καὶ τὸ περιεργότερον εἶναι ὅτι ἦτο ὁ ἀπαιτητικὸς
τύπος τοῦ διευθυντοῦ — μᾶλλον ἢ ἀπλῶς ὁ εὐθυμος καὶ καλόβολος
μεταβιβαστὴς ἐξουσιῶν — ἐκεῖνος ὅστις ἀναφέρετο εὐφῆμως ἀπὸ τοῦς
ἀνθρώπους αὐτοῦς, ὡς ἔχων ὑποκινήσει τὰς προσπάθειάς των καὶ
τὴν ἔρευνάν των πλέον ἀποτελεσματικὰ καὶ ἱκανοποιητικὰ.

Ἐν τούτοις, οἱ πλέον τυπικοὶ, ἀκόμη καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἐπι-
τυχῶν διευθυντῶν ἀπλῶς παρετήρησαν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις των εἶχε
βασισθῆ ἐπὶ ἀρχῶν τὰς ὁποίας εἶχον ἐξ ἐνοστίκτου μᾶλλον δια-
σθάνθῃ παρά ἀντιληφθῆ ἐξ ἐλοκλήρου καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν
τῆς ἐργασίας των ἔλειπεν ἢ ἀπλοποιήσιν ἐκείνη καὶ ἡ σαφήνεια
ἧτις θὰ τοῦς ἐπέτρεπε νὰ ἀντιληφθοσθ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν των εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ «κλίμα» τῆς
διοικητικῆς των μορφώσεως εἶχεν εἰς τὸσον μεγάλον βαθμὸν προσω-
ποποιήθῃ, συνετέλει τοῦτο πολλὰκις εἰς τὸ νὰ σκέπτονται οὗτοι βᾶ-
σει τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἐπὶ εἶναι σωστόν».

Ἐπανελημμένα ἐπανεξετάσεις καὶ ἐπαναλήψεις τῶν εἰδικῶν αὐτῶν σχολίων ἐδειξαν σαφῶς μὲ τὴν πρόσοδον τῆς μελέτης διὰ μία νεωτέρα, πλέον καταληπτή μέθοδος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων — ἰδιαίτερος τῶν ἀσχολουμένων μὲ διοικητικὴν ἐργασίαν — εἶναι εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀναγκαῖα καὶ ἄκρως ἐπιθυμητή, καὶ εἰς οὐχὶ ὀλιγώτερον μάλιστα βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ἤδη διευθυντὰς παρ' ἑσὺν ἀπὸ ἐκείνους οἵτινες ἀναμένουν τὴν ἀνάληψιν τῶν διοικητικῶν τῶν ἐργασιῶν.

Ἡ ἐπίμονος αὕτη ἐρευνα ἀνακαλύψεως τῶν τρόπων ἀναπτύξεως νέων διευθυντῶν εἰς ποσότητος καὶ ποιότητος, οἵτινες ἀναγκαῖοι διὰ τὸ μέλλον, καὶ τῶν σκοπῶν χάριν τῶν ὁποίων οἱ σημερινοὶ διευθυνταὶ ἴσως μάθουν νὰ ἀντικαταστήσουν συνηθείας ἑτῶν μὲ νέους τρόπους προσωπικῆς δράσεως στηριζομένους ἐπὶ σταθερῶν ἀρχῶν διὰ μίαν διοίκησιν ἣτις ἀποτελεῖ ἓν ξεχωριστὸν καὶ ἓν ἐπαγγελματικὸν εἶδος ἐργασίας, ἀπετέλεσεν ἓνα σημαντικὸν καὶ διεισδυτικὸν παράγοντα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μελέτης τῆς General Electric. Ὑπέδειξε μετὰ μεγάλης ἐμφάσεως δι' ὄψιστα· ται σήμερον μία σαφῆς ἀνάγκη διὰ μίαν πλέον ἀποτελεσματικὴν, πλέον μεθοδικήν, καὶ πλέον ἐκτεταμένην ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ. Οὕτω, ἡ φιλοσοφία τῆς General Electric καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἔχουν διατυπωθῆ κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα τὴν πλέον κατάλληλον καὶ συστηματικὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῆς τῆς σαφοῦς σημερινῆς ἀνάγκης.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ GENERAL ELECTRIC

Οἱ κύριοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποβλέπει ἡ φιλοσοφία αὕτη καὶ ἡ μέθοδος εἶναι μόνον τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν. Καὶ παρ' ὅλον δι' οὗτοι κάθε ἄλλο παρὰ εὐκολοὶ εἶναι, δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν δι' ὑπερβαίνου καὶ τὴν ἱκανότητά μας ὅπως τοὺς ἐπιτύχωμεν. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ ἀκόλουθοι :

1) Ὁ ἐφοδιασμὸς ὅλων τῶν διευθυντῶν καὶ τῶν δυναμένων νὰ ἐξελιχθῶσιν εἰς διευθυντὰς εἰς τὴν General Electric διὰ προκλήσεων καὶ εὐκαιριῶν ἐπιτεύξεως τοῦ ἀνωτάτου δυνατοῦ ὅριου αὐτοῦ ἀναπτύξεως ἐντὸς τῶν σημερινῶν ἐργασιῶν τῶν καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τὴν ὁποῖαν ἐκέρδισαν.

2) Ἡ συνεχῆς προσπάθεια βελτιώσεως τῆς δεξιότητιος καὶ τῆς ἱκανότητος ὁλοκλήρου γενικῶς τῆς ομάδος τῶν διευθυντῶν, ὅπως

νά βοηθηθούν οι διευθυνταί της General Electric εἰς τὸ νά καταστούν ἀνάξιοι πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διοικητικῆς ἐργασίας τῆς αὔριου.

3) Ἡ δυνατότης ἐφοδιασμοῦ τῆς ἐταιρείας τόσον μὲ τὸν ἀριθμὸν ὄσον καὶ μὲ τὸ εἶδος τῶν διευθυντῶν οἵτινες θὰ χρειασθοῦν κατὰ τὰ μελλοντικὰ ἔτη.

4) Ἡ ἐνθάρρυνσις συστηματικῶν συνηθειῶν καὶ τρόπων διεξαγωγῆς τῆς ἐργασίας, οἵτινες θὰ καταστήσουν ἀπλουστέραν διὰ κάθε διευθυντὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διευθυντικῆς του ἀναπτύξεως.

Ἡ μέθοδος αὕτη, ὅθεν, ἀποτελεῖται οὐχὶ ἀπὸ «ἓνα πρόγραμμα τῆς General Electric», ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπὸ τόσα «προγράμματα» ὅσοι εἶναι καὶ οἱ διάφοροι διευθυνταί, διότι ἕκαστος διευθυντῆς καχωρισμένως εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔχει τὴν διπλὴν εὐθύνην, πρῶτον, διὰ τὴν προσωπικὴν του αὐτοανάπτυξιν, καὶ δεύτερον, διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ καλλιτέρου «διοικητικοῦ κλίματος» εἰς τὸν ὀργανωτικόν του τομέα δι' ἐκείνους ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει τὴν ἄμεσον εὐθύνην παρακιγήσεως πρὸς αὐτοανάπτυξιν.

Ἡ μέθοδος, ὅθεν, αὕτη ὀλοκληρῶνει τρία σημαντικὰ στοιχεῖα :

— Τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστου διευθυντοῦ διὰ τὴν ἀτομικὴν βελτίωσιν του.

— Τὴν εὐθύνην του διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ τμήματός του, καὶ

— Τὰς ἀνάγκας τῆς ἐταιρείας διὰ κατάλληλον καὶ ἰκανὴν διοικητικὴν ἡγεσίαν.

ΑΡΧΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ Η ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Αἱ ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ μέθοδος αὕτη, ὡς αὐταὶ ἐκτυλίσσονται κατὰ τὴν Μελέτην ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν. Εἶναι δὲ ἀρκετὰ σύντομοι ὥστε νά δύνανται νά παρατεθῶσι κατωτέρω ἐξ ὀλοκλήρου.

1) Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ στηρίζεται ἐπὶ συνεχῶς συστηματικῆς ἐρεύνης.

2) Ὅλη ἡ προσοχὴ τῆς μεθόδου ταύτης εἶναι ἐστραμμένη ἐπὶ τοῦ ἀτόμου.

3) Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀτόμων ἀποτελεῖ μέρος

της εργασίας κάθε διευθυντού και γίνεται ιδιαίτερα μείζονα ταύτης εις όλους τους σχετικούς με την θέσιν του Διευθυντού Όδηγούς.

4) Ἡ ἀκτίς ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου ταύτης συμπεριλαμβάνει όλους τους διευθυντάς και τους δυναμένους νά ἐξελιχθῶσιν εἰς διευθυντάς τῆς ἐταιρείας.

5) Ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ διευθυντοῦ ἐκτελεῖται διὰ και μέσῳ τῶν ἀποκεντρωμένων τμημάτων. Τόσον δὲ τῶν τμημάτων τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν ἀσχολουμένων με γενικῆς φύσεως προϊόντα, ὅσον και τῶν περιοριζομένων εἰς ἓν ὥρισμένον εἶδος προϊόντος, ἢ και τῶν παραρτημάτων αὐτῶν.

6) Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ διευθυντοῦ ἀπαιτεῖ καταληπτὴν και ἐκλεκτικὴν ἐφαρμογήν.

7) Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναγνωρίζει τὴν ἐργασίαν τῆς Διοικήσεως ὡς ἓνα ἐπάγγελμα τὸ ὅποσον δύναται νά διδασθῇ.

Ἡ πλέον προκλητικὴ ἴσως ἐκ τῶν ἐπτά αὐτῶν ἀρχῶν εἶναι ἡ ἀναφερομένη ὡς τελευταία. Ἡ μελέτη ὅμως μᾶς ἔδειξε σαφῶς ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς κάθε φόβον περὶ τοῦ ἐναντίου, και παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ διευθυντοῦ ἔχει γίνει πλέον πολὺπλοκος, δύναται ἐν τούτοις νά ἐξατομικευθῇ αὕτη εὐκολώτερον καθὼς ἐπίσης και νά διδασθῇ.

Δὲν θεωρεῖται πλέον ἀληθές, κατὰ τὴν ὥρισμον κρίσιν μας, ὅτι μόνη ἢ πείρα δύναται νά διδάξῃ τὴν ἐργασίαν τῆς διοικήσεως ἱκανοποιητικῶς και ἐγκαίρως. Τὸ διοικεῖν ἔπαυσε πλέον νά εἶναι μία τέχνη. Ὅτε ὅμως εἶναι πιθανόν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο μίαν θετικὴν ἐπιστήμην. Ἐν τούτοις, ταχέως ἀποκτᾶ τὸν χαρακτήρα ἐπαγγέλματος. Καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ δύνανται κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν νά ἀνακαλυφθῶσι, νά καθορισθῶσι, νά ἐξελιχθῶσι, και νά διδασθῶσι συστηματικῶς. Δύνανται νά ἐκμαθηθῶσιν και νά ἐφαρμοσθῶσιν.

Ἡ πείρα τὴν ὁποίαν ἀποκτᾶ ἓν ἄτομον ἐκ τῆς ἐργασίας του δύναται νά ὀργανωθῇ με μεθοδικότητα, ὥστε νά δυναθῇ οὗτος νά ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῆς γενικὰς ἀρχάς. Καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτάς δύναται νά τὰς ἐφαρμόσῃ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς σημερινῆς ἐργασίας του, εἰς ἄλλας ἐργασίας, και διὰ διαφορετικῶν εἰδῶν ἐργασίας.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐταιρείας, οἱ ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενοι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ, και ἡ διοικητικὴ φιλοσοφία τῆς, — ὅλα αὐτὰ τὰ

Διὰ νὰ γίνῃ ὁμοῦς κύριος αὐτῆς τῆς ἐργασίας ἓνας διευθυντής, θὰ πρέπη νὰ ὀργανώσῃ τὴν τεχνικὴν τοῦ ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἰς τέσσαρας εἰδικούς τομεῖς. Καὶ ἐφ' ὅσον οἱ τομεῖς ἀκριβῶς αὐτοὶ εἶναι: τὸ νόημα τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης «Φιλοσοφίας καὶ Μεθόδου Ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ», τὸ ὑπόλοιπον τοῦ παρόντος τεύχους ἀσχολεῖται μὲ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ ὀρίζοντος καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν τεσσάρων κυριωτέρων τομέων διὰ τὴν πρακτικὴν καθημερινὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐταιρείας μας καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκομένων σκοπῶν.

Οἱ τομεῖς αὐτοὶ ἀσχολοῦνται παραλλήλως μὲ τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ Ὄργανωτικοῦ Τμήματος, μὲ τὸ πρόγραμμα αὐτοανάπτυξεως, μὲ τὸν προγραμματισμὸν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, καὶ μὲ τὴν μὀρφωσιν τοῦ διευθυντοῦ.

I. ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΚΛΙΜΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ἡ μελέτη ἀπέδειξεν, ἐκτὸς πάσης λογικῆς ἀμφιβολίας, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχομεν καταλήξει νὰ ἀποκαλῶμεν «διοικητικὸν κλίμα» ἐνὸς ὀργανωτικοῦ τμήματος — ἢ κατ' ἀκολουθίαν μίᾳς ὁλοκλήρου ἐπιχειρήσεως — δημιουργεῖται κατὰ κύριον λόγον:

— Ἀπὸ τοῦς διευθυντὰς διὰ τῆς στάσεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν.

— Ἐκ τῆς ἐκ δύο ἀντιθέτων κατευθύνσεων ἐπιτελουμένης ἐπικοινωνίας μεταξὺ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῶν ἀτόμων ποὺ διευθύνει οὗτος, καὶ

— Ἐκ τῶν προτύπων ποὺ θέτουν οἱ ἴδιοι οἱ διευθυνταὶ διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς τοιοῦτου «κλίματος».

Ἡ ἀνάλυσις καὶ ἡ βελτίωσις τοῦ κλίματος εἶναι ἀμφότεραι ἐφικταὶ διὰ τῆς μεθοδικῆς διοικητικῆς δράσεως, καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἀπαραίτητον καὶ τακτικὴν ὑποχρέωσιν κάθε διευθυντοῦ.

Τοιοτοτρόπως τὸ κλίμα ὑπὸ τὸ ὅποιον ἓν ἄτομον ἐργάζεται δύναται νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν αὐτοανάπτυξίν του, νὰ ἐπισπεύσῃ ταύτην, καὶ νὰ τὴν κατευθύνῃ πρὸς τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν — ἢ ἀντιθέτως δύναται νὰ καταπνίξῃ κάθε πιθανὴν ἀνάπτυξιν καὶ νὰ κατασπαταλήσῃ ἀνθρωπίνους προσπαθειὰς διὰ τῆς κακῆς κατευθύνσεώς του. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ διοικοῦν, καθ' ἓν τρόπον ἔχουν οἱ ἴδιοι διοικητῆ, τείνουν πρὸς τὴν διακίωσιν τοῦ κλίματος ἐκ τοῦ ὁποῦ οἱ ἴδιοι προήλθον.

Ἡ ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένη μέθοδος, ἐδραϊ-

μένη επί τῶν παραγόντων αὐτῶν, ὑποστηρίζει· ὅτι τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ τμήματος ἐνὸς διευθυντοῦ δύναται· νὰ ἀνυψωθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ, καὶ ὅτι· εἰς τὸν διευθυντὴν ἐκάστου τμήματος ἀνήκει ἢ φροντίς διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος ἢ συστηματικὴ καὶ περιοδικὴ ἐξέτασις τῆς στάσεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ διευθυντοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἡρεμὸς ἐξέτασις καὶ κριτικὴ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν μεθόδων τόσοσιν τῶν ἐν τῇ τμήματι ἐφαρμοζομένων, ὅσον καὶ τῶν ἐκ τῶν ἐξωθεν ἐρχομένων εἰς σύγκρουσιν μετ' αὐτῶν, καὶ αἵτινες εἶναι· ὑπεύθυνοι· διὰ τὸ «κλίμα» τὸ ὁποῖον πράγματι ὑφίσταται, εἴτε καλὸν εἶναι τοῦτο εἴτε κακόν, εἴτε βελτιοῦται, εἴτε χειροτερεύει ἀπὸ τὸν ἓνα χρόνον εἰς τὸν ἄλλον.

Τὸ κλίμα τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται ἀπὸ τοὺς διευθυντάς, κεχωρισμένως καὶ ὁμαδικῶς. Ἀντανακλᾶ δὲ σαφῶς τὴν στάσιν τῶν καὶ τὴν τέχνην τῶν ὡς διευθυντῶν. Εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἱκανότητος ἐκάστου διευθυντοῦ ὅπως ἐκφράζῃ ταύτας πρὸς τὰ άτομα τὰ ὁποῖα ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτόν, οὕτως ὥστε τόσοσιν ἢ προσωπικὴ ἐργασία τῶν ὅσον καὶ αἱ ὁμαδικαὶ εὐθῆναι τῶν νὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς διαχυεῖς ὡς κρύσταλλον. Ὡς ἐπίσης τῆς ἱκανότητος ἐκάστου διευθυντοῦ νὰ πραγματοποιῇ μίαν διττῆς φύσεως ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑφισταμένων του διὰ τῆς ἐπιδείξεως εἰς αὐτοὺς τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς, διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν «δικαιώματος νὰ ἀκουσθῶσι» μὲ εἰλικρινῆ καὶ ἀλόγιστον διαθέσειν, καὶ διὰ τῆς καταβολῆς τῆς ἀπαιτουμένης προσπαθείας ὅπως ἀντιληφθῇ τί σκέπτονται καθὼς ἐπίσης καὶ τί λέγουσιν καθ' ὅν χρόνον τοὺς παρητηρεῖ ἢ τοὺς ἀκούει νὰ τοῦ ὁμιλοῦν.

Τελικῶς, τὸ διοικητικὸν κλίμα τοῦ τμήματος θὰ ἀποτελῇ μίαν συμμόρφωσιν πρὸς τὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα οἱ ἴδιοι διευθυνταὶ θέτουσιν καὶ ἀκολουθοῦσιν. Μία ἐκ τῶν πλέον περιέργων, ἔν καὶ πιθανόν πλέον καταφανῶν ἀνακαλύψεων τῆς μελέτης, ἦτο, πράγματι, τὸ ὅτι· μία συνεχῆς ἀλλὰ δικαία καὶ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὴν πραγματικότητα ἐνώφωσις τοῦ συνήθους βαθμοῦ τῆς θεωρουμένης ὡς καταλλήλου ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς μία ἰσχυρὰ ὄθησις βελτιώσεως τοῦ κλίματος.

Εἶναι ὀλίγοι οἱ διευθυνταὶ ἐκεῖνοι, ἐὰν τυχὸν ὑπάρχουν πράγματι τοιοῦτοι, οἵτινες δὲν προτίθενται εἰλικρινῶς νὰ δημιουργήσῃσιν τὸ σωστὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἀρμόζουσαν πολιτικὴν εἰς τὰ τμήματα τῶν, ἢ ἐκεῖνοι· οἵτινες δὲν πιστεύουσιν εἰλικρινῶς ὅτι αὐτὸ

ἀκριβῶς κάμνουν. Διὰ τὴν ὑπαρξιν ὅμως καλοῦ τμήματος καὶ διὰ τὴν σταθεράν καὶ ἐπίμονον βελτίωσιν αὐτοῦ δὲν ἀρκοῦν αἱ καλὰ προθέσεις μόνον.

Διὰ τὴν βελτίωσιν τὸ ὀργανωτικὸν πνεῦμα, ἢ τὴν διοικητικὴν πολιτικὴν τοῦ ἑναὸς διευθυντῆς πρέπει νὰ ἀνακαλύψῃ κάθε τι λαθασμένον, καθὼς καὶ τὴν μέθοδον ποῦ θὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς διόρθωσίν του.

Τὸ πρῶτον κύριον στοιχεῖον, ὅθεν, εἰς τὴν ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένην μέθοδον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, εἶναι ὅτι ἕκαστος διευθυντῆς ἔχει προσωπικῶς τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, καὶ μάλιστα κατὰ ἕνα μεθοδικὸν καὶ συστηματικὸν τρόπον, καθὼς ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ βαθμολογῇ τὸσον τὸ κλίμα τοῦ ὄσον καὶ τὴν πρόοδόν του κατὰ κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, ἐνεργῶν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις μίαν λεπτομερῆ ἀπογραφὴν τῆς κατστάσεως, τουλάχιστον ἅπασι τοῦ ἔτους.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Τὸ δεύτερον θεμελιώδες στοιχεῖον τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ εἶναι ἐξ ἴσου προσωπικῆς φύσεως καὶ ἐξ ἴσου ἄμεσον. Συνίσταται δὲ τοῦτο εἰς τὸ ὅτι ἕκαστος διευθυντῆς εἶναι ὑπεύθυνος, πρῶτον, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ δεύτερον διὰ τὴν παροχὴν εὐκαιριῶν καὶ προκλήσεων πρὸς ἀνάπτυξιν εἰς ὅλους ἐκείνους τὴν ἐργασίαν τῶν ὁποίων ἐλέγχει.

Ἡ εὐθύνη αὕτη ἀπαιτεῖ ἐπίσης περιοδικὴν καὶ μὲ κατανόησιν ἐκτίμησιν ἐκ μέρους τοῦ διευθυντοῦ, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν δυνάμεων ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν ὑφισταμένων του, τῶν δυνατοτήτων των καὶ τῶν ἀδυναμιῶν των, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν χρησιμοποίησιν προγραμματισμένων προκλήσεων καὶ εὐκαιριῶν αἵτινες θὰ βοηθήσουν ἕνα ἄτομον νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀνάγκας του, νὰ ἀποκτήσῃ προσθέτους δυνάμεις καὶ προσόντα, καὶ νὰ διορθώσῃ τὰς ἀδυναμίας του, ἢ ἄλλως θὰ πρέπει νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ μὲ ἄλλην εἰς τὴν ὁποίαν αἱ ἀδυναμίας του δὲν θὰ εἶναι ἐπιζήμιοι διὰ τὴν καλὴν ἐκτέλεσίν τῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν πρόοδόν του.

Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι ὁ διευθυντῆς ὑποχρεωτικῶς καὶ μνη: πράγματι τὴν ἀπαιτουμένην ἐκτίμησιν ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν

ατόμων τὰ ὅποια ἐλέγχει, καὶ κατόπιν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θέτει ἓνα προσωπικὸν πρόγραμμα ἀναπτύξεως τὸ ὁποῖον ἔχει βασισθῆν ἐπὶ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀναγκῶν ἕκαστου, τῶν προσόντων του, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐκτιμῆσεως προκυφασῶν πιθανοτήτων ἀναπτύξεώς του. Τὸ μυστικὸν τῆς μεθόδου αὐτῆς δὲν ἐγκοιτα εἰς τὴν ἐπινόησιν μερικῶν μαγικῶν ἢ ὁμοιομόρφων φύλλων ἐκτιμῆσεως, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διὰ τῆς δυσκόλου ὁδοῦ, ἦτοι τὸ ἐν ἑτος μετὰ τὸ ἄλλο, τὸ ἐν ἄτομον μετὰ τὸ ἄλλο, ὃ εἰς διευθυντῆς μετὰ τὸν ἄλλον, τὸ ἐν τμήμα μετὰ τὸ ἄλλο.

Ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐκτιμηθέντος ατόμου εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητος ὅσον καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐκτίμησις, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀνεύρεσις τῶν στοιχείων τῶν σχετικῶν μὲ τὰ προσόντα τοῦ ἐκτιμωμένου ατόμου, τὰς πιθανότητας ἀναπτύξεώς του, καὶ τὰ προβλήματα του, καὶ ταυτοχρόνως νὰ τεθῆ ἓνα προσωπικὸν δι' αὐτὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον θὰ τοῦ δώσῃ, πράγματι, τὴν ὄθησιν πρὸς μίαν ἀποτελεσματικὴν προσπάθειαν αὐτοαναπτύξεως καὶ θὰ καθοδηγήσῃ τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν πρὸς ὕγιεις καὶ ὀρθὰς κατευθύνσεις.

Ἄνευ μιᾶς τοιαύτης συστηματικῆς ἐκτιμῆσεως, δυνάμεθα πολὺ εὐκόλως νὰ καταλήξωμεν εἰς ἀδικίας διὰ τὰ άτομα καὶ τὴν ἐταιρείαν ἐξ ἴσου. Πολλάκις, ἓνας καλὸς ὑπάλληλος, λόγῳ ἑλλείψεως μιᾶς τοιαύτης τακτικῆς ἐκτιμῆσεως εἶναι δυνατόν ἀκόμη καὶ νὰ παραμεληθῆ διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον ὅτι ὁ ἐν δημοιουργεῖ προβλήματα, τὰ ὅποια νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τοῦ διευθυντοῦ του. Ἡ ἐξ ἄλλου ἢ καλῆ ἐκτέλεσις τῆς ἐργασίας ὕφ' ἑνὸς ατόμου δύναται νὰ τὸν στερήσῃ τῆς ὀφειλομένης εἰς αὐτὸν προαγωγῆς, διότι τὸν κάμνει νὰ φαίνεται ὡς «ἀναντικατάστατος» εἰς τὴν ἤδη ἐργασίαν του.

Ἡ συστηματικὴ, ὅθεν, ἐκτίμησις τῶν ατόμων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐνεργητικότητος τοῦ διευθυντοῦ, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν δικαιοσύνης πρὸς ἕκαστον ἄτομον καὶ καλῆς πράγματι χρησιμοποίησεως εἰς τὴν ἐταιρείαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ.

Τελικῶς, διὰ νὰ μὴ σκεφθῆ τις λαθρασίμως ὅτι ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι ἓνα εἶδος μεθόδου Polyanina διὰ τὴν προώθησιν ἀδύνατων ἀνθρώπων εἰς ἰσχυρὰς θέσεις, ἡ ἐκτίμησις ἀπαιτεῖ ἐπίσης τὴν σταθερὰν διεύθυνσιν εἰς χαρακτηριστικούς παράγοντας ὡς οἱ κατωτέρω, δι' ἕκαστον διευθυντὴν κεχωρισμένως :

— Είναι ο άνθρωπος αυτός πρόθυμος να πληρώσει την τιμήν της επιτυχίας :

— Είναι άφωτισμένος εις τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖ καὶ φροντίζει διὰ τὴν καλὴν καὶ ἀπρόσκοπον ἐκτέλεσίν του :

— Κάνει περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ὑποχρεωμένος :

— Είναι πρόθυμος νὰ ἀναλάβῃ κινδύνους, ἐν γνώσει του, πρὸς ὄφελος τῆς ἐργασίας του :

— Ἀποφεύγει συχνὰ σ ο θ α ρ ἄ λάθη κρίσεως καὶ ἐπικαιρότητος :

— Διδάσκεται ἐκ τῶν λαθῶν εἰς τὰ ὁποῖα τυχὸν ὑποπίπτει :

— Ὀργανώνει καὶ χρησιμοποιεῖ ἐπιφελῶς τὸν χρόνον του :

— Συνεργάζεται ἀποτελεσματικὰ καὶ εὐχάριστα μετ' ἄλλων

ἀτόμων :

— Ἐπιθυμοῦν οἱ ἄλλοι νὰ ἐργάζωνται μετ' αὐτόν :

— Κερδίζει τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων :

— Είναι πειστικός :

— Είναι προσεκτικός ὅταν τοῦ ἠμιλοῦν :

— Ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν ἐπιτυχῶς καὶ μετ' ἐμπιστοσύνην μετ' ἀν-

θρώπους παντὸς ἐπιπέδου, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας :

— Ὁ ἴδιος ἐξασκεῖ ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διευθυντοῦ : Προγραμματίζει, ὀργανώνει, ὀλοκληρώνει καὶ ὑπολογίζει τὴν ἐργασίαν του οὕτως ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ λογικὰ καὶ θετικὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἐγκαίρως, μέσφ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων :

— Γνωρίζει τὰς λειτουργίας καὶ τὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα ἀφορᾷ ἢ διοικητικὴ ἐργασία του ἀρκετὰ καλὰ ὥστε νὰ δύναται νὰ διοικῇ μετ' ἰκανότητα τὸ ἰ δ ο ἰ α ἱ τ ε ρ ο ν τμῆμα του, ἢ τὴν ἐπιχείρησιν ὀλόκληρον :

— Είναι τοποθετημένος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν, τὸ κατάλληλον εἶδος ἐργασίας καὶ τὸ κατάλληλον δι' αὐτόν ἔργον κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν :

— Ἐχει δυνατότητας ἀναπτύξεως πέραν τῆς παρούσης ἐργασίας του :

— Ποῖα εἰδικὴ θρᾶσις καὶ ποῖον εἰδικὸν πρόγραμμα αὐτοῦ ἀναπτύξεως εἶναι κατάλληλον διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν σήμερον :

— Ἐάν δὲν τοῦ ἔχει ἀνατεθῆ τὸ κατάλληλον δι' αὐτόν ἔργον, καὶ τοῦ εἶδιδετο μία δικαία εὐκαιρία ἐργασίας καὶ θετικῶσεως, ἢ ἦτο ἴσως σκόπιμον νὰ μεταφερθῆ εἰς μίαν ἄλλην πλέον κατάλληλον δι' αὐτόν ἐργασίαν ἐντὸς τῆς ἐταιρείας :

— Ἡ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπολυθῆ μάλλον διὰ νὰ ἀνεύρη ἄλλην ἐργασίαν πλέον κατάλληλον διὰ τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ ἐνδιαφέροντα καὶ τὰς ἱκανότητάς του, ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας :

Ὁ ἀνωτέρω κατάλογος κάθε ἄλλο παρὰ πλήρης εἶναι, εἶδει θμως μίαν σθεαράν ἰδέαν τοῦ λόγου διὰ τὸν ὅποιον ἡ φιλοσοφία τῆς General Electric καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἶδει: τόσον ἰσχυράν ἔμφασιν εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς αὐτο-ἀναπτύξεως, ὡς τὸ κυριώτερον στοιχεῖον εἰς τὴν ὅλην διαδικασίαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀ ν θ ρ ῶ π ω ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν οὗτοι εἶναι διευθύνται ἢ ὄχι.

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Τὸ τρίτον στοιχεῖον εἰς τὴν ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένην μέθοδον ἀποτελεῖ ὁ μεθοδικὸς προγραμματισμὸς τοῦ διευθυντοῦ ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ ἡ μέθοδος αὕτη συμφωνεῖ μὲ τὰς μεθόδους τὰς ἐφαρμοζομένας ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν Ἀμερικανικῶν ἐταιρειῶν, αἵτινες ἐκτελοῦν τακτικῶς σήμερον τὸν προγραμματισμὸν αὐτόν.

Καὶ ἐπειδὴ ἔχουν ἤδη γραφῆ τόσα πολλὰ ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ τομέως, τὸ μόνον τὸ ὅποιον χρειάζεται νὰ σημειωθῆ ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ὁ σχετικὸς προγραμματισμὸς τῆς General Electric ἔχει τρεῖς χωριστάς, ἂν καὶ ἀλληλεγγύτους μεταξὺ των, φάσεις :

- 1) **Μ α κ ρ ο χ ρ ὶ ο ς** προγραμματισμὸς, μὲ μίαν περιοχὴν ἀναμονῆς καὶ προγραμματισμοῦ διαρκείας ἢ τουλάχιστον ἑτῶν, βασισομένην ἐπὶ τῆς ἀπαιτουμένης ὀργανωτικῆς διαρθρώσεως διὰ τὸ σχετικὸν τμήμα, ἢ τὴν ἐπιχείρησιν, οὐχὶ ὡς αὕτη ὑφίσταται σήμερον, ἀλλὰ ὡς θὰ πρέπει νὰ εἶναι τότε διὰ νὰ δύναται νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὰς ἀναμενομένας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνθήκας.
- 2) **Β ρ α χ υ χ ρ ὶ ο ς** προγραμματισμὸς, περιλαμβάνων τὰς εἰδικὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαίτερου τμήματος διὰ τοὺς ἀμέσως προσεχεῖς 18 μῆνας. Οὗτος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν μεθοδικὴν πληρωσίν των κενῶν, καὶ διὰ τὴν κατάλληλον προώθησιν καὶ τοποθέτησιν ἀνθρώπων, τόσον καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἐταιρείας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ἕκαστον ἀποκεντρωμένον τμήμα αὐτῆς.
- 3) **Π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι σ μ ὸ ς** διὰ τὴν συνέχισιν τῆς

διοικητικῆς ἡγεσίας, ἐντὸς μιᾶς ὑγιούς διοικητικῆς διαρθρώσεως. Οὗτος ἀποτελεῖ τὴν φάσιν τῆς συμπληρώσεως καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς διεξαγωγῆς ὁλοκλήρου τοῦ προγραμματισμοῦ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀναλύσεως ἐξασφαλίζει ὄχι μόνον τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς παρομοίου προγράμματος δι' ἑκαστον τμήμα κεχωρισμένως καὶ διὰ τὴν ἐταιρείαν ὡς σύνολον, ἀλλὰ δεικνύει ἐπίσης ἐὰν ἡ διοικουσα ὁμάς ἔχει τὸ κατάλληλον «βάθος», ἐὰν ὑπάρχουν «ἀσθενή σημεῖα», καὶ ποῦ εὐρίσκονται ταῦτα, καὶ ἐὰν ἡ πολιτικὴ τῆς General Electric περὶ ὑπάρξεως εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐταιρείαν ἰσότητος εὐκαιριῶν πρὸς προαγωγὴν εἰς ἀνωτέρας θέσεις, λαμβάνεται πραγματικῶς ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν προγραμματισμὸν διὰ τὴν πλήρωσιν διοικητικῶν καὶ ἀντιστοιχῶν λειτουργικῶν ἢ εἰδικῶν θέσεων.

Τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν τριῶν βασικῶν στοιχείων ὅλης γενικῶς τῆς ὑπὸ τῆς General Electric ἐφαρμοζομένης μεθόδου ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ ὡς αὕτη ἐξετέθη μέχρι τοῦδε, εἶναι ἡ εἰς αὐτὰ ὑπάρχουσα ἀπόλυτος ἀποκέντρωσις τῆς εὐθύνης εἰς ἑκάστον τμήμα τῆς ὀργανωτικῆς διαρθρώσεως κεχωρισμένως, εἰς ἑκάστον ἄτομον κεχωρισμένως ἢ διευθυντὴν, ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ὑπ' ἑκάστου διευθυντοῦ.

Τὸ τέταρτον στοιχεῖον, ἦτοι ἡ μὲρψωσις τοῦ διευθυντοῦ εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκεντρωμένον εἰς τὰ βασικά του σημεῖα.

IV. Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Ἡ διεξαγαγοῦσα τὴν μελέτην ὁμάς, συνήντησε φυσικὰ καὶ μερικὰς αἰσιοδόξους ψυχὰς αἰτινες ἐξηκολούθουν νὰ τρέφουν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἠδύναντο κατὰ κάποιον τρόπον νὰ «διαβάσουν ἕνα βιβλίον» καὶ ἀμέσως κατόπιν νὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀναλάβουν τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Cordiner, καὶ φυσικὰ καὶ τὴν ἀμοιβὴν του. Ἡ σχετικὴ ὁμῶς ἐκθέσις ἐδήλωνε πάντοτε ὡμῶς καὶ ἀνευ περιστροφῶν ὅτι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ διδαχθῆ τις τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν εἶναι διὰ τῆς ἐξασκήσεως ταύτης, ἀκριδῶς ὅπως μανθάνη τις νὰ σκέπτεται, σκεπτόμενος. Καὶ εἰδικῶς τοῦτο ἀπαιτεῖται διὰ νὰ μάθῃ τις νὰ διοικῇ ἐπαγγελματικῶς, ἐφαρμόζων τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαγγελματικῆς διοικητικῆς ἐργασίας εἰς τὰς πρώτας ἀπλὰς διοικητικὰς ἐργασίας, καὶ εἰδικῶς τὰς τοιαύτας ὡς εἶναι ἡ τοῦ ἐπιστάτου—διευθύνοντος, ἡτις ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας.

Τούτο οφείλεται εις δύο απλούς λόγους. Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι δύνασαι νὰ διδαχθῆς νὰ διοικήσῃς, ἀκριβῶς ὅπως καὶ διὰ νὰ μάθῃς οἰανδήποτε ἄλλην ἐργασίαν, μόνον διὰ τῆς ἐκτελέσεως ταύτης. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνθρώπινος κρίσις διὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων εἶναι ἐπισηφιλῆς, ἡ ἐκτέλεσις λαθῶν εἶναι εἰς τρόπον προόδου. Οὕτω τὰ λάθη εἰς τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ ὑποπέσῃ τις εἰς τὰς κατωτέρας βαθμίδας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας, καὶ εὐκόλως δύνανται νὰ διορθωθοῦν, καὶ ὀλιγώτερον ἐπιζημίους συνεπείας ἔχουν, ἀπὸ ἐκεῖνα ἅτινα συμβαίνουν εἰς περισσότερο ὑπευθύνους διοικητικὰς θέσεις.

Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὁ ὅποιος ἀφήνει νὰ παρέλθῃ ἕνα μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἐν ἀναμονῇ μιᾶς εὐκαιρίας, καὶ κατόπιν προσπαθεῖ νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας βαθμίδας τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας, ἔχει συχνότατα τὴν τάσιν νὰ ἀποδῆς κρυσταλλῶν, εἰς τὸ μυαλὸ τοῦ ἕνα ὀρισμένον εἶδος λειτουργικῆς ἐργασίας καὶ πειθαρχίας, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ταύτης εὐρίσκει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνίκανον νὰ ἔχῃ μίαν συνολικὴν εἰκόνα τῆς ἐργασίας μὲ ὅλας αὐτῆς τὰς λειτουργίας καὶ ὑπολειτουργίας ἰσορροπημένας. Ἡ δυσκολεύεται νὰ ἀντιληφθῇ σαφῶς τὸ γεγονός ὅτι τὸ «διοικεῖν» εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μία ἐργασία πλήρους ἀπασχολήσεως, ἣτις σκοπὸν ἔχει τὴν ἐπίτευξιν ἀποτελεσμάτων μέσῃ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἀπαιτεῖ μεταβίβασιν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄλλους τῆς γοητευτικῆς λειτουργικῆς ἐργασίας, ἣτις ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε ἡ ζῶν καὶ ἡ χαρὰ τοῦ.

Ἐδῶ θεωροῦμεν τὴν στιγμὴν κατάλληλον διὰ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν σας εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπισταμένη μελέτη μας καὶ ἡ ἐμφασίς τὴν ὁποίαν δίδομεν εἰς τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric, δὲν σημαίνει ὅτι θεωροῦμεν τὴν διοικητικὴν ἐργασίαν «απουδαιωτέραν» ἀπὸ ἄλλα εἶδη ἐργασίας, ὅπως εἶναι π.χ. τὸ μηχανολογικὸν μέρος τῆς ἐργασίας, τὸ διομηχανικόν, τὸ ἐμπορικόν, τὸ οἰκονομολογικόν, τὸ μέρος τῆς ἀφορᾶν τὰς μετὰ τοῦ προσωπικοῦ καὶ μετὰ τοῦ κοινοῦ σχέσεις, ἢ τὸ νομικὸν μέρος αὐτῆς.

Ὅπως ἀντιθέτως, ἐάν ἑσεῖς θεωρῆτε οἰανδήποτε ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐργασιῶν «ὡς μὴ σημαντικὴν» προσπαθεῖτε νὰ τὴν σταματήσετε ἐπ' ὀλίγον χρόνον, καὶ λίαν συντόμως θὰ ἀντιληφθῆτε διατὶ ἡ διοικητικὴ ἐργασία δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ ἕν ἐκ τῶν πολλῶν εἰδῶν ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, ἔλων ἐξ ἴσου σημαντικῶν, διὰ τὴν ἀδιάκοπον ἱκανοποιητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπικερδῆ λειτουργίαν τῆς

εταιρείας. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι: ἐὰν μί α ἔργασία δὲ ν ε ἶ ν α ἰ σημαντικὴ, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἐκτελήτε. Ἐὰν ἔχετε ἀνάγκη νὰ ταύτης, τότε ε ἶ ν α ἰ σημαντικὴ, ὅποιαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι: ἡ λειτουργικὴ τῆς φύσις, διοικητικὴ ἢ ὀτιδήποτε ἄλλο.

Καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ, τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι ἐπίσης κατάλληλον διὰ νὰ διευκρινίσωμεν ὅτι: τὸ διοικεῖν εἰς τὴν General Electric σημαίνει ἐκτέλεσιν ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς ἰδίους ὀλοκλήρου τῆς διοικητικῆς ἐργασίας ἣτις σᾶς ἔχει ἀνατεθῆ, χωρὶς οὐδεὶς ἐκ τῶν καλουμένων «βοηθῶν» νὰ προσπαθῆσῃ τὴν ἀνευ εὐθύνης τινὸς ἐκτέλεσιν μέρους τῆς ἐργασίας σας, τὸ ὅποσον ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ἀδυνατεῖτε νὰ ἐκτελέσετε ἐντὸς τῶν ὥρων τὰς ὁποίας διαθετέτε, ὡς ἐκ τούτου, διαχωρίζετε τὴν ἐργασίαν σας καὶ μεταβιβάζετε ἀπ' εὐθείας μέρη ταύτης ἐξουσιοδοτοῦντες ἄλλους νὰ τὰ ἐκτελέσουν ἀνθ' ὧμων. Καὶ φυσικὰ ἂν εἰ ν α ἰ τῆς βοηθείας οὐδὲν ἕκ τῶν καλουμένων «συντονιστῶν», τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζομεν ὡς «τρίτα πρόσωπα ἔχοντα μέγιστον συμφέρον νὰ κρατοῦν εἰς ἀπόστασιν καὶ μακρὰν τὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλον δύο πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἡμεῖς πληρώνομεν διὰ νὰ συνεργάζωνται».

Ἐάν, εἴθην, «τὸ διοικεῖν» εἶναι μί α ἔργασία τόσο «προσωπική», καὶ ἐὰν ἡ πρόοδος ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας ταύτης ἀ π ὸ σ ᾶ ς τ ο ῦ ς ἰ δ ῖ ο υ ς, ποῖα εἶναι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχη ἡ μόρφωσις τοῦ διεθυντοῦ εἰς μίαν καλῶς διαμορφωμένην φιλοσοφίαν καὶ μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ διεθυντοῦ;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ δῖλημα αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ τόσο πολὺπλοκος ὅσον ἴσως θὰ νομίσετε. Αὕτη ἐκφράζεται σαφῶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀειμνήστου Dr Harry Arthur Hopf, ὅστις φωτεινῶς συνέβαλεν εἰς τὰ πρῶτα Ὀργανωτικὰ Συνέδρια τῆς Α.Μ.Α. :

«Ἡ ἐπιτυχὴς ἐξάσκησις (τῶν λειτουργιῶν τῆς διοικήσεως) σήμερον προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν νέων τύπων ἐκτελεστικοῦ προσωπικοῦ, τῶν ὁποίων ἡ ἀντίληψις περὶ τῶν εὐθυνῶν τῆς διοικήσεως νὰ ἔχη ἐνισχυθῆ οὐχὶ διὰ τῆς περιληπτικῆς γνώσεως μιᾶς ἢ δύο τεχνικῶν ἀρχῶν, ὅσονδῆποτε πολῦτιμοι καὶ ἂν εἶναι αὐταί, οὐδὲ καὶ ἐκ τῆς μακροχρονίου ὑπηρεσίας συνοδευούσης μίαν ἀργὴν ἀλλὰ σταθερὰν ἀνοδὸν εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τῆς π λ ῆ ρ ο υ ς ἐ κ π α ἰ δ ε ὕ σ ε ω ς ε ἰ ς τ ᾶ ς ἀ ρ χ ᾶ ς τ ῆ ς Ὀ ρ γ α ν ὡ ς ε ω ς, τῆς ἱκανοποιητικῆς ἐπιδόσεως τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἐπὶ νέων καὶ ποικίλων συνθηκῶν

καί τῆς ἰκανότητος χρησιμοποίησεως τῶν ὀργανωτικῶν μέσων πρὸς καθορισμὸν τῆς πορείας τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ διατηρήσεως εἰς ταύτην τοῦ ἀπαιτουμένου βαθμοῦ ἐνημερότητος ἐπὶ τῆς προσπάθειας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὀρισθέντος ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ . . .

Ὁ διευθυντὴς πρέπει νὰ ἐπιτύχη οὐχὶ μὲσω τῆς «δυνάμεως τῆς θέσεώς του» ἀλλὰ μὲσω τῆς «δυνάμεως τῶν γνώσεών του».

Ἀκριβῶς δὲ διὰ νὰ βοηθηθοῦν οἱ διευθυνταὶ τῆς General Electric εἰς τὴν καλλιτέραν καὶ ταχυτέραν κατανόησιν καὶ ἀπόκτησιν τῆς ἤδη ὑφισταμένης στοιχειώδους γνώσεως τῶν ἀρχῶν αὐτῶν τοῦ διοικεῖν ἐπαγγελματικῶς, εἰς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν μὲρφωσιν τοῦ διευθυντοῦ τμήματα τῆς φιλοσοφίας μας καὶ τῆς μεθόδου μας ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ ἐδόθη μία πρωτεύουσα θέσις εἰς τὴν μέθοδον αὐτήν.

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχουν τέσσαρα κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς τοιαύτης μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ εἰς τὴν General Electric, ἧτοι :

1) Προγράμματα ἀτομικῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν βασίζεται ἐπὶ τῆς στοιχειώδους ἀντιλήψεως ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ὑπεράνω παντὸς ἄλλου ἀποτελεῖ δι' ἑκαστον ἄτομον εὐθύνην αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τὰ τοιαῦτα προγράμματα εἶναι ἐξόχως ἐλαστικά καὶ ὑφίστανται δι' ἑκαστον διευθυντὴν ἢ πιθανὸν διευθυντὴν καχωρισμένως, εἰδικὴν ἐπεξεργασίαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ προϊσταμένου του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐτησίως ἐκτιμήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ ὑποβάλλῃ οὗτος δι' ἑκαστον ἐκ τῶν ὑφισταμένων του.

Τὰ προγράμματα αὐτὰ εἶναι ἐξόχως ἐλαστικά καὶ τὸ μόνον τὸ ὅποσον ἔχουν πράγματι κοινὸν μεταξύ των εἶναι ἡ παραδοχὴ τῆς ἀνάγκης νὰ βοηθηθῇ ἑκαστον ἄτομον εὐκολώτερον καὶ ταχυτέρον εἰς τὴν καριέραν του, καὶ νὰ διδαχθῇ τὸ πῶς θὰ χρησιμοποιῇ συστηματικῶς καὶ μετὰ διακρίσεως τὸ ἐν ἀφθονίᾳ ἐναποθηκευμένον ὑλικὸν τὸ ὅποσον ἔχομεν πρᾶξιρον σήμερον εἰς τὰ πεδία τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς διοικήσεως, τόσον γενικῶς ὅσον καὶ εἰς ἑκάστην ἰδιαίτεραν ἐταιρείαν.

2) Τοπικὰ τμήματα διδασκαλίας ἐπαγγελματικῆς διοικήσεως ἐπιχειρήσεων. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν λαμβάνει χώραν εἰς τὴν περιφέρειαν καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον ἐκάστης ἰδιαίτερας ἀποκεντρωμένης ἐπιχειρήσεως τῆς ἐταιρείας καὶ ὀργανωτικοῦ συστατικοῦ, καὶ ἐξετάζει θέματα ὡς τὰ κάτωθι :

— Τὴν ἱστορίαν τῆς ἐταιρείας, τὴν ὀργάνωσίν τῆς, καὶ τὴν διοικητικὴν τῆς φιλοσοφίαν.

— Τὰς νέας μεθόδους αἰτινες εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν διευθυντῶν.

— Τὴν «Ἐργασίαν ἑνὸς ἐπαγγελματιῶν διευθυντοῦ», καθ' ἑαυτήν.

— Ἡ θέσις ἐκάστου τμήματος εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν, τὸν κοινὸν νικὸν καὶ οἰκονομικὸν κόσμον.

— Τί ἀναμένει ἐξ ἐκάστου τμήματος ἡ ἐταιρεία;

— Τί ἀναμένουν ἐκ τῆς ἐταιρείας οἱ πελάται, οἱ ἰδιοκτῆται αὐτῆς, καὶ οἱ προμηθευταὶ τῆς;

— Ἡ εὐθύνη τῆς ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κοινωνίαν, καὶ

— Τὴν οἰκονομολογικὴν μὀρφωσιν, καὶ ἄλλα μέσθ θελιτώσεως τῶν σχέσεων τῶν ἐργαζομένων.

3) Ἐξωτερικὰ τμήματα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας καὶ ἄλλα δραστηριότητες. Ταῦτα περιλαμβάνουν ἕνα εὐρὸ κύκλον δι-αφόρων ἄλλων μορφωτικῶν εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ συμπεριλαμβανομένων εἰδικῶς:

— Τμημάτων διδασκαλίας προσφερομένης μέσθ ἄλλων λειτουργικῶν τομέων τῆς ἐταιρείας.

— Τμημάτων μελέτης προσφερομένης ὑπὸ Πανεπιστημίων κύρους καὶ Σχολῶν ἐπιχειρήσεων, πλήρους ἢ μερικῆς ἀπασχολήσεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἱστορικὴ συμμετοχὴ τῆς General Electric συνεχίζεται μετὰ δραστηριότητος.

— Χρησίμων μορφωτικῶν προγραμμάτων καὶ ἄλλων ἐποικοδομητικῶν δραστηριοτήτων προσφερομένων ὑπὸ ἐταιρειῶν ὀργανώσεως, τόσοσ ἐθνικῶς ὅσοσ καὶ μέσθ τοπικῶν προγραμμάτων καὶ συνεδρίων.

— Λελογισμένης συμμετοχῆς εἰς τὰς δραστηριότητας ὀρισμένων ἐξωτερικῶν ὀργανισμῶν, ὡς εἶναι αἱ ἐπαγγελματικαὶ ἐταιρεῖαι, κοινωνικαὶ καὶ ἀστικά ὀμάδες, καὶ ἄλλοι παρόμοιοι ὀργανισμοὶ οἵτινες δύνανται νὰ συνεισφέρουν σημαντικῶς εἰς τὴν αὐτοανάπτυξιν ἑνὸς ἀτόμου.

4) Τμήματα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας ὑπὸ τῆς General Electric διὰ προκεχωρημένους μαθητάς. Αὕτη εἶναι μία νέα

μέθοδος ἣτις σχεδιάζεται νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν εἰς τὸ οἰκοδομούμενον ὑπὸ τῆς General Electric Ἰνστιτούτου Ἐρεῦνης καὶ Ἀναπτύξεως, εἰς τὸ Croton on the Hudson, τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται 35 περίπου χιλιόμετρα βορείως τῆς πόλεως τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὅταν θὰ ἀρχίσῃ λειτουργοῦν, ἐν ἔτος περίπου ἀπὸ σήμερον, τὸ τμήμα αὐτὸ θὰ λειτουργῇ ἀδιεκκόπως κατὰ διαδοχικὰς περιόδους διαρκείας 13 ἐβδομάδων ἐκάστη, μὲ συμμετέχοντας διευθυντὰς τῆς General Electric ὄλων τῶν βαθμῶν, οἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων θὰ κατοικοῦν ἐντὸς τοῦ κτιρίου, καὶ θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης ἄλλης ἀπασχολήσεως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Τὰ προγράμματα ἀπαιτοῦν 5 ὁμάδας κυρίως διὰ συνεδριάσεις ἐργασίας, ἐκ 15 ἀτόμων ἐκάστη ὁμάς, ἤτοι 75 ἀτόμων δι' ἐκάστην περίοδον, καὶ 300 ἀτόμων δι' ἕκαστον ἔτος.

Ὅντιν, τὸ προκεχωρημένον αὐτὸ τμήμα πρόκειται νὰ λειτουργῇ εἰς τὸ Ἰνστιτούτον συνεχῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἑνὸς πλήρους ἀπασχολήσεως διδακτικοῦ προσωπικοῦ αποτελουμένου ἐξ ἐπαγγελματιῶν διδασκάλων, μὲ ἀποδεδειγμένην ἱκανότητα ἡγεσίας εἰς τὸ πεδῖον τῆς μορφώσεως ἐνηλίκων, συγκεντρωθέντων εἰς τὸ Ἰνστιτούτον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, καὶ βοηθουμένων ἐλευθέρως ὑπὸ ἐπισκεπτῶν καθηγητῶν καὶ συμβούλων, καθὼς ἐπίσης ὑπὸ πεπειραμένων διευθυντῶν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς General Electric καὶ ἄλλων ἐταιρειῶν καὶ ἰνστιτούτων.

Τὸ προκεχωρημένον αὐτὸ τμήμα διδασκαλίας τῆς διοικητικῆς ἐργασίας θὰ ἐξετάζῃ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric καὶ θὰ καλύπτῃ θέματα ὡς τὰ κάτωθι :

- Ἡ πρόκλησις πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῆς General Electric.
- Βασικαὶ ἔννοιαι καὶ διοικητικὴ φιλοσοφία
- Εὐρύτης εὐθυνῶν τῶν διευθυντῶν τῆς General Electric.
- Στοιχεῖα τῆς ἐργασίας τοῦ διοικεῖν.
- Βελτίωσις τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας μεταξὺ τῶν διαφόρων

τμημάτων τῆς ἐταιρείας.

— Ἀνάπτυξις μεθόδων καὶ διαδικασιῶν πρὸς χρῆσιν τῶν διευθυντῶν.

Ἐν περιλήψει, τὰ τέσσερα κύρια στοιχεῖα μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς φιλοσοφίας τῆς General Electric διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διευθυντοῦ, ἔχουν περιγραφῆ ὡς τὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα θὰ βοηθήσουν ἕνα διευθυντὴν

νά ἀποκτήσῃ τὰς συνηθείας μιᾶς μεθοδικῆς ἐκπληρώσεως τῶν εὐθύνων του πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Καθὼς ἐπίσης καὶ θὰ καθοδηγήσουν τὴν ἐξουσίαν του πρὸς ἐκείνας τὰς διεξόδους αἰτινες ἐπιτρέπουν καὶ ἀπαιτοῦν κατάλληλον ἐκτίμησιν ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς μὲ τὰς εὐθύνας καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἄλλων εἰς ὁλόκληρον τὸν ὄργανισμόν τῆς General Electric, πράγματι δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ.

ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΗΣ GENERAL ELECTRIC ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

Οὕτω, ἢ παροῦσα, εἶναι ἡ καλλιτέρα δυνατὴ περιληπτικὴ περιγραφή τῆς «Φιλοσοφίας τῆς General Electric, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένης μεθόδου ἀναπτύξεως τοῦ Διευθυντοῦ».

Ἐὰν σὰς φανῇ αὕτη ὅτι εἶναι κάπως μακρὰ ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν, τὸ μόνον διὰ τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ σὰς θεβαιώσωμεν εἶναι ὅτι ἔχει ἀποδοθῆ οὕτω σκοπίμως, καὶ ἀποδλέπει εἰς τὸ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἔγκρατα τῆς κλασικῆς ἐκείνης καταστάσεως τῶν ἐπιχειρήσεων τὴν ὁποίαν ὁ Walter Bagehot, ὁ διάσημος οἰκονομολόγος τοῦ 19ου αἰῶνος, περιέγραψε τόσον καλὰ μὲ τὰς κατωτέρω δριμυεῖας λέξεις:

«Ἡ ἀφηρημένη σκέψις ἐν τῇ κόσμῳ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀναμένεται ἀπὸ τοὺς κατέχοντας τὰς ἀνωτάτας θέσεις. Ἡ διεξαγωγή τῶν καθημερινῶν συναλλαγῶν εἶναι μία πολὺ ἀπορροφοῦσα ἐργασία, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουν ἐπιφορτισθῆ μὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην κάθε ἄλλο παρά διατεθειμένοι εἶναι ὅπως σκεφθοῦν συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς θεωρίας, ἔστι καὶ ἂν ὁ τρόπος αὐτὸς τοῦ σκέπτεσθαι ἀφορᾷ περισσότερο παντὸς ἄλλου τὰς συναλλαγὰς αὐτάς. Αἱ συσσωρευμέναι περιπλοκαί, αἰτινες παρουσιάσθησαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἑκατὸν χρόνια, ἐμείωσαν σταθερῶς τὰς πιθανότητας καὶ ἤρξην τοὺς κινδύνους τοῦ διευθύνειν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸ αὐτί, οὕτως ὥστε κατέληξεν ὁ τρόπος οὗτος σήμερον ν' ἀντιπροσωπεύῃ μίαν πολυτέλειαν ἀμεριμνησίας, ἣτις δὲν εἶναι οὔτε λογικὴ ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς, οὔτε ἐπιτρεπτὴ ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς.

Ἀπὸ τὰ ἀπλά γεγονότα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς βλέπομεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ ἐπιτελουμένη ἐργασία τῆς λήψεως ἀπο-

νά κατευθύνη τὰ συμφέροντα τῆς ομάδος καὶ νά βοηθήσῃ εἰς τὴν συμφιλίωσιν τῆς μίας ομάδος μετὰ τὴν ἄλλην.

Ἐπιπλέον δὲ νά εἰσέλθῃ ὁ νέος κόσμος ἢ ἀπαιτήσῃ ἀνθρώπους οἵτινες ἐκτιμοῦν τὸ καλὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἐπιζητήσουν δικαιοσύνην ἀντὶ δόξης καὶ ἢ εἶναι ἱκανοὶ νά ἐπιτόχουν ἐλευθερίαν μέσῳ συνεργασίας ἀντὶ μέσῳ ἀνευθυνότητος».

Διὰ τὴν τελειώσωμεν τὴν παροῦσαν ἔκθεσίν μας δὲν ὑπάρχουν καταλληλότεραι λέξεις ἀπὸ τὰς χρησιμοποιηθείσας ὑπὸ τοῦ Ralph J. Cordiner, Προέδρου τῆς General Electric, διὰ τὴν περιληπτικὴν περιγραφὴν τῆς μεθόδου αὐτῆς εἰς ὅλους τοὺς διευθυντὰς τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ἧτοι :

«Ἐκαστος διευθυντῆς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ ὑφιστάμενον κλίμα ἐργασίας εἰς τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ τμήμα καὶ διὰ τὴν ἐπίδρασίν του ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως διευθυντῶν μεταξὺ τῶν ἀτόμων τὰ ὁποῖα διευθύνει. Ἐχει τὴν ὑποχρέωσιν νά γνωρίζῃ τὰ ἄτομα αὐτὰ καὶ νά τὰ ἐφοδιάζῃ μετὰ προκλήσεις καὶ εὐκαιρίας αἵτινες ἢ ἐνθαρρύνουν τὴν αὐτοανάπτυξίν των. Ἐπὶ πλέον, ἕκαστος διευθυντῆς ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νά προγραμματίσῃ τὰς μελλοντικὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματός του, ὡς καὶ τῆς ἑταιρείας του ὁλοκλήρου, ὡς πρὸς τὸ δυναμικὸν τῶν ἐν αὐτῇ διευθυντῶν. Ἐχει τὴν εὐθύνην δημιουργίας καταλλήλων εὐκαιριῶν μορφώσεως τοῦ διευθυντοῦ διὰ τὰ ἄτομα τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματός του».

Αἱ ἀρχαὶ αὗται δὲν εἶναι νέαι εἰς ἡμᾶς. Οἱ διευθυνταὶ ἀναπτύσσονται ἐπιτυχῶς εἰς τὴν General Electric πλέον τῶν 75 ἐτῶν. Διὰ τοῖς λοιπὸν ὁμιλοῦμεν σήμερον διὰ μίαν ὀργανωμένην μέθοδον ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ :

Ἡ παραδεχθῆτε, ἐξ ἰδίας πείρας, ὅτι εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν διευθυντῶν οἵτινες ἐκτελοῦν τὰ ἀνωτέρω ὡς κάτι φυσικόν, μετὰ ἐπιμονήν, καὶ καλῶς, ἀντιστοιχεῖ ἕνας μέγας ἀριθμὸς ἄλλων οἵτινες τὰ ἐφαρμόζουν σποραδικῶς, εἴτε πολὺ χλιαρὰ, ἢ καὶ δὲν τὰ ἐφαρμόζουν καθόλου.

Ἡ φιλοσοφία τῆς ἑταιρείας μας καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐφαρμοζομένη μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ εἶναι ἕνας τρόπος βοηθείας ἐκάστου διευθυντοῦ εἰς τὴν διεκπεραίωσιν τῶν εὐθυνῶν του ἀναπτύξεως κατὰ ἕνα μεθοδικὸν καὶ συστηματικὸν τρόπον. Εἶναι ἕνα μεγάλῃς σημασίας πρόγραμμα ἀπλοποιήσεως τῆς ἐργασίας τῆς

αναφερομένης εις τὸ ἐξόχως σημαντικὸν αὐτὸ μέρος τοῦ ἔργου κάθε διευθυντοῦ.

Ἐσχεδιάσθη — ὅπως πρέπει πάντοτε νὰ σχεδιάζεται κάθε ὑγιῆς καὶ διαρκῆς ἐργασία οἰκονομικῆς σφαιρᾶς ἀνθρωπίνης προσπάθειας — τόσον διὰ νὰ στενέψῃ τὸ ὑφιστάμενον φοβερὸν χάσμα μεταξὺ τοῦ καλλιτέρου καὶ τοῦ μέσου ὄρου ἀπὸ ἀπόψεως ἐνοράσεως, δεξιότητις, καὶ ἐκτελέσεως, ὅσον διὰ νὰ ἀπωθήσῃ τὰ σύνορα τοῦ ἀγνώστου, νὰ μετατρέψῃ τοὺς κανόνας τοῦ ἀντίχειρος εἰς δεδοκιμασμένας ἀρχὰς καὶ ἐφαρμογὰς καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν διαίτησιν εἰς γνώσεις αἰτινῆς δύνανται νὰ ἐκμαθηθοῦν καὶ νὰ διδαχθοῦν.

Οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ οἱ κύριοι συντελεσταὶ αὐτῆς τῆς μεθόδου εἶναι οἱ πρῶτοι οἵτινες θὰ παρεδέχοντο ὅτι αὕτη ὑπόκειται εἰς περαιτέρω μελέτην καὶ βελτίωσιν.

Ἐκαστος διευθυντῆς θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ, πειραματιζόμενος μετὰ ἀλλαγὰς καὶ βελτιώσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων μεθόδων.

— Ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ,

— αἰτινῆς πιστεύει ὅτι θὰ ἀνταποκριθῶν καλλίτερον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδιαιτέρου τμήματος.

Πιστεύω ὅτι ἡ φιλοσοφία αὕτη καὶ ἡ μέθοδος ἀναπτύξεως τοῦ διευθυντοῦ ἀνήκει ἐκ παραδόσεως εἰς τὴν General Electric, καὶ συνιστῶ εἰς ὁλοὺς τοὺς διευθυντὰς τῆς General Electric νὰ τὴν ἐξετάσουν μετὰ μεγάλης προσοχῆς.

Ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ ἀληθὴς καὶ παραδεκτὴ ὡς ἕνας τρόπος ζωῆς, θὰ ἔχωμεν τότε ἐπιτύχῃ τὴν μεγαλύτεραν πρόσδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιτυχίας τῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκομεν».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ

- Ι. Χρυσοχοῦ :** 1. Στοιχεία Ὀργανώσεως Γραφείου. 2. Ἡ οἰκονομική ζωὴ τῶν ἐπιχειρήσεων. 3. Ὁ ἀνθρώπινος παράγων. 4. Ἡ ἐμπορική ὀργάνωσις. 5. Βασικά θέματα ὀργανώσεως. 6. Βοηθήματα διὰ τὴν συστηματικὴν ἔρευναν τῶν ἐπιχειρήσεων. 7. Περιγραφικὴ ἀνάλυσις ὑποδειγματικῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως. 8. Περιγραφή μιᾶς δρώσης ἐπιχειρήσεως. 9. Ὀργάνωσις τῶν Ἀγορῶν—Πωλήσεων—Διαφημίσεων. 10. Ὀργάνωσις με ἀπλὰ λόγια. 11. Τὸ Γραφεῖον ἑγκέφαλος τῆς ἐπιχειρήσεως. 12. Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν. 13. Ἡ πρόοδος εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν. 14. Τὸ πεδῖον δράσεως τῆς ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. 15. Ἡ Τράπεζα ἀπὸ λογιστικῆς ἀπόψεως.

Τὸ Αὐστραλιανὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου.

Τὸ Γενικὸν Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον

Μετάφρασις Σπ. Βασιλείου

Σπρ. Κ. Παπαϊωάννου

1. Προβλήματα συγκριτικῆς Λογιστικῆς Νομοθεσίας
2. Εἰσαγωγή εἰς τὰ Λογιστικὰ Πλάνα (Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις καὶ κοινωνιολογικὴ τοποθέτησις).

L. Danty-La France

1. Ἡ μῆσις εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Ὀργάνωσιν
2. Ἡ σύγχρονος μορφή τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως

American Institute of Accountants

1. Οἱ Ἐλεγχοὶ ὑπὸ τῶν ἀνεγνωρισμένων Λογιστῶν ἐν Ἀμερικῇ

E. d. Landauer: Συστηματικὴ ἑξέτασις τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως.

M. S. Rodrigues: Οἱ συντελεσταὶ τῆς ἀμερικανικῆς παραγωγικότητος.

A. Smaile: Ποῦ βαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις;

G. Deming: Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν

H. Dubreuil: Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας καὶ ὁ ἀνθρώπος

Κ. Μπανταλούκα: Ἡ διάρθρωσις τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

* Ἡ ὀργανωτικὴ τῆς οἰκονομίας

N. I. Πολύζου: Ἡ ἐξέλιξις τῆς Τεχνικῆς καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων.

G. Ardant: Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πλευραὶ τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως.

H. Pilkington: Αἱ ἀπόψεις τῶν ἐργοδοτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

P. Bigand: Αἱ ἀπόψεις τῶν μισθωτῶν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος.

I

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΥΠΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

Διάλεξις γενομένη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑταιρείαν Bell Telephone Laboratories INC, τὴν 10ην Ἀπριλίου 1958, καὶ ἐπαναληφθεῖσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κέντρον Παραγωγικότητος τὴν 6/6/1958.

(Ἀπόδοσις Δίδος Ἑλισάβετ Μπάκη)

Ἡ βιομηχανικὴ ὀργάνωσις, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα ἱεραρχία: εἰς τὴν κοινωνίαν μας, ἀποτελεῖ μίαν διευθέτησιν, διὰ τῆς ὁποίας ὀλίγα ἄτομα δύνανται νὰ κατευθύνουν τὰς δραστηριότητας μίας πολὺ μεγαλύτερας ομάδος ἀνθρώπων.

Ἱστορικῶς, ἡ ἐπικρα εστέρα κοινῶς ἀντίληψις περὶ τοῦ τρόπου διὰ τοῦ ὁποίου ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ μία πλέον ἀποτελεσματικὴ διοίκησις, ἐστηρίζετο εἰς τὴν ἀμεισον ἢ ἐμμεσον χρησιμοποίησιν ἰσχύος. Ἡ ὑπαρξίς κοινωνικῆς καταστάσεως ἰσχύος ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, καὶ πλήρους ἀμηχανίας ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἐγένετο δεκτὴ ὡς φυσικὴ, συνήθως καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευράς, καὶ ἐκ τῆς παραβοχῆς αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἀπέρρεον ἀγαθότης καὶ καταπίσεις ταυτοχρόνως.

Ὁ John Bartlow Martin εἰς τὸ βιβλίον του τὸ σχετικὸν μὲ τὴν πρῶτην περίοδον τῆς ὑπάρξεως τῶν Μεταλλευτικῶν Ἑταιρειῶν τοῦ Ἄνω Τμήματος τῆς Χερσονήσου τοῦ Michigan, περιγράφει μίαν κατάστασιν, ἣτις εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς ἱστορίας τῆς βιομηχανίας.

«Ἡ παλαιὰ διένεξις ἐγείρεται καὶ πάλιν. Εἶναι ἡ ἐταιρεία ἕνας καλοπροκίρετος πάππος, ἡ ἕνας δολερὸς ὀκτάπους: Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ποῦ εὐρίσκεται κανεῖς. Ἡ C & H ἐκτίσασε σχολεῖα καὶ ἐπλήρωσε τεραστίους φόρους. Κατεπόλεμυσεν ἐπίσης τὴν ἀπεργίαν τοῦ 1913 διὰ λογαριασμὸν δλων τῶν ἐταιρειῶν. Ἡ C & H ἠῤῥξησε τὰ ἡμερομίσθια καὶ ἐβελτίωσε τὰς συνθήκας διαβιώσεως τῶν ἐργατῶν της. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας της ὁμως εἶχεν ἐκδόσει ἰδικὸν της νό-

μισμα, και ειχε θεσει εις λειτουργίαν ιδικά της έμπορικά κα-
ταστήματα. Ασφαλώς, ελεγαν οι εταιρείαι της πρώτης περιό-
δου, ένας άνθρωπος δύναται να εγκαταλείψη την εργασία του,
και να φύγη από την περιφέρειαν αυτήν οτανδήποτε στιγμήν
τό θελήσει. Συνέβαινεν όμως ώστε εάν μεταλλωρύχος τις φεύ-
γων έπεθόμεν να εισπράξη και τα εις αυτόν αναλογούντα εκ
της εργασίας του χρήματα, έπρεπε ούτος να ανταλλάξη τα χρη-
ματικά γραμμάρια της εταιρείας εις τα εν τη περιφέρεια Por-
tage Lake π. χ. εύρισκόμενα γραφεία της εταιρείας, μετά
αίτησιν εις τον έμοσπονδιακόν αντιπρόσωπον της εταιρείας, οστις
ήτο εγκατεστημένος εις Eagle River, ήτοι εις απόστασιν 90
χιλιομέτρων βορειοανατολικώς. Ο μεταλλωρύχος έπρεπε να
μεταβη έως εκεί πεζή ήνα άνεύρη τον αντιπρόσωπον της
ρίας, οστις θα του έδιδε μίαν έντολήν με τον αντιπρόσωπον της
Κυβερνήσεως, του όποιου πάλιν τό γραφείον συνέβαινε να είναι
εις Ontonogan, ήτοι ογδοήκοντα χιλιάμετρα προς την έντε-
λώς αντίθετον κατεύθυνσιν από εκείνην την όποιαν ειχεν ήδη
διανύσει προς τα νοτιοδυτικά. Ούτω, μόνον αφού ειχε διανύσει
πεζή 150 περίπου χιλιάμετρα κατώρθωνε ένας μεταλλωρύχος να
εισπράξη τα χρήματά του βάσει των γραμμάτων της εταιρείας.

Δύναται τις να άνεύρη πολλούς μεταξύ των διευθυντών της έπο-
χής εκείνης, ή κριτική των όποιων επί της εφαρμογής τοιούτου
είδους συστημάτων υπήρξεν άμερόληπτος. Εκείνο τό όποιον όμως
κατέκρινον ήτο ή γενομένη κατάχρησις της ισχύος, και όχι ή χρη-
σιμοποίησις της άπλως ως μέσου διοικήσεως. Είς την κριτικήν των
ουδεις ύπαινηγμός γίνεται ότι ή ισχύς, έστω και καλοπροαίρετως
χρησιμοποιουμένη, θα ήδύνατο να είναι μία άκατάλληλος βάση δια
την διοίκησιν της ανθρώπινης προσπάθειας. Εκείνο τό όποιον έπα-
ναλαμβάνουν συχνάκις είναι ότι ή ολοέν αυξανόμενη δύναμις της
διοικήσεως θα έπρεπε να χρησιμοποιηθή προς τό καλόν. Η πρόδη-
λος κακή χρησιμοποίησις της ισχύος κατακρίνετο, έγένετο όμως
αναμφισβητήτως παραδεικός ο «ρόλος ισχύος» τον όποιον έπαιζεν
αυτη εις την διοίκησιν.

Κατά τα τελευταία έτη ή αξία της ισχύος και της εξουσίας
ως θεμελιωδών βάσεων δια την διοίκησιν των άτομων ήμφισβητήθη
σοβαρώς. Υπεστηρίχθησαν εις εδρείαν κλίμακα διοικητικά μέθο-
δοι κοινώς κληθείσαι «δημοκρατικά» και με ένα γενικόν προσαν-

Ο Καθηγητής κ. ALEX BAVELAS

τολισμόν πρὸς ἓνα θαυμάιον συμμετοχῆς τοῦ διοικουμένου εἰς τὰ μέσα διευθύνσεως καὶ ἐλέγχου.

Ἀρχικῶς, ἡ πλειονότης τῶν διευθυντῶν εἶδε τὰς νέας αὐτὰς μεθόδους μὲ ἀνάμικτα αἰσθήματα. Τοὺς ἐζητήθη, πράγματι, νὰ ἐγκαταλείψουν, τουλάχιστον ἐν μέρει, τὸν σαφῆ καὶ εὐθὺ τρόπον τῆς ἀναθέσεως ἐντολῶν, δι' ἓνα μᾶλλον ἀσαφῆ καὶ πλάγιον τρόπον διαζόμενον εἰς τὴν «αὐτοπροαίρετον συνεργασίαν».

Παρ' ὅλον ὅτι σήμερον πολλοὶ διευθύνται ἐπεισθήσαν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς νέας αὐτὰς μεθόδους καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν ἐν μέρει τὸν ἔλεγχον, οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν θεωροῦν τὸ θέμα αὐτὸ ὡς τὸ ἀναγκαῖον τίμημα τῶν «καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων» ὑπὸ τὰς ὑφισταμένους σήμερον συνθήκας. Σχετικῶς ὀλίγοι ἐκ τῶν διευθυντῶν ἔχουν ἐνστερνιασθῆ τὴν ἀποψιν ὅτι αἱ δημοκρατικαὶ μέθοδοι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς, δύνανται νὰ ἀντισταθμίσουν τὰς παλαιὰς εἰς ἀποτελεσματικότητα ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν.

Τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἐφαρμογῆς δημοκρατικῶν μεθόδων εἰς τὴν διοίκησιν ὑπῆρξε τὸ θέμα μιᾶς συνηχοῦς, ἂν καὶ τελευταίως οὐχὶ πάντοτε εὐκρινοῦς συζητήσεως. Ὅλοσεν ὀλιγώτεροι διευθύνται ἐξακολουθοῦν νὰ ἐφαρμόζουν τὰς παλαιὰς καὶ λογικὰς μεθόδους. Καὶ αὐτὸ ὅχι καὶ τόσο διότι ἡ ἀποροχὴ τῶν δημοκρατικῶν μεθόδων ἔχει ἀποδειχθῆ, ἀλλὰ διότι ὁ ἀποθαίρετος τρόπος ἔχει καταστῆ ἀντιδημοτικὸς, καὶ ἔχει γενικῶς ἀποδοκιμασθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν. Ὁ διευθυντὴς ὅστις πεισμένως ἀντιδρᾷ κατὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν ἐκ παραδόσεως προνομίων του, ἔχει πολὺ μικρὰν πιθανότητα νὰ διαφύγῃ τὸν χαρακτηρισμὸν του ὡς «ἀτεγχτος» ἢ «ἰσχυροκρατούμενος» ἢ «αὐταρχικὸς». Ἐχὼν δὲ χαρακτηρισθῆ μὲ ἓνα ἐκ τῶν ὡς ἄνω τίτλων, ὅτι, δῆποτε καὶ ἂν εἴπῃ ὁ διευθυντὴς οὗτος, θὰ ἀποτελῆ ἀπλῶς μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς ἀπισθοδρομικότητός του, καὶ θὰ καταδικάζῃ τὴν περαιτέρω σταδιοδρομίαν του.

Παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν διοίκησιν ἡ ἰδέα τῆς δημοκρατίας ἔχει ἀποκτήσει μεγάλην δημοτικότητα, ἐν τούτοις οἱ ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦντες δὲν ἐννοοῦν ὅλοι τὸ αὐτὸ πράγμα. Μερικοὶ ἀπὸ τοῦς πλέον ἰσχυροῦς κατακριτὰς τῆς αὐταρχικῆς μεθόδου διοικήσεως, καὶ οἷτινες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν θὰ ἐδίσταζον εἰς διδομένην εὐκαιρίαν νὰ ἐλέγξουν φανερά τοὺς ὑφισταμένους τῶν δι' ἀμέσων καὶ σαφῶν μέτρων, ὅλως παραδόξως καταβάλλουν τεραστίαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐφαρμοζόμεναι μέθοδοι δύνανται νὰ

δύναται άσφαλώς νά θεωρηθή ώς ένας ειλικρινής και τίμιος άνθρωπος.

Εύτυχώς ότι τό έργον τής διοικήσεως δέν περιορίζεται εις τήν έκλογήν μεταξύ τής παλαιάς αυταρχικής μεθόδου διοικήσεως και τής νέου τύπου τοιαύτης. Καί αί δύο αύται μέθοδοι στεροφούνται τής επικρατούσης σήμερον αντιλήψεως περί του τρόπου διοικήσεως. Καί τās δύο άπασχολεί αίσθητως ό έλεγχος τών προσώπων. Η σημαντική μετάπτωσης ήτις λαμβάνει χώραν σήμερον εις τήν διοίκησην δέν έχει ώς κέντρον της τό έρώτημα του έλέγχου τών προσώπων. Κέντρον της είναι τό έρώτημα τής εξελίξεως τής οργανωτικής διαδικασίας.

Τί σημαίνει αυτό ; Υπό τήν ευρύτεραν αύτου έννοιαν, ό πρωταρχικός σκοπός ό επιδιωκόμενος από τόν διευθυντήν, είναι νά αύξηση όσον τό δυνατόν περισσότερο ήά του τό επιτρέψη ή ύφισταμένη οικονομική κατάστασις, τήν πιθανότητα τής οργανωτικής επιτυχίας. Αύτή είναι ή ψυχή τής εργασίας του. Από εκεί πηγάζουν όλα : αί λεπτομέρειαι τών καθηκόντων του. Μεταβίβασις εϋθυτών, ειδίκευσις επί μεθόδων, οργανωσις έρευνών, εκπαίδευσις ύφισταμένων—όλα αυτά έχουν ένα, και μόνον ένα οργανωτικώς νόμιμον σκοπόν : τήν αύξησιν τών ευκαιριών επιτυχίας του οργανισμού ός συνόλου.

Αί εκ παραδόσεως εφαρμοζόμεναι μέχρι τουδε μέθοδοι εκτελέσεως αύτης τής εργασίας ήσαν άπλαι, σαφείς, και άποτελεσματικά. Φαίνεται δέ νά είχαν έτι μεγαλυτέραν άποτελεσματικότητα όταν ή ανισότης ισχύος ηύνόει εις μεγάλον βαθμόν τόν διευθυντήν. Υπό τοιαύτας συνθήκας ένας διευθυντής ήδύνατο νά αισθάνεται ότι διά νά διευθόνη ήκανοποιητικώς τόν οργανισμόν του δέν είχε ανάγκην νά άπασχοληται ό ίδιος με τά συναισθήματα ή τās συνθήκας διαβιώσεως τών ύφισταμένων του. Ούτοι ήσαν άπλως εκτελεστικοί αντιπρόσωποι αύτου. Τό μόνον τό όποιον ήχρειάζετο ούτος ήτο νά τούς δώση τās όρθάς οδηγίας. Ούτω τό πρωταρχικόν πρόβλημα του διευθυντού άποτελεί ή, συμφώνως πρός τήν φύσιν τής υπό εκτέλεσιν εργασίας, εκδοσις τών καταλλήλων διαταγών.

Έντός του πλαισίου του σκέπτεσθαι, αί οργανωτικά θεωρία έδρασιζοντο επί τής παραδοχής ότι εάν τις ήγνώριζε λεπτομερώς τήν εργασίαν ήτις επρόκειτο νά εκτελεσθή, ήτο δυνατόν νά είπω πώς ήά έπρεπε νά οργανωθή ό οργανισμός και πώς νά λειτουργή ούτος. Με άλλους λόγους έπιστεύετο ότι ή πλέον πρόσφορος

τυπική διάρθρωσις θά ἠδύνατο νά ἐξαχθῆ ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἔργου.

Φυσικά, κάθε διευθυντής μέ ἐνεργῶν δρᾶσιν ἐγνώριζεν ἐκ πείρας ὅτι εἰς τήν πραγματικότητα τοιοῦτου εἴδους θεωρητικά ἰδανικά σπάνια ἐφαρμόζονται ἐν τῇ πράξει εἰς τοὺς ἐν λειτουργίᾳ ὀργανισμούς. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἐν τούτοις ἐκ τοῦ ἰδανικοῦ ἐθεωρεῖτο εἴτε ὡς ὑποχρεωτικός συμβιβασμός μέ τήν τεχνολογικήν πραγματικότητα τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἢ συχνότερα, ὡς ἡ ἀτυχῆς καί ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἀνθρωπίνης ἀσταθείας καί ἀτελείας.

Ὁ «ἀνθρώπινος παράγων», κρινόμενος ὑπό τοὺς δρους αὐτοῦς, ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἕνας παράγων ἀρνητικός, μία ὑποχρέωσις τήν ὁποίαν ὁ προβλεπτικός διευθυντής ἐπρεπε νά παραδεχθῆ, νά φροντίσῃ νά τὸν ἀντιμετωπίσῃ καταλλήλως, καί ὁσάκις ἠδύνατο νά τὸν παρακάμψῃ. Ἐφαίνετο πολὺ φανερόν ὥστε νά μὴ ἀναγκαιοῖ συζητήσεως, ὅτι πολὺ δυσκόλως θά ἠδύνατό τις νά προχωρήσῃ ἀρκετὰ εἰς τήν ἐγκαθίδρουσιν ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων, καί τοῦτο ἐπιτυχάνετο μόνον διὰ καταλλήλου ἐπιλογῆς μεταξὺ αὐτῶν, διὰ διαικίων ἀμοιβῶν, καί διὰ τῆς γενικῆς χρησιμοποίησεως μιᾶς ποικιλίας ποινῶν. Αἱ μέθοδοι αὗται παρ' ὅλον ὅτι δὲν ἦσαν ποτὲ ἀποδοτικά, ἐν τούτοις ἦσαν ἀποτελεσματικά κατὰ τήν ἐποχὴν τῶν.

Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως ἐξαφανίζεται. Διατί; Ὁ συχνότερον ἀναφερόμενος λόγος διὰ τήν ἀλλαγὴν αὐτὴν εἶναι ὅτι ἡ διοίκησις δὲν ἔχει πλέον ἀρκετὴν δύναμιν διὰ νά ἐπιβάλλῃ τοιαύτας μεθόδους ἐργασίας. Δὲν δύναται τις νά ἀρνηθῆ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀλλαγὴ αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν νομικῶν καί πολιτικῶν γεγονότων τῆς τελευταίας 20ετίας. Ἡ σχετικὴ μείωσις τῆς ἰσχύος καί τῆς ἐλευθερίας νά χρησιμοποιήτῃ αὕτη αὐθαίρετως, ἔχει θεδαίως ὑποχρεώσει πολλοὺς διευθυντάς νά ἐπανεξετάσουν τὰς θέσεις τῶν. Ἀλλὰ καί αὐτό, ὅπως καί πολλὰ ἄλλα δὲν ὠδήγησαν εἰς ἄλλο τι εἰμὴ εἰς ἀπογοητευτικὰ νοσταλγίας τῶν παλαιῶν καλῶν ἡμερῶν. Αἱ ἐκ τῶν ἐξῆ ἐπιβληθεῖσαι πιέσεις ἐπὶ τῆς διοικήσεως ἴσως νά τὴν ἐξηνάγκασαν εἰς τήν ἀλλαγὴν τακτικῆς, δὲν ἠδύνατο ὁμως νά τῆς ἐπιβάλλουν ἕνα νέον τρόπον κατανοήσεως.

Ἐνας πλέον θεμελιώδης λόγος διὰ τὸν ὅποιον ἡ διοίκησις ἐγκαταλείπει τὴν φιλοσοφίαν τῆς αὐταρχικότητος, εἶναι ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἔπαυσε νά εἶναι καλή. Καθημερινῶς γίνεται καί περισσότερο ἀντιληπτόν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τὰς ἐκ παραδόσεως ἐφαρμοζόμενας μεθόδους ἐλέγχου εἶναι ὑπερβολικά δαπανηραὶ εἰς ἀνθρώ-

πινον ύλικόν και δυνατότητας. Καί εάν πρό 20 έτων μία τοιαύτη σπατάλη δέν άπετέλει ακόμη ένα επαρκώς άνταμειβόμενον πρόβλημα διά τήν προσέλκυσιν καταβολής μιας μείζονος προσπάθειας εκ μέρους τής διοικήσεως, σήμερα όμως άποτελει τό πλέον επιτακτικόν άνεκτέλεστον καθήκον ταύτης.

Μόλις πρό ολίγων έτων τά άνωτέρω λεχθέντα θά εγίνοντο άντιληπτά μόνον ως άναφερόμενα εις τό πρόβλημα τής επιτυχίας άποδοτικώτερης χρησιμοποίησεως των έργατων. Σήμερα είναι έξ ίσου άντιληπτά ως σχετιζόμενα με τήν πλέον άποδοτικήν χρησιμοποίησιν του διοικητικού προσωπικού. Έγένετο επί τέλους άντιληπτόν από τήν διοίκησιν ότι τό μεγαλύτερον μέρος τής εις τήν διομηχανίαν γενομένης σπατάλης σήμερα δέν εύρίσκαται εις τήν έργασίαν, ήτις δέν εκτελείται, αλλά εις τάς ίκανότητας και τά ταλέντα τά όποια παραμένουν άχρησιμοποίητα.

Έξακολουθεί νά ζητηται και από τον σημερινόν διευθυντήν νά διευθύνη ένα παραγωγικόν και επικερδη οργανισμόν. Έκτελών όμως ούτος τήν λειτουργίαν αυτήν, δέν δύνανται πλέον νά θεωρη τούς ύφισταμένους του ως μίαν δαπάνην. Αντιθέτως, ούτοι άποτελοσν μάλλον μίαν προσοδοφόρον πηγήν, ήτις θά ήδύνατο νά βελτιωθη και νά αναπτυχθη.

Τό έρώτημα « Διευθύνεται καλώς ή έτσιρεία αυτή ; » δέν δύναται πλέον νά άπαντηθη, όπως θά συνέβαινε πρό ολίγου μόλις χρόνου, διά τής αναφοράς εις τήν φήμην του προέδρου τής έτσιρείας, διά τής επιδείξεως τής οικονομικής καταστάσεως τής έτσιρείας, και διά τής εξέτασεως των τεχνικών ίκανοτήτων τής έτσιρείας. Σήμερα, μία τοιαύτη άπάντησις θά έθεωρείτο άτελής. Θά ετίθεντο έρωτήσεις σχετικώς με τάς «άνθρωπίνους σχέσεις», τήν «έκτίμησιν τής αξίας τής διευθύνσεως», τήν «ανάπτυξιν των μεθόδων διοικήσεως» μίαν νέαν δηλαδή ομάδα κριτηρίων μετρήσεως, και ένα νέον λεξιλόγιον.

Εις ένα οργανωτικόν συνέδριον τελευταίως έπροξένησε μεγάλην έντύπωσιν εις τούς παρακολουθούντας αυτό όταν εις εκ των όμιλητών ειπεν ότι «Η έτσιρεία μου ήναγκάσθη νά μεταθέσθ τόν διευθυντήν αυτόν, διότι ούτος έστερείτο τεχνικών ίκανοτήτων, διότι δέν έπετύγγανε τήν πραγματοποίησιν κερδών — και εις τούς δύο αυτούς τομείς έστέκετο πολύ ύψηλά — αλλά μόνον διότι δέν κατώρθωσε νά αναπτύξη τήν πρωτοβουλίαν, τήν δημιουργικότητα, και τό ήθικόν των ύφισταμένων του».

Είναι σαφές ότι η ικανότης με την παλαιάν αυτής έννοιαν και τὰ κέρδη υπό την συνήθη αὐτῶν έννοιαν, δὲν ἐπαρκοῦν πλέον. Ἡ βιομηχανία ἔχει ἀρχίσει νὰ λαμβάνη μίαν ὀλοὴν ἀπωτέραν ἀποψιν, καὶ ὑπὸ τοιοῦτους μακροπνόους ὄρους ἢ διατηρήσεις καὶ ἢ ἀνάπτυξις τῶν διοικητικῶν ικανοτήτων καὶ ταλέντων εἶναι σπουδαῖοι, ἂν ἔχι οἱ ἀποφασιστικοὶ παράγοντες ἐπιτυχίας.

Κατὰ τὸν πρόεδρον ἑνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ὀργανισμοὺς αὐτῆς τῆς χώρας, «Ἡ διανομὴ τοῦ κεφαλαίου, καὶ τῶν χρηματικῶν καὶ τεχνικῶν μέσων εἰς πολλὰ βιομηχανικὰ συστήματα, εἶναι τοιαύτη ὥστε ὁ μόνος τομεὺς ὅστις ἀπομένει διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἑνὸς συναγωνισίμου πλεονεκτήματος εἶναι ἢ ἀποδοτικωτέρᾳ χρησιμοποίησις τῶν διοικητικῶν ικανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου».

Ὅτω ὁ «ἀνθρώπινος παράγων» δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἕνας ἀρνητικὸς παράγων. Ἀντιθέτως, ἀναγνωρίζεται ὡς μία δυνατότης δυναμένη νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ χρησιμοποιηθῆ με νοημοσύνην καὶ φαντασίαν.

Ἐν ἑκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς αὐξούσης σπουδαιότητος ἐμφάσεως ἣτις δίδεται εἰς τὴν σημασίαν τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, εἶναι: ὅτι τὸ ἔργον τοῦ διευθυντοῦ ἔχει διευρυνθῆ καὶ περιπλακῆ. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὅτι νέαι ἀπόψεις καὶ νέαι εὐθῆναι ἔχουν οὕτω ἐμφανισθῆ ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ καὶ γνωστά καθήκοντα ἔχουν ἐπίσης μεταμορφωθῆ. Ἐνέργειαι τὰς ὁποίας ὁ «ἀνεκπαίδευτος» διευθυντῆς ἔστω καὶ ἐάν ποτὲ τὰς ἐσκέπτετο, θὰ τὰς ἐθεώρει ὡς φυσικὰς καὶ σαφεῖς, ὁ «ἐκπαιδευμένος» διευθυντῆς τὰς βλέπει ὡς ἐγκυμονούσας δυσχερείας καὶ περιπλοκάς.

Ἐπὶ ἑνὸς σημείου ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ καμμία παρεξήγησις. Εἶναι ἀπολύτως σαφές ὅτι τὸ προκῶψαν ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς δοθείσης ἐμφάσεως ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ὑπῆρξε καλόν. Ἡ βιομηχανία γενικῶς, καὶ ὄρισμένοι ὀργανισμοί, ὠφελήθησαν μεγάλως.

Εἶναι ὅμως ἐπίσης σαφές ὅτι ὑπῆρξαν καὶ ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα. Πολλοὶ διευθυνταὶ ὅστινες παρεδέχθησαν τὸν νέον ὄρισμὸν τοῦ «ρόλου» των, ἀνακαλύπτουν ὅτι δὲν εἶναι πλέον θέβαιοι ὅτι πράγματι γνωρίζουν εἰς τί ἀκριβῶς συνίσταται οὗτος.

Ἵπῆρξε μία ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ διευθυντῆς ἦτο τὸ ἀφεντικόν, καὶ αὐτὸ ἦτο κάτι τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τὸ ἀντιληφθῆ οὕτως. Τοῦ ἔλεγον ἐπίσης ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἕνας ἡγέτης ἀνθρώπων. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι: ἴσως ἠσθάνετο ὅτι αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς

ήτο δλίγον έντυπωσιακός, έν τούτοις τó άντελαμδάνετο και αυτό. Τώρα όμως τόν πληροφοροϋν ότι τó κύριον έργον του είναι ή εκπαίδευσις και ανάπτυξις ανθρώπων. "Ότι ή δκαική εϋθύνη του εις μίαν διομηχανικήν κοινωνίαν είναι ή προώθησις μιὰς καλής διομηχανικής συμπολιτείας. "Ότι πρέπει να ενδιαφερθῆ δια τήν ανάπτυξιν τῆς προσωπικότητος και δια τὰ άτομικά προβλήματα τών ύφισταμένων του και να φροντίσῃ να πληροφορηθῆ τὰς ψυχολογικάς ανάγκας των. "Ένα άρθρον δημοσιευθὲν τελευταίως ὑπὸ τόν τίτλον «'Ο Διευθυντῆς ὡς Ψυχοθεραπευτῆς» προτείνει ὅπως ὅλοι οἱ διευθύνοντες λάβουν μίαν στοιχειώδη τουλάχιστον εκπαίδευσιν εις τήν ψυχοθεραπευτικήν.

Δέν είναι καθόλου εκπληκτικόν τó γεγονός ότι ὁ διευθυντῆς πεισθεὶς ότι ἔχει να παίξῃ ἕνα κρίσιμον ρόλον εις τήν κοινωνικήν και ψυχολογικήν ζωὴν τοῦ ὀργανισμοῦ του, είναι συχνά ἐξ ἴσου πεπεισμένος ότι δέν δύναται να ἐλπίζῃ ότι θά παίξῃ τόν ρόλον του αὐτόν καλῶς. Καί δέν είναι εκπληκτικόν τó ότι τóσον πολλοὶ διευθύνται ὑποκύπτουν εις τόν πειρασμόν τῶν «μαγικῶν δοθηθῶν»—πανακειῶν ἐφευρεθεισῶν δια να ἀπαλλάξουν τόν διευθυντήν ἀπὸ τὰς ἀνησυχίας του. Τὰ προσφερόμενα εις τήν ἀγορὰν μέσα θεραπείας είναι πολυάριθμα, εὐμήχανα, και πωλοῦνται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα. Τόσον ὥστε πολλάκις θά ἔλεγέ τις ότι οἰαδῆποτε ὑπηρεσία, οἰονδῆποτε τέστ, οἰαδῆποτε ἐπινόησις, ἀσχέτως τοῦ πόσον φανταστική αὕτη είναι, δύναται να εὖρη κάπου ἕνα ἀγοραστήν και ἕνα πιστοποιητικόν ἔγγραφον.

Κατόπιν τούτου, ἄς σπεύσω να προσθέσω ότι μόνον ὀλίγοι εἰδικοὶ ἐπιτελεστικὸι σύμβουλοι είναι τσαρλατάνοι, και πολὺ ὀλιγώτεροι διευθύνται είναι ἡλίθιοι. Τὰ σοβαρὰ προβλήματα ένταῦθα δέν ἐγείρονται ἐκ τῆς πιθανότητος ότι ἕνας διευθυντῆς θά πέσῃ εις τὰς χεῖρας ἑνὸς ἀγύρτου. Τὰ προβλήματα ἅτινα ἐγείρονται ὀφείλονται μᾶλλον εις τήν κακήν χρησιμοποίησιν τοῦ συμβούλου ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, και συχνά εις μίαν κακήν αντίληψιν ἐκ μέρους τοῦ συμβούλου ὡς πρὸς τó τί πράγματι θά δοηθῆσῃ τόν διευθυντήν.

Ἡ φυσική τάσις πολλῶν διευθυντῶν είναι να μεταβιβάζουν «εἰδικά» προβλήματα εις τοὺς εἰδικούς. Αὕτη είναι μία γνωστή και ἀποτελεσματική μέθοδος εις τὰ τεχνικά πεδία. Ἄλλὰ εις τόν τομέα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων τοιαῦτα μεταβιβάσεις δύναται εὐκόλως να ὀδηγήσουν εις μίαν συστηματικήν ἀπομάκρυνσιν τοῦ

διευθυντοῦ ἐκ τῆς πραγματικότητος τῶν πλέον κεντρικῶν του εὐθυνῶν.

Εἶναι πολλοὶ οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἰδιαιτέρως δύσκολος ἡ ἐφαρμογὴ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ἀξιολόγων μεταβιβάσεων. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα. Εἶναι ὅλοι γνωστότατοι καὶ ἀπαγγέλλονται πιστῶς εἰς ὅλα τὰ συνέδρια τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ θέμα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων.

Ἐν τούτοις, ἡ μεγαλύτερα εὐφυΐα καταναλίσκεται εἰς προσπάθειαν πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ διευθυντοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσιώδους ὑποχρέωσης. Δὲν εἶναι σὺνήθες τὸ γεγονὸς τῆς ὑπάρξεως ἐταιρειῶν εἰς τὰς ὁποίας ἡ εὐθύνη διὰ τὴν διατήρησιν «καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων» ἔχει ἀνατεθῆ εἰς ἕνα τμήμα τῆς ἐταιρείας τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη εἰδικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Τοιαῦται διευθετήσεις εἶναι περισσότερο εὐλογοφανεῖς παρὰ πρακτικαί. Παρ' ὅλον δὲ ὅτι ἴσως νὰ ἐνθαρρυνθῆ ὁ διευθυντὴς καὶ ὑποστῆ τὸν πειρασμὸν νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ, ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἀναγκαῖοι εἰς τοῦτον δὲν εἶναι καὶ τόσον ἡ διαφυγὴ ἐκ τῶν προβλημάτων του, ὅσον μία καλλιτέρα κατανόησις τούτων. Δὲν ἔχει οὗτος καὶ τόσον ἀνάγκην κατέντιον, ὅσον χρειάζεται ἐνόρρασιν. Ἐχει πολὺ περισσότεραν ἀνάγκην «μορφώσεως» παρὰ «ἐκπαίδευσως».

Εἶναι σαφῶς ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης αὐτῆς καθημερινῶς αὐξάνει ἐκ μέρους προσώπων τὰ ὁποῖα ἀπασχολεῖ τὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως νεαρῶν βιομηχανικῶν διευθυντῶν, καὶ τοῦτο ἐκφράζεται κατὰ δύο σημαντικὸς τρόπους. Μὲ τὴν συνέχισιν τῆς ἐτι περαιτέρω μορφώσεως ἀνθρώπων οἵτινες ἔχουν ἤδη ἐπιδειξεί τὴν ἱκανότητά των, καὶ μὲ τὴν προσπάθειαν δημιουργίας καὶ διατηρήσεως ἑνὸς κλίματος συντελοῦντος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συνθηκῶν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐργασίας.

Δι' εὐνοήτους λόγους, τὰ μορφωτικὰ προγράμματα, ἰδιαιτέρως δὲ τὰ ἐκπαιδευτικὰ τοιαῦτα, ὑπῆρξαν δημοφιλέστερα ἀπὸ τὰ προγράμματα ἐσωτερικῆς ἀλλαγῆς. Ἡ ἐπαναπροσπολὴ εἰς τὸ σχολεῖον ἑνὸς ἱκανοῦ νέου εἶναι κάτι ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ περισσότεροι διευθύνται δύνανται νὰ συμφωνήσουν. Καθένας τὸ κάμνει. Τὸ νὰ φοιτοῦν ἕκαστον ἔτος εἰς τὸ σχολεῖον μερικοὶ, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς γνωστά πανεπιστήμια, εἶναι γεγονὸς αὐξάνον τὸ κύρος μιᾶς προοδευτικῆς ἐταιρείας. Εἶναι ἐξ ἄλλου μία ἀξιόλογος ἐνέργεια ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα νὰ στοιχίζῃ ὀλίγον καὶ ταυτοχρόνως νὰ εἶναι καὶ

ασφαλής. Ὀλίγον κακὸν εἶναι δυνατόν νά προέλθῃ ἐκ ταύτης, καί εἶναι πιθανόν νά ἔχῃ καί κάποιον καλὸν ἀποτέλεσμα.

Εἶναι ὅμως κάτι τελείως διαφορετικὸν διὰ μίαν διοίκησιν νά συμφωνήσῃ ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καί ὀργανωτικῶν ἀλλαγῶν, τὰς ὁποίας ὑπονοεῖ ἡ δημιουργία «συνθηκῶν ἐργασίας συντελουσῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτης».

Αὐτὸ σημαίνει ἀνατροπὴν τῶν συνήθων τρόπων τοῦ σκέπτεσθαι καί ἐνεργεῖν. Σημαίνει τὴν ἐξέτασιν μεθόδων αἵτινες πρὸ πολλοῦ ἔχουν μετατραπῆ ἀπὸ ἀπλᾶς «ὑποθέσεις» εἰς «νόμους». Καί ὡς διὰ νά χειροτερεύσῃ τὴν κατάστασιν ἔτι περισσότερο, ἐνῶ τὸ πᾶν πιστημιακὸν τμήμα δίδει τουλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἔχει καλῶς ἐκλέξει τὰ πρὸς ἐξέτασιν θέματα, τὰς περιόδους, τὰς διαφοροὺς περιπτώσεις, κ.λ.π., ἢ ἔκφρασις «συνθήκαι ἐργασίας συντελοῦσαι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτης» κάθε ἄλλο εἶναι παρὰ καλῶς καθωρισμέναι. Δύναται μὲ τὴν αὐτὴν προφανῶς εὐκολίαν νά μεταφρασθῇ εἰς συγκεκριμένας καταστάσεις τύπου «κόψε τὸ λαϊμό σου», ἢ «κολύμβησε ἢ πνίξου».

Αἱ δύο ὅμως αὐταὶ ἀπόψεις ἀναπτύξεως—μόρφωσις καί συνθήκαι ἐργασίας—εἶναι δύο πλευραὶ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος. Ἡ μία ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν ἄλλην διὰ τὴν καλλιτέραν ἐγκυρότητα τῆς.

Πόσον πολυτίμον ὑπῆρξεν ἓνα ὠρισμένον πρόγραμμα μορφώσεως εἰς ἐκείνους οἵτινες τὸ παρηκολούθησαν; Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι εὐκόλον νά δοθῇ μία πρόχειρος ἀπάντησις. Ὅτι δηλαδὴ οἱ συμμετοχόντες εἰς αὐτὸ ἀπέκτησαν μίαν προσωπικὴν πείραν, ἔλαβον νέας ἰδέας, καί συνεπῶς οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν προήχθησαν. Ἡ ἀπάντησις ὅμως τοῦ εἶδους αὐτοῦ ἔχει δημιουργήσει μίαν ὀλοὴν αὐξανομένην δυσαρέσκειαν. Μία τερπνὴ πείρα δὲν εἶναι ἀπαρατήτως καί μορφωτικὴ. Καί ὅπως πολὺ λυπηρῶς ἐξεφράσθη εἰς ἐκ τῶν διευθυνόντων τοιαῦτα προγράμματα μὲ τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἵτινες ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ ἦτο πράγματι πολὺ δύσκολον νά τοῦς ἐμποδίσῃ κανεὶς ἀπὸ τοῦ νά ἀποκτήσουν ὀλίγας νέας ἰδέας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ συνέπειαν προαγωγὴν αὐτῶν, εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἑταιρεῖαι ἔχουν τὴν τάσιν νά στέλουν εἰς τὸ σχολεῖον ἐκείνους τοῦς ὁποίους ἔχουν ἤδη ἀποφασίσει νά προαγάγουν.

Ἡ «ἀκριδὴς» ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπαιτεῖ ἀποδείξεις ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ὠδήγησεν εἰς πραγματικὰς μεταβολὰς πραγματικῆς εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐργασίας. Ὁδηγοῦν ὅμως πράγματι εἰς μίαν

τοιαύτην μεταβολήν τὰ διδόμενα μαθήματα; Ἡ καλλιτέρα ἀπάντησις ἢ ὁποία δύναται νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι ὅτι: «αὐτὸ ἐξαρτᾶται». Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν συνθηκῶν ἐργασίας εἰς τὰς ὁποίας ἐπιστρέφει τις.

Λέν εἶναι τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ διδάξῃ οἷονδήποτε πῶς θὰ γίνῃ ἕνας καλὸς διευθυντής. Αὐτὸ θὰ τὸ διδαχθῇ μόνος του ἐν τῇ πράξει. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ὠφεληθῇ τις ἀπὸ τὴν φοίτησίν του εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι ὅτι ἐκεῖ θὰ λάβῃ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς πείρας τὸ ὁποῖον θὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ διδαχθῇ ταχύτερον ἐν τῇ πράξει. Θὰ διευρύνῃ τὴν ἐκτίμησίν του ἐπὶ εἰδικῶν προβλημάτων, θὰ δξύνῃ τὴν ἀντίληψίν του, θὰ τοῦ προκλήσῃ νέας καὶ πολλακίς τολημῆας ἰδέας. Πλέον ὄλων αὐτῶν ὁμοῦ ἢ καλλιτέρα ἐφαρμογὴ διοικήσεως θὰ προέλθῃ μόνον ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἀτομικῶν προσπαθειῶν τοῦ διευθυντοῦ ἐπὶ μιᾶς εἰδικῆς ἐφαρμογῆς. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐλευθερία δοκιμῆς καὶ ἐξερευνήσεως εἶναι αὐστηρῶς περιορισμένη, τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν μὲ βεβαιότητα εἶναι: ἡ τελεία ἀπογοήτευσίς. Καὶ ὅσον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι ἡ ἐκπαιδευτικὴ πείρα ἑνὸς ἀτόμου, τόσοον μεγαλυτέρα θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς του. Τὸ ἔργον ὅθεν τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀπελευθερώσεως τῶν ἱκανοτήτων τῶν νεαρῶν διευθυντῶν δὲν δύναται ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ μεταβιβασθῇ εἰς ἕνα «Τμῆμα Ἐκπαιδεύσεως», ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐάν τὸ Τμῆμα αὐτὸ εὑρίσκηται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς ἐταιρείας. Εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἡ προσπάθεια αὕτη ὑποστηρίχθῃ καλῶς μὲ πραγματικὰς εὐκαιρίας πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἀτόμων ἐν αὐτῇ τῇ πράξει.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΚΑΙ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς

Ἀποστέλλεται δωρεὰν εἰς τὸν αἰτοῦντα

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Διάλεξις δοθείσα τὴν 9ην Ἰουνίου 1958 εἰς τὴν Ἄνωτ. Βιομηχανικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον :
Αἱ πληροφορίες καὶ τὸ παραγωγικὸν ἀποτέλεσμα
(Ἀπόδοσις Γ. Ἀργυροπούλου)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἄνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἡ πόλις μας εἶχε τὴν τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν ὅπως φιλοξενήσῃ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα (3—9 Ἰουνίου 1958) τὸν διακεκριμένον Ἑλληνοαμερικανὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Standford κ. Ἀλεξ. Μπαδέλαν.

Ὁ κ. Μπαδέλας εἶναι BSC τοῦ Κολλεγίου Springfield (1940) M.A. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Iowa (1944) Ph. D τοῦ Τεχνολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μασσαχουσέτης (1948).

Διετέλεσε μέχρι τοῦ 1956 καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Τεχνολογικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Μασσαχουσέτης. Ἐταῖρος τοῦ Κέντρου Ἀνωτέρων Σπουδῶν εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς συμπεριφορᾶς. Μέλος τοῦ τμήματος Μαθηματικῆς Ἐρεῦνης τῶν ἐργαστηρίων τῆς Bell Telephone Co.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Μαρτίου 1958 ἐξελέγη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας καὶ καθηγητὴς τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Standford H.P.A.

Ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς θεωρεῖται ὡς μία ἀμερικανικὴ ἀθθεντία εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, τῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς στατιστικῆς.

Ὁ κ. Μπαδέλας ἐκλήθη κατὰ τὸ θέρος τοῦτο καὶ ἔδωκε σειράν διαλέξεων εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τοῦ Λονδίνου, ὡς καὶ εἰς τὴν Σορβόννην τῶν Παρισίων. Ἐπιωφελήθη δὲ τῆς εἰς Εὐρώπην ἀφίξεώς του ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν ὑπερχαπα

Τὸν κ. Ἀλέξ. Μπαδέλαν ἐφιλοξένησεν ἐνταῦθα ἡ Σχολή μας, ἥτις ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως συζητήσῃ τὰ τοῦ Κέντρου Ὀργανώ-

σεως και Διοικήσεως των Ἐπιχειρήσεων και ἐνδεχομένως συνεργασίαν μετὰ Ἀμερικανικῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων.

Κυρίαί και Κύριοι,

Ἀπόψε θά ἤθελα νά σᾶς περιγράψω μίαν σειράν μελετῶν, οἱ ὁποῖες διεξήχθησαν στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες πρὶν ἀπὸ ὀκτώ χρόνια και αὐτές οἱ ἐρευνες ἀφοροῦσαν τήν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι εἶχαν νά ἐκτελέσουν μία κοινὴ ἐργασία. Ἐκεῖνο ποῦ θά προσπαθῆσω νά κάνω ἀπόψε εἶναι νά σᾶς περιγράψω τὸ πρῶτο πείραμα τὸ ὁποῖο ἔλαβε χώρα στίς ἐργασίες αὐτές και ἔπειτα ἂν ἔχουμε χρόνο και τὸ δεύτερο πείραμα. Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ 10 χρόνια, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνητῶν αὐτῶν προήχθησαν σημαντικά, τὰ πειράματα ἐπανελήφθησαν σὲ πολλές χώρες και τὰ ἀποτελέσματά τους εἶναι σημαντικά. Καί τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων αὐτῶν ὠδήγησαν στὴν δημιουργία θεωριῶν, οἱ ὁποῖες ἀπεδείχθησαν ἐξαιρετικὰ σημαντικὲς σ' ἄλλο κληρο τὸ πεδίο τῆς ἀνθρωπίνης ἐπικοινωνίας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἐγὼ θά περιορισθῶ νά περιγράψω τὰ δύο πρῶτα πειράματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν ὅταν δὲν εἶχε ἀκόμα ἀναπτυχθῆ ἡ θεωρία και ὅταν ἡ γνώσις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἦταν περιορισμένη. Γιατί ὅμως διαλέγω αὐτὰ τὰ πρῶτα πειράματα και ὄχι μερικά ἀπὸ τὰ τελευταῖα; Διότι τὰ πρῶτα πειράματα ἦταν ἀπλά, ἐγιναν μὲ πολὺ ἀπλά ὄργανα, ἐνῶ, σήμερα, τὰ πειράματα στὸ πεδίο αὐτὸ εἶναι πάρα πολὺ πολὺπλοκα και χρειάζεται ἡ γνώσις ἀρκετῶν μαθηματικῶν γιὰ νά τὰ καταλάβῃ κανεὶς. Ἀλλὰ τὰ δύο αὐτὰ πρῶτα πειράματα, δείχνουν ἀκριβῶς ποῖος ἦταν ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς και ποῖα ἦν ἔννοια τῶν πειραμάτων αὐτῶν, δείχνουν ἐπίσης τὸ τί μπορεῖ νά ἐπιτευχθῆ και τί δὲν μπορεῖ νά ἐπιτευχθῆ.

Ποῖα ὅμως εἶναι ἡ δύναμις ἐνὸς πειράματος; Γιατί εἶναι ἀνάγκη ὁ ἀνθρώπος προκειμένου νά ἐρευνησῇ κάτι νά κάνῃ ἕνα πείραμα; Ἀλλὰ προκειμένου ἕνα πείραμα νά ἔχῃ κάποια ἀξία και ἐπίσης νά ἔχῃ κάποια ἀκρίβεια πρέπει νά ἀναφέρεται σὲ μία εἰδικὴ μὲν ἐποχὴ τὴν ὁποῖα ἐξετάζουμε και ὄχι σὲ ὅλη τὴν ζωὴ. Καί κάθε ἕνας ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι πειραματικὸς ἐπιστήμων θά σκεφθῆ πιθανῶτα ὅτι κάθε κεχωρισμένο πείραμα ἔχει τόσα λίγα γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴ ὥστε δὲν ὑπάρχει πραγματικὸς λόγος νά τὸ κάνουμε. Ἀλλὰ πρέπει νά ἔχῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του πάντα ὅτι και τὰ με-

γαλύτερα κτίρια είναι κατασκευασμένα με πολύ μικρές πέτρες. Υπάρχει όμως και μία δεύτερη αντίρρηση για την σειρά αυτή των πειραμάτων : ότι τα αποτελέσματά τους εφαρμόζονται σε μία εξαιρετικά ειδικευμένη περιοχή με την οποία ασχολείται το πείραμα και όχι σε μία πρακτική περίπτωση ή οποία θα αναφυή στην πράξη. Άλλά το πεδίο αυτό καλύπτει όχι μόνον πειράματα στις κοινωνικές επιδιώξεις αλλά επίσης πειράματα και στην φυσική π.χ. σήμερα πιστεύουμε ότι ο φυσικός γνωρίζει πάρα πολλά πράγματα για τους νόμους της φυσικής κινήσεως. Άς υποθέσουμε όμως ότι βρισκω τον καλύτερο φυσικό όλου του κόσμου, δλοκλήρου της γης και τον ρωτάω την έξης έρώτηση : Στο πίσω μέρος του σπιτιού μου υπάρχει ένας λόφος και επάνω από τον λόφο υπάρχει ένας στρογγυλός θράχος του οποίου ή θέα μ' ένοχλεί και δεν θέλω να τον βλέπω στην κορυφή του λόφου. Θέλω λοιπόν να τον κινήσω από εκεί. Μπορείτε να μου πείτε προς ποιο σημείο και πού θα σταματήσει αυτός ο θράχος ; Έκεινος λοιπόν ο καλύτερος φυσικός της γης σαν απάντηση θά μου πη : εξαρτάται από το σχήμα του θράχου, από το σχήμα του λόφου, αν το χώμα είναι μαλακό, ή είναι σκληρό κ.λ.π., δεν μπορώ να σας δώσω μία απόλυτη απάντηση. Άν όμως λοιπόν έμένα, πού είμαι κοινωνικός επιστήμων, έλθει ένας και με συμβουλευθή για ένα ανάλογο πρακτικό θέμα; θά του δώσω σαν απάντηση τόσο άοριστη απάντηση. Θά του πω εξαρτάται από το ένα και εξαρτάται από το άλλο, και εκείνος θά μου πη δεν χρειάζομαι τις υπηρεσίες σου ήρθα να μου δώσης μία απάντηση και μου απήντησες με άοριστολογίες. Διότι τα πειράματα τα οποία έκαναν οι φυσικοί προϋπέθεταν τέλειες συνθήκες, δηλαδή μία στρογγυλή πέτρα ή οποία θά ήταν τελείως σφαιρική, επίσης προϋπέθεταν ένα με σταθερή γωνία κεκλιμένο επίπεδο και όχι τριβή, κάτι δηλαδή πού στην πράξη δεν μπορεί να επιτευχθή). Έτσι λοιπόν όταν έγω αυτή τη στιγμή θά σας παρουσιάσω τα δύο πειράματα για τα οποία σας ανέφερα, από την αρχή μ'ην έχετε αντίρρηση, διότι πιθανώτατα να σχηματίσετε την γνώμη ότι δεν αντιπροσωπεύουν ούτε αντικατοπτρίζουν οιαδήποτε πρακτική περίπτωση ή κατάσταση την οποία έσείς έχετε γνωρίσει στην ζωή σας. Νομίζω λοιπόν ότι αρκετά σας είπα ως εισαγωγή στην ζωή σας. Νομίζω λοιπόν ότι αρκετά σας είπα ως εισαγωγή στην ζωή σας. Νομίζω λοιπόν ότι αρκετά σας είπα ως εισαγωγή στην ζωή σας. Νομίζω λοιπόν ότι αρκετά σας είπα ως εισαγωγή στην ζωή σας.

Τα πρώτα λοιπόν αυτά πειράματα έγιναν για τον έξης λόγο : Προκειμένου να γίνη ή καλλίτερη δυνατή βιομηχανική οργάνωση

εσκέφθησαν πώς να λύσουν το πρόβλημα της επικοινωνίας στην εραρχία μιας βιομηχανικής οργάνωσης. Ποία θα ήταν η επικοινωνία από τα άνω προς τα κάτω και αντίστροφα. Λοιπόν, τα πειράματα αυτά συνελήφθησαν προκειμένου να δοθεί η απάντησις εάν με επιστημονική μελέτη του θέματος της επικοινωνίας προς τα άνω και προς τα κάτω θα υπήρχε μία σημαντική διαφορά μεταξύ του ενός τρόπου και του άλλου, με κριτήρια δέξια την ταχύτητα της εργασίας, την ακρίβεια, την απόδοση κ.λ.π. Και τα πειράματα αυτά έγιναν με έκκτον είκοσι διευθυντάς επιχειρήσεων, εργοδηγούς και εργάτας. Θα προσπαθήσω λοιπόν τώρα να σας εξηγήσω το πείραμα και προσπαθείστε όλοι να βλέπετε εις τόν πίνακα. "Έχω σ' ένα γραφείο τοποθετημένο ένα άνθρωπο και τόν σημειώνω με τὸ γράμμα Α. Σ' ένα άλλο γραφείο βρίσκεται ὁ κ. Β. Ὁ κ. Α. καὶ ὁ κ. Β. δὲν γνωρίζονται: μεταξύ τους, δὲν ξέρουν δηλαδή ποῖο πρόσωπο κατέχει τὴν ἄλλη θέση. Αὐτὸς ὁ κ. Α. ἔχει ἐπάνω στὸ γραφείο του ἕνα τηλέφωνο. Μ' αὐτὸ τὸ τηλέφωνο μπορεί ν' ἀπευθυνθῆ εἰς τὸν Β. καὶ νὰ τοῦ πῆ δι: θέλει. Ὁ Β. ὅμως ἔχει στὴν διάθεσή του μόνον τὸ ἀκουστικὸ τοῦ τηλεφώνου, μπορεί δηλαδή ν' ἀκούη μόνον, δὲν μπορεί νὰ μιλήσῃ. Αὐτὸς εἶναι ὁπωσδήποτε ἕνας ὠρισμένος τρόπος επικοινωνίας. Ὀνομάζουμε αὐτὴν, κατηγορία 1 επικοινωνίας.

"Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ τώρα ποῖα εἶναι ἡ ἐργασία τὴν ὁποῖαν αὐτοὶ οἱ δύο ἐν συνδυασμῷ θέλουν νὰ ἐπιτελέσουν." Ἐχουμε ἕνα κοινὸ χαρτί γραφομηχανῆς τῶν κοινῶν διαστάσεων καὶ ἐπάνω ἐκεῖ ἔχουμε τοποθετήσει μὲ φωτοτυπία 12 ὀρθογώνια ἀλλὰ ἀνακατεμένα ὄχι σὲ ὠρισμένη σειρά οὔτε μὲ τάξη ἀλλὰ σὲ τέτοιον τρόπο ὥστε ἐπάνω ἀπὸ τὸ χαρτί νὰ βρίσκωνται 12 ὀρθογώνια. Τὰ ἔχουμε τοποθετήσει δὲ κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε οἱ ἴδιες διαστάσεις δὲν ἐπικαλύπτονται καθόλου καὶ κανένα δὲν εἶναι χωριστὰ μόνον του. Πάντα κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ὀρθογώνια αὐτὰ ἀκουμπάει τουλάχιστον σ' ἕνα του σημεῖον κάποιον ἄλλο. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ χαρτί πάνω στὸ ὁποῖο ἔχουν ζωγραφιστεῖ αὐτὰ τὰ ὀρθογώνια τὰ δείχνουμε στὸν κ. Α. Στὸν κ. Β. δὲ δείχνουμε ἕνα χαρτί ἰδίων διαστάσεων ἀλλὰ τελείως λευκὸ μὲ τὴ διαφορά δι: δίπλα του ὑπάρχουν τὰ ἴδια αὐτὰ τετραγώνια κομμένα. Ὁ Β. ὅμως δὲν ξεχωρίζει καθόλου τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διαρρυθμισθοῦν αὐτὰ τὰ ὀρθογώνια πάνω στὸ χαρτί ποῦ ἔχει σὲ τρόπο ὥστε νὰ εἶναι τὰ ἴδια ὅπως τὰ σχεδιάσαμε ἐμεῖς. Τὴν διαρρύθμιση αὐτὴν τὴν ξέρει μόνον ὁ Α. ὁ ὁποῖος ἔχει στὸ χέρι του τὴν διαρρύθμιση καὶ τὸ χαρτί διαρρυθμι-

ομένο. Πρέπει λοιπόν μέσω του τηλεφώνου μιλώντας προς τον Β. να το περιγράψω ακριβώς πώς τα όρθογώνια αυτά έχουν διαρρυθμιστεί επάνω στο χαρτί, οπώς ώστε ο Β. με τις πληροφορίες που παίρνει από το τηλέφωνο να μπορέσει μόνος του να τα φτιάξει. Ξέρουμε δε ότι κανένας διομηχανικός ή εμπορικός οργανισμός δεν θα σκεφθώ ποτέ λογικά να απασχοληθώ με μία τέτοιου είδους δουλειά, να έχω δηλαδή κάποιον που να περιγράψει στον άλλον πώς θα τοποθετηώ τα όρθογώνια. Αυτό είναι αλήθεια, και γι' αυτό ακριβώς δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα όπως σας έλεγα στην αρχή. Όμως το ζήτημα της επικοινωνίας, της περιγραφής δηλαδή από κάποιον σ' ένα άλλον το τί πρέπει να κάνω εκείνος, είναι κάτι που κάθε μέρα συναντούμε. Δίνουμε λοιπόν το έτοιμο σχέδιο εις τον Α. ο οποίος το περιγράφει στον Β. και μετράμε με τί ταχύτητα και με τί ακρίβεια γίνεται η όλη εργασία. Θέλω να ρωτήσω εάν αυτά τα όποια έχω γράψει στον πίνακα τα βλέπετε και σείς στο τέλος της αλήθους.

Ο δεύτερος τρόπος επικοινωνίας είναι ο εξής: για τους σκοπούς του πειράματός μας. Ο Α. και ο Β. είναι επίσης σε ξεχωριστά γραφεία δεν ξέρουν ο ένας τον άλλον και ο Α. έχει ένα τηλέφωνο με το όποιο μπορεί να μιλήσει στον Β. Ο Β. έχει πάλι μόνον το ακουστικό με την διαφορά ότι στην διάθεσή του ο Β. έχει αυτήν την στιγμή δύο κουμπιά το ένα είναι κόκκινο το άλλο είναι μαύρο. Το κόκκινο αν το πατήσω σημαίνει ναί, το μαύρο όχι. Έχει λοιπόν την δυνατότητα ο Β. όταν υποβάλω μία ερώτηση ο Α. να απαντά μ' ένα ναί και μ' ένα όχι. Σ' αυτό βεβαίως θα μπορούσαμε να ερίσκαμε μία αναλογία της πράξεως, όπου πολλές φορές θα συμβή να μην έχω κανείς στην διάθεση του κουμπιά αλλά να βρίσκεται σε τέτοια θέση ώστε η μόνη πιθανή απάντηση που θα μπορού να δώση να είναι μόνον ναί ή όχι και η τρίτη κατηγορία είναι εκείνη την οποία βεβαίως όλοι θα υποπεύωνται: Μεταξύ των δύο ανθρώπων υπάρχει μία συνήθης τηλεφωνική επικοινωνία. Το πρώτο πείραμα το κάναμε με είκοσι πρόσωπα και γιατί το κάναμε με είκοσι ζευγάρια: Για να μπορέσουμε φυσικά να πάρουμε στατιστικά τον μέσο όρο διαφόρων προσώπων που έχουν διάφορα χαρακτηριστικά και διαφορετικές ικανότητες. Είκοσι επίσης ζευγάρια χρησιμοποιούμε στην δεύτερη και στην τρίτη κατηγορία πειραμάτων, με την διαφορά ότι είναι διαφορετικά από τα πρώτα. Διότι η πείρα την οποία θα απέκτησαν εκτελούντα τα πειράματα της πρώτης κατηγορίας θα

μπορούσε να τους χρησιμεύσει για τα πειράματα της δευτέρας. Για ν' αποφύγουμε αυτό λοιπόν χρησιμοποιούμε άλλους.

Έχουμε λοιπόν στην διάθεσή μας 40 και 40 και 40 δηλαδή 120 πρόσωπα. Πού θά πάη το καθένα; "Αν θά είναι στην πρώτη, στην δεύτερη ή στην τρίτη κατηγορία και αν θά είναι Α. ή Β. αυτό το καθορίζει τελείως ο κλήρος, ή τύχη, διότι δεν θέλουμε να διαλέξουμε και να τοποθετήσουμε άλλους έδω, τους ποιό εξυπνους, εκεί τους λιγώτερο εξυπνους και να επηρεάσουμε έτσι το πείραμα, προσπαθούμε να επιτύχουμε όσο το δυνατόν πιο τυχαία αποτελέσματα. "Έτσι λοιπόν έκτελούμε το πείραμα και βλέπουμε σ' όλα αυτά τα ζευγάρια στους μέν το Α. το διαρρυθμισμένο σχέδιο στους δέ Β. το άσπρο χαρτί και τα κομμένα ορθογώνια και τους λέμε να κάνουν όλη αυτήν την εργασία μετά την μετρούμε ως προς την ακρίβεια και την ταχύτητά της. Θά ήθελα να είχαμε περισσότερο χρόνο και το άκροατήριο να ήταν λιγώτερο ευάριθμο όποτε θά μπορούσα να σας ρωτήσω έναν έναν τί νομίζετε πως θά ήταν το αποτέλεσμα, δηλαδή εάν ή κατηγορία ή πρώτη, ή δεύτερη ή ή τρίτη θά έδιναν τά καλλίτερα αποτελέσματα. Το έρώτημα αυτό το έχω κάνει και σε πολλούς φίλους μου θεωρητικούς ψυχολόγους που δεν άσχολούνται με πειραματικά δεδομένα. Οι άπαντήσεις τους άπ' ό,τι είδα είναι έντελως τυχαίες, δηλαδή δεν προτιμοούν όλοι την μία κατηγορία. Στους θεωρητικούς αυτούς ψυχολόγους όταν τους είπα ποια ήταν στην πράξη τ' αποτελέσματα μπόρεσαν να έρουν λόγους οι όποιοι τά έξηγησαν, γιατί ήταν αυτά βασισμένα στους νόμους της ψυχολογίας. Δεν θέλω να πω ότι ή θεωρία δεν έχει καμμία αξία, αλλά θέλω να τονίσω την χρησιμότητα του πειράματος. Πάρα πολλές φορές είναι δυνατόν ν' ανάπτυση κανείς μίαν θεωρίαν. Από καιρού εις καιρόν όμως πρέπει να έλέγχη την θεωρίαν του αυτήν με τά πειράματα εκείνα τά όποια θά του δείξουν τέλος πάντων εάν όνειρεύεται ή εάν βαδίζει στην πραγματικότητα. Η έπιστήμη έχει χώρο για όλους, ακόμα και για εκείνους οι όποιοι μπορεί να πη κανείς ότι δεν κάνουν σπουδαία δουλειά. Τά αποτελέσματα λοιπόν εταξινομήθησαν ανάλογα με την ποιότητα της εργασίας και ή πρώτη κατηγορία έδωσε έκπληκτικά αποτελέσματα. Τί δηλαδή; Κανένα από τά είκοσι ζευγάρια δεν έφερε την εργασία του εις πέρας. Είτε για τον ένα λόγο είτε για τον άλλον, ένευρίσκαν και την άφισαν στην μέση. Αυτό το αποτέλεσμα είναι φυσικό να σας φανή έκπληκτικό. Και γι' αυτό ήθελα να σας περιγράψω με λίγα λόγια τί συνέβη σ' αυτή την περίπτωση.

Οι άνθρωποι οι οποίοι ήσαν στην θέση Α. είχαν βλη την καλή θέληση και προσεπάθησαν να ευκολύνουν την εργασία του Β. "Ήξεραν λοιπόν πώς δεν μπορούσε ν' απαντήσει η νά εκφράση την έγκριση η την αποδοκιμασία και γι' αυτό προσπαθεύσαν νά επαναλαμβάνουν την φράση δύο φορές, νά καθίστανται σαφείς όσο μπορούσαν, νά μιλοῦν σιγά ὥστε νά μπορῆ νά ἐκτελῆ κινήσεις ὁ Β. και τέλος πάντων κάθε τί πού μπορούσε νά εἶναι στην δυνατότητά τους νά εἶναι: όσο πιό σαφείς μπορούσαν. Παρ' ὅλα ταῦτα δὲν μπόρεσαν νά τὰ καταφέρουν. Μερικοὶ ἀπό σᾶς πιθανώτατα (και σ' ὅλα τὰ ἀκροατήρια πού ἔχω μιλήσει γι' αὐτὸ τὸ πείραμα βλέπω παρόμοιες ἐκφράσεις) πιθανόν νά σκέπτεσθε πὼς ἂν ἐγὼ ἦμουν στην θέση τοῦ Α. θὰ τὰ κατάφερα. Παρ' ὅλα ταῦτα θέλω νά σᾶς δεβσιώσω πὼς αὐτὸ εἶναι: μία ψευδαίσθηση πού ἔχετε. Ἡ βλη εργασία εἶναι πολὺ δύσκολη. Διότι διὰ νά ἐπιτύχη κανεὶς δὲν εἶναι ἀνάγκη μόνον νά ἔχη εὐκαιροσία, νά ἔχη λογική, νά εἶναι σαφῆς στις περιγραφές και ἡ φωνή του νά εἶναι καθαρὴ ὥστε ὁ ἄλλος νά μπορεῖ νά τὸν ἀκούη. Γιὰ νά ἐπιτύχη κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν εργασία πρέπει ἀκόμη νά μπορῆ νά διακρίνη τις ἀντιδράσεις ἐκείνου ὁ ὁποῖος δέχεται τις περιγραφές του οὕτως ὥστε νά μπορῆ νά τὸν δδηγήση. Διότι όταν κανεὶς μιλά ὁ ἀκροατὴς του μπορεῖ νά τὸν παρανοήση κατὰ ἀρκετοὺς τρόπους. Πὼς λοιπόν ὁ ὁμιλητὴς θὰ μπορῆ νά διακρίνη κατὰ ποῖον τρόπον τὸν παρανόησε ὁ ἀκροατὴς οὕτως ὥστε νά μπορῆ νά τὸν δδηγήση, όταν ἐκεῖνος δὲν μπορεῖ νά τοῦ μιλήση; Και κανεὶς δὲν μπορεῖ νά προσδιορίση ποῖανὸς εἶναι τὸ λάθος όταν συμβῆ μία παρανόησις τοῦ Α. ἢ τοῦ Β., διότι πολλές φορές τὸ σημαντικό δὲν εἶναι τί ἤθελες ἐσὺ νά πῆς ἀλλὰ τὸ σημαντικό εἶναι τί ἐκεῖνος κατάλαβε ὅτι τοῦ εἶπες.

Ἐπάρχουν ὄρισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα παρανοήσεως π.χ. σὲ πολλές περιπτώσεις ὁ Β. τοποθετοῦσε τὰ ὀρθογώνια τὸ ἓνα πᾶνω στὸ ἄλλο. Ἐνῶ αὐτὸ σᾶς εἶπα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι δὲν ἐπετρέπετο ἢ τὰ τοποθετοῦσαν ὄχι: πλάγια ἀλλὰ στην ἄλλη ὄψη, ἀλλὰ και αὐτὸ δὲν ἦταν σωστό. Θέλω νά σᾶς παρουσιάσω και ἓνα ἄλλο παράδειγμα παρανοήσεως.

Σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τις περιπτώσεις ἦμουν ἐγὼ ὁ ἐπόπτης. Παρακολουθοῦσα τὸ τί συνέβαινε μεταξὺ τῶν δύο ἀνθρώπων πού προσπαθεύσαν νά ἐπικοινωνήσουν στην συγκεκριμένη αὐτὴ περίπτωση. Ἐπάνω στὸ γραφεῖο τοῦ Α. τὸ χαρτί ἦταν τοποθετημένο κατ' ἓνα τρόπο, στοῦ Β. ἦταν τοποθετημένο κατ' ἄλλο τρόπο. "Όταν λοι-

πόν εκείνος με δλη τή σαφήνεια, πού μπορούσε τοῦ εἶνε τις ὁδη-
 γίες ὁ Β. παρατήρησε ὅτι: ὅταν ἐπρόκειτο νά τοποθετήσῃ σύμφωνα
 μέ τις ὁδηγίες στό ὄρθογώνιο τότε ἔπρεπε νά τὸ τοποθετήσῃ
 (ἂν ἀκολουθεῖσε τις ὁδηγίες) ἐξω ἀπὸ τὸ χαρτί. Αὐτὸ τὸν ἐνόηλε
 καί προσπάθησε νά ἀναλύσῃ ὅλα τὰ προηγούμενα πού τοῦ εἶχε πει
 ἐκεῖνος γιὰ νά βρῇ πού ἦταν τὸ λάθος. Ἀλλὰ ἐνῶ προσπάθησε
 νά ἀναλύσῃ τὰ προηγούμενα, ἐκείνη τή στιγμή ἔφτασαν οἱ ὁδηγίες
 γιὰ τὴν τοποθέτηση τοῦ βου ὀρθογωνίου. Ὅποτε ἀγανάκτησε, τὰ
 πέταξε ὅλα πάνω ἀπὸ τὸ χαρτί του καί χρησιμοποίησε ὡς πῶμα
 πολὺ ἀσχημὴ γλῶσσα λέγοντας «δὲν μπορῶ αὐτὴ τὴ δουλειά νά τὴν
 κάνω πιά». Ἀς δοῦμε τώρα λοιπὸν τις δύο ἄλλες κατηγορίες. Ἀπὸ
 τις ἔρευνες πού ἔγιναν ὡς πρὸς τὴν ταχύτητα καί τὴν ποιότητα οἱ
 δύο αὐτὲς κατηγορίες ἐκτελοῦν τὴν ἐργασία κατὰ τὸν αὐτὸ ἀκριβῆ
 τρόπο. Μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν αὐτῶν δὲν μπορεῖ νά ὄῃ κανεὶς
 καμμία σημαντικὴ διαφορά, ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐκτελέσεως τῆς
 ἐργασίας. Ἔτσι λοιπὸν εἶδαμε ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα ὅτι: ὑπάρχει
 σημαντικὴ διαφορά ἀποδόσεως ὅταν ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά δὲν
 ἔχουμε καθόλου ἐπικοινωνία μέχρι τοῦ σημείου νά ἔχουμε λίγη
 ἐπικοινωνία. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τὸ ἴδιο μεγάλη διαφορά ἐάν
 ἔχουμε λίγη ἢ πολὺ ἐπικοινωνία. Βέβαια, αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα
 προέκυψαν σ' ἓνα τέτοιο ἀπλὸ πείραμα ὅπως εἶναι αὐτό. Σὲ ἄλλα
 πολυπλοκώτερα προβλήματα ἢ ἀπόσταση μεταξὺ τῶν διαφόρων δια-
 βαθμίσεων ἐπικοινωνίας μπορεῖ νά εἶναι σημαντικὴ, ἤτοι μεταξὺ τῶν
 δύο αὐτῶν κατηγοριῶν νά ὑπάρχη ἀρκετὴ ἀπόσταση· πάντως σ' αὐ-
 τὸ τὸ ἀπλὸ παράδειγμα δὲν ὑπῆρχε. Μπορῶ ὁμως νά πῶ τὸ ἔξης
 ὅτι: καί στὰ πολυπλοκά ἀκόμα πειράματα πῶς πολὺ κίνδυνος ὑπάρ-
 χει ἀπὸ ὑπερβολικὲς δυνατότητες ἐπικοινωνίας παρὰ ἀπὸ περιορι-
 σμένη ἐπικοινωνία. Μπορεῖ δηλαδὴ στὴν περίπτωσι πού ἔχουν ἐλεύ-
 θερὴ ἐπικοινωνία νά κάνουν τὴν δουλειά με λιγώτερη ταχύτητα καί
 με λιγώτερη καλὴ θέληση. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ τοῦ παραδείγμα-
 τος παρ' ὄλο πού ἡ ταχύτης καί ἡ ποιότης τῆς ἐργασίας στὴν κα-
 τηγορία 2 καί στὴν κατηγορία 3 ἦταν περίπου οἱ ἴδιες, ὑπῆρχε
 ὁμως μιὰ διαφορά καί ἡ διαφορά αὐτὴ νομίζω εἶναι ἐκείνη ἢ ὅποια
 δίνει τὸ ἐνδιαφέρον στό πείραμα αὐτό. Μετὰ τὸ τέλος κάθε τέτοιας
 ἐργασίας καί ἐπικοινωνίας παίρνουμε συνέντευξι καθ' ἑνὸς χωριστὰ
 τοῦ Α. καί τοῦ Β. πρὶν μπορέσῃ ὁ Β. νά ὄῃ τὸν Α. Ἡ μόνη ἐρώτησι
 τῆς συνεντεύξεως αὐτῆς ἦταν ἡ ἔξης: Πήγαυε ὁ ἐλεγκτὴς στό γρα-
 φεῖο πού δούλευε ὁ Β., τοῦ εἶπε «τώρα τελείωσε ἡ δουλειά», ἢ

έβλεπε δέβαια τήν έργασία του και θά τοῦ ελεγε «πές μου τώρα ποιά είναι ἡ γνώμη σου πῶς πήγε ἡ δουλειά ; » Στήν περίπτωση κούτῃ 39 ἀπό τοῦς 40 ἀνθρώπους ἔδωσαν κατηγορηματικές ἀπαντήσεις σχετικά μέ τήν Ικανότητα τοῦ ἄλλου. Εἶπαν ὅλοι δηλαδή οἱ 39 ἀπό τοῦς 40 ὅτι ὁ χαρακτήρας καί ἡ Ικανότητα καί ἡ προσωπικότητα τοῦ συνεργάτου του δέν ἦταν καλή. Στήν κατηγορία 3 δέν εἶχαμε τόσο κατηγορηματικές ἀπαντήσεις, ἔστω καί ἂν ἀκόμα προσπαθοῦσαμε νά ἐξωθήσουμε τὰ πράγματα. Τοῦς ρωτήσαμε σαφῶς, πῶς σᾶς φαίνεται ὁ συνεργάτης σας, θά θέλατε νά συνεργασθῆτε πάλι μαζί του ; Ἐάν ρωτήσουμε στήν περίπτωση τήν κατηγορία 2 τοῦ Α. π.χ. τί νομίζεις, ἡ ἔργασία τήν ὁποία ἐξετέλεσε τὸ δικό σας ζευγάρι θά εἶναι καλλίτερη ἀπό τὸν μέσο ὄρο τῶν ἔργασιῶν, πού ἐξετελέσθησαν ἀπό τὰ δύο ζευγάρια ἢ ὄχι. Θά σᾶς πῆ ὁ Α. «ἐγὼ τοῦ ἔδωσα πολὺ καλὲς ὁδηγίες, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ Β. δέν τὰ κατάφερε καλὰ γι' αὐτὸ δέν ξέρω πῶς εἶναι ἡ δουλειά». Ἐάν πάλι ρωτήσετε τὸν Β. θά σᾶς πῆ «ἐγὼ ὅτι μοῦ εἶπε ἔκανα ἀλλὰ δέν εἶμαι σίγουρος ὅτι μοῦ ἔδωσε τίς σωστὲς ὁδηγίες». Αὐτὸ ὅμως δέν συμβαίνει στήν κατηγορία 3. Ὅλα τὰ ζευγάρια εἶναι αἰσιόδοξα εἶναι σίγουρα ὅτι συνεργάστηκαν θαυμάσια καί ὅτι ἔκαναν καλλίτερη δουλειά ἀπὸ τὸν μέσο ὄρο. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖο εἶναι σημαντικό εἶναι ὅτι σ' ὅλες αὐτὲς τίς ἐρωτήσεις πού ἐγιναν, πάντοτε κατηγοροῦσαν τὸν συνεργάτη τους, καί ποτὲ δέν εἶπαν σ' ἐκεῖνον πού ἔπαιρνε τήν συνέντευξη, πῶς περίμεναν νά ἔχουμε καλὸ ἀποτέλεσμα μ' αὐτὸ τὸ περίεργο σύστημα ἐπικοινωνίας πού μᾶς εἶχατε, σὸ ὁποῖο ὁ Β. δέν μποροῦσε νά μοῦ πῆ τί ἔβλεπε καί πῶς ἀντιδρούσε. Ποτέ, σὲ καμμιά περίπτωση, δέν κατηγοροῦσαν τὸ σύστημα ἐπικοινωνίας, πάντοτε οἱ κατηγορίες τῶν ἐστρέφοντο ἐναντίον τοῦ συνεργάτου. Καί αὐτὸ ἴσως ἦταν τὸ πιὸ σημαντικό ἀποτέλεσμα τοῦ πειράματος αὐτοῦ. Ὅτι ἂν τὸ σύστημα ἐπικοινωνίας εἶναι ἀνεπαρκές, καί ἂν δέν ἔχουν ὅλα τὰ μέσα γιὰ νά ἐπικοινωνήσουν ὅπως πρέπει, τὰ παράπονά τους σ' ὅλες τίς περιπτώσεις δέν στρέφονται ἐναντίον τοῦ συστήματος ἐπικοινωνίας ἀλλὰ στρέφονται ἐναντίον τοῦ συνεργάτου των. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ σημαντικό ἀποτέλεσμα, ὅπως δταν κανεὶς πονάει στὰ πόδια ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἔχει τὸν πόνο στήν πλάτη.

Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι στὴ ζωὴ εἶναι ἀναγκασμένος κανένας πολλές φορές νά συνεργάζεται μέ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀνίκανοι καί τέλος πάντων δέν εἶναι εὐχάριστα πρόσωπα γιὰ συνεργασία, καί ὅτι σὲ τέτοιες περιπτώσεις οἱ διαμαρτυρίες γι' αὐτοὺς δέν

οφείλονται στο κακό σύστημα επικοινωνίας που έχουμε μαζί τους και ότι αν είχαμε καλύτερο σύστημα επικοινωνίας και μπορούσαμε να τους γνωρίσουμε από κοντά πιθανόν τότε τα παράπονά μας για τον χαρακτήρα τους να ήταν ακόμα πιο μεγάλα. "Αλλά παρά ελο που συμβαίνει βέβαια αυτό, θέλω να τονίσω τον κίνδυνο της διαμαρτυρίας μας έναντι ενός συνεργάτου μας μόνον και μόνο επειδή το σύστημα επικοινωνίας μαζί του θα είναι ανεπαρκές. Θα κάνω λοιπόν ώρισιμες παρατηρήσεις και έπειτα θα παρακαλέσω αν υπάρχουν έρωτήσεις σχετικά με την σαφήνεια των όσων είπα, (δχι δηλαδή συζήτηση, αλλά εάν κανένα σημείο απ' όσα είπα επειδή ίσως δεν τον διειτύπωσα καθαρά ή για κανένα άλλο λόγο δεν κατέστη σαφές) παρακαλώ να με ρωτήσετε και έπειτα επακολουθεί ή συζήτηση.

Από την πράξη και από την θεωρία και από τα πειράματα απέδειχθη ότι πάρα πολλές φορές συμβαίνει αυτό το φαινόμενο του αντανακλαστικού πόνου, ενώ δηλαδή κάπου άλλο υπάρχει το σφάλμα να νοιώθουμε τα συμπτώματα σε άλλο σημείο και αυτό συμβαίνει όχι μόνον στις επικοινωνίες, αλλά και σε οποιοδήποτε σχετικό θέμα...

Εάν π. χ. κανείς έχει αρρωστήσει από κίτρινο πυρετό και παρουσιάζονται κίτρινα στίγματα στο δέρμα του, δεν ώφεται το να πάρουμε καλλυντικά και να προσπαθήσουμε με αυτά τα καλλυντικά να μη φαίνονται τα κίτρινα στίγματα του δέρματός του. Κατά τον ίδιο τρόπο ακριβώς δεν πρέπει να επιφέρουμε μια διόρθωση επιφανειακή σε κείνο που φαίνεται σφάλμα, αλλά προσπαθήσουμε να βρούμε τη βάση, την πραγματική αίτια του σφάλματος και εκείνη να διορθώσουμε. Φαντασθήτε λοιπόν πόση παρανόηση θα υπήρχε αν δεν υπήρχαν μόνο ο Α. και Β. αλλά αν υπήρχε αυτό το σύστημα επικοινωνίας όπου ο Α. δεν μπορούσε να μιλήσει και ακολούθως έπρεπε ή ίδια οδηγία την οποία κατά αυτόν τον τρόπο ελάμβανε ο Β. από τον Α. να την μεταδώσει στον Γ. κατά τον ίδιο τρόπο, χωρίς ο Γ. να μπορεί να μιλήσει και ακολούθως ο Γ. εις τον Δ. Μ' αυτήν την αλυσίδα λοιπόν θα έπολλαπλασιάζετο με μεγάλο ρυθμό αυτή ή παρανόηση, αν σ' αυτήν την περίπτωση δεν έγένετο εκτός της ηδωμένης παρανοήσεως και κάτι άλλο. "Ο Β., είδαμε, ότι στην περίπτωση εκείνη άγανακτούσε με τις πληροφορίες που του έδινε ο Α. αλλά δεν μπορούσε να κάνει τίποτε, το πολύ πολύ να πετούσε τα όρθωγόνια από το χαρτί. Στην περίπτωση όμως αυτήν που πρόκειται ακολού-

πως να μιλήσει σε κάποιον άλλον, θα μεταδώσει την αγανάκτησή του, θα του λέει «αυτός που μου τα λέει από πάνω δεν ξέρει τί λέει γιατί αυτό δεν μπορώ να σε πληροφορήσω σαφώς» και ακολούθως ο Γ. τα ίδια πράγματα θα έλεγε και στον Δ. Έτσι όταν μετά την εργασία θα τους παίρναμε συνέντευξη ο καθ' ένας θα έλεγε ότι ο Γ. ήταν εν τάξει αλλά ο Β. θα έλεγε ότι ο Α. φταίει και όλοι θα απέδιδαν το λάθος στον πρώτο...

Παρ'όλο που αυτήν την διαδικασία δηλαδή την θεωρήσετε ως κάτι που δεν συμβιβάζεται με την λογική και κάτι που δεν έχει απόδοση, παρ'όλα ταύτα θα δήτε στην ζωή (δεν λέω για την Ελλάδα διότι οι γνώσεις μου για την Ελλάδα είναι μόνον όσα έχω ακούσει, δεν έχω δει τίποτα,) αλλά θα δήτε στην πράξη απ'όσο ξέρω εγώ ότι το ίδιο αυτό σύστημα το εφαρμόζουν πάρα πολλές φορές π.χ. στην οργανωτική διάρθρωση μιας επιχείρησης, θα δήτε ότι το ανάποδο δένδρο της διάρθρωσης της επιχείρησης έχει ακριβώς τον κ. Α. και τον κ. Β. και τους λοιπούς, και η επικοινωνία γίνεται κατ'αυτόν τον τρόπο κατ'επαγόρευσιν. Πολλές φορές παρέχεται ή ευκαιρία εις τον Β. να δώσει τις παρατηρήσεις ή να πη κάτι σ'αυτό το πράγμα και η ευκαιρία αυτή δεν παρέχεται συχνά όχι διότι ο Α. δεν το θέλει αλλά πολλές φορές λόγω της κοινωνικής καταπίεσης ή ακόμη της ελλείψεως της πρωτοβουλίας ή και πολλές φορές του φόβου ότι θα τον θεωρήσουν αθάδη, πώς θα χάσει την θέση του ή θα χάσει την ευκαιρία για προαγωγή και γιατί αυτό ακριβώς δεν εκφέρονται οι αντιρρήσεις οι οποίες υπάρχουν. Αυτά ήταν όσα είχα να σας πω και κατόπιν θα έχουμε τώρα την περίοδο των ερωτήσεων. Αντιλαμβάνομαι ότι ο καιρός πέρασε και έτσι δεν θα μπορούσαμε να έχουμε δεύτερο πείραμα διότι είχα ξεχάσει όταν σας είπα για δύο πειράματα ότι και ο διερμηνεύς χρειάζεται όσο και ο δημόλιγος χρόνο. Συνεπώς χρειαζόμαστε διπλάσιο χρόνο. Γι'αυτό λοιπόν δεν θ'αναφέρω και το δεύτερο πείραμα. Θέλετε να εισέλθουμε άμεσα στις ερωτήσεις ή θα θέλατε να είχαμε ένα πεντάλεπτο διάλειμμα πριν συνεχίσουμε;

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

— Χ.: Θα ήθελα να εκφράσω την εξέγιστη άπορία: η έντοπυσή μου όπως παρακολουθήσα τα διαγράμματα ήτο ότι εκεί όπου υπάρχει διπλής κατευθύνσεως επικοινωνία υπάρχει ο κίνδυνος εις ένα τέτοιο απλό πείραμα τουλάχιστον απωλειάς χρόνου από ερωτήσεις

τάς όποιás ό Β θά υπέβαλε εις τόν Α. όταν αί όδηγίαι τάς όποιás έδινε ό Α. δέν ήταν σαφείς. Αύτή δέ ή άνταλλαγή έρωτημάτων και έπεξηγήσεων νομίζω ότι θά είχε ώς αποτέλεσμα άπώλεια χρόνου. Είχα τήν έντύπωση ότι εκεί όπου ό Β. άπλώς διά του κουδουνιού θά έπεδείκνυε εις τόν Α. ότι ή έρώτησίς του δέν του ήταν σαφής και θά έδινε τήν ευκαιρία εις τόν Α. νά επαναλάβη τάς όδηγίας σαφέστερα θά είχαμε όλιγωτέραν άπώλειαν χρόνου και θά ήταν καλύτερα.

— Μ π α β. : Αυτό που λέτε σέ πολλές περιπτώσεις είναι σωστό και θά μπορούσα νά τό παρακολουθήσω εάν έκανα μιá γραφική παράσταση του ρυθμού τής εκτελέσεως τής εργασίας λ. χ. αν πω μετά τήν τοποθέτηση του εκτου όρθογωνίου ή δουλειά εύρίσκειται περίπου στή μέση. "Ετσι λοιπόν αν φωτογραφήσω τήν εργασία όπως έχει μετά τήν τοποθέτηση του θου όρθογωνίου στήν κατηγορία 3 θά δω ότι υπάρχει περίπτωση τά όρθογώνια νά είναι τοποθετημένα όχι υπό τήν τελική τους μορφή ενώ αν πάρω τήν φωτογραφία μετά τήν τοποθέτηση του θου όρθογωνίου στήν κατηγορία 2 θά δω ότι τά όρθογώνια είναι τοποθετημένα εκείνη τήν στιγμή όπως θά είναι και στό τέλος. "Αν κάνω λοιπόν μιá γραφική παράσταση δάζοντας τήν τετμημένη χρόνου π. χ. σέ λεπτά λέω 2,4 μέτρ. κλπ. λεπτά και ώς συντεταγμένη δάλω πόσο ποσοστό τής εργασίας έχει συντελεστεί με βάσι τά 100% , τελειώνει ή εργασία στά 50% , κλπ.

Γιά τήν κατηγορία Β θά χρησιμοποιήσω έστιγμένη γραμμή ενώ για τήν κατηγορία Γ πλήρη γραμμή και θά δοϋμε τήν διαφορά στό διάγραμμα. "Η έστιγμένη γραμμή δηλαδή ή χαρακτηριστική τής κατηγορίας 2 είναι βασικά ευθεία γραμμή δηλαδή ή πρόσδος τής εργασίας είναι τελείως αναλογική, τό ποσοστό τής εργασίας τό όποιο έπετελέσθη μεταξύ του 2 και 4 είναι τό ίδιο με τό ποσοστό που έγινε του 12' και 14'.

"Η συνεχής γραμμή, δηλαδή ή χαρακτηριστική τής κατηγορίας Γ, θά δήτε ότι έχει αύτή τήν μορφή, που σημαίνει ότι στον πρώτο ήμισυ χρόνο αυτοί οι άνθρωποι κάνανε πολύ λίγη στήν πραγματικότητα δουλειά και έπειτα ξαφνικά ηύξησαν μέχρις ότου νά φθάσουν στά 100% , περίπου στον ίδιο χρόνο, αφού είπαμε οι 2 κατηγορίες 2 και 3 συντελοϋσαν τήν εργασία στον ίδιο χρόνο. Αυτό σημαίνει ότι τό χάσιμο του χρόνου, που έκαναν στήν πρώτη περίοδο με επικοινωνίες κλπ. ήταν στήν πραγματικότητα όχι άπώ-

λεια χρόνου αλλά παραγωγικός χρόνος, διότι μ' αυτό τον τρόπο δημιουργούσαν ένα λεξιλόγιο επικοινωνίας μεταξύ τους και δίναν τις πρώτες εξηγήσεις, ώστε κατόπιν μπορούσαν με βάση από το λεξιλόγιο που είχε δημιουργηθεί να προχωρήσουν με πολύ πιο γρήγορο ρυθμό. Έδώ βεβαίως μπορεί κανείς να φιλοσοφήσει και να πη ότι αν προσπαθήσει σε θέματα βιολογικά και φυσικά να τα κάνει να αυξήσουν κατά ένα πολύ γρήγορο ρυθμό, είναι υποχρεωμένος να ξεδέψει ικανό χρόνο μόνο για προπαρασκευή και μόνο ύστερα από αρκετή προπαρασκευή μπορεί να επιτύχει αυτό το μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης.

— X.: Επαναλάβετε το πείραμα καθόλου, να δήτε αν τα ίδια ζευγάρια ανθρώπων θα έφεραν τα ίδια αποτελέσματα δεύτερη φορά ή όχι ;

— M π α β.: Εάν επαναλάβουμε το ίδιο πείραμα με ανθρώπους οι οποίοι έχουν αποκτήσει την πείρα προηγουμένως, θα δοίμε στην περίπτωση της κατηγορίας 3 ότι θ' αρχίσουν από ένα υψηλό ρυθμό ενώ στην περίπτωση της κατηγορίας 2 χαμηλό, δηλαδή θα χρησιμοποιήσουμε την πείρα την οποία έχουν αποκτήσει ανάλογα με το ποία είναι αυτή η πείρα.

— X.: Εκάνετε έναλλαγές; Ήθελα να ξέρω εκείνους οι οποίοι απέτυχαν εις την κατηγορία 1 τους έτοποθετήσατε μήπως εις την περίπτωση 2 όπου είχε μειωμένη διπλής κατευθύνσεως επικοινωνία ή μήπως το ίδιο συνέβη εις την κατηγορία 3 όπου είχατε πλήρη επικοινωνία και μήπως είχατε καλύτερα αποτελέσματα λόγω της κτηθείσης πείρας έστω και εις την 1 κατηγορία.

— M π α β.: Στην συγκεκριμένη αυτήν περίπτωση δεν κάναμε συγκριτικά αποτελέσματα και δεν προσπαθήσαμε να δοίμε τί συντελεστική ήταν ή κτηθείσα πείρα για ένα μελλοντικό πείραμα. Αυτό δεν το κάναμε αλλά χρησιμοποιήσαμε ένα ζευγος μόνον σε μία κατηγορία πειραμάτων. Αλλά σε άλλα πειράματα που κάναμε ακολούθως πιο πολύπλοκα, που χρειάζονταν 5 - 6 άνθρωποι για την εκτέλεση μιας εργασίας το κάναμε αυτό, είδαμε δηλαδή κατά πόσον τα ζεύγη τα οποία είχαν επιτύχει στην εκτέλεση μιας εργασίας χρησιμοποιούμενα και πάλι τί αποτέλεσμα είχαν, ενώ τα άλλα τα οποία είχαν αποτύχει αν χρησιμοποιούσαμε καλύτερα μέσα απέδιδαν. Μ' αυτόν τον τρόπο προσπαθήσαμε να δοίμε αν η αποτυχία ή αν η επιτυχία ήταν ανασταλτικός παράγων περαιτέρω πρόδου.

— κ. Π α π α γ γ α γ ν ο υ : Νομίζω να γενικέψουμε το θέμα.

— Χ.: Ποιον θεωρείτε τὸν καλλίτερο τρόπο, ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶπατε, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐδῶ;

— Μ π α θ.: Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐσεῖς μπορείτε νὰ τὸ ἐκλέξετε. Ἐγὼ μπορῶ νὰ σᾶς προσφέρω τὴν γνώση, τ' ἀποτελέσματα τῶν μετρήσεων καὶ τῶν παρατηρήσεων καὶ δάσει τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ἐσεῖς θὰ κληθῆτε ν' ἀποφασίσετε.

Καὶ εἶναι ἐπίσης σημαντικό ὅτι ἐσεῖς θ' ἀποφασίσετε καὶ ὄχι κάποιος ἄλλος ποὺ ἔρχεται σὰν ἐπισκέπτης, σὰν ξένος ἢ σὰν ἐμπειρογνώμων. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν θεωρῶ τὸν ἑαυτὸ μου ξένο, πρέπει νὰ σᾶς τὸ τονίσω. Βλέπω τώρα στὰ πρόσωπά σας ὅτι ἡ διάλεξις πρέπει νὰ τελειώσῃ, ἀλλὰ ἐπειδὴ φεύγω γιὰ τὴν Η. Π. Α. θέλω νὰ σᾶς πῶ ὅτι οἱ 10 ἡμέρες ποὺ πέρασα στὴν Ἑλλάδα ἦταν, σίγουρα, οἱ εὐτυχέστερες τῆς ζωῆς μου. Ἐσεῖς εἰστε ἐδῶ καὶ δὲν μπορείτε νὰ ἐκτιμήσετε πολὺ τὴν ὀμορφιὰ τῆς χώρας σας, ἀλλὰ γιὰ κάποιον ποὺ ἔρχεται γιὰ πρώτη φορὰ φεύγει καταμαγευμένος.

Η ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Υπό της Δίδως ΦΑΝΗΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
πτυχιούχου της Ανωτ. Σχολής Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Ἀθηνῶν

Κανείς δὲν διανοεῖται σήμερον νὰ θέσῃ σοβαρῶς ἐν ἀμφιβάλλῃ τὴν ἰθύνουσαν σημασίαν, τὴν ὁποίαν προσλαμβάνει διὰ τὴν ἑλλην παραγωγικὴν διαδικασίαν ὁ παράγων τῆς ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶς ἠλεγμένων δεδομένων ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας.

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν μᾶλλον διαδεδομένον — ἐν Γαλλίᾳ ἰδίως — ὀρισμὸν, ἂν «ὀργάνωσις» ἐν γένει ὀνομάζεται τὸ σύνολον τῶν κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν τὸν συντονισμόν, ἢ ἄλλως, τὴν ἀρμονικὴν συλλειτουργίαν τῶν διατιθεμένων μέσων πρὸς ἐπίτευξιν ὀρισμένου σκοποῦ, τότε «ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας» δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὁ συντονισμὸς τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐν προκειμένῳ συνίστανται εἰς ἀνθρώπους καὶ τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος γενικῶς, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας εἰδικώτερον.

Ἡ συνεχὴς ἀναζήτησις καὶ ἐφαρμογὴ μεθόδων προσφόρων εἰς τὴν καλυτέραν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων παραγωγῆς ἢ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος καὶ δι' αὐτῆς ἢ μείωσις τοῦ κόστους, ἢ ὁποῖα θὰ ἀποτελῇ πάντοτε τὸ ἔσχατον κριτήριον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὀργανωτοῦ ἢ ἀδιάκοπος πάλη κατὰ τοῦ παράγοντος «χρόνος», ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι μόνον «χρῆμα», ὅπως λέγουσιν οἱ Ἀγγλοὶ φίλοι μας, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπινος μόχθος, ἀνθρωπίνη ζωὴ ἢ πλήρης, συνεπῶς, γνωριμία μὲ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα τῆς παραγωγῆς καὶ ἡ ἀνύψωσις του εἰς τὴν ἀνήκουσαν περιωπὴν ἰδοῦ, εἰς πολλὰ ἀδράς γράμμᾶς μερικαὶ θεμελιώδεις φροντίδες ἐνὸς συγχρόνου ὀργανωτοῦ.

Ὁ χαρακτηρισμὸς, τέλος, τῆς ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοίαν ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας ὡς «ἐπιστημονικῆς», ὀφειλόμενος εἰς τὸν F. W. Taylor, οὔτε ἱστορικὴν ἔχει μόνον σημασίαν, οὔτε ἀντλεῖ τὴν ἀξίαν του ἀπὸ τοῦ κύρους τοῦ ἀναδόχου. Ἐχει σημασίαν οὐσιαστικὴν, ὑποδηλών, ὅτι ἡ μὲν σπουδὴ τοῦ θέματος καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς

συναγωγή πορισμάτων πρὸς ἐφαρμογὴν συντελοῦνται ἀπαρεγκλίτως κατ' αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν μεθοδολογίαν, ἣ δὲ «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας» διεκδικεῖ σήμερον θέσιν μεταξύ τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν.

Συμπληροῦνται ἐφέτος πενήντα πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ F. W. Taylor, ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμερικανῶν μηχανικῶν, εἰς Σαρατόγκα, ἐξέθεσε τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα, κατόπιν μακρῶν παρατηρήσεων, εἶχε καταλήξει· καὶ διτύπωνε τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀποκληθέντος ἔκτοτε «συστήματος Taylor». Αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ συντόμως ἐμελλον νὰ διασχίσουν ὀρμητικῶς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου νὰ διαπεριχωθοῦν εἰς τὴν γηραιάν ἡπειρον.

Ἡ Γαλλία, θερμοκήπιον καὶ τότε, ὅπως πάντοτε, τῶν νέων κατευθύνσεων καὶ ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι περικλείουν δημιουργικὴν ἔμπνευσιν καὶ περιέχουν σοβαρὰς ὑποσχέσεις θετικῶν πραγματοποιήσεων διὰ τὸ μέλλον, προσέφερε τὸ πρῶτον πλαίσιον μεταφυτεύσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐμπνευσμένου Ἀμερικανοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐνας ὁμιλος φωτισμένων ἀνθρώπων, ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς τὸν σοφὸν καὶ ἐνθουσιώδη Henri Le Chatellier, πρωτεργάτην τῆς διαδόσεως τῶν θεωριῶν τοῦ Taylor εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπετέλεσε τὸν πυρῆνα τῶν πρώτων σκεπανέων τῆς ἰδέας καὶ τῆς συστηματικῆς σπουδῆς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας». Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1920, ἰδρύθη ὑπ' αὐτῶν ἡ πρώτη «Ἐνωσις τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως», ἡ ὁποῖα, ἀφοῦ ὠργάνωσε κατὰ τὰ ἔτη 1923 καὶ 1924 δύο ἐπιτυχῆ συνέδρια εἰς ἔθνηκην, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, κλίμακx, συνεχάλεσε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1924, εἰς Πράγαν, τὸ πρῶτον διεθνὲς συνέδριον Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύθησαν 18 ἔθνη. Παράλληλος ἐξ ἄλλου ὑπήρξεν ἡ δραστηριότης, τὴν ὁποίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν πάντοτε, ἀνέπτυσε κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς χρόνον τὸ «Κέντρον Διοικητικῶν Μελετῶν», ἰδρυθέν κατὰ τὸ ἔτος 1919 ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Henri Fayol, ἀποβλέποντος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῆς ἰδικῆς του περὶ ὀργανώσεως, διοικήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν γένει θεωρίας. Κατόπιν μακρῶν συζητήσεων μεταξύ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Taylor καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Fayol, διαπιστωθείσης τῆς κοινότητος τελικῶν κατευθύνσεων καὶ σκοποῦ, ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσίς των εἰς μίαν νέαν εὐρεῖαν ἐνιαίαν ὀργάνωσιν.

Τοιουτοτρόπως απέρρευσε, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1926, ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως», ἡ ἴδρυσις τῆς ὁποίας ἀπετέλεσε σημαντικὸν σταθμὸν. Ἡ νέα αὕτῃ κίνησις συνεχέντρωσε συντόμως εἰς τοὺς κόλπους τῆς, πλὴν τῶν ἀνηκόντων ἤδη εἰς τὰς δύο συνδρυτῆρας ὀργανώσεις, πλείστους ἐπιστήμονας, τεχνικούς, στελέχη καὶ ἀνωτέρους λειτουργοὺς ἐπιχειρήσεων, τραπεζῶν, ὀργανισμῶν, μυηθέντας ἐν τῇ μεταξύ εἰς τὰς ἰδέας τῆς Ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας, ὡς καὶ πάντας, ἐν γένει, τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ συμδᾶλλουν, συνεργαζόμενοι μεταξύ των, εἰς τὴν διάδοσιν τῶν μεθόδων τῆς. Ἡ αὐξουσα, ἐξ ἄλλου, καὶ μεθοδευμένη δραστηριότης, μὲ τὴν ὁποίαν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀπεδύθη εἰς τὸ ἔργον τῆς, ἔφερε συντόμως τὴν «Ἐθνικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως» εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας καὶ τὰ προβλήματα των, διηύρυνε τὴν ἀπήχησίν τῆς καὶ ἐστερέωσε τὴν φήμην τῆς. Ἦδη, μετὰ συνεχῆ καὶ ἀπολύτως ἀνιδιοτελεῖ ἔρασιν 32 ἐτῶν, ἡμπορεῖ εὐλόγως νὰ καυχηθῆ, ὅτι ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τῆς ταυτίζονται ἀπολύτως μὲ τὴν διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν μεθόδων τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας» εἰς τὴν Γαλίαν.

Πράγματι, χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς, ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἑργασίας» εἰσέδυσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὰς μεγάλας, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὰς μεσαίας ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς ὠρισμένας δημοσίας ὑπηρεσίας, ἀποκτώσα διαρκῶς νέους θιασώτας καὶ ἐνισχύουσα τὴν πίστιν ἐπὶ τὴν ἔθνικὴν σημασίαν καὶ τὴν δυνατότητα τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος. Τὴν σημασίαν αὐτὴν ἐκτιμήσασα πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν καὶ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις, προέβη κατὰ τὸ 1949 εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος» καὶ τῆς «Γαλλικῆς Ἐνώσεως Ἀυξήσεως τῆς Παραγωγικότητος». Ἡ δημιουργία των ἀπετέλεσεν, ἐν πολλοῖς, μίαν ἐπιβράβεισιν τῶν ἐπιμόνων, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, προσπαθειῶν τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως».

Ὁ λεπτομερῆς, ἐν τούτοις, ἀπολογισμὸς τοῦ ὑπερτριακονταετοῦς αὐτοῦ ἔργου θὰ ἐξέφευγε τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος ἀρθροῦ. Λαμπρὰ καὶ γόνιμος συμμετοχὴ εἰς ὅλα τὰ ἀσχοληθέντα μὲ προβλήματα ὀργανώσεως διεθνεῖ συνέδρια. Τακτικὴ σύγκλησις λαμπρῶς ὀργανωμένων συνδιασκέψεων εἰς ἔθνικὴν κλίμακα διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων καὶ πείρας. Καθιέρωσις συχνῶν «Δεκαπενθημέρων» σπου-

δων, κατά τὰ ὁποῖα, μὲ ἐξαιρετικὴν πάντοτε ἐπιτυχίαν σπουδάζονται καὶ συζητοῦνται: εἰδικὰ προκαθορισμένα θέματα. Δημιουργία εἰκοσι καὶ πλέον διαρκῶν ἐπιτροπῶν μελέτης διὰ τὴν καταμερισμένην καὶ λεπτομερῆ μελέτην πάντων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὀργάνωσιν προβλημάτων. Ὅλα: αὐταὶ αἱ ἐκδηλώσεις καὶ πρωτοβουλίαι, ἐγγεγραμμένα: πρὸ πολλοῦ ἤδη εἰς τὸ Ἑνεργητικὸν τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως» ἀπλαῖ μόνον ἐνδείξεις εἶναι τοῦ πολυσχιδοῦς δημιουργικοῦ ἔργου τῆς.

Ἡ πλέον ἐνδιαφέρουσα, ἐν τούτοις, ἐμπνευσμένη καὶ πρωτότυπος προσφορά τῆς εἰς τὸν κόσμον τῆς Ὀργανώσεως καὶ τὴν Διοικητικὴν σκέψιν, ἐν γένει, ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως ἡ ἱδρυσις κατὰ τὸ ἔτος 1934 τῆς «Σχολῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας», ἡ ὁποία ἔκτοτε λειτουργεῖ συνεχῶς εἰς Παρισίους μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόδοσιν, ἀπήχησιν δὲ ἐκτεινομένην ἤδη καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Γαλλίας.

Ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως ἐνὸς παρομοίου ἰδρύματος εἶχεν ἐπισημανθῆ ἀρχετὸν χρόνον ἐνωρίτερον. Ὁ H. Fayol, εἰς τὸ περίφημον ἔργον του «Γενικὴ καὶ Βιομηχανικὴ Διοικήσεις», εἶχεν ἤδη ἐκφράσει τὴν γνώμην, ὅτι αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς Διοικήσεως καὶ Ὀργανώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἔπρεπε νὰ διδάσκωνται εἰς τὰς ἀνωτέρας σχολὰς. Πράγματι δέ, τὸ Γαλλικὸν Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐπέβαλεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1929 τὴν ἱδρυσιν εἰδικῆς ἑδρας «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας» εἰς τὴν Ἐθνικὴν Σχολὴν Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, ὡς γνωστὸν, διὰ τὴν Γαλλίαν ἓνα εἶδος Σορβόνης τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐκτοτε ἡ διδασκαλία τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς Ὀργανώσεως εἰσῆχθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἐκὸλ Σαντράλ, τὴν Σχολὴν Ἀνωτάτων Ἐμπορικῶν σπουδῶν, τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Ἠλεκτρισμοῦ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἀναλόγου κύρους ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα. Εἰς τὰς πλείεστας, ἐξ ἄλλου, τεχνικὰς σχολὰς, ἡ τυχὸν ἑλλείψις εἰδικῆς ἑδρας καλύπτεται πάντοτε μὲ τὴν καθιέρωσιν πυκνῆς σειρᾶς διαλέξεων ἐπὶ ὀργανωτικῶν θεμάτων.

Ἡ Σχολὴ Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας, εἶναι, ἐν τούτοις, τὸ μόνον ἱδρυμα, τὸ ὁποῖον συνέστη εἰδικῶς καὶ ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν συστηματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἑργασίας. Ἡδὴ ἔχει ἀποθῆ μοναδικῶν φυτῶριον δημιουργίας ἐνθουσιασῶδων καὶ πλήρως κατηρτισμένων ὀργανωτῶν. Τὸ Γαλλικὸν Κράτος διὰ διατάγματός του, ἀπὸ 21ης Νοεμβρίου

δρίου 1957, τὴν κατέταξε μεταξύ τῶν ἀνεγνωρισμένων σχολῶν.

Ὅπως ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὄργανώσεως», οὕτω καὶ ἡ Σχολή, γνήσιον τέκνον τῆς πρώτης, εἰς κανένα κερδοσκοπικὸν σκοπὸν δὲν ἀποβλέπει. Ἐχει ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τῆς τάξεως ὡς σκοπὸν τὴν προπαρασκευὴν καὶ τελειοποίησιν τῶν ἡγετικῶν, ὡς καὶ τῶν κάθε εἴδους διοικητικῶν ἢ τεχνικῶν στελεχῶν—οἷανδήποτε καὶ ἂν κατέχουν θέσιν εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῆς ὑπηρεσίας τῶν—τῶν πάσης φύσεως ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν. Πολλὰ ἐπιχειρήσεις, ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν ποιτικὴν βελτίωσιν τοῦ προσωπικοῦ των, ἐγγράφουν κατ' ἔτος εἰς τὴν Σχολήν, δαπάναις των, ἕνα ὀρισμένον ἀριθμὸν ὑπαλλήλων, προκειμένου νὰ καταρτισθοῦν ἐπὶ θεμάτων Ὄργανώσεως. Ἡ Σχολὴ ἐπιδεικνύει ἰδιαιτέραν μέριμναν ἔναντι αὐτῆς τῆς κατηγορίας τῶν μαθητῶν τῆς. Τοὺς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσουν τὰς πλέον συγχρονισμένας καὶ ἐφαρμοσίμους εἰς τὸν ἰδιαιτέρον κύκλον τῆς ἐπαγγελματικῆς των ἀπασχολήσεως μεθόδους, διευρύνουσα τοιοῦτοτρόπως τοὺς ὀρίζοντάς των. Οἷονδήποτε, δμως, ἐπάγγελμα καὶ ἂν ἄσκη κανεὶς, δύναται νὰ ἐγγραφῆ εἰς τὴν Σχολήν, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμῆ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ προβλήματα τῆς ὀργανώσεως. Σταμὴ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ προβλήματα τῆς ὀργανώσεως. Σταμὴν ἐπιδίωξις τῆς παραμένει πάντοτε ἡ αὔξησης καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δυνατοτήτων τῶν μαθητῶν τῆς καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποδόσεως καὶ τῆς εὐεξίας τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ τὰς ὁποίας οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ συνεργάζονται.

ὑπὸ τὰ δεδομένα αὐτὰ ἡ Σχολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τρεῖς κυρίως κατηγορίας προσώπων. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει ἐκείνους οἱ ὅποιοι διαθέτοντες ἤδη κάποιαν ἐμπειρίαν ἐπὶ ὀργανωτικῶν θεμάτων, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανελέγξουν καὶ ἀνανεώσουν τὰς γνώσεις των ὑπὸ τὸ φῶς μιᾶς μεθοδικῆς διδασκαλίας. Ὡσαύτως περιλαμβάνει τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς (διευθυντάς, προϊσταμένους κ.λ.π.) διαφόρων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὅποιοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των μεθόδους ὀρθολογιστικῆς διοικήσεως, κρίνουν ἀναγκαῖον νὰ ἐγκύψουν προηγουμένως οἱ ἴδιοι εἰς τὴν μελέτην τῶν σχετικῶν συστημάτων. Ἡ δευτέρα κατηγορία περιλαμβάνει τοὺς νέους ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι ἀναζητοῦν ἕνα χρήσιμον συμπλήρωμα τῶν σπουδῶν των. Ἡ δὲ τρίτη καὶ μᾶλλον πολυάριθμος, δλα τὰ τεχνικὰ καὶ διοικητικὰ στελέχη, μηχανικούς, διευθυντάς ὑπηρεσιῶν, λειτουργοὺς πάσης ἱεραρχικῆς σειρᾶς, οἱ ὅποιοι ἐγγράφονται εἰς τὴν Σχολήν εἴτε ὡς ὑπότροφοι τῆς ὑπηρεσίας των, εἴτε ἐξ ἰδίας

πρωτοβουλίας, διὰ νὰ ἀποκτήσουν νέας χρήσιμους γνώσεις, καὶ νὰ βελτιώσουν τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἐπαγγελματικῆς τῶν προσφοράς.

Ἄν θελήσῃ νὰ πληροφορηθῆ κανεὶς τὴν ἐπαγγελματικὴν προέλευσιν τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς θὰ ἐκπλαγῆ πρὸ τῆς ποικιλίας τῆς: Πολιτικοὶ μηχανικοὶ, μηχανολόγοι, ἠλεκτρολόγοι, μεταλλειολόγοι, ἀγρονόμοι, ἀεροναυπηγοὶ καὶ πάσης ἄλλης εἰδικότητος μηχανικοὶ, ἀξιωματικοὶ ἔλων τῶν ἑπλων, διδάκτορες καὶ πτυχιούχοι τῆς νομικῆς, φιλόλογοι, ἱατροὶ, ὀδοντίατροι, φυσικομαθηματικοὶ, φαρμακοποιοὶ, λογισταὶ, γεωπόνοι, διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, ἐκπαιδευτικοὶ ἔλων τῶν κλάδων καὶ θαυμάτων τῆς ἐκπαιδεύσεως, πρόσωπα μὲ ἀνωτέραν ἐμπορικὴν μόρφωσιν, ἀπόφοιτοι ἔλων τῶν σχολῶν μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀπασχολούμενοι εἰς τὰς πλέον διαφορετικὰς ἐργασίας, ἔλων αὐτὸ τὸ μωσαϊκὸν τῶν ἐπαγγελμάτων, τὰ ὅποια συνισθοῦνται ὑπὸ τὴν στήρην τῆς Σχολῆς ἐπὶ 24 συνεχῆ ἔτη, ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὸ μίαν πλήρη δικαίωσιν τῆς τολμηρᾶς συλλήψεως, οἷα ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα τῆς ἰδρύσεώς τῆς. Ἡ καταπληκτικὴ αὐτὴ ἀνομοιογένεια τῶν μαθητῶν δημιουργεῖ θεαδαίως πολλὰ δυσεπίλυτα προβλήματα εἰς τὸ διδακτικὸν προσωπικόν. Πέραν, ὅμως, ἔλων αὐτῶν, ἀποδεικνύει πόσον ἡ πρόσκτησις ὀργανωτικῶν γνώσεων γίνεται αἰσθητὴ σήμερον ὡς ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ εἰς ἀνθρώπους κάθε ἐπαγγέλματος, παντὸς εἴδους καὶ ἑαυτοῦ μορφώσεως, καὶ πάσης ἡλικίας.

Μόλις 85 ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς λειτουργίας τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1934. Κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πρώτων 10 ἐτῶν τῆς ζωῆς τῆς, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἶχεν ἀνέλθει εἰς τοὺς 1171. Σήμερον ἐγγράφονται ἀνά 800 περίπου ἑτησίως, ὁ δὲ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν, οἱ ὅποιοι ἐφοίτησαν εἰς τὴν Σχολὴν, ὑπερβαίνει τοὺς 16.000.

Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἡλικίας τῶν εἶναι: τὸ 33ον ἔτος. Αἴφνης, ἐπὶ τῶν 40(1) πρώτων κατὰ σειράν ἐγγραφῆς μαθητῶν τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους οἱ 57 (δηλ. τὸ 14,2%) ἦσαν ἡλικίας 22-25 ἐτῶν. Οἱ 230 (57,5%) ἦσαν 26-35 ἐτῶν. Οἱ 55 (13,7%) ἦσαν 36-40. Οἱ 50 (12,5%) ἦσαν 41-50 ἐτῶν. Τέλος, 8 (δηλ. 2%) ἦσαν 51-60 ἐτῶν. Ἐξ αὐτῶν πάλιν οἱ 385 ἦσαν ἀνδρες καὶ αἱ 15 γυναῖκες. Οἱ 40 ἦσαν πλῆρως μαθηταὶ, οἱ ὅποιοι ἐνεγράφησαν ἐκ νέου διὰ νὰ ἀνανεώσουν τὰς γνώσεις τῶν. Οἱ 387 γάλλοι καὶ οἱ 13 ἀλλοδαποὶ. Τέλος, οἱ 198 εἶχον ἐγγραφῆ ὡς ὑπότροφοι τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας εἰργάζοντο.

Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς διευθύνεται καὶ ἐποπτεύεται ἀπὸ δύο πολυμελῆ συμβούλια, εἰς τὰ ὅποια μετέχουν διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, ἐξέχοντες ἐκπρόσωποι τῆς ἀνωτάτης Γαλλικῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ προσωπικότητες ἀδιαφιλονικητοῦ κύρους εἰς τὰ θέματα τῆς Ὀργανώσεως.

Τὸ διδασκτικὸν προσωπικὸν περιλαμβάνει περισσοτέρους τῶν 65 καθηγητῶν. Ἡ ἐπιλογή των ἔχει γίνεαι μεταξύ ἐπιστημόνων ἀπολύτως εἰδικευμένων εἰς τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἀνλαμβάνουν νὰ διδάξουν, μὲ πλήρη θεωρητικὸν ἐξοπλισμὸν, ἀλλὰ καὶ πλουσίαν πρακτικὴν πείραν. Εἶναι κοινὸν χαρακτηριστικόν, ὅτι ὅλοι των, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ καθήκοντά των ἀπέναντι τῆς Σχολῆς, ἀσχολοῦνται ἐνεργῶς μὲ τὸ κύριον ἐπάγγελμά των. Δὲν πρόκειται, δηλαδὴ, περὶ θεωρητικῶν, ζώντων ἐν ἀπομονώσει εἰς τὸ σπουδαστήριον, ἀλλὰ περὶ ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν θέτουν καθημερινῶς τὰς γνώσεις των ὑπὸ τὴν συνεχῆ δοκιμασίαν τῆς πράξεως. Πρόεδροι ἐταρειῶν, σύμβουλοι τῆς Ἐπικρατείας, γενικοὶ διευθυνταὶ μεγάλων ἐπιχειρήσεων, μηχανοί, διοικητικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ προϊστάμενοι μεγάλων ὀργανισμῶν, διακεκριμένα: προσωπικότητες τοῦ ἐμπορικοῦ, βιομηχανικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ κόσμου, ἐκπρόσωποι τῆς Διοικήσεως συνθέτουν ὅλοι ὁμοῦ ἓνα καθηγητικὸν σῶμα, διὰ τὸ ὅποσον δικαιοῦται νὰ εἶναι ὑπερήφανος ἡ Σχολή.

Ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ συστηματικὴ κατὰ τάξιν τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν περιλαμβάνει ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας», δὲν ἦτο καθόλου εὐκόλος προσπάθεια. Ἐκτὸς τῶν βλαπτικῶν ἔργων τοῦ Taylor καὶ τοῦ Fayol, τὰ ὅποια ἀπέτέλεσαν τὰς θεμελιώδεις—καίτοι ἀντιτιθεμέναις, ἐν πολλοῖς μεταξύ των—πηγὰς τῆς σχετικῆς ἀναζητήσεως, πᾶν ὅ,τι ἀφείρα εἰς τὴν Ὀργάνωσιν τῆς Ἐργασίας ἦτο διεσκαρπισμένον τῆδε κάκεισε—πολλὰς φράξας μάλιστα κατὰ τρόπον τελείως ἀποσπασματικόν—εἰς ἀπειρίαν βιβλίων, μελετῶν καὶ παντὸς εἶδους ἐργασιῶν. Τὸν ρόλον τῆς ἐπιμελοῦς μελίσεως ἀνέλαβεν ἡ «Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γαλλικῆς Ὀργανώσεως», ἡ ὁποία συνεχέντρωσεν ὅλην αὐτὴν τὴν ὕλην, διεχώρισεν ὅ,τι ἦτο χρήσιμον, τὸ κατέταξε μεθοδικῶς καὶ ἀπῆρτισε εἰς μίαν ἐνότητα αὐτὸ τὸ ὅποσον λέγομεν σήμερον «Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας». Μόνον ἀπὸυ διέγραψε σαφῶς τὰ βρια αὐτῆς τῆς ἐνότητος καὶ κατωχύρωσε, τρόπον τινα, τὴν δογματικὴν τῆς ὑπόστασιν, μόνον τότε ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ἔδρυσιν τῆς Σχολῆς. Ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτυχε τοιοῦτοτρόπως δύο τινὰ: Πρῶτον νὰ ἀπομακρύνῃ εὐθὺς ἐξ

ἀρχῆς τὸν κίνδυνον τῆς ἀνορθοδόξου ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας, ἢ ὁποῖα, ὀδηγοῦσα εἰς σφαιερὰ πορίσματα καὶ ἀνεπιτυχεῖς ἐφαρμογὰς, θὰ προκαλέσει μοιραίως τὴν γενικὴν δυσπιστίαν. Δεύτερον δὲ νὰ καταστήσῃ θεματοφύλακα τῆς διδασκαλίας τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας» μίαν Σχολήν, ἢ ὁποῖα, λειτουργοῦσα ὑπὸ τὴν ἀγίδα αὐτῆς τῆς ἰδίαις τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς Ὁργανώσεως» — μίας, δηλαδὴ, ἀνιδιοτελοῦς ἐπιστημονικῆς ἐνώσεως — θὰ ἀπετέλει πάντοτε ἐμπόδιον εἰς πάσαν ἀπόπειραν παραμορφώσεως τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ὑπὸ ἀκαταλλήλων διδασκάλων καὶ σχολῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς σοβαρὸν καὶ ἀρμόδιον ἔλεγχον.

Ἡ διδασκαλία πρῆχματοποιεῖται ἐπὶ τῇ εἴσει λεπτομερῶς καθωρισμένου προγράμματος σπουδῶν, προσηρμοσμένου ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Σχολῆς. Τὸ πρόγραμμα ἀποβλέπει εἰς τὴν διδασκαλίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας», ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν ἐφαρμογῶν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἰς τὰς διαφόρους εἰδικὰς μορφὰς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὑπηρεσιῶν. Τὸ σύνολον τῆς διδασκομένης ὕλης εἶναι διηρημένον εἰς δικτῶ εὐρυτάτας κατηγορίας — ομάδας θεμάτων, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται «σειραί». Ἐκάστη «σειρά» περιλαμβάνει ἕνα ὁρισμένον ἀριθμὸν εἰδικῶν θεμάτων, τῶν ὁποίων ἢ διδασκαλία, ἀναλόγως τῆς μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας εὐρύτητός των, ἐξαντλεῖται εἰς ἕν ἕως πέντε μαθήματα.

Ὁὕτω, ἡ πρώτη σειρά εἶναι ἡ λεγομένη «σειρά» τῶν γενικῶν μαθημάτων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐρευνῶνται, εἰς 39 συνολικῶς μαθήματα, 23 εἰδικὰ θέματα, καλύπτοντα τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἑργασίας». Ἀναφέρω εἰς τὴν τύχην μερικὰ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμάτων: *Περὶ τῆς Ἐπιστημονικῆς Μεθόδου* (Οἱ δημιουργοὶ τῆς: Βάκων, Καρτέσιος, Στιούαρτ Μίλλ, Κλώντ Μπερνάρ κ.λ.π. — Ἀνάλυσις καὶ Σύνθεσις. — Ἡ παρατήρησις. — Ἡ ὑπόθεσις. — Ἡ πειραματικὴ ἐπαλήθευσις τῆς. — Παραδείγματα), *Ἐφηρμοσμένη Ψυχολογία* (Σκοποί. — Μέθοδοι. — Ὁ πρακτικὸς ψυχολόγος. — Ὁ ρόλος τῆς εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως. — Ἡ εἰσφορά τῆς εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς προσαρμογῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐργασίαν. — Προβλήματα τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ομάδος). *Γενικαὶ Ἀρχαὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἑργασίας* (Γενικοὶ σκοποί. — Συνεχῆς προπαρασκευὴ καὶ προπαρασκευὴ τῇ αἰτήσει. — Τεχνικὴ καὶ διοικητικὴ)

φάσις τῆς προπαρασκευῆς.—Προπαρασκευὴ ἐντὸς μακροῦ χρόνου καὶ ἐντὸς συντόμου προθεσμίας.—Ἡ θέσις τῆς προπαρασκευῆς εἰς τὴν ἐπιχείρησιν.—Ἡ καθολικότης τῆς προπαρασκευῆς). Ἄλλα ἐπίσης θέματα εἶνα: Ἡ ἀπλοποιήσις τῆς ἐργασίας, ἀναλυτικὴ λογιστικὴ καὶ τιμὴ κόστους, ἡ ἀμοιβὴ τοῦ προσωπικοῦ, ἡ διάρθρωσις τῆς ἐπιχειρήσεως, τὰ προβλήματα διευθύνσεως, μελέτη καὶ ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου, στατιστικὴ καὶ γραφικὰ διαγράμματα κ.λ.π.

Ἡ δευτέρα «σειρὰ» ἔχει ὡς τίτλον ὁ «Ἀνθρωπος εἰς τὴν Ἐργασίαν». Εἶναι σπουδαιότατης σημασίας καὶ ἐρευνᾶ εἰς 20 περίπου μαθήματα 15 θέματα «ἀνθρωπίνου παράγοντος», ὡς ἐπεκράτησεν νὰ λέγωμεν ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων «ἀνθρωπίνου παράγοντος» ἡ Σχολὴ ἀποδίδει ἐξέχουσαν σημασίαν. Ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ ψυχικὸς κόσμος τοῦ ἐργαζομένου ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὴν ἄλλην παραγωγικὴν διδασκαλίαν. Ἡ ἀγνοία τοῦ στοιχείου αὐτοῦ δυνατὸν νὰ ἔχη συνεπείας ὀχι μόνον ἐπὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν χρησιμοποιουμένων μεθόδων, ἀλλὰ ἐφ' ὅλης τῆς ἀποδόσεως ἐνὸς συγκροτήματος. Ἴδού μερικὰ ἐκ τῶν θεμάτων αὐτῶν: *Ψυχολογία τῶν ἐργατῶν*, *ψυχολογία τοῦ ὑπαλλήλου*, *διαμόρφωσις καὶ τελειοποιήσις τῶν ἀτελεχῶν*, *ἐφαρμογαὶ τῆς ψυχολογίας εἰς τὴν ἐπιλογὴν τοῦ προσωπικοῦ*, *αἱ σχέσεις μετὰ τοῦ προσωπικοῦ*, *μέθοδοι διοικήσεως καὶ διευθύνσεως*, *ἡ σύγχρονος ἀσφάλεις τῆς ἐργασίας*, *ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος τῆς ἐπαγγελματικῆς διαμορφώσεως* κ.λ.π.

Αἱ λοιπαὶ «σειραὶ» ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐφαρμογὰς τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας» εἰς τοὺς διαφόρους ἐξιδικοὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Οὕτω, ἡ τρίτη «σειρὰ» περιλαμβάνει τὰς ἐφαρμογὰς εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ τετάρτη εἰς τὰς οἰκοδομικὰς καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις κατασκευῆς δημοσίων ἔργων. Ἡ πέμπτη εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἕκτη εἰς τὰς διοικητικὰς ὑπηρεσίας. Ἡ ἑβδόμη εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν καὶ ἡ ὄγδω εἰς τὴν γεωργίαν.

Τὰ μαθήματα τῶν δύο πρώτων «σειρῶν», ὡς ἐκ τοῦ γενικοῦ χαρακτήρος τῶν, εἶναι ὑποχρεωτικὰ δι' ὅλους τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἑξ ἑσπερῶν, ἕκαστος μαθητῆς ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ τοῦλάχιστον μίαν, τὴν ὁποίαν ἐκλέγει ἐλευθέρως, ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων καὶ ἐπαγγελματικῶν ἐνδιαφερόντων του. Ἐννοεῖται, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν σπουδῶν ὑπόκειται εἰς διαρκῆ ἀνανέωσιν. Μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου αἱ «σειραὶ» ἐμπλου-

τιζονται με μαθήματα επί νέων θεμάτων, εις τρόπον ὥστε ἡ διδασκαλία νά διατηρηθῆται πάντοτε εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἐνημερότητος. Ὄταν συμπληρωθῆ, τέλος, ἡ διδασκαλία τῶν ὡς ἄνω μαθημάτων, ὀργανοῦνται εἰδικαὶ συγκεντρώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας πεπειραμένοι ὀργανωτὰ ἐκθέτουν συγκεκριμέναις περιπτώσεσι ἐφαρμογὰς τῆς ὀργανωτικῆς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισαν οἱ ἴδιοι εἰς τὴν πράξιν. Ἡ παρακολούθησις τῶν συγκεντρώσεων αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ χρησιμώτερον συμπλήρωμα τοῦ θεωρητικοῦ ἐξοπλισμοῦ, τὸν ὅποιον ἔχουν, ἐν τῇ μεταξῦ, ἀποκτήσει οἱ μαθηταί.

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων γίνεται ἀφ' ἑνὸς μὲν προφορικῶς, δι' ὅσους ἔχουν τὴν εὐχέρειαν νά παρακολουθοῦν τὰς παραδόσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ἀλληλογραφίας διὰ τοὺς διακείμενους μακρὰν τῆς ἑδρας τῆς Σχολῆς καὶ τοὺς ἀδυνατοῦντας νά προσέρχονται εἰς τὰς αἰθούσας διδασκαλίας. Ἐπὶ τῶν 4(Η), αἰφνης, πρώτων κατὰ σειρὰν ἐγγραφέντων μαθητῶν, κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους, οἱ 150 παρακολουθοῦν τὰ μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας. Βεβαίως, ἡ παρακολούθησις τῶν προφορικῶν παραδόσεων ἐξασφαλίζει εἰς τὸν μαθητὴν ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ζωντανοῦ λόγου. Ἐν τούτοις, οἱ δι' ἀλληλογραφίας μαθηταὶ δὲν εὐρίσκονται εἰς δευτέραν μοῖραν. Ἐχουν εἰς χεῖρας τῶν τὸ πλήρες κείμενον ὅλων τῶν μαθημάτων, συγκεντρωμένων εἰς ἕνα ὀγκώδη τόμον, μετὰ χρησίμων διδιογραφικῶν ὑποδείξεων δι' ὅσους τυχὸν ἐπιθυμοῦν νά διευρύνουν τὰς μελέτας τῶν καὶ μνείαν τῶν γραπτῶν ἐργασιῶν, τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται νά ἐκπονήσουν. Τὰς ἐργασίας αὐτὰς ἀπεφίλουν νά ἀποστέλλουν πρὸς ἔλεγχον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Αἱ «προσωπικαί» αὐταὶ λεγόμεναι ἐργασίαι ἀφοροῦν εἴτε εἰς ἕνα εἰδικὸν πρόβλημα ὀργανώσεως, ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἰδικιτέρας ἐπαγγελματικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ μαθητοῦ, εἴτε εἰς τὰ συγκεκριμένα παραδείγματα, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὰ μαθήματα τῶν καθηγητῶν. Ὑποχρεοῦνται ὑποβολῆς παρομοίων ἐργασιῶν ἔχουν, βεβαίως, ὑπὸ ἀναλόγους ὁρους καὶ οἱ μαθηταὶ οἱ παρακολουθοῦντες τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν. Οἱ δι' ἀλληλογραφίας μαθηταί, τέλος, δύνανται νά ἀπευθύνωνται ἐγγράφως πρὸς τὴν Σχολὴν, ζητοῦντες ἐξηγήσεις ἐπὶ πάσης ἀπορίας τῶν, τὰς ὁποίας καὶ λαμβάνουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν τῶν μαθητῶν οὐδεμίαν διάκρισιν κάμνει ἡ Σχολή. Οἱ παρακολουθοῦντες τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν λαμβάνουν, ὅπως καὶ οἱ δι' ἀλληλογραφίας συνάδελφοί των,

ὅλα τὰ ἔντυπα μὲ τὰ κείμενα τῶν μαθημάτων, ὑποχρεούμενοι συγχρόνως εἰς γραπτὰς ἐργασίας. Εἰς τοὺς ἄλλους πάλιν συνιστάται, ὡς ἰσχυρῶς τοὺς τὸ ἐπιτρέπουν αἱ περιστάσεις νὰ προσέρχωνται πρὸς παρακολούθησιν τῆς προφορικῆς διδασκαλίας.

Αἱ παραδόσεις ἄρχονται συνήθως τὸν Νοέμβριον καὶ διαρκοῦν μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Ἐννοεῖται, ὅμως, ὅτι ἡ διάρκεια τῆς φοιτήσεως εἰς τὴν Σχολήν, ποικίλλουσα ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ εἴδους τῶν «σειρῶν»—μαθημάτων, τὰς ὁποίας παρακολουθεῖ ἕκαστος, ἡμπορεῖ νὰ παραταθῆ ἐπὶ μακρόν. Αἱ παραδόσεις γίνονται τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ὥστε νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν προσιταὶ εἰς τοὺς ἐργαζομένους. Ἡ τακτικὴ προσέλευσις τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰ προφορικὰ μαθήματα ἐλέγχεται μὲ καρτέλλας παρουσίας, μὲ τὴν συνήθη, θεδαίως, εἰς ὅλας τὰς ἀκαδημαϊκὰς σχολὰς ἐλαστικότητα. Μετὰ τὴν λήξιν ἑκάστου μαθήματος ἀκολουθεῖ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ὑποβολὴ ἐρωτήσεων πρὸς τὸν καθηγητὴν ἐπὶ τῶν διδασκθέντων, αἱ ὁποῖαι δίδουν συνήθως ἀφορμὴν εἰς γονίμους συζητήσεις. Ἡ διδασκαλία περιλαμβάνει, τέλος, ἐπισκέψεις τῶν μαθητῶν εἰς ἐργοστάσια, ἐργαστήρια, ἀγροκτήματα, κ.λ.π., ἀναλόγως τῶν ἐδικῶν κλάδων ἐφαρμογῆς «σειρῶν», τοὺς ὁποίους σπουδάζει ἕκαστος, αἱ ὁποῖαι τοὺς δίδουν τὴν εὐκαιρίαν τῆς ζωντανῆς ἐπαφῆς τῶν μὲ τὸν κόσμον τῆς πράξεως.

Ἡ Σχολὴ ἐπιδιώκει νὰ εὑρίσκηται εἰς τακτικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι τῆς ἀποστέλλουν πρὸς ἐκπαίδευσιν μέλη τοῦ προσωπικοῦ των. Συνιστάται δὲ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὰς ὄχι μόνον νὰ ζητοῦν τακτικῶς πληροφορίας περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν ὑπαλλήλων των, ἀλλὰ καὶ νὰ προβαίνουν εἰς ὑποδείξεις συγκεκριμένων θεμάτων πρὸς μελέτην καὶ ἐκπόνησιν ἐργασιῶν.

Εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς, οἱ ὁποῖοι διεξέρχονται ἐπιτυχῶς ὅλας τὰς φάσεις τῆς φοιτήσεως, ἡ Σχολὴ ἀπονέμει δύο διακρίσεις: «Πιστοποιητικὸν πέρατος σπουδῶν», τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὅ,τι ἐν Ἑλλάδι χαρακτηρίζομεν ὡς πτυχίον καὶ «Δίπλωμα Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως τῆς Ἐργασίας», τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς διδακτορικὸν δίπλωμα.

Προϋποθέσεις ἀποκτήσεως τοῦ πρώτου εἶναι ἡ τακτικὴ παρακολούθησις καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διδασκαλίας. Ἡ πλήρωσις τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν διαπιστοῦται ἀπὸ τὰς καρτέλλας παρουσίας καὶ ἀπὸ τὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐξεπόνησεν

ἑκατος. Μαθητὴς παρακολουθήσας τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τοῦ συνόλου τῶν παραδόσεων ὑποχρεοῦται εἰς πάντε γραπτὰς ἐργασίας, ἔνθεν δέκα, εἰς τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται οἱ λοιποί. Ἐξ αὐτῶν, δύο μόνον τὸ πολὺ ἐργασίαι ἐπιτρέπεται νὰ ἀνήκουν εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἰδίου μαθήματος. Ὁ ὑποψήφιος πρέπει, ἐν τέλει, νὰ ὑποστῇ ἐπιτυχῶς γραπτὴν ἐξέτασιν ἐπὶ τῆς ὕλης τῶν μαθημάτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν δύο ὑποχρεωτικῶν δι' ἑλοῦς «σειρῶν», ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς «σειρᾶς» ἢ τῶν «σειρῶν», τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος ἐπέλεξεν, αἱ ὁποῖαι καὶ μνημονεύονται εἰδικῶς εἰς τὸ χρηγούμενον «Πιστοποιητικὸν πέρατος σπουδῶν». Γραπτὰ ἐξετάσεις ἐνεργοῦνται δύο ἢ τρεῖς φορές κατ' ἔτος.

«Δίπλωμα Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας» ἀπονέμεται μόνον εἰς ὄσους ἔχουν ἤδη ὑποστῇ ἐπιτυχῶς τὴν δοκιμασίαν τῆς ἀποκτήσεως τοῦ «Πιστοποιητικοῦ». Ὁ ἐνδιαφερόμενος ὀφείλει ἐπὶ πλέον νὰ ὑποβάλῃ μίαν δικτριδὴν ἐπὶ θέματος τῆς ἐκλογῆς του, τὸ ὁποῖον, ὁμοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ προηγουμένως ἐγκριθῆ παρὰ τῆς διευθύνσεως τῆς Σχολῆς. Ἄν ἡ δικτριδὴ συγκεντρώσῃ ὠρισμένον βαθμὸν, ὁ ὑποψήφιος καλεῖται εἰς προφορικὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐργασίας του πρέπει νὰ εἶναι πρωτότυπος, νὰ ἀποδεικνύῃ πλήρη γνῶσιν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μεθόδων τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως τῆς Ἐργασίας», νὰ μὴ ἀναλίσκεται εἰς περιγραφικὰ ἐκθέσεις καὶ νὰ περιέχῃ πορίσματα ἠντλημένα ἐκ τῆς προσωπικῆς ὀργανωτικῆς ἐμπειρίας τοῦ συντάκτου τῆς.

***

Αὗται ἦσαν εἰς πολὺ γενικὰς γραμμάς, αἱ συνθηκαὶ ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὀργανώθη ἡ κίνησις διὰ τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ὀργάνωσιν τῆς Ἐργασίας». Αὐτὸ, ἐπίσης, ὑπῆρξε τὸ ἱστορικὸν τῆς ἰδρύσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς Σχολῆς τῆς Rue de Babylone, οἱ σκοποί, τὸ περιεχόμενον διδασκαλίας, αἱ μέθοδοι, ὁ τρόπος, τέλος, λειτουργίας τῆς ὁποίας, προσέδωκαν εἰς αὐτὴν, κατὰ τὰ 24 ἔτη τῆς καρποφόρου διδασκαλίας τῆς, ζηλευτὴν ἀκτινοβολίαν μεταξὺ τοῦ κόσμου τῆς ἐργασίας. Ἡ ἀκτινοβολία αὐτὴ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀνεπιφύλακτος ἀναγνώρισις, τὴν ὁποίαν ἐπισύρουν εἰς τὸν ἰδιαίτερον κύκλον τῶν ἐπαγγελματικῶν τῶν ἐνασχολήσεων οἱ ἀπόφοιτοί τῆς, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Σχολὴ ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς πλέον ἐλπιδοφόρους προθέσεις τῶν ἰδρυτῶν τῆς.

Ἀποτελεῖ λυπηρὰν διαπίστωσιν ὅτι ἐν Ἑλλάδι, πλὴν ἐλαχίσ-

στων ίσως εξαίρέσεων, ή «Επιστημονική Όργάνωσις τής Έργασίας» είναι σχεδόν άγνωστος. Όχι μόνον ώργανωμένη κίνησις πρòς διάδοσιν και καλλιέργειαν τών μεθόδων της δέν ύπήρξεν ή ύπάρχει μέχρι στιγμής, αλλά και αυτά ακόμη αι άνώτερα: και άνώταται τεχνικά σχολαί, ώς και εκείναι, από τας όποίας αι δημόσιαι ύπηρεσίαι, αι τράπεζαι, αι διάφοροι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί στρατολογούν τά μάλλον μορφωμένα μέλη του προσωπικού των, άγνωστών τήν Όργάνωσιν εν γένει, ακόμη και ώς δευτερευόν αντι-κείμενον διδασκαλίας.

Μοναδικήν εξαίρεσιν άποτελεί ή εν Άθήναις, από του έτους 1938, λειτουργούσα Άνωτέρα Σχολή Βιομηχανικών Σπουδών, ώς και ή κατά τό ύπόδειγμα αυτής ίδρυθείσα από του παρελθόντος έτους εν Θεσσαλονίκη όμώνυμος σχολή.

Η Άνωτέρα Σχολή Βιομηχανικών Σπουδών, άποτελούσα διά τόν τόπον αυτόν άληθή δεξαμενήν γονίμων έμπνεύσεων γύρω από τά προβλήματα της επί ύψηλού επιπέδου επαγγελματικής εκπαιδεύσεως και τήν μελέτην τών Έλληνικών προβλημάτων, χωρίς να άποτελή ειδικήν Σχολήν Όργανώσεως, άπέδωκεν, εν τούτοις, εύθύς εξ άρχής τήν προσήκουσαν σημασίαν εις τήν διδασκαλίαν οργανωτικών μαθημάτων. Πρòς τό παρόν διαθέτει δύο έδρας Διοικήσεως και Όργανώσεως, ένώ, εξ άλλου, τό υπό τήν αιγίδα της λειτουργούν Γραφείον Έμπορικών και Βιομηχανικών Έρευνών ένθαρρύνει ποικιλοτρόπως τήν σπουδήν και τας έργασίας επί παρεμφερών θεμάτων. Ηδη, έλαβε τήν άπόφασιν να διευρύνη πρòς τήν κατεύθυνσιν αυτήν τας πρωτοβουλίας της, προσθέτουσα εις τά παρ' αυτής ίδρυθέντα και ύποδειγματικώς λειτουργούντα υπό τόν έλεγχόν της Κέντρα Στατιστικής Έκπαιδεύσεως, Κοινωνικών Σπουδών, Ναυτιλιακών Σπουδών και Τουριστικής Έκπαιδεύσεως και νέον Κέντρον Διοικήσεως και Όργανώσεως. Μεταξύ τών φροντίδων του Κέντρου αυτού ή σπουδή της όρθολογιστικής οργανώσεως θα λάβη άσφαλώς προέχουσαν θέσιν.

Είθε τούτο να άποτελέσθ μίαν άφορμήν δραστηριοποιήσεως όλων όσοι αντιλαμβάνονται τήν σημασίαν του προβλήματος, ή δέ «Επιστημονική Όργάνωσις τής Έργασίας» να καταλάβη και εν Ελλάδι τήν θέσιν, ή όποια εις καμμίαν προηγμένην χώραν δέν της άμφισβητείται. Τά άγαθά που θα προκύψουν θα συγκομίση εν τελευταία άναλύσει ή Έλληνική Οικονομία.

Είς τήν αίθουσαν τοῦ Δήμου Ἀθηνῶν ἐπὶ τὸν Διευθυντὴν Συμβούλον κ. Ἰ. Ἰω. Παπα-
θεοδώρου ἀκούει πρὸς τὴν ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν Δήμων ἐν Ἑλλάδι.

ΠΕΙΡΑ ΔΥΟ ΕΤΩΝ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Υπό του κ. ROBERT GOETZ - GIREY

Καθηγητού τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ τῶν Οικονομικῶν Ἐπιστημῶν
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων

Θὰ ἴτο ὑπερβολὴ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι εἰς τὰ γαλλικὰ Πανεπιστήμια οὐδόλως εἰσήχθη ἡ διδασκαλία τῶν συναλλαγῶν. Τὸ μάθημα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας εἰς τὰς Νομικὰς Σχολὰς, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνον, ἔχει προσλάβει ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι εἰς ἄλλας χώρας ἀποτελοῦν ἓνα μέρος τοῦ μαθήματος τῆς «οἰκονομίας τῶν ἐπιχειρήσεων» καὶ αἱ πολυάριθμοι διδακτορικαὶ διατριβαὶ ἀποδεικνύουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν διὰ τὰ προβλήματα αὐτά. Τὰ νέα προγράμματα διὰ τὴν ἀπόκτησιν πτυχίου περιλαμβάνουν ἤδη μίαν ἔδραν λογιστικῆς.

Ἐν τούτοις, τὰ περισσότερα Πανεπιστήμια δὲν ὀργάνωναν εἰδικὴν διδασκαλίαν καὶ δὲν παρεῖχον εἰδικὸν δίπλωμα, ἐκτὸς μερικῶν, τὰ ὁποῖα, μὲ πλήρη ἐπιτυχίαν, εἶχον δημιουργήσει εἴτε ἔμπορικὰ Ἰνστιτούτα, ἅτινα ἀπένεμον τὸν τίτλον τοῦ ἔμπορικοῦ μηχανικοῦ (*ingénieur commercial*) (Νανσύ καὶ Γκρενόμπλ), εἴτε ἓνα Ἰνστιτούτον νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν ἐφηρμοσμένων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις (Παρίσι).

Ὅμως, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1955, ἓνας νέος σταθμὸς καί, ὑπὸ ὀρισμένας ἐλπίεις, «ἐπαναστατικὸς», ἐπετεύχθη, χάρις εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ ὁποῖον ἀπονέμουν αἱ Νομικαὶ Σχολαί, αἵτινες, ἀπὸ τοῦ 1957, ὀνομάζονται «Σχολαὶ Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν».

Διὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ διπλώματος, ἰδρύθησαν νέα εἰδικὰ τμήματα εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ Πανεπιστήμιά μας.

Δυνάμεθα λοιπὸν, κατόπιν διετοῦς πείρας, νὰ κάμωμεν τὸν πρῶτον ἀπολογισμὸν, τὰ συμπεράσματα τοῦ ὁποῖου θὰ ἐπιτρέψουν νὰ προετοιμάσωμεν τὸ μέλλον.

Ουσιώδη χαρακτηριστικά του νέου διπλώματος

Χωρίς να εισέλθωμεν εις τὰς λεπτομερείας του Κανονισμού (διάταγμα τῆς 28ης Ἰουλίου 1955 καὶ Ὑπουργικὴ ἀπόφασις 21ης Δεκεμβρίου 1955), πρέπει, ἐὰν θέλωμεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς καινοτομίας, νὰ ἐπισημώσωμεν μερικὰ σημεῖα, χαρακτηριστικὰ τοῦ διπλώματος ἱκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων :

1. Ἡ πρωτοτυπία τῆς νέας διδασκαλίας ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός ὅτι αὕτη εἶναι προσιτὴ εἰς ὅλους τοὺς σπουδαστὰς οἱ ὁποῖοι κατέχουν ἤδη μίαν μόρφωσιν ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἣτις βεβαίως οὐτα δὲ ἐνὸς διπλώματος οἰοσδήποτε πανεπιστημιακῆς ἢ ἄλλης ἀνωτέρας σχολῆς : ἦτοι πτυχίον νομικῆς, πτυχίον θετικῶν ἐπιστημῶν, πτυχίον φιλολογίας, δίπλωμα φαρμακευτικῆς, δίπλωμα μῆς μεγάλης ἐθνικῆς σχολῆς μηχανικῶν, ἐνὸς ἰνστιτούτου πολιτικῶν σπουδῶν, ἀκόμη καὶ μῆς ἀνωτέρας ἐμπορικῆς σχολῆς.

2. Ἡ ὕλη τῶν προγραμμάτων διδασκαλίας εἶναι ἡ ἀκόλουθος : κοινωνικὴ ψυχολογία ἐφαρμοσμένη εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, βιομηχανικαὶ σχέσεις, γενικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὁργάνωσις τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπιστημονικὴ ὁργάνωσις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐργασίας, ἐμπορικὴ καὶ οἰκονομικὴ διαχείρισις, γενικὴ λογιστικὴ καὶ βιομηχανικὴ λογιστικὴ.

Οἱ σπουδασταὶ οἱ μὴ κάτοχοι πτυχίου νομικῆς ὀφείλου ἐπιπλέον νὰ ἀκολουθήσουν ἓνα μάθημα βασικῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων καὶ ἓνα μάθημα νομικῶν προβλημάτων τῶν συναλλαγῶν. Διὰ τοὺς ἄλλους σπουδαστὰς τὰ μαθήματα αὐτὰ εἶναι προαιρετικά.

3. Ἡ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ ἀλληλοσυμπληρώνονται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, καὶ εἶναι καθωρισμένον, ἕκαστος σπουδαστῆς νὰ λαμβάνῃ μέρος, τουλάχιστον τέσσαρας ὥρας τὴν ἑβδομάδα, εἰς πρακτικὰς ἐργασίας.

4. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον—Νοέμβριον, μετὰ ἐν ἔτος σπουδῶν, ἀπονέμεται τὸ πτυχίον (τὸ ἐν ἔτος οἱ σπουδασταὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὑποστοῦν τὰς ἐξετάσεις τῶν νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν μαθημάτων, τὸ ἐπόμενον δὲ τὰς ἄλλας ἐξετάσεις).

Αἱ ἐξετάσεις εἶναι συγχρόνως γραπτὰ καὶ προφορικὰ· μίαν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων ἐλέγχει εἰδικώτερον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας (ὑπομνηματισμὸς ἐνὸς κειμένου ἢ μῆς στατιστικῆς, λύσις συγκεκριμένων προβλημάτων).

Τὰ νέα ιδρύματα

Ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος ἰκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων (C.A.A.E) ἔγινε εὐμενῶς δεκτή. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τοῦ 1956, ἑπτὰ Πανεπιστήμια εἰσήγαγον τὴν νέαν διδασκαλίαν, ἐνῶ ἄλλα ἑπτὰ ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά των κατὰ τὸ 1957. Τὸ 1958 τὸ C.A.A.E. θὰ ἀπονέμεται εἰς ὄλα τὰ Πανεπιστήμια.

Τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν ἐνεθάρρουναν εἰς τὰ πρῶτα τῆς βήματα ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ἡ Γενικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν παραγωγικότητα, ἀκόμη δὲ ὁ ζῆλος τῶν νέων καὶ δραστηρίων καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι μὲ αὐταπάρνησιν ἀφωσιώθησαν εἰς αὐτήν.

Εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ παρουσιάσωμεν ἕνα **ἐνιαῖον ἀπολογισμόν** τῶν νέων ιδρυμάτων. Ἀντιθέτως πρὸς ὅτι συχνὰ βεβαιοῦνται, τὰ πανεπιστημιακὰ μας συστήματα παρουσιάζουν μεγάλην εὐκαμψίαν καὶ οὕτω κατέστη δυνατόν νὰ προσαρμόσωμεν τὸ νέον δίπλωμα εἰς τὰς δυνατότητας καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων Πανεπιστημίων. Ἐξ αὐτῶν, ἄλλα ἔχουν μέγαν ἀριθμὸν σπουδαστῶν καὶ ἄλλα μικρόν· ἄλλα εὐρίσκονται εἰς τὸ κέντρον βιομηχανικῶν περιοχῶν ἐν πλήρει ἀναπτύξει, καὶ ἄλλα εἰς πόλεις κυρίας, μὲ ἱστορικὴν παράδοσιν.

Εἰς ὄρισμένα Πανεπιστήμια, τὴν προετοιμασίαν διὰ τὸ δίπλωμα αὐτὸ ἀνέθεσαν εἰς ἰνστιτοῦτα Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν ἢ εἰς ἰνστιτοῦτα Πανεπιστημίων. Εἰς ἄλλα πάλιν (ὅπως τοῦ Νανσοῦ καὶ τῶν Παρισίων) οὐδὲν ἰνστιτοῦτον ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ ἀνέθεσαν τὴν διδασκαλίαν εἰς ἕν «Κέντρον», τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς.

Εἰς οἰανδήποτε περίπτωσιν, ἐκπρόσωποι διαφόρων Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, οικονομικῶν διευθύνσεων, βιομηχανίας, Τραπεζῶν, ἐμπορίου καὶ συνδικάτων καλοῦνται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰ συμβούλια διοικήσεως ἢ τελειοποιήσεως τῶν ἰνστιτούτων καὶ τῶν κέντρων.

Ἡ μεγάλη εὐκαμψία τῆς οργανώσεως αὐτῆς, ἐπέτρεψε εἰς τὰ ἰνστιτοῦτα καὶ τὰ κέντρα νὰ χρησιμοποιήσουν ἐπωφελῶς δι' ἑαυτά, κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς λειτουργίας των, τὸ διοικητικὸν προσωπικὸν καὶ τὰ οἰκήματα τῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ προσωπικὸν αὐτὸ ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἐιδικευμένων βοηθῶν καὶ γραμματέων τῶν ἰνστιτούτων καὶ τῶν κέντρων.

Οἱ σπουδασταὶ

Ἴσως μὲ ἀνησυχίαν διερωτηθῆ τις, ἐὰν οἱ σπουδασταὶ θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ νέου διπλώματος καὶ ἐὰν εἶναι δυνατόν αὐτὸ νὰ καθιερωθῆ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γαλλίας.

Πράγματι, ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος αὐτοῦ ἀντεπεκρίνετο εἰς ὁρισμένας ἀνάγκας καὶ ὅτι ὁ θεσμὸς ἦτο βιώσιμος ἀκόμη καὶ εἰς περιοχὰς ὅπου αἱ «συναλλαγαι» εἶναι, φαινομενικῶς τουλάχιστον, ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένα. Μερικοὶ ἀριθμοὶ εἶναι χαρακτηριστικοὶ καὶ ἀποδεικνύουν τὴν ἀνοδὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν. Τὸ 1955—56 ἐνεγράφησαν 250 σπουδασταὶ. Τὸ 1956—57 ἀνῆλθον εἰς 850. Εἰς ὁρισμένα Πανεπιστήμια ὁ ἀριθμὸς κρημαίνεται περὶ τοὺς εἴκοσι· ἐνίοτε ὑπερβαίνει τοὺς 300 (Παρίσι). Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἀνοδοὶ ἠξήθη τὸ 1957—58: Οὕτως, εἰς τὸ Παρίσι, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγεγραμμένων κατὰ τὸν μῆνα Δεκεμβρίου, ἀνῆρχετο εἰς 480.

Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνησυχίσωμεν διότι ἀρχικῶς ἡ στρατολογία ὑπῆρξεν ἀποκλειστικῶς ἐνομική. Ἀπὸ τὸ 1956 ὅμως τὸ ποσοστὸν τῶν σπουδαστῶν τῆς νομικῆς δὲν φθάνει τὸ 50% καὶ αὐτὸ τὸ ποσοστὸν κατέρχεται εἰς τὸ τρίτον περίπου τὸ 1957. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν μηχανικῶν εὐρίσκεται εἰς αἰσθητὴν ἀνοδὸν, καὶ ἡ ἀνοδοὶ αὕτη φαίνεται ὅτι συνεχίζεται κατὰ τὸ 1957—58. Δὲν ἔχομεν ἀκόμη πλήρη ἀποτελέσματα ὅλης τῆς Γαλλίας· εἰς τὸ Παρίσι ἐπὶ 480 ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν τὸ 40% εἶναι νομικοὶ καὶ τὸ 30% εἶναι μηχανικοὶ.

Εἶναι προφανές ὅτι ἡ προσέλκυσις νέων σπουδαστῶν εἶναι εὐκολώτερον νὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὸ Παρίσι καὶ τὰς ἄλλας μεγάλας ἐκβιομηχανισθείσας πόλεις, εἶναι ὅμως χαρακτηριστικόν ὅτι αὕτη ἐπραγματοποιήθη ἀκόμη καὶ ἐκεῖ ὅπου αἱ συνθήκαι ἦσαν πολὺ δυσμενεῖς. Αὐτὸ εἶναι ἴσως τὸ πλέον ἐνδιαφέρον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπέτυχον τὰ ἱνστιτούτα καὶ κέντρα διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ οἱ σύλλογοι τῶν παλαιῶν μαθητῶν ἐπιμένουν νὰ τὸ ἀξιοποιήσουν. Χάρη εἰς αὐτούς, οἱ φραγμοὶ οἱ ὁποῖοι πολὺ συχνὰ χωρίζουν τοὺς σπουδαστὰς τῶν διαφόρων πανεπιστημιακῶν καὶ ἄλλων ἀνωτέρων Σχολῶν ἔπεσαν καί, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν των, νέοι ἄνθρωποι, μὲ διάφορον κατάρτισιν, ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἀνταλλάσσουν ἰδέας καὶ πείραν.

Ἡ πείρα εἶναι τόσον περισσότερη ἐνδιαφέρουσα καθ' ἑαυτὴν,

εἰς πολυάριθμα Πανεπιστήμια, μέγας ἀριθμὸς σπουδαστῶν ἔχει ἤδη μίαν ἐπαγγελματικὴν πείραν : τὸ 1956—57, τὸ ποσοστὸν τῶν ἐκυμαίνεται περὶ τὸ 40 %.

Αἱ μέθοδοι

Ἡ προέλευσις τῶν σπουδαστῶν καὶ ὁ νέος χαρακτῆρ τῆς διδασκαλίας, καθίστων ἀναγκαίαν τὴν χορηγοποιήσιν νέων μεθόδων ἢ τουλάχιστον καλύτερον προσηρμοσμένων.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παραμένωμεν πάντοτε πιστοὶ εἰς τοὺς ἐκ παραδόσεως τρόπους διδασκαλίας; Θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς καταργήσωμεν καὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσωμεν ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν περιπτωσιακὴν μέθοδον, ἢ ὁποία ἐνεθουσίαζε πολλοὺς γαλλικοὺς κύκλους τῶν συναλλαγῶν ἢ τῶν διοικήσεων;

Καὶ εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ πανεπιστημιακὴ μαζὶ διάρθρωσις ἐπαρουσίαζε τόσῃν ἐλαστικότητα, ὥστε ἕκαστον Πανεπιστήμιον ἀπῆντησε κατὰ διάφορον τρόπον. Ἄλλοῦ συνεδύασαν στενῶς μαθήματα, πρακτικὴν ἐργασίαν καὶ συζήτησιν τῶν περιπτώσεων. Ἄλλοῦ πάλιν διετήρησαν περισσότερον τὴν διάκρισιν μεταξὺ μαθημάτων πρακτικῆς ἐργασίας καὶ συζητήσεως τῶν περιπτώσεων. Ὅπωςδήποτε, ὅμως, οἱ σπουδασταὶ ἔπρεπε νὰ καταβάλουν προσωπικὴν προσπάθειαν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν συγκεκριμένα προβλήματα τῆς ζωῆς τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐπειτα ἀπὸ μίαν περίοδον δοκιμαστικῆς ἐρεῦνης, εἶναι φανερόν διὰ αἱ μέθοδοι, τελευταίως, εὐρίσκονται εἰς σταθερὰν πρόοδον. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πολυαριθμοὺς ἐπαφὰς τὰς ὁποίας εἶχον οἱ καθηγηταὶ μὲ τὴν ξένην πείραν, κυρίως (ἴσως ἐντελῶς ἀποκλειστικῶς) τὴν ἀμερικανικὴν πείραν. Ὄφειλεται ἀκόμη εἰς τὴν σύστασιν τοῦ σώματος τῶν καθηγητῶν : οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ ἐντεταλμένοι τῶν T. P. ἐξελέγησαν μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν διευθυντῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν εἰδικῶν περὶ τὴν δογάνωσιν, τῶν συνεργατῶν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔλαβον μέρος εἰς μορφωτικὰς ἀσκήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἠδυνήθησαν νὰ μελετήσουν τὴν ἐξέλιξιν τῶν λεγομένων «μέθοδοι μὴ διευθυντικαί».

Ἡ ἐξάπλωσις τῶν Ἰνστιτούτων καὶ τῶν Κέντρων

Ἐκαστος πανεπιστημιακὸς ὀργανισμὸς ἔχει προορισμὸν νὰ προσανατολίζεται πρὸς τὴν ἔρευναν. Τὰ Ἰνστιτούτα, ἀπορροφημέ-

να ἀπὸ τὰ προβλήματα διδασκαλίας, δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ ἀναπτύξουν τὰ κέντρα ἔρευνῶν των. Ἐν τούτοις, καὶ σήμερον ἀκόμη, δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ἡ ἔρευνα ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῶν ἐπιχειρήσεων (ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν) ἐνδιαφέρει περισσότερο τοὺς νέους οἰκονομολόγους ; ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος ἱκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ προβλήματα αὐτά ; βοηθοὶ καὶ πολυάριθμοι ὑποψήφιοι εἰς τὴν ὑψηλοτάτην τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, ἐκδηλώνουν τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ εἰδικευθοῦν εἰς τὸν τομέα αὐτόν.

Ἐτέθη ὁμοῦς ἀμέσως τὸ ἐρώτημα εἰν θὰ ἔπρεπε τὰ Ἰνστιτούτα νὰ ἀρκοῦνται εἰς τὴν προετοιμασίαν διὰ τὸ δίπλωμα ἱκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἢ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκτείνουσαν τὸ ἐκπαιδευτικόν των ἔργον. Αἱ ἀπαντήσεις ἐποικίλλον ἀναλόγως πρὸς τὰς ἰδιοσυγκρασίας, τὰς ἀνάγκας τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἀκόμη, ἴσως, καὶ τὰ διοικητικὰ καθήκοντα τὰ ἀπαιτούμενα ἀπὸ τὰ διάφορα κέντρα. Ἐν τούτοις, δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ὅτι τὰ πλείεστα ἐξ αὐτῶν κατέληξαν εἰς δύο ἀπόψεις :

— ὅτι ἡ λειτουργία καὶ ὁ ρόλος τῶν Ἰνστιτούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθοῦν ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἅπαξ διὰ παντός ;

— καὶ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ μὴ δυσχεράνωμεν μὲ ἀκαιρὸν ζῆλον τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν Πανεπιστημιακῶν ἢ μὴ ὀργανισμῶν, οἱ ὅποιοι ἤδη ὑπάρχουν.

Ἄς παραθέσωμεν μερικὰς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι τὴν στιγμήν αὐτὴν ἀποτελοῦν τρόπους λύσεως :

— Τρία Πανεπιστήμια ἐδημιούργησαν ἓνα εἰδικὸν δίπλωμα τὸ ὅποιον ἀπονέμεται εἴτε εἰς τοὺς κατόχους τοῦ διπλώματος ἱκανότητος διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε εἰς πρόσωπα τὰ ὅποια ἔχουν μίαν μακρὰν ἐπαγγελματικὴν πείραν.

— Ἄλλα Πανεπιστήμια, μὲ πλέον μειοψηφονα ἀλλὰ καὶ χρησίμimon τρόπον, ἠρκέσθησαν νὰ ὀργανώσωσαν σεμινάρια διὰ τὰ στελέχη καὶ τοὺς διευθυντὰς ἐπιχειρήσεων, χωρὶς ὁμοῦς ἢ συμμετοχὴ εἰς τὰ σεμινάρια αὐτὰ νὰ ἐπισφραγίζεται δι' ἐνὸς διπλώματος. Οὕτω, εἰς τὸ Παρίσι, τὸ 1956 - 57, ὀργανώθησαν σεμινάρια προβλεπτικῆς διαχειρίσεως, ἀνθρωπίνων προβλημάτων τῆς ἐργασίας καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων, εἰς τὰ ὅποια ἔλαβον μέρος ἀνωτῶν ἑκατὸν στελεχῶν καὶ διευθυντῶν ἐπιχειρήσεων.

— Τέλος, πολυάριθμα Ἰνστιτούτα κατέστησαν τόποι συναν-

τήσεως εκπροσώπων τῶν Πανεπιστημίων, τοῦ κόσμου τῶν συναλλαγῶν καὶ τῶν οικονομικῶν διοικήσεων. Οὕτω, πολυήμεροι συνεδριάσεις ὀργανώθησαν εἰς τὰς πόλεις Αἰξ, Μπορντώ, Πουατιέ, Ρένς μὲ θέμα τὴν πρόβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως, τὴν ἐπιχειρηματικὴν ἔρευναν, τὴν μελέτην τῶν ἀγορῶν, τὴν χρηματοδότησιν μικρῶν καὶ μεσαίων ἐπιχειρήσεων, τὸν πίνακα ἐλέγχου (tableau de bord) τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Μία ἐθνικὴ ἐταιρεία διευθυντῶν τῶν Πανεπιστημιακῶν κέντρων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἰδρύθη τὸ 1957 διὰ νὰ συντονίσῃ τὰς προσπάθειάς τῶν διαφόρων κέντρων καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἀνταλλαγὴν περιπτώσεων καὶ τεκμηριώσεως (βιβλιογραφικῆς ἐνημερώσεως). Αὕτη παίζει κυρίως τὸν ρόλον δημιουργοῦ περιπτώσεων καὶ βιβλιογραφικῆς ἐνημερώσεως.

Μία συμβουλευτικὴ ἐξ ὑπουργῶν ἐπιτροπὴ συνεστήθη ἀκόμη, ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου, διὰ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ὅλα τὰ προβλήματα διοικήσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως. Αὕτη συγκεντρώνει ἐκπροσώπους τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῆς βιομηχανίας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἐνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ πείρα περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλήσαμεν, παραμένει ἀτελής. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν τῶν προερχομένων ἀπὸ τὰς Φιλολογικὰς Σχολὰς, εἶναι ἀκόμη πολὺ μικρὸς· τὰ προγράμματα εἶναι ἴσως πολὺ ἐκτεταμένα καὶ πολλάκις κατατεμαχισμένα. Παραμένει νὰ τροποποιήσωμεν ὀρισμένους κανονισμοὺς, οἱ ὅποιοι ἀφοροῦν εἴτε τὴν διδακτέαν ὕλην, εἴτε τὴν διαδικασίαν τῶν ἐξετάσεων.

Ἀπὸ τοῦδε, ὅμως, δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ διπλώματος καὶ τῶν Ἰνστιτούτων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἱκανοποίησε ἀπλῶς μόνον μίαν πρόσκαιρον τάσιν ἀλλὰ ἐπέτυχε πολὺ περισσότερα.

Ἡ ζῶτικότης των ἀποδεικνύει ὅτι ἀνταποκρίνονται εἰς ἀνάγκας, αἱ ὁποῖαι παρέμενον ἀνικανοποίητοι. Παροτρύνουν τὴν μορφωτικὴν κατάρτισιν τῶν διδασκόντων καὶ τῶν ἐρευνητῶν εἰς ἓνα τομέα, ὅπου ἡ Γαλλία εἶχε μίαν καθυστέρησιν τόσον ἀκατανόητον, ὅσον καὶ ἀδιαμφισβήτητον. Ἀκόμη περισσότερον, συντρίβουν τοὺς φραγμοὺς μεταξὺ τῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, τῶν ἀνωτέρων Σχολῶν, τῶν διαφόρων κοινωνικῶν κύκλων, καὶ ἀποτελοῦν μίαν «χοάνην» σπουδαστῶν καὶ καθηγητῶν, ἡ ὁποία ὅπωςδήποτε θὰ ἀποβῇ χρήσιμος εἰς τὴν οικονομικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν Πανεπιστημίων μας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

“ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ”

1. Έπιτροπῆς Σπουδῶν τῆς Ἐθνικῆς Γαλλικῆς Ἐπιτροπῆς Παραγωγικότητος :
Ἐννοιαι καὶ ὀνοματολογία τῶν τεχνικῶν δρων τῆς Παραγωγικότητος.
2. Βρετανικοῦ Συμβουλίου Παραγωγικότητος :
Καλύτεροι δρόμοι διὰ τὴν αὔξησιν τῆς Παραγωγικότητος (Better Ways).
3. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας
(Ἀπὸ τὸ Σχολεῖον εἰς τὴν ζωὴν—Βασικὲς ἀρχές).
4. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Εἰσαγωγή εἰς τὰς μεθόδους ἐρεῦνης τῆς ἀγορᾶς.
5. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα (Τόμος Α').
6. Bertrand de Jouvenel :
Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁ οἰκονομολόγος.
7. Ἰω. Λ. Χρυσοχοῦ :
Χρυσὰ ἔπη ὀργανώσεως ἐπιχειρήσεων.
8. Μ. Ε. Γεωργιάδου :
Τὸ κόστος διαθέσεως τῶν προϊόντων.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Τοῦ κ. ΣΩΤ. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ, καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ
Μετσοβίου Πολυτεχνείου καὶ τῆς Α.Β.Σ. Ἀθηνῶν

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, γίνεται πολὺς λόγος περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, θεσμοῦ, ὁ ὅποιος, εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς ἄλλας οἰκονομικῶς προηγμένας χώρας, ἐσημείωσε μεταπολεμικῶς μεγάλην ἐξέλιξιν καὶ ἐξυπηρετεῖ τὴν οἰκονομίαν σημαντικῶς.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ εἰς παρελθούσας ἐποχὰς συνκντῶνται προσπάθειαι προβολῆς τῶν ἐπαγγελματικῶν ἱκανοτήτων τῶν παραγωγῶν καὶ τῆς ποιτικῆς ἀνωτερότητος τῶν προϊόντων. Τοιοῦτον τι συνέβη π.χ. κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τοῦ συντεχνιακοῦ συστήματος. Ἡ σχετικῆ, ὅμως, προσπάθεια οὔτε συστηματικῆ ὑπῆρξεν οὔτε τὴν πολὺπλευρον μορφήν τοῦ συγχρόνου τούτου θεσμοῦ ἔλαβε.

Τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν, πρόδρομος θεωρεῖται ὁ Irvy Lee, ὅστις ἱδρυσε, κατὰ τὸ 1916, τὸ πρῶτον εἰδικὸν γραφεῖον εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην. Τόση, μάλιστα, ἦτο ἡ ἔλλειψις προσφόρου ἐδάφους εἰς τὴν καταναλωτικὴν ἀγοράν, ὥστε ὁ τύπος καὶ οἱ ἰθύνοντες τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐχαρακτήρισαν τὴν νέαν ἐξόρμησιν ὡς ἀπόπειραν ἐξαγορᾶς τῆς κοινῆς γνώμης. Τοιοῦτοτρόπως παρῆλθε καὶ μετὰ τὸ 1915 ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, διὰ τὴν ἐπιβληθῆ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ ὁ θεσμός.

Ἡ πραγματικὴ ἀναγνώρισις ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1929 καὶ ἐφεξῆς, μετὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην παγκόσμιον οἰκονομικὴν κρίσιν, ἣ ὅποια ἐδημιούργησε κατάλληλον κλίμα διὰ τὴν προώθησιν τοῦ νέου συστήματος. Ἡ ἀπραξία εἰς τὰς συναλλαγὰς ὑπηγόρευσε τὴν ἀνάγκην γὰ μετέλθουν οἱ ἐπιχειρηματῆαι διάφορα μέσα προσελκύσεως τοῦ διστακτικοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Ἐκτοτε, αὐξάνει συνεχῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὅποιαὶ ἀντιμετωπίζουσι τὴν ὀργάνωσιν τῶν σχέσεων ὡς ἐν τῶν βασικῶν καθηκόντων τῆς διοικήσεως.

Μετά τόν δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον, διεπιστώθη ότι είχε δημιουργηθῆ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας κοινή γνώμη καταναλωτῶν, ἡ ὁποία διέκειτο συμπαθῶς πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνημέρωναν τὸ κοινόν. Παρατηρήθη, ὅτι ἡ κατηγορία αὐτῶν ἐπιχειρήσεων ἐπετύγχανε τὴν διάθεσιν μεγαλύτερων ποσοτήτων, χάρις εἰς τὴν ἠδξημένην ζήτησιν, ποὺ προκαλεῖ ἡ ἐνημέρωσις, συνοδευομένη ἀπὸ καλόπιστον διαφώτισιν. Αἱ λοιπαὶ ἐπιχειρήσεις, πρὸς ἐπίτευξιν ἴσων προϋποθέσεων ἀνταγωνισμοῦ, κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν των, εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μιμηθοῦν τὰς πρώτας, ἡ δὲ ἀναπτυχθεῖσα ἀμιλλα, εἰς τὴν προβολὴν τῶν προσφερομένων ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν, ὠδήγησεν εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῆς προσπάθειας, τὴν ἐκπόνησιν προγραμμάτων ἀναπτύξεως σχέσεων καὶ τὴν καλλιτέραν δυνατὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀποβαίνῃ ἡ σχετικὴ δαπάνη παρχωγικὴ καὶ, μάλιστα, μὲ ὑψηλὸν βαθμὸν ἀποδοτικότητος.

Ἡ εὐδωσις τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ προσέδωκεν εἰς αὐτὸν εὐρύτερον χαρακτήρα καὶ ἔδωκε λαβὴν καὶ εἰς διαμόρφωσιν εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν θεμελιώσεων. Εἰς τὴν ὠλοκληρωμένην μορφήν, τὴν ὁποῖαν ἔχει λάβει σήμερον ἡ ἀνάπτυξις τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, τὸ ἀντικείμενόν τῆς ἐπεξετάθη πρὸς δύο κατευθύνσεις: Ἀφ' ἑνός, διηυρύνθησαν αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ θεσμοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ ἐπιχειρήσεων καὶ τρίτων, ἔξω αὐτῆς εὐρισκομένων ομάδων καὶ, ἀφ' ἑτέρου, περιελήφθησαν καὶ αἱ ἐσωτερικαί, ἐντὸς τῶν οἰκονομικῶν μονάδων, σχέσεις, δηλαδή αἱ σχέσεις μετὰ τοῦ ἀπασχολουμένου προσωπικοῦ. Τοιοῦτοτρόπως γίνεται σήμερον διαστολὴ τῶν πρὸς τὰ ἔξω σχέσεων τῶν ἐπιχειρήσεων, χαρακτηριζομένων ὡς δημόσιων σχέσεων (Public Relations) καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων, γνωστῶν ὡς ἀνθρωπίνων σχέσεων (Human Relations).

Αἱ δημόσιαι σχέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων ἀποβλέπουν, ὄχι μόνον εἰς τὴν διαφώτισιν τῶν τρίτων, πρὸς σχηματισμὸν εὐμενῶν ἐντυπώσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς στάσεως τὴν ὁποῖαν λαμβάνουν οἱ τρίτοι ἐναντι τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως καὶ ὑποστηρίξεως.

Οἱ τρίτοι, οἱ ὅποιοι ἐνδιαφέρουν τὴν ἐπιχείρησιν, ὥστε νὰ ἐπιηρεασθοῦν εὐνοϊκῶς, δὲν εἶναι μόνον οἱ καταναλωταί, ἀλλὰ καὶ οἱ προμηθευταί, οἱ μέτοχοι καὶ αἱ ἀρχαί.

Ὡς πρὸς τοὺς καταναλωτάς, δὲν χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνησις, ἀφοῦ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀπὸ αὐτοὺς ἤρχισεν ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ. Καὶ οἱ προμηθευταί, ὁμοίως, ἐφοδίων, πρώτων ὑλῶν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν, εἶναι χρήσιμον νὰ διαφωτίζωνται, διὰ νὰ γνωρίζουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διατιθεμένων παρ' αὐτῶν εἰδῶν καὶ νὰ μὴ μένουν μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ ἐπιχειρηματῆαι κερδοσκοποῦν, πέραν ὠρισμένου ἀνεκτοῦ μέτρου, εἰς βάρος των. Οἱ μέτοχοι, ἐξ ἄλλου, ἰδίως οἱ μικροί, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι ἐνεργῶς ἀναμειγμένοι εἰς τὴν διοίκησιν, εἶναι σκοπίμον νὰ ἐνημεροῦνται ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν πορείαν τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀρχαί ἔχουν ἀνάγκην συνεχοῦς κατατοπισμοῦ, πρὸς προαγωγὴν τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ διευκόλυνσιν τοῦ ἐνδεχομένου ἐλέγχου.

Πέραν, ὁμοίως, τῆς προσπάθειας πρὸς ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῆς δράσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ προαπίσεως τῆς θέσεώς των, ἔναντι τῆς ἀντιλήψεως περὶ ἐξαπατήσεως, πλεονεξίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν διαφόρων τρίτων—καταναλωτῶν, προμηθευτῶν, μετόχων καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν—ἐθεωρήθη ὀρθὸν νὰ καταβάλλεται μέριμνα διὰ τὴν ἐξακρίθωσιν τοῦ πῶς σκέπτεται τὸ κοινόν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὁρᾶσιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Οὕτω, προέκυψεν ἡ ἀνάγκη ἐρεῦνης τῆς ἀγορᾶς (Market Research), ἡ ὁποία ἀνήχθη ἤδη εἰς θεσμόν, θεωρητικῶς μελετώμενον, πρακτικῶς ὑποκινούμενον καὶ ἐφαρμοζόμενον εἰς ὅλον ἐν εὐρυτέραν κλίμακκα, ἐφαρμοζόμενον δὲ ἤδη καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ πενταετίας, ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Κοινῆς Γνώμης. Ἐκρίθη, δηλονότι, ὅτι εἶναι λίαν ἐξυηρητικὸν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις, νὰ ἐρευνῶνται αἱ διαθέσεις τοῦ κοινοῦ καὶ νὰ προλαμβάνεται ἡ δημιουργία δυσμενοῦς στάσεώς του, ἀντὶ νὰ καταβάλλεται προσπάθεια ἐξουδετερώσεως, ὅταν ἡ δυσμενὴς στάσις δημιουργηθῇ.

Ἡ ὑπηρεσία δημοσίων σχέσεων, ἐπομένως, ἐκτελεῖ πρόσθετον ἀποστολήν: ἀποτελεῖ τὸν ψυχολογικὸν σύμβουλον τῆς ἐπιχειρήσεως, εἶναι δὲ καὶ ὁ πληροφοριοδότης τῆς.

Ἐἰς τὴν πλήρη καὶ καταφανῆ ἐπικράτησιν τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων συνετέλεσεν ἡ τεραστίαι ἀνάπτυξις τῶν μέσων ἐπικοινωνίας. Αἱ ἐπιχειρήσεις σήμερον ἐπικοινωνοῦν μὲ τοὺς τρίτους, διὰ τὴν διαφώτισιν καὶ ἐνημέρωσιν των, μὲ τὰ ἐξῆς μέσα: τὸν τύ-

πον, τὸ ραδιόφωνον, τὸν κινηματογράφον, τὴν τηλεόρασιν, τὰς δημοσίας διαφημίσεις, τὰ εἰδικὰ έντυπα, τὰς ἐκθέσεις, τὴν πρόσκλησιν ἐπισκέψεων εἰς τὰ ἐργαστάσια κ. λ. Συχνὰ δημοσιεύονται στατιστικά, φωτογραφίαι, οὐχί σπανίως δ' ἐκδίδουσι αἱ ἐπιχειρήσεις καὶ ἴδιον περιοδικόν. Εἰδικώτερον, ἡ ἔρευνα τῆς κοινῆς γνώμης γίνεται, πλὴν διὰ τῶν γνωστῶν μέσων (π. χ. δειγματοληψίας), καὶ διὰ συγκεντρώσεων, εἰδικῶν συνεντεύξεων, ὡς καὶ μετὰ τὴν μέθοδον τῶν κυτίων ἰδεῶν καὶ προτάσεων. Ἡ διὰ τῶν διαφόρων τούτων μέσων ἐπικοινωνία μετὰ τοὺς τρίτους ἀποτελεῖ θέμα εἰδικῆς μελέτης ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων τῆς ἐπιχειρήσεως.

Αἱ ἀρμοδιότητες τῶν ὑπηρεσιῶν δημοσίων σχέσεων συνοφίζονται εἰς τὰ ἀκόλουθα: Ἐνημερώνουσι τὸ κοινὸν ἐπὶ τῶν σκοπῶν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ, εἰδικώτερον, ἐπὶ τῶν γνωρισμάτων καὶ πλεονεκτημάτων τῶν προσφερομένων παρ' αὐτῆς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Ἐξακριδώνουσι τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ καὶ μεριμνοῦσι διὰ τὴν προσαρμογὴν πρὸς αὐτάς τῆς πολιτικῆς τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὸ μέλλον. Πρὸ αὐτοῦ, ὁμοίως, μεριμνοῦσι διὰ τὴν «κατάκτησιν» τῶν καταναλωτῶν, μετὰ καλόπιστον τακτικὴν, παρέχουσαι καὶ σχετικὰ συμβουλὰς, ὥστε οἱ ἐκάστοτε νεωτερισμοὶ νὰ εὐροῦν ἀπήχησιν καὶ νὰ ἐκτιμηθοῦν ἀπὸ τὸ κοινόν.

Εἶναι φυσικόν, βεβαίως, ὅταν τόση σημασία δίδεται εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων σχέσεων, νὰ ἐπιδιωκῆται νὰ ἀνατίθεται τὸ λειτουργήμα τοῦτο εἰς πρόσωπα εἰδικῶς κατηρτισμένα καὶ ἱκανά, δεδομένου ὅτι ἐκ τῆς δράσεώς των ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ ἡ ὑψηλὴν διάθεσιν τῶν προσφερομένων ἀγαθῶν καὶ τῆς πραγματοποιήσεως μεγαλυτέρων κερδῶν. Διὰ τὴν προσέλκυσιν τῶν καταλλήλων προσώπων, ὡς στελεχῶν τῶν ὑπηρεσιῶν δημοσίων σχέσεων, αἱ ἐπιχειρήσεις εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα, τὰ ὅποια παρέχουσι εἰδικὴν μόρφωσιν. Χαρακτηριστικόν, τέλος, εἶναι ὅτι, πλὴν τῶν στελεχῶν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, μετὰ πείραν τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων, κρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐφορδισμένη καὶ ἡ ἴγυσις τῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπόκειται ἡ στάθμισις τῶν εἰσηγήσεων τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων ὡς καὶ ἡ ἐμφύσησις τοῦ καταλλήλου πνεύματος ἐντὸς τῆς οἰκονομικῆς μονάδος.

Ὁ ἄλλος τομεὺς τῆς ἀναπτύξεως σχέσεων, αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις, ἀποβλέπει εἰς τὴν διαμόρφωσιν καταλλήλου κλίματος

έντός τῶν οἰκονομικῶν μονάδων, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως ἀμοιβαίας κατανόησεως μεταξύ ἡγεσίας τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ προσπάθεια αὕτη δεικνύει τὴν σημασίαν, ἣ ὁποία δίδεται εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ ἠθικοῦ του, ἐπὶ τῆ σκοπῇ καταβολῆς τῆς ἐνεργείας, ἐντός ἀτμοσφαιρας ἱκανῆς νὰ ἐπιδράσῃ εὐμενῶς ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς βουλήσεως πρὸς μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν. Ἀρμόδια στελέχη τῶν ἐπιχειρήσεων διαφωτίζουν τοὺς ἐντός αὐτῶν ἀπασχολουμένους, περὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν, τῆς δικαίας μεταχειρίσεως τοῦ προσωπικοῦ, τῆς ὑπάρξεως κοινοῦ συμφέροντος ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τῶν καθαρῶν κερδῶν κ.λ. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ διαφώτισις αὕτη εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀποτελεσματικὴ, ὅσον στηρίζεται εἰς πραγματικὰ γεγονότα, ὡς εἶναι οἱ καλοὶ ὄροι ἐργασίας, ἡ δημιουργία φιλικῶν σχέσεων μεταξύ ἀνωτέρων στελεχῶν καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ, ἡ παροχὴ μισθολογικῶν αὐξήσεων σὺν τῇ ἀνόδῃ τῆς παραγωγικότητος, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως κ.λ. Χαρακτηριστικὸν τῶν ἀμέσων σχέσεων τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων μὲ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν παραγωγικότητα εἶναι ἡ στενὴ συνεργασία ἐντός τῆς χώρας, ὡς καὶ εἰς τὸ διεθνὲς πλαίσιον (διεθνεῖς διασκέψεις) τῶν συμβούλων ἀναπτύξεως σχέσεων πρὸς τὰς ἐταιρίας Ἐπιστημονικῆς Ὀργανώσεως καὶ τὰ συσταθέντα Κέντρα Παραγωγικότητος.

*
* *

Αἱ δύο πλευραὶ τῶν σχέσεων, αἱ δημόσιαι καὶ αἱ ἀνθρώπιναι, δὲν εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν μεταξύ των, ἀλλὰ, τουναντίον, ἀμφότεραι συμβάλλουν εἰς τὴν ἀμοιβαίαν προαγωγὴν. Τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως δημοσίων σχέσεων παρέχουν τὴν δυνατότητα βελτιώσεως τῆς θέσεως τοῦ προσωπικοῦ, ὁπότε διευκολύεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ἐντός τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὡσαύτως, ἡ ἠϋξημένη παραγωγικότης, εἰς τὴν ὁποίαν συντελεῖ τὸ καλὸν περιβάλλον, τὸ διαμορφούμενον ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, παρέχει τὴν δυνατότητα μειώσεως τῶν τιμῶν, βελτιώσεως τῶν ποιοτήτων, καλλιτέρας ἐξυπηρετήσεως τοῦ κοινοῦ κ.λ. δηλαδὴ εἰς πραγματοποιήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ εὐρωθῆ εὐκολώτερον ἢ ἀποστολῇ τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοσίων σχέσεων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ θεσμὸς τῶν δημοσίων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εὐρίσκειται εἰς τὰς ἀπαρχάς του. Ἐλάχισται ἐπιχειρή-

σεις τὸν ἐφαρμόζουν. Ἐγένετο, ὁμῶς, σημαντικὴ πρόοδος εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ προσφόρου ἐδάφους, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τόσον διὰ τῆς μετακλήσεως ξένων εἰδικῶν καὶ τῆς εἰδικεύσεως Ἑλλήνων, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ πράξει ἐκτιμήσεως τῶν καρπῶν τοῦ αὐστημάτου, εἰς ὅσας περιπτώσεις τοῦτο ἐφηρμόσθη.

Ἡ τελευταία γενική ἀναθεώρησις
χρονολογουμένη ἀπὸ τὸ 1939 ...

Η ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES COMMERCIALES ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ἀποφασίζει νὰ μεταρρυθμίῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς

Διὰ τὰ μὴ «ὑποσκελισθῆ ἀπὸ τὴν ταχύτητα» τοῦ ἐπιταχυνόμενου ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν μεθόδων διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Παρισίων νιοθέτησε, κατὰ τὴν συνέλευσίν του τῆς 28ης Νοεμβρίου 1957, ἓνα σχέδιον μεταρρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Σπουδῶν.

Τὸ σχέδιον αὐτό, ἐφαρμόσιμον ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον 1958, δέον νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν «Ἀνωτάτην Σχολὴν» τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Παρισίων, ἐπιφορτισμένην μὲ τὴν κατάρτισιν τῶν ἰθυγόντων καὶ τῶν ἀνωτέρων διοικητικῶν, ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν στελεχῶν τῶν γαλλικῶν ἐπιχειρήσεων, νὰ συνεχίσῃ νὰ παρέχῃ εἰς τὴν γαλλικὴν οἰκονομίαν μίαν ὁμάδα «ἐκλεκτῶν» (élite) οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν ὅπως εἶναι «ἱκανοὶ νὰ ἀντ'μετωπίσουν μετ' ἐπιτυχίας τὰς δυσκολίας ἑνὸς νέου κόσμου καὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ».

Τὸ πρόγραμμα ἀποτελεῖ ἔργον μιᾶς ὁμάδος 63 ἀτόμων, μεταξὺ τῶν ὁποίων 31 ἀπόφοιτοι (συνεπῶς ὅλων ἰδιαιτέρως ἐνδεδειγμένοι διὰ τὰ διαγνώσασιν τὰς ἀνεπαρκείας τῆς σημερινῆς διδασκαλίας) ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ζὰν Μαρτέν, μέλους τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῶν Παρισίων.

Τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς μεταρρυθμίσεως

Εἰς τὸν προηγούμενον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν: «ἐπαγγελματικὴ διδασκαλία», προστίθεται εἰς τὸ ἐξῆς ἢ φροντίς, ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἡ ἀπαραίτητος «προσωπικὴ κατάρτισις» τῶν σπουδαστῶν, φροντίς ἡ ὁποία μεταφέρεται εἰς τὰ προγράμματα, ὅπως καὶ εἰς τὰς μεθόδους, εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς.

Τὰ προγράμματα

Τὰ προγράμματα θὰ ἀνέλθουν ἀπὸ 1600 ὥρας εἰς 2100 ὥρας (ἐπὶ τρία ἔτη διδασκαλίας).

Θὰ ἔχουν ὡς βάσιν ἓνα στερεὸν οἰκονομικὸν καταρτισμὸν, ἐπιτρέποντα εἰς τοὺς φοιτητὰς νὰ γνωρίσουν τὸ περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀναπτύσσεται ἡ δράσις τῶν ἐπιχειρήσεων (360 ὥρας).

Μία μέθοδος μᾶλλον, παρὰ μία πρακτικὴ

Τὰ θέματα διδασκαλίας ὅπως ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις, Τράπεζαι, λογιστικὴ—ἔχοντα ὡς ἐκ παραδόσεως τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν Σχολὴν—θὰ προσανατολισθοῦν μὲ περισσύτερον ἔντονον τρόπον πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς διαχειρίσεως (330 ὥρας). Θὰ ἀποβλέπουν νὰ δοθῇ εἰς τὰ μελλοντικὰ ἰσθύνοντα στελέχη τῶν ἐπιχειρήσεων μία μέθοδος, σκέψεως καὶ εὐεξίας, περισσύτερον ἀπὸ μίαν ἐμβαθνομένην πρακτικὴν. Ὁ φοιτητὴς ὁ ὁποῖος θὰ ἐπεθύμει νὰ τελειοποιηθῇ εἰς τὸ πεδίον αὐτό, π. χ. ὁ θέλων νὰ γίνῃ πραγματογνώμων-λογιστής, θὰ ὀφείλῃ νὰ παρήσχη μίαν συμπληρωματικὴν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς εἰδικευμένας σπουδὰς—ὅπως ἤδη συμβαίνει καὶ σήμερον.

Ἡ διοίκησις καὶ ἡ κατευθυντήριος γραμμὴ τῶν ἐπιχειρήσεων θὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον μιᾶς διδασκαλίας (130 ὥρων) ἡ ὁποία ἀνασυγκροτεῖ καὶ ὀργανώνει εἰς ἐνιαῖον σύνολον τὰ μέχρι τοῦδε κατεσπαρμένα στοιχεῖα.

Θὰ ἀναπτυχθοῦν πολὺ ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἐμπορικὴν λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων (250 ὥρας) καὶ ἡ μύησις εἰς τὰ κοινωνικὰ προβλήματα (180 ὥρας).

«Προτοῦ γίνῃ τις πλοίαρχος, ὀφείλει νὰ γίνῃ ναύτης».

Μία ἀπὸ τὰς καινοτομίας ἡ ὁποία κατευθύνεται πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς «δημοκρατικοποιήσεως» τῆς παρεχομένης διδασκαλίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν Σχολὴν, φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἐγκαθίδρουσις μιᾶς συμπληρωματικῆς περιόδου ἐπαγγελματικῆς προεξασκήσεως (stage), ἡ ὁποία θὰ γίνεταί ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος φοιτήσεως εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἡ ὁποία προορίζεται νὰ θέσῃ τὸν φοιτητὴν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς συγκεκριμένης πραγματικότητος τῶν ἐπιχειρήσεων, ἔστω καὶ μὲ τὴν ὀλιγοτέραν εὐχάριστον πλευρὰν τῆς, ἀφοῦ συμβουλευθῶν νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκμάθησις αὐτὴ ἀπὸ τὴν βαθμίδα τοῦ βοηθοῦ-ἐργάτου. Οἱ εἰσηγηταὶ τῆς μεταρρυθμίσεως φθά-νουν, πράγματι, μέχρι τοῦ σημείου νὰ εὐχῶνται — ἐντὸς μιᾶς

ἀξιεπαίνου προσαθείας μετριοφροσύνης — ὅπως τὸ μελλοντικὸν ἰθύνον στέλεχος γὰ κἀνὴ μίαν πρώτην γνωριμίαν τῆς ἐπιχειρήσεως: «Κυλίοντα: βαρέλια ἢ φορτόνοντα: φορτηγὰ αὐτοκίητα».

Τέλος τὰ προγράμματα διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν (400 ὥρ.) καὶ Νομικῶν (320 ὥρ.) θὰ δίδουν εἰς τοὺς φοιτητὰς τὴν δεξιότηχίαν διὰ τὴν χρῆσιν μέσων ἐργασίας, ἀπαραιτήτων εἰς τὰς συγχρόνους ἐπιχειρήσεις.

ΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Συζητήσεις ἐπὶ συγκεκριμένων περιπτώσεων

Παράλληλα πρὸς τὴν βασικὴν «διδασκαλίαν ἀπὸ ἔδρας» ἢ ὅποια διατηρεῖ τὸν κατ' ἐξοχὴν ρόλον τῆς ὡς μέσον διδακτικῶν, ἕνα μεγάλο μέρος θὰ παραχωρηθῆ διὰ μίαν διδασκαλίαν διὰ συζητήσεων, κυρίως περὶ ὀρισμένων συγκεκριμένων περιπτώσεων, ὑποκινουμένων καὶ καθοδηγουμένων ὑπὸ εἰδικῶν, ἐμπειροτεχνῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ τῶν περιπτώσεων, εἰσαχθεῖσα ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔδωσε ἀποδείξεις τῆς ἀξίας τῆς, ὡς μέθοδος διδασκαλίας, διὰ τὰ ἀναφέρωμεν μόνον δύο παραδείγματα, εἰς τὸ «Κέντρον τελειοποιήσεως τῶν Ὑποθέσεων» καὶ τὸ «Κέντρον διαχειρήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων τῶν Παρισίων». Πολλὰ ἀναμένονται ἀπὸ τὴν καινοτομίαν αὐτὴν ἢ ὅποια ἀπαιτεῖ βεβαίως πολλὰ ἐπιπρόσθετα ἔξοδα.

Ἐπισκέψεις ἐπιχειρήσεων καὶ τρεῖς περίοδοι ἑξασκήσεως, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὸ ἑξωτερικόν, φέρουν τοὺς φοιτητὰς εἰς ἐπαφήν μετὰ τὴν ζωὴν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς

Ἡ ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς θὰ ἀνασηματισθῆ ἀναμφιβόλως διὰ τῆς προβλεπομένης δημιουργίας δύο θέσεων, αἱ ὅποιαι θὰ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς βασικὰς φροντίδας τῆς νέας διδασκαλίας: μία διευθύνσις σπουδῶν καὶ μία διευθύνσις φοιτητῶν. Ὁ διευθυντὴς σπουδῶν θὰ ἔχη ὡς βοηθὸν ἕνα διευθυντὴν ἑξασκήσεων.

Ὁ καταρτισμὸς τῶν φοιτητῶν

Ὁ καταρτισμὸς τῶν φοιτητῶν θὰ ἐξασφαλισθῆ δι' ἑνὸς πολυπλόκου συνόλου μέσων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ προγράμματα κοινωνικοῦ καταρτισμοῦ καὶ αἱ ὀμάδες σπουδῶν κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν.

Αἱ ὁμάδες σπουδῶν, βασικός πυρῆν

Ἡ ὁμάς σπουδῶν θὰ παρουσιασθῆ ὡς ὁ βασικός πυρῆν τῆς Σχολῆς, ἕνας χώρος συναντήσεως καὶ ἐργασίας. Ἡ δύναμις τῆς ὁμάδος σπουδῶν δὲν θὰ ὑπερβῆ τὸν 15—18 μετέχοντας. Ἡ δρασία της θὰ φέρῃ ἐπὶ τριῶν σημείων:—ἡ μελέτη τῶν συγκεκριμένων περιπτώσεων, προσηρμοσμένων μὲ τὸν ἀντικειμενικούς σκοπούς τῆς Σχολῆς καὶ προπαρασκευασμένων ὑπὸ ἐνὸς εἰδικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ «Γραφείου Ἐρευνῶν τοῦ C.P.A.»—ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ κριτικὴ τῶν προεξασκήσεων καὶ τῶν ἀτομικῶν μελετῶν τῶν φοιτητῶν—ἡ προετοιμασία καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἐπισκέψεων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις.

Τὸ σπὸρ καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ

Ἡ φυσικὴ ἀγωγή προορίζεται νὰ ἔχῃ μίαν μεγάλην ἀνάπτυξιν διότι ἕκαστος φοιτητῆς θὰ ὀφείλῃ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς ἕνα σπὸρ τῆς ἐκλογῆς του, ἀτομικὸν ἢ ὁμαδικόν. Θὰ προτιμηθῆ τὸ σοβαρὸν καὶ ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς ἀθλητικῆς ἐπιδόσεως, παρὰ ἢ παρεμβολὴ πολλῶν ὥρῶν φυσικῆς ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνὸς ἤδη καλῶς πεφορτισμένου προγράμματος.

Ἐνας κῶδιξ δεοντολογίας τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν Σπουδῶν

Τὸ νέον πνεῦμα θὰ ἐκδηλωθῆ ἐπίσης εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς «κώδικος τιμῆς» δεσμεύοντος ἕκαστον φοιτητὴν ὁ ὅποιος θὰ δέχεται αὐτόν, ἐν πρώτοις ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ κατόπιν ἔναντι τῶν συμφοιτητῶν του.

Αὐτὸς ὁ κῶδιξ τιμῆς προβλέπεται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κατὰ παράδοσιν κανονισμόν.

Μία σύνθεσις ἐλευθερίας καὶ πειθαρχίας

Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν Σπουδῶν δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι οὔτε μία Πανεπιστημιακὴ Σχολή, οὔτε ἕνα λύκειον. Ἡ νέα μεταρροῦθμισις ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ μίαν σύνθεσιν τῶν παραδόσεων ἐλευθερίας τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστημίου καὶ μιᾶς ἀνθρωπίνης ἐξασκήσεως εἰς μίαν πειθαρχίαν, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη τις οὐκ οὐκ ἐπιθυμῶν, καὶ μὲ ἕνα σκοπὸν ἀτομικοῦ καὶ ὁμαδικοῦ ἐμπλουτισμοῦ.

Ἡ ζωὴ τῶν συναλλαγῶν ἀπαιτεῖ ἐνθουσιασμόν καὶ ἔκτασις. Ἄς εὐχηθῶμεν εἰς τὴν νέαν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν Σπουδῶν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αὐταὶ αἱ πρωτεύουσαι ἀρεταὶ δὲν εἶναι ἀναγκαστικῶς ἀντικρουόμεναι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΜΩΡΕΤΗΣ

Ἀρχιτέκτων

Ἀθήνα, 18 Ἀπριλίου 1957

Ἀγαπητέ μου Κύριε Παπαϊωάννου,

Πέρνω τακτικά τις ἐκδόσεις τῆς Βιομηχανικῆς Σχολῆς — τὸ περιοδικὸν «Σπουδαία», τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.», τὸ «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον» — καὶ ἤθελα νὰ Σᾶς εὐχαριστήσω καὶ νὰ Σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὰ τόσο χρήσιμα αὐτὰ δημοσιεύματα καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὸ ρωμαλέο καὶ ἀντικειμενικὸ πνεῦμα τους.

Καθὼς τὸ ξεφυλλίζω, ἀναζητώντας πάντοτε νὰ βρῶ μέσα στὶς σελίδες τους κάποιο χρήσιμο στοιχεῖο, κάθε φορά ἡ σκέψη μου πηγαίνει στοὺς Ἐγκυκλοπαιδιστὲς τοῦ 19 αἰῶνα, κι' ὀλοένα δυναμώνει ἡ πεποίθησί μου ὅτι — «τηρουμένων, καθὼς λένε, τῶν ἀναλογιῶν» — στοὺς ἐγκυκλοπαιδιστὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα θὰ στηριχθῆ ἡ νέα ζωὴ τοῦ κόσμου — θὰ ἤθελα νὰ γράψω ἡ νέα ἐπανάστασις ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι πέρασε ἡ μαγικὴ ἐποχὴ τῶν ἐπαναστάσεων.

Γνωρίζω πῶς τὸ δικό σας πνεῦμα εἶναι πού δίδει τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν κατεύθυνση σ' αὐτὲς τὶς ἐκδόσεις καθὼς καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν θαυμάσια ἐργασία πού ἐπιτελεῖται στὴν Σχολὴ Σας — πρωτότυπη, ρεαλιστικὴ καὶ φιλοσοφημένη — καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἐκφραση τοῦ θαυμασμοῦ μου.

Με ἀπέραντην ἐκτίμηση, σεβασμὸ κι' ἀγάπη
Δικός Σας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΜΩΡΕΤΗΣ

ΑΚΤΙΝΕΣ, τεῦχος 181

Ἐχομε μπροστά μας δύο ἀξιόλογα φοιτητικὰ ἐντυπα : τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.» μὲ πλοῦσια πάντοτε ὕλη, προσεγμένα δημοσιεύματα, χωρὶς νὰ λείπουν καὶ οἱ μελέτες πάνω σὲ ἐπιστημονικὰ θέματα, συμβάλλει στὴν καθ' ὅλου προαγωγὴ τῶν φοιτητῶν, κατατόπισί των σὲ θέματα τῆς Σχολῆς των καὶ γενικώτερα σὲ θέματα τῶν κλάδων ἐκείνων τῆς ἐπιστήμης μὲ τοὺς ὁποίους καταπιάνεται ἕνας σπουδαστὴς τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ἴσως, εἰάν παρείχετο ἡ δυνατότης καὶ στοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐκφραστοῦν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ ἐντύπου καὶ τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.» ἐβλεπαν περισσότερο τὰ φοιτητικὰ προβλήματα μὲ τὸ μάτι τοῦ σπουδαστοῦ, θὰ βοηθοῦσαν ἀναμφισβήτητα στὴν προαγωγὴ καὶ ἐπίλυσι τῶν φοιτητικῶν θεμάτων πού ἀποτελοῦν σοβαρώτατο πρόβλημα στὴ χώρα μας.

Ἡ βιομηχανικὴ Σχολὴ στὸν ἀξίεπαυο κύκλο τῶν ἐκδόσεών της περιλαμβάνει καὶ μιὰ ἄλλη περιοδικὴ ἐκδοσι μὲ τίτλο «Σπουδαία». Τὸ περιοδικὸ αὐτό, καθαρὰ ἐπιστημονικὸ, ἀσχολεῖται μὲ οικονομικά, κοινωνικά καὶ τεχνικὰ θέματα. Ὁ τόμος τοῦ περασμένου ἔτους εἶναι πλουσιώτατος σὲ τέτοιες μελέτες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ

Βουλευτής

'Αθήναι τη 9 Σεπτεμβρίου 1958

'Αγαπητέ κ. Καθηγητά,

'Ησθάνθην εξαιρετικήν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐκδόσεων «'Οργανωτικά 'Ανάλεκτα» καὶ «'Η ὀργάνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μας» τοῦ Κέντρου 'Οργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς 'Ανωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν.

Σημειῶ δὲ μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὴν πολυσχιδῆ ἑρῶσιν ὑμῶν καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Παπαϊωάννου εἰς ὅλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸν τομέα τῆς ὀργανώσεως.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν, ἀγαπητέ Κύριε καθηγητά, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς συγχαρῶ εὐλικρινῶς διὰ τὰ τόσο χρήσιμα πονήματά σας, τὰ ὅποια θὰ βοηθήσουν σπουδαίως εἰς τὴν ἀναγέννησιν καὶ συγχρονισμόν τῶσιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ὅσον καὶ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ τῆς χώρας.

Μὲ ἀγάπην
Κ. ΡΑΛΛΗΣ

Τρίστενον 30-8-58

Κύριε Διευθυντά,

Διὰ τῆς παρουσίας μου ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀναφέρω σχετικῶς μὲ τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν καθ' ὅλου συμπεριφορὰν τοῦ σπουδαστοῦ τῆς Σχολῆς σας Εὐθύμιου 'Ηλία Λιάρου. 'Ο ἐν λόγω σπουδαστὴς ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον του, Τρίστενον Δωρίδος, ἀπὸ τὸν περασμένον μῆνα.

'Η εὐγένεια, ἡ καλωσύνη καὶ ἡ εὐσίβειά του μὲ ἠνάγκασαν νὰ σᾶς ἐνοχλήσω διὰ τῆς παρουσίας μου, ἡ ὅποια σκοπὸν ἔχει νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν μου διότι οὗτος κατῴρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὰ καὶ πρότερον ἐνυπάρχοντα χαρακτηριστικά. Τοῦτο ἀναμφιβόλως θὰ ὀφείλεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τὰς προσπάθειάς σας καὶ τὸ περιβάλλον.

'Επιπροσθέτως ἐκείνο τὸ ὅποιον περισσότερο μὲ ἠεὐχαρίστησεν εἶναι ἡ κατατόπισις του εἰς θέματα τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας μας. 'Οσάκις τῷ δοθῆ εὐκαιρία συζητῆί διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν συγχωριανῶν του. Αἱ συζητήσεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του στρέφεται εἰς τὸ τῶσιν ζωτικὸν θέμα τῆς βελτιώσεως τῆς καλλιμεργείας τοῦ τόπου μας.

Τὸ ὄνομα τῆς 'Ανωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἦτο ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ αἱ συζητήσεις του κάνουν τοὺς συγχωριανοὺς μου νὰ τὸν ρωτοῦν ποῦ τὰ ἔμαθε αὐτὰ καὶ οὕτως νὰ ἐξυψώνεται τὸ ὄψος τῆς Σχολῆς.

Τούτου ἕνεκεν μὲ ὤθησεν νὰ λάβω τὸ θάρρος καὶ νὰ σᾶς ἐνοχλήσω ὡς ἱερεὺς τοῦ χωρίου, διότι κατὰ τὴν γνώμην μου θὰ ἦτο παράλειψις μου.

Εὐχέτης
ΠΑΝ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, 'Ιερεὺς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Βουλευτής

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1958

Ἀγαπητέ μου κ. Παπαϊωάννου,

Με ἐξαιρετικὴν χαρὰν ἔλαβον καὶ με ἐτι μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν διαβάζω τὴν ὠραιότατην ἔκδοσιν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν «Ὀργανωτικὰ Ἀνάλεκτα», ἡ ὁποία μαζί με τὰς τόσας ἄλλας περιοδικὰς καὶ μὴ ἐκδόσεις περιποιοῦν μεγίστην τιμὴν εἰς τὴν Σχολὴν. Εἶναι ἐξαιρετικὰ παρήγορον εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ξερσίαν νὰ συναγτᾶ κανεὶς τέτοιες πνευματικὲς ἁάσεις, ὅπως εἶναι οἱ ἐκδόσεις τῆς Σχολῆς σας.

Τόσον σὲ σᾶς Ἀγαπητέ μου κ. Στράτο, ὅσον καὶ εἰς τὸν πολύτιμον συνεργάτην τῆς Σχολῆς κ. Ι. Χρυσόχου σᾶς ἀποστέλλω τὰ θερμότητά μου συγχαρητήρια.

Σᾶς χαιρετῶ με ἀγάπη καὶ ἐκτίμησιν

Β. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

ΜΑΙΡΗ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

6 Δεκεμβρίου 1955

Π ρ ὀ ς

τὴν Διεύθυνσιν Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ἐπιθυμῶ με λίγα λόγια νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν μου ὡς καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πρὸς ὑμᾶς ὑποχρέωσιν ἣτις ἐγενήθη ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐπιτυχοῦς προαγωγῆς τοῦ ἐν ὑποτροφίᾳ υἱοῦ μου Γρηγορίου εἰς τὸ Β' ἔτος τῶν Πανεπιστημιακῶν τοῦ σπουδῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Washington ἐν Seattle.

Εἰς τοῦτο σᾶς βεβαίω ὅτι ἡ Σχολὴ σας συνετέλεσε κατὰ τὸ μέγιστον μέρος διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Ἀμερικῇ, τῆς πρεπούσης ἰσότητος βάσει τοῦ ὑμετέρου ἐνδεικτικοῦ προαγωγῆς καὶ βαθμολογίας τοῦ σπουδαστοῦ σας ἐπὶ ὅλης τῆς διδασκομένης ἐν τῇ Σχολῇ σας ὕλης.

Ἐπωφελοῦμαι καὶ πάλιν τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ὀλοψύχως διὰ τοὺς κόπους τοὺς καταβληθέντας ὑπὸ τῆς Σχολῆς σας καὶ νὰ σᾶς βεβαιώσω περὶ τῆς ἐξαιρέτου ἐκτιμήσεώς μου.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
ΜΑΙΡΗ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Καθηγητής Ι. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

Με τὸ ἀνοίγμα τοῦ Σχολείου μας (τῆς Δ.Ε.Σ. Ρόδου) εἶδα τὸ δημοσίευμα τῆς Α.Σ.Β.Σ., τὸ «ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς Ἐπιτροπῆς Παιδείας» τὸ ὁποῖον καὶ διάβασα μὲ τεράστιον ἐνδιαφέρον.

Καιμιά φορά, τὸ ἐσωτερικὸ μας δράμα, τοὺς ἐσωτερικοὺς μας στοχασμούς καὶ τοὺς πόθους μας, τὰ βλέπουμε γραμμένα καὶ ἐξωτερικευμένα μὲ λόγια στὸ ποίημα ἢ μὲ χρώματα στὴν ζωγραφιὰ ἢ μὲ ρυθμούς καὶ δίσσεις στὴν Μουσικὴ ἢ στὰ οἰκοδομήματα ἢ καὶ στὰ ἔργα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων συνόλων καὶ ξαφνιαζόμαστε καὶ ταραζόμαστε. Τότε, φωντάνουμε ἀπ' ἀγάπη, ἀπὸ λατρεία, ἴσως καὶ ἀπὸ συμπόνια, γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἀντικείμενο ἢ γιὰ τὴν ἐξω ἀπὸ μᾶς πράξι πού μίλησε γιὰ... μᾶς τοὺς ἴδιους.

Κάτι τέτοιο ἔχουμε πάθει ὅλοι οἱ σωστοὶ Ἕλληνες πνευματικοὶ ἐργάται παρακολουθώντας ἀπὸ χρόνια τὸ Ἔργο τῆς Σχολῆς σας. Τὴν ἀγαπήσαμε σὰν τὸν... ἑαυτὸ μας.

Χαρήκαμε στὴν ἀρχὴ ὅταν τὴν εἶδαμε μὲ πρωτοφανῆς γιὰ τὰ ἑκατονταετηρῆ χρονικὰ θάρρος ὄχι μόνον «νά ταραζεῖ τὰ νερά τοῦ τέλματος» ἀλλὰ καὶ νά ἀποξηραίνει τὸ ἔλος καὶ νά τὸ μεταμορφώνει σὲ γόνιμη γῆ. Ὅμως φοβηθήκαμε πὼς θὰ εἶχε τόσες ἀντιδράσεις πού θὰ τὴν ἀφάνιζαν.

Ἐν Ὑψικῶ τῆ 17ῆ Ἀπριλίου 1957

Π ρ ὶ ς

τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Κύριε Διευθυντά,

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμότερα διὰ τὴν φιλικὴν προσφορὰν τοῦ προνοήσιμων ἐκδοθέντος «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Ἡμερολογίου» τοῦ ἔτους τούτου 1957. Ἄλλ' ἐπι μᾶλλον ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τὰ εὐκρινῆ συγχαρητήριά μου καὶ τὸν ὀφειλόμενον δίκαιον ἔπαινον διὰ τὸ ἀληθῶς ἐκλεκτὸν καὶ διδακτικώτατον περιεχόμενον αὐτοῦ. Εἶναι ἐν μικρὸν μὲν τὸ μέγεθος, ἀλλὰ πλουσιώτατον ταμεῖον παντοίων ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων, ἐπι δὲ καὶ ἐπικαίρων ἐκάστοτε θρησκευτικῶν ἀναγνωσμάτων, χρησιμώτατον βοήθημα εἰς πάντα διανοητικὸν ἄνθρωπον, δυνάμενον προχείρως νά προσφεύγῃ εἰς αὐτὸ πρὸς λύσιν ἀπορίας περὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὸν κύκλον τῶν γνώσεων ἐκείνων.

Μετὰ τιμῆς

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ

Είναι άναμφισβήτητον γεγονός πώς τό μεγαλύτερον μέρος του σπουδαστικού κόσμου αντιμετώπιζει δυσκολίες και εμπόδια πού πολλές φορές είναι άνυπέρβλητα κατά την διάρκειαν των σπουδών του. Ή δυσάρεστος αυτή κατάσταση είναι ιδιαίτέρως άδυστηρά δια τους σπουδαστάς των έπαρχιών.

Ξεκινάει ο έπαρχιώτης σπουδαστής από τό μακρινό, φτωχό και άπομονωμένο χωριουδάκι του, τό πεταμένο πάνω στα βουνά, πίσω από τά ποτάμια, μέσα στα δάση, γαντζωμένο πάνω στα βράχια. Κι' έχει μοναδικά έφόδια, τή δίψα να μάθη, τή λαχτάρα να δοθη και να προσφέρει, τό πόθο τής προκοπής, τον πλούσιο συναισθηματικό του κόσμο, τό δυνατό βιολογική άκμή του στοιχείο, τήν άγνότητα και τήν έντιμότητα των σκέψεών του. Και άκόμη κάτι τό πολύ δυνατό και άκατάλυτο, τήν εύχή του πατέρα και τής μάνας. Και άνοίγεται ή κασέλα και λύεται τό κομπόδεμα τό φτιαγμένο με κόπο πολύ, με στερήσεις πολλές. Τό βουτηγμένο στον ιδρώτα και στο αίμα «όλα για τό παιδί πού είναι καλός μαθητής πού έχει όρεξη να μάθη γράμματα». Και πηγαίνει ο νέος στα δύο μεγάλα κέντρα στην 'Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη για σπουδές. Πώς τά φαντάζεται και πώς τά βρίσκει όμως.

Ή πραγματικότητα πολλές φορές άνατρέπει κάθε είδους προύπολογισμό. Μέρες μένει χωρίς φαγητό. Νύχτες παγωμένες μέσα σε ήμιυπόγεια ή άνήλιαγα δωμάτια. Μόνος πλάνει τά ρούχα του, σκουπίζει, συγυρίζει τό δωμάτιό του, μαγειρεύει, πλάνει πιάτα κι' όλα αυτά πλάι στο Πανεπιστήμιο. Είναι ζήτημα αν κάτω από αυτές τίς συνθήκες τά βγάξη πέρα. Πολλοί προχωρούν τό δύσκολο αυτό δρόμο. Πολλές φορές όμως τραυματισμένοι ψυχικά. Αυτές οι στερήσεις δέν περνούν χωρίς συνέπειες, αφήνουν βαθειά ίχνη τά όποια μένουν σε όλη τή ζωή σαν βαρεία κληρονομιά.

Πόσο πονάει ή ψυχή του Έλληνα πολίτη όταν σκέπτεται πόσο χαρούμενα, μέσα σε πόση άνεση, μέσα σε τί στοργικό και πολιτισμένο περιβάλλον περνάει ο φοιτητής πολλών χωρών τον καιρό των σπουδών του. Έκει οι φοιτηταί στεγαζονται σε ειδικά φοιτητικά οικήματα, έχουν λέσχες, βιβλιοθήκες, συσσίτια, ύποτροφίες, έκπτώσεις σε εισιτήρια των άστικών συγκοινωνιών και γενικά, ή πολιτεία, ή εκκλησία, ο δήμος, οι επιχειρήσεις, ενδιαφέρονται δια τήν εξέλιξιν και για τήν τύχην του. Και είναι δικαιολογημένη, είναι σωστή αυτή ή παυηγυρική συμπαράσταση του συνόλου προς τά νιάτα.

Γιατί αυτή ή νεολαία, πού τόσο έδω τήν πικραίνουμε θα δώση αύριο τήν ήγέτιδα τάξη. 'Απ' αυτήν θα βγούν οι πρωθυπουργοί και οι ύπουργοί, θα βγούν οι δικαστικοί και οι γιατροί, θα βγούν οι δικηγόροι και οι τεχνικοί και οι υπάλληλοι, θα βγούν όλοι εκείνοι πού θα κρατήσουν στα χέρια τους τό τιμόνι του καραβιού πού λέγεται «Έλλάς».

Σήμερα ένα χαρακτηριστικό στοιχείο του πολιτισμού μιάς χώρας είναι ο αριθμός των άνεπτυγμένων και μορφωμένων ανθρώπων. Σ' αυτή τήν άρνητική κατάσταση ήρθε τό κράτος, ή βασιλική πρόνοια, και τό Βασιλικόν 'Εθνικόν Ίδρυμα, πλάι στις τόσες άλλες προσπά-